Digitaliseret af | Digitised by



Forfatter(e) | Author(s):	Müller, Ludvig Christian.; Texten er et Udtog af L. Chr. Müllers Bibelske Historie ; Udgivet for Skolen af J.T.A. Tang.
Titel | Title:	Billed-Bibelhistorie med Sange og Salmer
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. Oplag.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : F.H. Eibe, 1857
Fysiske størrelse | Physical extent:	1-2 i 1 bd., [81] tav.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.



DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 2 8°
1 1 02 0 8 00365 1

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Billed-Bibelhistorie

med

Sange og Salmer.

Texten er et Udtog

af

L. Chr. Müllers Bibelske Historie.

Udgivet for Skolen

ved

J. C. A. Tang.

1ste Del: Den gamle Pagt.
Andet Oplag.

Kjøbenhavn.

Paa F. H. Eibes Forlag. — Louis Kleins Bogtrykkeri.

1857.

Guds Ord det er vort Arvegods,
Det skal vort Afkoms være;
Gud, giv os i vor Grav den Ros,
Vi holdt det højt i Ære!
Det er vor Hjælp i Nød,
Vor Trøst i Liv og Død!
O Gud, i hvor det gaar,
Lad dog, mens Verden staar,
Det i vor Æt nedarves!

Grundtvig.

Tang's Bibelhistorie faas under de tre forskjellige Navne: 1. Billed-Bibelhistorie med Sange og Salmer (koster smukt indbunden 13 Mk.). 2. Bibelhistorie med Sange og Salmer (koster indbunden 6 Mk.). 3. Bibelhistorie (koster indbunden 4 Mk.). Hver af disse tre Bøger er delt i to Dele, som sælges hver for sig til det Halve af deres ovenfor fastsatte Priser.

Forlæggeren.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Fortale.

Dr. Lindbergs Bibeloversættelse har jeg benyttet lidt hist og her ved denne Bog. — Som en meget god Maade at undervise paa i Religion og Bibelhistorie vil jeg paa det bedste anbefale mine ærede Lagfæller (Collegaer) af den danske Lærerstand, og hvem der ellers giver sig af med at undervise Ungdommen i Kristen-Folkets Tro, at gaa saaledes til Værks: „Man begynder sin Undervisning med at fortælle og agter det for det første for Hovedsagen, at man kan faa Børnene til at lytte, ikke blot med Opmærksomhed, men endog med Begjærlighed. Naar man er kommet saa vidt, at de beder om „en rigtig lang Historie," har man allerede udrettet Meget, og det er ikke saa vanskelig en Sag: de fleste Børn har af Naturen Lyst til at lære Noget. I Begyndelsen bryder man sig ikke stort om at de kan huske hvad man har sagt, end mindre om de kan gjengive det; der er allerede vundet Meget, naar de gribe med Lyst hvad de høre, og derad bør man ikke gjøre et Barn kjed ved at prøve paa at nøde det til at gjøre Rede for hvad det har hørt; det er unaturligt for Drengen og endnu unaturligere for Pigen, i den Alder, hvori det gjælder om at modtage og ikke om at meddele, om de endog kjende Fortællingen saa nøje, at de rette Læreren, hvis han anden Gang i mindste Maade afviger fra hvad han sagde den første. Det er os Mennesker naturligere at høre end at læse, derfor er det i sin Orden, at et Barn lærer nogenlunde at høre, inden det lærer at læse, og hvorvel de fleste Lærere ikke vil tro det, er det dog ligefuldt sandt, at Barnet uden Sammenligning lærer mere af en dygtig Lærer end af den bedste Bog. Hvad der er fortalt igaar gjentages idag, og saaledes gjennemgaar man f. Ex. den gamle Pagts Bibelhistorie, springer naturligvis over hvad der ikke passer sig for Børn, men hvad man fortæller, fortæller man saaledes, at det kan staa for dem som levende Billeder, altsaa vidtløftig, helst efter Biblen selv, men naturligvis med egne Ord, ikke i det jammerlige Kragemaal, der føres i vor avtoriserede Oversættelse af den gamle Pagt — men saaledes som Luther anbefaler: „Man muss nicht die Buchstaben in der Lateinischen Sprachen fragen, wie man soll Deutsch reden, wie die Esel thun, sondern man muss die Mutter im Hause, die Kinder auff der Gassen, den gemeinen Mann auff dem Marckte darum fragen, und demselbigen auff das Maul sehen, wie sie reden, und darnach dolmetschen, so verstehen sie es denn, und mercken, dass man Deutsch mit ihnen redet." Det er en stor Ting, at et Barn allerede i Fantasiens Alder lærer at sværme for Guds Venner, elske dem og i Stilhed leve med dem, det har havt mægtig Indflydelse paa mangen dygtig Mand, hvorimod Ingen nogensinde er blevet begejstret ved en § i Balles Lærebog. Efter den gamle Pagt følger naturligvis den ny, Barnet gjøres bekjendt med Herrens Levnetsløb, Lignelser og Ordsprog, Læreren glemmer ikke at tage Apostel-Saga med, og kan han, fortæller han videre om det kristne Folks Skjæbne og den kristne Tros Magt og Virksomhed lige til vore Dage.

Ved Siden af denne mundtlige Undervisning benyttes Bøgernes Hjælp i rette Tid. Børnene kan meget snart lære at bruge en Bog saa meget, at de ved Hjælp af den kan gjentage sig Navnene paa de Personer, hvorom Læreren har fortalt, og det varer ikke meget længe, før de dygtigere Disiple er i Stand til paa samme Maade at opfriske Mindet om hvad de har lært paa Skolen, nu kan man ogsaa begynde at spørge dem og lade dem sige hvad de ved, saaledes fæster Fortællingen sig ikke alene paa en naturlig Maade nogenlunde i deres Erindring, men de faa ogsaa Øvelse

i at samle deres Tanker, tale og i Ordets rette Betydning bruge en Bog. Jeg ved vel, hvor vantro de fleste Lærere er, naar der er Talen om Nytten af Fortællinger og mundtlig Undervisning i Almindelighed, og jeg tør ikke haabe, at Mange vil fæste Lid til hvad jeg her skriver, men jeg skriver det, fordi det er sandt: Enhver der ønsker at danne Mennesker og ikke lave Ramse-Maskiner, vil befinde sig vel ved at bruge Munden førend Bogen. Det er noget besværligere, det er unægteligt, og hvem der følger den Vej, omstraales ikke let af det Skin, som ofte kastes paa den Lærer, der efter Forløbet af en Uge eller en Maaned kan sige: Nu kan mine Disiple fra den Side til den Side paa deres Fingre! men Skinnet bedrager, og af dette Skin har desværre Mange ladet sig blænde. Dog, hvad vilde selv disse Mange sige, dersom en af deres Foresatte var bestialsk nok til at affordre dem Indberetning om hvor Meget der var læst og lært hver Uge eller Maaned, eller endog til at befale: Saa og saa Meget skal der læses og læres i den eller den Tid! vilde de dog ikke finde, nu gik det for vidt, og kan de ikke af den Følelse slutte videre?

Undervisning i Religion knyttes naturligst til den bibelske Historie. Den der kjender sin Bibelhistorie ved bedre, hvad det vil sige, at Gud er retfærdig og barmhjertig, end den der har lært at opramse og forklare: „Gud vil holde over sine Love, der alle sigte til vor Gavn" o. s. v., og den der har lært at beundre og elske Abraham og Moses og de øvrige Fromme, men grue for Jesabel og Judas og alle de Ugudelige, har bedre Forstand paa hvad det har at betyde at elske sin Gud og at være hans Fjende, end den der baade kan definere og classificere baade Hellighed og Synd. Det følger imidlertid af sig selv, at Læreren, der ønsker at danne Kristne, ikke lader sig nøje med at fortælle Bibelhistorien, men forkynder den kristne Tro og samler hvad han har lært, idet han henfører det til Daaben, Troens Artikler, Herrens Bøn og den hellige Nadvere; skal og maa Balles Lærebog da bruges, kan den jo ogsaa bruges, men det skulde dog Lutheranere kunne indse, at Biblen fortjener større Opmærksomhed end Lærebogen — men en afgjort Sag er det, at hvor Lærebogen, som paa de fleste Steder, betragtes som den „rette Grund," der lægges Biblen paa Hylden — og det skulde dog lutherske Præster kunne indse, at deres Tilhørere er bedre forberedte til at forstaa ægte kristelige Prækener, naar de er fortrolige med de i Kirken brugte Kollekter, Evangelier og Epistler, end naar de er fortrolige med Balles Lærebog." Saavidt L. Chr. Müller.

Efter egen og flere Skolemænds Erfaring kan jeg give denne Bibelhistorie, hvoraf første Oplag nu har tjent i fem Aar, det gode Skudsmaal, at den hellere læses og lettere læres — fordi hver Historie her er fortalt helt og afrundet og paa flydende Dansk — end de smaa Bibelhistorier, der sædvanlig bruges i vore Skoler, hvori Historierne er altfor korte, knudrede og benradmæssige til at tiltale Børnenes Fantasi og spænde deres Opmærksomhed; thi det Benradmæssige tager Livet af Fortællingen og gjør den tør og kjedsomlig og derved død og magtesløs; og er det sandt, hvad Dr. Søren Kierkegaard med alvorlig Eftertryk paastaar — og jeg tør ikke benægte det —, „at ingen Børn i Reglen fødes uden Aand, men Skolen tager Livet, Aanden, af mangfoldige Børn," da er det ogsaa sandt, at det sker fornemlig ved Kjedsomhed, der er den mest dræbende Pest for Skolen som for Livet.

Sangene og Salmerne har jeg øst af følgende Kilder: N. F. S. Grundtvigs Sangværk, hans Krønike-Rim og hans Festsalmer, og tilmed af disse Samlinger: P. O. Boisens Bibelske og Kirkehistoriske Salmer og Sange, med 20 Melodier; J. F. og R. Th. Fengers Salmer og Sange til Jul, Paaske og Pindse; P. Fengers Tillæg til den evangelisk kristelige Salmebog; L. C. Hagens Salmer og Rim; M. Hammerichs Hundrede Salmer; J. Chr. Lindbergs Rosenkjæde; L. Chr. Müllers Udvalg af danske Salmer; P. Rørdams Salmer; Salmebog til Kirke- og Hus-Andagt.

Med Hensyn til Sangene og Salmerne vil jeg her i det væsentlige anføre Prof. Skolebestyrer Hammerichs Ord: „Hensigten er, at de efter Lejlighed skulle gjennemgaas ved Sang, Læsning og Forklaring og flere eller færre af dem læres udenad, snart hele Sangen eller Salmen, snart enkelte Vers. Kun ved det, der gaar over Synskredsen, er der Fare for en død Udenadslæren, som blandt andet har den Mislighed, at hvad vi have lært uden at forstaa det, bliver os siden saa meget vanskeligere at forstaa, jo bedre vi huske det. Ved gode Sange og Salmer er der imidlertid ikke megen Fare derfor: her kan man sige om Børn, hvad Kingo siger om Menigmand, at de „tit have mere Fattelse, end somme Lærde tage sig vare for." Men da en Sang eller Salme, for at have sin rette Betydning, ikke blot skal være os forstaalig og tiltalende, ikke blot skal kunne følges som fremmede Tanker og Stemninger, men udtrykke Noget, vi kjende fra os selv eller kunne tilegne os, saa maa der tages skjønsomt Hensyn til Alder og Udviklingstrin, især ved Udenadslæren," som bedst sker ved at Sangen eller Salmen atter og atter af den Undervisende med Skjønsomhed gjentages baade ved Sang og Læsning, thi derved fæster den sig lidt efter lidt paa en naturlig Maade i Hukommelsen og saaledes frier man Barnet fra Udenadslæsning, idet Udenadslæren, som er meget forskjellig fra Udenadslæsning, træder istedet. „Saaledes maa overhovedet Sange og Salmer optages lidt efter lidt, efter Alder og Modenhed; det gjælder ikke om Mængden men om Tilegnelsen. Paa Grund af en naturlig Overensstemmelse imellem Ungdommens Opfattelsesmaade og det Præg af Umiddelbarhed, der udmærker Salmen fremfor den prosajske Betragtning, høre Salmevers til det frugtbare Stof ved Religionsundervisning, saavel i Hjemmet som i Skolerne og hos Præsten. Efterat man har opgivet Balles Lærebog som eneberettiget og overhovedet søgt at komme noget bort fra det dogmatiske Lærebogsvæsen med dets skuffende Klarhed og Fuldstændighed, er der bleven bedre Plads til Sange- og Salmelæsnig og større Trang til det Stof, den tilbyder. Tilmed er der ikke mange Lande, hvor Arven af gode Salmer og Sange er saa rig som hos os, hvis første store Digter i Nytaarstiden var en Salmedigter og som efter Kingo have havt Salmedigtere som Brorson og Grundtvig." Da det især er Livet det kommer an paa, saa disse Ord til Slutning: „Gode Salmer og Sange af historisk Indhold, sungne paa livlige og velklingende Toner, er — som P. O. Boisen siger i sit Forord til sin Samling af Bibelske og Kirkehistoriske Salmer og Sange — tilvisse et godt Middel til Oplivelse baade for Børnene og Læreren og til at frembringe Liv i Skolen; men synges maa de, det er i alle Maader bedst, og desto bedre jo bedre Toner der kan findes." Thi jo større Liv, i Pagt med Aand og Kjærlighed, jo større Sejr!

Mindet

om

mine hedengangne Forældre

Anders Tang og Karen Marie

helliget.

Grundtvigs Højskole paa Marielyst,
i Marts 1857.

Den gamle Pagts Indhold.

	Side.
Skabelsen	1.
Syndefaldet	3.
Kain og Abel	5.
Set og Enok	7.
Syndfloden	8.
Babels-Taarnet	13.
Hedenskabet	14.
Abraham.	
1. Abrahams Kald	14.
2. Lot skiller sig fra Abraham	15.
3. Abrahams Højmodighed	15.
4. Hagar føder Ismael	16.
5. Herren kommer til Abraham	16.
6. Sodomas Ødelæggelse	18.
7. Herren sætter Abraham paa Prøve	18.
Isaks Giftermaal	19.
Esav og Jakob.	
1. Esav sælger sin Førstefødsels-Ret	22.
2. Isak velsigner Jakob og Esav	23.
3. Jakobs Drømmesyn	25.
4. Jakobs Giftermaal	25.
5. Jakob skiller sig fra Laban	27.
6. Jakobs Angst og Møde med Esav	28.
Josef.	
1. Josef sælges af sine Brødre	29.
2. Josef i Potifars Hus og i Fængsel	30.
3. Josef udtyder Faraos Drøm	31.
4. Josefs Brødre kommer første Gang til Ægypten	32.
5. Josefs Brødre kommer anden Gang til Ægypten	33.
6. Jakob drager til Ægypten	35.
7. Jakobs Velsignelse, Spaadom og Død	35.
8. Jakobs Begravelse og Josefs Død	36.
Moses.	
1. Israeliternes Trængsler	37.
2. Moses' Fødsel, Opdragelse og Flugt	38.
3. Moses' Kald	39.
4. Faraos Forhærdelse	42.
5. Udvandringen af Ægypten	43.
6. Vandringen i Ørken	46.
7. Lovgivningen paa Sinaj	46.
7. Guldkalven	48.
8. Samlings-Teltet, Ofringerne og Præsterne	50.
9. Israels store Fester	51.
10. Kanaan udspejdes	52.
11. Bileam	54.
12. Moses' Afsked med Israel	55.
Josva.	
1. Spejderne hos Rahab	57.
2 Overgangen over Jordan	59.
3. Jeriko og Ai tages	60.
4. Gibeoniternes Krigspuds	61.
5. Josvas Sejr over de fem Amoriter-Konger	62.
6. Josvas sidste Tale til Israel	62.
Dommerne.	
1. Otniel og Ehud	63.
2. Gideon	64.
3. Jefta	66.
4. Samson	67.
Rut	71.
Eli og Samuel.	
1. Elis Sønner og Samuels Fødsel	74.
2. Samuels Profet-Kald	75.
3. Eli brækker Halsen	77.
4. Samuel ofrer et spædt Lam	77.
Savl.	
1. Savl salves og vælges til Konge	78.
2. Savls Sejr over Ammoniter-Kongen Nahas	80.
3. Samuel nedlægger sit Dommerembede	80.
3. Savls Ulydighed	81.
4. David salves til Konge	82.
5. David og Goliat	83.
6. Savl fatter Nag til David	85.
7. Præsten Akimelek	86.
8. David sparer Savls Liv i Hulen	87.

Side.

9. Nabal og Abigajl ..... 88.
10. David sparer Savls Liv i hans Vognborg ..... 89.
11. Savl adspørger Spaakvinden 89.
12. Savls Fald ..... 90.
13. David lader Savls foregivne Morder dræbe ..... 90.

David.

1. David bliver Konge ..... 91.
2. Arken føres til Davids Stad 92.
3. Davids Synd og Omvendelse 92.
4. Absalons Oprør ..... 94.
5. Absalon mister Livet ..... 96.
6. David taler om Tempel-Bygningen ..... 97.
7. Davids Død ..... 97.

Salomo.

1. Herren aabenbarer sig for Salomo ..... 99.
2. Salomos Visdom ..... 100.
3. Templets Bygning, Redskaber og Indvielse ..... 101.
4. Herren aabenbarer sig anden Gang for Salomo ..... 102.
5. Salomos Rigdom ..... 103.
6. Salomos sidste Tid ..... 103.

Israels og Judas Skilsmisse ..... 104.

Israels Rige.

1. Jeroboam ..... 105.
2. Akab og Profeten Elias .... 106.
3. Herren aabenbarer sig for Elias ..... 109.
4. Nabots Vingaard ..... 110.
5. Akasia og Elias ..... 112.
6. Elias' Himmelfart ..... 112.
7. Naman renses af sin Spedalskhed ..... 113.
8. Joram og Jehu ..... 115.
9. Profeten Jonas ..... 117.
10. Israels Riges Undergang ... 118.

Side.

Juda Rige.

1. Rehabeam ..... 119.
2. Akas ..... 120.
3. Hiskia og Sankerib ..... 122.
4. Hiskia og Profeten Esajas .. 124.
5. Manasse ..... 125.
6. Josias ..... 126.
7. Juda Riges Undergang ..... 127.

Den babyloniske Landflygtighed.

1. De Fangnes Klagesang og Trøst ..... 128.
2. Daniel og hans Lagfæller ... 129.
3. Daniel udtyder Nebukadnesars Drøm om Billedstøtten ..... 130.
4. De tre Mænd i den gloende Ovn ..... 133.
5. Daniel udtyder Nebukadnesars Drøm om Træet ..... 134.
6. Perserkongen Kores indtager Babylon ..... 135.
7. Daniel i Løvekulen ..... 138.

Hjemkomsten fra Babel.

1. Kores giver de Bortførte fra Juda Lov at vende tilbage .. 139.
2. Det andet Tempel ..... 140.
3. Esra ..... 141.
4. Nehemias ..... 142.

Dronning Esther ..... 146.
Jøderne under Grækerne ..... 150.

Makkabæerne.

1. Eleasar og Moderen med sine syv Sønner ..... 151.
2. Præsten Mattatias ..... 152.
3. Judas den Makkabæer, Simon og Johannes Hyrkanos .... 154.
4. De skriftkloge Farisæer og Sadukæer ..... 155.

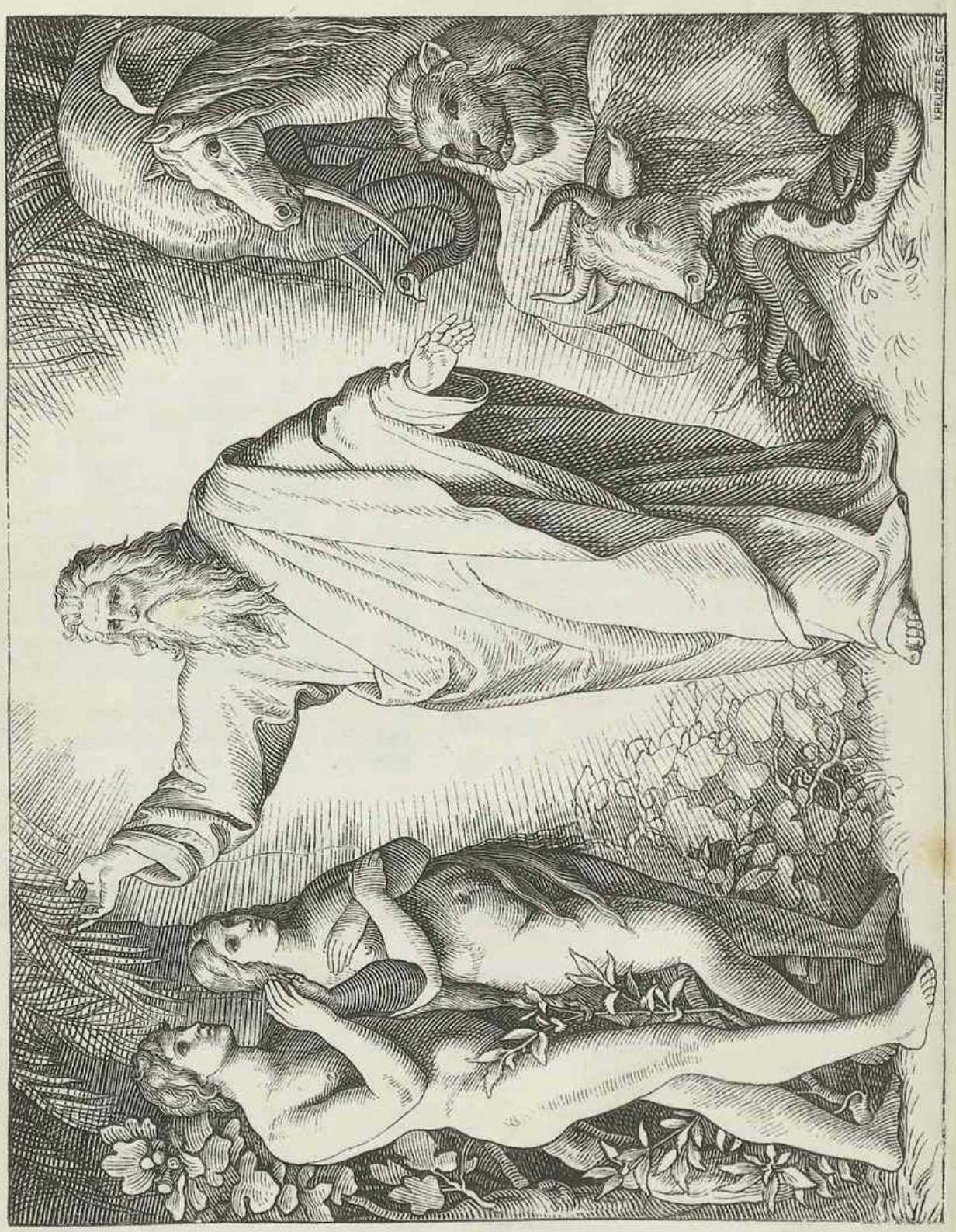
Jøderne under Romerne ..... 156.
Den gamle Pagts Bøger ..... 158.

Sange- og Salme-Register.

	Side.
Abraham sad i Mamre Lund. G. .	17.
Af Lyst til Vidskab uden Mage. G.	104.
Alt hvad Forstanden overgaar. K.	121.
Befal Du dine Veje. Stenersen. .	31.
Da Adam udi Eden stod. K. . . .	2.
Da Moses ned ad Bjerget steg. G.	49.
Da slog Guds Time, som slumrer ej. G.	41.
Den store Mester. B. S. Ingemann.	164.
Der gik en Hyrde og vogted Faar. G.	39.
Der laa en Stad paa Marken. G.	58.
Der var en Kæmpe over. G	70.
Der var en Kæmpe stor og stærk. G.	114.
Det hændte sig Jefta. P. Dass . .	66.
Det var saa stille ved Midjenat. G.	75.
Dommerne alle som fulgte. G. . .	63.
Du ledte frem. Birgitte Cathrine Boye.	2.
Ej uddør den Godes Æt. G.	7.
Ej var omsonst. G.	145.
Er der Nogen, som vil se. B	126.
Esav var en Skytte vild. G	24.
Faa var de Sønner. G.	123.
Farao sidder i Højelofts-Sal. G. .	44.
Giv mig Gud en Salme-Tunge. G.	99.
Goliat drog fra Gat. B.	84.
Helvedes listige Hjerte-Tyv. G. . .	4.
Hvad hører jeg i Paradis. B. . . .	5.
Hvor end vandre vor Herres Smaa. G.	36.
Hyggelig, rolig. G.	98.
I Dommertiden i Betlehem. G. . .	72.
Jeg drømde en Drøm. G.	132.
Job var en. Gl. Folkesang.	161.
Kain pløjed rask i Vaar. G	6.
Kom lad os synge vor Herre. G.	45.
Kong Farao var en ugudelig Krop. G.	37.
Mellem Brødre kaldt den Lille. G.	83.
Mod Ørkenen Bileam. G.	55.
Moses var gammel af Verdens Uro. G.	57.
Moses virked i Herrens Navn. G.	43.
Naar Nat udvælder. G.	9.
Nabots Vingaard grændsed tæt. G.	111.
Nu hver sine Veje. G.	14.
Op al den Ting. B.	3.
Saa prøved Gud i Himmerig. G.	19.
Sara var død, i sin Enlighed. G.	21.
Solen er hed. G.	26.
Ved Babylons Floder. G.	129.
Vældig var Josva. G.	57.

K., B. og G. betegne vore tre store Salmedigtere: Kingo, Brorson og Grundtvig.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS


KREUZER. SC.

Den gamle Pagt.

Skabelsen. 1 Mosebog. 1. 2.

(Omtrent Aar 4000 før Kristi Fødsel.)

Før Bjergene blev til og Jordens Grundvold blev lagt, var den evige Gud; og eftersom han selv har aabenbaret os det, havde han i Begyndelsen skabt Himmel og Jord; men Jorden var blevet øde og tom, og Mørket laa over Afgrunden. Da rugede Guds Aand over Vandene, og Gud sagde: Bliv Lys! og Lyset blev. Og Gud skilte Lyset fra Mørket: Lyset kaldte han Dag, og Mørket kaldte han Nat; og det blev Aften, og det blev Morgen, den første Dag. Den anden Dag skabte Gud ved sit Ord Himmel-Hvælvingen, og satte dermed Skillerum mellem Vandene oven over den og Vandene neden under den. Den tredie Dag sagde Gud: Vandene under Himlen skulle flyde sammen paa et Sted, og det Tørre lade sig tilsyne! og det skete saaledes, det Tørre kaldte han Jord og Vandsamlingen Havet; og han bød Jorden frembringe Græs og Urter og Træer, med Frø og med Frugt, og det skete som han bød. Den fjerde Dag sagde Gud: Bliver til, Lysskloder paa Himlens Hvælving! og de bleve til, baade Sol og Maane og Stjerner, og Gud satte dem paa Himlen til at lyse over Jorden, til at herske Dag og Nat og til at skille Lys fra Mørke. Den femte Dag sagde Gud: Vandene vrimle af levende Sjæle, og Fugle flyve over Jorden! og dermed skabte han alle Søudyr, baade store og smaa, alle Fugle og alt vinget Kræ, og han velsignede dem, og bød dem at vorde frugtbare og mangfoldige og fylde Hav og Luft. Den sjette Dag sagde Gud: Gaar frem af Jorden, levende Sjæle! hver efter sin Art, baade vilde og tamme, og Jordens Kryb! og saa skete det. Og Gud sagde endvidere: Lader os skabe Mennesket i vort Billede, efter vor Lignelse, og de skulle herske over Havets Fiske og over Himlens Fugle og over Kvæget og over al Jorden og over alt Kryb, der kryber paa Jorden.

Og Gud dannede Adam eller Mennesket af Jordens Støv og blæste Livsaanden gjennem Næsen, saa Mennesket fik baade Liv og Sjæl; og Gud havde plantet en Have Øster paa, i Eden, eller Ynde, og der havde han ladet gro alskens Træer, dejlige at se og gode at

æde af, og midt i Haven Livets Træ og Kundskabs-Træet paa Godt og Ondt, og Gud satte Menneſket i Edens Have for at dyrke og vogte den, og Gud gav ham den Befaling: Du maa æde frit af alle Træer i Haven, men af Kundskabs-Træet paa Godt og Ondt maa Du ikke æde, thi paa den Dag, Du æder deraf, skal Du visselig dø! Og Gud sagde: Det er ikke godt at Menneſket er ene, jeg vil skabe ham en Medhjælper — men alle Dyr og Fugle, som han havde skabt, havde han ført til Menneſket, og Menneſket havde givet dem Navne, men Ingen fundet som kunde være hans Medhjælper — og Gud kastede en dyb Søvn paa Menneſket, tog et Ribben af hans Side og formede det til en Kvinde. Og han førte hende til Adam, og da sagde Adam: Denne Gang er det Kjød af mit Kjød og Ben af mine Ben, derfor skal hun hedde Mandinde, thi af Manden er hun tagen! Derfor skal Manden forlade Fader og Moder og holde sig til sin Hustru, og de To skal blive et Kjød.

Du ledte frem, Algodheds Gud,
Til første Mand den første Brud,
I Paradisets Gange,
De glade lagde Haand i Haand,
Til Enhed vied dem din Aand,
I Kor af Engle-Sange;
Kjærlig, liflig,
Skabdes Kvinde
til Mandinde,
Til med Blide
Bly at staa ved Mandens Side!

Tone: Af Höjheden oprunden er.

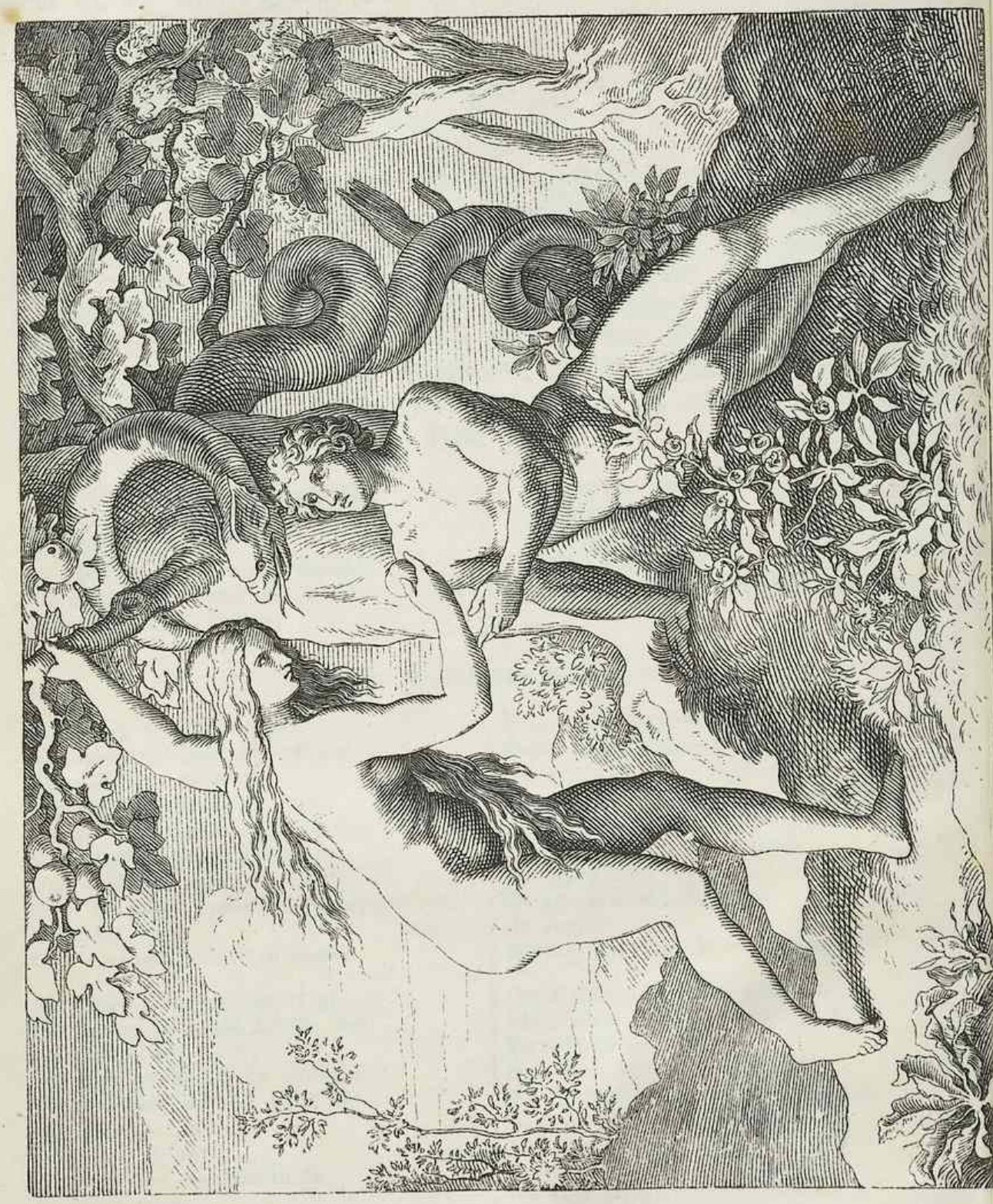
Da Adam udi Eden stod,
Af Herren dannet, vis og god,
Guds Billede at være,
Gik Dyrene for Adam frem,
At han skal kjende, nævne dem
Med Navnet, de skal bære:
Han saae dem gaa;
Navn de finge, mens de ginge;
Dog skal være
Ikke et hans Navn kan bære!

Da sagde Herren: det er ej
For Adam godt, ad Livets Vej
At vandre saa alene;
Jeg ham en Medhjælp skabe vil!
Flux trykker Søvnen Øjet til,
Og af hans Sidebene
Tog Gud et ud:
Denne Sinde, en Mandinde
Skal det være,
Adams Lyst og Herrens Ære!

Dog Adam vognede og saae
Guds skjønne Billed for ham staa;
Nu ved han Navn at finde;
Ben af mit Ben, Kjød af mit Kjød!
Af Kjærlighedens Væld Du flød,
Du kaldes skal Mandinde!
To Kjød Gud bød
Et at være, sig formere!
At regjere
Havets, Luftens, Markens Hære.

Og Manden han skal gange ud
Fra Fader, Moder til sin Brud;
De tvende et skal være!
Saa lærer os den gamle Pagt
Af Herrens Aand ved Moses sagt,
Saa og den ny mon lære
Det Bud: hvad Gud
Føjer sammen, Ja og Amen
Og skal blive;
Og ej skilles kan ilive.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Saaledes skabte Gud Mennesket i sit Billede, baade Mand og Kvinde, og han velsignede dem og sagde: Vorder frugtbare og mangfoldige, opfylder Jorden og raader over den, og hersker over Havets Fiske og Himlens Fugle og over hvert Dyr, der kryber paa Jorden! Og Gud saae Alt, hvad han havde gjort, og se, det var saare godt. Dermed var da Himmel og Jord fuldendte og al Guds Gjerning færdig, men paa den syvende Dag, det er Løverdagen eller Sabbaten, hvilede han efter al sin Gjerning, og han velsignede og helligede den syvende Dag.

Egen Tone.

Op al den Ting, som Gud har gjort,
Hans Herlighed at prise!
Det Mindste, Han har skabt, er stort,
Og kan Hans Magt bevise.

Gik alle Konger frem paa Rad
I deres Magt og Vælde,
De mægted' dog ej mindste Blad
At sætte paa en Nælde.

Ja, alle Engles store Kraft,
Som Himmel-Septer føre,
Har ingen Tid den Evne havt
Det mindste Støv at gjøre.

Det mindste Græs jeg undres paa
I Skove og i Dale,
Hvor skulde jeg den Visdom faa,
Om det kun ret at tale!

Hvad vil jeg da begynde, naar
Jeg lidet gjennemkiger,
Hvor mange Folk, der gik og gaar
I alle Verdens Riger!

Hvad skal jeg sige, naar jeg ser,
At alle Skove vrimle,
De mange Fugle-Sving, der sker
Op under Herrens Himle!

Hvad skal jeg sige, naar jeg gaar
Blandt Blomsterne i Enge,
Naar Fugle-Sangen sammenslaar,
Som tusind Harpe-Strænge!

Hvad skal jeg sige, naar mit Sind
I Havets dybe Grunde
Kun dog saa lidt kan kikke ind,
Og se saa mange Munde!

Hvad skal jeg sige, naar jeg vil,
Saa højt jeg kan, opkige,
Og vende alle Tanker til
Det blanke Solens Rige!

Hvad skal jeg sige, naar jeg ser,
Hvor Stjerne-Flokken blinker,
Hvor mildt enhver imod mig ler
Og op til Himlen vinker!

Hvad skal jeg sige, naar jeg op
Til Gud i Aanden farer,
Og ser den store Kæmpe-Trop
Af blide Engle-Skarer!

Hvad skal jeg sige? — Mine Ord
Vil ikke meget sige:
O Gud, hvor er Din Visdom stor,
Din Godhed, Kraft og Rige!

O, priser Gud paa denne Jord,
Hver, som har Sands og Tunge,
Og al den Del, i Himlen bor,
Vor Skabers Lov skal sjunge!

O, stemmer alle Folk paa Jord
Med Fryde-Toner sammen:
Halleluja, vor Gud er stor!
Og Himlen svarer: Amen!

Syndefaldet.

1 Mosebog, 3.

Men Slangen var lumskest af alle Dyr paa Marken, som Gud Herren havde skabt, og den sagde til Kvinden: Har da Gud sagt, at

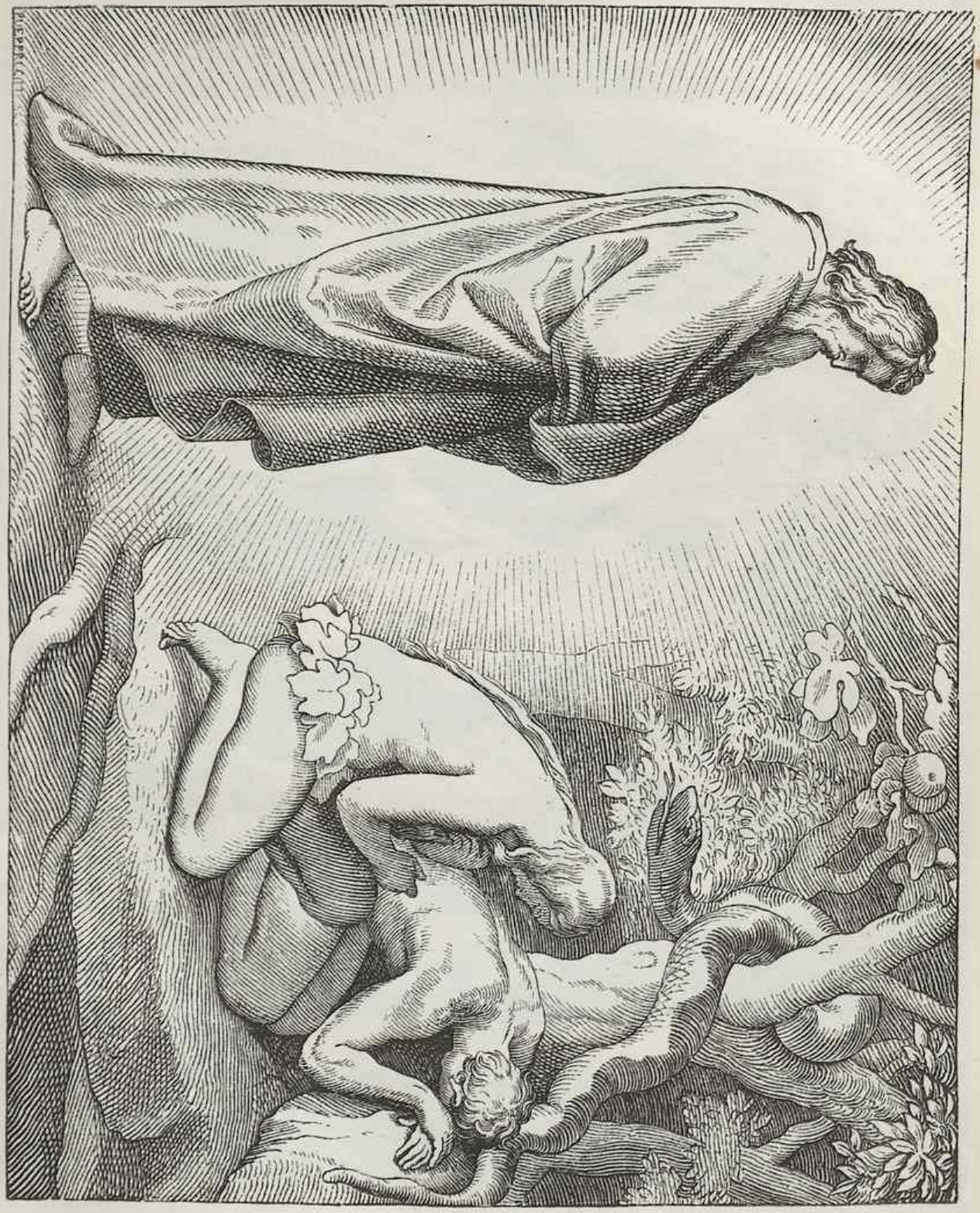
I ikke maa æde af noget Træ i Haven? Nej svarede Kvinden, vi maa æde af Træernes Frugter; kun om Frugten paa Kundskabs-Træet, som staar midt i Haven, har Gud sagt: æder ikke af den, og rører ikke ved den, at I ikke skal dø! Nej svarede Slangen, I skal visselig ikke dø, men Gud ved, at paa den Dag, I æde deraf, saa I Øjnene op, og bliver som Guder, til at kjende Godt og Ondt. Og Kvinden saae at Træet var godt at æde af og lokkende for Øjnene og kosteligt til at give Forstand, og hun tog af dets Frugt og aad, og gav sin Mand med, og han aad.

Da aabnedes deres Øjne, saa de saae at de var nøgne, og de gjorde sig Bælter af Figentræets Blade, men da de hørte Gud Herrens Røst i Haven, skjulte de sig mellem Træerne for Herren. Men Gud Herren kaldte paa Adam og sagde: Hvor er Du? Han svarede: Jeg hørte Din Røst og blev bange fordi jeg var nøgen; derfor skjulte jeg mig. Da sagde Herren: har Du ædt af Træet, som jeg forbød Dig at æde af? Adam svarede: Kvinden som Du gav mig at leve med, hun gav mig af Træet og saa aad jeg. Hvorfor gjorde Du det? sagde Herren nu til Kvinden, og hun svarede: Slangen forførte mig, saa aad jeg.

Da lyste Gud Herren Forbandelse over Slangen og lagde til: Jeg vil sætte Splid mellem Dig og Kvinden og mellem din Sæd og hendes Sæd: han skal ramme dit Hoved, naar Du rammer hans Hæl! Paa Kvinden lagde Gud den Straf, at hun skulde føde sine Børn med Smerte og have sin Mand til sin Herre. Men til Manden sagde han: Siden Du lød din Hustrus Røst og aad af det Træ, som jeg forbød Dig at æde af, skal Jorden være forbandet for din Skyld, og Du skal nære Dig af den med Møje, alle dine Levedage: Torne og Tidsler skal den bære Dig, og i dit Ansigts Sved skal Du æde dit Brød, til Du vender tilbage til Jorden igjen, hvorfra Du er tagen, thi Støv er Du, til Støv skal Du vende tilbage! Saa gjorde Herren Skindkjortler til Adam og hans Hustru Eva — thi Adam kaldte hende Eva, fordi hun var en Moder for alle Levende — og klædte dem deri, og derpaa jog han dem ud af Edens Have, at de ikke skulde æde af Livets Træ og leve til evig Tid, men Øst for Haven satte han Keruber, eller Over-Engler at holde Vagt med svungne Flammesværd, paa Vejen til Livets Træ.

Helvedes listige Hjerte-Tyv
Daared den yndige Kvinde,
End dog i hendes Hjerte-Dyb
Gud kan et Herberg sig vinde.

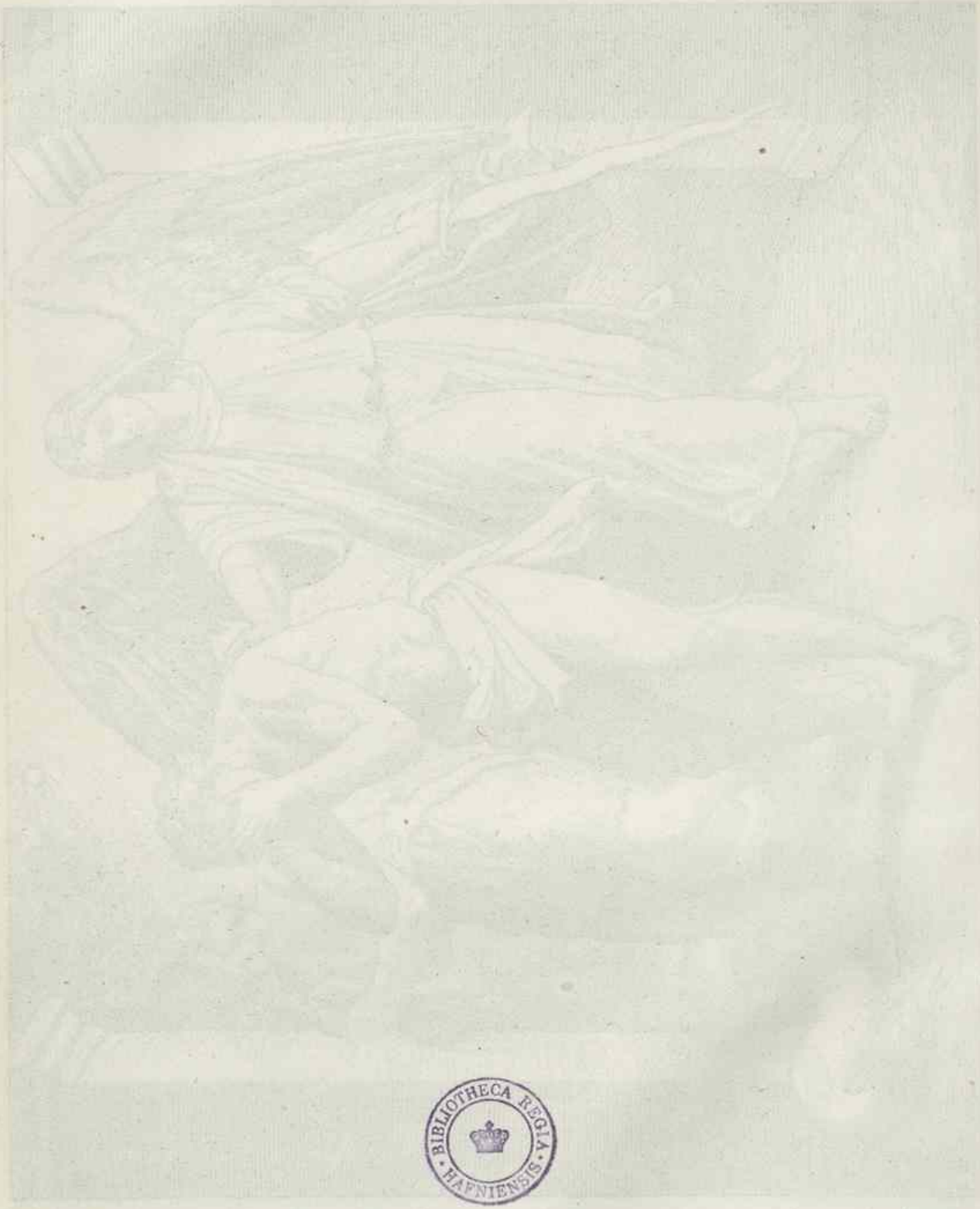
Kvinden bragte vor Jord i Band,
Kvinden födte vor Frelsermand,
Han gjorde det godt Altsammen!



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

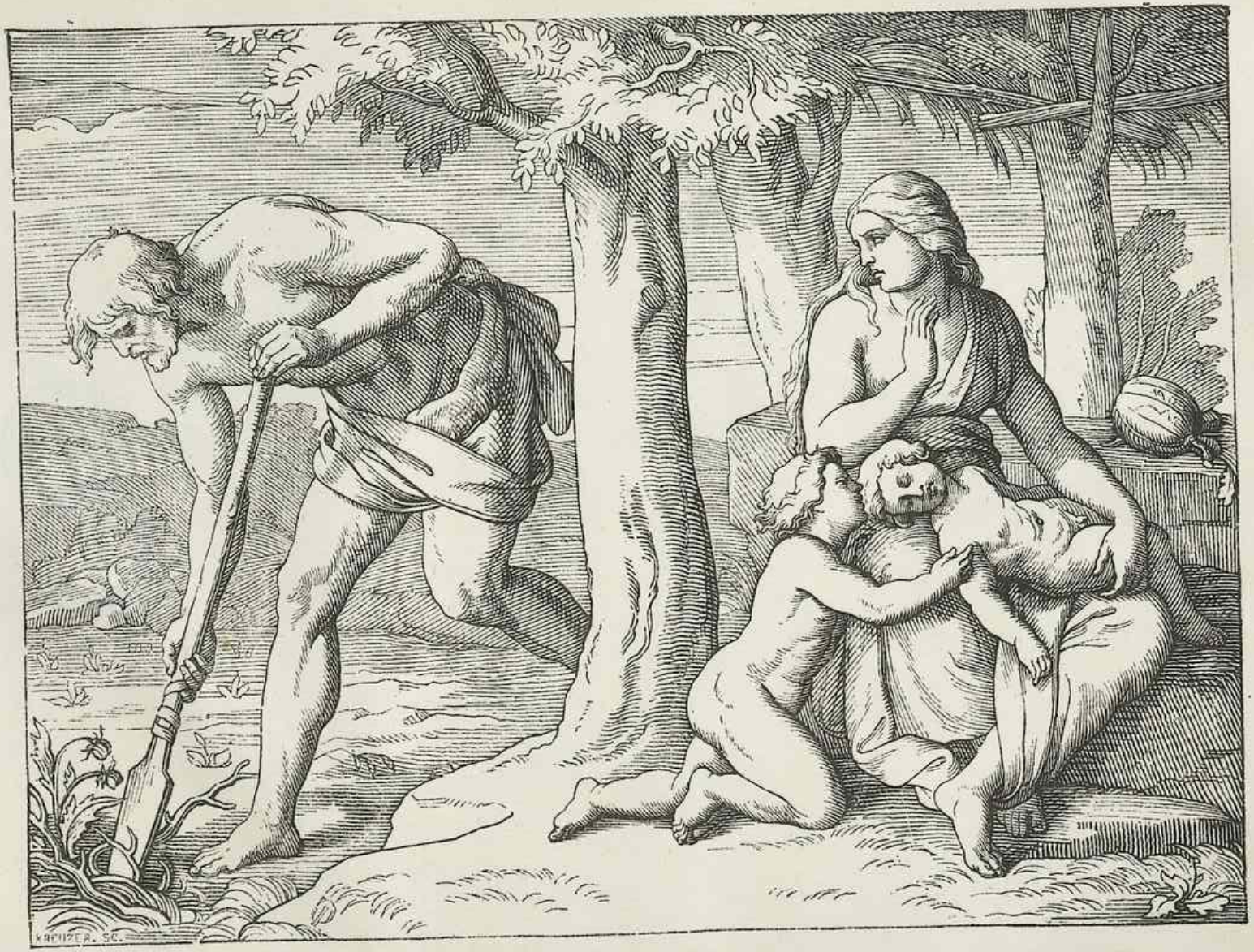


BRAUN & SCHNEIDER



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Mose Bog Cap. 3.

Tone: Naar i den störste Nöd vi staa.

Hvad hører jeg i Paradis?
En Lyd af Herrens Vredes Ris.
Hvad da, hvorledes er det fat?
Ak, Adam har sin Gud forladt!

Han var jo i Guds Billed skabt?
Ja, men nu er den Krone tabt!
Er al den Herlighed forbi?
Ja nu er han i Slaveri.

Hvor blev hans Lyst, at tjene Gud?
Den brød han mod Vorherres Bud.
Er den forglemt, som var saa sød?
Ja den er tabt og glemt og død.

Hvad stak ham, som var før saa klog?
Hans egen Kone ham bedrog.
Hvor faldt hun i den Jammer ned?
Ved Satans Underfundighed.

Hvem siger da, at Gud er vred?
Det siger vor Samvittighed.
Ja, hvad om hun er sovet hen?
Saa faar hun vækkes op igjen.

Men er der ingen Redning til?
Jo vel for den, som reddes vil.
Hvor skal jeg da, hvor skal jeg hen?
Til Gud, vor fromme Gud igjen.

Vil han os tage an paa ny?
Ja, dersom vi fra Synden fly!
Hvor saae vi denne Kjærlighed?
I Jesus Krist, som for os led.

Er Synden da mig ren forladt?
Ja, naar paa ham din Tro er sat.
Hvad gjör mig vis i denne Sag?
Din Kamp mod Synden Nat og Dag.

Kain og Abel.

1 Mosebog, 4.

Efterat Adam og Eva var blevet udjaget af Paradis, fik de to Sønner: den Ældste kaldte Eva Kain; thi, sagde hun, jeg har faaet Manden, Herren! og den Yngste blev kaldet Abel, eller Forfængelighed. Kain blev en Agerdyrker, og Abel en Faarehyrde, men Kain var af den Onde, medens Abel gjorde hvad Godt var*), og nu skete det en Dag, at de Begge ofrede til Gud, Kain af Markens Frugter, og Abel af Hjordens Førstefødte, men Herren saae kun til Abel og hans Offer og ikke til Kains. Derover blev Kain vred og gik og skulede, og vel sagde Herren til ham: Hvorfor er Du vred, og hvorfor gaar Du og skuler? er Du god, kan Du se frit op; hvis ikke, ligger Synden for din Dør og har Tanke til Dig, men Du skal være dens Herre! men langt fra at agte paa Herrens Ord, slog Kain dem kun hen i Vejr og Vind, for op mod sin Broder og myrdede ham. Da talede Herren atter til Kain og sagde: Hvor er din Broder, Abel? Det ved ikke jeg, svarede Kain, skal jeg passe paa min Broder? Hvad har Du gjort? sagde Herren: din Broders Blod raaber til mig fra Jorden, og forbandet skal Du nu være fra den Jord, der drak din Broders Blod, ustadig og flygtig skal Du flakke om i Verden! Nu blev Kain bange og sagde til Herren: Min Synd er for stor til at jeg kan faa den forladt: hver den, der træffer mig, vil slaa mig ihjel! men Herren

*) 1 Joh. 3, 12.

sagde: nej, slog Nogen Kain ihjel, skulde det hævnes syvfold, og han gav Kain et Tegn paa at Ingen skulde slaa ham ihjel. Da gik Kain bort fra Herrens Aasyn og satte Bo Øst for Eden, i Nod, det er Landflygtighed, hvor han byggede en By, den første vi har hørt nævne, og opkaldte den efter sin Søn. Blandt hans Efterkommere nævnes Lamek, som den første Mand, der tog sig to Hustruer, Ada og Zilla; deres Sønner var Jabal, fra hvem alle de, der bo i Telte og drive Kvægavl, havde deres Oprindelse, Jubal, som blev Stamfader til dem som spille paa Harpe og Fløjte, og Tubalkain, der lærte Folk at smedde Kobber og Jern. Derfor sang ogsaa Lamek til sine Hustruer, at vel havde han dræbt baade en Mand og en Dreng, men det havde Intet at betyde, thi skulde Kain hævnes syv Gange, saa skulde Lamek hævnes syv og halvfjerdstyve, og for Resten kan vi skjønne, at i det Hele taget har al Kains Slægt lignet baade ham og Lamek og været ugudelige som de, hvorfor ogsaa vor Herre tog den af Dage i Syndfloden.

Tone: Dagen gaar med raske Fjed, af Weyse.

Kain pløjed rask i Vaar,
Tænkte paa det Næste,
Abel gik og vogted Faar,
Tænkte paa det Bedste!

Begge, takkende i Høst
Gud for Vinterføde,
Ofrede med Lovsangs-Røst
Hver sin Første-Grøde.

Kain ofrede sin Neg,
Abel Dæggelammet,
Kains Tak var Tunge-Leg,
Abels Hjerte flammed!

Herren saae af Himlen ned,
Straalen kyssed Lammet,
Kain blegned harm og vred,
Skulde rød sig skammet!

Kain! Kain! sagde Gud,
Hvi den mørke Mine?
Synd i Mørke ruges ud,
Dages brat til Pine!

Avind banker, vogt dig vel!
Er hun først derinde,
Hun er Dronning, du er Træl,
Faar det besk at finde!

Abel gik og vogted Faar,
Skued Solen dale,
Kain gav ham Banesaar
Under Vennetale!

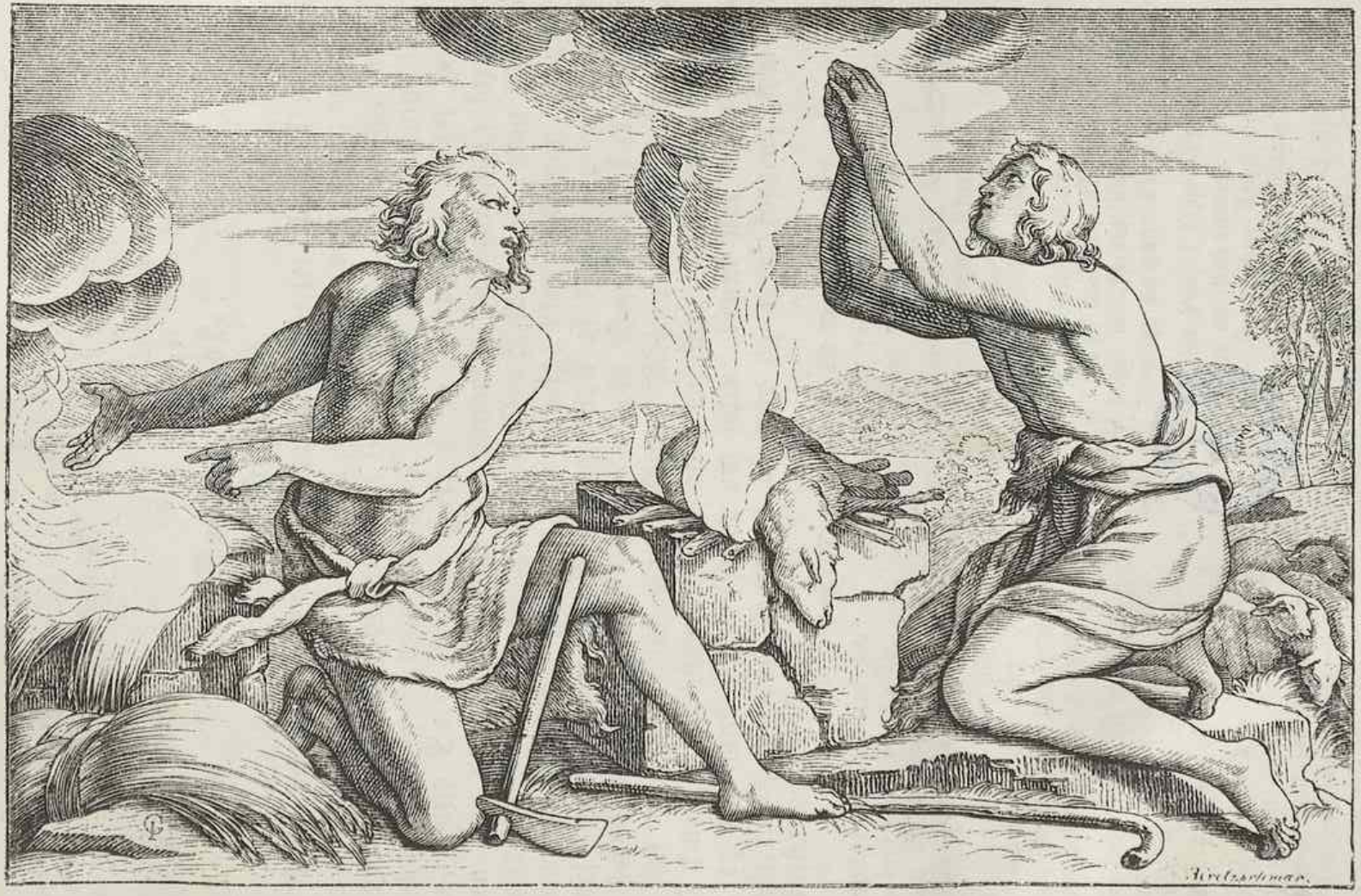
Kain! Kain! sagde Gud,
Hvor er nu din Broder,
Du gik med paa Marken ud:
Sönnen af din Moder!

Skarnet svared: ej ved jeg,
Derpaa tør jeg sværge,
Hvorhen Abel drog sin Vej,
Var og ej hans Værge!

Løgner! sagde Herren god,
Udaad har du øvet,
Raaber ej din Broders Blod
Lyt til mig fra Støvet!

Bandsat være Jorden nu,
For hun drak det Dyre!
Bandsat, fremfor Jorden, du,
Fuleste Uhyre!

Hvor du pløjer, Klinte gro
Mer end Byg og Hvede!
Trindt paa Jord om Sjælero
Du forgjæves lede!



1 Mose Bog Cap. 4.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Hu! det brænder mig som Ild,
Hvinede den Fule,
Fare maa jeg fra Dig vild,
Hvor jeg mig kan skjule.

Uden Anger, uden Bod,
Kain gik til Grunde,
Flygtende fra Gud til Nod;
Han var af den Onde!

Abel slumrer sødt i Løn,
Gud ej glemmer Sine,
Haabets Lund er immer-grøn,
Der er ingen Pine!

Set og Enok.

1 Mosebog, 4. 5.

Adam og Eva levede endnu mange Aar efter Abels Død og havde baade Sønner og Døtre, fødte i Lighed med dem selv; men blandt dem kjende vi blot Navnet paa den første, der hed Set; thi, sagde Eva, Gud har sat mig en anden Søn i Stedet for Abel, som Kain slog ihjel. Set og hans Børn frygtede Herren og levede alle meget længe paa Jorden, saa nær som Enok, der vandrede saa ustraffelig for sin Gud, at Herren i sin Naade holdt ham fri for Døden, og optog ham til sig da han var 365 Aar gammel; de Øvrige blev henimod tusinde Aar, hvorvel Ingen naaede den Alder, og ældst af dem og af alle Mennesker paa Jorden blev, saa vidt vi ved, Enoks Søn Metusalem, der ikke døde før han var 969 Aar. Denne Metusalem havde en Søn, der hed Lamek, og Lamek havde atter en Søn, ved Navn Noa, eller Trøst; thi hans Fader sagde om ham: denne skal trøste os over al vor Gjerning og vore Hænders Besvær og over Jorden, som Herren har forbandet.

Som: Kain pløjed rask i Vaar.

Ei uddør den Gudes Æt,
Maa end tidt den bløde,
Adam fik af Gud i Set,
Broder til den Døde!

Ukrudt yngler mest paa Jord,
Modnes først og falder:
Kains Slægt blev stærk og stor,
Stakket blev dens Alder!

Kain bygde sig en Stad,
Stort det skulde være,
Gjorde sig med Stene glad,
Mured paa sin Ære!

Verdens Børn kan Verden bedst
Føre sig til Nytte;
Set, paa Jord en fremmed Gjæst,
Nøj'des med en Hytte!

Lamek var en Kains Søn,
Tog sig Koner tvende,
Gav vel Fader Morder-Løn,
Sang derom behænde!

Dræbte Ord han dødningbleg
Læmped efter Klangen,
Sønnen læmped Strængeleg
Efter Dødning-Sangen!

Spille-Manden Jubal hed,
Tubal med sin Hammer
Blev den første Vaaben-Smed,
Tændte Krigens Flammer!

Broder-Par, i Herre-Færd,
Nemt at ihukomme!
Om Jer sjunge Spyd og Sværd,
Kvæde Lur og Tromme!

Ikke saa om Sæd af Set,
Folk i Fugle-Sale,
Om den stille Hyrde-Æt
Sjunger Nattergale!

Stolte Ting ej den opfandt,
Stævned efter Evne,
Ydmyghed dog Æren vandt,
Kvindens Sæd at nævne!

Fremmed for al Höjheds-Leg,
Den Guds Børne-Stamme,
I sit mindste Skud dog steg
Did hvor Stjerner bramme!

Yngst i Ætten Enok blev,
Smagte dog ej Døden,
Livets Lyst ham sødt henrev,
Mindst fik han af Möden!

Himmelkjær han gik paa Jord,
God for Herrens Øje,
Drog saa op i Fugle-Spor,
Til ham i det Høje.

Brustne Øjne læges brat
I de grønne Sale,
Derfor sødt om Sommer-Nat
Sjunge Nattergale!

Syndfloden.

1 Mosebog, 6—9.

Guds Sønner, eller de Frommes Slægt, fik Lyst til Menneskenes Døtre og giftede sig med dem, og i de samme Dage var der Kæmper paa Jorden, og flere fødtes nu af Menneskenes Døtre, baade vældige og navnkundige Mænd, men Jorden blev fuld af Ondskab og Overvold, thi Menneskene ponsede paa Intet uden Ondt, saa det fortrød Herren, at han havde skabt dem, og han besluttede at ødelægge dem. Men Noa var en retfærdig og ustraffelig Mand i sin Slægt og fulgte Guds Veje, derfor fandt han Naade for Herren, saa Herren lod ham vide, at han havde sat sig for at fordærve Alt paa Jorden, baade Folk og Fæ; men Du, lagde han til, skal bygge Dig en Ark, trehundrede Alen lang, halvtresindstyve Alen bred og tredive Alen høj, med tre Dæk og med Aflukker, og bege den foruden og forinden; thi jeg vil føre en Vandflod over Jorden og dræbe Alt hvad der aander, men med Dig vil jeg stadfæste min Pagt, saa Du og din Hustru, dine Sønner og deres Hustruer, skal gaa ind i Arken. Og Noa gjorde som Herren befol ham og gik ind i Arken, med sine tre Sønner, Sem, Kam og Jafet, og med sin Hustru og deres Hustruer, men af alle rene Dyr havde han syv Par med sig, og af alle urene et Par, og Herren lukkede efter ham.

Da brød alle Kilder op i den store Afgrund, og Himlens Sluser aabnedes, saa Regnen strømmede ned over Jorden i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter, og Vandene fik Magt og stod over Jorden, til femten Alen over Bjergenes Toppe; men Arken bares op og drev over Vandet, medens Alt maatte dø, der havde hjemme paa det Tørre. I halvandet hundrede Dage stod nu Vandet over Jorden, men da kom Gud Noa ihu og dem, der var med ham i Arken, og lod en Storm fare hen over Jorden, saa Vandene sank og Arken blev staaende paa Ararats Bjerge. Nu blev Vandet ved at falde, og Bjergtoppene kom til Syne men fyrgetyve Dage derefter aabnede Noa et Vindue paa Arken og lod


KREUTZER.SC.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



en Ravn flyve ud, der blev ved at flyve om til Vandet var tørret bort; derefter sendte han en Due ud, men den kom strax igjen, for den fandt intet Sted, hvor den kunde sætte sin Fod, men syv Dage efter lod han nok en Due flyve, der først kom tilbage ved Aftenstid, med et friskt Olieblad i sit Næb, hvoraf Noa kunde kjende, at Jorden begyndte at blive tør, og nu tøvede han igjen en Uge, før han lod den tredie Due flyve, og den kom ikke tilbage. Da var Jorden tør, og Noa tog Dækket af Arken, men gik dog ikke ud før Herren selv befol ham det; saa gik han ud med hver levende Sjæl han havde hos sig, baade Folk og Fæ, byggede Herren et Alter og bragte ham et Offer af de rene Dyr, og Herren lovede Noa, at saa længe Jorden staar, skal Sæd og Høst, Kulde og Hede, Sommer og Vinter, Dag og Nat evindelig skifte, og han satte sin Bue i Skyen, til et Tegn paa sin Pagt med Alt hvad der lever, at der aldrig tiere skal komme en Vandflod til at ødelægge al Jorden. Og Gud velsignede Noa og hans Sønner, som han havde velsignet vore første Forældre. Og fra Sem, Kam og Jafet befolkedes den hele Verden. Men Noa begyndte at dyrke Jorden og plantede en Vingaard; og levede over nihundrede Aar, som de Gamle før Floden, men siden tog Menneskenes Levetid af, saa Faa bragte det til halvandet hundrede Aar, og Færre derover.

Tone af H. M. Hansen.

Naar Nat udvælder
Fra sorten Sky,
Og Maanen kvælder
Til Morgen-Gry,
Mens Gode blunde,
Har travlt de Onde,
For Lyset sky!

Da voxer Vingen
Paa al Udyd!
„Nu ser mig Ingen,“
Det er dens Fryd,
Den har i Mørke
Sin Rod og Styrke,
Sit Skryl og Skryd.

Dog, i det Høje
Der bor en Drot,
Med aabent Øje
For Ondt og Godt,
Og Lys, til Lykke,
Er uden Skygge
I Herrens Slot!

Han saae fra Himlen
Med Lynilds Blik,
Paa Kæmpe-Vrimlen
Med Kains Skik:
Trods Jordens Herre,
Fra Ondt til Værre
De fremad gik!

Da falske Kvinder
For Diser gik,
Med Rosen-Kinder
Og Tjørne-Blik,
Med runde Lemmer,
Og klingre Stemmer,
Og Skjøge-Nik!

De Tryllerinder
Fra Kains By,
Som Sole blinder
De Hyrder bly;
Hvor de indtage,
Kun Domme-Dage
For Støvet gry!

Fra Gude-Sønner,
Som ej sig bør,
Da lyde Bønner
Til Trolde-Mø'r,
Da Jætter fødes,
Og Jorden ødes,
Og Fromhed dør!

Fra Hytten stiger
Et Kæmpe-Kuld,
Som efterhiger
Kun Glands af Muld,
Gjør Bjerg af Dale,
Og tækker Sale
Med røden Guld!

Med Niddings-Værker,
Mod Gud og Ret,
De Mindes-Mærker
Sig rejse tæt,
Som bedst de mægte,
De Kuld uægte
Af Gude-Æt!

Men Han deroppe,
Hvis Skamler staa
Paa Bjerge-Toppe
Og Skyer graa,
Han høres sværge:
Brat over Bjerge
Skal Bølger gaa!

Omsonst for Døve
Kun Ordet spaar,
Dog vil Jeg tøve
I hundred Aar,
Og grant dernede
Om Anger lede,
Til Timen slaar!

Men, Kæmper bolde!
Hvad end I tror,
Ej har til Trolde
Jeg skabt Min Jord,
Da, dybt begravet,
Den steg af Havet,
Alt paa mit Ord!

Jeg før den sænker
Med Blomst og Træ,
Fuldlavt da bænker
Jeg Folk og Fæ,
Kun Faa besinde,
Hvor Fugle finde
Da Kvist og Læ!

Dog, hør, Du Gjæve,
Min Enoks Søn!
Vil højt Du svære
Med Mig i Løn,
Byg lavt ved Bølge,
Til Dig med Følge,
Mens Bøg er grøn!

Ja, skil med Egge
Nu Træ fra Bark!
Og byg en Snekke
Og kald den Ark,
Og digt den nøje,
Til rask at pløje
Min Vinter-Mark!

Mens Kæmper bukke
Og Folk uddø,
Mens Bjerge dukke
I dyben Sø,
Sig Arken hæve,
Blandt Skyer svære,
Den Verdens-Ø!

Naar Jorden hærges,
Fra Øst til Vest,
Med dig skal bjerges
Fuldmangen Gjæst,
Fra Bjerg og Dale
I Bølge-Sale
Paa Havets Hest!

De Kæmper trygge,
Med sposke Smil,
Saae Noa bygge
Sin Ark med Il,
Blandt Færres-Snekker
En sær Tre-Dækker
I Kæmpe-Stil!

Fuldbred som Hvalen,
Men længer dog,
(Trehundred Alen)
Det var den Kaag,
Med Dør paa Boven,
Med Glug foroven,
Paa Kiste-Laag!

Ej længer tøve,
I Skov, paa Mark,
Nu Lam og Løve,
Men ty til Ark,
Med Kvæg og Hjorte,
Hvor ej mon skorte
Paa Straa og Bark!

Med Nattergale,
Som aldrig før,
Med Spurv og Svale,
Fra Hald i Nør,
Sig Ørne sanke,
Med Neb de banke
Paa Arke-Dør!

De randt saa fage,
Med Travlhed stor,
De Løbe-Dage,
Til selv ombord
Gik Enoks Frænde,
Med Sønner trende.
Farvel nu, Jord!

De Kæmper trygge,
Trods Heltens Il,
Blev ved at bygge
I Bjerge-Stil,
Mens Møer milde
Holdt Bryllups-Gilde
Med sposke Smil!

Ser I, histoppe
Nu sejler han
Paa Fjelde-Toppe,
Den fromme Mand!
Da ruller Torden,
Da revner Jorden,
Med Brag paa Stand!

Nu Himlens Sluser
Oplades brat,
Og Havet bruser
I bælmørk Nat,
Og Roser blegne,
Og Kæmper segne
Med Suk fuldmat!

Snart over Vandet,
I Morgen-Gry,
Der ses ej Andet,
End kulsort Sky,
Og Kæmpe-Kroppe,
Og Klippe-Toppe,
Og Noas By!

Syndfloden levner
Ej Plet af Land,
I Sky nu stevner
Den vilde Strand,
Ad stejle Stræder,
Paa Klippe-Kjæder,
Som over Sand!

Saa leged Hvalen
Med Klipper graa,
At femten Alen
De under laa,
Som højest gro'de,
Og nødigst lode
Sig overgaa!

Vel mødt, i Strande
Her over Sky!
Saa stærke Vande
Da kvad paa Ny;
I firti Døgne,
Og alle søgne,
De blev saa kry!

De Smaa-Fisk glade,
Ved Sky fuldtæt
Da hævned Skade
Paa Maagers Æt,
Ja fik i Tale,
Trods høje Sale,
Selv Ørne let!

Da Orme-Hæren,
Med Kuld paa Kuld,
Var stolt af Æren
At bo i Muld,
Da holdt de Gilde
Saa højt de vilde,
Da fik de Huld!

Sig Kæmper høje,
I Konge-Dyb
Da maatte bøje
For Madik-Tyv!
Da kunde fare,
Trods Hjort og Hare,
Det mindste Kryb!

Dog, under Dække,
En Verden tryg
Bar Noas Snekke
Paa Bølgens Ryg,
Med Kæmpe-Gange
Og bedre Sange
End Sur af Myg!

Der otte Sjæle,
Trods Bølge-Brag,
Med Mund og Mæle,
Sad under Tag
Af Rør fuldgode,
Som randt af Rode
Den sjette Dag!

Ja, Borg hin prude,
Skjønt bygt fuldsnart,
Som Gud gav Rude
Af Speil-Glas klart,
Og ingenlunde
Lod gaa tilgrunde,
Var vel forvart!

Af Muld kun bygget,
Den er dog bold,
Staar overskygget
Af Herre-Skjold,
Er væn til Skue
Paa Blomster-Tue
Fra Old til Old!

Med Sejer-Værket,
Som evig gaar,
Bag Planke-Værket
Den stod et Aar,
Som Støv for Dommen,
Paa Afgrunds-Flommen,
Med bange Kaar!

Trods brede Skygger
Fra Mørkheds Land,
Den Borgs Indbygger
Paa vilden Strand,
I Glands dog sidder,
Med Fugle-Kvidder
Om Konge-Stand!

For Drot ham kjender,
Trods bange Kaar,
Dog Ørn som Ænder,
Og Ulv som Faar,
Mens Nattergalen
I Skygge-Salen
Hans Liv-Vers slaar!

Og Gud forglemmer,
Paa Bølgen blaa,
Ej Lærke-Stemmer,
Ej Spurven graa,
End sige Muldet,
Hvor Himmel-Guldet
I Grube laa!

Nej, Han som stilled
I Mand paa Fod
Sit eget Billed
Med Kjød og Blod,
Drot af Guds Naade,
Han vilde raade
Paa Vaanden Bod!

Hør, Vinden suser
Nu Dag og Nat,
Og Himlens Sluser
Sig lukke brat,
For Væld fra neden,
For Bundlösheden
Er Pind og sat!

Sig Bølgen kaster,
Og segner mat,
Stor-Vragets Master
Nu dages brat,
Og Arken strander,
Og Verden lander
Paa Ararat!

Sin Glug oplader,
Med stille Sind,
Den Folke-Fader,
Paa Fjelde-Tind,
Vil Sandhed vide,
Slet ikke lide
Paa Hjerne-Spind!

Val-Ravnen skaaret
For Tunge-Baand,
Har Drotten kaaret
Og sat paa Haand:
Vær snar paa Vinge
Mig Bud at bringe,
Om Jord har Vaand!

Sin Herre sviger
Dog sorten Ravn,
Med Flid undviger
Han Glug og Stavn,
Rødsokket gynger
Paa Aadsel-Dynger
Han uden Savn!

Da randt i Sinde
Den Drot saa prud,
End var derinde
Det bedste Bud;
Mod Himmel-Buen
Da svang sig Duen
Af Glugen ud!

Snart favned Arken
Den Fugl saa spag,
Som savned Marken
Med Træ og Tag,
Paa Bjerge-Toppe
Og Lig at hoppe,
Var ej dens Sag!

En Uge lænter
Den Drot saa prud,
Og sikkert venter
Han bedre Bud
Med Turtel-Duen,
Som svang mod Buen
Af Glug sig ud!

For Fugl i Lunde
Og Mand i Bur,
Ens ingenlunde
Gaa Sol og Ur,
Saa Dag for Due
Var kort paa Tue,
Men lang i Skur!

Med Aften Svalen,
I Solbjergs-Lag,
Til Bølge-Salen
Med Gofer-Tag,
Kom dog fra Lunde
Med Nyt i Munde
Den lange Dag!

Luk op foroven!
Her er et Brev,
Som Gud i Skoven
Om Vaaren skrev,
Af Kæmpe-Bogen
Til ham i Kaagen
Et Blad jeg rev!

Saa Aften-Røden
I Arke-Stad
Om Efter-Grøden
Udraabte glad,
Da Fugl fra Lunde,
Med Maj i Munde,
Paa Glugen sad!

Oliven-Bladet
Fra grønne Lund,
I Aande-Badet
Af Due-Mund,
Paa spejlklar Skive!
Hvem kan beskrive
Den Aften-Stund!!

Babels-Taarnet.

1 Mosebog, 11.

I Forstningen havde alle Mennesker et og samme Tungemaal, men nu begav det sig, da de rejste fra Øst og fandt en Slette i Sinears Land og bosatte sig der, at de sagde til hinanden: Velan, lad os stryge Teglsten og brænde dem vel, og bygge os en By og et Taarn, hvis Top naar til Himlen og indlægge os et Navn, at vi ikke adspredes paa Jorden! Som sagt saa gjort, og de brugte Tegl til Sten og Jordbeg istedetfor Kalk, men nu steg Herren ned, at se Byen og Taarnet, som Menneskenes Børn byggede paa, og han sagde: Se, der er et Folk og et Tungemaal, og nu har de begyndt paa dette; velan, vi vil stige ned og forvirre deres Tale, saa den Ene ikke skal forstaa

den Andens Tungemaal! Og det gjorde Herren, saa de maatte holde op at bygge Byen; derfor kaldte man den By Babel eller Forvirring, thi der forvirrede Herren Menneskenes Tungemaal, og derfra adspredte han dem over al Jorden.

Nu hver sine Veje med Nag og med Sorg
Udvandred, som Lige med Lige,
Kun Nimrod af Taarnet sig laved en Borg
Og stifted det Babelske Rige.

Saa tit sig de Kloge nu flokke i By,
Og taarne sig op imod Himlen,
Da skaber vor Herre et Babel paany,
Som Avner adspreder han Vrimlen.

Hedenskabet.

Som før er fortalt, havde den levende Gud, der har skabt Himmel og Jord, aabenbaret sig for vore første Forældre, og baade de og deres Børn vidste godt, at der er ingen anden Gud uden ham, men da Synden var kommen ind i Verden, og Menneskene først havde holdt op at elske Gud af ganske Hjerte og tjene ham alene, maatte der altid findes dem, der ønskede at være fri baade for ham selv og hans Herredømme. Saaledes skete det da, at Flere og Flere forglemte deres Skaber og tog sig andre Guder efter deres Hjerters forskjellige Begjæring*), saa Sems Børn i Asien begyndte deres Afgudsdyrkelse med at tilbede de Aander, som de mente havde deres Sæde i Sol, Maane og Stjerner, Japets Børn i Europa tilbad deres i fordums Tid navnkundige Helte, og Kams Børn i Afrika vilde finde det Guddommelige i alskens Dyr eller Kryb. Dette kalder man Hedenskab, eller Afguderi, og Hedenskabet blev bestandig jo længere des værre, saa tilsidst tilbad de Fleste baade Guld og Sølv, baade Stokke og Stene, deres egne Hænders Gjerninger, og Dyrene med, ikke alene som Gude-Billeder, men som virkelige Guder, og den Skik har mange Folk endnu i vore Dage. Paa den Maade maatte da vel Troen paa den eneste sande Gud rent have tabt sig paa Jorden, dersom ikke Herren selv havde vidunderlig beskjærmet den, men det gjorde han for sin Sandhed og sin Barmhjertigheds Skyld, og hans fornemste Redskab dertil blandt Menneskene blev Abraham, hvem Østerlænderne endnu den Dag idag kalde de Troendes Fader.

Abraham.

(Omtrent Aar 2000 før Kristi Fødsel.)

1. **Abrams Kald.** 1 Mosebog, 12.

Paa begge Sider af Eufrat og Tigris, ved den persiske Havbugt, ligger der et Land som i Hedenold kaldtes Kaldæa, og her hvor Babel blev bygget, boede en Mand af Sems Slægt, ved Navn Tarak,

*) Jevnfør Apostelen Paulus om Hedenskabets Oprindelse, Rom. 1, 21—23.

med sine tre Sønner, Abram, Nakor og Haran. Tarak, var Afgudsdyrker*), men Abram var Herrens Ven, og Gud talede til ham som en Mand til sin Næste. Nu døde Tarak, som han laa paa en Rejse til Kanaans Land, men derpaa gav Herren Abram den Befaling: Forlad dit Land og din Slægt og din Faders Hus og rejs til det Land, jeg vil lade Dig se, saa skal jeg gjøre Dig til et stort Folk og velsigne Dig og forherlige dit Navn, og i Dig skal alle Slægter paa Jorden velsignes! Abram gjorde som Gud befol, og drog til Kanaans Land, ved Middelhavets Kyst, Nordøst for Ægypten, med Saraj, sin Hustru og med Alt hvad de ejede, og Herren aabenbarede sig atter for ham og lovede hans Efterkommere det ganske Kanaans Land til Arv og Eje, men ham selv gav han Intet deraf, saa han maatte lade sig nøje med at drage om fra Sted til Sted, med sit Kvæg og sine Telte.

2. Lot skiller sig fra Abram. 1 Mosebog, 13.

Med Abram fulgte ogsaa hans Broderson Lot, hvis Fader Haran var død endnu før sin Fader Tarak, der hjemme i Kaldæa, og Abram var en meget rig Mand, der havde fuldt op, baade af Guld og Sølv og Faar og Fæ, men Lot havde ogsaa store Hjorder, og saaledes skete det da, at der blev for trangt for dem i Landet, og deres Hyrder kom op at trættes. Da sagde Abram til Lot: Lad der dog ikke være Kiv mellem os og vore Hyrder, thi vi er jo Brødre! ligger ikke Landet aabent for Dig, lad os altsaa skilles ad: gaar Du mod Nord, gaar jeg mod Syd, og gaar Du mod Syd, gaar jeg mod Nord! Da brugte Lot sine Øjne og saae, at Landskabet Syd paa, omkring Jordans Flod, var baade vandrigt og frugtbart — thi førend Herren ødelagde Stæderne Sodom og Gomorra var det at ligne ved Edens Have og Ægyptens Land — og derfor valgte han sig det, og tog sit Ophold i Byerne der, og opslog sine Telte lige til Sodom, men Abram boede i Hebron, mellem Mamres Terebinter**), og byggede et Alter for Herren sin Gud.

3. Abrams Højmodighed. 1 Mosebog, 14.

Nu havde Kongerne i Sodom og dens Omegn i langsommelig Tid været Kedorlaomer underdanige, der var Konge langt borte, paa hin Side Eufrat, men tilsidst gjorde de Opstand imod ham, hvoraf Følgen da blev, at Kedorlaomer kom over dem, med tre andre Konger, vandt Sejer, slog ned for Fode og gjorde Folk og Fæ til Bytte. Iblandt Andre fik han da ogsaa fat paa Lot og slæbte ham bort med sig, men

*) Josva Bog 24, 2.

**) Terebinten er et højt Træ, grønt baade Sommer og Vinter, og kan staa i mange Aar.

ikke saasnart hørte Abram, at hans Broderson var tagen til Fange, før han væbnede tre hundrede og atten af sine Karle, Alle fødte i hans Hus, og satte efter Fjenderne. Ved Nattetid indhentede han dem, slog dem paa Flugt, tog Rovet fra dem, og frelste baade Lot og alle de andre Fanger, og da han nu vendte tilbage, gik Kongen i Salem og den Højestes Præst, Melkisedek, ud til ham og velsignede ham, og bragte ham Brød og Vin, og priste Herren, der havde givet ham Sejer over Fjenden, men Abram gav Melkisedek Tiende af Alting. Da kom Sodoms Konge ham imøde og sagde til ham: Giv mig kun Folkene og behold Godset for Dig selv! men Abram svarede: Jeg har gjort et Løfte til Herren, den højeste Gud, der ejer Himmel og Jord, at jeg tager ikke saa Meget af dit, som en Traad eller en Skorem; Du skal ikke sige: jeg har gjort Abram rig!

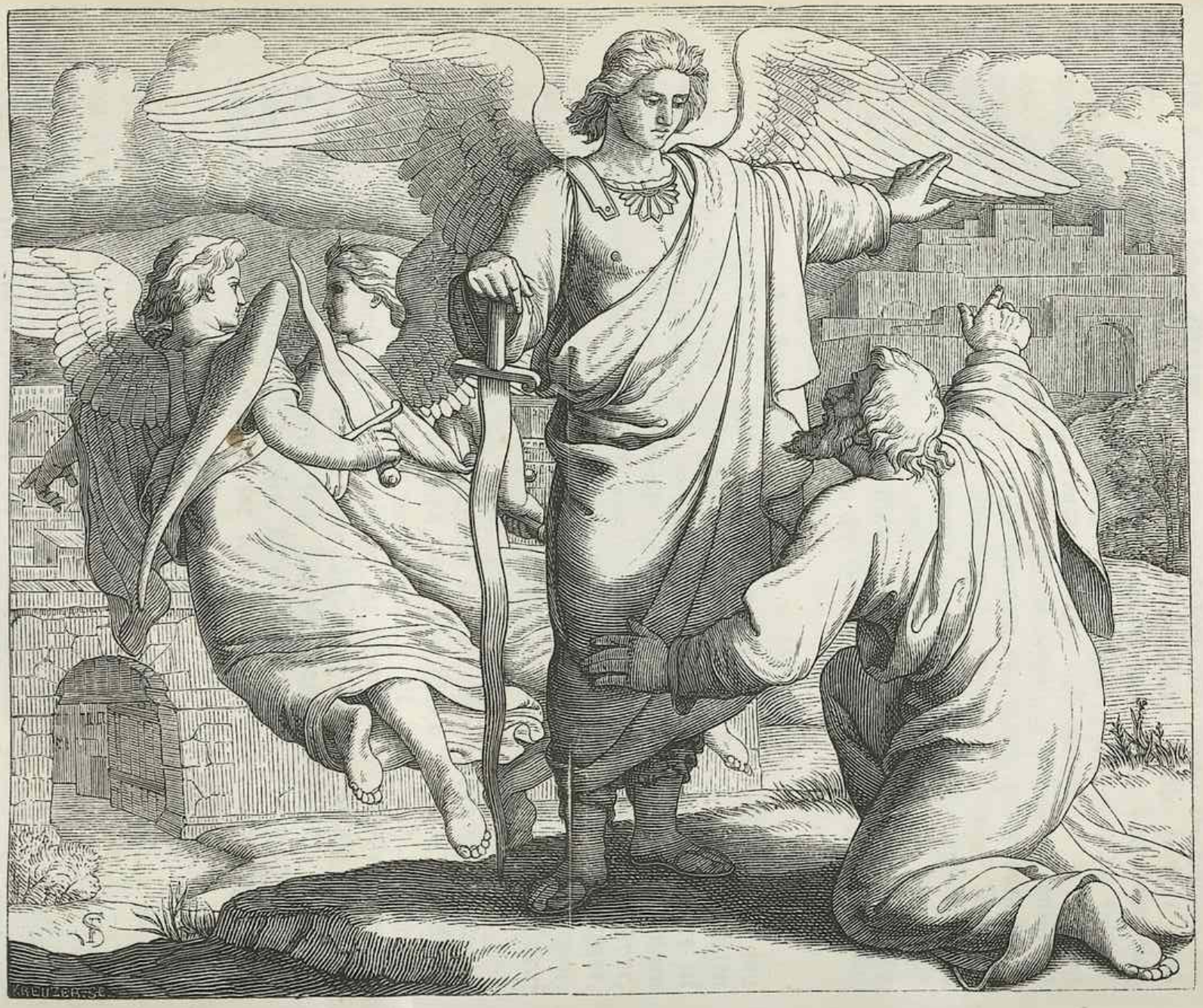
4. Hagar føder Ismael. 1 Mosebog, 16.

Herren havde lovet Abram, at hans Efterkommere skulde blive saa mange som Stjernerne paa Himlen, og endnu havde Abram ingen Børn, men han troede paa Herren, og Herren regnede ham det til Retfærdighed. Men da Abrams Hustru Saraj saae, at hun ingen Børn fik, bad hun sin Mand tage en ægyptisk Slavinde, hun havde, til Medhustru; thi sagde hun, maaske jeg kan faa Børn ved hende. Abram gjorde som hans Hustru bad, og Hagar, saa hed Slavinden, blev frugtsommelig, men nu hovmodede hun sig over sin Frue, og Saraj klagede over hende til Abram. For din Slavinde raader Du selv, svarede Abram, gjør med hende hvad Dig lyster! Nu tugtede Saraj hende, og Hagar tog Flugten til Ægypten, men paa Vejen kom Herrens Engel hende imøde og befol hende at vende tilbage til Saraj og ydmyge sig for hende, men forkyndte hende tillige, at hendes Sæd skulde blive saa mangfoldig, at der ikke skulde være Tal paa hendes Afkom; en Søn skal Du føde, sagde Englen, som Du skal kalde Ismael: han skal være et Menneske som Vildæselet, hans Haand skal være mod Alle, og Alles Haand mod ham, og Øst for sine Brødre skal han have sin Bolig!

5. Herren kommer til Abraham. 1 Mosebog, 17. 18.

Dengang var Abraham sex og firsindstyve Aar gammel, og tretten Aar derefter talede Herren til ham og befol ham at omskjære sig selv og hver Mand og hver Dreng af sin Slægt og i sit Hus, til Tegn paa sin Pagt med Herren, og han forandrede hans Navn til Abraham; thi, sagde han, jeg vil gjøre Dig til mange Folkeslags Fader, og hans Hustrus Navn forandrede han til Sara, det betyder Fyrstinde. Nu var det engang i Middagsheden, som Abraham sad i sin Teltdør,

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



1 Mose Bog Cap 18

mellem Mamres Terebinter, at han saae tre Mænd staa for sig og strax løb han dem imøde, bøjede sig til Jorden for dem og bad dem komme indenfor og faa deres Fødder vadskede og smage en Bid Brød. De tog mod Indbydelsen, og nu bad Abraham da Sara hente Mel og bage Kager, men selv løb han til Hjorden, hentede en Kalv og lod en Dreng lave den til, rettede derpaa an for sine Gjæster og stod selv foran dem under Træet, medens de spiste. Gjæsterne var Herren selv og to af hans Engle, og nu talede Herren til Abraham og lovede ham, at naar han kom igjen, om et Aar ved samme Tid, skulde Sara have en Søn; Sara stod i Teltdøren og hørte det og lo, saa underlig tyktes det hende, at hun og hendes Herre skulde faa en Søn i deres Alderdom, men Herren sagde til Abraham: Hvad ler vel Sara ad! skulde vel Noget være for besynderligt for Herren! paa den Tid, jeg har sagt kommer jeg til Dig igjen og da har Sara en Søn.

Tone: Der vanker en Ridder mellem grønne Træer.

Abraham sad i Mamre Lund,
Han var en Hyrde-Konning,
Salvet af Gud med egen Mund,
Og Sara hed hans Dronning.

Rig paa Kameler, Kør og Faar,
Det var den Drot med Ære,
Gammel derhos, snart hundred Aar:
Og hvis skal saa det være!

Gud havde sagt: „Jeg sandelig
„Vil i din Æt velsigne
„Menneskens Kjøn paa Jorderig!“
Og Løgn kan Ham ej ligne!

Abraham sukked dog i Løn:
„Til Graven brat vi stunder,
„Føder mig Sara nu en Søn,
„Det er et stort Vidunder!“

Dagen var hed, men Herrens Ven
Sad svalt i Ege-Skygge;
Hisset da kom tre Vandrings-Mænd,
At ønske ham til Lykke!

Gjæstmild er og den Hyrde-Drot,
Vil Rejsen dem forsøde,
Byder dem til sit grønne Slot,
At hvile sig af Møde!

Herren det var med Engle to,
De lod sig det behage
Hyrden at gjæste, som var tro,
Og Jordens Brød at smage.

Herren da siger til sin Ven,
Alt som han bryder Brødet:
„Naar om et Aar vi ses igjen,
„Har Sara Søn paa Skjødet!“

Sara hun stod bag Dør og lo,
Saa faldt det hende fremmed;
Abraham tog det Ord med Tro,
Hans Haab ham ej beskjæmmed!

Ordet udgik af Kongens Mund,
Som haver Alt at raade,
Abraham sad i Mamre Lund,
Med Sønnen af Guds Naade!

Derpaa stod de Fremmede op, og Abraham fulgte dem paa Vej, men da nu Herren blev tilbage hos Abraham, medens Englene vandrede mod Sodom, saa mærkede Abraham paa Herrens Ord, at han havde i Sinde at ødelægge Byen for dens Ugudeligheds Skyld, og han begyndte at bede, at Herren dog vilde spare den, saafremt der blot

fandtes en halvhundrede Retfærdige i den; thi, sagde han, det være langtfra Dig at dræbe den Retfærdige som den Ugudelige, saa det skulde gaa dem ens; mon den der dømmer al Jorden ikke skulde domme retfærdig! Finder jeg en halvhundrede Retfærdige i Sodom, tilgiver jeg det hele Sted for deres Skyld! svarede Herren; men nu bad Abraham videre: Se, jeg har nu fordristet mig at tale til Herren endskjønt jeg er Støv og Aske: maaske der kunde fattes fem i de halvhundrede Retfærdige; vil Du da for de Fems Skyld ødelægge hele Byen? Nej, svarede Herren, finder jeg fem og fyrretyve, ødelægger jeg den ikke; men Abraham blev dog ved at bede videre, fuld af inderlig Medlidenhed, endskjønt bange for Herrens Mishag, indtil Gud gav ham det Løfte, at fandtes der blot ti Retfærdige i Staden, saa vilde han skaane den.

6. Sodoms Ødelæggelse. 1 Mosebog, 19.

Imidlertid var Englene kommet til Sodom, og da Lot fik Øje paa dem, nødte han dem ind i sit Hus og gav dem et Maaltid, men førend det endnu var Sengetid, løb Byens Folk sammen og vilde have fat paa de Fremmede, at handle ilde med dem. Lot talede dem til, for at frelse sine Gjæster, men det var spildt Umejlighed, hvorfor Englene slog dem med Blindhed og trak Lot ind i Huset, samt lod ham vide, at Herren havde sendt dem for at ødelægge Staden, men frelse ham og hans Hus, og det Budskab bragte Lot til to Mænd, der skulde giftes med hans Døtre, men de troede, han spasede, og agtede det ikke. Henimod Morgenstunden førte nu Englene Lot ud af Byen, med Hustru og Døtre, og bød dem frelse deres Liv og ikke se sig om, men som Abraham stod op den Morgen og saae imod Sodom, blev han Røgen var, der hævede sig af Land og Byer, som af en Smelteovn, thi Herren havde ladet regne Ild og Svovl ned fra Himlen og ødelægge Sodom og Gomorra med hele deres Omegn, saa hvor de Byer stod, der er nu det døde Hav, men Lots Hustru, der saae sig om, blev staaende som en Saltstøtte.

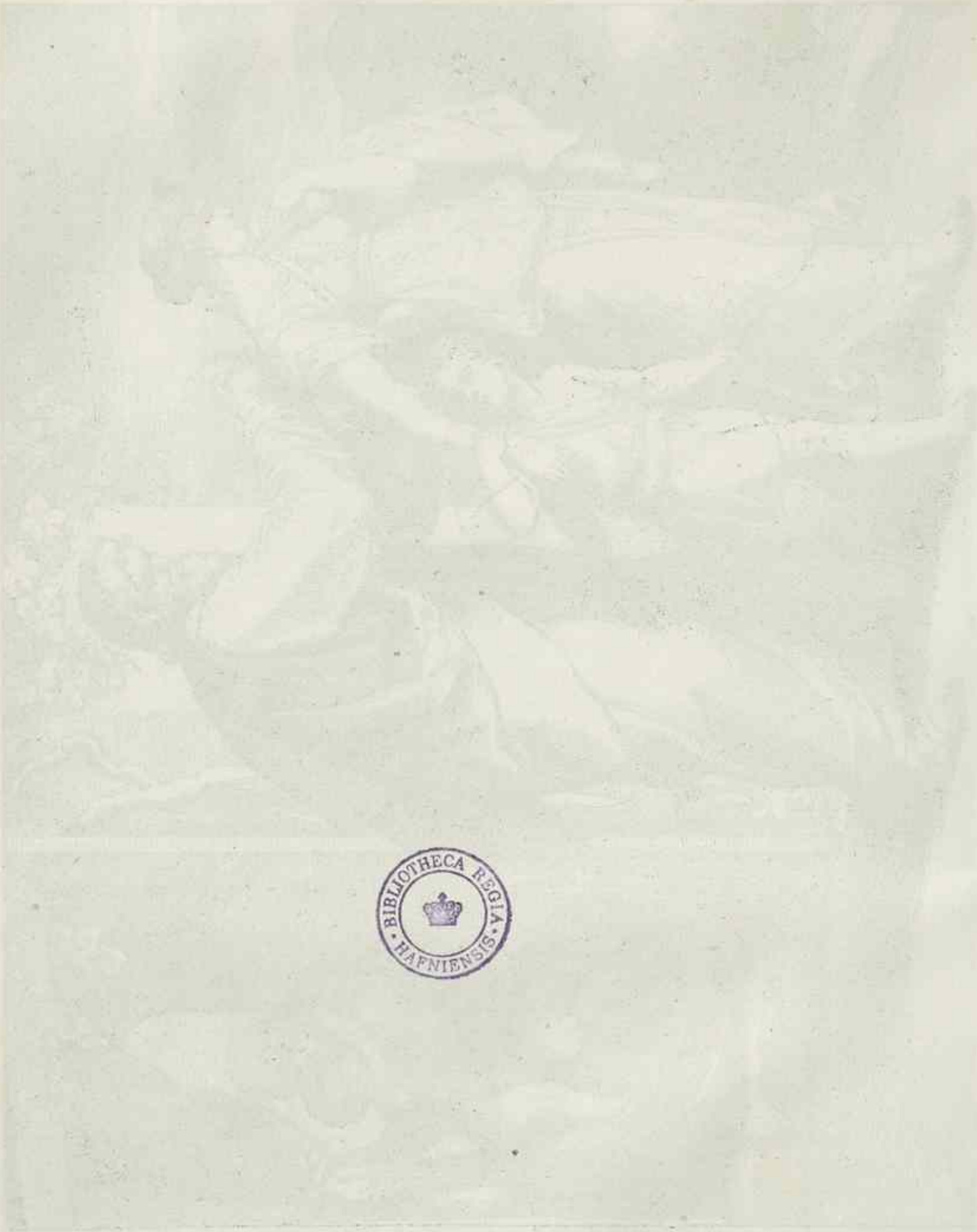
7. Herren sætter Abraham paa Prøve. 1 Mosebog, 21—22.

Abraham var hundrede Aar, og Sara halvfemsindstyve, da Sara fødte Sønnen, den forjættede, og Abraham kaldte ham Isak. Isak og Ismael voxede op i Faderens Telt, men Trælkvindens Søn, der var født efter Kjødet, forhaanede ham, der var født efter Aanden*), og efter Herrens Villie maatte Abraham udjage baade Ismael og hans Moder, men dog blev Ismael til et stort Folk, thi han var Abrahams Sæd: han voxede op i Arabien, og blev Fader til tolv Sønner, Høvdinger

*) Galat. 4, 29.



I Mose Bog Cap 19.


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Moſe Bog Cap. 22.

Alle, og Stamfader til endel af Araberne og deres falske Profet Muhamed. Som nu Isak var i sin Opvækt, vilde Gud prøve Abraham, og han sagde til ham: Tag din enbaarne Søn, ham Du elsker, Isak, og gaa til Moria-Land og bring mig ham der til et Brændoffer, paa et af Bjergene, som jeg skal vise dig! Og Abraham stod tidlig op, sadlede et Æsel og huggede Brænde til Offeret, tog to af sine Drenge med sig og gav sig paa Vejen med Isak. Den tredie Dag fik de Øje paa Bjerget, og nu bød Abraham Drengene at tøve ved Æselet, men selv gik han videre med sin Søn; Abraham holdt Ilden og Kniven, men Isak bar Brændet, og da faldt de Ord Isak i Munden: Her er Ild og Brænde, men hvor er Offerlammet? Det vil Gud selv udse sig! svarede Abraham, og da de nu kom til Bjerget, byggede han et Alter, lagde Brændet til Rette, bandt Isak og lagde ham derpaa og tog Kniven i Haand, for at slagte sin Søn, men i det Samme kaldte Guds Engel paa ham og raabte til ham fra Himlen: Læg ikke Haand paa Drengen og gjør ham Intet; thi nu har jeg erfaret, at Du frygter Gud og nægter mig ikke din enbaarne Søn! Da fik Abraham Øje paa en Vædder, der hang indviklet med Hornene i en Busk, og den tog han og ofrede, istedetfor sin Søn, og atter talede Englen til ham, og sagde: Jeg har svoret, siger Herren, fordi Du gjorde dette, vil jeg højlig velsigne Dig og formere din Sæd, som Himlens Stjerner og som Sandet paa Havbredden, og i din Sæd skal alle Folk paa Jorden velsignes!

Saa prøved Gud i Himmerig
Sin Ven, den sært Udkaarne,
For Selv Han vilde virkelig
Opofre sin Enbaarne,
I Støvets Dragt, af Isaks Æt,
For mange Smaa til Børneret,
Til Arv i Himmerige!

Isaks Giftermaal.

1 Mosebog, 24.

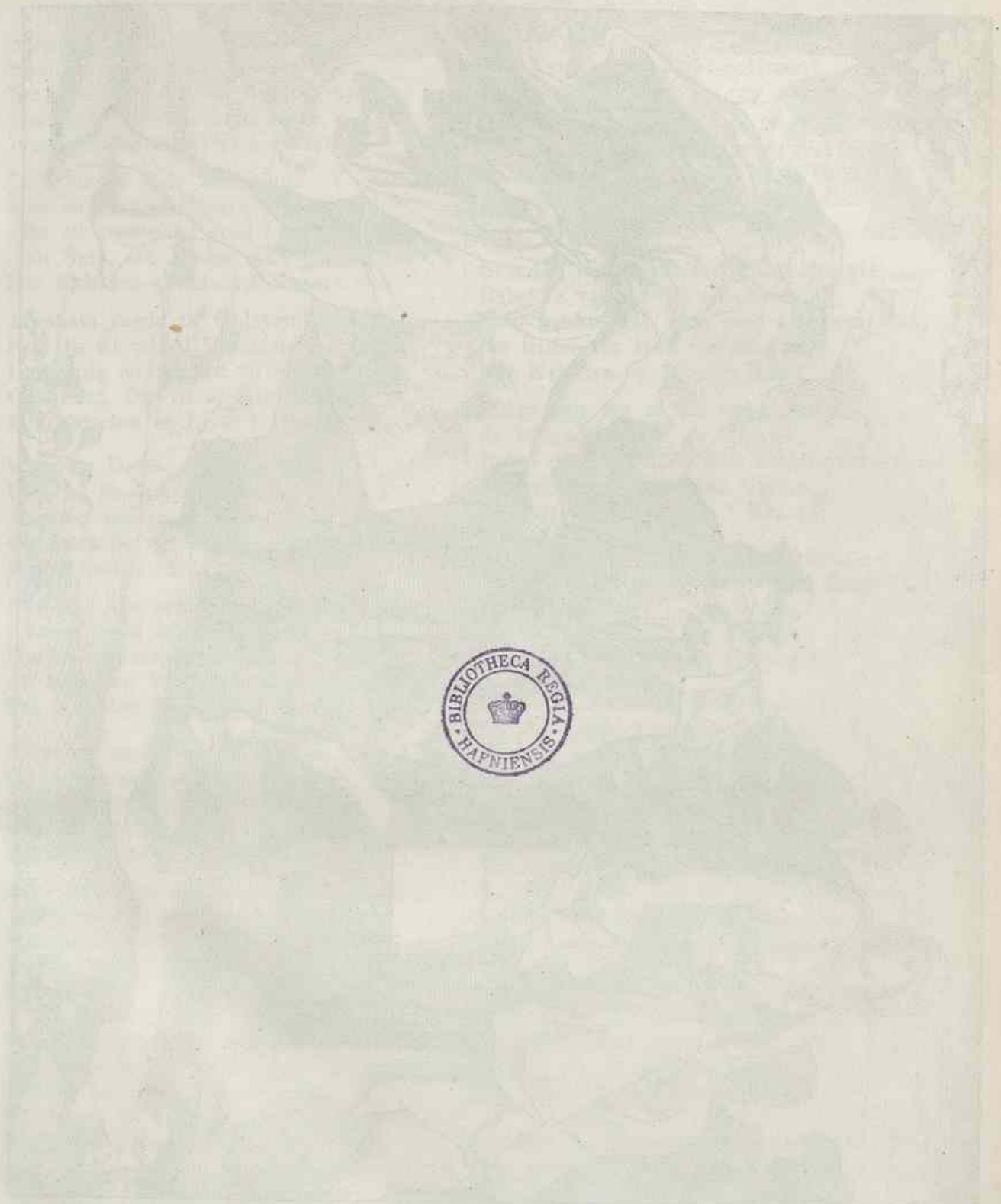
Gud havde velsignet Abraham i Alt, men da nu Abraham blev gammel, og hans Hustru var død, kaldte han paa den ældste af sine Slaver, der stod for hele hans Hus og sagde til ham: Du skal gjøre mig din Ed ved Herren, Himlens Gud og Jordens Gud, at Du ikke vil tage min Søn en Hustru af Kananitens Døtre, blandt hvem jeg bor, men drage til mit Land og min Slægt og tage en Hustru til min Søn Isak! Og Svenden svor, som hans Herre befol, og tog derpaa ti Kameler og af alt sin Herres Gods, og gav sig paa Vej til Nakors Stad, i Mesopotamien.

Ved Aftenstid kom han til Byen og lod sine Kameler standse ved en Brønd og bad Gud vise Naade mod hans Herre, Abraham: Se, sagde han, jeg staar ved dette Væld, og Bymændenes Døtre komme ud, at øse Vand; naar jeg da siger til en Pige: ræk mig din Krukke og lad mig drikke! og hun svarer: drik, og jeg vil ogsaa vande dine Kameler! lad det da være hende, hvem Du har bestemt din Tjener, Isak! Endnu havde han ikke talt ud, da kom Rebekke, en Datter af Nakors Søn, Betuel, ud af Byen med sin Krukke paa Skulderen, og steg ned til Brønden, og strax løb Slaven hen og bad om lidt Vand af hendes Krukke. Drik min Herre! svarede hun og skyndte sig at give ham at drikke, men da det var sket, sagde hun: Jeg vil ogsaa vande dine Kameler, til de faa afdrukket! og det gjorde hun og vandede alle Kamelerne, medens Manden stod tavs og undrede sig. Endelig var hun færdig, og nu tog Slaven en Guldring og to Guld-Armbaand og rakte hende dem, samt spurgte, hvis Datter hun var; Betuels, Nakors Søns, svarede hun, og da Svenden hørte det, priste han Herren for Naade og Trofasthed, at han havde ledet ham paa rette Vej til Abrahams Brødres Hus. Derpaa løb Rebekke hjem og fortalte hvad sket var; men nu havde hun en Broder, der hed Laban; og ikke saasnart saae han Guldstykkerne, hans Søster havde faaet, før han skyndte sig ud til Brønden og raabte til Slaven: Kom ind, Du Herrens Velsignede, hvi staar Du her udenfor? Jeg har gjort Huset ryddeligt, med Plads til Kamelerne! Altsaa kom Slaven ind, og de dækkede op for ham, men han vilde ikke smage Noget, før han fik rogtet sit Ærinde, og saaledes fortalte han da, at han var Abrahams Træl, og hvorledes han nu var blevet udsendt for at hente en Hustru til Sønnen, som Herren havde skjænket hans Herre, og hvem Abraham havde givet Alt hvad han ejede, samt hvor underlig Herren nylig havde hørt hans Begjæring. Hvis I altsaa, sluttede han, vil handle naadig og ærlig mod min Herre, saa siger mig det, og hvis ikke, saa siger mig det, at jeg kan vende mig til Højre eller til Venstre! men Laban og Betuel svarede: Den Sag kommer fra Herren; vi kan hverken svare Dig ondt eller godt! Hermed havde Slaven da Løfte paa Rebekke, og allerede næste Morgen drog han med hende til sin Hjemstavn, hvor Isak kom dem imøde, førte Rebekke til sin Moders Telt og tog hende til Hustru. Og Isak elskede Rebekke, og hun var ham en Trøst efter hans Moders Død, men den gamle Abraham levede endnu mange Aar efter Isaks Giftermaal og saae hans Sønner voxe til, før han lukkede sine Øjne.



I Mose Bog Cap. 25.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Mose Bog Cap. 24.

Tone: Dronning Dagmar ligger i Ribe syg.

Sara var død, i sin Enlighed
Sad Abraham stille tilbage,
Nu af sit Liv og sin Rigdom kjed,
For lange var alle hans Dage,
For Kvinden er Livet i Huset!

Isak var alt i de Fyrre nu,
Men end ingen Hustru han favned,
Ikke til Lystighed stod hans Hu,
Men Sara, sin Moder, han savned,
For Kvinden er Livet i Huset!

Abraham sagde til Oldsvend sin:
Far Du til min Hjemstavn saa fage!
Hent mig en Hustru til Sønnen min,
Og sværg, Du vil ej mig bedrage!
For Kvinden er Livet i Huset!

Kanaans Døtre ej se jeg vil
I Saras Pavluner at hvile,
Afguder mange de ofre til,
Og falskelig monne de smile,
For Kvinden er Livet i Huset!

Svenden han svor, rakte Haand i Sky,
Kamelerne ti kom paa Fode,
Hurtig de traved til Nakors By
At hente en Viv af de Gode,
For Kvinden er Livet i Huset!

Snart de sig lejred om Nakors Brønd,
Og Solen var just ved at dale,
Svenden da gjorde sin Aftenbøn
Om Bruden til Isaks Løvsale,
For Kvinden er Livet i Huset!

Hør mig! han sagde, min Herres Gud!
Ved Brønden er Piger ivente,
Vis mig i Naade den væne Brud,
Jeg kommer i Kvæld for at hente;
For Kvinden er Livet i Huset!

Det være den, som med yndigt Blik
Uskyldige Gaver meddeler,
Rækker mig brat en Læskedrik,
Og drager til mine Kameler,
For Kvinden er Livet i Huset!

Mens i sit Hjerte han talte saa,
Kom Betuels Datter Rebekke,
Dejlig var Pigen med Øjne blaa,
Med Blyhed, med Liv og med Tække,
For Kvinden er Livet i Huset!

Krukken, hun axled, var fyldt paa Stand,
Men knap høres Bøn før den skattes,
Drik, sagde hun, og det klare Vand
Kamelerne ikke skal fattes.
For Kvinden er Livet i Huset!

Svenden det hued, for snildt det gik,
Rebekke var rap til sin Gjerning,
Mon tænkte han dog, med tvivlsomt Blik,
Nu triller for Isak Guldterning?
For Kvinden er Livet i Huset!

Ringe han tog af det røde Guld,
Ja Ringe til Øren og Arme,
Rakte dem kjønt til den Jomfru huld
Og takkede hende med Varme.
For Kvinden er Livet i Huset!

Jomfruen fin, af Forundring stum,
Han spurgte: hvem kalder Du Fader!
Har til Kameler I Stalderum
Og Føde paa Loft og i Lader?
For Kvinden er Livet i Huset!

Datter af Betuel, Nakors Søn,
Er jeg, sagde Pigen den væne,
Lettelig kan vi for Løn og Bøn
Med Herberg og Foder Dig tjene;
For Kvinden er Livet i Hset!

Laban knap hørte sin Søsters Ord,
Han saae paa de kostbare Ringe,
Aandeløs strax han til Brønden for,
Til Herberg Guldgjæsten at bringe.
For Kvinden er Livet i Huset!

Herrens Velsignede! kom! sa'e han,
Hvad nøler Du efter saalænge?
Baasene alle er godt istand,
Saa Borde og opredte Senge.
For Kvinden er Livet i Huset!

Bænken og Skænken jeg ændser ej,
Men beder, I hører min Tale,
Hvi jeg er kommet den lange Vej,
I Hast over Bjerge og Dale!
For Kvinden er Livet i Huset!

Abraham hedder min Herre huld,
Velsignet fuldsaare af Himlen,
Baade med Trælle, med Sølv og Guld,
Af Hjorde utallig er Vrimlen!
For Kvinden er Livet i Huset!

Eneste Arving til Rigdom hans
Er Isak, en Svend af de Bedste,
Hedensk er Kanaan, dertillands
Han maa ingen Venneviv fæste,
For Kvinden er Livet i Huset!

Svoret jeg haver ved Himlens Gud,
At jeg vil ham ikke bedrage,
Ærinde mit er en Frændebrud
At fæste og føre tilbage;
For Kvinden er Livet i Huset!

Hidtil mig fulgte min Herres Gud,
Mig viste ved Brønden Rebekke,
Hun er til Isak en værdig Brud
Med Blyhed, med Liv og med Tække,
For Kvinden er Livet i Huset!

Sig mig oprigtig, mens jeg her staar,
Vil Isak I Pigen trolove,
Glæde min Herre med snehvidt Haar,
En Fyrste i Kanaans Skove?
For Kvinden er Livet i Huset!

Laban ham svared med Moder sin:
Med Dig haver Himlen os gjæstet,
Leve med Isak Rebekke fin,
Hun er ham til Venneviv fæstet.
For Kvinden er Livet i Huset!

Gammen der blev nu i Labans Gaard,
Og Gammen i Mamre tillige,
Glad blev den Olding med snehvidt Haar,
Velsigned den yndige Pige,
For Kvinden er Livet i Huset!

Isak en Aften i Solbjergs-Lag
I Marken gik ud for at bede,
Mødte en Brud under Himmeltag,
Som længe man om kunde lede,
For Kvinden er Livet i Huset!

Tom ikke længer stod Saras Telt,
Der Isak sin Venneviv favned,
Og om hans Lykke det nok er meldt,
Ej længer sin Moder han savned,
For Kvinden er Livet i Huset!

Tvillinge-Moder til Sønner to
Rebekke blev langt om længe,
Abraham dog, før han gik til Ro,
Saae Isaks de halvvoxne Drenge;
Rebekke var Livet i Huset!

Esav og Jakob.

1. Esav sælger sin Førstefødsels-Ret. 1 Mosebog, 25.

I tyve Aar havde Isak været gift med Rebekke, da Gud hørte hans Bøn og gav ham to Sønner Esav og Jakob, men førend de fødtes til Verden, adspurgte Rebekke Herren om dem og fik til Svar: Du skal blive Moder til to Folk, det ene stærkere end det andet, og det ældste skal tjene det yngste! Esav, den ældste af Sønnerne, var laadden over hele sin Krop og lagde sig efter Jagten, da han vorede til, hvorfor ogsaa Isak gjorde mest af ham, thi hans Vildt smagte ham godt, men Jakob blev en Hyrde og ham elskede Rebekke højest. Engang traf det sig, just som Jakob havde faaet kogt sig en Ret Rødgrød, at Esav kom træt hjem fra Marken, og sagde til sin Broder: Jeg er træt; lad mig smage noget af det Røde, det Røde! Ja vel, svarede Jakob, hvis Du giver mig din Førstefødsels-Ret for det. Om Førstefødsels-Retten lod Esav kun haant og svarede strax: Hvad nytter vel den mig: Jeg maa jo dog dø! og dermed gjorde han Jakob sin Ed paa, at han afstod ham sin Førstefødsels-Ret, og tog Lindse-Grøden for den, men

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Mose Bog Cap. 27.

ved samme Lejlighed fik han ogsaa sit Øgenavn og blev kaldet Edom, eller den Røde, som hele hans Afkom efter ham blev kaldet Edomiter eller Idumæer.

2. **Isak velsigner Jakob og Esav.** 1 Mosebog, 27—28.

Atter gik nu en Tidlang, men da saa Isak var blevet gammel, og hans Syn begyndte at slaa ham fejl, sagde han en Dag til Esav: Jeg er gammel og ved ikke, hvad Dag at Døden kommer: tag derfor din Bue og dit Kogger og gaa ud og skyd mig noget Vildt, at jeg kan æde deraf og velsigne Dig, inden jeg dør! Det hørte Rebekke og befalede strax Jakob at hente sig to Gedekid, som hun vilde lave til, saa skulde han gaa ind med dem til Faderen og tage hans Velsignelse. Nej, svarede Jakob, min Broder er laadden, og jeg er glat; maaske kunde min Fader føle paa mig og tro, jeg vilde narre ham; saa kunde jeg paadrage mig Forbandelse, istedetfor Velsignelse. Den Forbandelse, svarede hans Moder, tager jeg paa mig, lyd Du kun mig og gaa hen og hent mig dem! Det gjorde da Jakob ogsaa, hvorpaa Rebekke lavede Kiddene til og svøbte deres Skind om Jakobs Hænder og Hals, gav ham Esavs Staasklæder paa og lod ham gaa ind til hans Fader. Saasnart han imidlertid talede til den Gamle, spurgte Isak strax: Hvem er Du, min Søn? og følte ogsaa ganske rigtig paa ham, da han svarede, han var Esav, og sagde til ham: Røsten er Jakobs, men Hænderne Esavs! men dog kjendte han ham ikke. Er Du da virkelig min Søn, Esav? spurgte Isak endnu engang, og da Jakob svarede — ja, saa troede han ham, spiste af hans Mad og drak af hans Vin, velsignede ham og sagde: Gud give Dig af Himlens Dug og af Jordens Fedme, med Most og Korn i Fylde! Folkeslag tjene Dig og Folkefærd bøje sig for Dig! vær dine Brødres Herre og din Moders Sønner bøje sig for Dig! velsignede de som velsigne Dig! forbandede de som forbande Dig! Dermed gik Jakob bort, men strax kom Esav hjem, tillavede sit Vildt og bragte det ind til sin Fader og bad om hans Velsignelse. Da forfærdedes Isak saare og sagde: Hvem var da det, af hvis Vildt jeg aad, og hvem jeg velsignede, forinden Du kom? men dog lagde han til: Og han skal ogsaa være velsignet! saa Esav vidste ikke bedre end at sige: Har Du da kun en Velsignelse? velsign ogsaa mig, min Fader! og Isak gjorde som han bad, men endte saaledes: Af dit Sværd skal Du leve, og din Broder skal Du tjene, indtil Du fatter Mod og bryder hans Aag! Fra den Dag af bar Esav Nag til Jakob og tænkte ved sig selv: Nu kommer snart den Tid, at vi skal sørge over Fader, saa vil jeg slaa min Broder Jakob ihjel! men da Rebekke fik det at vide,

sagde hun til Jakob: Se Din Broder Esav trøster sig ved Tanken om at slaa Dig ihjel! saa gjør nu som jeg siger og flygt til min Broder Laban i Karan, og bliv hos ham i nogen Tid, til din Broders Vrede sætter sig, saa vil jeg sende Bud og hente Dig tilbage; hvorfor skulde jeg miste Eder begge paa en Dag! Og Isak kaldte Jakob til sig og velsignede ham og sagde: Tag Dig ingen Hustru blandt Kanaans Døtre, men drag til din Morfader Betuels Hus og tag Dig en Hustru af din Morbroder Labans Døtre, og den almægtige Gud give Dig Abrahams Velsignelse og Dig og din Sæd det Land til Arv, hvori Du nu bor som Fremmed!

Tone: Marsk Stig han havde sig Døtre to.

Esav var en Skytte vild,
Og Jakob en stille Hyrde,
Skytten var gram, men Hyrden mild,
Og Lammet er lettest Byrde.

Før de blev født, det var Guds Ord,
„Den Større er dog den Mindre,"
Aldrig det findes skal paa Jord,
At Nogen kan Gud forhindre.

Ordet udgik af Ser-Mund,
Det vidste Forældre begge,
Kjød dog immer, ved Aandens Blund,
Ophøjer sin Kjæledægge.

Isak, han var en gammel Mand,
Med Synet og svækkes Sindet,
Vildbrad er sødt for Lækkertand,
Af Skytten han var forblindet.

Skytten sin Førstefødsels-Ret
Ej regnede for det Mindste,
Solgte engang af Jagten træt,
Den glat for en Mos som glindste.

Jakob da kjøbte Ret for Ret,
Som Rosen for Mos den røde,
Esav spurgde sposk og mæt,
Hvad Fødselen hjalp den Døde?

Esav! sagde Isak blind:
Skaf Vildt nu med Pile dine!
Alt som min Smag er da mit Sind,
Jeg vil Dig med Gud velsigne.

Jakob! da sagde Moder blid:
Vor Herre vil Dig velsigne,
Gak mig til Hjorden, hent to Kid,
De fedeste, som er fine!

Nødig han lød Rebekkes Røst,
Den stille og fromme Hyrde.
Kiddene let ham laa ved Bryst,
Men Listen ham var til Byrde.

Vil ej min Fader bande mig?
Han sukked, og hvad min Broder?
Ramme det mig som rækker Dig!
Ham svared med Smil hans Moder.

Braden var sød, han bar den frem,
Som Skytten han var indført,
Rystende dog paa hvert et Lem,
Han satte sin Ret paa Bordet.

Moderens Bud var Jakobs Trøst,
Og Isak var blind af Ælde,
Esavs Hænder, Jakobs Røst!
Han sagde, lod Knebet gjælde.

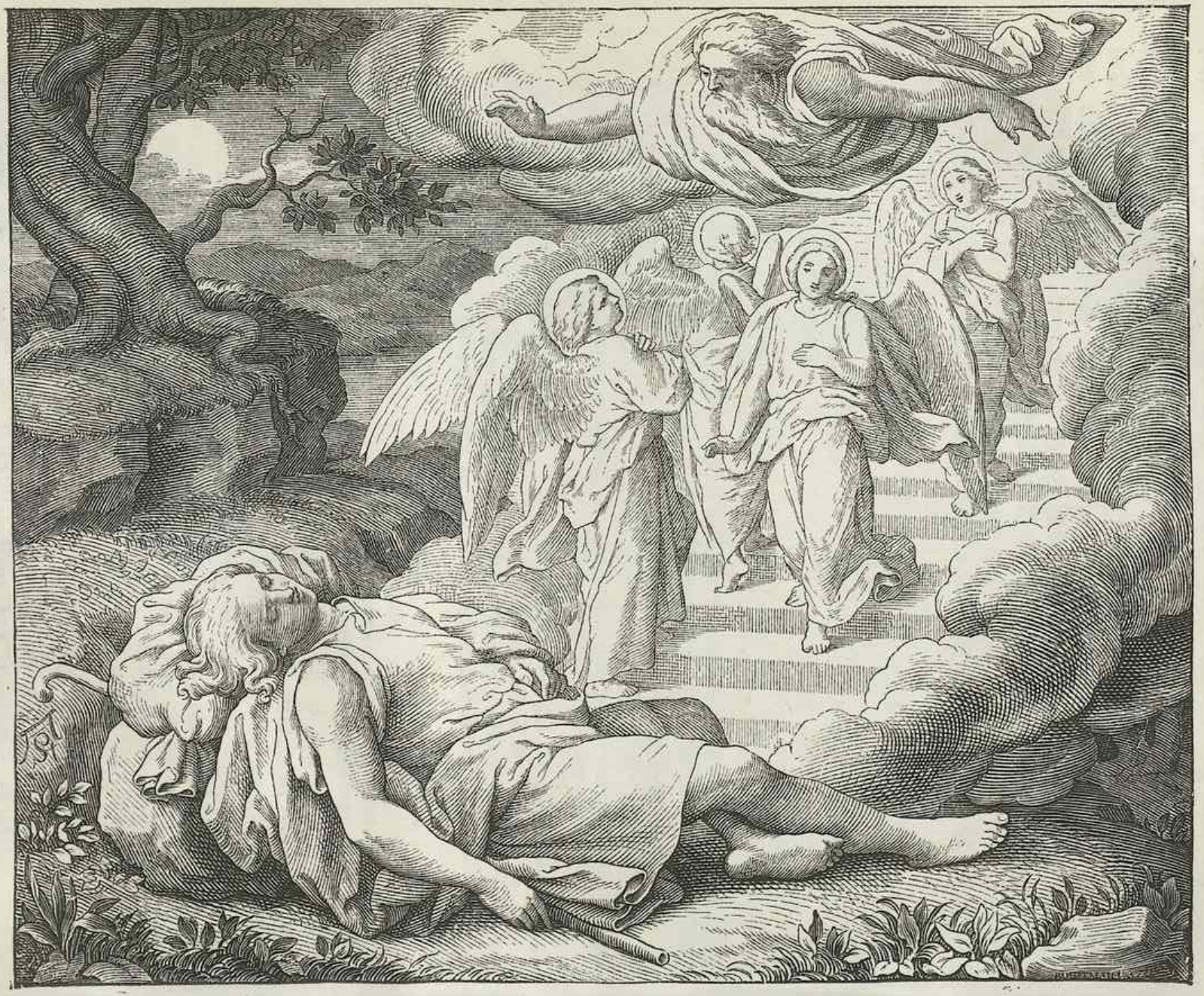
Isak i Aande kom nu brat,
Og Jakob han lydt velsigned,
Abrahams Lykke blev hans Skat
Som Abrahams Hjerte ligned.

Esav kom fra Skoven hjem
Og stegte sit Vildt med Snilde,
Bar det og brat for Isak frem,
Men mærked, han kom forsilde.

Esav skjældte, fnøs og græd,
Af Vrede hans Nyrer bæved,
Ej han sig brød om „Kvindens Sæd",
Velsignelse brydsk han kræved.

Isak da sagde: lev af Sværd!
Du dier ej Jordens Bryster,
Broderen din Du tjener tvær,
Hans Aag Du engang afryster.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Mose Bog, Cap. 28.

Maadelig klæder Kvindens List
Ved Lyset, der nu mon brænde,
Bedre klares dog Sagen vist
Naar Hjerternes Raad vi kjende.

Esav var af Kains Art,
Han vilde sin Broder myrde,
Røbet dog blev hans Ondskab snart,
Gud frelste den fromme Hyrde!

3. Jakobs Drømmesyn. 1 Mosebog, 28.

Saa vandrede da Jakob til Karan med sin Stav i Haand, men som Natten engang faldt paa, og han var under aaben Himmel, lagde han sig til at sove paa Marken, med en Sten under Hovedet. Og det tyktes ham i Drømme, at der stod en Stige fra Himmel til Jord, og Guds Engle steg op og ned ad den, men øverst stod Herren selv, talede til ham og sagde: Jeg er Herren, din Fader Abrahams Gud og Isaks Gud; det Land, Du ligger paa, vil jeg give Dig og din Sæd; og din Sæd skal blive som Jordens Støv, saa Du udbreder Dig mod Vest og Øst og Nord og Syd, og i Dig og din Sæd skal alle Slægter paa Jorden velsignes! Og se, jeg er med Dig og bevarer Dig og fører Dig igjen tilbage! Da vaagnede Jakob og sagde: Sandelig, Gud er paa dette Sted, og jeg vidste det ikke; hvor frygteligt er ikke dette Sted, her er jo Guds Hus og Himlens Port! og han stod op næste Morgen og tog Stenen, han havde havt under sit Hoved, og rejste den til et Mindetegn og øste Olie over den og gav Stedet Navnet Bet-El, det betyder Guds Hus. Og han gjorde Herren det Løfte: Dersom Gud vil være med mig, forsørge og bevare mig, og jeg kommer tilbage med Fred til min Faders Hus, saa skal Herren være min Gud og denne Sten et Guds Hus, og jeg vil give Dig Tiende af Alt hvad Du giver mig.

4. Jakobs Giftermaal. 1 Mosebog, 29.

Fra Betel gik Jakob videre og kom omsider til en Brønd, hvor Hyrderne fra Karan havde lejret sig med deres Kvæg; han spurgte dem, om de kjendte Laban, Betuels Søn, og de svarede ja; og der, sagde de, kommer just hans Datter Rakel med Faarene. Da løb Jakob hen til Rakel, væltede Stenen fra Brønden, og vandede hendes Faar og sagde hende, hvem han var, men hun løb strax hjem og fortalte sin Fader det. Nu kom Laban da ud og førte Jakob ind i sit Hus, og Jakob blev hos ham en Maaneds Tid, men da sagde Laban: Skal Du vel tjene mig for Intet, fordi Du er min Broder; sig mig hvad vil Du have i Løn! Nu havde Laban to Døtre; den ældste hed Lea, men Rakel var den yngste og den smukkeste, og Jakob elskede Rakel, derfor svarede han: Jeg vil tjene Dig syv Aar for din yngste Datter, Rakel! Ja, sagde Laban, det er bedre, at jeg giver hende til Dig end til en Fremmed; bliv hos mig! Altsaa tjente Jakob hos ham de syv

Aar, og de gik for ham som nogle Dage, thi han elskede Rakel, men da nu Tiden var forløben, forlangte han sin Hustru, og Laban bød Folk til Gilde og gjorde sin Datters Bryllup, men narrede saa Jakob og gav ham Lea for Rakel. Næste Morgen saae først Jakob, at han havde faaet Lea til Hustru, og spurgte nu Laban: Har jeg ikke tjent Dig for Rakel, hvorfor har Du da narret mig? men Laban svarede: Her er det ikke Skik at gifte den Yngste bort før den Ældste, men bi nu en Uge, saa kan Du ogsaa faa hende, mod at Du tjener mig syv Aar til. Det gjorde Jakob og blev saaledes gift med begge Søstre. Men da de fjorten Aar var gaaet, saa vilde Jakob rejse hjem med Koner og Børn. Det syntes Laban ilde om, thi Herren havde velsignet ham kjendelig, saalænge Jakob var hos ham, han bad ham altsaa blive og blev ogsaa enig med ham, at han skulde tjene ham fremdeles og have i Løn, hvad der var plettet eller stribet i Hjorden. Saa tjente da Jakob endnu Laban i ser Aar, og i den Tid prøvede Laban flere end en Gang at fravende ham hvad der tilkom ham, men Herren var med Jakob, saa han blev saare rig og fik Slaver og Slavinder og Kvæg i svære Mængde.

Som: Axel og Valborgs Visen.

Solen er hed
I Østerled,
Og Sommeren varer saa længe,
Derfor om Land
Til Kildevand
Saa saare de Levende trænge,
Men i Hjertet har Livet sin Kilde!

Syria-Land
Fra Kanaan
Gik Jakob hin unge at gjæste,
Skulde og der
Af Slægten nær
En Mø sig til Venneviv fæste,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Betuels By,
Med Vennely,
Hos Broderen bold af Rebekke:
Laban ved Navn,
Det var den Havn,
Hvor Jakob sin Stav vilde lægge,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Hyrder i Mag,
En Solskinsdag,
Sig lejred om Betuels-Brønden,
Lukt med en Sten,
En vældig En,
For Straalerne stærke fra Sønden,
Men i Hjertet har Livet sin Kilde!

Jakob dem saae
Hvor løjt de laa,
Mens Solen var langtfra at dale,
Mild dog og spag
Han bød Goddag,
Saa kom han dem venlig i Tale;
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Fremmed i Land,
Da spurgte han:
I Hyrder! hvor har I vel hjemme?
Svaret dernæst:
I Haran, Gjæst!
Han monne med Glæde fornemme;
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

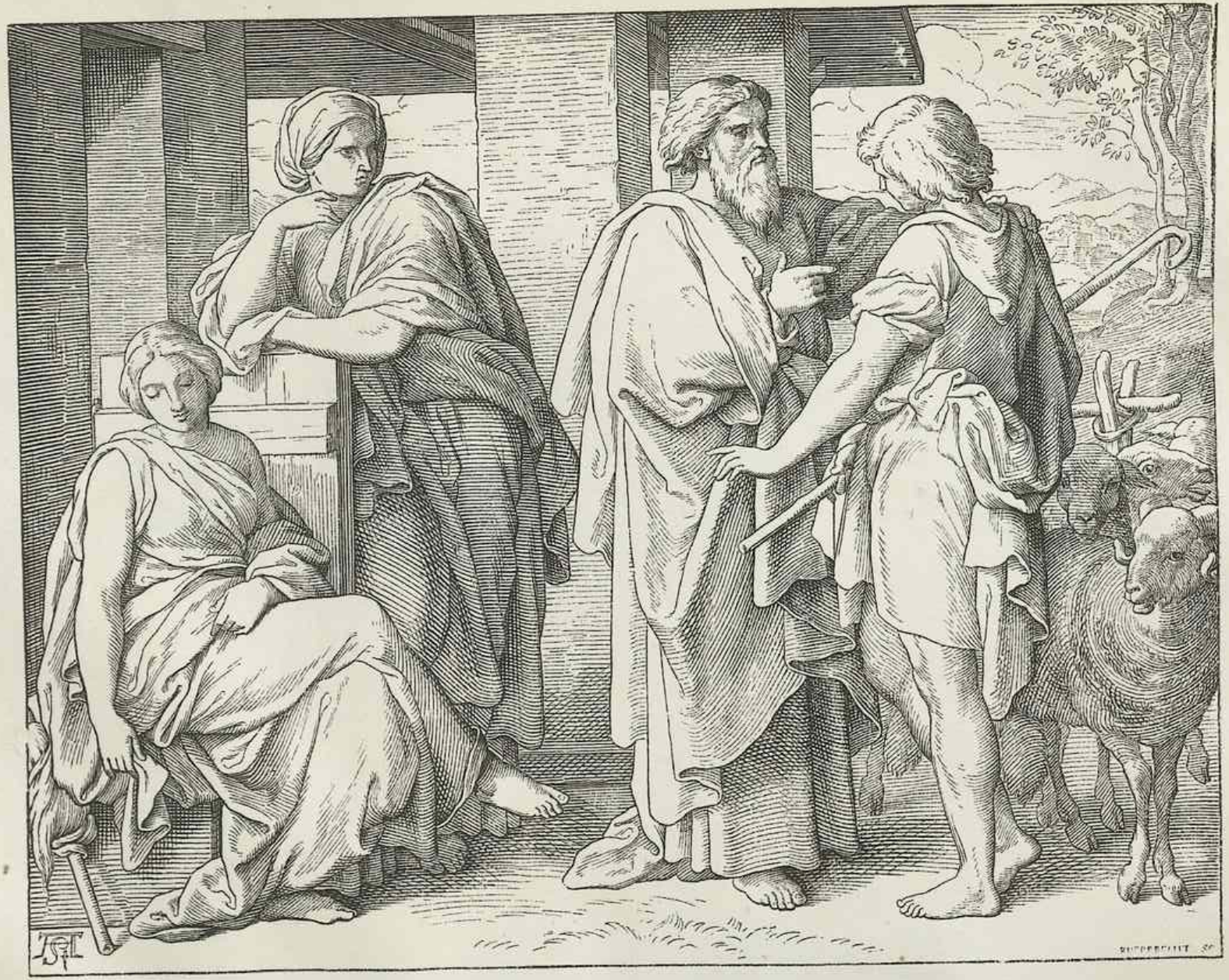
Maalet var der
For Jakobs Færd,
Nu under ham rysted hans Knæer,
Bor, sagde han,
Ej der en Mand,
Som kalder sig Laban Ebræer?
For i Hjertet har Livet sin Kilde!



I Mose Bog Cap 29

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Mose Bog Cap. 29.

Svaret var „jo“,
Da Jakob lo,
Og sagde: hvi græsser ej Hjorden?
Langt er til Kvæld,
Det ved I vel,
Drøvtyggen er ej i sin Orden.
Men i Hjertet har Livet sit Kilde!

Gjæst! sagde de,
Kan ej Du se,
At Stenen er os over Magten,
Alle paa Rad
Maa hjælpes ad
I Dag som i Gaar, det er Pagten,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Rosen i Vaar
Med Labans Faar!
Det lød nu med spottende Mine;
Tril nu paa Stand
Du Sten fra Vand,
Og stød ikke Hænderne fine!
Men i Hjertet har Livet sin Kilde!

Jakob blev hed,
Ja, han blev vred,
Det Gjækkeri vilde han dæmpe,
Brat tog da Ben,
Den Kampesten,
Han viste dem, han var en Kæmpe,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Herlige Kaar
Fik Labans Faar,
Skjøn Rakel ej væder en Finger,
Spanden som Fjer
Gik op og ner;
For Kæmpen den fløj som paa Vinger;
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Pigelil fin
Er Søster min,
Saa mæled nu Jakob med Blide,
Dagen er skjøn,
Rebekkes Søn
Nu fandt hvad han søgde saa vide:
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Jakob ej løj,
Men Rakel fløj
Med Tidender sære tilbage;
Laban gik ud
Mod Kæmpen prud,
Indledte ham venlig og fage;
Men i Hjertet har Livet sin Kilde!

Herlige Kaar
Fik Labans Faar,
Nu Jakob han var deres Hyrde,
Ærlig og tro,
Han gik for To,
Sin Slægt laa han ikke til Byrde,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Laban det saae
Og tænkte paa
Den Hyrde med Fordel at fæste,
Sagde: min Søn!
Bestem din Løn!
Omsonst skal ej tjene min Næste,
Men i Hjertet har Livet sin Kilde!

Hurtig udfor
Det store Ord:
For Rakel din Datter hin væne,
Lilje skjær,
Som jeg har kjær,
Syv Aar vil jeg trolig Dig tjene,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

Laban slog til:
Om Gud saa vil,
Da er Du fuldvel hendes Mage!
Jakob saa fro
Ham tjente tro,
De Aar han kun regned for Dage,
For i Hjertet har Livet sin Kilde!

5. Jakob skiller sig fra Laban. 1 Mosebog, 31.

Da blev Laban og hans Sønner ham fjendske, for al den Rigdoms Skyld, som de sagde han havde fravendt dem, men nu talede Herren til Jakob og bød ham vende tilbage til hans Hjemstavn og lovede ham sin Bistand. Og Jakob tog sine Hustruer og Børn og

Alt hvad han ejede, og gav sig paa Vejen til Kanaans Land, medens Laban var henne at klippe sine Faar; men da nu Laban fik at vide, at Jakob var flygtet, tog han sine Brødre med sig, satte efter ham i syv Dage og naaede ham, og gav sig da til at skjende paa Jakob for den Daarlighed, at han havde bortført hans Døtre som Krigsfanger og ikke givet ham Lov at kysse dem til Afsked, skjønt han gjerne havde fulgt dem paa Vej med Glædessange, med Trommer og Harper; og nu, sagde han, har jeg vel Magt til at gjøre Jer ondt, men derfor har Eders Faders Gud advaret mig. Ja, svarede Jakob, jeg var bange, at Du skulde rive dine Døtre fra mig, og lagde endvidere til: Nu har jeg været tyve Aar hos Dig, om Dagen ødelagde Heden mig og Kulden om Natten, og jeg fik ikke Søvn i mine Øjne; min Løn har Du forandret ti Gange, og havde jeg ikke havt min Faders Gud, havde Du sendt mig bort tomhændet! Herpaa svarede Laban: Døtrene er mine Døtre, og Sønnerne mine Sønner, og Kvæget er mit Kvæg, og Alt hvad Du ser er mit; men hvad skal jeg nu gjøre for mine Døtre eller for deres Børn; saa lad os da slutte Forbund sammen! og som sagt saa gjort: de holdt Maaltid sammen og sluttede Forbund med hinanden, men paa Stedet hvor det skete, havde Jakob ladet opkaste en Stendysse, som de begge kaldte Vidne-Højen, Jakob paa Hebraisk og Laban paa Syrisk.

6. **Jakobs Angst og Møde med Esav.** 1 Mosebog, 32. 33. 35.

Saa vendte da Laban tilbage til sit Land, og Jakob fortsatte sin Rejse, men sendte iforvejen Bud til Sejrs Land og Edoms Marker, at melde Esav sin Broder, at nu var han kommet tilbage fra Laban. Budene kom igjen og fortalte, at Esav drog imod ham med fire hundrede Mand, og bange blev Jakob og paakaldte Herren, sigende: Jeg er for ringe til al den Naade og Trofasthed, Du har bevist din Tjener, thi med min Stav gik jeg over Jordan her, og nu er jeg blevet til to Lejre: saa fri mig da fra min Broder, fra Esav, thi jeg frygter, at han kommer og dræber mig baade Moder og Børn! Derpaa sendte han endel af Kvæget i Forvejen, som en Gave til Esav, førte derpaa Alt hvad der fulgte ham over Jaboks Flod og blev selv alene tilbage om Natten. Her skete det da, at en Mand kom til ham og brødes med ham til Solen stod op, men da Manden saae, at han ikke kunde faa Magt med Jakob, saa rørte han ved hans Hofte, og Hoften gik af Led. Lad mig nu gaa! sagde den Fremmede. Nej, svarede Jakob, ikke førend Du velsigner mig! hvorpaa den Fremmede spurgte om hans Navn og sagde dernæst: Du skal ikke mere hedde Jakob, men Isra-El, thi Du har kæmpet med Gud og med Mænd og har sejret! Der-


KREUZER. SC.
BRAUN. & SCHNEIDER.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

næst velsignede han Jakob, men Jakob sagde: Jeg har set Gud Ansigt til Ansigt, og min Sjæl er frelst! Men endnu den Dag idag er Israel et Hædersnavn for Jakob, som Israels Børn er det for Jøderne, der nedstamme fra ham.

Nu kom da Esav med hele sin Hær, og Jakob gik frem og bøjede sig syv Gange til Jorden for sin Broder; men Esav løb ham imøde, tog ham i Favn og kyssede ham, og begge Brødre græd, og nu kom Jakobs Koner og Børn og bøjede sig for Esav, men tage mod Jakobs Foræring vilde Esav ikke, før Jakob nødte ham til det, og da de skiltes ad igjen, var det som kjærlige Brødre.

Atter færdedes da Jakob i Kanaans Land, men nu som Høvding og Fyrste, som Abraham og Isak. Og han havde tolv Sønner blandt hvilke vi foruden de to Yngste Josef og Benjamin, især lægge Mærke til Ruben, den Førstefødte af dem Alle, og Levi, der blev Stamfader til Præstestammen og Juda der blev Stamfader til Kong David og vor Herre Jesus Kristus. Da Isak var død, samledes hans Sønner for at begrave ham, men forresten boede de hver for sig, Jakob i Kanaans Land, og Esav i Edom.

Josef.

1. Josef sælges af sine Brødre. 1 Mosebog, 37.

Af alle sine Sønner elskede Jakob Josef højest og lod ham gjøre en spraglet Kjortel, men derover blev de Andre misundelige, og da nu Josef var sytten Aar og skulde hjælpe sine Brødre at vogte Kvæget, fortalte han sin Fader hvad Ondt de bedrev; hvad der aldrig kunde gjøre deres Venskab bedre. End vredere blev Brødrene senere hen, da Josef fortalte dem et Par Drømme, han havde havt, nemlig, at det tyktes ham, at de Allesammen bandt Neg paa Marken, men hans Neg stod og knejsede i Midten, medens de Andres kastede sig ned for den, og atter, at Sol og Maane og elleve Stjerne kom og kastede sig ned for ham. Hvad, sagde da hans Fader, er det vel for en Drøm; skulde jeg og din Moder og dine Brødre komme og kaste os til Jorden for Dig!

Nu skete det engang da Jakobs Sønner vogtede Kvæget i Nærheden af Sikem, langt borte fra Hjemmet, at den Gamle sendte Josef til dem, for at se, hvor det gik dem, men saasnart de fik Øje paa ham sagde de strax til hverandre: Se, der kommer den Drømmer; lad os nu slaa ham ihjel og sige at et vildt Dyr har taget ham, saa faar vi at se, hvad der bliver af hans Drømme! Nej sagde da Ruben, udgyd ikke Blod men kast ham i Vandgraven, derhenne i Ørkenen! thi han havde i Sinde at trække ham op igjen og bringe ham tilbage til hans

Fader. Altsaa tog Brødrene da fat paa Josef, trak Kjortelen af ham og kastede ham i Vandgraven, som dengang just var tør, og da dette var bestilt, satte de sig til at spise, men i det Samme kom der en Flok Ismaeliter forbi, der vilde ned til Ægypten, med deres Kameler og Handelsvarer, og strax sagde Juda: Hvad vinder vi ved, at vi slaar vor Broder ihjel og dølger hans Drab; lad os heller sælge ham til Ismaeliterne, saa lægge vi ikke Haand paa ham: han er dog vor Broder! Det Raad vandt Bifald, saa nu trak Brødrene Josef op af Graven og solgte ham til Kjøbmændene for tyve Sekel Sølv, men da Ruben kom igjen og saae, at han var borte, sønderrev han sine Klæder og raabte: Drengen er der ikke mere, hvor skal jeg nu gaa hen! Imidlertid slagtede de Andre en Gedebuk, dyppede Josefs Kjortel i Blodet og sendte den saa til deres Fader og lod sige: Saadan har vi fundet den, se selv, om det er din Sons Kjortel eller ikke! men Jakob kjendte den strax og troede, at et vildt Dyr havde revet Josef ihjel, og han sørgede længe over sin Søn og vilde ikke lade sig trøste.

2. Josef i Potifars Hus og i Fængsel. 1 Mosebog, 39. 40.

Da nu Ismaeliterne havde bragt Josef ned til Ægypten, solgte de ham til Potifar, der var Høvidsmand for Kong Faraos Livvagtskarle, men Potifar mærkede snart, at Herren var med Josef, og satte ham derfor over hele sit Hus. Nu velsignede Herren al Josefs Gjerning, baade i Huset og paa Marken, saa der var Held og Velsignelse over Ægypterens Hus for hans Skyld; men Josef var saare smuk og havde et dejligt Ansigt, og hans Herres Hustru lagde Mærke til ham og forsøgte at forføre ham til et liderligt Levnet. Nej, svarede Josef, hvor skulde jeg begaa den store Misgjerning og synde mod Gud! men da Kvinden nu mærkede at han havde Vederstyggelighed til hendes Ondskab, indbildte hun sin Mand, at det var ham, der havde villet forføre hende, og Potifar blev meget vred og lod ham kaste i Fængsel. Salige ere de der forfølges for Retfærdigheds Skyld, siger Herren*), og Gud var ogsaa med Josef i Fængselet, saa Fangefogden fik ham kjær og satte ham til at tage Vare paa de øvrige Fanger; men nu traf det sig paa samme Tid, at Faraos Mundskjænk og Bager forsaae sig mod deres Herre og kom begge i Fængsel, og Josef blev sat til at opvarte dem. En Morgen, Josef kom til dem, saae de begge bedrøvede ud: han spurgte dem, hvad der fattedes dem, og de svarede at de havde Hver havt sin Drøm og havde Ingen, der kunde udlægge den. Kan ikke Gud tyde Drømme! svarede Josef, fortæl

*) Matt. Julebud, 5, 10.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

mig dem dog! da tog Mundskjænken Ordet og sagde: Jeg drømte, at jeg saae en Vinstok med tre Ranker med Blomster og modne Druer, og jeg tog Druerne og krystede dem i Faraos Bæger og gav ham det. Og Josef svarede: Her er Udtydningen: de tre Ranker er tre Dage; inden tre Dage indsætter Farao Dig i dit Embede igjen, og Du rækker ham Bægeret som Du plejede van; husk da paa mig, naar det gaar Dig godt, og skaf mig ud af dette Fængsel! Den Udtydning huede Bageren godt, saa han sagde til Josef: Jeg drømte ogsaa, og se, jeg havde tre Kurve paa mit Hoved, med allehaande Bagværk i den øverste, og Fuglene aad deraf. Her er Udtydningen, sagde Josef, de tre Kurve er tre Dage; inden tre Dage hugger Farao dit Hoved af Dig og hænger Dig paa et Træ, og Fuglene æde dit Kjød! Som han sagde, saa gik det, saa Mundskjænken kom i sit Embede igjen, og Bageren mistede sit Liv, men Mundskjænken huskede ikke paa Josef, men glemte ham.

Tone af en jysk Bondepige „Budstikken" 1854, eller: Hjertelig mig nu længes.

Befal Du dine Veje Og al din Hjertesorg Til hans trofaste Pleje, Som bor i Himlens Borg! Han, som kan Storme binde Og lede Bölgen blaa, Han kan og Vejen finde, Hvorpaa din Fod kan gaa.

Paa Herren maa Du agte, Hvis det dig vel skal gaa; Hans Gjerning Du betragte, Hvis din skal vel bestaa. Ved Sorg og selvskabt Plage Du Intet retter ud, Thi Intet Du kan tage, Alt kan Du faa af Gud.

Din Trofasthed og Naade, O Fader! bedst forstaar Hvad skade kan og baade De Dødeliges Kaar. Og hvad Du har for Øje, det sker, o stærke Gud! Og Alting sig maa føje, Dit Raad at føre ud.

Vej har Du alle Steder, Dig Midler fattes ej; Kun Naade Du udspreder, Kun Lys er al din Vej, Din Gjerning kan ej hvile, Ej standses kan dit Fjed, Naar Du til os vil ile med Hjælp og Bistand ned.

Om alle Helved-Magter End trodse og modstaa, Det Du for Intet agter, Vil ej tilbage gaa. Hvo kan mod Dig vel stande, Som slynger Lynets Pil? Hvo vover at forbande, Naar Du velsigne vil?

Saa kast da al din Smerte Paa Herrens stærke Magt, Og haab, o haab, mit Hjerte! Vær trøstig, uforsagt! Du er dog ej den Herre, Som Alting raade bør, Gud monne Septret bære, Og Alting vel han gjør.

3. Josef udtyder Faraos Drøm. 1 Mosebog, 41.

Nu gik da et Par Aar, og Josef blev siddende i Fængselet, men da skete det, at Farao selv havde en underlig Drøm, som ingen af hans Vismænd kunde udtyde ham, og at Mundskjænken fortalte Kongen om den hebraiske Dreng, der havde udlagt Drømmen saa rigtig for ham og Bageren. Strax sendte Farao Bud efter Josef, og de tog ham ud af Fængselet, lod ham rage sig og skifte Klæder og bragte ham til Farao. Jeg har hørt, sagde Kongen, at naar Du hører en Drøm kan Du udtyde den. Nej, svarede Josef, Gud kan uden mig svare Farao

godt! Da fortalte Farao: Jeg drømte, at jeg stod ved Nilen, og der steg syv Køer op af Floden, fede og smukke, og græssede i Mærsk-Engene, men efter dem kom der syv andre op, usle, stygge og magre, saa jeg aldrig saae Mage i hele Ægyptens Land, og de magre Køer slugte de fede, men det var aldrig at kjende paa dem: de var lige magre endda. Endvidere drømte jeg, at der steg syv fulde og gode Ax op paa et Straa, og efter dem syv tomme og svange, og de tomme Ax slugte de gode; og jeg fortalte mine Vismænd Drømmen, men Ingen kunde udtyde mig den. Josef svarede: De syv Køer og de syv Ax betyde syv Aar, i syv Aar skal der være stor Overflødighed i hele Ægypten, men derefter skal der komme syv Hungers Aar, saa Overflødigheden skal glemmes, og Landet fortæres af Hunger, men at Drømmen gjentoges, betyder, at Herren er rede at gjøre den Gjerning og lader den ske snart. Nu udse Farao sig da en vis og forstandig Mand, som han kan sætte over Landet, og indsætte Embedsmænd, og indkræve Femtedelen af den rige Høst i Landet, og lad dem samle Korn og gjemme det i Byerne, at der kan være Mad i Behold til Nødens Tid, at Landet ikke skal fordærves! Det Raad tækkedes Farao, saa han sagde til sine Tjenere: Kan vi vel finde en Mand med Guds Aand som denne? men til Josef sagde han: siden Gud har aabenbaret Dig dette, er Ingen din Lige i Visdom og Forstand: Du skal være over mit Hus og din Mund skal hele mit Folk lyde, kun jeg som Konge er din Overmand. Og Farao satte sin Seglring paa Josefs Haand og klædte ham i kosteligt Linned og hængte en Guldkjæde om hans Hals og satte ham over hele sit Land. Den Gang var Josef tredive Aar gammel. Saa drog da Josef om i hele Ægyptens Land og samlede Korn og lagde det op, men da de syv frugtbare Aar var til Ende, var det ogsaa forbi med Frugtbarheden, og Misvæxten begyndte, som Josef havde spaaet. Da søgte Ægypterne til Josef, at kjøbe Korn hos ham, og det Samme gjorde ogsaa andre Folkeslag, thi Nøden var stor i alle Lande.

4. **Josefs Brødre kommer første Gang til Ægypten.** 1 Mosebog, 42.

Blandt dem der kom i det Ærinde var ogsaa Josefs ti Brødre, men Benjamin havde den gamle Jakob ikke villet ladet følge med de Andre, thi han var bange, der skulde ramme ham en Ulykke paa Vejen. Altsaa stedtes da Brødrene frem for Josef og kastede sig til Jorden for ham, uden at kjende ham i al hans Herlighed, men han kjendte dem strax og talede dem haardt til og sagde: I er Spejdere! I er kommet for at se Lejlighed her i Landet! Nej, svarede de, dine Tjenere er ingen Spejdere, men ærlige Folk, der er kommet for at kjøbe Korn, og Alle er vi Sønner af samme Fader, vor yngste Broder er



I Moſe Bog Cap. 41.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

hjemme hos vor Fader, og en anden Broder er ikke mere til! men det lod Josef som han ikke troede, og kastede dem i Fængsel og lod dem sidde der i tre Dage. Derefter kaldte han dem for sig igjen og sagde: Er I ærlige Folk, nu vel, saa rejser hjem med Kornet, men En af Jer bliver siddende i jert Fængsel; tager saa jer yngste Broder med tilbage, saa vil jeg tro, hvad I siger, og I skal ikke dø! Da slog Samvittigheden dem, saa de sagde til hverandre: Det er Løn som forskyldt, fordi vi ikke vilde høre vor Broder, da vi saae hans Sjæleangest, og han bad os om Barmhjertighed! og det faldt dem aldrig ind, at Josef forstod dem, thi han talede med dem gjennem en Tolk, og skjønt han maatte vende sig bort, for at de ikke skulde se, han fældte Taarer, tog han dog Simon fra dem og lod ham binde, saa de saae derpaa, før de fik Lov til at slippe bort med deres Korn fra Ægypten. Bedrøvede gav de sig paa Hjemrejsen, og værre tilmode blev de endnu, da En af dem løste op paa Vejen for sin Sæk, og Pengene, han havde givet for Kornet, laa øverst i Sækken, men da de kom hjem til Kanaans Land, blev de aldeles forfærdede, for der fandt de Alle det Samme, og Jakob vilde ingenlunde lade Benjamin følge med til Ægypten; thi, sagde han, hans Broder er død, og jeg har ene ham igjen; der kunde ramme ham en Ulykke, og I førte mine graa Haar med Sorg i Graven.

5 Josefs Brødre kommer anden Gang til Ægypten.

1 Mosebog, 43—45.

Derved blev det da, til alt det Korn, de havde hentet fra Ægypten, var fortæret, men da sagde Jakob igjen: Rejser tilbage og kjøber os lidt at spise! Ja, svarede Juda, Manden forsikrede os højt og dyrt, at han vilde ikke se os for sine Øjne, med mindre vi bragte vor Broder med; vil Du altsaa give os ham med, saa vil vi drage ned og kjøbe Dig Spise, men ellers ikke! Saa maatte da Jakob give sit Samtykke, ihvor nødig han end vilde, men først paalagde han sine Sønner at tage gode Gaver med til den ægyptiske Herre, og dobbelt saa mange Penge, som de brugte; det kunde jo være af en Fejltagelse, at de forrige var kommet i deres Sække igjen. Dermed rejste da Brødrene til Ægypten igjen, men denne Gang tog Josef meget naadig imod dem, spurgte til deres Fader og ønskede Guds Velsignelse over Benjamin, samt gav Simon fri og lod dem byde til Gjæst i sin Sal, hvor de sad paa Rad efter deres Alder og forundrede sig storlig. Strax efter deres Ankomst havde de bragt Josefs Hushovmester de Penge, de havde fundet i deres Sække, og sagt ham, at de kunde ikke vide, hvor de var kommet der, men han svarede dem, at det maatte være en Skat deres Gud havde

givet dem, saa det skulde de ikke være bekymrede for; men da nu Gjæstebuddet var forbi, sagde Josef til Hushovmesteren: Fyld deres Sække med Korn og læg Hvers Penge i hans Sæk, men i den Yngstes Sæk skal Du lægge mit Bæger, Sølv-Bægeret, med samt hans Penge! Som sagt, saa gjort, og næste Morgen var Brødrene knap ude af Byen, før Hushovmesteren kom jagende efter dem, og spurgte hvor de dog kunde være saa nedrige at gjengjælde Godt med Ondt og stjæle hans Herres Sølvskaal. De svarede, det havde aldrig kunnet falde dem ind; de Penge, de havde fundet, havde de jo bragt tilbage, hvor skulde de saa have stjaalet! og dermed aabnede de deres Sække, men da der blev ledt efter, fandtes Bægeret ganske rigtig i Benjamins Sæk. Da rev Brødrene deres Klæder, læssede paa deres Æsler og vendte tilbage til Josef, som tog imod dem med de Ord: Hvad er det, I har gjort, kunde I ikke tænke, at en Mand som jeg kunde nok mærke Sligt! Juda svarede: Hvad skal vi sige! hvormed skal vi retfærdiggjøre os! vi er alle dine Slaver, baade vi og han, hos hvem Skaalen fandtes. Nej, svarede Josef, kun han skal være min Slave; I Andre kan frit drage op til Eders Fader. Da traadte Juda nærmere og bad ydmygst den høje Herre laane Øre til hans Tale; mindede ham dernæst om, hvor strængt han selv, første Gang de var i Ægypten, havde paalagt dem at tage deres yngste Broder med, fortalte, hvor ængstelig deres gamle Fader havde været for at der skulde tilstøde ham en Ulykke, og lagde til: Naar han nu ser, at Drengen ikke er med, saa dør han, og vi føre din Tjener, vor Faders graa Haar med Sorg i Graven; lad da nu mig blive tilbage som min Herres Slave, i Drengens Sted, og ham følge med sine Brødre, thi hvor skulde jeg drage op til min Fader uden ham, og se den Ulykke, der vilde ramme min Fader! Nu kunde Josef ikke holde sig længere, men raabte til alle Ægypterne, at de skulde gaa udenfor, brast derpaa i Graad og sagde til sine Brødre: Jeg er Josef, lever min Fader endnu? Men de stod forfærdede for ham og kunde ikke svare. Da bad han dem komme nærmere, og de gjorde saa, og atter talede han til dem: Jeg er Eders Broder, Josef, som I solgte til Ægypterne, men sørger ikke derfor, thi ikke I, men Gud har sendt mig hid, for at frelse Menneskeliv: han har gjort mig til en Fader for Farao, en Herre i hele hans Hus og en Fyrste i hele Ægyptens Land; skynder Eder nu til min Fader og siger ham: saa taler din Søn, Josef: Gud har gjort mig til Herre i hele Ægypten, drag da ned til mig uden Ophold, saa skal Du bo i Gosens Land, i Nærheden af mig, med Sønner og Sønnesønner og Alt hvad dit er. Derpaa faldt han sine Brødre om Halsen og kyssede dem, og da Farao hørte hvad

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

sket var, behagede det ham vel, saa Josef kunde nu med Faraos Forlov sende sine Brødre hjem til Kanaan med Vogne og Heste og kostelige Gaver, at hente deres Fader, med hele hans Hus og Alt hvad han ejede.

Altsaa vendte Brødrene tilbage til Kanaans Land og kom til deres Fader Jakob og sagde til ham: Josef lever endnu og er en Fyrste i hele Ægyptens Land! Men den Gamle blev forfærdet og kunde ikke tro dem, før han fik set Vognene, som Josef havde sendt efter ham, og hørt den hele Fortælling, saa vaagnede han som af en Dvale, og sagde: Det er nok, min Søn Josef lever endnu; jeg vil rejse hen og se ham, inden jeg dør.

6. **Jakob drager til Ægypten.** 1 Mosebog, 46. 47.

Derpaa gav Israel sig paa Rejsen med hele sit Hus, men da han kom til Versaba, paa Syd-Grændsen af Kanaan, gjorde han Holdt og anstillede en Ofring til sin Fader Isaks Gud, og Herren aabenbarede sig for ham om Natten i et Syn, og sagde til ham: Frygt ikke for at drage ned til Ægypten, thi der skal jeg gjøre Dig til et stort Folk; jeg skal følge Dig derned og føre Dig op derfra igjen, og Josef skal lukke dine Øjne. Videre gik da Rejsen, til Gosens Land; men saasnart Josef fik at høre, at hans Fader var kommet, lod han spænde for sin Vogn og kjørte ham imøde, og Fader og Søn saae hinanden igjen, og Josef faldt sin Fader om Halsen og græd højt; men Israel sagde: Lad mig nu kun dø, da jeg har set Dig, at Du lever endnu! Derefter meldte Josef Farao, at nu var hans Fader og Brødre kommet, og fem af sine Brødre fremstillede han for Kongen, der spurgte dem, hvad deres Haandtering var, men de svarede, som Josef tilforn havde undervist dem, at de var Kvæghyrder, som deres Fædre, og bad nu Kongen om Forlov at bo i Gosens Land, hvortil Kongen gav sit Minde og sagde videre til Josef, at dersom der var dygtige Folk blandt hans Brødre, kunde han jo lade dem passe Kongens Hjorder. Nu maatte ogsaa gamle Jakob til Hove, men ham spurgte Farao blot, hvor gammel han var. I hundrede og tredive Aar, svarede Jakob, har jeg vandret her som Fremmed og Gjæst; faa og mørke var de, og naa ikke mine Fædres Leveaar! Og Jakob velsignede Farao og gik. Nu boede da Israel og hele hans Slægt i Gosens Land, afsondrede fra Ægypterne, thi Kvægavl var Ægypterne en Vederstyggelighed, og Josef forsørgede dem Alle, saalænge Hungersnøden varede.

7. **Jakobs Velsignelse, Spaadom og Død.** 1 Mosebog, 48. 49.

Saaledes gik sytten Aar, men da blev Jakob syg, og saasnart det

blev meldt Josef, kom han strax til sin Fader og havde sine Sønner, Manasse og Efraim, hvis Moder var Asnat, en ægyptisk Præstedatter. Og Jakob sagde til Josef: Efraim og Manasse hører mig til, og de skal være mig som Ruben og Simon; men da han nu bad Josef at bringe dem hen til sig, at han kunde velsigne dem, og Josef stillede dem saa, at hans Fader skulde lægge sin højre Haand paa Manasses Hoved og den venstre paa Efraims, gjorde Jakob lige det Modsatte og lagde sin højre Haand paa Efraim. Da greb Josef hans Haand for at flytte den og sagde: Ikke saa, min Fader, læg din højre Haand paa dennes Hoved, thi han er den ældste! men Jakob svarede: Jeg ved det nok min Søn, og han skal ogsaa blive stor og til et Folk, men hans yngste Broder skal blive større end han, og hans Sæd til en Folkevrimmel! Derefter kaldte Jakob alle sine Sønner til sig og velsignede dem alle, men tillige talede han mærkelige Ord om Juda og spaaede, at Spiret skulde ikke vige fra ham, og Herredømmet ikke fra hans Afkom, før Fredsfyrsten kom, paa hvem Folkene haabede. Endnu gav han alle sine Sønner den samme Befaling, som han alt før havde givet Josef, at de skulde begrave ham hos Abraham og Isak og Sara og Rebekke, i Hulen paa Makpelas Mark, i Kanaans Land, og dermed sov han hen og blev samlet til sit Folk.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Hvor end vandre vor Herres Smaa,
Det lyder som Døn, naar det lyner:
Jeg dem salved, o, rør dem ej!
Til Skjoldborg de har mine Syner!

Hungers-Nøden med Dødning-Blik
Sig nærmed til Jakobs Pavluner,
Raad itide dog skaffed Han,
Som aldrig paa Højsædet bluner.

Josef skikked han ud som Træl,
Men ikke for Lænker at bære,
Luttret blev han som Sølv og Guld,
Opløftet til Hæder og Ære!

Kongen løste hans Trællebaand,
Og bandt ham til sig med Guldkjæde.
Gav sit Rige i Josefs Vold,
Og delde med Ham sit Højsæde.

Fyrster alle ved Nilens Bred
De maatte hans Herlighed prise,
Læremester den Løndoms-Tolk
Da blev for Kong Faraos Vise!

Gjerne flytted da Israel,
Opslog sine Telte i Gosen,
Folket voxde i Dagetal,
Ebræerne blomstred som Rosen!

8. Jakobs Begravelse og Josefs Død. 1 Mosebog 50.

Altsaa lod Josef først sin Fader balsamere, og Ægypterne begræd ham i halvfjerdsindstyve Dage, hvorpaa alle Brødrene drog op til Kanaan og gav deres Fader en fyrstelig Begravelse, men da de nu var kommet tilbage til Ægypten igjen, sendte de Øvrige Bud til Josef, og lod ham sige: Saa bød din Fader, før han døde: bed Josef forlade sine Brødre deres Synd! saa tilgiv da, Kjære, din Faders Guds Tjenere!

men da Josef hørte de Ord, brast han i Graad og svarede: Er jeg vel i Guds Sted! frygter ikke: I tænkte at gjøre mig Ondt, men Gud tænkte at vende det til det Gode, for at gjøre hvad der nu sker og frelse mangt et Menneskeliv. Saa trøstede da Josef sine Brødre og talede kjærlig til dem, men da han senere selv laa for Døden, sagde han til dem: Nu dør jeg, men Gud skal se til Eder og føre Eder op til det Land, han lovede Abraham, Isak og Jakob, og da skal I tage mine Ben med herfra! Det tilsvor Brødrene ham, og derpaa døde Josef, 110 Aar gammel, og de balsamerede ham og lagde ham i Kiste i Ægypten.

Moses.

(Omtrent Aar 1500 før Kristi Fødsel.)

1. Israeliternes Trængsler. 2 Mosebog, 1.

Da Israeliterne drog ned til Ægypten med deres Fader Jakob, var de ikke flere end halvfjerdsindstyve, men snart blev de saa mange, at de vrimlede i Landet, og da der nu kom en ny Farao, der ikke kjendte Josef, blev han bange for dette Folk, som var større og stærkere end hans eget, og tog sig for at plage det, at ikke Israels Børn maaske, hvis der kom en Krig paa, skulde slaa sig til Fjenden, og flygte ud af Landet. Saa maatte da Israeliterne stryge Teglsten for Farao og bygge ham Byer, men jo stærkere han plagede dem, des flere de blev, og lige meget hjalp det, at Farao befol deres Jordemødre at dræbe hvert Drengebarn, saasnart det var født, thi Jordemødrene frygtede Gud og lød ikke Kongens Befaling. Da udgik Faraos Bud til hele hans Folk: Hver Søn, der fødes blandt Hebræerne, skal kastes i Nilen; kun Døtrene maa leve.

Tone af Th. Fenger.

Kong Farao var en ugudelig Krop,
Han sagde: Det varer for længe
Med Svøben at slide Ebræerne op,
Smid ud deres nyfødte Drenge!
Ja, smid dem i Nilen, trods Kjællinge-Snak!
Saa faar vi dog endelig Has paa det Rak.
Det skulde han sige saa sagte,
Man ved ikke hvad man kan magte.

Der fødtes nu Amram Leviter en Søn,
For favr til at fare saa ilde;
Hans Moder ham fostred tolv Uger i Løn,
Men turde ej mer hvad hun vilde,
I Arken af Rør og i Vuggen af Siv
Han maatte paa Floden nu friste sit Liv.
Den Herre, som bor i det Høje
Dog ogsaa paa Dybet har Øje.

Kong Faraos Datter var bedre end han,
Hun havde dog Hjerte i Livet,
Hun kom som en Dronning alt efter sin Stand,
Og saae hvad sig rørde i Sivet,
Hun sukked, hun saae i den kjølige Seng,
Med blødende Hjerte den grædende Dreng.
Selv midt i Ægypten man finder
Til Lykke dog Hjerte hos Kvinder!

En Søster ad Drengen paa Timen sprang til,
Hun stod der paa Lur for det Samme:
„Befaler Prinsessen, strax bringe jeg vil
Den lille Ebræer en Amme,“
Og knap hendes Højhed fik Jaet udsagt,
Før Pigen var borte og Moderen bragt.
Naar Mænd er som Dyrene vilde,
Til Lykke er Kvinderne snilde!

Saa slumped den Moses til Højbaarnes Kaar,
Der skulde som Konge befale,
Saa voxde han op i Kong Faraos Gaard,
Som skulde Tyrannen betale:
Ebræernes Høvding blev ikke omsonst
Oplært i Ægypternes Vidskab og Konst.
Vil Nogen Guds Forsætter hemme,
Han nødes til selv dem at fremme.

2. Moses' Fødsel, Opdragelse og Flugt. 2 Mosebog, 2.

Levi havde en Søn der hed Kahat, og Kahat havde igjen en Søn der hed Amram, og Amram var gift med Jokebed, en Søster til hans Fader og en Datter af Levi. I de samme Trængsels Dage fødte hun sin Mand en dejlig Dreng og hun skjulte ham for Ægypterne i tre Maaneder, men da hun saa ikke kunde skjule ham længere, gjorde hun en Kiste af Siv og begede den vel og udsatte ham i den, mellem Rørene ved Nilen. Nu kom just Faraos Datter ned til Floden, for at bade sig, fik Øje paa Kisten, og lod en af sine Slavinder hente sig den, men da hun nu lukkede den op og saae den grædende Dreng, ynkedes hun over ham og sagde: Det er en af Ebræernes Drenge. Strax kom nu Drengens Søster springende til og spurgte om hun skulde skaffe en Amme til ham af de hebraiske Kvinder, og da Prinsessen svarede ja, løb hun hen og hentede sin egen Moder, som nu fik Lov at beholde sin Søn og Betaling oven i Kjøbet. Da Drengen var voxet til, bragte Moderen ham til Faraos Datter, der holdt ham som sin egen Søn, lod ham undervise i al Ægyptens Vidskab og gav ham Navnet Moses; thi sagde hun, jeg trak ham op af Vandet. Saaledes voxede da Moses op i Kongens Gaard, indtil han var fyrretyve Aar gammel, men da skete det engang, at han gik ud at se til sine Landsmænd, og fik Øje paa en Ægypter, der pryglede en Hebræer; der var Ingen at se i Nærheden, og Moses løb til, slog Ægypteren ihjel og begrov ham i Sandet. Næste Dag gik Moses ud igjen og traf paa to Hebræer, der var kommet i Trætte, men da han nu vilde tale dem tilrette og sagde til den værste: Hvorfor slaar Du din Næste? saa svarede han: Hvem har sat Dig til Herre og Dommer over os? skal det betyde, at Du vil slaa mig ihjel, ligesom Du gjorde ved Ægypteren? Og Moses blev bange og sagde: Saa er det da blevet bekjendt. Nu fik ogsaa Farao at vide, hvad sket var, og vilde tage Livet af Moses, men Moses tog Flugten, Øster paa, til Arabien, og standsede ved en Brønd i Midians Land. Nu havde Reguel eller, som han ogsaa kaldtes, Jetro, Præsten i Midian, syv Døtre, der just kom ud for at øse Vand, men

de øvrige Hyrder kom til og jog dem bort, og da Moses saae det, stod han op, tog sig ad Pigerne og vandede deres Kvæg. Altsaa kom de da hjem til deres Fader og fortalte ham om den Ægypter, der havde hjulpet dem saa godt, hvorpaa han strax gav dem Befaling at byde ham til Gjæst, og saaledes gjorde Moses Bekjendtskab med Reguel, fik Lyst til at blive hos ham og gifte sig med hans Datter Sipora. I fyrretyve Aar boede nu Moses i Midian og vogtede Kvæg for sin Svigerfader Jetro, men imidlertid døde Kongen i Ægypten, og Israels Børn sukkede til Gud og paakaldte ham, at han skulde forløse dem af deres haarde Trældom, og han hørte deres Skrig og kom den Pagt i Hu, han havde sluttet med Abraham, Isak og Jakob.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Der gik en Hyrde og vogted Faar
I Midians Land i Ørken,
Ved firsindstyve var Hyrdens Aar,
Dog minsked det ej med Styrken.

Den Faarehyrde var Amrams Søn,
Opvoxet i Kongeborgen,
Landflygtig bar han sin Kraft i Løn,
Saa bar han og Hjertesorgen.

Han sig forivred i Ungdoms Aar,
Og tæmmed ej Kæmpemodet,
Men Gud ham lærte med trange Kaar
Den Konst at slaa Vand i Blodet.

Hver Prinsenykke fra Kongesal
I Ørken han lod og fare,
Med Øje klart og med Kinden sval
Paa Hjorden tog godt han vare.

Kun naar den hviler i Dalens Skjød,
I Skygge for Middagsheden,
Da rødmer Kinden af Ungdomsglød,
Han tænker paa Evigheden.

Han ser paa Bjerget med Isse graa,
Som trodser end Aar og Ælde,
Men Bjergets Skaber han tænker paa,
Den Evige i sin Vælde.

For Dig, han nynner, som Dage kun
Aartusinder er at regne,
For Dig, som Intet den liden Stund,
Vi aande i Støvets Egne.

Som Blomsten falmer hver Rosenkind,
Som Græs er de Kæmper gæve;
De Vises kunstige Hjernespind
Henvejres som Spindelvæve.

Halvfjersindstyve er Støvets Aar,
De Stolteste Strid og Møje,
Om firsindstyve en Kæmpe naar,
Desmere han har at døje.

Om Hjertet blev det ham nu saa trangt,
Paa Kinden ham Taaren trilled,
Engang var Livet ham rigt og langt,
Mens Lykken hun for ham spilled.

Han bad: O Herre i højen Hald!
Du lære mig ret af Naade
At regne paa mine Dages Tal
Og lade din Visdom raade!

Men giv os dog efter Striden Fred,
Og Trøst efter Suk og Klage,
Ja, mæt os aarle med Miskundhed!
Da glædes vi alle Dage.

Os overskinne din Herlighed,
Du Skaber af hver en Stjerne!
Da Fod vi flytte med sikre Fjed,
Da lysner det i vor Hjerne.

Saa dybt han sukked, og sang og bad,
Hvor Tankerne gik i Skare,
Paa Brink af Bjerget, hvor kjæk han sad,
Graahærdet, med Øjne klare.

3. Moses' Kald. 2 Mosebog, 3. 4.

Da begav det sig en Dag, som Moses havde drevet sin Hjord til Horebs Bjerg, Vester paa i Ørkenen, at han saae en Tornebusk staa

i lys Lue, men uden at fortæres af Ilden, og han sagde ved sig selv: Jeg vil dog gaa derhen og se det store Syn, hvorledes det gaar til at Tornebusken ikke brænder op! Som sagt, saa gjort, men i det Samme talede Herren til ham og sagde: Moses, Moses, træd ikke nærmere, men tag dine Sko af, thi det Sted, Du staar paa, er hellig Jord; jeg er din Faders Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud! Da tilhyllede Moses sit Ansigt, thi han turde ikke se hen til Herren, og Herren vedblev: Sandelig, jeg har set mit Folks Elendighed i Ægypten og hørt deres Skrig, thi jeg kjender deres Nød, og jeg er steget ned for at frelse Folket af Ægyptens Vold; gaa Du da nu hen, jeg sender Dig til Farao, og før mit Folk, Israels Børn ud af Ægypten! Da svarede Moses og sagde til Herren: Hvem er jeg, at jeg skal gaa til Farao, og at jeg skal føre Israels Børn ud af Ægypten! Jo, svarede Herren, jeg skal være med Dig. Og Moses sagde derefter: De tro mig ikke og lyde mig ikke, men sige: Herren har ikke aabenbaret sig for Dig. Saa sagde Herren: Hvad har Du i din Haand? En Stok, svarede Moses. Kast den paa Jorden! sagde Herren, og Moses gjorde saa, og Stokken blev til en Slange, saa Moses tog Flugten for den, indtil Herren befol ham at gribe den i Halen, thi saasnart han havde gjort det, blev den igjen til en Stok i hans Haand. Atter bød nu Herren ham at stikke sin Haand ind paa Brystet, og da han trak den ud, var den spedalsk som Sne, men da han gjorde ligesaa anden Gang, var den saa sund som før, og Herren sagde: Vil de ikke tro Dig og ikke lyde Dig ved det første Tegn, saa skal de tro Dig ved det andet. Ak Herre, svarede Moses, jeg er ikke en Mand, der kan tale for sig, det har jeg aldrig været, er ikke heller blevet det efterat Du talede til din Tjener, det falder mig svært at bruge Mund og Tunge. Hvem, svarede Herren, gav Menneskет Mund? hvem gjør stum eller døv eller seende eller blind, mon ikke jeg, Herren? gaa nu, og jeg skal være med din Mund og lære Dig hvad Du skal sige. Ak Herre, sagde Moses, send dog ellers hvem Du vil! men nu blev Herren vred og svarede: Saa ved jeg da, at din Broder Aron har Ordet i sin Magt, og han gaar Dig nu i Møde og skal glæde sig, naar han ser Dig: til ham skal Du tale og lægge ham Ordene i Munden, men jeg skal være med din Mund og hans Mund og lære Eder hvad I skal gjøre! Altsaa gik Moses til Jetro, og bad om Forlov at rejse ned til Ægypten, for at se til sine Brødre, og Jetro svarede: Gaa Du med Fred! Derefter gav Moses sig paa Vej til Ægypten, og Alt gik som Herren havde sagt. Brødrene mødtes med Glæde, og saasnart de havde faaet Sam-

ling paa Israel Børns Ældste, røgtede Aron sit Ærinde og gjorde Tegnene for Folket, men det troede hans Ord og tilbad sin Gud.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Da slog Guds Time, som slumrer ej,
Men lytter, naar Hjerter bede,
Og førde Moses paa Visdoms Vej
Igjennem et Vilderede.

I Tornebusken slog ned hans Lyn.
Den blussed, men dog ej brændte,
Det var for Moses et Undersyn,
Nu tykdes ham Nyt ivente.

Fra Tornebusken en Røst udfor,
En Torden, som Støv kan taale:
Du stander, Moses, paa hellig Jord,
Besmit den ej med din Saale!

Mig Jakob, Isak og Abraham
Paakaldte som Gud alene,
At deres Fjender Jeg er fuldgram,
Skal mærkes i Dage sene.

Bind op omkring dig nu som en Mand!
Mit Ærende skal Du rygte,
Udfør mit Folk af Ægypti Land!
Du tør ikke ved at frygte.

Din Gud er med Dig, ihvor Du gaar,
Mit Ord Dig er lagt paa Tunge,
Dit Folk skal knæle, hvor Du nu staar,
I Ørken mit Navn lovsjunge.

Om ret Jeg kjender Kong Farao,
Han lyder mig ej med Læmpe,
Men skal dog lære, det kan Du tro,
Han maaler sig med en Kæmpe.

Den gamle Hyrde dog nødig gik
Fra Ørken til Kongens Gaarde,
At ærgre sig over Hofmænds Skik,
Og stimes med Halse haarde.

Han flux indvendte: mit Vidnesbyrd,
Om Røsten fra Gud i Himlen,
Vil klinge kun som et Æventyr
For Kongen og Folkevrimlen.

Den Sorg dog slukked Guds Ord fuldgodt,
Han selv for de Tegn blev bange,
Som ses skulde paa Kongens Slot,
Hvad kunde han mer forlange?

Han flygted selv for sin Hyrdestav,
En Slange ved Herrens Tale,
Af Slangen atter der blev en Stav,
Saasnart han den greb om Hale.

End skød han fra sig det store Kald,
Han pukked paa Tungens Lyde,
Han sagde: Talen i Kongehald
Velklingende let maa flyde;

Men jeg paa Mælet har Men og Brøst,
Saa læspe jeg maa og stamme,
Og skjønt jeg hörer din klare Röst
Det er dog endnu det Samme.

Da svared Herren i samme Stund:
Hvad er det jeg her maa høre!
Mon ej den Samme gav Røst og Mund,
Som raader for Syn og Øre!

Saa tøv ej længer, men bær nu brat
Mit Budskab til Kongesale!
Og se, jeg giver dig Mund opladt,
Og lærer dig klart at tale.

Dog Moses krymped sig end for Gud,
Han voved tilsidst at sige:
Se til, Du finder et andet Bud
At sende til Satans Rige!

Da blev vor Herre paa Hyrden stødt,
Han sagde: velan Jeg kjender
En Mand, som taler fuldklart og sødt,
Din Broder jeg med dig sender.

Ja Aron være din Mund og Tolk,
Han laane som Gud Dig Øre!
Til Mizrams Konge og Jakobs Folk
Han Ordet med Fynd skal føre.

Men tag ihænde din Hyrdestav,
Der bugted sig lig en Slange!
Thi den Du baade paa Jord og Hav
Skal svinge til Jertegn mange.

4. Faraos Forhærdelse. 2 Mosebog, 5—12.

Derpaa traadte Moses og Aron frem for Farao og sagde: Saa taler Herren, Israels Gud: lad mit Folk drage ud i Ørkenen og holde Højtid for mig! men Farao svarede: Hvem er vel den Herre, at jeg skulde lyde hans Røst? jeg kjender ham ikke og lader ej heller Folket gaa. Vel svarede nu Brødrene, at de havde havt en Aabenbaring af Hebræernes Gud, men det Eneste som Farao agtede paa var, at de forstyrrede Folket i dets Arbejder, saa al den Mængde Mennesker fik nu Ingenting bestilt, og desaarsag lod han udgaa Befaling til sine Fogder og Opsynsmænd, at herefter maatte de ikke give Israeliterne Straa til at ælte sammen med Leret, det kunde de søge sig selv, men af Teglsten skulde de skaffe ligesaa mange som før; thi, sagde Kongen, de ere dovne, derfor skrige de paa, at de vil hen og ofre til deres Gud, men lad dem nu arbejde strængt og slide i deres Gjerning, at de vænnes af med at agte paa Løgn! Den Befaling blev strax sat i Kraft, og da nu Israeliterne ikke kunde skaffe saa mange Teglsten færdige som før, vankede der baade Prygl og onde Ord, og hos Farao, for hvem de israelitiske Opsynsmænd klagede, var kun daarlig Trøst at hente, thi han bød dem gaa til deres Trællearbeide, Straa fik de intet af, men deres Teglsten skulde de skaffe. Da jamrede Opsynsmændene sig over Moses og Aron, der havde ført al den Elendighed over dem, og Moses klagede sin Nød for Gud, men Herren svarede: Du skal se, hvad jeg skal gjøre ved Farao, saa han skal nødes med Magt til at lade dem fare, ja til at drive dem ud af sit Land! Og nu sendte Herren ni haarde Plager, den ene efter den anden over Ægypten, uden at det ramte Gosens Land. Men Farao var endda ligesaa stiv og trodsig som før, og vilde ikke give Slip paa Israels Børn. Derefter forkyndte Moses Farao den tiende Plage og sagde: Saa taler Herren: ved Midnatstide gaar jeg ud og gjennem Ægypten, og alt det Førstefødte dør, fra Faraos Førstefødte, der sidder paa hans Trone, til Slavindens Førstefødte, der drejer Kværnen, og Førstefødte blandt Kvæget, og der skal reise sig et højt Skrig i Ægyptens Land, hvis Mage aldrig er hørt og aldrig skal høres, men ikke en Hund skal spidse sin Tunge mod Nogen af Israels Børn, at I kan kjende, hvad Forskiel Herren gjør paa Ægypten og Israel, og disse dine Tjenere skal alle komme og kaste sig ned for mig og sige: gaa ud med hele det Folk, der følger Dig! og det gjør jeg ogsaa!

Saa forlod Moses da endelig Farao og hans Hof, yderlig forbitret, og nu talede Herren til ham og bød ham sige Israels Menighed, at paa den fjortende Dag i nærværende Maaned skulde de tage

sig et lydeløst Vædderlam for hvert Hus og slagte det; intet Ben maatte de knække paa det, men Blodet skulde de lade løbe i et Bækken, og stryge det paa Dørkarmen og Dørstolperne, men Lammet skulde de stege helt og æde det med usyrede Brød og bitre Urter, i Hast, opkiltrede og med Staven i Haand; thi i denne Nat, sagde Herren, gaar jeg gjennem Ægyptens Land og ihjelslaar alle de Førstefødte, af Folk og Fæ, og holder Ret over alle Ægyptens Guder, da skal Blodet være et Mærke paa Eders Huse, saa hvor jeg ser Blodet, gaar jeg forbi, og I slipper for Plagen. Og denne Dag skal I komme i Hu, og I og Eders Afkom skal helligholde den, som en Festdag for Herren, til evig Tid!

Saaledes gav Herren da Befaling, at holde den Fest, der blev kaldet Paaske, det betyder Forbigang, og Israels Børn bøjede sig i Tilbedelse og adlød hans Befaling, saasnart den blev dem bragt af Moses og Aron, men ved Midnatstide gjorde Herren som han havde sagt og slog alle Førstefødte i hele Ægypten, saa Farao for op med alt sit Hof og alt sit Folk, og der lød et højt Skrig i hele Landet, thi der var ikke et Hus, hvor der ikke var et Lig. Da sendte Farao Bud efter Moses og Aron og sagde til dem: drager bort med Israels Børn og dyrker Eders Gud, og tager med Eder alt Eders Kvæg, som I har forlangt det, gaar blot og beder ogsaa for mig! og alle Ægypterne raabte: Vi maa dø, Allesammen! og drev paa Folket, at det skulde skynde sig bort.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Moses virked i Herrens Navn,
Og Aron for To kunde tale,
Syn for Sagn da om Ordets Kraft
Fik Folket i Misraims Dale!

Herren talde; som sagt, saa gjort,
Man saae det ægyptiske Mørke,
Dog forhærded sig Farao,
Og prøved med Almagten Styrke.

Herren vinked og Blod for Vand
Fik Fiske og Folk at drikke,
Frøer mylred i Hus og Gaard,
Og Livvagten standsed dem ikke.

Herren talde; for Utöj smaat
De Store sig ej kunde bjerge.

Lyn og Torden og Hagelslag
Omkap saa man rase og hærge,

Palmen visned og saa hvert Træ,
De sortned fra Roden til Toppen,
Oldenborren hvad end var grønt
Mundhuggedes om med Græshoppen.

Dødens Engel alt Førstefødt
Afmejed ved Midnatstide,
Hvem der raadte for Liv og Død,
Fik Farao sikkert at vide.

Saa udfried af Ulvens Mund
Jehova sin Yndling med Ære,
Ud han vandred med Sølv og Guld,
Saameget som han kunde bære.

5. Udvandringen af Ægypten. 2 Mosebog, 12—15.

Altsaa gav Israels Folk sig paa Vej og drog ud af Ægypten,

med Koner og Børn, med Alt hvad de ejede og med Josefs Ben, og Herren viste dem Vej, om Dagen ved en Skystøtte og om Natten ved en Ildstøtte. Men Farao fortrød snart, at han havde ladet dem slippe, lod spænde for sin Vogn og satte efter Israel med en hel Krigshær, og med sex hundrede Vogne, besatte med Stridsmænd; ved det røde Havs Bred indhentede han de Bortdragne, og saasnart Israels Børn fik Øje paa Ægypterne, blev de saare forfærdede og anraabde Herren og sagde til Moses: Var der ikke Grave nok i Ægypten, siden Du førte os ud for at dø i Ørkenen? vi sagde Dig det nok, da vi var i Ægypten: lad os dog trælle i Ro, thi bedre er Trældom i Ægypten, end Død i Ørkenen! men Moses svarede: Frygter ikke, men stiller Eder hen og ser Frelsen fra Herren, som han sender Eder, thi Ægypterne ser I idag for sidste Gang; Herren skal stride for Eder, og I, I skal tie! Skystøtten, som hidtil havde vist Israel Vej, stillede sig nu mellem deres og Ægypternes Hær, og paa Herrens Befaling rakte Moses sin Haand ud over Havet, og Herren lod Stormen blæse den hele Nat og drive Vandet bort, og Israels Børn gik over paa det Tørre, medens Vandene stod om dem som en Mur, til Højre og Venstre. Ægypterne fulgte efter, men i Daggryet, som de var midt i Havet, vendte Herren sig imod dem med Sky- og Ild-Støtten, saa deres Skarer kom i Forvirring, og deres Vogne sad fast i Dybet, og Ægypterne raabte: Lad os fly for Israel, thi Herren strider for dem! men da bød Herren atter Moses række sin Haand ud over Havet, og han gjorde saa, og Vandene styrtede tilbage, som en rivende Strøm og skjulte Ægypterne med Heste og Vogne, saa ikke En blev i Live.

Tone: Vi alle Dig elske livsalige Fred.

Farao sidder i Højelofts-Sal,
Og Rygterne mødes derinde;
Israel vanker i Vildernis-Dal,
Kan Vej eller Sti ikke finde,
Israel haver kun Pose og Stav
Vader vel sent over vildene Hav.

Farao hörer den Tale med Lyst,
Og strax blev der Oprør i Lejren,
Kongen, det lyder, vil vove en Dyst,
Hans Guder ham vinke til Sejren.
De har forvildet Ebræernes Aand,
Giver dem brat i Kong Faraos Haand.

Det var en stolt og en staselig Hær,
Og Jorden blev skjult under Vrimlen,
Skinnende Hjelme og blinkende Sværd
Man skued som Stjerner paa Himlen,
Heste og Vogne, som svared dertil,
Flyvende Faner og klingende Spil.

Israel hørde nu Lurenes Drön,
Med Gjenskrald fra Bjerge og Klipper,
Saa hørdes Rummel og Klirren og Dön,
Hvad Under, at Modet dem glipper;
Israel havde kun Pose og Stav,
For sig det røde, det vildende Hav.

Israel knurred, til Moses det lød
Fra hundredetusinde Munde:
Mener Du, Trældom er værre end Död?
Ak, her gaa vi alle tilgrunde!
Trætte vi gik os med Pose og Stav,
Kun for af Ørken at tigge en Grav.

Moses dog svared fuldvis i sin Sag:
Lad fare al Klagen og Sorgen!
Disse Ægypter, som larme i Dag,
De skal sig ej røre i Morgen,
Tier og tror og ser paa hans Værk,
Som er for evig en Kæmpe fuldstærk!

Tag, sagde Herren, i Hænde din Stav!
Den gjör Jeg til Israels Vaaben,
Stræk den ud over det brusende Hav!
For Folket da Vejen staar aaben;
Faraos Hjerte jeg hærder i Barm,
Faraos Kæmper skal føle min Arm.

Skystøtten op nu fra Strandbredden steg
Og daled bag Israels-Lejren,
Ej dog et Straas-Bred Kong Farao veg,
Forblindet han drømte om Sejren;
Almagten aabned i brusende Hav
Israel Udvej og Farao Grav.

Farao vaagned ved Midienat,
Og dejlig var Maanen oprundet,
Spejderne meldte den Herre da brat,
At Israels Hær var forsvundet;
Ved mine Guder, den Rasende svor,
Findes de skal, om til Helved de for.

Israel stod paa Arabiens Kyst,
Til dem var kun Hulvejen lavet,
Rædsel der for i Ægypternes Bryst,
De vendte sig midtvejs i Havet;
Moses da atter udstrakte sin Stav,
Brusende lukde sig Faraos Grav.

Israel priste den Herre saa höj,
Som har over Dybet at raade,
Spiller med Fjenden, som Vinden med Røg.
Og frier sit Folk af al Vaade,
Aabnede nys i det brusende Hav
Israels Udvej og Faraos Grav.

Saaledes frelste Herren sit Folk, og Moſes og Israels Børn iſtemmede en Lovſang, til Ære for deres Fædres Gud, den frygtelige og hellige Gud, der ſelv ſtred for Sine, og ſkjulte Fjenden ſom Bly i de mægtige Vande.

Tone: Marsk Stig han havde sig Døtre to.

Kom lad os synge vor Herre en Sang!
I sin Glands er Han kommet tilsyne:
Rytteren kjæk sig paa Vrinskeren svang,
Lod i Støvet dog brat sig nedlyne.

Gud er vor Styrke og Gud er vort Skjold,
Vore Fædre Ham havde for Øje,
Frelste med Vælde af Fjendernes Vold,
Deres Sønner med Fryd Ham ophöje.

Kæmper Han knuste med Ord af sin Mund,
Jehova er et Navn uden Mage,
Faraos Vogne Han bored i Grund,
Og hans Bersærker gjorde Han spage!

De fik et Bad i den højrøde Sø,
Som for Konger det aldrig var lavet,
Mindes det skal indtil Skjalde uddø,
At som Sten de neddukked i Havet.

Herre! din Højre kan Ingen modstaa,
Hvem den saarer kan Ingen helbrede,
Fjenderne dine fortæres som Straa.
Thi en Ild er din fnysende Vrede.

Havet i Harme du aandede paa,
Saa det sprængdes i Kongevejs-Dalen,
Bølger paa Bølger optaarnede laa,
Alt som Dynger af Slagne paa Valen.

Haderen sagde: nu falder mit Rov,
Sønderknuse dem skal mine Arme,
Ras kun, mit Sværd! jeg dig giver Forlov!
Styr i Mag dig paa Moses, min Harme!

Herre! Du aanded kun let over Sky,
Men i Storm gik dit Bud over Bølge,
Brattere synker i Vandet ej Bly,
End med Kongen hans braskende Følge.

Hvem er din Lige, Du Gudernes Gud;
Alle Helgenes Hær dig tilbeder,
Himlen og Jorden adlyde dit Bud,
Saa Mirakler din Ære udbreder.

Hvo som Dig finder, Dig følger og helst,
Thi hos Dig er den Bangeste rolig,
Trofast Du fører det Folk Du har frelst,
Saa de naa til din hellige Bolig.

I det forjættede Land før os ind
Med en Glands, som fordunkler al Glimmer!
Plant vore Stammer paa Himmelbjerg Tind.
Rejs din Trone iblandt dem for immer!

Da skal det mindes: hvor Farao sank,
Hest og Vogn blev i Dybet begravet,
Israel vandred i Skystøtten rank,
Han gik tørskoet paa Bunden af Havet.

6. Vandringen i Ørken. 2 Mosebog, 15—17.

Nu stod da Israels Børn i Arabiens Ørk, fri for Ægypternes Slavefogder, og Ildstøtten og Skystøtten gik foran deres Skarer at vise dem Vej til det forjættede Land, men i Ørkenen var de tidt utaalmodige og havde altid Noget at klage over. Først var Vandet ikke godt nok, hvorfor Herren lærte Moses at kaste et Slags Træ i det, der gjorde det drikkeligt, og dernæst fattedes der paa Føde til de mange Tusinder, som ogsaa strax rejste et Skrig mod Moses og Aron: Gid Herren havde slaaet os ihjel, da vi sad ved Kjødgryderne i Ægypten og havde nok at æde: det var bedre, end at I skulde føre os ud i denne Ørk for at lade os dø af Sult, saa mange som vi er! Da sagde Herren til Moses: Se, jeg lader regne Brød ned til Eder fra Himlen, og Folket skal gaa ud og samle det, men kun saameget daglig, som de bruger den Dag, for at jeg kan prøve dem, om de vil holde min Lov eller ikke, kun paa den sjette Dag skal de hente dobbelt saa meget, som det, de samle de andre Dage. Næste Morgen, som Duggen var svundet, laa der Noget omkring Lejren som Sne og som Rim, og Israels Børn vidste ikke, hvad det var, men Moses sagde dem, at det var det Brød, som Herren havde givet dem, og Folket samlede det og bar det hjem: den der havde faaet Meget havde ikke tilovers, og hvem der havde faaet Lidet havde ligefuldt Nok. Den Spise kaldte Israel Manna, det var hvidt og smagte som en Honningkage, men hvorvel Herren havde mættet Folket paa saa underlig Vis, var der dog endnu dem, der sørgede for dagligt Brød og gjemte af det de havde samlet til næste Morgen, tværimod Moses' Advarsel, men saa gik der Orm i det og andre gik ud at lede efter Manna paa Sabbaten, hvad Herren havde forbudt, men den Dag fandt de Intet. Og Herren bød Moses gjemme en Krukke med Manna, at det kunde minde Efterslægten om Brødet, Herren havde givet sit Folk i Ørkenen, thi dermed mættede Herren dem i hele fyrretyve Aar indtil de naaede Grændsen af det forjættede Land. Og naar de manglede Vand, saa behøvede Moses kun at slaa med sin Stav paa en Klippe, og strax lod Herren Vandet strømme ud af den.

7. Lovgivningen paa Sinaj. 2 Mosebog, 19. 20. o. fl. St.

Tre Maaneder efter at Israel var gaaet ud af Ægypten, kom de til Sinaj Ørk og slog Lejr Øst for Bjerget. Her kaldte Herren paa Moses og sagde: Tal saa til Jakobs Hus og forkynd dette for Israels

FREUDEBERG SC.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Børn: I har set, hvad jeg har gjort ved Ægypten, men Eder har jeg hævet paa Ørnevinger og baaret Eder til mig: dersom I nu vil lyde min Stemme og vogte paa min Pagt, saa skal I være min Ejendom fremfor alle Folkefærd, thi al Jorden er min, I skal være mig et Kongerige af Præster og et helligt Folk! Disse Ord gjentog Moses for Folket, og alt Folket svarede: Alt hvad Herren har sagt vil vi gjøre. Atter sagde Herren til Moses: Se, jeg kommer til Dig i en Sky, at Folket kan høre mig tale med Dig og tro ogsaa paa Dig evindelig; og Herren bød Moses forkynde Folket, at nu skulde de hellige sig og to deres Klæder i to Dage, thi paa den tredie vilde Herren stige ned paa Sinaj Bjerg, men omkring Bjerget skulde Moses sætte Skranker, at Ingen skulde stige derop eller røre derved, thi hvem der gjorde det, det være sig Mennesker eller Dyr, skulde stenes eller skydes. Altsaa rensede Israel sig i to Dage, men den tredie Dags Morgen laa en tyk Sky omkring Bjerget, med Torden og Lynild og dønende Basunklang, saa alt Folket forfærdedes, da Moses førte dem ud af Lejren for at opstille dem ved Bjergets Fod, for Herrens Aasyn. Og Sinaj stod i Røg, som en Smelteovn, og Bjerget bævede saare, thi Herren steg ned paa dets Top, og som Basunen nu klang stærkere og stærkere, kaldte Herren paa Moses, at han skulde stige op, og Moses talede, og Herren svarede ham med lydelig Røst!

Da talede Herren alle disse Ord og sagde: Jeg er Herren, din Gud, som har ført Dig ud af Ægypten, af Slaveriet. Du maa ikke have andre Guder, ved Siden af mig!

Du maa ikke gjøre Dig noget Billede eller Afskildring, at dyrke og at tilbede, af hvad der er oppe i Himlen eller nede paa Jorden, eller i Vandet under Jorden, thi jeg Herren, din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøger Fædrenes Synd i tredie og fjerde Led, paa Børnene, der hade mig, men øver Barmhjertighed i tusinde Led mod dem, der elske mig og holde mine Bud.

Du maa ikke tage Herren din Guds Navn forfængelig, thi Herren frikjender ikke den, der tager hans Navn forfængelig.

Husk paa Hviledagen, at Du holder den hellig! De sex Dage kan Du arbejde og gjøre al din Gjerning, men den syvende er Hviledag for Herren, din Gud, og paa den maa Du intet Arbeide gjøre, hverken Du eller din Søn og din Datter, Din Træl og Trælkvinde, eller dit Kvæg, eller den Fremmede, der bor hos Dig; thi i sex Dage skabte Gud Himlen og Jorden og Havet og Alt hvad deri er, men paa den syvende Dag hvilede han, derfor velsignede Herren Hviledagen og helligede den.

Ær din Fader og din Moder, at Du kan bo længe i Landet, som Herren Din Gud giver Dig!

Du maa ikke myrde!

Du maa ikke bryde Ægteskab!

Du maa ikke stjæle!

Du maa ikke vidne falsk mod din Næste!

Du maa ikke attraa din Næstes Hus! Du maa ikke attraa din Næstes Hustru, eller hans Træl eller Trælkvinde eller Øre eller Asen eller Noget af hvad der tilhører din Næste!

I fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter var Moses paa Bjerget, hvor Herren talede med ham som en Mand med den anden og bød ham sige til Folket, at det skulde bygge ham en Helligdom, men selv undervisте han Moses om hvordan den skulde bygges, og han gav ham to Stentavler, Guds eget Arbejde, beskrevet paa begge Sider med Herrens Vidnesbyrd, de ti Bud, og den Skrift var Guds Skrift, skrevet med hans egen Finger.

7. **Guldkalven.** 2 Mosebog, 32.

Imidlertid varede det Israels Børn for længe, inden Moses kom ned ad Bjerget, saa de flokkedes om Aron og sagde til ham: Velan, gjør os Guder, der kan føre os an, thi vi ved ikke, hvad der er blevet af denne Moses, der førte os op fra Ægypten! Kommer da hid med Eders Hustruers og Børns Guld-Ørenringe! svarede Aron, og Folket gjorde som han bød, hvorpaa han støbte en Guldkalv af Ørenringene og sagde til Folket: Her, Israel, er dine Guder, der førte Dig op af Ægyptens Land! og han byggede et Alter og lod gjøre bekjendt, at næste Dag skulde der holdes Højtid for Herren. Da stod Folket tidlig op den næste Dag og kom frem med deres Ofringer, og satte sig ned for at æde og drikke og stod op for at holde sig lystige, men imidlertid talede Herren til Moses og bød ham stige ned, eftersom Folket allerede havde forladt den Vej, Herren bød dem at vandre paa; jeg ser, sagde Herren, at det er et haardnakket Folk, saa lad mig da fare frem og fordærve dem i Vrede og gjøre Dig til et stort Folk! Ak nej, svarede Moses, hvorfor skal Ægypterne sige: Herren har ført dem ud for at slaa dem ihjel paa Bjergene og udrydde dem af Jorden? lad dog din Vrede fare og kom dine Tjenere Abraham, Isak og Israel ihu, hvem Du tilsvor ved Dig selv, at Du vilde mangfoldiggjøre deres Sæd som Stjernerne paa Himlen og give deres Børn hele dette Land at eje til evig Tid! og Herren hørte sin Tjeners Bøn, men som nu Moses steg ned ad Bjerget, med Lovens Tavler i sin Haand, hørte Josva, der havde fulgt ham et Stykke, Larmen fra Lejren og sagde til ham, at

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Joc. II. 22.
A
A

det var Kamp-Bulder, man kunde høre. Nej, svarede Moses, det er hverken Sejrskrig eller Slagnes Raab, men Sange, jeg hører. Snart kom de nærmere til Lejren, og da Moses fik Øje paa Kalven og Dansen, blev han saa fortørnet, at han knuste Tavlerne mod Bjerget i sin Nidkjærhed, men Kalven kastede han i Ilden og malede den til Støv, som han strøede paa Vand og lod Israels Børn drikke det. Hvad har det Folk gjort Dig, sagde han til Aron, at Du vilde styrte det i saa stor en Synd? Og Aron fortalte ham Sagen, som den havde tildraget sig. Nu stillede Moses sig i Lejrens Port og raabte: Herhid til mig hvem der hører Herren til! hvorpaa alle Levis Børn samlede sig omkring ham, og Moses bød dem i Herrens Navn at binde Sværd ved Lænd og gaa gjennem Lejren og hugge ned for Fode, og de lød hans Befaling, saa det blev en blodig Dag, thi tre Tusinde faldt der for Præstestammens Sværd, men dog blev det ikke sidste Gang, at Israels Børn forsyndede sig mod Herren, medens de vandrede i Ørkenen, saa han maatte tidt tugte dem haardt for deres Gjenstridighed og Selvraadighed. Derpaa bød Herren Moses at tilhugge to ny Stentavler og stige op med dem paa Bjerget, saa vilde Herren atter skrive sine Bud paa dem, og Moses gjorde som Herren bød, men da han igjen steg ned ad Bjerget, straalede hans Ansigt, saa Aron og hele Israel forfærdedes ved Synet, og Moses maatte kaste et Slør over sit Ansigt, naar han stod frem at tale til Israels Børn.

Tone: Velkommen i den grønne Lund.

Da Moses ned ad Bjerget steg,
Med Himmelbrev i Hænde,
Da hørdes Sang og Strengeleg,
Men dog ej klart at kjende.

Da sagde Josva, er det Krig,
Saa unde Gud os Sejren.
Han tænkte dog saa hemmelig,
Der Oprør var i Lejren.

Men Moses vidste godt Besked,
For Herren var hans Næste,
Sørgmodig svared han og vred:
Ja Krig var nu det Bedste;

Det er dog ikke Vaabengny,
Som nu for Øret ringer,
Ej Angest-Skrig af Folk som fly.
Ej Sejers-Tonen skinger.

Det er Spilop til Springe-Dans,
Og Trallen af de Stolte,
Et kort Farvel til Vid og Sands,
Og Brøl af Drukkenbolte!

Med Lovens Tavler i sin Haand,
Vor Herres Runestave,
Han dybt sig græmmed i sin Aand,
For Folket var af Lave!

Da Moses gik paa Bjerget op
I Løn med Gud at tale,
I Lejren hver forvoven Krop
Fik Mod paa at befale.

De bralled op og brugde Mund
Paa hvem for Spag de kjendte.
Men holdt dog Styr en liden Stund,
For Moses var ivænte.

Men da de saae det næste Ny,
Og han kom ej tilbage,
Da slog de Kneps, da blev de kry,
Og værre alle Dage.

I Spidsen for den store Hob,
De Aarons Telt omringed,
Med Støj og Larm, med Skrig og Raab,
Og Landserne de svinged.

De sagde kort og godt paa Trods:
Vil for en Præst Du skride
Gjør Guder, som kan gaa for os,
Og være paa vor Side!

Da tænkde Aron: jeg med Vid
Skal til Fornuft dem bringe,
Han svared: Kvinder! kommer hid
Med eders Øren-Ringe!

Af dem jeg skabe skal en Gud,
I ved, hvor han har hjemme,
I ved, han kan gaa ind og ud,
Naar ej han er i Klemme.

Ved Lyden af det første Ord
Blev alle Øren døve.
En Regn af Ringe faldt paa Jord
For Guddoms-Værk at øve.

Af dem en Kalv blev støbt med Skjel,
Og Aron tog til Sproget:
Ser Du de Guder, Israel,
Som brød Ægypter-Aaget!

I Morgen er det Herrens Fest,
Som gav ifjor os Loven,
Paa Kalven bydes I til Gjæst,
Saa ofre I vel Boven!

Ved Lyden af de første Ord
Blev alle Øren døve,
For Gude-Kalven brat et Kor
Sang Kvinderne til Prøve.

Og i det næste Morgengry
Var alle Mand paafærde,
Og Fryden over Guddom ny
Man saae i hver Gebærde.

Vel Aron, som Jehovas Præst,
Ham nævnede for Vrimlen,
Og ofred paa den høje Fest
Til Ham, som gjorde Himlen.

Forgjæves paa den gamle Fod
Dog Aron tog til Orde,
De Alle saae hvor Kalven stod,
Men ej hvad Præsten gjorde.

Da Øjet var af Stirren træt.
Og Fingren af at pege,
Al Hoben aad og drak sig mæt
Og stod saa op at lege,

De sang i Skifte, sang i Kor,
De dansede i Kjæde,
De lo og talde Gammens Ord.
Det var en Hjertens-Glæde.

I samme Stund kom Moses ned,
Et Storhav i ham bruste,
Han Tavlerne mod Klippen stred,
Saa de laa sønderknuste.

Han slog i Kredsen ned som Lyn,
Guld-Kalven, overhalet,
Før Nogen paa den fæsted Syn,
Var knust som møllemalet.

Saa Israel som Støv paa Vand
Det i sig maatte drikke,
Den Gud, som slog Ægypti Land
I Ørken kjendtes ikke.

For Folket bad Guds fromme Ven:
„Betragt som En os Begge!“
Og kun de stolte Gjerningsmænd
Nedlyned Sværdets Egge.

Guld-Kalven spøged dog endnu
I mangen Daares Hjerne;
Jeroboam den kom ihu
Paa Trods i Tider fjerne!

8. Samlings-Teltet, Ofringerne og Præsterne. 2 Mosebog, 25—30. 4 Mosebog, 18. o. fl. St.

Efter Forgribelsen med Guldkalven gav Herren mange Love og foreskrev Israels Børn mange Skikke og Vedtægter, som de skulde holde fast ved til Tidens Fylde kom, da Gud vilde sende sin Søn, født af en Kvinde og født under Loven. Hele Folket havde skudt sammen hvad der behøvedes til Herrens Helligdom eller Samlings-Teltet, som

for det meste kaldes Tabernakelet, og det blev færdigt, medens Folket endnu laa ved Sinaj. Udenfor Teltet saas Forgaarden, i den skulde Israels Børn ofre deres Brændofre, og i den stod et stort kobberbeslaaet Alter med Kjedel og Bækkener og Ildskovle og Fyrfade, Altsammen af Kobber, og paa Alteret skulde Præsterne hver Dag ofre to Lam, et om Morgenen og et om Aftenen. Inde i Teltet var det Hellige, hvor Ingen maatte komme uden Moses og Præsterne, her stod et mindre Alter beslaaet med Guld, hvorpaa der skulde ofres Røgelse hver Morgen og Aften, samt et guldbeslaaet Bord, Skuebrødsbordet kaldet, og en Guld-Lysestage med syv Lamper paa; i Lamperne brændte hver Nat den fineste Olie, og paa Bordet lagdes hver Sabbat tolv Brød af fint Mel i to Rækker som Offer til Herren, men naar Ugen var omme, tilhørte de Præsterne, og de maatte æde dem paa et helligt Sted. Et Forhæng skilte det Helligste fra det Allerhelligste, hvor Herren vilde aabenbare sig for Moses, men ellers maatte Ingen komme derind, uden den ypperste Præst paa den store Forsoningsfest. Her blev Herrens Ark sat ind, som var en Kiste af Træ, men beslaaet med Guld baade udvendig og indvendig, halvtredie Alen lang og halvanden Alen bred og ligesaa høj, og over Arken lagdes der et Laag af Guld, der kaldtes Naadestolen, med to Keruber paa af purt Guld og med udbredte Vinger, men i Arken lagde Moses Lovens Tavler, som han havde tilhugget i Stedet for de første, som han slog i Stykker, og Herren havde skrevet sit Vidnesbyrd paa dem. Aron og hans Sønner var allerede paa Herrens Bud salvede og viede til at tjene som Præster, thi Aron skulde være Ypperstepræst, og den ældste Søn af hans Blod bestandig følge Faderen i det Embede; af hans øvrige Slægt skulde Præsterne tages og de øvrige Leviter tjene under dem og undervise alt Folket og skifte Lov og Ret. Men for at de kunde have Tid til at gaa deres Brødre tilhaande, fik de intet Land for sig selv som de øvrige Stammer, men skulde bo i otte og fyrretyve Stæder, fordelte rundt om i Landet, uden at eje mere Jord, end de behøvede til Græsning for deres Kvæg. Derimod skulde Folket underholde dem, saa vist det ønskede Herrens Naade; thi en Del af Ofrene og Løsepengene for de Førstefødte, baade af Folk og Fæ, der var Herrens Livegne siden den Nat, da han sparede dem i Ægyptens Land, samt Tiende af Markens og Træernes Frugter skulde Leviterne nyde godt af, hvorvel der ingen Straf var sat paa, om Nogen forsømte at give dem det.

9. Israels store Fester. 3 Mosebog, 16. 23. o. fl. St.

Tre Gange om Aaret skulde alle Mandfolk blandt Israels Børn

samles ved Helligdommen paa de store Fester. Den første var Paasken eller de usyrede Brøds Højtid, der holdtes i syv Dage; dette var Israels ypperste Fest og skulde holdes i Kanaan, som den blev holdt i Ægypten, kun slagtedes Lammet bestandig ved Helligdommen, saalænge Israel havde Samlingstelt eller Tempel. Syv Uger efter Paasken holdtes Pindse eller Høstfest, ligeledes i syv Dage, da der, foruden blodige Ofre, bragtes Herren to Brød af det ny Korn, til Taksigelse for Høsten. I Oktober fejredes Løvsalenes eller, som den ogsaa kaldes, Indsamlingens Fest ligeledes i syv Dage, til Taksigelse for Frugthøsten og til Minde om Vandringen i Ørkenen, hvorfor ogsaa Israels Børn i denne Uge boede i Løvhytter og frydede sig for Herren deres Gud. I det Hele taget var alle disse Fester Glædesfester, paa hvilke man holdt sig lystig med Offermaaltider og Dans, og skulde efter Herrens Befaling ikke blot lade Børn, Leviter og Slaver, men ogsaa Fremmede, Faderløse og Enker dele sin Glæde.

Alvorligst af alle Folkets Fester var den store Forsoningsfest, der holdtes som den største Sabbat og som en Fastedag fra Morgen til Aften, paa den femte Dag før Løvsalenes Højtid. Paa denne Dag forrettede Ypperstepræsten selv hele Gudstjenesten: først badede han sig og iførte sig hvide Klæder, derpaa førte han to Bukke og en Tyr frem til Syndofre og en Vædder til Brændoffer; Bukkene stillede han i Samlingsteltets Dør og kastede Lod mellem dem, for at skjønne hvilken han skulde ofre, og hvilken han skulde lade løs. Derefter ofrede han Tyren for sine egne og for sit Huses Synder og gik derpaa ind i det Allerhelligste med Røgelse og med Tyrens Blod, som han stænkede syv Gange paa Naadestolen, men Bukken ofrede han for Folkets Synder og stænkede ligeledes dens Blod syv Gange paa Naadestolen, og intet Menneske maatte betræde Helligdommen, fra det Øjeblik den ypperste Præst gik derind og til han kom ud igjen. Naar dette var bestilt, og Ypperstepræsten havde vædet Alterets Hjørner med Tyrens og Bukkens Blod, førtes den levende Buk frem, han lagde sine Hænder paa dens Hoved, skriftede Folkets Synder og lagde dem paa Bukkens Hoved, hvorpaa den blev drevet ud i Ørkenen af en Mand, der maatte vaske sine Klæder og hele sit Legeme, før han fik Lov at vende tilbage til Lejren. Tilsidst badede Ypperstepræsten sig endnu engang, iførte sig derpaa sin Præstedragt og ofrede Vædderen til Brændoffer, hvorpaa Tyren og Vædderen bleve brændte udenfor Lejren.

10. Kanaan udspejdes. 4 Mosebog, 13. 14. 16. 17.

Paa Rejsen gjennem Ørkenen var Herren selv sit Folks Vejviser

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



IV Mose Buch Cap 13.

thi bestandig dækkedes Samlings-Teltet af en Sky, der straalede om Natten som en brændende Lue, og saalænge Skyen hvilede rolig over Helligdommen, rørte Folket sig ikke fra det Sted, hvor de havde lejret sig, men hævede Skyen sig, brød de op og fulgte den, og standsede først, naar den atter dalede. Saaledes brød de da ogsaa, paa Herrens Befaling, op fra Sinaj Bjerg og drog Nord paa, mod Kanaans Land; og da de var kommen i Nærheden deraf, bød Herren Moses udsende tolv Hovidsmænd, en af hver Stamme, for at udspejde Landet, og Moses sagde til dem: Gaar op og efterser Landet, om Folkene, som bor der, er faa eller mange og stærke eller svage, og hvorledes det har sig med Byerne, om der er Mure omkring dem eller ikke, samt om Landet er frugtbart eller slet, og I skal ikke være bange, men tage med Eder af dets Frugter! Som sagt saa gjort. Spejderne listede sig gjennem Landet fra Syd til Nord, og da de vendte tilbage og kom til Druebækken i Nærheden af Hebron, skar de en Vindru-Klase af, saa stor, at to Mand maatte bære den paa en Stang, tog ogsaa Figener og Granatæbler med sig og kom saaledes efter fyrretyve Dages Forløb tilbage til Israels Lejr. Her mældte de da, at Kanaan var et dejligt Land, der flød med Melk og Honning; men, lagde de til, det kan aldrig nytte, at vi giver os i Kast med de Folk, thi de er os altfor stærke, Allesammen svære Karle, og vi saae ogsaa Kæmper iblandt dem, mod hvem vi kun saae ud som Græshopper, og saaledes forekom vi ogsaa dem! Da Israels Børn hørde den Tale, brød de ud i Graad og Jammerskrig og raabte til Moses og Aron: Gid vi dog var døde i Ægyptens Land eller ogsaa i denne Ørk, hvorfor vil Herren dog føre os ind i det Land for at falde for Sværdet, og vore Kvinder og Børn skal blive Fjendernes Bytte! er det ikke bedst, vi vender om og gaar tilbage til Ægypten! Jo vel, raabte nu den Ene i Munden paa den Anden, lad os vende tilbage til Ægypten! Da kastede Moses og Aron sig ned for Sværmen, men Josva og Kaleb, Spejderne af Efraims og Judas Stamme, sønderrev deres Klæder og raabte: Er Herren kun med os, fører han os ogsaa ind i det gode Land, vi har udspejdet, og skjænker os det, et Land, der flyder med Mælk og Honning; gjør kun ikke Oprør mod Herren og frygter ikke for Folkene i Landet, thi de er os kun som et Maaltid Mad, med deres Styrke er det forbi, men med os er Herren, frygter dem ikke! men langt fra at lade sig overtale, skreg kun det hele Folk, man skulde stene dem tildøde.

Men Herren bød derefter Moses bringe Israels Børn det Budskab, at lige saa mange Dage som Spejderne havde været inde i Kanaans Land, lige saa mange Aar skulde det hele Folk vanke omkring i Ør-

kenen, indtil alle de, der havde fyldt deres tyvende Aar, var døde, saa nær som Josva og Kaleb, og deres døde Kroppe styrtede i Ørkenen, men deres smaa Børn, som de klagede skulde blive Fjendens Bytte, de skulde se det Land, deres Fædre havde forkastet. De Ord slog Folket med Skræk, og det saa meget mere som de ti Spejdere, der havde givet Stødet til Oprøret, pludselig døde, saa næste Morgen tidlig for Folket op med det Raab: Vi har syndet, men nu vil vi bryde op efter Herrens Befaling; Nej, svarede Moses, det nytter aldrig til Andet end at I falde for Sværdet, thi Herren er ikke med Eder! men ogsaa denne Gang vilde Folket have sin egen Villie og drog selvraadig i Striden, hvorpaa Kananiterne slog dem sønder og sammen og drev dem atter ud i Ørkenen.

Omtrent paa samme Tid var det, at nogle Skarnsfolk gjorde Oprør og vilde være Præster ligesaa godt som Aron, men da gav Herren Folket et sikkert Tegn paa hvem han havde udvalgt til Ypperstepræst; thi han bød Moses at tage tolv Stave, en fra hver af de tolv Stammers Høvdinger, men Arons Stav for Levi Stamme og lægge dem hen i Samlings-Teltet, ligeoverfor Arken, og se, da Morgenen kom, og Hver fik sin Stav tilbage, da havde Arons skudt Blomster og baaret Mandler og Herren bød Moses gjemme den i Helligdommen til et Vidnesbyrd.

11. Bileam. 4 Mosebog, 22—24.

Som Israels Børn paa deres Vandring kom i Nærheden af Moabiternes Land frygtede deres Konge svarligen for, at de skulde tage Landet fra ham, og sendte derfor fornemme Bud med kostlige Gaver til en navnkundig Profet, ved Navn Bileam, og bad ham at komme og forbande Israels Børn, for saa troede Kongen, at han let kunde slaa dem. Bileam tog mod Indbydelsen, sadlede sin Aseninde og drog afsted; men paa Vejen stillede Herren en Engel imod ham med draget Sværd, saa Aseninden standsede ved Synet, men Profeten var blind for det og drev Dyret fremad. Da aabnede Herren Asenindens Mund saa den talede til Bileam og dog forfærdedes han ikke, før Herren oplod hans Øjne, saa han fik Syn paa Englen med Sværdet, thi da kastede han sig paa Jorden og bekjendte sin Synd, men Englen sagde: Drag Du kun afsted, blot Du taler de Ord, som Herren lægger Dig i Munden! Men som han nu kom til Moabs Konge og skulde til at bande Israels Børn, lagde Herren, da han efter Profeters Skik lyttede i Løn, sine Ord i hans Mund, saa han istedetfor at forbande, som han havde Lyst til, udbrød i Velsignelse: Saa taler Bileam, Manden med det aabne Øje: Hvor herlige er dine Telte Jakob, dine Boliger Israel! de sprede sig som Bække, som Haver ved Floden,



IV Mose Buch Cap. 22.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

som Paradistræer dem Herren har plantet, som Sedre ved Vandene; af Dig skal en Konge fremgaa, hvis Rige skal blive ophøjet. Stride Hedninger mod ham, fortærer han dem, knuser Benene i dem, fælder dem med sine Pile; som en Løve lægger han sig, hvem tør forstyrre den! velsignet hvo Dig signer, forbandet hvo Dig bander!

Tone: Saa kæmped de Helte af anden April.

Mod Ørkenen Bileam vendte sit Blik,
Kasted Øjnene frem og tilbage,
Og lytted i Løn efter Seres Skik,
Over ham kom da Aanden saa fage.

Profeten i Aande tog Ordet paa Stand,
Han sig brysted af Synerne høje:
Nu Bileam taler den oplyste Mand
For det Skjulte er skjærpet hans Øje.

O, dejlig er Jakob! din Stav og dit Sted,
Dit Pavlun er en Himmel herneden
Din Lejr er som Skoven ved Flodens Bred,
Og din Arv mellem Sedre Guds Eden!

En Menneskets Søn af din Sæd skal opstaa,
Til en Drot over Hedninger mange,
Hans Rige i Vexten skal Alt overgaa.
Sprede Glands over Jorderigs Vange.

Den Gud, som Dig fried af Faraos Vold,
Lod Enhjørningens Styrke Dig arve,
Saa Fjenderne dine faa Døden i Vold,
Deres Ben dine Pile udmarvej!

En slumrende Løve, opvækker man den,
Med sit Blod man den Vældige mætter,
Velsignet er Du og velsignet din Ven,
Og forbandet er hvo dig bandsætter!

12. Moses Afsked med Israel. 5 Mosebog.

Moses levede indtil de fyrretyve Aar var næsten tilende, og førte Israel lige til Grændsen af Kanaans Land. Og som Moses nu mærkede, at hans Dødsdag var nær, talede han til Israels Børn og bød dem give Agt paa de Skikke og Love, han havde forkyndt dem, Intet lægge dertil og Intet tage derfra, men tage Vare vaa Herrens deres Guds Bud og vandre derefter. Og han formanede dem og sagde: Vogt Dig nu vel, at Du ikke glemmer de Kjendsgjerninger, Du har set for dine Øjne, gjem dem i hjertelig Erindring alle dine Levedage, og fortæl dem til dine Børn og Børnebørn at de kan lære at frygte Herren alle de Dage de leve paa Jorden og lære deres Børn det! Han sagde fremdeles: Hør Israel, Herren, din Gud, Herren er en, og Du skal elske Herren, din Gud, af dit ganske Hjerte og din hele Sjæl og al din Kraft! Og disse Ord, som jeg byder Dig idag, skal Du lægge paa Hjertet, og Du skal indskjærpe dine Børn dem og tale om dem, naar Du sidder i dit Hus, og naar Du gaar paa Vejen, naar Du lægger Dig, og naar Du staar op, og skrive dem paa dine Dørstolper og paa dine Porte! Derefter mindede Moses Israels Børn om Herrens store Gjerninger, gjentog for dem de ti Bud og huskede dem paa, hvorledes Herren havde ernæret og klædt dem og optugtet dem i Ørkenen, som en Mand opdrager sin Søn, for at føre dem ind i det dejlige Land, med Kilder og Søer og Bække, baade paa Bjerg og i Dal, et Land,

rigt paa Hvede og Byg, Vinstokke og Figentræer, hvor der laa Jern i Sten og Kobber i Bjergene. Men tillige advarede han dem med rørende Ord mod at hovmode sig af al den Herlighed og sige: det er min egen Kraft og stærke Haand, der har skaffet mig al den Overflod! saa de glemme den Herre, der havde styrket dem til de store Bedrifter for at stadfæste den Pagt, han havde tilsvoret deres Fædre. Og Moses tog til Orde med profetisk Fremsyn og lovede sit Folk, at dersom de vilde lyde Herren, deres Gud og holde hans Bud, eftersom Mose-Loven lød, saa vilde Herren gjøre dem til det ypperste af alle Jordens Folkefærd, velsigne deres Næring og Bjering, deres Børn og deres Hjorder, slaa deres Fjender paa Flugt og gjøre dem til et helligt Folk; vilde de derimod være gjenstridige mod Herren og bryde hans Lov, saa truede han dem med de gruligste Forbandelser, der skulde hjemsøge dem og Alt hvad deres var, baade ude og inde, i By og paa Mark, saa Herren skulde slaa dem med Sygdom og Hungersnød, give deres Fjender Sejr og dem et bævende Hjerte, at de skulde blive til Spot og Ordsprog blandt alle Folk, til hvem Herren vilde fordrive dem. Og Moses sagde endvidere: Se, jeg har idag forelagt Dig Livet og det Gode, og Døden og det Onde, som jeg idag byder Dig at elske Herren, din Gud, saa Du vandrer paa hans Vej og tager Vare paa hans Bud, hans Bestemmelser og Domme, at Du kan leve og formeres, og Herren din Gud kan velsigne Dig i Landet, Du drager hen at indtage. Men dersom dit Hjerte skejer ud, saa Du ikke vil lyde, men lader Dig forføre og tilbeder andre Guder og tjener dem, saa forkynder jeg Eder, at I visseligen skal omkomme og ikke blive gamle i Landet, som Du nu gaar over Jordan at indtage: ja Himmel og Jord tager jeg idag til Vidne imod Eder, at jeg har forelagt Eder Livet og Døden, Velsignelsen og Forbandelsen, at Du maa vælge Livet, saa Du kan leve, Du og din Sæd til at elske Herren, din Gud, lyde hans Røst og holde fast ved ham; thi det gjælder dit Liv og dit Ophold mange Dage, i Landet, Herren tilsvor Dine Fædre, Abraham, Isak og Jakob.

Derefter fremsagde Moses en herlig Sang, fuld af Aand og Liv, og velsignede til Slutning hele Israel, og gik derpaa efter Herrens Befaling op paa Nebo Bjerg, hvor Herren viste ham hele Kanaan, og sagde: Der er det Land, hvorom jeg talede til Abraham, Isak og Jakob, da jeg svor: jeg vil give dit Afkom det! Saa døde da Moses, Herrens Tjener. 120 Aar havde han levet paa Jord, og dog var hans Øje ikke blevet mat og hans Ungdomskraft ej veget fra ham, men aldrig opstod der Mage til Profet i Israel, med hvem Herren

omgikkes som med ham, Ansigt til Ansigt! Og al Israel sørgede over Moses i tredive Dage.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Moses var gammel, af Verdens Uro
Var han kjed og af Ondskabens Pile,
Sex Snese Aar blev den Arbejder tro,
I den syvende gik han til Hvile.

Ørken laa bag ham, udbredt for sit Blik
Saae han Landet fra Jordan til Havet,
Korteste Vej han til Fædrene gik
Paa en Sti, som for Engle er lavet.

Prøvet tilgavns, siger Aanden forsand,
Er kun den, som faar Pris af vor Herre;
Moses det fik, den taalmodige Mand,
Saa for ham ingen Djævel kan spærre.

Ansigt til Ansigt han talde med Gud,
Som en Mand under Sol med sin Næste,
Da fra Guds Herlighed Straalen gik ud
I hans Aasyn med Glands sig at fæste.

Derfor han gik gjennem Verden med Slør,
Alt paa Jorden med Himlen forbundet,
Ikkun paa Skrømt den Forklarede dör,
Intet Under hans Grav blev ej fundet.

Himmerig vis, han paa Bjerget opsteg,
Hvor ham ventede lyse Udsigter,
Lovet af ham, der, om Klipper end sveg,
Saa dog aldrig i Evighed svigter.

Herlig han endte sin Pilegrimsfærd
Over Toppen af Gileads Høje,
Kanaan dog, skjønt han kom det saa nær,
Han kun maalde med funklende Øje.

Højt han opfor, men Aarhundreder svandt,
Før det undtes ham Tabor at gjæste,
Hvor med Elias den Herre han fandt,
Som i Ørken ham kaldte sin Næste.

Moses nu lever i Himmerigs Sal,
Er med Jesus oprejst og forklaret,
Navnet dog lever i Jorderigs Dal,
Har det brusende Hav overfaret.

Josva.

Vældig var Josva i Storm og Strid,
Saa end ved hans Minde der bæves;
Frelser han var for Guds Folk i sin Tid,
Sit Navn bar han ikke forgjæves,
For Josva tyder paa Jesus!

1. Spejderne hos Rahab. Josva Bog, 1. 2.

Efter Herrens Befaling havde Moses lagt sin Haand paa Josvas Hoved og indviet ham til den Gjerning at føre Israel ind i det forjættede Land, og Herren, der havde udrustet Josva med Visdoms Aand fra den samme Stund af, talede nu til ham og sagde: Min Tjener Moses er død, saa gjør Dig da rede og gaa over Jordans Flod med alt Folket, ind i det Land, som jeg giver dem! Som jeg har været med Moses, vil jeg være med Dig, og saalænge Du lever skal Ingen kunne holde Stand imod Dig, vær Du blot mandig og kjæk, og lad ikke denne Lovbog skilles fra din Mund, men ransag den Nat og Dag, at Du kan give Agt og handle som der staar skrevet i den, i alle Maader, saa har Du Lykken i Dit Følge, og saa handler Du viselig! Og Josva gav Folkets Høvidsmænd Befaling at berede Folket paa, at om tre Dage gik de over Jordan.

Derefter udsendte Josva to Mænd i al Stilhed og bød dem udspejde Landet, og især Staden Jeriko, og de listede sig ind i Byen og tog Bo hos en Kvinde, der hed Rahab; men Kongen i Jeriko havde faaet Nys om deres Ankomst og sendte strax Bud til Rahab, at hun skulde komme frem med dem. Ja, svarede hun, der kom rigtignok Nogen til mig, hvorfra ved ikke jeg; men de gik igjen, jeg ved ikke hvorhen, da Mørket faldt paa, og Porten skulde lukkes; naar I skynder Jer efter dem, saa kan I vel naa dem! Dermed for Kongens Mænd afsted, lige ned til Jordans Vadesteder, at fange Spejderne, men de laa endnu paa Taget af Rahabs Hus, hvor hun havde skjult dem under nogle Hørstilker, og inden de gik til Sengs, gik hun op til dem og sagde: Jeg ved vel, at Herren har givet Eder Landet, og Alle er vi bange for Eder, saa Mange som vi bo her, siden vi har hørt fortælle, hvorledes Herren udtørrede det røde Hav for Eder, og hvad I har gjort ved Eders Fjender, thi Herren, Eders Gud, han er en Gud baade i Himlen og paa Jorden. Men gjør mig nu Jer Ed, at som jeg sparer Eder, vil I spare mig og lade min Fader og Moder og Brødre og Søstre beholde Livet med Alt hvad deres er, og frelse dem fra Døden! Det lovede Spejderne, hvorpaa hun hissede dem ned over By-Muren ad en rød Snor og bad dem skjule sig paa Bjergene, indtil Kongens Mænd kom tilbage, og det gjorde de, men inden de skiltes fra hende, bad de hende binde den røde Snor i Vindvet, til et Tegn for Israels Børn, naar de indtog Byen, og saa samle sin Slægt i sit Hus, saa vilde de svare for hver dens Liv der fandtes i Huset, men vovede Nogen sig ud deraf, maatte han svare for sig selv.

Som: Paa Sjölunds fagre Slette, af Gade.

Der laa en Stad paa Marken
Som kaldes Videslet
Af Roser og af Palmer
Omringet trindt og tæt;
Den laa i Jordans-Egnen,
En halv Milsvej derfra,
Og Jeriko hed Staden,
Som blomstred dejlig da.

Der laa et Hus ved Volden,
Det hed „den røde Snor“,
Og Rahab hed Vertinden,
Ej med de bedste Ord.
Men Kvinden havde Hjerte,
Og klare Øjne blaa,
Hun havde stærke Drømme
Og dem hun tænkte paa.

Hun drømte tit om Moses,
Og om hans Tryllestav,
Hun drømde tit hun vandred
Midt i det røde Hav.
Hun drømde og forleden,
Hun hørde Herrens Lur,
Og saae ved Klangen styrte
I Grus den høje Mur.

Nu kom der i Tusmørket
To Fremmede tilbys,
De sneg dem ind i Huset,
Før Byen tændte Lys.
De kom fra Sittims-Lejren,
Paa Spejderi udsendt,
Derom blev strax der mumlet,
Og snart blev det bekjendt.

Det kom for Kongens Øren,
Og da blev der en Jagt,
Ved alle Byens Porte
Man satte dobbelt Vagt.
I Rahabs Hus ved Volden
Der blev da ogsaa ledt,
Og der de laa paa Taget,
Med Hørstraa overbredt.

De var her, sagde Rahab,
Men smutted bort i Hast,
Mit Tag dem ikke skjuler,
Det ved jeg fuldt og fast;
Men stakket er det siden
Jeg dem for Øjne saae,
Langt borte er de ikke,
Det kan I lide paa.

Om I gik ud ad Porten,
Som nys blev lukt i Laas!
De sagtens ned til Floden
Dog sætte deres Kaas.
Saa tog hun dem ved Næsen,
Og det med fager Mund,
Om Spejderne de ledte
Med Flid i Rosenlund.

Saa gik hun op paa Taget
Da alle var til Ro,
Og vakde op af Dvale
De Ungersvende to.
Nu gode Raad er dyre,
Hun sagde vennehuld,
Min Hjælp jeg dog tilbyder
For Gunst og ej for Guld.

Om Eders Gud den Stærke,
Jeg hørde store Ord,
Han raade skal alene
I Himmel og paa Jord!
For Eder Bjerge bæve,
Hvor kan da Byer staa!
Og disse Mure styrte
Jeg alt i Drømme saae.

Vil I mig Fred tilsværge,
Ved Eders stærke Gud,
Da stræber jeg med Liste
At hjælpe eder ud;
De svor alt som hun vilde:
Hvordan det ellers gaar,
Ej her paa dig og dine
Der krummes skal et Haar.

Fra Glugen over Muren
De sagde gled til Jord
Ved Hjælp af fagre Hænder
Og af den røde Snor.
Den Tegnet skulde være,
Den Line purpurrød,
Til hendes Liv at skaane
Som frelste dem fra Død.

Saa tyed de til Bjerget
Og fjælede sig der,
Og kom dog saa til Lejren
Tidsnok til Herrefærd,
Med Arken over Jordan
De gik i Høstens Tid,
Der veg som Røde-Havet
For dem og Strømmen strid.

Ved Klang af Guds Basune
Stads-Muren sank i Grus,
Og paa den røde Line
De kjendte Rahabs Hus.
De kom ihu med Glæde
Den Ed, de Kvinden svor,
Som Ædlinger med Ære
De holdt og deres Ord.

Og en af dem hed Salmon
Han var en Høvding-Søn,
Han gav for Livet Rahab,
Sin Kjærlighed til Løn,
Og fra det Par nedstammed
Den store Sions Skjald
Til Herren i het Høje
Gik deres Arvetal!

2. Overgangen over Jordan. Josva Bog, 3. 4. o. fl. St.

Spejderne kom lykkelig tilbage til Josva og forkyndte ham, at hver Mand i Landet var bange for Israels Børn, og strax brød Josva op med Lejren, drog ned til Jordan og forkyndte Folket, at de skulde gjøre sig rede til at følge Herrens Ark over Floden, thi til et sikkert

Mærke paa at Herren vilde give dem Sejr over Kanaans Folkefærd, skulde Jordans Vande skilles ad idetsamme Øjeblik, da Præsterne, der bar Arken, satte Fødderne i Vandet. Det skete, og medens nu Flodvandet Nord paa hævede sig og blev staaende, men det der var Syd for Israels Børn løb ud i det døde Hav, stod Præsterne stille med Arken midt i Flodsengen, indtil hele Folket var kommet over, hvorpaa Josva lod tage tolv Stene op af Jordans Bund og rejste dem ved Gilgal og sagde til Folket: Naar Eders Børn engang spørge: hvad skal disse Stene betyde? saa skal I fortælle dem, hvorledes Israliterne gik her tørskoede over Jordan, at al Verden kan kjende Herrens Magt, og I frygte ham alle Dage!

Saaledes forherligede Herren Josva for al Israel, og Folket frygtede Josva, som det havde frygtet Moses, men da Kongerne i Kanaan fik at høre om det Jertegn, da sank deres Mod, og de gruede for Kampen. Thi Kanaan skulde efter Herrens Befaling tages med Sværd fra Kananiterne, nu da deres Ondskab var moden, og Ingen af dem maatte taales i Landet, saa hvem af det Folkefærd, som ikke vilde rømme det, skulde Israliterne slaa ihjel uden Naade, uden at spare Barn eller Olding, Mand eller Kvinde. Sagen var nemlig den, at Kananiterne var faldne til saa gruligt et Afguderi, at de endog slagtede deres egne Sønner og Døtre som Ofre til deres Guder, og derfor maatte Herrens Folk slet ikke holde Samkvem med dem, at de ikke skulde forføre det til at dyrke deres Afguder.

3. Jeriko og Aj tages. Josva Bog, 5—8.

Nu laa Israels Børn i Lejr paa Jerikos Marker, holdt Paaske og aad første Gang af Kanaans Frugter, men Jerikos Porte var lukkede for Folket, Ingen gik ud, og Ingen kom ind. Da sagde Herren til Josva: Se, jeg giver Jeriko i Din Vold, med dens Konge og dens Kæmper! og paa Herrens Befaling lod nu Josva Folket bryde op og gaa sex Gange rundt om Staden i sex Dage, uden at mæle et Ord, medens Præsterne bar Herrens Ark og stødte i Basunerne, men den syvende Dag lod han dem gaa syv Gange rundt om Byen, og syvende Gang raabe højt til Basunernes Klang. Og Murene styrtede, som Stridsraabet lød, og Israels Børn for ind i Staden og hug Alt ned for Fode, kun Rahab blev sparet, med Alt hvad hendes var, eftersom Spejderne havde lovet, og Josva sendte Folk hen, at føre hende ud i Sikkerhed; men Byen blev brændt, med hvad deri fandtes, saa nær som Sølv og Guld, Kobber og Jern, det lagdes tilside, som Herrens Ejendom. Alt dette skete efter Herrens Befaling, og Josva havde alvorlig formanet Folket at vogte sig for at forgribe sig paa Byttet, der

skulde tilhøre Herren, men ikke destomindre var der dog en Mand af Juda Stamme ved Navn Akan, der gjorde sig saa dristig at stjæle Noget af det, og Herren blev fortørnet paa Israels Børn. Det næste Slag skulde gjælde Aj, og Josva sendte tre tusinde Mand ud imod den Stad, eftersom Spejderne havde meldt ham, at det var aldrig Umagen værd at gjøre hele Folket Ulejlighed med at indtage den, saa lille som den var, men Borgerne vandt Sejr og slog Israels Børn paa Flugt. Da forfærdedes Josva og Israels Ældste og nedkastede sig for Herrens Ark, med sønderrevne Klæder og Støv paa deres Hoveder, og Josva raabte: Ak Herre, hvad skal jeg dog sige, siden Israel har vendt sine Fjender Ryggen: naar nu Kananiterne hører det, saa flokkes de omkring os og udrydde vort Navn af Jorden, og hvorledes vil Du da sørge for dit store Navn! Men Herren aabenbarede ham, at Israeliterne havde forgrebet sig paa det Gods der hørte Herren til, og bød ham desaarsag lade hele Folket træde frem og kaste Lod først mellem Stammer og dernæst mellem Slægter og Huse: hvem Lodden da traf, han var Skyld i Ulykken og skulde brændes med Alt hvad han ejede og havde. Josva adlød, og Lodden traf Akan, som ogsaa maatte tilstaa, at han havde stjaalet baade Guld og Sølv og en babylonisk Kappe og gravet det ned i sit Telt, hvorpaa Josva lod ham føre ned i en Dal, med Alt hvad hans var, og med Godset, han havde forgrebet sig paa, og alt Folket stenede ham og brændte ham og kastede en Stendynge op over ham. Derefter rykkede Josva paa Herrens Befaling anden Gang mod Aj, men med det hele Folk, og lagde et Baghold bag Staden, at det skulde bryde ind i den, medens Josva og de der fulgte ham tog Flugten for Borgerne, og saaledes skete det, at Byen blev taget og Kongen hugget ned med hele sit Folk, men hvad Bytte der fandtes tog Israels Børn.

4. **Gibeoniternes Krigspuds.** Josva Bog, 9.

Israels Bedrifter spurgtes snart omkring i Kanaans Land, og Hedningernes Konger sluttede Forbund med hinanden for at værge sig mod Israeliterne. Dog var der en stor By, der hed Gibeon, — ellers fuld af stridbare Mænd — hvis Borgere greb til et andet Raad, thi de skikkede deres visse Bud til Josva, i gamle Klæder og hullede Sko, med sprukne Læderflasker og mullent Brød, og Sendebuddene traf Josva, hvor han laa i Lejr ved Gilgal, og bad ham og alt Folket at slutte Forbund med dem. Maaske I bor her i Landet, svarede Israels Børn, hvor kan vi da slutte Forbund med Eder! Men Gibeoniterne svarede: Nej, vi er komne langvejs fra, men vi har hørt tale om Herren Eders Guds Storværker, desaarsag bød vore Ældste os at

rejse Eder imøde, og da vi drog hjemme fra, var vort Brød friskt og vore Vinflasker ny, som nu er i Stykker, og vore Klæder og Sko er blevet slidte paa den lange Rejse. Da tog Israels Børn af Gibeoniternes Spise, og Josva og hans Høvidsmænd gjorde dem deres Ed og tilsvor dem Tryghed og Venskab, Alt uden at spørge Herren til Raads, men tre Dage efter at det var sket, kom Israliterne til deres Byer og fik at se, at de hørte til Kanaans Folkefærd, hvorfor ogsaa Menigmand for op i Vrede og vilde have slaaet dem ihjel, men Josva og Høvdingerne frelste deres Liv og gjorde dem og deres Børn til Brændhuggere og Vandbærere, at de skulde tjene ved Herrens Alter, for den Eds Skyld, de havde gjort dem ved Herren Israels Gud.

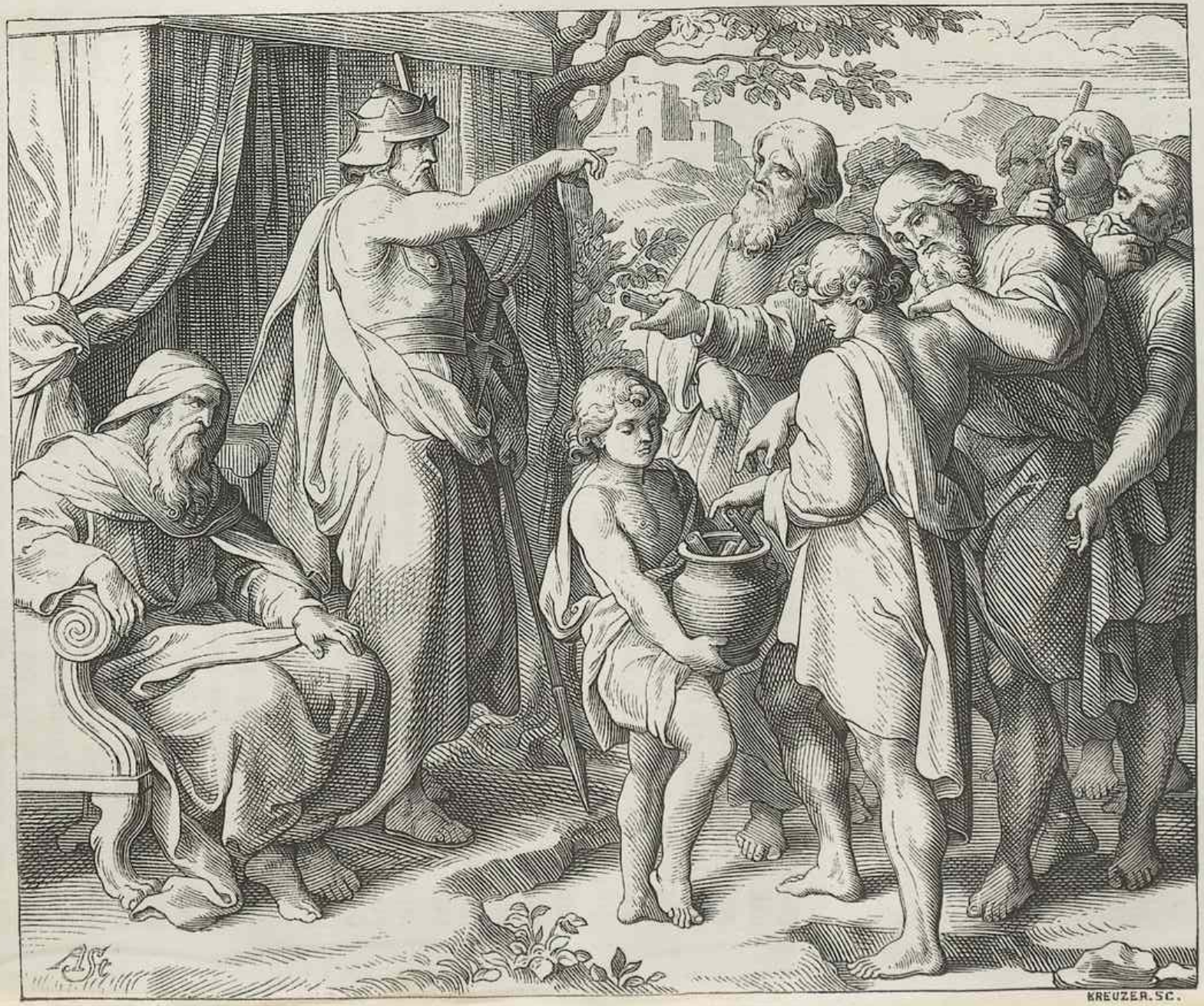
5. **Josvas Sejr over de fem Amoriter-Konger.** Josva Bog, 10 o. fl. St.

Nu kom den Tidende til Adoni-Sedek, Konge i Jerusalem, at Josva havde indtaget Aj, og Gibeon givet sig i Ledtog med Israeliterne, og strax lod han gaa Bud til fire andre Amoriter-Konger, at de skulde komme og hjælpe ham at ødelægge Gibeon. De var strax villig, og følgelig drog de fem Konger op og lejrede sig mod Gibeon, men Gibeoniterne sendte Bud til Josva, at han maatte komme dem til Hjælp i en Hast, hvorpaa han ogsaa brød op med Hæren, var undervejs hele Natten og kom uventet bag paa Fjenden. Han vandt Sejr i en Haandvending, og Amoriterne led et stort Nederlag, forfulgt af Herrens Hagl, saa de tog Flugten for Israeliterne; men de fem Konger flygtede ind i en Hule, og da det blev mældt Josva, lod han vælte Stene for Aabningen og sætte Vagt udenfor, men da Folket vendte tilbage fra Forfølgelsen, trak man Kongerne frem, og Josva bød sine Høvidsmænd træde dem paa Nakken og sagde: Værer kjække og frimodige, thi saaledes skal Herren handle med alle Eders Fjender, som I bekæmpe! derpaa lod han Kongerne dræbe og deres Legemer hænge paa fem Træer, til Solen gik ned.

Saaledes var Herren med Israels Børn, at de altid vandt Sejr og indtog efterhaanden den største Del af Kanaans Land, hvorpaa Josva efter Herrens Befaling delte det ud mellem Stammerne, og anviste Leviterne otte og fyrretyve Stæder med Fælleder til deres Kvæg.

6. **Josvas sidste Tale til Israel.** Josva Bog, 24.

Da lang Tid derefter var forløben, og Josva var blevet en gammel Mand, saa samlede han alt Folket, og mindede det om, hvorledes Forfædrene, ogsaa Abrahams Fader Tarak, havde tjent Hedninge-Guder paa hin Side Eufrat, men Herren havde kaldt Abraham fra Kaldæa, ladet ham vandre i Kanaan og skjænket ham Isak; endvidere, hvorledes Gud havde ført dem ud af Ægypten, og givet dem Sejr over


KREUZER. SC.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

deres Fjender; og nu, saaledes vedblev han med Herrens Ord og i Herrens Navn, har ieg givet Eder et Land, I ikke har dyrket, og I bo i Byer som I ikke har bygget, og æde af Vingaarde og Oliehaver, som I ikke har plantet, saa frygter nu Herren og tjener ham oprigtig og tilfulde, og bortkaster de Guder, Eders Fædre dyrkede. Mishager det Eder derimod at tjene Herren, saa vælger selv idag, hvem I vil tjene, enten Eders Fædres Guder hinsides Eufrat, eller det Folks Guder, i hvis Land I bo, men jeg og mit Hus vil tjene Herren. Da svarede Folket: det være langt fra os at forlade Herren for at tjene andre Guder, thi ham var det, som førte os og vore Fædre op fra Ægyptens Land, fra Slaveriet, og som gjorde alle disse store Tegn for vore Øjne og vogtede os paa hele Vejen, vi gik, og blandt alle Folkene, vi drog igjennem, og han fordrev alle Folkene for os, ogsaa det Folk, som beboede dette Land; saa vil vi da ogsaa tjene Herren, thi han er vor Gud. Men, svarede Josva, I mægte ikke at tjene Herren, thi han er en hellig Gud og en nidkjær Gud, der ikke vil overse Eders Synders og Overtrædelser, saa han vil handle ilde med Eder og ødelægge Eder, hvis I forlader ham og tjener Fremmedes Guder. Jo, svarede Folket, vi vil tjene Herren! Atter tog Josva Ordet: Saa er I da Vidner mod Eder selv, at I har udvalgt Eder Herren, at tjene ham, — og Folket raabte: Ja! — bortkaster da de Fremmedes Guder og vender Eders Hjerter til Herren, Israels Gud! og Folket svarede: Herren vor Gud vil vi tjene og hans Røst vil vi lyde! Saa lod Josva Folket fare, Enhver til sin Hjemstavn, og derefter døde han 110 Aar gammel, men saalænge han levede, og saalænge de Gamle overlevede ham, der kjendte Herrens store Gjerninger, han havde gjort for sit Folk, saa længe tjente Israel Herren.

Dommerne.

Dommerne alle som fulgte Guds Lov
De leve i priseligt Minde,
Og deres Navn, om det med dem hensov,
Oprejsning hos Efterslægt finde!

1. Otniel og Ehud. Domm. Bog, 2. 3.

I det Hele taget havde Israels Børn allerede i Josvas Dage, tvertimod Loven og Moses og Josvas Formaninger, begyndt at lade de Kananiter, de havde overvundet, blive boende i Landet og trælle for sig, og den Uskik fulgte nu snart det hele Folk, hvorfor ogsaa Herren satte dem i Rette og spaaede dem, at eftersom de havde overtraadt hans Bud og holdt Venskab med Kanaans Folkefærd, saa vilde ej heller Herren fordrive dem, men de og deres Guder skulde blive Israel en Snare

og Fordærvelse. Vel presſede de Ord, Taarer af Folkets Øjne, ſaa de kaldte Stedet, hvor de hørte dem Bokim eller de Grædende, og bragte Herren Offer, men derfor omvendte de ſig ikke, tværtimod, alt ſom den ny Slægt voxede til, der efter Joſvas og de Gamles Død var vænt til at bo ſammen med Hedningerne og give ſig i Svogerſkab med dem, begyndte Flere og Flere at vende ſig fra Herren og dyrke Hedningernes Guder. Da fortørnedes Herren, var dem imod i hvad de tog ſig for og gav dem i deres Fjenders Vold, ſaa de blev ſaare plagede, men naar de da vendte ſig til Herren i deres Nød og paakaldte ham, forbarmede han ſig over dem og vakte vældige Mænd til at fri dem af Nøden. Disſe Mænd kaldte man Dommere, men heller ikke dem vilde Folket lyde, ſkjønt Herren var med dem, ſaa i deres Tid gjorde hver Mand hvad ham tyktes bedſt og fulgte ſit eget Sind, medens Folket gik frem fra Ondt til Værre.

Den førſte Dommer i Israels Land var Kalebs Broderſøn Otniel, der frelſte ſit Folk fra en Konge i Meſopotamien, men da Otniel var død, forſyndede Folket ſig paa ny mod Herren, og han gav derfor Kong Eglon i Moab Magten, ſaa han ſik Ammoniter og Amalekiter til at hjælpe ſig og undertvang Israel. Da anraabte Israels Børn Herren, og han opvakte dem en Frelſer i en Benjaminit ved Navn Ehud; han kom til Moabs Konge for at bringe ham Skat, men da han allerede var paa Hjemrejſen vendte han om igjen og ſagde til Kongen, han havde en Hemlighed at mælde ham, hvorpaa Eglon bød Alle gaa ud og Ehud begyndte: Jeg har et Ærinde til Dig fra Guderne! og da Kongen hørte det, ſtod han op fra ſin Trone, men i det Samme trak Ehud en Dolk han havde under ſine Klæder, frem med venſtre Haand, thi han var kejthaandet, og ſtødte den ſaa trofaſt i Kongen, at han fik baade Klinge og Fæſte i Livet, og Fedtet lagde ſig ud om Heftet, thi Eglon var en meget fed Mand. Dermed gik Ehud ſin Vej, lukkede Døren efter ſig og ſlap lykkelig bort, inden Kongens Tjenere mærkede hvad ſket var, hvorpaa han ſamlede Folk, gik ſelv i Spidſen og ſlog Moabiterne. Og Landet havde Fred i firſindstyve Aar.

2. **Gideon.** Domm. Bog, 6—8.

Atter ſyndede nu Israels Børn mod Herren, deres Gud, og han valgte Midianiterne til at tugte dem for deres Synder. Hvert Aar, naar Sæden var i Jorden, faldt Midianiterne ind i Landet ſom en ſtor Græshoppeſværm, med Kameler og Telte, og fulgt af Amalekiter og Østens Folkefærd, og ødelagde Landet, thi de levnede hverken Oxe eller Æſel eller Lam, eller Noget man kunde leve af, og Israels Børn krøb i Bjerghulerne og ſkjulte ſig for dem. Da raabte Israel paa Herren,



Dommernes Bog Cap. 6.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

og han forbarmede sig over dem, og sendte sin Engel til en Mand, som hed Gideon, med Budskab om Frelse. Og Herrens Aand kom over Gideon, saa han lod samle Folk, men inden han drog mod Fjenden, bad han Herren om et Tegn: han vilde nemlig brede et Lammeskind ud paa Jorden, dersom saa Herren vilde lade Duggen falde paa Skindet alene, men ikke paa Jorden, saa skulde det være et Mærke paa, at han vilde give Sejer! og da Gideon stod op næste Morgen, var Jorden tør og Skindet vaadt, saa en hel Skaal Vand flod ud af Ulden, da han trykkede det sammen. Endnu var han dog ikke fornøjet, men bad Herren næste Nat gjøre lige det Modsatte, saa Jorden blev vaad, men Skindet tørt, og det skete som han bad, og først nu førte han Folket i Marken og slog Lejr lige over for Fjenden med to og tredive Tusinde. Men Herren sagde til ham: Du har for Mange med Dig, til at jeg skulde give Dig Sejr, de kunde hovmode sig og sige: vi har hjulpet os selv! nej, lad nu udraabe i Hæren, at hver der er forknyt, kan kun vende om og gaa hjem. Gideon adlød, og to og tyve Tusinde tog mod Krysternavnet og gav sig paa Hjemvejen, men endnu sagde Herren, der var for Mange igjen, og bød Gideon føre dem ned til Vandet og lade dem drikke: dem der bøjede sig ned og satte Munden i Vandet skulde han lade gaa, men dem der øste op i deres Hænder skulde han beholde, og det var kun tre Hundrede. Imidlertid laa Midianiterne og de øvrige Røvere i Lejr i en Dal, og Herren bød Gideon gaa ned i Lejren og høre hvad Tale der maatte falde; turde han ikke gaa alene, kunde han tage sin Tjener med sig. Altsaa gik Gideon ned i Lejren, med sin Dreng, og hørte, hvor en Mand sagde til sin Staldbroder: Jeg havde en Drøm, at et Bygbrød trillede ned i vor Lejr, og som det stødte paa et Telt, slog det det om! Det er Gideons Sværd, svarede den Anden, Gud har givet Midian i hans Vold. Da Gideon hørte det, vendte han tilbage til sine Mænd og delte dem i tre Skarer, gav hver Mand en Trompet og en Fakkel, som han skulde skjule i en tom Krukke, og befalede dem at gjøre efter hvad de saae ham selv gjøre; hvorpaa han førte dem ned mod Midianiterne ved Nattetid, og saasnart han og den Skare, der fulgte ham, slog deres Krukker i Stykker og støde i Trompeterne, gjorde de Øvrige ligesaa, svang Faklerne og raabte: Herrens Sværd og Gideons! men Midianiterne, der hørte tre hundrede Trompeter stingre og saae alle de Fakler, for op af Søvnen og tog Flugten. Og Herren forfærdede dem, saa de ikke kjendte Ven fra Fjende, men hug løs paa hinanden indbyrdes, og de led et stort Nederlag.

3. Jefta. Domm. Bog, 10. 11.

Atter dyrkede nu Israels Børn fremmede Guder, baade Syriens og Kanaans og Ammoniters og Moabiters; og Herren fortørnedes og gav dem i Filisters og Ammoniters Vold, saa de blev saare plagede, men da Pinen blev Israel for haard, paakaldte de Herren og raabte: Vi har syndet imod Dig, thi vi forlod vor Gud og tjente Baal! men Herren svarede dem: Jeg har hjulpet Eder før, og I forlod mig paany; gaar da hen og anraaber de Guder, I valgte Eder, og lad dem hjælpe Eder i Nødens Stund. Nej, svarede Israel, vi har syndet, og handl med os som Dig lyster, men frels os blot idag! Saa bortkastede Folket de Fremmedes Guder og tjente Herren, og han ynkedes over Israels Jammer. I de samme Dage var der en Mand, som hed Jefta, hvem hans Brødre havde forjaget af Fædrenehuset, fordi han var en Søn af en Skjøge, men den samme Jefta var en vældig Stridsmand og stod i Spidsen for en Hob Svende, der havde samlet sig omkring ham og fulgte ham paa Tog, og nogle af Israels Mænd sendte Bud til ham og bad ham anføre dem mod Ammoniterne. Hvad, kommer I til mig i Nøden, svarede Jefta, efterat I har hadet mig og fordrevet mig af Fædrenehuset! men dog fulgte han med dem, da de lovede ham, at han skulde være deres Høvding og Fyrste. Og Herrens Aand kom over Jefta, saa han samlede Folk og drog i Marken, men først gjorde han Herren et Løfte, at hvis han gav ham Sejr, skulde den Første af hans Hus, der kom ham imøde, være Herren indviet og ofres ham til Brændoffer; og vel vandt han Sejr, men da han kom tilbage, gik hans Datter ham imøde, hans eneste Barn, at byde ham velkommen, med Spil og med Dans. Og Jefta sønderrev sine Klæder og raabte: Ak, min Datter, hvor nedbøjer Du mig: jeg har talet til Herren, og jeg kan ikke gjenkalde det, men hun svarede: Har Du talet til Herren, saa handl med mig, som Du har lovet! kun udbad hun sig, at han vilde skjænke hende to Maaneder, at hun kunde gaa paa Bjergene med sine Veninder og begræde sin Skjæbne, at hun skulde dø ugift og barnløs, og det fik hun Lov til, men da Tiden var gaaet, vendte hun tilbage til sin Fader, og han gjorde ved hende som han havde lovet, tvertimod Mose-Lov, der strængelig forbød at dyrke Herren som en Afgud og ofre ham et Menneske. Og det blev Skik i Israel, at Pigerne gik hen og græd for Jeftas Datter, fire Dage i Aaret.

En Folkesang med egen Tone.

Det hændte sig Jefta, den Gileads Mand,
En Helt ikke vant til at sove,
Med Hær han uddrog af sit Fæderneland
En Kamp imod Ammon at vove.

Den Tid han drog ud
Da gjorde han Gud
Et Løfte, som ej var at love.

Han sagde til Herren: saa sandt som jeg faar
En Sejr af Ammon at hente,
Hvad først af min Hus-Dør imøde mig gaar,
Det gives skal Herren til Rente.
I hvad det end er,
Hvad Navn det end bær,
Det har Du til Offer at vente.

Saa drog han da ud, den mandhaftige Helt,
Mod Fjenden med Vaaben og Værge,
De mødtes i Marken, men Ammon blev fældt,
Og flyed blandt Bakker og Bjerge,
Han slog hvad han fandt,
Den Sejer han vandt,
Og Byerne monne han hærge.

Han slog som en Løve, han var ikke sen,
Det fik Ammoniter at finde,
Han jaged dem bort over Stok, over Sten,
De kunde mod ham ikke vinde,
De faldt for hans Haand,
Det voldte Guds Aand,
Han kan de Halstarrige binde.

Da Jefta drog hjemad med Sejrens Krans,
Hans Datter med gyldene Smykke
Gik glad ham imøde med Sang og med Dans,
Sin Fader at ønske til Lykke.
Men ak, dette Syn
Slog Jefta som Lyn,
Han kunde sit Løfte ej rygge.

Han sled sine Klæder isønder med Gru
Og raabte med jamrende Klage:
Min eneste Glæde i Livet var Du,
Nu barnløse er mine Dage.
Min Datter og Mø.
Ak, skal Du nu dø,
Mit Løfte kan ej gaa tilbage.

Hun svared med Blide: oplod Du din Mund
Til Gud, som gav Sejer og Lykke,
Som frelste vort Folk i Fornedrelsens Stund,
Det Løfte Du ingenlund rygge;
Men giv mig blot Ro
I Maaneder to,
Før Du mig til Offer vil smykke!

Med Møerne sine, hun stille for Gud
Uddrog da paa Bjergene øde,
Men vendte tilbage, saa glad som en Brud,
Der vandrer sin Brudgom imøde.
Til Pris for den Mø,
Som saa maatte dø,
Jomfruernes Lovsange løde.

4. Samson. Domm. Bog, 13—16.

Det næste Folk, som Herren brugte til at tugte Israels Børn for deres Frafald og Ondskab, var Filisterne, der havde Overhaand over Israel i fyrretyve Aar. Paa samme Tid var der en Mand, som hed Manoa, og hans Kone havde ingen Børn født ham, men nu kom Herrens Engel til hende og sagde: Vogt Dig vel for at drikke Vin eller anden stærk Drik, thi Du skal undfange og føde en Søn, paa hvis Hoved der ikke maa komme Ragekniv, eftersom han skal være en Guds Nazirær fra Moders Liv, og han skal begynde at frelse Israel af Filisternes Vold. Kvinden fortalte sin Mand hvad der var blevet hende forjættet, og Manao bad til Herren, at den Guds Mand dog maatte komme til dem endnu engang, og hans Bøn blev hørt, thi Engelen kom igjen og gjentog sit Løfte. Nu bød Manoa ham til Gjæst, men Engelen svarede: Spise

af din Mad gjør jeg ikke, men vil Du bringe Herren et Brændoffer, kan Du! og som Luen slog i Vejret fra Alteret, for Herrens Engel op til Himlen igjennem den, og Manao og hans Hustru kastede sig til Jorden, og Manden raabte: Vi maa visselig dø, thi vi har set Gud! Nej, svarede Kvinden, havde Herren havt Lyst til at dræbe os, havde han ikke taget imod vort Brændoffer, eller ladet os se og høre alt dette; og hun havde Ret, thi i Stedet for at slaa dem igjel, gav Gud dem en Søn, som blev baade stor og stærk og de kaldte ham Samson.

Engang fik Samson Øje paa en Filisterpige, og han bad sin Fader og sin Moder om, at han maatte gifte sig med hende. De svarede: Er der da ingen Piger blandt dine Brødre, siden Du vil gaa hen og tage dig en Hustru blandt disse uomskaarne Filistere! men Samson indvendte, at hende tyktes han bedst om. Saa fulgtes da han og hans Forældre ad til Byen, hvor hun boede, og da de kom til Vinbjergene, for en ung Løve ham brølende imøde; Samson var vaabenløs, men Herrens Aand kom over ham, og han sønderrev Løven, som kunde det være et Lam, men til sin Fader og Moder sagde han intet om den Hændelse. Han fik da Løfte paa Pigen, men da Tiden kom, at han rejste ned for at holde Bryllup, gik han tilside for at se, hvad der var blevet af Løven, og da havde en Bisværm sat sig i dens Benrad, og Samson tog af Honningen, den havde virket, spiste selv deraf, og gav sine Forældre noget med. Nu blev Brylluppet holdt. Filisterne havde givet Samson tredive Svende, der skulde gaa ham tilhaande, og han spurgte dem, om de havde Lyst til at høre en Gaade: kunde de løse den inden Bryllups-Ugen var omme, vilde han give dem tredive Skjorter og tredive Sæt Klæder, men kunde de ikke løse den, skulde de give ham ligesaa Meget. De svarede: kom frem med din Gaade, og lad os høre den! og Samson opgav dem Følgende:

Der kom Mad fra Æderen, og Sødme fra den Stærke.

Det grundede de paa i tre Dage men kunde ikke forstaa det, hvorfor de greb til det Raad at sige til Samsons Kone: Snak godt for din Mand, saa han røber os sin Hemlighed, eller vi indebrænder Dig og din Faders Hus; har I maaske budt os til Gjæst for at udplyndre os! Da gav Samsons Hustru sig til at pine ham, for at han skulde udlægge hende sin Gaade, og skjønt han først vægrede sig og svarede: Jeg har ikke sagt det til min Fader og Moder, hvor skulde jeg da sige Dig det! saa holdt hun dog ved saa længe, indtil hun fik lokket Hemligheden ud af ham, saa hun kunde sige Filisterne Besked. Før Solen gik ned den syvende Dag, sagde de altsaa til Samson: Hvad er vel sø-



Dommernes Bog Cap. 14.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

dere end Honning, og hvad er stærkere end en Løve! Ja, svarede Samson, havde I ikke plojet med min Kalv, havde I aldrig gjættet min Gaade! og dermed gik han ned til Askalon, slog tredive Filistere ihjel og uddelte deres Klæder til sine Bryllupsgjæster.

Forbitret vendte Samson nu tilbage til sin Fader, men nogen Tid derefter fik han dog i Sinde at se til sin Hustru igjen. Nej, sagde hendes Fader jeg troede, Du var blevet hende gram, og saa gav jeg hende til en Anden, men hendes yngste Søster er smukkere, hende kan Du faa i Stedet! Samson svarede blot: Denne Gang har jeg da Retten paa min Side, naar jeg gjør en Ulykke paa Filisterne; gik hen og fangede trehundrede Ræve, bandt dem sammen to og to, stak dem Blus mellem Halerne og lod dem saa løbe, saa de stak Ild paa Filisternes Korn og Oliehaver. Saasnart Filisterne fik at vide, hvem der havde voldt dem den Skade, drog de op og indebrændte hans Hustru og hendes Fader, men Samson havde endnu ikke faaet Hævn nok og slog dem, hvor han traf dem. Endelig gjorde de et Indfald i Juda og Juda Mænd blev bange, flokkedes omkring Samson, der havde taget sit Ophold i en Klippekløft, og sagde til ham: Ved Du ikke, at Filisterne er vore Herrer, hvorfor har Du da gjort os denne Ulykke? Som de har gjort ved mig, saa har jeg gjort ved dem! svarede Samson, og udbad sig kun, at hans Landsmænd ikke vilde dræbe ham. Nej, svarede de, vi vil kun binde Dig og overgive Dig til Filisterne! og han lod dem raade, saa nu bandt de ham og bragte ham hen til Filisterne, men i det Øjeblik Filisterne fik Øje paa ham og skreg højt af Glæde, rev han Rebene sønder som brændte Sytraade, greb en frisk Asenskjæft og slog dermed Filisterne. Og han kaldte Stedet Kjæbe-Højen, og som han var nær ved at forsmægte af Tørst og raabte til Herren i sin Nød, lod Herren en Kilde sprudle frem, som længe blev kaldet Paakalderens Kilde.

Anden Gang forsøgte Filisterne at overrumple Samson, da han var gaaet ned til Gaza, at besøge en Skjøge, thi da lukkede de Portene for ham, for at dræbe ham om Morgenen, men ved Midnatstid stod Samsom op, rykkede Portstolperne af Jorden, tog Stolperne med Bomme og Floje paa Skuldrene og bar dem op paa et Bjerg, Øst for Hebron i Juda. Endelig blev han forelsket i en Kvinde ved Navn Dalila, hvem Filister-Fyrsterne bestak, at hun skulde skaffe dem at vide, hvorledes det egentlig forholdt sig med hans Kæmpekræfter, og hvordan de skulde bære sig ad, for at faa Magt med ham. Følgelig gjorde hun sit Bedste for at udfritte ham, men i Begyndelsen narrede han hende og sagde, at dersom man bandt ham med syv friske Bastreb eller med

ni ubrugte Strikker, eller slog hans syv lange Lokker sammen med Islætten paa Væver-Skyttelen, saa gik Kræfterne fra ham og han blev saa svag som alle Andre, men naar hun prøvede de Kunster, bandt ham, som han havde lært hende det, og raabte: Filisterne er over Dig, Samson! for han op, som han plejede, saa Rebene brast, og rev Lokkerne ud med Islæt og Skyttel. Omsider begyndte hun at plage ham og sige: Hvor kan Du dog sige, at Du elsker mig, naar Du ingen Tillid har til mig; nu har Du narret mig tre Gange! og saaledes pinte hun ham Nat og Dag, saa han ikke kunde udholde det længere, men røbede at han var en Guds Nazirær og maatte miste sine Kræfter, hvis hans Hovedhaar blev afraget. Denne Gang mærkede Dalila, at han havde talt Sandhed, sendte altsaa Bud efter Filister-Fyrsterne, som ogsaa strax var ved Haanden med Pengene, ragede derpaa Haaret af ham, som han var faldet i Søvn, og raabte: Filisterne er over Dig, Samson! Og han for op og tænkte paa at slaa sig igjennem, nu som før, thi han vidste ikke, at Styrken havde forladt ham, men Filisterne fik Magt med ham, saa de greb ham, stak hans Øjne ud, og førte ham til Gaza, hvor de sluttede ham i Lænker. Saa maatte da Samson dreje Kværnen og male Korn for sine Fjender, men imidlertid voxede hans Haar paa ny, og nu hændte det sig engang, da Filister-Fyrsterne var forsamlede for at ofre til deres Afgud Dagon og holde sig lystige, at de fik det Indfald at sende Bud efter Samson, at han skulde more dem. Det skete, Fyrsterne var samlede i et Hus — sagtens Afgudstemplet — og paa Taget stod der mange Mennesker, som havde deres Morskab af at se paa Samson, men nu bad han Drengen, der ledte ham, føre sig hen til de Støtter, der bar Bygningen, og da han var kommet derhen raabte han til Herren: Styrk mig kun denne Gang, at jeg kan hævne mig paa Filisterne, for mine Øjnes Skyld! og han greb fat paa begge de mellemste Støtter og raabte: min Sjæl dø med Filisterne! og bøjede sig med Kraft, saa Huset styrtede, med Fyrsterne og Folket, og knuste ham og dem Alle, saa han dræbte Flere i sin Død, end han havde dræbt i sit Liv.

Tone: Hr. Peder kasted Runer over Spange.

Der var en Kæmpe over Kæmper alle,
Den stærke Samson monne de ham kalde,
En Skræk for hver Filister
I hele tyve Aar,

Af ham med Asens-Kjæve
Fik Tusind Banesaar.
Fagre Ord fryde mangt et Hjerte,
Fagre Ord har forvoldt mig Smerte,
Fagre Ord!

KREUZER. 54

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Men over Kæmpe-Kraft gik List af Kvinde,
Og det var Dalila Filisterinde,
Alt som en Rosensblomme,
En Slange dog forsand,
Fuldsød var hendes Tale,
Men falsk som Skum paa Vand.

Det var i Hvisledal i Fruerburet,
Hvor Samson sad hos Dalila beluret,
Hun vilde ham forraade
I grumme Fjenders Vold,
For Guld og grønne Skove
Var solgt den Helt saa bold.

O hør mig Kæmpe over Kæmper alle,
Som fagrest over Skuldre Lokker falde!
Er jeg din Hjertenskjære,
Da siger Du mig sandt,
Stod Du ej til at fange,
Hvordan man dig saa bandt?

O hør mig, Frue over Fruer alle,
Som lifligst over Læbe Toner falde!
Der kom en klar Guds Engel
Engang til Moder min
Og meldte: Søn Du føder,
Lad ej ham smage Vin!

Det var en klar Guds Engel fra det Høje,
Til Himmels for han for min Moders Øje,
Han meldte mine Kræfter,
Han spaaed mine Kaar,
Ej klippes eller skæres
Maa mine Hovedhaar.

Nu vidste Dalila, hun havde vundet,
I hendes Skjød bedaaret Samson blunded,
Da faldt de Lokker fagre,
De faldt for Sax og Kniv,
Dermed forsvandt hans Styrke,
Det kosted Kæmpens Liv.

O hør mig Kæmpe over Kæmper alle,
Som fagrest over Skuldre Lokker falde!
Vaagn op! Du sov for længe,
Filisterne er her,
Du samle dine Kræfter
Til Kamp og Herrefærd!

Da tænkte Samson: de skal faa at finde,
Som før saa tidt ej deres Reb mig binde,
Men mer ej over Issen
Var Aanden kæmpestærk,
Og Armen var som vissen,
Hans Kamp var Børneværk.

Og det var Kæmpen over Kæmper alle
I grumme Fjenders Haand han monne falde,
Og de stak ud hans Øjne,
Betalte gammel Gjæld,
Og lænked ham til Kværnen,
At male som en Træl.
Fagre Ord fryde mangt et Hjerte,
Fagre Ord har forvoldt mig Smerte,
Fagre Ord!

Rut.

Ruts Bog.

Det begav sig engang i Dommernes Dage, at der kom Misvæxt i Landet, og en Mand ved Navn Elimelek, fra Betlehem i Juda, vandrede ud med sin Hustru Noomi og begge sine Sønner og drog til Moabiternes Land. Her døde han, og begge hans Sønner giftede sig med Moabitiske Kvinder, men derefter døde ogsaa de, og da Noomi nu spurgte, at Herren atter havde set i Naade til sit Folk, saa Hungersnøden var ophørt, gav hun sig paa Vej tilbage til Fædrelandet. Begge hendes Sønnekoner, Orpa og Rut, gjorde hende Følgeskab, men undervejs sagde hun til dem: Gaar dog tilbage til Eders Mødre, og Herren gjengjælde Eder i Naade hvad I har gjort mod de Døde

og mod mig, at I maa komme til Hvile, Hver i en Husbonds Hus! Og Orpa kyssede sin Svigermoder og vendte tilbage, men Rut vilde ikke skilles fra Noomi, men sagde: Plag mig aldrig for at jeg skal forlade Dig, thi hvor Du gaar, gaar jeg med, og hvor Du dvæler, vil jeg dvæle, dit Folk er mit Folk og din Gud min Gud, hvor Du dør vil jeg dø og der vil jeg begraves; Herren handle med mig saa og saa og hvad værre er end det, hvis ikke Døden alene skal stille mig fra Dig! Saa vandrede de da sammen til Betlehem, og kom der som Byghøsten begyndte. Og Rut sagde til sin Svigermoder: Lad mig gaa ud og sanke Ax, hvor man vil være mig saa god! og Noomi svarede: Gaa kun, min Datter! Nu hændte det sig, at Rut just sankede Ax paa en Mark, der tilhørte Boas, da han selv kom derud, at se til Høstfolkene. Han hilsede dem: Herren være med Eder! og de svarede: Herren velsigne Dig! men dernæst spurgte han, hvem den fremmede Pige hørte til, og da han fik at vide, hvem hun var, sagde han til hende, at hun skulde ikke søge til nogen anden Mark, men kun blive ved hans, og han lod hende spise og drikke med sine Folk og befalede dem, at de skulde lade hende samle i Ro og rive Noget ud til hende af Negene, at hun kunde faa des Mere; thi, sagde han, jeg ved, hvad Du har gjort for din Svigermoder, efter din Mands Død, og at Du har forladt Fader og Moder og Fædreland og er draget til et Folk, Du ikke kjendte: Herren Israels Gud, under hvis Vinger Du er kommet at søge Skygge, gjengjælde Dig din Gjerning! Og efterat Rut nu i hele Høstens Tid havde gaaet paa Boas Agre og sanket Byg og Hvede, tog han hende til sin Hustru, og alt Folket og de Ældste velsignede ham og sagde, Herren gjøre denne Kvinde, der optages i dit Hus, som Rakel og Lea, der byggede Israels Hus: vær vældig i Efrata og navnkundig i Betlehem. Og hun fødte ham en Søn, som blev kaldet Obed, men hans Hus og hans Slægt blev navnkundig i al Verden, thi han blev Fader til Isaj og Farfader til Kong David.

Tone af M. H. Hansen.

I Dommertiden i Betlehem
Var Hungersnød,
En Mand da vandred fra Hus og Hjem
For dagligt Brød,
Og Elimelek var Mandens Navn,
Og Nomi Kvindens, han tog i Favn,
De Fremmede blev i Moabs Land,
Men Døden gjæsted den gamle Mand
Og saa hans Sønner tvende,
I Sorg sad Enker trende,
Det var fuldbange Kaar.

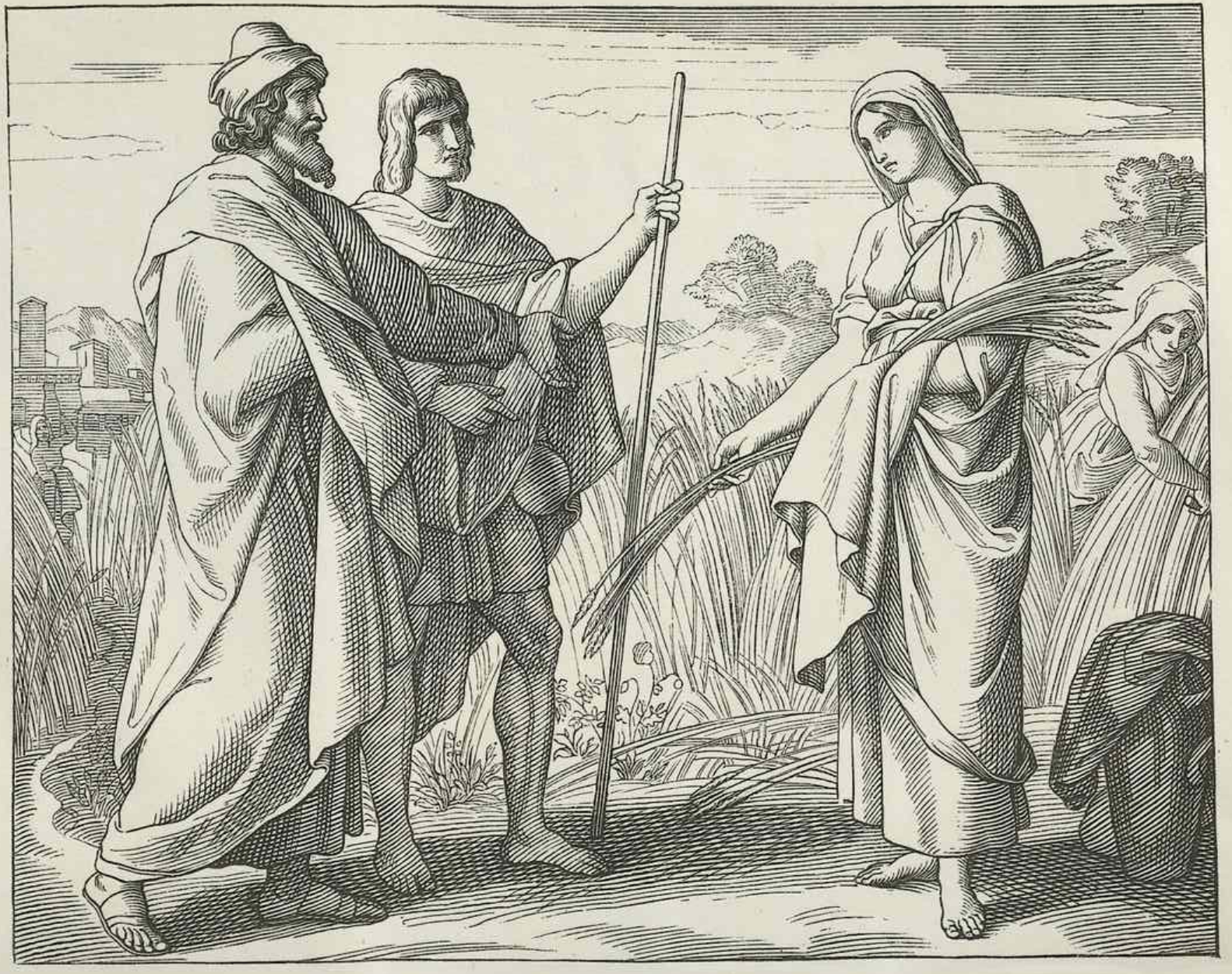
Da spurgte Nomi fra Hjemmets Egn,
Til Enke-Trøst,
At Himlen atter gav Dug og Regn,
Til gylden Høst,



Ruths Bog Cap. 1.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Ruths Bog Cap. 2.

Med Sky for Øje og Dug paa Kind,
Med Haab og Længsel i stille Sind,
Tilbage vandred den Kvinde from
Til Herrens Folk og hans Helligdom,
De Sønne-Enker tvende
De fulgtes og med hende,
Var dog af Hedning-Æt.

Det var paa Grændsen af Moabs Land,
De stille stod,
Der randt, som Vande til vilden Strand,
En Taareflod,
Da Nomi takked med Haand og Mund
For Kjærligheden af Hjertensgrund,
Og bød de Unge et ømt Farvel,
Dem ønsked Huse med bedre Held
Og Mænd med samme Hjerte,
Som dem, de end med Smerte
Begræd i hendes Favn!

Og i den Tanke fandt Orpa Trøst,
Hun gik sin Vej,
Men Rut sig klynged til Nomis Bryst
Og sagde nej,
Hvorhen Du ganger, der gaar jeg med,
Ved Side din er mit Hvilested;
For Himlens Aasyn jeg siger frit:
Din Gud er min, og dit Folk er mit,
Lad bruse Dødens Bølger!
I Graven jeg dig følger,
Vi kan ej skilles ad.

Det rygtes brat i en lille By
Hvad Nyt der sker,
Af Nomis Skjønhed, engang i Ry,
End Spor man ser.
Hvert Barn det nynner i Betlehem,
Den smukke Nomi er kommet hjem,
Men Nomi sukker: jeg vel det ved,
Mit Navn jeg laante af Liflighed,
Men bittert var mit Bæger,
Og Navnet ej mig kvæger,
Sig heller Malurt nu!

Der var en Ædling i Nomis Hjem,
I samme Stund,
Den gamle Boas i Betlehem,
Saa rig, saa rund,
Det var i Høsten, med Fryd den randt,
Hans Karle mejed, hans Piger bandt,
Han gik i Marken, han saae det strax,
Der gik en Fremmed og sanked Ax,
Da faldt det ham paa Sinde:
Hvad er det for en Kvinde,
Saa bly og dog saa kjæk!

Sin Ladefoged han kalder paa,
Med Stemme klar,
Og spørger flittig, som han vel maa,
Men faar til Svar:
Det er den Kvinde fra Moabs Land,
Som elsked saa højt sin døde Mand,
Og Mandens Moder, kun sjelden kjær,
At fra sit Hjem og sit Folkefærd
Hun just i disse Dage
Med Nomi kom tilbage,
Hun bad mig om Forlov.

Den gamle Boas han var saa blød
For Kjærlighed,
Som Vox der smelter for Lue-Glød,
Han blev derved,
Til Rut han sagde med Stemme blid:
Bliv her min Datter i Høstens Tid!
Paa Andres Agre Du skal ej gaa,
Følg dristig med mine Piger smaa,
Del med dem Mad og Drikke!
Og høre skal Du ikke
Et Knur og ej et Kny!

Bevæget saare, sank Rut til Jord,
Og stammed frem:
Hvad har mig vundet den Naade stor
Langt fra mit Hjem?
Da svared Boas: har ej jeg hørt,
Og har det ikke mit Hjerte rørt,
Hvor højt Du elsked din døde Mand,
Gik med hans Moder til hendes Land,
Drog hid, fra Folk og Frænder,
Hvor ej en Sjæl Du kjender,
Og lede maa om Brød!

Med Højhed Boas end lagde til:
Gak du med Fred!
Dig Israels Gud belønne vil
Din Kjærlighed,
Han ser Alt hvad der i Hjertet bor,
Han raader i Himmel og saa paa Jord,
Du kom godvillig hans Alter nær,
Du satte dig under hans Vinger her,
Dig dække skal hans Vinger,
Du kjende skal hans Finger,
Kun Han er naadefuld!

I Juda var Boas en Fyrste prud,
I Raad og Daad,
Og Rut han fæstede sig til Brud
Til Fryd for Graad,
Og Nomi prisede Enkers Trøst,
Og Folked jubled med Bifalds-Røst,
De ønsked Boas en Æt saa skjøn,
Som Gud gav Isak og Jakobs Søn,
Og Herren i det Høje,
Hvem Jord og Himmel føje,
Han lagde Amen til!

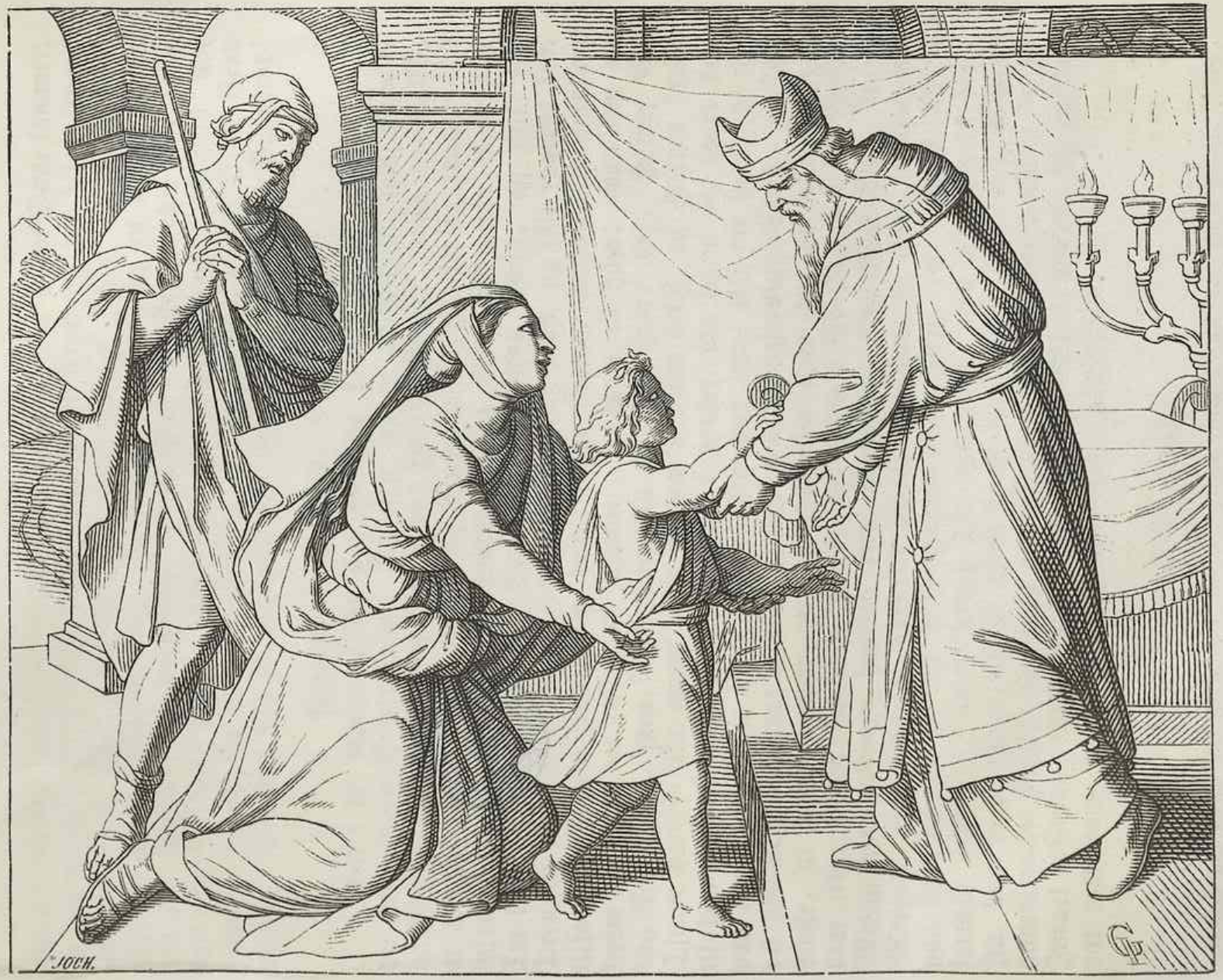
Thi Rut hun fødte en Søn i Sal,
Farfader fin
Til ham, som kæmped i Egens Dal
Med Slynge sin,
Til ham, som kaldes den Dag idag
En Kæmpe efter Guds Hjertelag,
Til Mesteren for den Salmesang,
Som først i Skyen faar ret sin Klang;
Og ham til evig Ære
Vil Herrers Herre bære
Sit Navn som Davids Søn!

Eli og Samuel.

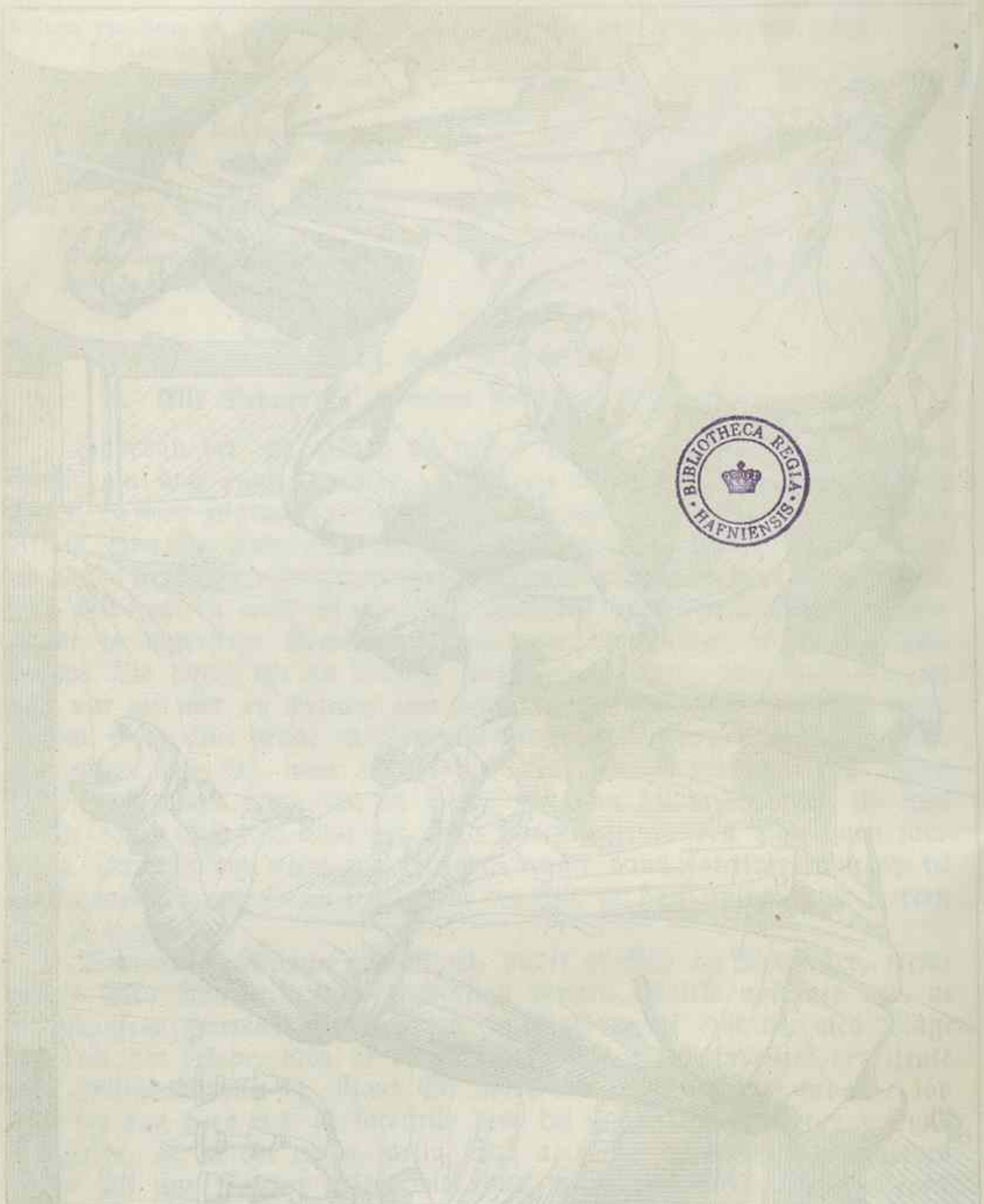
1. Elis Sønner og Samuels Fødsel. 1 Samuels Bog, 1. 2.

Hvordan det end gik op og ned i Dommernes Tid, stod Herrens Helligdom dog endnu i Silo, hvor den var blevet opstillet i Josvas Dage, og hvor Ingen, saavidt vi ved, havde vovet at forstyrre den. Arons Afkom, Søn efter Fader, var Ypperstepræster, som Herren havde befalet, og nu havde Folket endog valgt en Ypperstepræst, ved Navn Eli til Dommer, men Eli var en svag Mand, der rigtignok selv levede skikkelig, men havde to ugudelige Sønner, og lod dem raade som de vilde. Paa samme Tid boede der en Levit i Rama, hans Navn var Elkana, og han var gift med en Kvinde, som hed Hana, hun bad inderlig til Herren, at han vilde give hende en Søn, thi hidtil havde hun været ufrugtbar, saa vilde hun vie ham til Herren alle hans Levedage. Og inden Aaret var omme fødte hun en Søn, som hun kaldte Samuel, thi hun havde bedet Gud om ham, og Gud havde hørt hendes Bøn, men saasnart Drengen var vænt fra Brystet, bragte hans Forældre ham op til Helligdommen, og fremstillede ham for Eli, at han skulde tjene Herren alle Dage.

Medens nu Samuel voxede til, yndet af Gud og Mennesker, fremturede Elis Sønner i deres ugudelige Levnet, thi ikke nok med det, at de foragtede Herrens Ofre og rev det Kjød, de fik Lyst til, med Magt fra dem der ofrede, drev de endog Utterlighed med Kvinderne, der tjente ved Helligdommen, og skjønt Eli hørte alt det Onde, de bedrev, lod han det dog bero med at forestille dem hel sagtmodig, at det var Synd de gjorde, og at det er en farlig Sag at synde imod Gud. Saaledes ærede Eli sine Sønner højere end Gud, derfor traadte ogsaa en Profet frem for ham og talede saaledes: Saa siger Herren, Israels Gud: Jeg havde sagt, at dit Hus og din Faders skulde vandre for mig evindelig, men nu siger Herren: det være langt fra mig! thi dem der ære



I Samuels Bog Cap. 1.


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

mig vil jeg ære, og de der overse mig skal foragtes; se, de Dage kommer, da jeg bræfter din Arm og din Faders Huses Arm, og der bliver Ingen gammel i dit Hus. Og det skal være Dig et Tegn, at begge dine Sønner skal dø paa en Dag. Men jeg opvækker mig en trofast Præst, der skal handle efter mit Hjerte og mit Sind, og skal vandre alle Dage for min Salvedes Aasyn. Og Hver, der bliver tilbage i dit Hus, skal komme og kaste sig ned for ham for en Sølvskilling og en Skive Brød og sige: Sæt mig dog til et Præstekald, at jeg kan faa mig en Bid Brød!

2. Samuels Profet-Kald. 1 Sam. Bog, 3.

Men i de samme Dage var Herrens Ord sjeldent i Israel, og der brød ingen Syner frem. Da skete det en Aftenstund, som Samuel havde lagt sig i Helligdommen, førend Herrens Lampe endnu var slukket, at Herren kaldte paa Samuel, og Drengen løb til Eli og sagde: Du kaldte, her er jeg! men Eli svarede: Jeg kaldte ikke, min Søn, gaa Du hen og læg Dig! Og Herren kaldte anden Gang, og atter løb Drengen til Eli, thi han kjendte ikke Herrens Røst, og Eli svarede som tilforn, men da Herren nu kaldte tredie Gang, forstod Eli omsider, hvem det var, der talede til Samuel, og sagde til ham: Gaa hen og læg Dig igjen, men kalder han paa ny, saa svar: tal, Herre, din Tjener hører! Da gjorde Samuel som Præsten befol, og Herren sagde til ham: En Gjerning vil jeg gjøre i Israel, saa hvem der hører det, paa ham skal begge Øren klinge; jeg har ladet Eli det vide, at jeg vil domme hans Hus evindelig, for den Misgjerning Skyld, at han vidste, at hans Sønner førte Forbandelse over sig, og han straffede dem ikke; derfor har jeg svoret, at aldrig i Evighed skal det Huses Misgjerning affones hverken med Slagtoffer eller Madoffer. Næste Morgen, som Samuel aabnede Døren til Herrens Hus, kaldte Eli paa ham og spurgte om hvad Herren havde sagt, og Samuel maatte fortælle ham det, ihvor nødig han end vilde, men Eli svarede blot: Ja, han er jo Herre og vil gjøre hvad ham lyster. Fra den Dag af aabenbarede Herren sig oftere ved sit Ord for Samuel i Silo, og al Israel erkjendte, at han var i Sandhed en Guds Profet, thi Herren var med ham, saa hvert hans Ord gik i Opfyldelse.

Tone af H. Rung.

Det var saa stille ved Midjenat,
Ej rørde sig Blad for Vinden,
I Tabernaklet Guds Lampe mat
Oplyste dog alt forinden,
Der Samuel laa, en dejlig Dreng,
Og slumrede sødt i sin lille Seng,
Saa lydhør var han i lette Blund,
Som Fugl i Lund.

Alt som i Vindfang en Harpestræng
Det lød da fra Kerubimen,
Der kaldes klart paa den lille Dreng,
Han hørte det og paa Timen,
Og ud af Sengen han sprang dernæst,
Han tænkte, det var den gamle Præst,
Og for ham stædtes den Lille ind,
Alt som en Vind.

Den gamle Eli var spag og blid,
Ja meget for blid, desværre,
Mod Sønner sine, hvis Nidingsid
Afskyelig fandt Vorherre;
Han Øjnene gned og sagde: nej,
Jeg blunded, Sönlille, jeg kaldte ej,
End gol ej Hanen, saavidt jeg ved,
Læg Dig kun ned!

Den Lille gjorde Alt som han bød,
Og lukked med Flid sit Øje,
Men snart det atter for Øret lød,
Han hørte sit Navn fuldnøje;
Og ud af Sengen han sprang dernæst,
Han tænkde, det var den gamle Præst:
Og for ham stædtes den Lille ind,
Alt som en Vind.

Den gamle Eli sin Pande gned,
Han var ej af de Letnemme,
Og aldrig, siden han blev saa fed,
Han lytted til Himlens Stemme,
Thi svared han søvnig: hvad er der fat!
Det er jo en farlig urolig Nat,
Pas godt paa Lampen, den gaar ej ud!
Sov saa med Gud!

Lidt bange saae sig den Lille om,
Fuldstadig Guds-Lampen brændte,
Den Lille laa i Guds Helligdom,
Hans Røst dog endnu ej kjendte,
Han laa og lytted og hørde grant,
Hans Navn blev nævnet, det var ej Tant,
For Eli stædtes han atter ind
Alt som en Vind!

Den gamle Eli sit Hoved brød
Og fandt det dog ud omsider,
I Tabernaklet og fordum lød
Guds Stemme ved Nattetider,
Han sagde: det har en egen Klang,
Og hører Du Røsten endnu engang,
Da svar: jeg hører, til Tjener din
Tal, Herre min!

Da Røsten kaldte og Svaret lød,
Og Herren sig lod tilsyne,
Han sagde: jeg raader for Liv og Død,
Og tordne jeg kan og lyne,
Jeg taler et Ord, som Torden skal
Det runge i Hytte og saa i Hal,
Det Ord jeg taler mod Elis Hus:
Synk Du i Grus!

Ja, Elis Sønner drev med mig Spot,
De turde mit Ord forkaste,
Min gamle Tjener det vidste godt,
Men nænde dem ej at laste,
Den Synd med Offer udsones ej,
Til Afgrund sikker gaar Frækheds Vej,
I Øret runge som Himlens Dom
Skal Sagn derom!

Den Lille stod op i Morgengry,
Oplyst ved Nattens Ordskifte;
For Elis Ansigt han var vel sky,
Men maatte dog Sandhed skrifte;
Den Gamle han hørde paa Ordet spag
Og svared: det er jo en afgjort Sag,
Jeg bøjer mig for Vorherres Ord,
Hans Magt er stor!

Som Natten spaaed, en Dommedag
Oprandt over Elis Sønner,
Med Herrens Ark gik de frækt i Slag
Og stoled paa falske Bønner;
Den Gamle med Sorg i Grav nedfor,
Da for hans Øren fik Lyd de Ord:
Filisterne dine Sønner slog,
Guds Ark de tog!

Som Lampen skinned ved Nattetid
I Kerubimens Skygge,
Saa med den Lille en Stjerne blid
Opgik til Guds-Folkets Lykke,
I Samuels Dage paany Guds Ark
Blev funden i Josvas Hvedemark,
Fra Seer-Læben, i Ord som Lyn
For Sagn gik Syn!

3. Eli brækker Halsen. 1. Sam. Bog, 4—6.

Tiden gik, og paa Samuels Opfordring, som han lod udgaa til alt Folket, rykkede Israel i Marken, at prøve Styrke med Filisterne; dog, endnu havde Herrens Folk ikke vendt sig til ham af Hjertens Grund, og Filisterne vandt Sejr. Da sagde Israels Ældste: Lad os hente Herrens Ark fra Silo: har vi først den imellem os, frelser den os fra Fjenden! og som sagt, saa gjort, Arken blev hentet, Elis Sønner fulgte med den, og Folket raabte højt, da den bragtes ind i Lejren, et vældigt Fryderaab, saa det dundrede i Jorden. Men da Filisterne fik at høre, at Arken var kommet, forfærdedes de saare og sagde til hinanden: Det er ude med os, Sligt er aldrig sket før; hvem skal frelse os fra disse vældige Guder! dem var det, der slog Ægypterne i Ørkenen; men fatter dog Mod og opmander Eder, at I ikke skal blive Hebræernes Trælle, som de har været Eders, opmander Eder og kæmper! Saa begyndte da Slaget, og Israel led et stort Nederlag, Mange faldt, Resten flyede, begge Elis Sønner var iblandt de Slagne, og Guds Ark blev taget. Og en Flygtning kom til Silo, at bringe Sørgebudskabet, med sønderrevne Klæder og Støv paa sit Hoved, og hele Byen jamrede højt, for Tidenden, han bragte. Men Eli sad ved Vejen, hørte Jammerskriget og spurgte, hvad der var paa Færde, og Manden kom i Hast, at sige ham Besked. Hvor gik det, min Søn? spurgte Eli, og Manden svarede: Israel flygtede, og Mange faldt, dine Sønner er døde, og Guds Ark er taget! Eli var otte og halvfemsindstyve Aar gammel og baade blind og svær, og som han hørte, hvor det var gaaet med Arken, faldt han ned af sin Stol og brækkede sin Hals, saa han laa død paa Stedet.

Filisterne tog Herrens Ark og stillede den op i Dagons Tempel ved Siden af Billedstøtten, men næste Morgen tidlig laa Dagon næsegrus nedstyrtet foran Arken, og vel stillede de ham strax op igjen, men Dagen efter laa han atter som før og denne Gang rent i Stykker, saa Hoved og Hænder laa for sig selv, henslængte paa Dørtærskelen. Tilmed hvilede Herrens Haand tungt paa Filisterne, saa han slog dem med Bylder, baade i Byen og paa Landet, saa de blev bange for at beholde den, og sendte den selv tilbage til Israels Land.

4. Samuel ofrer et spædt Lam. 1. Sam. Bog, 7.

Da en lang Tid derefter var gaaet, saa sukkede Israels Børn efter Herren, og Samuel talede til alt Folket og sagde: Er det saa, at I af ganske Hjerte vil vende tilbage til Herren, saa bortkaster de Fremmedes Guder og Gudinder, og bøjer Eders Hjerter til Herren og

tjener ham alene, saa skal han frelse Eder af Filisternes Vold! og Folket gjorde som han bød og tjente Herren alene. Paa Samuels Ord forsamledes nu Israels Børn i Mispa, til Faste og Bøn, udøste Vand for Herren og bekjendte deres Synd, men da Filisterne fik Nys om denne Folkeforsamling, drog deres Fyrster op at stride mod Israel, og Israel forfærdedes og sagde til Samuel: Lad ikke af at raabe for os til Herren vor Gud, at han frelser os fra Filisterne! Da tog Samuel et spædt Lam, ofrede det til Herren og paakaldte ham, og vel rykkede Filisterne frem, inden han var færdig med denne Ofring, men Herren forfærdede dem med sin Torden, saa de tog Flugten for hans Folk, og Samuel tog en Sten og rejste den til Mindetegn, og han kaldte den Eben-Ezer, eller Hjælpe-Stenen, thi han sagde: Hidtil har Herren hjulpet os! Dette Slag knækkede Filisternes Overmagt, saa de vogtede sig vel for at bryde ind i Israels Land, saalænge Samuel levede. Og Samuel skiftede Lov og Ret mellem Folket, og hvert Aar holdt han Ting i Betel, Gilgal og Mispa, men sit Hus og Hjem havde han i Rama, hvor han daglig sad i Retten, som Høvding blandt sit Folk.

Saul.

1. Saul salves og vælges til Konge. 1 Sam. Bog, 8–10.

Da Samuel blev gammel, satte han begge sine Sønner, Joel og Abia, til Dommere i Israel, men de traadte ikke i deres Faders Fodspor, men bøjede Retten og var sig om Stikpenge. Da samledes Israels Ældste, gik til Samuel og sagde: Se, Du er blevet gammel, og dine Sønner træde ikke i dit Fodspor, beskik os da en Konge, som alle andre Folkefærd, at han kan være vor Dommer! Den Tale skar Samuel i Hjertet, og han klagede sin Nød for Gud, men Herren svarede ham: Gjør som Folket siger, i Et og Alt, thi det er ikke Dig de vil afsætte, men mig!

Paa samme Tid boede i Benjamin en Mand ved Navn Kis, og han havde en Søn, der hed Saul, saa smuk en Karl som de Smukkeste blandt Folket, og saa høj, at ingen Anden rakte ham længere end til Skuldrene. Nu traf det sig, at der blev nogle Aseninder borte for Kis, og han sagde til sin Søn, at han skulde tage en af Drengene med sig og gaa ud at lede om dem. Saul gjorde saa, men fandt ikke Aseninderne, og da han havde søgt om dem i tre Dage, sagde han til Drengen, det var nok bedst, de vendte om igjen, at ikke hans Fader skulde blive mere bekymret for dem end for Aseninderne. Nej, svarede

Drengen, der bor en Guds Mand her i Byen, og Alt hvad han siger slaar ind, lad os gaa derhen, maaske han siger os Besked! Godt, sagde Savl, men hvad har vi da at give ham, thi vort Brød er sluppet op, og vi har ingen Gave at bringe ham! Jo, svarede Drengen, jeg har et Stykke Sølv, det kan jeg give ham. Altsaa gik de op til Byen og traf paa Vejen nogle Piger, hvem de spurgte om Seren var hjemme — thi den Gang sagde man Seer, istedetfor Profet. Ja, svarede de, og naar I skynder Jer, kan I træffe ham nu, førend han gaar op paa Højen, thi der har Folket et Offer for, men de spiser ikke, før han kommer, for han skal velsigne Offeret. Midt i Byen kom Samuel dem imøde, og Dagen i Forvejen havde Herren aabenbaret ham, at han næste Dag vilde sende ham en Benjaminit, som han skulde salve til en Fyrste i Israel, og saasnart han fik Øje paa Savl sagde Herren: Det er ham! saa da Savl nu traadte hen til Samuel og spurgte, om det var her at Seren boede, svarede Samuel strax: Det er mig, men gaa Du kun op paa Højen, saa skal I spise hos mig idag, men imorgen skal jeg lade Dig fare og sige Dig Besked om Alt hvad der ligger Dig paa Hjerte: Aseninderne skal Du ikke bekymre Dig om, thi de er fundne, men hvem tilhører vel al Israels Herlighed uden Dig og din Faders Hus! Den Tale kunde Savl slet ikke forstaa, eftersom han, som han sagde, var af den ringeste Stamme i Israel og af den ringeste Slægt blandt alle Benjamins Slægter, men imidlertid fulgte han med Profeten til Offergildet, blev sat øverst til Bords og overnattede hos Samuel. Næste Morgen fulgde Samuel ham paa Vej, men som de var kommet ud af Byen, bad han Savl lade Drengen gaa forud, tog dernæst sin Oliekrukke, udgjød Olien over hans Hoved, kyssede ham og sagde: Nu salvede Herren Dig til Fyrste over sin Arv! Og Samuel forudsagde ham hvad der skulde møde ham paa Hjemvejen, til Bevis paa, at Profeten ikke for med Tant, og det indtraf som han spaaede, men det sidste Tegn var, at der mødte ham en Flok Profeter med Fløjter og Harper, og Herrens Aand kom over Savl, som Samuel havde forudsagt, saa han profeterede som de Øvrige og blev som et andet Menneske, men da hans gamle Bekjendtere saae ham saaledes, sagde de til hinanden: Hvad gaar der dog ad Kis Søn, er ogsaa Savl iblandt Profeterne!

Nu stævnede Samuel Ting i Mispa og talede saaledes til alt Folket: Saa siger Herren: jeg har ført Israel op fra Ægypten og frelst Eder for Ægypterne og alle de Folkefærd, der plagede Eder, men nu har I afsat Eders Gud, Eders Frelser i alle Eders Ulykker og Trængsler og sagt til ham: beskik os en Konge! Saa fremstiller Eder da for

hans Ansigt, hver Stamme og hver Slægt for sig! Da lod Samuel kaste Lod mellem Stammerne, og det traf Benjamins Stamme, og siden imellem Slægter og Mænd, og det traf Savl, Kis Søn, og Folket ledte om ham, men fandt ham ikke, før Herren sagde ham, han havde skjult sig blandt Trossет. Altsaa trak de ham frem og flokkedes omkring ham, og som han nu stod der og ragede frem over dem Alle, sagde Samuel: Ser I vel den Herren har udvalgt, han har ikke Mage blandt hele Folket; og Alle raabte: Kongen leve! Dermed hævedes Forsamlingen, og Savl gik hjem, ledsaget af de Høvdinger, hvis Hjerter Herren rørte, men der var ogsaa nogle Uslinger, der ingen Gaver bragte ham, men raabte: Hvad kan han vel hjælpe os! men Savl lod, som han aldrig hørte det!

2. Savls Seir over Ammoniter-Kongen Nahas. 1 Sam. Bog, 11.

Paa denne Tid drog Nahas, de Ammoniters Konge, op mod Byen Jabes og belejrede den, men Borgerne bad om Naade og vilde overgive sig. Godt svarede Nahas, paa Vilkaar, at jeg stikker det høire Øje ud paa enhver af Jer, for den Skamplet vil jeg sætte paa Israel. Velan, svarede de Ældste i Byen, giv os en Uges Frist, til at sende Bud omkring i Israel, kommer der da ingen Undsætning, saa vil vi overgive os. Da kom Buddene og mældte hvad der forestod, og alt Folket brast i Graad, men i det Samme kom Savl fra Marken med Kvæget, og da han hørte hvad der var paa Færde, kom Herrens Aand over ham, saa han for op i Vrede og sønderhuggede to af sine Oxer og sendte Stykkerne omkring i Landet og lod sige: Saa skal det gaa hver Mands Kvæg, der ikke rykker ud med Savl og med Samuel! Nu samledes alt Folket og brød op som en Mand, og da Savl havde mønstret dem, lod han hilse Mændene i Jabes, at næste Dag skulde de se Frelsen med Middagssolen, hvad heller ikke slog feil, thi i Morgenstunden overfaldt han Ammons Børn og ødelagde dem, til Sol stod højt paa Himlen, saa ikke To blev ved hinanden. Og Folket sagde til Samuel: Hvem var nu det der sagde: Skal Savl være vor Konge! hid med dem, saa vil vi slaa dem ihjel! men Savl svarede: Idag har Herren sendt Frelse til Israel, idag skal Ingen lide Døden. Velan, sagde Samuel, lad os da gaa ned til Gilgal og bekræfte Kongemagten! og alt Folket fulgte ham til Gilgal og hyldede Savl for Herrens Ansigt, og ofrede til Herren, og Alle vare glade.

3. Samuel nedlægger sit Dommerembede. 1 Sam. Bog, 12.

Her talede nu Samuel til alt Folket og sagde: Se, nu har jeg beskikket Eder en Konge, som I forlangte det, saa nu staar han i

Spidsen, men jeg er gammel og graa, og mine Sønner er iblandt Eder, og jeg har staaet i Spidsen, fra min Ungdom af og til den Dag idag. Se, her staar jeg, vidner nu for Herren og hans Salvede: hvis Oxe eller Asen har jeg taget, hvem har jeg kuet eller undertrykt, og af hvem har jeg taget Gaver for at lukke mine Øjne, saa vil jeg godtgjøre Eder det! Folket svarede: Du har hverken kuet eller undertrykt os, eller taget Noget fra nogen Mand. Saa, vedblev Samuel, være da Herren og hans Salvede Vidner mod Eder idag, at I har Intet at klage. Ja! svarede Folket. Ja, gjentog Samuel, den Herre, som skabte Moses og førte Eders Fædre ud af Ægyptens Land.

3. Savls Ulydighed. 1 Sam. Bog, 15.

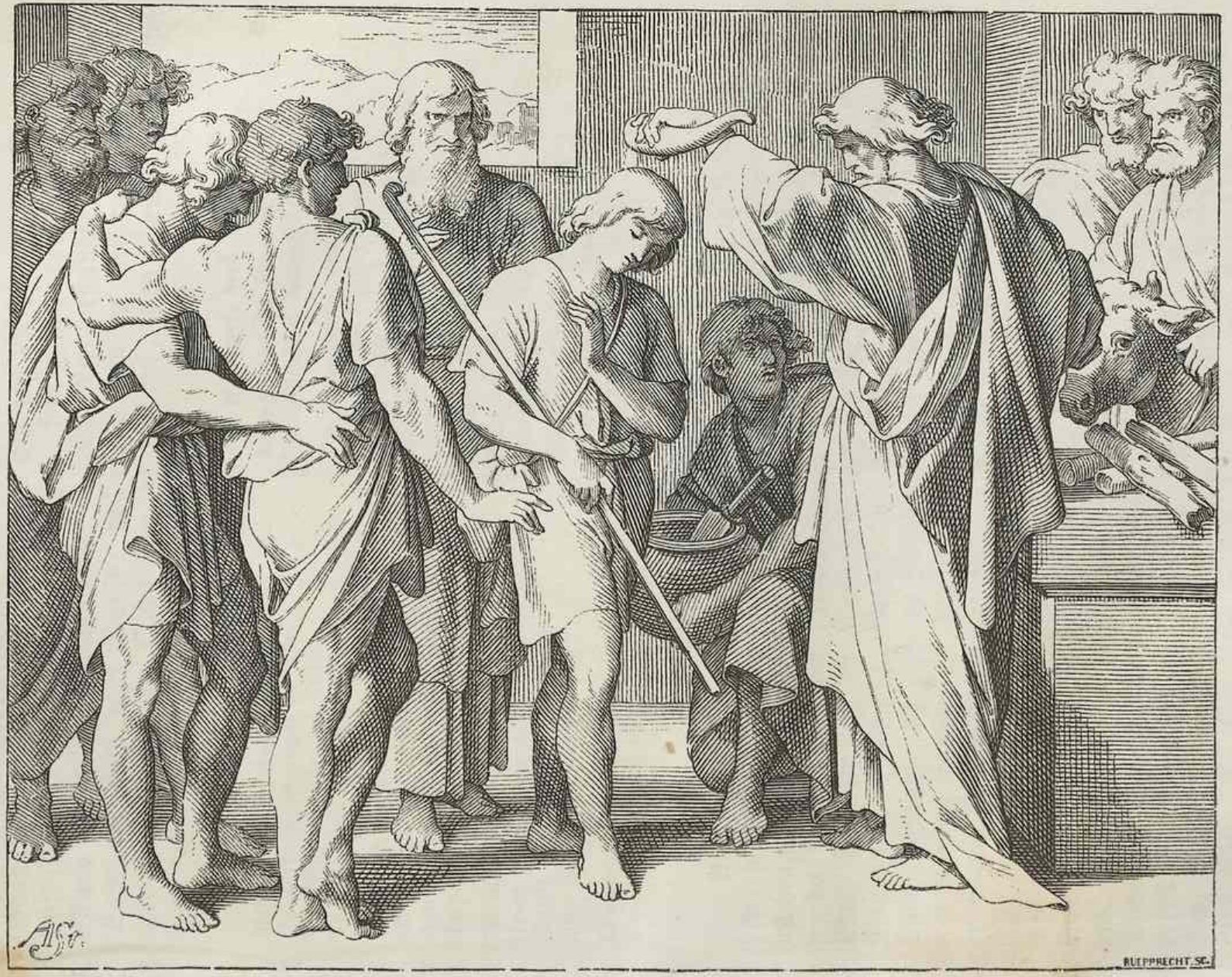
Og Samuel talede til Kongen som følger: Saa siger Herren, Hærskarernes Gud: drag ud og slaa Amalek og ødelæg Alt, spar Intet, men dræb Mand og Kvinde, Barn og Diende, Stud og Lam, Kamel og Æsel! Da samlede Savl Folket og kundgjorde Herrens Bud, og slog Amalekiterne og lod Alt hugge ned, saanær som Kong Agag, hvem han tog til Fange, ligesom baade han selv og Folket sparede alt det Gode blandt Kvæget, medens de slagtede det, de ikke gad eje. Derpaa gav Savl sig paa Hjemvejen og rejste sig et Sejrsminde, men imidlertid havde Herren aabenbaret for Samuel, hvorledes Kongen havde foragtet hans Bud, saa da Savl drog op mod Gilgal, kom Profeten ham imøde. Og Savl hilsede paa ham og sagde: Velsignet være Du for Herren, nu har jeg udført hans Befaling. Saa! svarede Samuel, hvad er det da for en Brægen og Brølen, jeg hører? Ja, svarede Savl, dem har de bragt med fra Amalekiterne, thi Folket sparede det Bedste af Kvæget for at ofre det til Herren, din Gud, men Resten har vi ødelagt. Stille! svarede Samuel, saa skal jeg kundgjøre Dig hvad Herren sagde til mig inat: da Du var ringe i dine egne Øjne, blev Du Israels Stammers Høvding, Herren var det, der salvede Dig til Konge over Israel, hvorfor lød Du nu ikke hans Ord, da han bød Dig: gaa hen og ødelæg de Syndere, de Amalekiter! men Du fløj paa Byttet og gjorde hvad der var Synd i Herrens Øjne. Men, svarede Savl, jeg lød dog Herrens Bud og gik hvor han sendte mig, ødelagde Amalek og førte Kongen hid, men Folket tog det Bedste af Kvæget, for at ofre det til Herren. Mon da Herren, vedblev Samuel, agter Brændofre lige med Lydighed; nej, Lydighed er bedre end Offer og Agtpaagivenhed bedre end Vædrenes Fedt, men Gjenstridighed er Troldomssynd og Selvraadighed Afgudsdyrkelse; siden Du har forkastet Herrens Ord, har ogsaa han forkastet Dig: Du skal ikke være Konge!

Ja, svarede Savl, det var en Synd, at jeg overtraadte Herrens Ord og dine Ord for at lyde Folket, men tilgiv mig nu og vend om med mig, saa vil jeg tilbede Herren! Nej! svarede Samuel og vendte sig for at gaa, men i det Samme greb Savl fat i hans Kappe, saa den gik i Stykker, og Profeten vedblev: Saa river Herren Israels Rige fra Dig og giver det til din Næste, som er bedre end Dig, thi Israels Kæmpe lyver ikke og angrer ikke som et Menneske! Ja, sagde Savl, jeg har syndet, men gjør mig blot den Ære for mit Folks Ældste og Israel, at Du vender tilbage med mig, at jeg kan tilbede Herren, din Gud! og deri fojede Samuel ham, men derpaa lod han Profeten Agag føre frem, som kom nok saa dristig og sagde: Saa slap man for den bitre Død! Men Samuel svarede: Som dit Sværd har gjort Mødre barnløse, saa blive din Moder barnløs! og dermed hug han ham ned.

4. David salves til Konge. 1 Sam. Bog, 16.

Saa gik Samuel hjem til Rama og kom aldrig tiere til Savl, saa længe han levede, men dog sørgede han over ham i sit Hjerte, men nu sagde Herren: Hvorlænge vil Du sørge over Savl, hvem jeg har afsat: fyld dit Horn med Olie og gaa til Isaj i Betlehem, thi en af hans Sønner har jeg udset mig til Konge. Men, svarede Samuel, naar Savl hører det, saa slaar han mig ihjel. Nej, sagde Herren, Du kan tage en Kalv med Dig og sige, Du kommer for at ofre, bed saa Isaj til Ofringen, og jeg skal lade Dig vide hvad Du skal gjøre. Profeten adlød, og som nu Isaj og hans Sønner kom, og Samuel fik Øje paa Eliab, den Førstefødte, tænkte han, det var Herrens Salvede, men Herren sagde: Se ikke paa hans Skabning og paa hans ranke Vært, thi jeg har forkastet ham: et Menneske ser paa det Ydre, men Herren ser paa Hjertet! Da lod Isaj sine sex Sønner træde frem for Profeten, den Ene efter den Anden, men ingen af dem var Herrens Udvalgte; da sagde Samuel: Er der nu ingen Flere? Jo, svarede Isaj, den Yngste er endnu tilbage, men han vogter Faarene. Saa send Bud og hent ham, sagde Samuel, thi vi sætter os ikke til Bords, før han kommer! Altsaa blev David hentet, og som han nu stod der, smuk og rødmusset og med dejlige Øjne, sagde Herren til Profeten: Op og salv ham, thi ham er det! Og Samuel tog sit Oliehorn og stod op og salvede ham midt iblandt hans Brødre.

Fra den Dag kom Herrens Aand over David, men veg fra Savl, og Herren sendte en ond Aand, der forfærdede ham. Da sagde hans Tjenere: Se, en ond Aand forfærder Dig: giv dog Befaling at opsøge en Mand, der spiller godt paa Harpe, at det kan blive bedre, naar han slaar Harpen for Dig! og Savl svarede: Ja udser mig en



I Samuels Bog Cap. 16

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Saadan og bringer ham til mig! Da tog en af Karlene Ordet: Jeg har set en Søn af Isaj, i Betlehem, han spiller godt og er en dygtig Mand og en god Krigsmand og smuk og forstandig! og strax lod Savl gaa Bud efter David, der ogsaa kom og blev taget i Tjeneste, men hver Gang det Onde kom over Savl, slog David Harpen for ham, og det blev bedre med ham.

Efter den 151de Davids Salme er det vi synger, med egen Tone:

Mellem Brødre kaldt den Lille,
Og derhjemme yngst af Aar,
Vandrede i Vang jeg stille,
Vogtede min Faders Faar!

Pønsende jeg gik og snitted',
Fingernem, med Lyst til Sang,
Paa en Strenge-Leg jeg hitted':
Harpe sær med Orgel-Klang!

Til min Herre i det Høje
Hvem mon haver det fortalt?
Skjult er Intet for Hans Øje,
Men Hans Øre mærker Alt!

Engelen, som Han udsendte,
Tog mig fra min Faders Faar,
Salved' mig til Stort at vente:
Krone-Guld i Kongens Gaard!

Var de smukke, var de høje,
Brødrene til Pogen kræng,
Naade fandt dog for Guds Øje
Kun den lille Hyrde-Dreng!

Siden voved' jeg at møde
Jætten baade lang og bred,
Han ved sine Guder døde
Banded' mig i Helved' ned!

Sværdet af hans egen Skede
Trak jeg dog og fældte ham,
Livet mistede den Lede,
Israel afstrøg sin Skam!

5. David og Goliat. 1 Sam. Bog, 17.

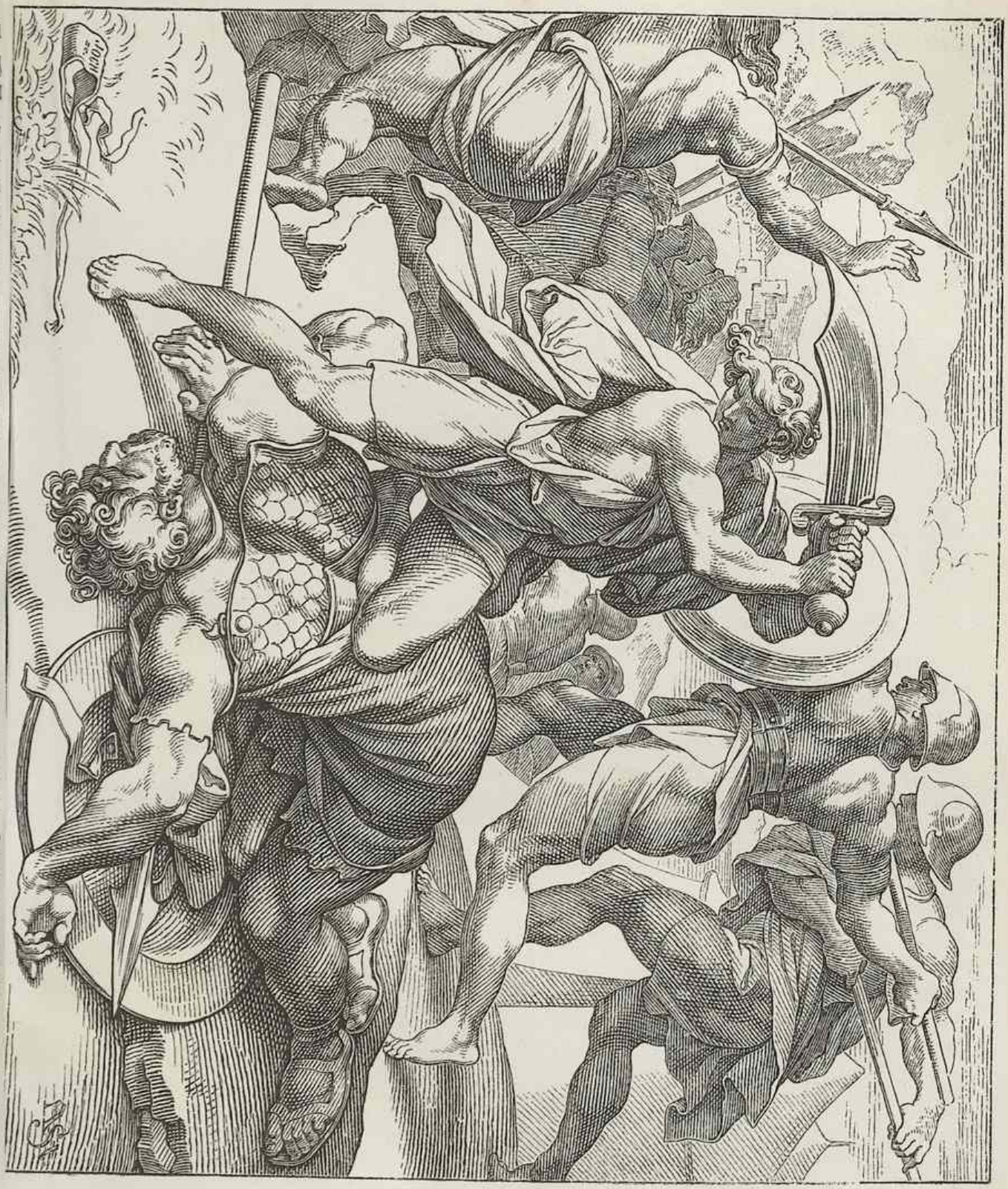
Atter samledes nu Filisterne og brød ind i Juda Land og slog Lejr, men Savl brød op med Israels Mænd og drog dem imøde. Medens nu begge Hære stode hver paa sit Fjeld, med Terebinte-Dalen imellem sig, se, da fremtraadte fra Filister-Hæren en Kæmpe, kaldet Goliat fra Gat, sex Alen og en Haandbred høj og klædt i Kobber fra Top til Taa, med Hjælm og Brynje og Benskinner, Sværd ved Siden og Spyd i Haand, og med en Skjolddrager foran sig. Han stod da frem i Dalen og raabte til Israels Børn: Er ikke jeg en Filister, og I er Savls Trælle: udsøger mig en Mand og lad ham komme herned: faar han da Magt med mig, skal vi tjene Eder, men faar jeg Magt med ham, skal I tjene os! Saaledes forhaanede Goliat Herrens Folk, hver Aften og hver Morgen, i fyrretyve Dage, thi Ingen havde Mod paa at møde ham i Strid, men da skete det, at Isaj sendte sin Søn David til Hæren, med nogle Brød til sine Brødre og nogle Oste til deres Høvidsmand, og da David hørte hvad Goliat raabte, spurgte han, hvad vel den Mand turde vente sig af Kongen, der slog den Hedning ihjel. De Ord blev bragte for Savl, der strax sendte Bud og

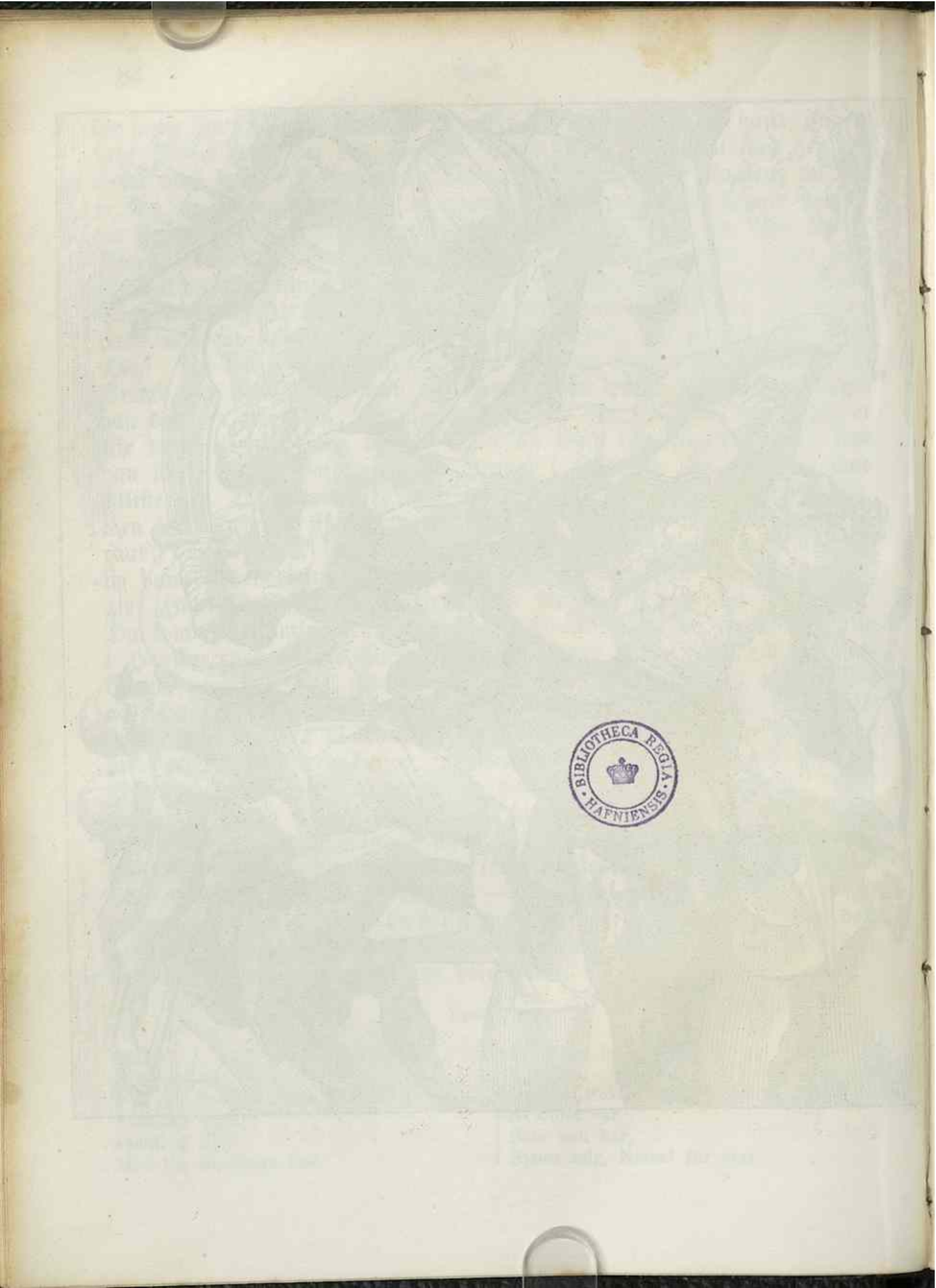
lod hente David, men saasnart han stod for Kongen, sagde han: Ingen lade Modet falde for den Filisters Skyld, din Tjener skal gaa hen og stride mod ham! Nej, svarede Savl, det er Dig over Magten, thi Du er kun en Dreng, men han en gammel Krigsmand! dog David mente, det skulde nok gaa godt, han havde før fældet baade en Løve og en Bjørn, der vilde taget et Lam af hans Hjord; og ligesaa, lagde han til, skal det gaa denne Filister, thi han har forhaanet den levende Guds Slagorden, og Herren, der frelste mig fra Løven og Bjørnen, vil ogsaa frelse mig for ham. Saa gaa da, sagde Savl, og Herren være med Dig! Nu lod Savl væbne David i sin egen Rustning og spændte sit Sværd ved hans Side, men da David havde prøvet Rustningen, lagde han den fra sig igjen; thi, sagde han, jeg kan ikke gaa i den, jeg er ikke vant til det; men udsøgte sig i det Sted fem glatte Stene, som han lagde i sin Pose, tog sin Slynge i Haanden og gik frem mod Filisteren. Og Goliat løb ham imøde, med Skjolddrageren foran sig, men som Kæmpen fik Øje paa David, regnede han ham for Intet og raabte: Er jeg vel en Hund, siden Du kommer til mig med Kjeppe! og han bandede ham ved sine Guder og sagde: Kom hid, saa vil jeg give Himlens Fugle og Markens Dyr dit Kjød! men David svarede: Du kommer til mig med Spyd og med Sværd, men jeg kommer til Dig i Hærskarernes Herres Navn, Israels Hæres Gud, ham Du har forhaanet, og han skal give Dig i min Vold idag, saa jeg fælder Dig og afhugger dit Hoved og giver Himlens Fugle og Markens Dyr Filisterhærens Lig, saa al Verden skal kjende, der er en Gud i Israel og hele denne Menighed kjende, at han frelser ikke med Sværd og med Spyd, thi Striden er Herrens, og han giver Eder i vor Vold! Som nu Filisteren og David gik løs paa hinanden, greb David i sin Pose, lagde en Sten i sin Slynge og slog den i Panden paa Kæmpen, saa den blev siddende fast, og Goliat faldt til Jorden. Og David løb til, trak Kæmpens Sværd af Skeden — thi selv havde han intet — og afhug hans Hoved, men da Filisterne saae, at deres Vældigste var død, saa flygtede de, og Israels Mænd forfulgte dem til Gat og til Ekron og vendte tilbage og plyndrede deres Lejr.

Egen Tone.

Goliat
Drog fra Gat,
For paa Savl at lægge Skat,
Stamped' mod
Fjeld og Flod
Med sin alenlange Fod.

To Mand høj,
Fire drøj
Op paa Soko Top han fløj.
Skjoldet var,
Som han bar,
Synes mig, Kamel for svar.




BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

KREUZER. SC.

Han tog paa:
„O! I Smaa
„Bedre bag jer Stude laa,
„End gaa her,
„I Gevær,
„De Filisters Helt saa nær.
„Hid en Mand,
„At vi kan
„Trækkes om hverandres Land!
„To Gang' tre
„Uger, se!
„Har I drukket nu min Spe!
„Savl og hver
„I hans Hær
„Ryster jo, som Løv paa Træ'r!
„Ser Du vel,
„Israel,
„Du er de Filisters Træl!"
David kom,
Saae sig om:
„Hvad vil denne store Vom!
„Tør Du, Drot,
„Bruge Spot
„Mod den Herre Sebaot?
„Trods din Bram,
„Jætte gram,
„Jeg dig snart vil gjøre tam!
„Ravne-Trop,
„Æd du op
„Denne Guds-Bespotters Krop!"
Kæmpen vred
Om sig bed,
Fraaden flød i Skjægget ned:
„Er jeg en
„Gnave-Ben,
„Mens Du bruger Stok og Sten!"
David bad:
„Herre, lad
„Det nu lykkes!" Dermed glad
Gjør et hvast
Slynge-Kast, —
Stenen sad i Panden fast!
Kæmpen faldt,
Slaget gjaldt,
Som en Million var kvalt!
Jorderig
Rørte sig
Ved Guds Folkets Fryde-Skrig!
Ser du vel,
Stolte Hell:
Med os er Immanuel!!

6. Savl fatter Nag til David. 1 Sam. Bog, 18—20.

Fra den Dag af fattede Jonatan Kjærlighed til David, saa han gav ham sine Vaaben og Klæder og elskede ham som sin egen Sjæl, men Savl vilde neppe kjendes ved ham, og da nu Hæren kom tilbage til Israels Land, og Kvinderne gik Kongen imøde med Sang og Klang og Dans, forbitredes Savl højlig, thi saa lød det i Frydesangen: Savl slog sine Tusinde og David sine Titusinde, og Savl sagde: Mig giver de Tusinde, men ham ti Tusinde; med Tiden skal han vel have Kronen med! og bar Avind til David fra den samme Stund. Nu varede det ikke længer end til Dagen efter, da skjød Savl sit Spyd efter David, som han stod for ham og slog Harpen efter gammel Vane, og nu vilde han ikke længer have ham i sin Gaard, men gav ham tusind Mand, at drage paa Tog med. I den Bestilling skikkede David sig saa vel, at det hele Folk fik ham kjær, og da Savl allerede før Goliat faldt havde lovet den, der kunde fælde ham, sin Datter til Hustru, sagde han nu til David: Før Herrens Krige kjækt, saa giver jeg Dig min ældste Datter! thi han tænkte: Lad Filisterne fælde ham, saa slipper jeg for det! Dog, da Tiden kom, at Brylluppet skulde

holdes, gav Savl en Anden sin Datter, men tilbød saa David den næste, der elskede ham, hvis han blot vilde fælde hundrede Filistere, og David tog sine Mænd med sig og fældte to hundrede, hvorved han rigtignok vandt Kongens Datter, Mikal, men ikke hans Venskab, thi Savl bar Nag til ham saa længe han levede, og fattede det Forsæt at slaa ham ihjel.

Men Jonatan blev ved at være David tro og talede hans Sag for sin Fader to Gange. Første Gang gav ogsaa Savl hans Ord Magt og gjorde sin Ed paa, han vilde spare Davids Liv, men ikke saasnart havde David igjen indlagt sig Ære mod Filisterne, før det Onde fik Magt igjen over Savl, saa han atter skjød Spydet efter ham. Da flygtede David for at frelse sit Liv, men langt fra at angre sin Synd, sendte Savl Bud til hans Hus for at gribe og myrde ham, dog, Mikal havde alt hjulpet ham bort, saa han kunde flygte til Samuel i Rama, hvorfra han dog vendte tilbage for at raadføre sig med Jonatan. Atter forsøgte nu Jonatan at stille sin Fader tilfreds, men denne Gang blev Savl saa rasende, at han kastede sit Spyd efter Sønnen, der nu Intet kunde gjøre videre end advare David og raade ham at flygte.

7. Præsten Akimelek. 1 Sam. Bog, 21. 22.

Det Raad fulgte David og kom først til Præsten Akimelek i Nobe, men han forbavsedes, da han saae ham og spurgte strax, hvi han kom saa alene. Fordi, sagde David, jeg har et hemmeligt Ærinde at røgte for Kongen, men har Du nu noget Brød, saa giv mig det, eller hvad der ellers er ved Haanden! Akimelek svarede, han havde intet Andet end Skuebrød, men det mente David kunde han ogsaa bruge og vedblev nu: Har Du intet Sværd eller Spyd i dit Værge? thi Sagen havde Hast, og jeg fik ikke taget mine Vaaben med mig! Jo, sagde Præsten, Goliats Sværd, som Du fældte i Terebinte-Dalen, ligger her bag Præstekjortelen: vil Du have det, for andet har jeg ikke! og David svarede: Giv mig det, der er ikke Mage til det! Saa tog da David Brødene og Filister-Kæmpens Sværd og flygtede til Akis, Filister-Kongen i Gat, men her begyndte Folk strax at mumle om, at det var jo den David, om hvem man havde sunget: han slog sine ti Tusinde, og da David hørte det, stillede han sig an, som han var gal, lod Fraaden flyde ned i Skjægget og løb og kradsede paa Dørene, saa Akis spurgte: Har jeg ikke gale Folk nok, uden at I behøver at bringe mig denne: hvad skal han i mit Hus!

Saaledes slap David bort og søgte Læ i en Hule, og da hans Brødre og Frænder spurgte det, forenede de sig med ham, ja hver Mand i Israel, der var i Trang og Betryk eller plagedes af Aagerkarle,



I Samuels Bog Cap. 20.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

søgte til ham og gav sig i hans Følge. Med en firehundrede Mand drog nu David til Moab, hvor han gav sin Fader og sin Moder i Kongens Varetægt, medens han selv, paa Profeten Gads Advarsel, vendte tilbage til Israels Land, men da Savl spurgte det, forfærdedes han saare og spurgte sine Mænd, om dog Ingen vilde forbarme sig og forraade ham David, hvem hans egen Søn gjorde Bistand i at efterstræbe ham. En Edomit ved Navn Doeg svarede: Jeg saae Isajs Søn hos Akimelek i Nobe, og han raadspurgte Herren for ham og gav ham Spise og Goliats Sværd. Da lod Savl hente Akimelek og al hans Slægt og alle Præster i Nobe og spurgte, hvorfor de dog havde sluttet Forbund med David for at forraade Kongen, og Akimelek svarede: Jeg ved Intet af alt dette, hverken Smaat eller Stort; hvem blandt alle dine Tjenere er vel saa tro som David, og han er Kongens Svigerson og hædret i dit Hus; men Savl fældte Dødsdom over ham og bød sine Svende slaa Præsterne ihjel, men de vægrede sig. Saa dræb Du Præsterne! bød Savl Doeg, og han myrdede dem Alle, fem og firsindstyve Mænd, og for til Nobe og slagtede Alt, baade Mand og Kvinde, baade Folk og Fæ. Den Eneste der undkom var en af Akimeleks Sønner, der flygtede til David med Livkjortelen og fortalte ham hvad sket var, og David sagde: Jeg er Skyld i dine Frænders Død, men bliv nu hos mig, saa vil vi staa Last og Brast med hinanden!

8. **David sparer Savls Liv i Hulen.** 1 Sam. Bog, 24.

Derefter drog Savl ud i Vaaben for at tage David af Dage, men Herren beskjærmede hans Liv, og nu skete det engang i Gede-Kildens Ørk, at Savl gik ind i en Hule, hvor David sad med sine Mænd, og de mente, det var et Vink fra Herren, at han skulde dræbe sin Fjende. Nej, svarede David, Herren bevare mig for at lægge Haand paa hans Salvede! og han reddede Savls Liv, men listede sig hen og skar en Flip af hans Kappe, og da Savl var gaaet ud, fulgte han efter, kastede sig til Jorden for Kongen, viste ham Flippen og sagde: Hvad vil Du lyde de Mennesker, der sige: David søger Din Ulykke! da jeg skar Flippen af din Kappe, vilde jeg ikke slaa Dig ihjel; Herren vil dømme os imellem og hævne mig, men min Haand skal ikke røre Dig! Da brast Savl i Graad og svarede: Du er retfærdigere end jeg, thi jeg gjorde Dig ondt, men Du gjorde mig godt, Herren gjengjælde Dig det, men gjør mig nu din Ed, — thi jeg ved Du bliver Konge — at Du ikke vil udrydde min Afkom og udslette mit Navn af min Faders Hus! og David tilsvor ham det, og Hver drog sine Veje.

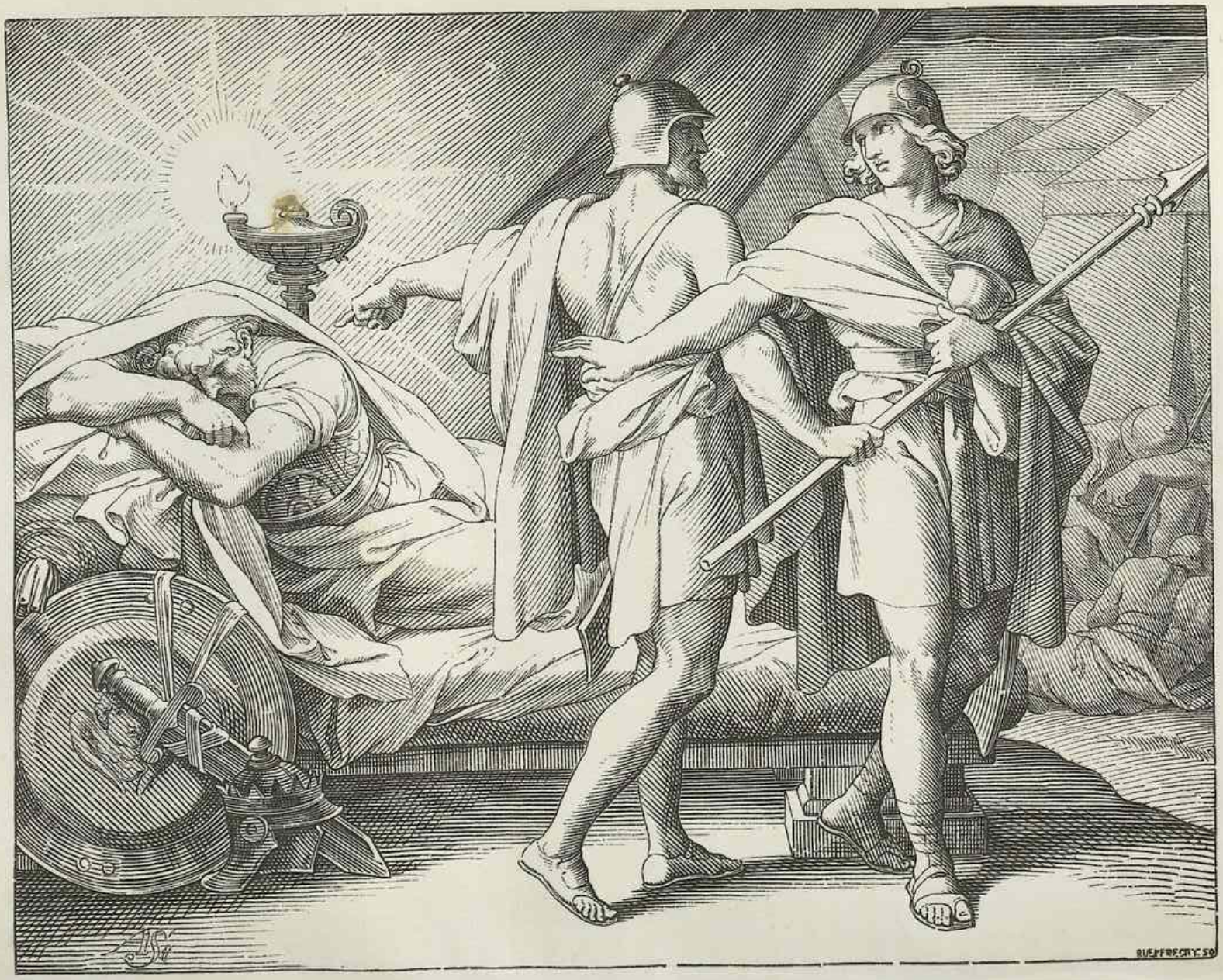
9. Nabal og Abigajl. 1 Sam. Bog, 25.

Medens David nu laa i Parans Ørk, boede der i Maon en Mand, kaldet Nabal, det er Taabe, rig var han og havde sine Hjorder gaaende paa Karmels Bjerg, men han svarede til sit Navn og var arrig og nidsk; hans Hustru Abigajl derimod var baade dejlig og klogtig. Nu lod Nabal klippe sine Faar, og da David spurgte det, bød han ti af sine Svende gaa til ham, bringe ham sin Hilsen og sige: Dine Folk har været hos os, vi har aldrig fornærmet dem, og de har Ingenting mistet, Du kan spørge dem selv; men se nu til os i Venlighed, siden vi kommer paa en Glædesdag, og giv dine Tjenere og din Søn David hvad der falder Dig i Haanden! Saaledes røgtede Davids Svende deres Ærinde, men Nabal svarede: Hvem er den David, og hvem er Isajs Søn! der er nuomstunder formange Tjenere, der løber bort fra deres Herrer, til at jeg skulde tage mit Vand og Brød og Slagtekvæg, som jeg har slagtet til dem, der klipper for mig, og give det til Folk, om hvem jeg ikke ved, hvor de har hjemme! og saasnart David havde faaet den Besked, bad han sine Mænd tage deres Sværd, og drog op at gjæste Nabal med fire hundrede Mand. Men imidlertid havde en af Nabals Karle fortalt Abigajl, hvad sket var; og, lagde han til, de Mænd har været saa gode imod os, ja som en Mur om os, baade Nat og Dag, men se nu Du til hvad Du vil gjøre, thi en Ulykke forestaar vor Herre og hele hans Hus, og han er en Usling, som Ingen kan tale med! og strax tog Abigajl Vin og Brød og Lammekjød og andre Fødevarer og gav sig dermed paa Vejen til David, hvem hun ogsaa snart mødte, som han drog op for at fuldkomme sin Trudsel, at næste Morgen skulde der ikke aande saa meget som en Hund i hele Nabals Hus. Saa kastede hun sig da ned for hans Fødder og bad ham ydmygelig lade sig forsone; thi, sagde hun, jeg saae ikke min Herres Tjenere, og Nabal svarer til sit Navn: Taabe hedder han, og Taabe er han, men tag nu mod denne Gave, din Tjenerinde bringer, og naar Herren holder Ord og sætter Dig til Fyrste over Israel, skal Du ikke have det at græmme Dig over, at Du har udøst uskyldigt Blod og hævnet Dig selv! Og David tog mod Gaven og takkede Herren og Abigajl, der havde frelst ham fra Blodskyld, saa nu vendte hun tilbage med Fred; men imidlertid havde Nabal anrettet et kosteligt Gilde og drukket sig saa fuld, at hans Hustru først næste Morgen kunde fortælle ham, hvad Fare han havde været i, men da han hørte det, forfærdedes han saa højlig, at han blev syg og døde ti Dage derefter, og da David spurgte det, sagde han: Lovet være Herren, der førte min Sag, men frelste

RUEPPRECHT. SC.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



1 Samuels Bog Cap. 26.

mig fra Synd! og han sendte Bud til Abigajl og tog hende til Ægte.

10. David sparer Savls Liv i hans Vognborg. 1 Sam. Bog, 26. 27.

Atter drog nu Savl ud at forfølge David, men Davids Spejdere bragte ham Kundskab om Kongens Færd, og som nu Savl havde slaaet Lejr og hvilede i sin Vognborg, omringet af sine Mænd, og med Abner sin Frænde og Høvding, ved sin Side, spurgte David to af sine Kæmper: Hvem vil følge mig ned til Savl? og Abisaj tilbød sig. Altsaa gik de ned i Lejren ved Nattetid og fandt Kongen sovende, med hans Spyd stukket i Jorden ved hans Hovedgjærde, og Abisaj sagde til David: Her har Gud givet Dig din Fjende i din Vold: nu vil jeg sætte Spydet igjennem ham, saa det kan være nok med en Gang! Nej, svarede David, rammer Herren ham, saa han dør eller falder i Strid, det er en anden Sag, men Gud bevare mig for at lægge Haand paa hans Salvede, men tag nu hans Spyd og hans Vandkrukke, og lad os saa gaa! Og David steg op paa et Bjerg, langt fra Lejren, og raabte til Abner: Er Du ikke en Mand og den første i Israel, hvorfor har Du da ikke holdt Vagt over din Herre; I har forbrudt jert Liv, som I har bevogtet Herrens Salvede: se, her er Kongens Spyd og Vandkrukken fra hans Hovedgjærde! Da kjendte Savl Davids Røst og bad ham vende tilbage, thi nu skulde han aldrig gjøre ham Skade tiere, men David svarede: Lad kun En komme herover og hente Kongens Spyd, men Gud lønne den Mand, i hvis Vold han gav Dig idag, og frelse mig af al Trængsel! Derpaa velsignede Savl David og drog hjem igjen, men David, der frygtede for dog tidlig eller silde at falde i Savls Hænder, drog til Gat og tog sin Tilflugt til Filister-Kongen Akis, der nu tog venlig imod ham, da han kom med sex hundrede Mand, og gav ham Byen Siklag at bebo, paa Grændsen af Juda.

11. Savl adspørger Spaakvinden. 1 Sam. Bog, 28.

Atter brød Filister-Hæren ind i Israels Land, og Savl samlede Folk og slog Lejr i Gilboa, men hans Mod havde forladt ham, og vel fordristede han sig endnu til at raadspørge Herren, men han svarede ham ikke. Da sagde Savl til sine Mænd: Opsøger mig en Spaakvinde, at jeg kan adspørge hende! og de svarede ham: Der er en Saadan i Endor! Og Savl forklædte sig og gik en Nat til Kvinden, fulgt af to Svende, men da han bad hende gjøre sine Konster, svarede hun: Du ved jo nok, at Savl har udryddet alle Spaakvinder og Troldmænd af Landet, hvorfor vil Du da forraade mit Liv? Saa sandt Herren lever, svarede han, det skal ikke regnes Dig

til Onde! og bad hende dernæst mane ham Samuel frem, men da Kvinden saae Samuel, raabte hun højt: Hvorfor har Du bedraget mig: Du er jo Savl! Kongen svarede: Frygt ikke, hvad ser Du? Guder, sagde hun, der stige op af Jorden, og der kommer en gammel Mand, svøbt i en Kappe. Da kastede Savl sig til Jorden, og Samuel sagde: Hvi gjør Du mig Uro og kalder mig op? men Savl svarede: Jeg er i stor Nød og har Krig med Filisterne, men Herren er veget fra mig og svarer mig ikke, saa kaldte jeg Dig, for at høre, hvad jeg skal gjøre. Er Herren blevet din Fjende, hvi kommer Du da til mig, vedblev Samuel, han gjør som han lod mig sige det, river Riget fra Dig og giver David det, tilmed giver han baade Israels Hær og Dig i Filisternes Vold, og imorgen skal Du og dine Sønner være hos mig. Da styrtede Savl til Jorden, forfærdet og udmattet, thi han havde ikke smagt Noget den hele Dag og den hele Nat, og selv Spaakvinden ynkedes over ham og nødte ham til at spise inden han forlod hende, og han gik som han kom, ved Nattetid.

12. Savls Fald. 1 Sam. Bog, 31.

Snart efter opfyldtes Samuels Spaadom, thi Filisterne vandt Sejr, og Savls Mænd tog Flugten og faldt, gjennemborede, paa Gilboas Bjerge. Jonatan og hans to Brødre var alt døde, da Savl stod saaret og ængstet af Bueskytternes Anfald, og han bød sin Vaabendrager: Drag dit Sværd og stik mig ihjel, at ikke de Hedninger skal gjøre det og drive Spot med mig! men Vaabendrageren hverken vilde eller turde, da tog Savl selv sit Sværd og jog det gjennem sig; og da Vaabendrageren saae, han var død, gjorde han som sin Herre. Næste Dag kom Filisterne og fandt Kongens og hans Sønners Lig, hvorpaa de sendte Bud om i hele deres Land og udraabte Sejren ved alle Templer, og de hug Hovedet af Savl, men hængte hans Krop paa Betsans Mure, tilligemed hans Sønners; men Borgerne i Jabes, hvem Savl havde frelst fra Ammoniten Nahas, listede sig hen ved Nattetid, tog Ligene ned, bragte dem hjem og brændte dem, og de begrov Benene i deres By og holdt Faste i syv Dage.

13. David lader Savls foregivne Morder dræbe. 2 Sam. Bog, 1.

Nu kom en Fremmed til Siklag med Bud om Nederlaget og fortalte ikke alene, at nu var baade Savl og Jonatan døde, men tilføjede endog, at han selv just var kommet til Gilboas Bjerge, i samme Øjeblik som Kongen stod der, støttet paa sit Spyd, og forfulgt af sine Fjender, hvorpaa han havde bedet ham dræbe sig, hvad han da ogsaa havde gjort; og, sagde han, jeg tog hans Krone og hans Armbaand og bringer nu min Herre dem. Da sønderrev David og hans Svende

deres Klæder og fastede og græd, til Solen gik ned, for Savl og Jonatan og Herrens Folk, der var faldet for Sværdet, og David spurgte Budføreren, hvorfra han var, men han svarede: Jeg er en Søn af en Fremmed, en Amalekit. Og Du frygtede ikke, svarede David, for at lægge Haand paa Herrens Salvede! og han bød en af sine Mænd dræbe ham og sagde: Dit Blod paa dit Hoved, din egen Mund har vidnet mod Dig! Og David skrev en Klagesang og sørgede især inderligt over Jonatan, som vi kan læse i Klagesangen; thi der hedder det: Jeg maa sørge over Dig, min Broder Jonatan, Du var mig saare elskelig: din Kjærlighed var mig et Under fremfor Kvinders Kjærlighed.

David.

(Omtrent Aar 1050 før Kristi Fødsel.)

1. David bliver Konge. 2 Sam. Bog, 2—5.

Efter Savls Død spurgte David Herren, til hvilken af Juda Stæder han nu skulde drage op, og Herren svarede: Til Hebron. Saa drog David op til Hebron, og Juda Mænd kom og salvede ham til deres Konge, men Savls Høvidsmand Abner tog Isboset, Savls Søn, og satte ham til Konge over Israel; men da han havde været Konge i syv Aar, saa listede et Par af hans Høvdinger sig ind til ham en Dag, han laa og sov Middagssøvn, stak ham ihjel, skar Hovedet af ham og bragte det til David, men han sagde: Jeg dræbte jo ham, der bragte mig Bud om Savls Død, som bragte han et Glædesbudskab, og nu, da ugudelige Mænd har myrdet en Uskyldig paa hans Seng, i hans eget Hus, skulde jeg da ikke hævne hans Blod og udrydde Eder af Jorden! og han bød sine Mænd slaa dem ihjel og hugge Hænder og Fødder af dem og hænge Kroppene op til Skam og Skjændsel.

Nu flokkedes Mænd af alle Stammer om Kong David og bød ham herske over sig; thi, sagde de, alt i Savls Dage gik Du i Spidsen for Israel, og Dig har Herren udvalgt til Hyrde for sit Folk! og alle Israels Ældste kom til ham og salvede ham, efterat han havde sluttet Forbund med dem for Herrens Aasyn. Men endnu var Jerusalem i Jebusiternes Vold, og Hedningerne pralede af, at deres Guder — de Blinde og de Halte, som Israel kaldte dem — skulde være stærke nok til at holde David ude, men ikke desto mindre stormede han Byen, indtog den, og Joab, en Broder til Abisaj, var første Mand paa Murene, og fra den Tid af fik Jerusalem Navnet Davids Stad,

thi han byggede paa Sion og boede der; men kun kort var den Tid, da han sad i Ro i sit Hus, thi alt hans Liv gik hen i Kamp med Herrens Fjender, og Held og Hæder fulgte hans Vaaben.

2. Arken føres til Davids Stad. 2 Sam. Bog, 6. 7.

Derefter førte David Herrens Ark ind i Jerusalem under Lovsange og Harpeklang, ofrede en Tyr og en Kalv ved hvert sjette Skridt man gik med Arken, ja dansede selv foran den, som en Tjener for sin Herre. Men da nu David havde faaet Arken bragt ind i Helligdommen og vendte tilbage til sit Hus, efterat have beværtet Folket, da gik hans Hustru Mikal, Savls Datter, ham imøde og drev Spot med hans Fromhed, men David svarede: Ja, jeg dansede for Herren, der udvalgte mig fremfor din Fader og alt hans Hus og bød mig at herske i Israel! Og senere, da Kong David havde faaet Fred for sine Fjender, sagde han til Profeten Natan: Se, jeg bor i et Seder-Hus, men Herrens Ark staar mellem Tepper! og Natan svarede: Gjør hvad Du har i Sinde, thi Herren er med Dig! Saa var da Kongen og Profeten enige om at agte det for passeligt at bygge Herren et Hus, men samme Nat lød Herrens Ord til Natan: Gaa hen og sig min Tjener David: Skulde vel Du bygge mig et Hus, hvori jeg skulde bo: jeg har jo ikke boet i et Hus, men vandret i et Telt, fra den Dag jeg førte Israels Børn op af Ægypten og indtil denne Dag, og mon jeg vel har sagt til nogen Stamme: Hvorfor bygger I mig ikke et Hus af Sedertræ? Saa taler da Herren, Hærskarernes Gud: Jeg tog Dig fra Faare-Toften, at Du skulde være Fyrste over mit Folk, og jeg har været med Dig paa alle dine Veje og har ødelagt alle dine Fjender og givet Dig et stort Navn; og Herren lader Dig vide, at han vil bygge Dig et Hus, thi naar dit Levnetsløb er udrundet, og Du hviler hos dine Fædre, vil jeg oprejse din Sæd efter Dig og stadfæste hans Rige, han skal bygge mit Navn et Hus, og jeg vil befæste hans Kongestol til evig Tid, ja, jeg vil være ham en Fader, og han skal være mig en Søn! Og David priste Herren for hans store Miskundhed mod Israels Folk og mod Davids Hus og bad ham holde sit Løfte, at hans Tjeners Hus maatte velsignes i al Evighed.

3. Davids Synd og Omvendelse. 2 Sam. Bog, 10—12.

Ammoniternes Konge Nahas og David havde holdt Venskab med hinanden, og da Nahas døde, sendte David Bud til hans Søn Hanun, der blev Konge efter ham, for at trøste ham over hans Faders Død, thi han sagde: Jeg vil gjøre vel mod Hanun, som hans Fader gjorde vel imod mig! men Ammoniternes Høvdinger mistænkte Davids


RUEPPRECHT. SC.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Sendebud og fik deres Konge til at tro, at de var kommet som Spejdere. Nu lod Hanun gribe Sendebudene, klippede det Halve af deres Skjæg, — den største Skjændsel, man kan gjøre en Østerlænder — skar det Halve af deres Klæder og sendte dem derpaa tilbage til David, men han blev saare vred, som venteligt var, og bød Hæren rykke ud imod Ammoniterne. De blev ogsaa snart slaaede af Joab, og Syrerne, hvem de havde lejet til at gjøre sig Bistand, af David selv, men medens nu Joab laa og belejrede Ammons Børns Hovedstad, traf det sig, at David, der var vendt tilbage til Jerusalem, fik Øje paa en dejlig Kvinde ved Navn Batseba, der var gift med en af hans ypperste Stridsmænd, Hetiteren Urias. Og David lod hente Batseba og bedrev Hor med hende, ja af Frygt for at Urias skulde opdage Forbrydelsen, føjede han Mord til Hor og sendte Urias, hvem han havde ladet hente til Jerusalem, tilbage til Krigshæren med et Brev til Joab, at han skulde give ham til Pris for Fjenden og lade ham i Stikken, at han kunde miste sit Liv, og Joab adlød. Nu kom der Bud, at Urias var falden og Flere med ham, og David svarede hel ligegyldig: Lad det ikke bekymre Dig, thi Sværdet bider iflæng! men Herren fortørnedes saare over Kongens Misgjerning. Da sendte Herren Profeten Natan til Kongen, og han traadte for ham og sagde: Der boede to Mænd i en By, den Ene var rig, og den Anden var fattig. Den Rige havde Kvæg i svære Mængde, baade stort og smaat, men den Fattige havde kun et lille Lam, som han havde kjøbt og opfæstet, og som var voxet op hos ham, med hans Børn: det aad af hans Haand og drak af hans Bæger og laa i hans Skjød og var som hans Datter. Nu kom der engang en Gjæst til den Rige, og han nænte ikke at tage af sit eget Kvæg, stort eller smaat, men tog den fattige Mands Lam og tillavede det for den Fremmede. Da David hørte det, fortørnedes han saare og raabte: Saa sandt Herren lever, den Mand, der har gjort det, har forbrudt sit Liv, og Lammet skal han betale firedobbelt! men nu tog Natan Ordet: Du er selv Manden, thi saa taler Herren, Israels Gud: jeg salvede Dig til Konge over Israel, frelste Dig fra Saul, hvorfor har Du da foragtet Herrens Ord og gjort hvad der er ham mishageligt: Du har taget Urias' Hustru tilægte og ham har Du myrdet med Ammons Børns Sværd. Derfor siger Herren: Se, jeg sender Ulykke over Dig fra dit eget Hus. Ja, svarede David, jeg har syndet for Herren! Da, sagde Natan, har ogsaa Herren tilgivet din Synd, saa Du skal ikke dø; men eftersom Du har lært Herrens Fjender at bespotte ved denne Gjerning, skal Barnet, der er født Dig,

visselig dø! Dermed gik Natan sin Vej, men Barnet blev sygt, som Profeten havde sagt, og David laa paa Jorden og fastede og bad og vilde ikke lade sig trøste. Endelig døde Drengen, og Kongens Tjenere turde ikke sige ham det, men da han mærkede hvad sket var og spurgte dem derom, tilstod de det dog, og strax stod David op, vaskede sig og gik ind i Herrens Hus og tilbad sin Gud, hvorpaa han vendte tilbage, lod rette an for sig og holdt Maaltid. Da sagde hans Tjenere: Hvad er det dog, Du gjør: medens Drengen levede, fastede og græd Du, og nu han er død, staar Du op og holder Maaltid! men David svarede: Ja, da han levede, fastede og græd jeg, thi jeg tænkte: hvem ved, Herren kunde være mig saa naadig, at han maatte leve! men hvorfor skulde jeg faste, nu han er død, mon jeg kan kalde ham tilbage: jeg kommer til ham, men han ikke til mig! Derefter fødte Batseba David en anden Søn, og hans Fader gav ham Navnet Salomo.

4. Absalons Oprør. 2 Sam. Bog, 14—17.

Blandt Davids mange Sønner var der ogsaa En, der hed Absalon, og han var den smukkeste Mand i hele Israel, saa paa hans Legeme var der intet at udsætte, fra Top til Taa, og hans Haar vorede saa svært, at han maatte lade det afrage, at det ikke skulde blive ham for tungt. Men Absalon var saare lumsk og tog sig for at støde sin Fader fra Tronen, og begyndte med at blænde Folkets Øjne, thi baade skaffede han sig Heste og Vogne og halvhundrede Svende til Forløbere, og desuden stod han daglig paa Vejen til Kongens Port og kaldte paa Enhver, der havde en Sag for Retten, spurgte hvor han havde hjemme, og sagde til ham: Ja, Retten er paa din Side, men Kongen har jo ikke sat Nogen til at høre Dig, vilde blot Nogen sætte mig til at domme i Landet, at hver Mand, der havde en Sag eller Trætte, kunde komme til mig, saa skulde jeg skaffe ham Ret! Og naar Nogen vilde kaste sig ned for ham, som Skik og Brug var, saa rakte han ham Haanden og kyssede ham.

Saaledes drog Absalon alt Folket efter sig, ja selv hans Faders Raadgiver Akitofel gav sig i Ledtog med ham, men Akitofel var saare berømt for sin Visdom, saa hans Raad agtedes i Israel, som kunde det være Guds eget. Med sin Faders Forlov drog nu Absalon ned til Hebron, men imidlertid havde han sine Haandlangere fordelte om i Landet, at de, saasnart Trompeten klang, skulde gjøre vitterligt overalt, at nu var Absalon hyldet til Konge i Hebron. Anslaget lykkedes, saa nu strømmede der Folk til Absalon, men til David kom der Bud, at nu fulgte hele Israel Absalon, og selv troede han, at

det kunde aldrig nytte at tænke paa Modstand, bad altsaa sine Mænd følge sig og tog Flugten til Fods, med hele sit Hus. Og David gik barfodet og med tilhyllet Hoved, op ad Oliebjerget, og som han naaede Toppen, se, da kom hans Ven Husaj ham imøde med sønderreven Kjortel og Jord paa sit Hoved, men David sagde til ham: Følger Du med mig, er Du mig kun til Byrde, men vender Du tilbage til Byen og siger til Absalon: jeg vil tjene Dig, som jeg tjente din Fader, saa kan Du forstyrre mig Absalons Anslag. Som nu David vandrede videre, kom en Mand frem ved Navn Simej, og han var af Savls Slægt, og sparkede i Støvet og kastede med Stene efter David og hans Følge og bandede ham og raabte: Herud, din Blodhund, din elendige Karl! nu hævner Gud al Savls Slægts Blod paa Dig! Da raabte Abisaj til David: Skal den døde Hund bande min Herre, Kongen; lad mig gaa over og hente hans Hoved! men David svarede: Lad ham bande, thi Herren har befalet ham det: naar min egen Søn staar mig efter Livet, kan I nok lade den Benjaminit bande mig!

Imidlertid holdt Absalon sit Indtog i Jerusalem, fulgt af Akitofel og en stor Mængde af Folket, og Husaj kom ham imøde og raabte: Kongen leve! Er det din Kjærlighed til din Ven, svarede Absalon, hvi følger Du ikke ham? Nej, svarede Husaj, den, Herren og Folket og al Israel vælger, ham tilhører jeg, og hos ham bliver jeg. Men Akitofel sagde til Absalon: Lad mig udsøge mig tolv tusinde Mand og overfalde David ved Nattetid, medens han er træt og magteslos, saa vil jeg fælde ham alene og føre alt Folket tilbage til Dig: da har Du hvad Du ønsker Dig, og alt Folket er frelst. Det Raad behagede Absalon vel og Israels Ældste ligesaa, men dog bød Absalon, at man ogsaa skulde kalde Husaj og høre hans Mening, og saasnart han kom og fik høre, hvad Talen var om, sagde han strax: Nej, denne Gang dur Akitofels Raad ikke: Du kjender jo nok din Fader og hans Mænd, at de er bistre Kæmper, som en Bjørn, man har taget Ungerne fra; og gik det nu galt i Begyndelsen, og det spurgtes blandt Folket, at Absalons Mænd havde lidt et Nederlag, saa tabte Hvermand Modet, selv den, der er saa kjæk som en Løve. Nej, saml al Israel, fra Dan til Versaba, og drag selv med i Krigen: saa kommer vi over ham som Duggen falder over Jorden, saa der skal ikke blive En igjen af ham og alle hans Mænd! Og Herren betog Absalon og alt hans Slæng Forstanden, saa de raabte, Alle som en Mand, at Husajs Raad var bedre end Akitofels, og da Akitofel hørte det, sadlede han strax sit Æsel, red hjem og bestikkede sit Hus, snørede Struben

sammen paa sig og blev begravet i sin Faders Grav. Men Husaj sendte Bud og lod mælde Kong David hvad Skjæbne Akitofel havde tiltænkt ham, og saasnart David fik den Tidende, bød han sine Mænd gaa over Jordan og drog op til Mahanajm.

5. Absalon mister Livet. 2 Sam. Bog, 18. 19.

Nu gik ogsaa Absalon over Jordan og rykkede frem mod Mahanajm, men imidlertid havde David faaet samlet en Hær, som han nu bød Joab, Abisaj og Ittaj føre i Marken mod Absalons; og selv, sagde han, vil jeg ogsaa følge med Eder. Nej, svarede Folket, thi om end vi tog Flugten, eller Hælvten af os faldt, kunde det endda blive godt, men Du gjælder ti Tusinde af os: bedre er det, at Du kan komme os til Hjælp fra Byen af! og David fejede sig efter Folkets Villie og blev i Mahanajm, men som hans Mænd rykkede ud, Skare efter Skare, stod han i Porten og bød Høvdingerne i alt Folkets Paahør, at vogte sig vel for at gjøre Absalon Skade. Nu stødte Hærene sammen i Efraims Skov, og Slaget gik Absalon imod, saa hans Mænd maatte tage Flugten og adspredtes i Skoven, men selv red han et Mulæsel og stødte lige paa Davids Svende, og som han kom under en stor Terebinte, fik han Hovedet ind mellem Grenene, saa han blev hængende fast, og Mulen løb fra ham. Det saae en af Davids Mænd og meldte det til Joab, men han spurgte strax: Hvorfor hug Du ham ikke ned? saa havde jeg givet Dig ti Sekel Solv og et Bælte. Nej, svarede Manden, om Du end havde givet mig tusinde, havde jeg dog aldrig lagt Haand paa Kongens Søn, thi vi hørte jo Kongens Befaling til Dig og Abisaj og Ittaj, at I skulde vogte Jer vel for at gjøre Absalon Skade. Ja, nu har jeg ingen Tid at staa længere her hos Dig, svarede Joab, greb tre Spyd, for afsted og stødte dem i Hjertet paa Absalon, men Joab havde ti Vaabendragere og de for ind paa Absalon og bar Vaaben paa ham, tog saa Liget og smed det ned i en Kule i Skoven og kastede en stor Stendysse op over det. Derefter lod Joab støde i Trompeten og Forfølgelsen standse for at spare Folkets Liv, men vel vidste han, at David vilde sørge mere over Sønnens Død, end glædes over Sejren, og det blev ogsaa Tilfældet, thi saasnart det blev ham mældt, at Slaget var vundet, spurgte han ogsaa i samme Øjeblik: Er Drengen Absalon i god Behold? og da han fik til Svar: Gid det gaa alle min Herre Kongens Fjender og Hver, der gjør Oprør imod Dig, som det er gaaet ham! skjulte han sit Ansigt, lukkede sig inde, græd og jamrede sig: Min Søn, min Søn Absalon, gid jeg var død i dit Sted! Og Folket forfærdedes over Davids Sorg og stjal sig ind i

Staden, skamfulde, som havde de flygtet med Skjændsel af Slaget, men da Joab hørte, hvad der gik for sig, traadte han dristig frem for Kongen og sagde: Idag beskjæmmer Du dine Tjenere, der har frelst Dig og alle Dine, thi Du elsker dem, der hade Dig, og hader dem, der elske Dig; for det kan jeg mærke, at hvis Absalon levede, og vi var døde Allesammen, saa vilde Du være fornøjet: men gaa nu ud og tak dine Tjenere, thi det sværger jeg Dig til, at gjør Du ikke det, saa bliver ikke en Mand hos Dig inat, og der kommer en større Ulykke over Dig, end der har rammet Dig indtil denne Dag! Saa maatte da Kongen lytte til den Mands Raad, der havde dræbt hans Søn, men frelst Land og Rige, og gaa ned i Porten og takke sin Hær, og alt Folket samledes atter omkring deres gamle Konge, der havde frelst dem for Filisternes Overvold, og var enige om at føre ham tilbage til hans Kongeborg og kjende ham for Herre.

6. **David taler om Tempel-Bygningen.** 1 Kong. Bog, 1. 1 Kron. Bog, 22—29.

Blandt alle sine Sønner havde David, paa Herrens Befaling, udnævnt Salomo til sin Eftermand; men en af hans ældre Brødre slog ind paa Absalons Veje, ophøjede sig selv og vilde være Konge, men det gik ham ikke stort bedre end Absalon, og Salomo blev ved denne Lejlighed salvet til Konge. Og David sagde til ham: Jeg havde betænkt at bygge Herrens Navn et Hus, men da lød Herrens Ord til mig: Du har ført mange Krige og udgydt meget Blod: Du skal ikke bygge mit Navn et Hus; men der er født Dig en Søn, som skal være en fredelig Mand, thi jeg vil give Israel Fred og Ro i hans Dage, han skal bygge mit Navn et Hus, han skal være mig en Søn og jeg vil være ham en Fader! For nu at lette Salomo Arbejdet, havde David samlet baade Guld og Sølv, Kobber og Jern, Træ og Stene og hvad Andet der kunde høre til Bygningen, i svær Mængde, og paa hans Begjæring skjød alt Folket desuden sammen, Hver som han havde Hjerte til, og David takkede Herren, at han havde rørt Folkets Hjerter og givet dem Evne til at ære ham med hvad ham selv tilhørte.

7. **Davids Død.** 1 Kong. Bog, 2.

Da Tiden nu kom, at David skulde dø, talede han til sin Søn Salomo som følger: Nu gaar jeg alt Kjøds Gang, men vær Du stærk og vær en Mand, og giv Agt paa Herrens Paamindelse, at Du kan vandre paa hans Veje og holde hans Skikke og Bud og Domme og Vidnesbyrd, som der staar skrevet i Mose Lov, saa Du kan handle viselig i al din Gjerning og i Alt hvad Du foretager Dig, for at Herren kan holde sit Ord, som han talede til mig: hvis dine Sønner

vil give Agt og vandre ærlig for mit Aasyn, af ganske Hjerte og ganske Sind, saa skal der aldrig fattes Dig en Mand paa Israels Kongestol! Derefter døde David og blev begravet i Davids Stad: i fyrretyve Aar havde han været Konge, syv i Hebron og tre og tredive i Jerusalem, men endnu mærkeligere end ved sin Kongemagt og Heltebedrifter blev han ved Profetiens Aand, der var over ham, thi det var Sandhed hvad han vidnede i sin Dødsstund: Herrens Aand talede ved mig, og hans Ord laa paa min Tunge! og hans Salmer kan vi med Sandhed kalde mageløse den Dag idag: i dem klager Menneskets sig for sin Gud, paakalder ham og priser ham, som ingen Synder kan det, uden Aanden er over ham, og Herren svarer paa Bønnen og trøster i Nøden, som ene han kan det, der gjennemskuer Tiden og raader for Alting.

Efter Davids 84de Salme er det vi synger:

1. Egen Tone af Gebauer.

Hyggelig, rolig,
Gud! er Din Bolig,
Inderlig skjøn!
O, hvor mit Hjerte
Længes med Smerte,
Sukker i Løn
Efter at gjæste din Helligdom prud,
Efter at bo hos den levende Gud!

Godhedens Kilde!
Aarle og silde
Gjæstmild er Du!
Ved dine Sale
Spurv møder Svale,
Kom det ihu!
Som ved dit Alter den kvidrende Fugl,
Und dog i Templet din Tjener et Skjul!

Lykkes og trives,
Styrkes, oplives,
Skal dine Smaa,
Voxe i Kræfter,
Stige derefter,
Højeloft naa,
Himle, hvor Øjet, som græder ej mer,
Gudernes Gud i sin Herlighed ser!

Tusinde Døgne,
Verdslige, søgne,
Gyldne for Kjød,
Kan de vel ligne
En Dag af dine,
Som vi dem nød,
Naar under Sang, med dit vingede Ord,
Sjælen afby over Stjernerne for?

Hos Dig at bygge,
Højeste Lykke
Kaldes med Ret,
Der lyster Tunge
Altid at sjunge,
Vorder ej træt,
Til ikke lægger og tager ej fra
Glædens det evige Halleluja!

Alt dog hernede
Lykkelig hede
Skal hvo Dig tror;
I Himmerige
Før han indkige
Frit paa dit Ord,
Ja, i hans Hjerte fra Faarernes Dal
Trappe Du bygge til Himmerigs Sal!

Ei vil jeg bytte,
Gud, i din Hytte,
Tiggerens Plads
Bort for det Sæde,
Stolte beklæde,
Højt i Palas!
Godt ikke fattes, hvem Gud haver kjær!
Lavt er ej bænket, hvem Du sidder nær!

Sandhed og Naade
Det er din Gaade,
Stor-Herre bold!
Salig at prise
Er den Retvise
Du er hans Skjold,
Øje Du holder med Salvede Smaa,
Til for dit Ansigt de kronede staa!

Efter Davids 92de Salme er det vi synger:

2. Egen Tone.

Giv mig Gud en Salme-Tunge,
Saa for Dig jeg ret kan sjunge,
Højt og lydelig!
Saa jeg føle kan med Glæde,
Sødt det er om Dig at kvæde
Uden Skrømt og Svig!

Himlene din Glands forkynde,
Lad hver Morgen mig begynde
Dagen til din Pris!
Og naar Aften-Klokken ringer,
Lad min Sjæl paa Lærke-Vinger
Stige ligervis!

Aldrig noksom Dig kan love
Mand paa Mark og Fugl i Skove
For din Miskundhed,
Lige god i Ny og Næde,
Gjør Du, os til Gavn og Glæde,
Mer end Engle ved!

Hvert dit Værk er stort Vidunder,
I din Visdom Ingen bunder,
Som af den har øst,
Kun en Daare tør det nægte,
At hos Dig er Alting ægte,
Alting mageløst!

Græsset lig er hver en Synder,
Ender, før han ret begynder,
Visner i sin Vaar,
Himle selv forgaa af Ælde,
Men i grundfast Guddoms-Vælde
Evig Du bestaar!

Dine Fjender gaa tilgrunde,
Ja, som Avner skal de Onde
Hvirvles, vejres hen,
Mens i Alderdommens Dage,
Herlig Kræfterne tiltage
Hos din gode Ven!

Fjender styrte, før de rave,
Glade over deres Grave
Høre vi dit Ord:
Som en Palme, som en Seder,
Rank opgror og sig udbreder
Retvished paa Jord!

Om end gjennem Dage haarde,
Blomstre skal i dine Gaarde
Hvert et Hjerteskud,
Bære Frugt paa gamle Dage,
Medens Bjerg og Skov gjentage:
Ejegod er Gud!

Salomo.

1. Herren aabenbarer sig for Salomo. 1 Kong. Bog, 3. 2 Kron. Bog, 1.

Da David var død, blev Salomo Konge i hans Sted. Og han drog til Gibeon, at ofre der paa Højen, thi der var Samlings-Teltet og Helligdommen, kun Arken stod i Jerusalem, men som Salomo nu havde bragt Herren tusinde Brændofre, aabenbarede Herren sig for ham om Natten i en Drøm og sagde: Forlang, hvad skal jeg give Dig? Og Salomo svarede: Nu har Du vist min Fader David, din Tjener, den store Naade at give ham en Søn til at følge ham paa Tronen, men jeg er kun en lille Dreng, der hverken ved ud eller ind, og staar blandt det store, utallige Folk, Du har udvalgt Dig: saa giv da din Tjener et lydigt Hjerte til at dømme dit Folk og skjelne mellem Ondt og Godt! Den Bøn tækkedes Herren, og han svarede: Siden Du bad derom, men hverken om et langt Liv eller om Rigdom, eller

om dine Fjenders Død, saa har jeg gjort som Du bad og givet Dig et vist og forstandigt Hjerte, saa der aldrig har været din Mage, skal ikke heller komme; men jeg giver Dig tillige hvad Du ikke bad om, nemlig Rigdom og Ære fremfor alle Konger i dine Dage, og hvis Du vandrer paa mine Veje som din Fader David, skal Du ogsaa leve længe. Da vendte Salomo tilbage til Jerusalem og bragte Herren Takofre foran Pagtens Ark, og han gjorde et stort Gilde for alle sine Tjenere.

2. Salomos Visdom. 1 Kong. Bog, 3. 2 Krøn. Bog, 9.

Paa denne Tid traadte to Kvinder frem for Kongen, at han skulde dømme dem imellem, og den ene begyndte: Ak min Herre, vi boede sammen i et Hus, og der var ingen Andre i Huset, og vi fødte hver sin Søn, men saa skete det en Nat, at hendes Søn døde, fordi hun kom til at trykke ham ihjel i Søvne, saa tog hun min Søn og lagde ham i sin Arm, medens jeg sov, men den døde Dreng i min, og jeg mærkede det først om Morgenen, at det var ikke min Søn. Nej, svarede den anden, den Levende er min, og den Døde er din! Da bød Kongen, at man skulde hente ham et Sværd, og da det var sket, sagde han: Hug nu det levende Barn i to Stykker og giv hver af dem det Halve! og strax forfærdedes den rette Moder og raabte: Ak, Herre, giv hende Barnet levende, men dræb det dog ikke! men den anden Kvinde sagde: Det skal hverken være mit eller dit, hug kun til! Nu vidste Kongen, hvem der var Moderen, og sagde: Giv hende Barnet levende og dræb det ikke, thi hun er dets Moder! og det spurgtes trindt i Israel, hvad Dom Kongen havde fældet, og alt Folket frygtede ham, thi det kunde vel forstaa, at den Visdom til at dømme var en Gave fra Herren, og fra alle Kanter kom der Reisende, at høre Kong Salomos Visdom.

Men da Rygtet om Kong Salomo og om Israels Guds Navnkundighed kom til Dronningen af Saba, rejste hun hjemmefra for at prøve Kongens Visdom med mørke Taler. Og hun kom til Jerusalem med et stort Følge, og med Kameler, belæsset med Balsam og Guld og Ædelstene, og hun forelagde Kong Salomo hvad der laa hende paa Hjerte, men han besvarede alle hendes Spørgsmaal, og der var ikke en af hendes Gaader, at han jo kunde løse den. Som nu Dronningen lærte at kjende al Salomos Visdom og saa al hans Herlighed, baade i hans eget Slot og i Herrens Tempel, forbavsedes hun over al Maade, og hun sagde til Kongen: Saa var det dog sandt hvad jeg hørte i mit Land om dine Ord og om din Visdom, hvorvel jeg troede det ikke, før jeg kom herhen og saae det med egne Øjne; men jeg havde

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

end ikke hørt det Halve, thi din Visdom og din Herlighed gaar over dit Rygte: salige ere dine Mænd, og salige ere disse dine Tjenere, der altid staa for Dig og høre din Visdom, og lovet være Herren, din Gud, der fandt Behag i Dig, saa han satte Dig paa Israels Trone! Og hun skjænkede Kongen baade Guld og Ædelstene og mere Balsam, end der nogensinde kom til Jerusalem derefter, men han gav hende gode Gaver til Gjengjæld, med Alt hvad hun begjærte, forinden hun drog hjem.

3. Templets Bygning, Redskaber og Indvielse. 1 Kong. Bog, 6—8.

Berømtest blev dog Salomo af det prægtige Tempel, han byggede i Jerusalem; i sit fjerde Regjeringsaar begyndte han derpaa, og syv Aar derefter var Herrens Hus færdigt. Det var afdelt ligesom Samlingsteltet, men havde baade Forgaard og Forsal, og i Forgaarden, der var omgjærdet af hugne Stene, beklædte med Sederbjælker, stod Brændofrets Alter, ti Alen højt og tyve Alen bredt, og et stort Bækken, hvori Præsterne kunde vaske sig, det kaldtes Kobberhavet og bares af tolv Kobberstude. Hele Templet var opført af hugne Stene og indvendig beklædt med Sedre, men alle Lamper og Skaaler og andre Redskaber, der brugtes i Helligdommen, vare af det pure Guld. Fløjdøren til det Allerhelligste var af Olietræ, med udskaarne Keruber og Palmegrene og udsprungne Blomster, men derinde stod to Keruber, ti Alen høje, ligeledes af Olietræ og guldbeslagne. Da nu Herrens Hus var færdigt og Kong Salomo havde ladet bringe derind alle de Redskaber, som dertil hørte, og nedlagt alt det Guld og Sølv, hans Fader David havde helliget Herren, i Templets Skatkammer, gav han Befaling, at alle Israels Stammefyrster og alle de Ældste skulde møde i Jerusalem for at hente Herrens Ark fra Sion. De kom, og nu tog Præsterne og Leviterne Arken op, med hele Samlingsteltet og Alt hvad deri fandtes, men Kongen og hele Forsamlingen gik foran og ofrede til Herren, og man satte Arken med Lovens Tavler — thi Andet var der nu ikke i den — ind i det Allerhelligste, mellem de to Keruber. Men som Præsterne gik ud af Helligdommen, fyldte en Sky Herrens Hus, saa at Præsterne ikke kunde staa derinde og passe deres Gjerning, og Salomo sagde: Herren har sagt: jeg vil bo i Mørket. Da vendte Kongen sig mod Folket og priste Herren, der havde holdt sit Ord, han gav David, og han stod foran Alteret og løftede sine Hænder mod Himlen og sagde: Herre, Israels Gud, hverken i Himmel eller paa Jord er der en Gud som Du, der holder Pagten og øver Miskundhed mod dine Tjenere, der vandre for dit Aasyn af ganske Hjerte. Skulde Gud virkelig bo paa Jorden: se, Himlene og Himlenes Himle mægte

ikke at rumme Dig, hvor skulde da det Hus, som jeg har bygget; men, Herre min Gud, vend Dig til din Tjeners Bøn og ydmyge Begjæring, at Du maa høre den Bøn, han nu opsender til Dig, at dine Øjne maa være aabne over dette Hus Nat og Dag og over det Sted, hvorom Du sagde: der skal mit Navn bo! at Du, paa det Sted, hvor Du bor i Himlen, maa høre den Bøn, din Tjener og dit Folk Israel beder her, høre den og være naadig! Saaledes blev Kongen ved og bad, at Herren vilde høre sit Folk, naar det paakaldte ham i dette Tempel, dømme det med Retfærdighed og fri det fra Fjendevold, Dyrtid, Pest og al Ulykke, ja tilgive Israel, sit Ejendoms-Folk, naar det paakaldte ham i Nøden, efterat han havde tugtet det og givet det i Fjenders Vold, at det skulde bortføres til fremmede Lande, for sine Synders Skyld, men han bad tillige, at Herren vilde bønhøre den Fremmede, der ikke hørte til hans Folk, men hvem Herrens Navn var blevet forkyndt, og som søgte til hans Tempel for at anraabe ham, paa det alle Folk paa Jorden maatte kjende Herrens Navn og frygte ham, ligesom hans Folk Israel. Derefter stod Kongen op og velsignede alt Folket med høj Røst, sigende: Lovet være Herren, der har givet sit Folk Israel Hvile, alt som han lovede det, og ikke et af de gode Ord er blevet uopfyldt, som han talede ved Moses, sin Tjener; Herren, vor Gud, være med os, som han har været med vore Fædre: han forlade os ikke og slippe os ikke, men bøje vort Hjerte til sig, saa vi holde hans Bud og hans Skikke, som den Dag idag, at hvert Folk paa Jord kan kjende, at Herren er Gud og Ingen uden han! Og Kongen og Folket bragte Herren Ofre i tusindvis og indviede hans Tempel, men derefter holdt de Gilde med Glæde, baade i Jerusalem og det hele Land i fjorten Dage, hvorpaa Kong Salomo lod de Budne gaa hjem, og de gik Hver til Sit, glade og vel tilmode over alt det Gode, Herren havde gjort mod Kongen og Folket.

4. **Herren aabenbarer sig anden Gang for Salomo.** 1 Kong. Bog, 9.

Derefter aabenbarede Herren sig atter for Salomo og sagde: Jeg har hørt din Bøn og helliget det Hus, Du har bygget, saa mine Øjne og mit Hjerte skal være der alle Dage, og hvis Du vandrer for mit Aasyn som din Fader David, med et retskaffent og ærligt Hjerte, vil jeg befæste din Kongestol over Israel evindelig. Men dersom I falder fra mig, I og Eders Børn, og gaar hen og tjener andre Guder og tilbeder dem, saa vil jeg udrydde Israel af det Land, jeg har givet ham, og forkaste dette Hus, som jeg har helliget, saa Israel skal blive til Ordsprog og Fabel blandt alle Folk, og hver den, der gaar forbi Huset, skal studse og fløjte og spørge: hvorfor har Herren handlet saa

med dette Land og dette Hus? og man skal svare: fordi de forlod Herren, deres Gud, der førte deres Fædre op af Ægypten, og holdt sig til andre Guder!

5. Salomos Rigdom. 1 Kong. Bog, 10.

Af alle Israels Konger blev Salomo den rigeste, thi ikke alene var Nabokongerne ham underdanige og bragte ham Gaver, men han drev tillige Handel i Forening med Kong Hiram i Tyrus, saa deres Skibe for sammen, og hvert tredie Aar kom de hjem, ladede med Guld, Sølv og Elfenben, Sandeltræ og Ædelstene, Abekatte og Paafugle. Saaledes behøvede da Salomo ikke let at nægte sig Noget, hvortil han fik Lyst: han lod sig gjøre en guldbeslagen Elfenbens-Trone og fem hundrede Guldskjolde, han byggede et prægtigt Slot til sig selv og et til Faraos Datter, som han havde taget til Ægte, og et Skovhus paa Libanon, og han anlagde Stæder, hvoraf der den Dag idag staar prægtige Levninger.

6. Salomos sidste Tid. 1 Kong. Bog, 11.

Men ihvor klog end Salomo var, glemte han dog i al sin Herlighed Herrens Paamindelse til Israels Konger, som den er at læse i Mose Lov, thi ikke at tale om de svære Skatte, han opbyngede, samlede han ogsaa paa Heste og Vogne, baade fra Ægypten og andre Lande. Og da han blev gammel, fik hans hedenske Hustruer Magt med ham, saa han syndede grovelig mod Herren og lod dyrke Afguder.

Saaledes vendte da Salomo sig fra Herren, der havde aabenbaret sig for ham to Gange, men nu fortørnedes ogsaa Herren og sagde til Kongen: Fordi Du har gjort dette og brudt min Pagt, vil jeg rive Riget fra Dig og give din Tjener det, dog ikke i dine Dage, men fra din Søn vil jeg rive det, og ikke det hele Rige, thi en Stamme giver jeg din Søn, for Davids Skyld og for Jerusalems Skyld, som jeg har udvalgt. Nu levede der i de samme Dage en Efraimit, kaldet Jeroboam, og da Salomo byggede paa Borgen i Jerusalem, og saae at Jeroboam var flink til sin Gjerning, satte han ham over Josefs Børn, det vil sige over Efraim og Manassa Stammer, at have Opsyn med deres Arbejde. Denne Jeroboam gik engang ud af Byen og mødte paa Marken Profeten Akia; de var ene to, og Profeten greb fat paa en ny Kappe han havde paa, rev den i tolv Stykker og sagde til Jeroboam: Tag ti Stykker til Dig, thi saa siger Herren, Israels Gud: jeg river Riget fra Salomo og giver Dig ti Stammer, saa Du skal være Konge i Israel, men vil Du lyde alle mine Bud og vandre paa mine Veje og udrette hvad mig tækkes vel, som min Tjener David, saa vil jeg være med Dig og bygge Dig et fast Hus, som jeg byggede

ham det, og give Dig Israel og ydmyge Davids Æt, dog ikke for bestandig.

I fyrretyve Aar havde Salomo været Konge i Israel, da døde han og blev begravet i Davids Stad. Om han omvendte sig til Herren paa det Sidste, kan Ingen sige med Vished.

Tone: Mellem Brødre kaldt den Lille.

Af Lyst til Vidskab uden Mage
Kom Gjæster mange til min Gaard,
Al Verden kaldte mine Dage
Ebræer-Folkets Gyldenaar!

Opblomstrende i Fredens Skygge,
Var Landet som en Rosengaard,
Og Alt hvad Hænder kunde bygge,
Var efter Snoren paa et Haar.

Da Libanons de stolte Sedre,
For Savetand og Øxeblad,
Sig maatte paa mit Vink fornedre
Til Sparreværk i Davids Stad!

Paa mine Snekker over Havet
Kom hele Verdens Herlighed,
Som Stene Sølv og Guld og Ravet,
Og Perler som det regner ned!

Da over Bjerge, over Dale,
Der gik til Verdens Ende Ry
Af Herrens Hus og Kongens Sale,
Hvor Gyldenspir stak højt i Sky!

Hvad Øjet saae, hvad Øret hørde,
Og hvad fra Hjertets Dyb oprandt,
Til Bogs med Kløgt og Kunst jeg førde,
Et Ordsprog til hver Sandhed fandt!

Dog tit mig naged i min Vælde,
Paa Lykkens Tind, i Fredens Skjöd,
At magtesløs er Kraft mod Ælde,
Og Kløgten mod den bitre Død.

Derhos det pinte mig saa saare,
Naar jeg paa Verdens Løbet saae,
At Vismand Søn er tit en Daare,
Beler hvad ej han kan forstaa!

Da med en Taare i mit Øje,
Jeg sagde: Alt paa Jord er Tant!
Stig ned, Guds Visdom fra det Høje!
Forklar hvad evig bliver sandt!

Israels og Judas Skilsmisse. 1 Kong. Bog, 12.

(Omtrent Aar 970 før Kristi Fødsel.)

Kong Salomo havde taget sig for at slaa Jeroboam ihjel, efterat Akia havde kaldet ham til Israels Trone, men Jeroboam tog Flugten til Kong Sisak i Ægypten og blev der saalænge som Salomo levede. Da nu Salomo var død, drog hans Søn Rehabeam til Sikem, thi der samledes al Israel for at tage ham til Konge, men paa samme Tid gik der Bud til Ægypten, at kalde Jeroboam tilbage, og han kom ogsaa, traadte frem for Rehabeam med al Israel og talede til ham: Din Fader har gjort os Aaget tungt, men let nu Du os den haarde Trældom og det svare Aag, han har lagt paa os, saa vil vi tjene Dig! Rehabeam svarede: Gaar bort og kommer igjen om tre Dage! og Folket gjorde saa. Da vendte Rehabeam sig til sin Faders gamle Raadsherrer og spurgte dem, hvad Svar han skulde give Folket, men de svarede ham: Tjener Du dette Folk idag og føjer Dig efter det og taler venlig til det, saa tjener det Dig alle Dage! men Rehabeam for-

kastede de Gamles Raad og forespurgte sig hos de Unge, der var voxet op med ham, og de svarede ham og bød ham sige til Folket: Min lille Finger er tykkere end min Faders Lænder: har han lagt et tungt Aag paa Jer, vil jeg gjøre det endnu tungere, har han givet Jer af Pidsken, vil jeg optugte Jer med Skorpioner!

Som nu Jeroboam og alt Folket kom igjen den tredie Dag, gav Rehabeam dem det Svar, de Unge havde lagt ham i Munden; men som al Israel fornam, hvad de havde at vente af den Konge, raabte alt Folket strax: Hvad Del har vi da i David og hvad Lod i Isajs Søn! til dine Telte, o Israel! David, se nu selv til dit Hus! og dermed drog Israel hjem og vendte Rehabeam Ryggen, de alene undtagne, der boede i Juda Stæder. Saaledes lod Herren sit Ord gaa i Opfyldelse, som han havde talet ved Profeten Akia, og da Rehabeam sendte Adoram, der havde havt Opsyn med Hoveriet, til Folket, stenede de ham strax, hvorpaa Kongen skyndte sig at naa sin Vogn og tog Flugten til Jerusalem, men som det rygtedes i hele Landet, at Jeroboam var kommet hjem, forsamledes al Israel, lod ham hente og udraabte ham til Konge. Paa den Dag faldt da al Israel fra Davids Hus og skilte sig fra Juda, saa Davids og Salomos Rige deltes fra den samme Stund for aldrig tiere at samles, thi vel fik Rehabeam i Sinde at twinge Israel med Magt og samlede al Judas og Benjamins Styrke, saasnart han var kommet til Jerusalem, men da lød Guds Ord til Profeten Semaja: Tal til Juda Konge Rehabeam, Salomos Søn, og til alt Judas og Benjamins Hus og det øvrige Folk, saalunde: Saa siger Herren: I maa ikke drage op og stride mod Eders Brødre, Israels Børn, gaar hjem, Hver til sit Hus! thi dette er mit Værk! og de adlød Herrens Ord og vendte tilbage.

Altsaa herskede Jeroboam over Israel fra den samme Stund, og Davids og Salomos Rige blev udstykket, saa Jeroboams Del blev de ti nordlige Stammer, med Sikem og senere Samaria til Hovedstad, men Rehabeams Del blev de to sydlige Stammer, Juda og Benjamin, med Jerusalem til Hovedstad, og disse to Riger, Israel og Juda, laa næsten altid i Splid og søgte Bistand hos Hedninger, for at ødelægge hinanden.

Israels Rige.

1. Jeroboam. 1 Kong. Bog, 12—16.

Som alt er fortalt, havde Herren lovet Jeroboam, at han vilde staa ham bi og vogte hans Hus, saafremt han vilde tjene ham trolig, men Jeroboam var af det Slags Folk, hvem Herrens Ord kun tykkes en daarlig Sikkerhed, der bygge frejdig paa Sand og stole paa sig

selv. Som han nu saae, hvorledes Israels Folk drog ned til Jerusalem, at ofre til Herren, tænkte han ved sig selv: De kunde atter vende deres Sind til deres Herre Rehabeam, og slaa mig ihjel og give sig under ham igjen! og han lod gjøre to Guldkalve, stillede dem op i Betel og i Dan og sagde til Folket: Det er Eder for besværligt at drage op til Jerusalem; her, Israel, har Du dine Guder, der førte Dig op af Ægyptens Land. Saa byggede han Gudehuse paa Højene og indsatte Præster, som han valgte sig blandt Menigmand, men Levitterne, Herrens Præster, forskjød han, og de forlod baade Hus og Hjem og udvandrede til Jerusalem og styrkede Juda Rige, fulgt af Mænd af alle Stammer, der holdt fast ved Herrens Tjeneste; men det øvrige Folk løb efter Guldkalvene, der skulde forestille Herren, Israels Gud, og Jeroboam paabød en Fest og frembar selv Røgoffer.

Da skete det, at som Kongen stod i Betel, at ofre Røgelse, kom en Profet fra Juda og raabte til Alteret: Alter, Alter, hør Herrens Ord: der fødes Davids Hus en Søn, som skal hedde Josias: han skal ofre Højenes Præster paa Dig, og de skal brænde Menneskeben paa Dig, og dette er Tegnet, som Herren har lovet: se Alteret revner, og Asken adspredes! Som Kongen hørte Profetens Ord, udstrakte han sin Haand og raabte: Griber ham! men i det samme visnede hans Haand, saa han kunde ikke drage den tilbage, og Alteret revnede, og Asken adspredtes. Da forfærdedes Kongen og bad Profeten anraabe Herren, at han maatte faa sin Førlighed igjen, og Profeten gjorde som han bad, og Herren bønhørte ham, men derfor omvendte Jeroboam sig ingenlunde, men han blev ved at forføre sit Folk og give Højenes Præster Levebrød.

Hans Søn Nadab, der blev Konge efter ham, traadte i sin Faders Fodspor, men han blev myrdet i et Oprør og al Jeroboams Æt udryddet. Derefter var der Konger af mange Slægter, thi den ene slog den anden ihjel, og de gjorde alle det som ondt var i Herrens Øjne. I et nyt Oprør blev Omri Konge, han byggede Staden Samaria og var værre end alle Konger før ham.

2. Akab og Profeten Elias. 1 Kong. Bog, 16—18.

Dog var Akab, Omri Søn, ugudeligere end nogen af sine Formænd, saa han er bleven berømtere for sine Synder end for sit Elfenbens Slot og alle de Byer, han byggede, thi for ham var det en ringe Sag at forsynde sig paa Jeroboams Vis, men han gik hen og giftede sig med Jesabel, en Datter af Kongen af Sidon, og hun lod sig ikke nøje med Kalvene, hvorved man dog skulde tænke paa Herren, men tilbad Baal og tjente ham, ja forfulgte Herrens Profeter og slog dem

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



I Kongernes Bog Cap. 17.

ihjel. Og Akab lod Jesabel raade, ja byggede Baal et Gudehus og reiste ham et Alter i sin Hovedstad Samaria, hvorpaa der sagtens ofredes Mennesker, som Skik var i Sidon, og han opstillede et Afgudsbillede og gjorde mere Ondt til at fortørne Herren, end nogen af de Konger, der havde været i Israel.

Men i de samme Dage, da Akab foragtede den levende Gud, og Jesabel tog sig for at træde hans Ære i Støvet, medens alt Folket løb efter Baal, opvakte Herren sig en vældig Kæmpe i Elias den Tisbiter, og Elias gik til Akab og sagde: Saa vist Herren, Israels Gud, lever, for hvis Ansigt jeg staar, skal der hverken komme Regn eller Dug i disse Aar, inden jeg siger til. Og Herren bød Elias: Gaa bort, vend Dig mod Øst og skjul Dig ved Bækken Krit og drik af den, men jeg har budet Ravnene at bringe Dig din Føde! da gik Elias hen, som Herren havde sagt ham, og Ravnene bragte ham Brød og Kjød hver Morgen og Aften, men han drak af Bækken. Men Tiden gik, og Bækken udtørredes, thi der faldt ingen Regn; da talede Herren atter til Elias og sagde: Staa op og gaa til Sarepta, der ligger ved Sidon, thi der skal Du bo, og der har jeg befalet en Enke at forsørge Dig! Saa vandrede Profeten til Hedningestaden, paa Herrens Befaling, og som han naaede Porten, gik en Enke ud, at hente Brænde, han bad hende om lidt Vand, og hun gik bort at hente det, men da han nu ogsaa sagde: Tag mig lidt Brød med! svarede hun: Saa sandt Herren din Gud lever, jeg har ikke en Bid: kun en Haandfuld Mel i Krukken og lidt Olie i en Skaal, og jeg samler et Par Stykker Brænde for at lave det til for mig og min Søn, at vi kan æde det og saa lægge os til at dø. Frygt ikke, svarede Elias, men gaa kun hen som Du siger og lav først et lille Stykke til mig, thi saa siger Herren, Israels Gud: hverken skal Melet gaa op i Krukken eller Skaalen fattes Olie, inden Herren giver Regn over Jorden! Da gik Kvinden hen og gjorde som Profeten havde sagt, og de blev mætte, og Tiden gik og dem fattedes Intet. Men derefter skete det, at den samme Kvindes Søn blev meget syg, og Sygdommen fik Magt, saa der var ikke Liv i ham, og hans Moder raabte til Elias: Hvad har jeg med Dig at skifte, Du Guds Mand, at Du er kommet hid for at minde om min Synd og dræbe min Søn! men Elias tog Drengen, bar ham op paa sit Kammer og lagde ham paa sin Seng, kastede sig tre Gange hen over ham og paakaldte Herren, og Herren bønhørte ham, saa Livet kom igjen. Og han bragte Drengen ned til hans Moder og sagde: Se, din Søn lever! men Kvinden svarede:

nu har jeg da fornummet, at Du er en Guds Mand, og at Herrens Ord i din Mund er Sandhed.

Saaledes gik to Aar, men i det tredie, da Hungeren var svær i Samaria, lød Herrens Ord atter til Elias: Gaa hen, lad Akab se Dig, saa vil jeg give Regn over Jorden! Og Elias gik, men det Første Akab saae ham, raabte han til ham: Er det Dig, der ødelægger Israel? men Elias svarede: Nej, det er ikke mig, der har ødelagt Israel, men Dig og din Faders Hus, siden I forlod Herrens Bud, og Du gik efter Baal; men send nu Bud og forsaml mig al Israel paa Karmels Bjerg, med de fire hundrede Baals Profeter og de halvfemte hundrede Astartes Profeter, der spise ved Jesabels Bord! Akab adlød, saa nu gik der Bud om i Landet at sammenkalde Folket og hente Profeterne, og da det var sket, traadte Elias frem og raabte til Folket: Hvorlænge vil I dog halte til begge Sider: er Herren Gud, saa følger ham, og er Baal Gud, saa følger ham! men Folket svarede ham ikke et Ord. Da vedblev Elias: Nu er jeg den Eneste, der er tilovers af Herrens Profeter, men Baals Profeter ere fire hundrede og halvtresindstyve Mænd: giver os nu to Tyre, lad dem vælge sig en, hugge den i Stykker og lægge den paa Brænde, men ikke stikke Ild deri, saa vil jeg gjøre det Samme ved den anden; paakalder da I Eders Guds Navn, men jeg vil paakalde Herren: den Gud, der da svarer med Ild, han er den rette! og alt Folket raabte: Det er et sandt Ord! Da sagde Elias til Baals Profeter: Vælger I Eder nu Tyren og gjør den først i Stand, thi I er saa mange! og de gjorde som han sagde og kaldte paa Baal fra Morgen til Middagstid, og raabte: Svar os Baal! men der var Ingen der svarede, og de haltede omkring Alteret, som man havde rejst. Men ved Middagstid begyndte Elias at spotte dem og sagde: Raaber højt, thi han er jo en Gud, han kan have Noget at grunde paa, eller være gaaet afsides, eller være paa Rejse, eller maaske han sover, saa kunde han jo vaagne! og de skreg højt og skar sig med Knive og Spyd, som deres Skik var, saa Blodet drev ned ad dem. Saaledes blev de ved og skabede sig som forstyrrede til ud paa Eftermiddagen, men da sagde Elias til Folket: Kommer hid til mig! og de traadte nærmere, og han tog tolv Stene, efter Tallet paa Israels Stammer, og rejste atter Herrens nedbrudte Alter, grov en Grav deromkring, lagde Brænde derpaa, sønderhuggede Tyren og lagde den paa Brændet. Nu sagde Elias: Fylder fire Krukker med Vand og øser det over Ofret og over Brændet! og han bød dem gjøre det anden Gang og tredie Gang, saa Alteret flød i Vand, og Graven fyldtes med det, og han traadte frem og raabte: Herre, Abrahams, Isaks og Israels Gud, lad det

kjendes idag, at Du er Gud i Israel, og jeg er din Tjener, og at jeg har gjort alt dette efter dit Ord: svar mig, Herre, svar mig, og lad dette Folk kjende, at Du er Gud, Herre, og at Du har omvendt deres Hjerter! Da slog Herrens Ild ned og fortærede Brændofret, Brændet, Stenene og Støvet og udtørrede Vandet i Graven, og som Folket saae det, kastede det sig ned og raabte: Herren er Gud! Herren er Gud! men Elias sagde: Griber Baals Profeter, saa Ingen af dem undslipper! og han førte dem ned til Kisons Bæk og slagtede dem der. Derefter steg han op paa Karmels Top og bød sin Dreng gaa hen og see ud over Havet; sex Gange gik han hen, og der var Intet i Sigte, men den syvende Gang meldte han: Der stiger en lille Sky op af Havet, saa stor som en Haand! hvorpaa Elias bød ham hilse Akab: Spænd for og afsted, at ikke Regnen skal forstinke Dig! og Himlen fortnede af Skyer, og Regnen skyllede ned, medens Vognen for med Akab tilbage til Byen Jesreel, men Elias spændte sit Bælte om Livet, løb foran Akab og kom førend ham til Byen.

3. Herren aabenbarer sig for Elias. 1 Kong. Bog, 19.

Nu fortalte Akab da Jesabel Alt hvad Elias havde gjort, og hvordan han havde nedhugget alle Baals Profeter, men hun sendte strax Bud til Elias og lod ham sige: Saa handle Guderne med mig, ja hvad værre er end det, om jeg ikke imorgen handler med dit Liv som handlet er med Hver af deres! Da stod Elias op og gik Syd paa, gjennem Israels og Judas Land, men da han naaede Bersaba, lod han sin Dreng blive tilbage der, gik ene ud i Ørkenen, satte sig under et Træ og raabte til Herren: Det er nok, Herre, tag nu mit Liv, thi jeg er ikke bedre end mine Fædre! Og han lagde sig ned og faldt i Søvn, men da rørte en Engel ved ham og sagde: Staa op og æd! og som han saae til, laa der et Brød og en Krukke Vand ved hans Hoved, og han aad og drak og lagde sig paa ny, til Englen kom igjen og bød ham æde mere, at ikke Vejen skulde blive ham for lang. Da stod Elias op, aad og drak og gik saa, styrket af den samme Spise, i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter til Herrens Bjerg Horeb. Her gik han ind i en Hule og blev der om Natten, og Herrens Ord kom til ham og sagde: Hvad gjør Du der, Elias? Sandelig, svarede han, har jeg været nidkjær for Herren, Hærskarernes Gud, thi Israels Børn har sveget din Pagt og nedbrudt dine Altre og dræbt dine Profeter med Sværd, saa jeg er ene tilbage, og de staa mig efter Livet. Da bød Herren ham gaa ud, og en Stormvind brød frem, der sønderrev Bjerge og splintrede Fjælde, men Herren var ikke i Stormen, efter Stormen kom et Jordskjælv og efter Jordskjælvet en Lue, men Herren

var hverken i Jordskjælvet eller Luen, men derefter kom en sagte Vind, og som Profeten hørte den, svøbte han sit Hoved i sin Kappe og stillede sig i Hulens Aabning, og atter lød Stemmen: Hvad gjør Du her, Elias? og han svarede som første Gang. Vend tilbage, bød nu Herren, og salv Hasael til Konge i Syrien og Jehu til Konge i Israel, men Elisa til Profet i dit Sted, thi hvem der slipper for den Enes Sværd skal falde for den Andens, men jeg har levnet syv tusinde Mænd i Israel, hvert Knæ, der ikke har bøjet sig for Baal, og hver Mund, der ikke har kysset ham.

4. Nabots Vingaard. 1 Kong. Bog, 21. 22.

Paa denne Tid boede i Jesreel en Mand ved Navn Nabot, han ejede en Vingaard, lige ved Kongeborgen, og Akab sagde til ham: Giv mig din Vingaard til Have, saa giver jeg dig en bedre i Stedet, og vil Du hellere have Penge, kan Du ogsaa faa dem! men Nabot svarede nej, han vilde ikke sælge sin Fædrenearv. Saa gik Kong Akab hjem, nedslagen og fortørnet, kastede sig paa sin Seng og vilde ikke røre Maden, men Jesabel gik til ham og spurgte hvad ham fejlede; han svarede, at Nabot vilde ikke sælge ham sin Vingaard. Strax raabte Jesabel: Leger Du saaledes Konge i Israel: staa op, hold Maaltid og vær lystig; jeg skal give Dig Nabots Vingaard! Og hun skrev Breve til de Ældste i Kongens Navn og med hans Segl for, at de skulde føre falske Vidner frem mod Nabot, at han havde haanet Gud og Kongen, og føre ham ud og stene ham ihjel, men de Ældste gjorde som hun bød, to Vidner blev snart fundne, som de kunde bruge, og Nabot blev stenet. Saasnart Jesabel fik Bud herom, sagde hun til sin Mand: Staa nu op og tag Nabots Vingaard, som han ikke vilde sælge Dig, thi han er død og borte! og Akab var strax rede, men imidlertid havde Herren talet til Elias: Drag ned at møde Akab, Israels Konge, han er i Nabots Vingaard, som han drog ned at tage til Eje, og sig til ham: skulde vel Du myrde og arve! saa siger Herren: hvor Hundene slikkede Nabots Blod skal de sandelig slikke dit! Som da Akab stod i Vingaarden, kom Elias ham imøde, og Kongen raabte til ham: Har Du fundet mig, min Fjende! Ja, svarede Elias, jeg har fundet Dig, siden Du har solgt Dig selv til at gjøre hvad der er en Vederstyggelighed for Herren: se, jeg bringer Dig Ulykke og udrydder din Afkom, saavel den der gjemmes som den der bortslænges, og handler med dit Hus, som med Jeroboams: hvem der dør for Akab i Byen, ham skal Hundene æde, men hvem der dør paa Marken skal Himlens Fugle æde; og om Jesabel siger Herren: Hundene skal æde hende inden Jesrels Mure! De Ord for gjennem Akab og slog ham med Skræk, saa han sønder-

rev sine Klæder, svøbte sig i en Sæk og listede sig elendig omkring, og atter lød Herrens Ord til Elias: Ser Du hvor Akab bøjer sig for mig: saa vil jeg da ikke sende Ulykken i hans Levetid; i hans Søns Dage sender jeg Ulykken over hans Hus!

Og senere hen, da Akab drog ud at kæmpe mod Syrerne, var der en Mand, som spændte sin Bue og skjød paa maa og faa, og Pilen ramte Akab imellem Panserpladerne. Strax bød han Kusken vende og kjøre ud af Striden, men Slaget tog en saadan Gang, at han nødtes til at blive, saa Kongen forblødte sig i Vognen og døde samme Aften; da lød Skriget gjennem Hæren, som Solen gik ned: Enhver til sin By, og Enhver til sit Land! og Kongens Lig blev bragt til Samaria og stedet til Jorde, men som man skyllede den blodige Vogn i Dammen ved Samaria, slikkede Hundene hans Blod, som Herren havde spaaet ham.

Kan synges som: „Villemoes".

Nabots Vingaard grændsed tæt
Op til Kongens Have,
Var en lille frugtbar Plet
Mellem Fædres Grave,
Der han i sit Ansigts Sved,
Lykkelig ved Nøjsomhed,
Aad sit Brød med Ære.

Nu han gammel var og graa,
Guld han agted ringe,
Turde paa sin Ret dog staa,
Lod sig nødig tvinge,
Kun forgjæves Kongen bød
Guld ham for hans Drue rød
Og hans Fædres Grave!

Syg af ond Begjærlighed
Efter Blomster-Støvet,
Kongen sank paa Lejet ned
Bitterlig bedrøvet
Over Nabots Odels-Ret,
Over Savnet af den Plet
Til en Kjøkken-Have.

Det var Dronning Jesabel,
Dristig til det Onde,
Hun, som trodsed Ret og Skjel
Til hun gik i Hunde,
Hun for Sengen gik at staa,
Hvor med Sorgen Akab laa
Uden Mad og Drikke.

Du er mig en herlig Drot,
Listig sagde Skarnet,
For en trodsig Undersaat
Græder Du som Barnet!
Skam Dig dog, staa op og spis,
Nabots Vingaard til den Pris
Sælger Dig din Dronning!

Budt blev Nabot da til Gjæst
Alt som Offer-Lammet,
Kjøbte Munde ved den Fest
Vidned uforskammet:
Nabot synes gild og gjæv,
Er dog kun en gammel Ræv,
Majestæts-Forbryder!

Stenet blev den Mand saa from,
Misted Liv for Hytte,
Kongen brat med Glæde kom,
Synede sit Bytte,
Mødte paa den dyre Jord
Som et Lyn dog Herrens Ord,
Sank i Sæk og Aske.

Ja, Elias for ham stod
Med Guds Ord fuldrene:
Der, hvor Hunde Nabots Blod
Slikket har af Stene,
Der de slikke skal og dit,
Stammen din, jeg siger frit,
Rykkes op med Rode!

Saa Uskyldighed paa Jord
Tit endnu maa bløde,
Dyrt, det vidner dog Guds Ord,
Falskheden skal bøde;
Sandhed lever op paany,
Falskhed synker som et Bly
Evig i Afgrunden!

5. Akasia og Elias. 2 Kong. Bog, 1.

Akasia, Akabs Søn, blev Konge efter ham og tjente baade Baal og Jeroboams Kalve, men nu hændte det sig engang, at han faldt gjennem Sprinkelværket i sit Kammer og slog sig saa alvorlig, at han maatte lægge sig til Sengs. Gjerne vilde han vide, om han skulde leve eller dø, og sendte Bud til Ekron, for at hente Besked derom hos Baal-Sebub, men Herrens Engel sagde til Elias: Gaa Kongens Sendebud imøde og sig til dem: mon det er, fordi der ingen Gud er i Israel, at I gaa hen og spørge Ekrons-Guden Baalsebub! derfor siger Herren: Du skal ikke rejse Dig af Sengen, hvorpaa Du har lagt Dig, men visselig dø! Saa vendte da Budene om igjen og meldte Kongen, hvad der var spaaet ham, men Akasia spurgte strax, hvorledes den Mand vel saae ud, der havde forkyndt dem den Tidende, og de svarede: Det var en Mand med et stærkt Haar og et Læderbelte om sine Lænder. Saa var det Elias den Tisbiter! svarede Akasia og bød strax en Høvidsmand drage ud med en halvhundrede Mand og bringe ham til sig; men som nu Høvdingen traf Elias siddende paa Toppen af et Fjæld, og raabte til ham: Du Guds Mand, Kongen siger: kom ned! svarede Elias: Er jeg en Guds Mand, saa falde der Ild ned fra Himlen og fortære Dig og dine Halvhundrede! og det skete som han sagde. Ligesaa gik det en anden Høvidsmand, som Kongen skikkede ud efter den første, men den tredie bøjede sine Knæ og bad Profeten spare sit Liv, og Herrens Engel sagde til Elias: Drag ned med ham og frygt ham ikke! Da steg Elias ned til Kongen og gjentog sin Spaadom for ham, og den gik i Opfyldelse, saa Kong Akasia døde; ingen Sønner havde han, og Joram hans Broder, blev Konge i hans Sted, han borttog Baals Støtte, men blev ved at dyrke Kalvene.

6. Elias' Himmelfart. 2 Kong. Bog, 2.

Nu vilde Herren optage Elias til Himlen i en Stormvind: Elias og Elisa gik sammen fra Gilgal, begge vidste de hvad der forestod, og Profeternes Børn vidste det med, og de sagde til Elisa: Ved Du vel, at idag vil Herren tage din Herre fra Dig? men han svarede dem: Jeg ved det ogsaa, tir blot stille! Tre Gange bad nu Elias Elisa blive tilbage, og hver Gang svarede Elisa: Saa vist Herren lever og din Sjæl lever, jeg forlader Dig ikke! saa nu fulgtes de ad til Jordan, og Elias tog sin Kappe, viklede den sammen og slog i Floden med den, saa Vandet skiltes ad, og de gik tørskoede over. Som de nu stod paa den østre Side, sagde Elias til Elisa: Forlang hvad jeg skal gjøre for Dig, førend jeg tages fra Dig! og Elisa svarede: At to Trediedele af din Aand maa hvile over mig! Det var en svar Begjæring, svarede Elias, dog, hvis Du ser

mig, idet jeg tages bort fra Dig, skal det times Dig, men hvis ikke, sker det ikke! og som de nu gik sammen og talede ved, se, da kom der en Ildvogn og Ildheste og Elias for op i Stormen mod Himlen, men Elisa saae det og raabte: Min Fader, min Fader, Israels Vogn og Ryttere! Og Elisa sønderrev sine Klæder, thi Elias var forsvunden for hans Øjne, men hans Kappe var falden fra ham, og den tog Elisa op, gik tilbage til Jordan og slog i Floden med den, og Vandene skilte sig ad, saa han kunde gaa over, og Profeternes Børn sagde: Elias Aand hviler over Elisa! og gik ham imøde og bøjede sig for ham. Fra den Stund var Elisa den største Mand i Israel, og Herren gjorde store Tegn ved ham, som han havde gjort dem ved Elias, til Skræk for de Ugudelige og til Trøst for de Fromme.

7. Naman renses af sin Spedalskhed. 2 Kong. Bog, 5.

Paa samme Tid var der i Syrien en Mand som hed Naman, en vældig Kæmpe og Feltherre og højt anset hos Kongen, men han var spedalsk. Nu skete det, at Syrerne gjorde et Strøjftog ind i Israel og bortførte en lille Pige; hun kom til at tjene hos Namans Hustru og lod engang de Ord falde: Gid dog Herren var hos den Profet, som bor i Samaria, saa skulde han snart hjælpe ham af med hans Spedalskhed! Da gik Naman til Syrerkongen og fortalte ham hvad Pigen havde sagt, og Kongen gav ham Orlov til Rejsen og et Brev med til Kong Joram i Israel, hvori stod: Jeg sender Dig min Tjener Naman, at Du skal hjælpe ham af med hans Spedalskhed. Naman bragte Brevet, Joram læste det, sønderrev sine Klæder og raabte: Er jeg vel Gud, at jeg kan slaa ihjel og gjøre levende; se dog, hvor han søger Sag imod mig! men da Elisa spurgte det, sendte han Bud og lod Kongen hilse: Hvi rev Du dine Klæder? lad ham komme hid til mig, saa skal han faa at vide, at der er en Profet i Israel! Altsaa kom da Naman og holdt uden for Profetens Dør med sine Heste og Vogne, og Elisa sendte Bud ud til ham: Gaa hen og to Dig syv Gange i Jordan, saa bliver Du ren! men da fortørnedes Syreren og sagde: Jeg tænkte, han skulde kommet ud til mig og paakaldt Herren sin Guds Navn og faret med sin Haand over Stedet og taget Spedalskheden bort; er ikke Floderne ved Damask bedre end alle Vande i Israel, saa kunde jeg jo toet mig i dem og blevet ren! og han vendte om og drog bort. Dog, hans Tjenere traadte hen til ham og sagde: Ikke sandt, min Fader, hvis nu Profeten havde paalagt Dig en vanskelig Sag, havde Du da ikke adlydt? hvormeget mere da, nu han siger: to Dig og bliv ren! og Naman steg af Vognen, dykkede sig syv Gange i Jordan paa Elisas Ord og blev saa ren som et nyfødt Barn. Nu vendte

han tilbage med hele sit Følge, stod frem for Profeten, og bød ham store Gaver, men Elisa vilde ingen modtage, ihvor stærkt han end nødte ham, men Profetens Tjener Gehasi var anderledes til Sinds, thi ikke saasnart var Syreren borte, før han tænkte ved sig selv, det var dog en Skam, at han skulde slippe saa let, hvorfor han løb efter ham og bilste fra sin Herre, at han skulde bede om noget Sølv og et Par Klædninger til to af Profeternes Børn, der just skulde være kommet i det Samme. Naman var strax rede, gav ham Klæderne og Sølvet, ja dobbelt saameget som han begjærede, men da Gehasi nu havde bragt sit Bytte i Sikkerhed og atter stod for Elisa, spurgte Profeten strax: Hvor kommer Du fra, Gehasi? Din Tjener har intetsteds været! svarede han, men Elisa vedblev: Mærkede jeg det ikke nok, da Manden vendte sig om imod Dig: er det nu Tid til at tage mod Sølv og Klæder, Olietræer og Vinhaver, Faar og Øxen, Slaver og Slavinder! derfor skal Namans Spedalskhed hænge ved Dig og din Sæd evindelig! og Gehasi gik fra ham, spedalsk som Sne.

Tone: Sin Vogn gjør han af Skyer blaa.

Der var en Kæmpe, stor og stærk,
Engang i gamle Dage,
I Krig han gjorde Under-Værk,
Bar dog Spedalskheds Plage,
Til, i en sær lyksalig Stund,
Han hörte Ord af Barne-Mund
Om Jöde-Folkets Læge.

Elisa hed den Seer from,
Ifört Elias-Aanden,
Hvori var Kraft til Lægedom
Med Munden og med Haanden,
Og Naman, Syrer-Kæmpen stolt,
Til Vogns for Seer-Porten holdt,
Med Bøn om Gunst og Naade.

Profetens Ord til Kæmpen lød:
I Jordan Du Dig bade!
Da brat fornyer sig dit Kjød,
Saa rent som Rosen-Blade.
Jo vist! gjenmæled Kæmper graa,
Som om ej Floder himmelblaa,
Trods Jordan, vi har hjemme!

Med Hest og Vogn, i Hu fuldgram,
Nu hjemad drog den Kæmpe,
Han tygged Drøv paa Ord og Skam
Lod Tid dog Vreden dæmpe,
Og da han gav godt Ord igjen,
Det mærked brat hans Kjøre-Svend,
Han var fuldsnild i Tale!

God Herre streng! er det ej saa,
(Tog Kjøre-Svend til Orde)
Om svare Ting Dig lagdes paa,
Du alt for Sundhed gjorde!
Hvi da ej hvad er barnelet?
O prøv i Jordans Flod den Tvæt,
Guds-Manden Dig tilraadte!

Da bøjed sig den stolte Mand
Og axled Barne-Skrudet,
Og baded sig i Jordans Vand,
Syvfold paa Seer-Budet,
Og brat han fik, som Ordet lød,
For sin Spedalskhed Barne-Kjød,
Saa rent som Rosen-Blade!

Lad derfor Naman for os staa,
Naar Stolthed os vil friste!
Lad ydmyg os til Jordan gaa
Med Kam, som Alting vidste!
Lad daglig os, paa Barne-Fod,
Neddykke dybt i Naadens Flod,
I Guddoms-Trillingnavnet!

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



8. Joram og Jehu. 2 Kong. Bog, 6—10.

Medens Joram regjerede, kom Kong Benhadad af Syrien med hele sin Hær og belejrede Samaria. Saa ængstedes da Staden af Syrernes Hær, og Hungersnøden tog Overhaand, saa et Æselshoved gjaldt firsindstyve Sekel Sølv og en Smule Dueskarn fem Sekel. Og som Joram engang gik om paa Muren, raabte en Kvinde til ham: Hjælp mig, min Herre Konge! Hvad fattes Dig? spurgte Joram, og hun svarede: Denne Kvinde sagde til mig: kom med din Søn og lad os æde ham idag, saa vil vi æde min Søn imorgen! men da vi nu havde kogt og ædt min Søn, og jeg sagde til hende, at hun skulde komme frem med hendes, at vi kunde æde ham, saa havde hun skjult ham. Da Kongen hørte de Ord, sønderrev han sine Klæder, og alt Folket kunde se, han bar en Sæk for Skjorte, men langt fra at ydmyge sig for Herren, gav han hans Profet Skyld for Ulykken og raabte: Gud gjøre mig det saa og saa, ja værre end det, om Elisa Safats Søns Hoved skal blive siddende paa hans Hals til imorgen! og sendte strax Bud at slaa ham ihjel. Nu sad Elisa i sit Hus, omringet af de Ældste, men før Budet var kommet, raabte han: Mærker I vel, at den Mordersøn sender Bud, at hente mit Hoved, saa kast ham paa Døren og luk den i efter ham! Atter tog han nu til Orde: Hører, saa siger Herren: imorgen ved denne Tid gjælder Hveden en Sekel Skjeppen og Byggen en halv Sekel, i Samarias Port. Da svarede en Høvidsmand, af Kongens allernærmeste: Om saa Herren satte Vinduer paa Himlen, kan det dog aldrig ske! Du skal se det for dine Øine, men ikke faa det at smage! sagde Elisa. Nu sad der fire Spedalske i Samarias Port, og de sagde til hinanden: Hvad sidder vi her til vi dør; lad os bryde ind i Syrernes Lejr, lader de os leve, saa lever vi, og slaar de os ihjel, saa dør vi! Dermed stod de op i Skumringen og gik ned i Syrernes Lejr, men der fandt de ikke et Menneske, thi Syrerne havde hørt en Tummel, som om en hel Krigshær rykkede frem, og tænkt, at Ægypter og Hetiter drog frem at overfalde dem, saa nu var de flygtet Hver og En, for blot at bjærge deres Liv, og havde ladet Teltene staa, med Alt hvad der var i dem. Altsaa gik de Spedalske ind i et af Teltene, stillede Hunger og Tørst og plyndrede hvad de fandt, baade Guld og Sølv og Klæder, men endelig sagde de: Det er dog Synd og Skam: det er en Glædesdag, og vi holder det hemmeligt; lad os gaa hen og melde det i Kongens Gaard! Som sagt saa gjort, de vendte tilbage til Byen og raabte til Portvagten, at der var ikke et Menneske at høre eller se i Syrernes Lejr, men Heste og Æsler stod

bundne endnu og hvert Telt paa sin Plads; det blev strax mældt Kongen og hvorvel han først tænkte sig, at det kunde være et Krigspus af Fjenden, for at lokke Folket ud af Byen, fulgte han dog en af sine Svendes Raad, at skikke et Par Vogne ud at se Lejligheden an. Spejderne fulgte Fjendens Spor lige til Jordan og fandt hele Vejen fuld af Klæder og Tros, som Syrerne havde kastet fra sig for at løbe des lettere, og ikke saasnart kom de igjen med den Besked, før alle Mænd for ud, at plyndre Fjendens Lejr. Da gjaldt Hveden og Byggen hvad Elisa havde spaaet, og Høvidsmanden, der havde snakket om Vindver paa Himlen, fik Kornet at se, men ikke at smage, thi Kongen satte ham til at holde Orden i Porten, som Folket strømmede ud, og de traadte ham under Fødder, saa han laa død paa Stedet.

Saaledes frelste Herren Samaria fra Syrerne, men derefter gjorde Jorams Høvidsmand Jehu, der var salvet til Konge, Opstand, og Joram lod spænde for og kjørte Jehu imøde, og de traf sammen paa Nabots Mark. Er der Fred, Jehu? raabte Kongen. Hvad Fred, svarede Jehu, aldenstund din Moder Jesabel boler og hexer saa saare! og da Joram fik den Hilsen, havde han Nok, vendte om for at fly og raabte: Forræderi! Men Jehu greb sin Bue og skjød ham en Pil mellem Skuldrene, saa den for ham ud gjennem Hjertet, og han styrtede i Vognen. Og Jehu sagde til sin Vognstyrer: Tag og slæng ham paa Nabots Mark! Og Jehu for til den By, hvor Jesabel boede, men da hun spurgte hvad sket var, smykkede og sminkede hun sig og stod nu i Vindvet, uforsagt til det Sidste, som Jehu kjørte ind ad Porten, og raabte ned til ham: Gaar det godt, Kongemorder! Jehu saae op, svarede hende ikke, men spurgte blot: Hvem holder med mig? og tre af Kammersvendene nikkede ad ham. Saa kaster hende ud! sagde han, og de kastede Jesabel ud af Vindvet, saa hendes Blod stænkede paa Væggen og paa Hestene, der traadte hende under Fødder. Nu gik Jehu ind og holdt sit Maaltid, og da han var færdig, sagde han: Ser efter den Forbandede og begraver hende, thi hun er dog en Kongedatter, men da de kom ud, fandt de ikke Andet end Hjerneskallen og Fødderne og Haandfladerne, og de mældte Jehu det, og han svarede: Det er som Herren har sagt ved sin Tjener Elias den Tisbiter: Hundene skal æde Jesabel paa Jesreels Mark, og hendes Aadsel ligge som Gjødske, saa Ingen skal sige: det er Jesabel!

Derefter udryddede Jehu hele Akabs Slægt, saa ikke en blev i Live, og alle Baals Præster, og Jehus Gjerninger tækkedes Herren, saa han gav ham sit Ord paa, at hans Børn skulde sidde i fjerde Led paa Israels Trone, som ogsaa gik i Opfyldelse; men med alt dette

fattedes der dog meget i at Jehu tjente Herren og holdt hans Lov af ganske Hjerte, thi han var ikke fri for Jeroboams Synder, lige saa lidt som de Konger af hans Slægt, der sad paa Tronen efter ham. Den sidste af dem blev slaaet ihjel, og samme Skjæbne havde flere af hans Efterkommend til Straf for deres Ugudelighed, og Riget gik med stærke Skridt sin Undergang imøde.

9. Profeten Jonas. Jonas' Bog.

Herren bød Jonas at gaa til Ninive, Hovedstaden i Assyrien, og holde en Straffeprædiken for den store Stad, thi Herren holdt Øje med dens Ondskab; men Jonas vilde helst være fri for den Forretning og søgte ned til Jaffa, hvor han lejede sig Plads paa et Tarsis-Skib, for at flygte for Herren. Dog, Herren sendte en Storm efter ham og oprørte Havet, saa Skibet kom i Fare, Mandskabet raabte Hver paa sin Gud, men Jonas laa i Rummet og sov, til Skipperen purrede ham og sagde: Hvad ligger Du og sover! staa op og paakald din Gud; maaske han da tænker paa os, saa vi ikke forgaa! Imidlertid tog Folkene sig for at kaste Lod, for at komme efter, hvem der vel kunde have ført Ulykken over dem, og Jonas blev rammet; de spurgte ham, hvad Landsmand han var, hvad Haandværk han drev, og hvad der vel kunde være Skyld i Ulykken, og han skriftede ærlig for dem. Da forfærdedes de saare, thi Stormen holdt ved, og de spurgte Jonas, hvad Raad de skulde gribe til, men han svarede: Tag mig og kast mig overbord, saa lægger nok Søen sig, thi jeg ved, at denne Storm hjemsøger Jer for min Skyld! og de gjorde som han raadte dem, efterat de først havde brugt Aarerne forgjæves, for at vinde tilbage under Land; strax lejede det af, og de ofrede til Herren.

Nu lod Herren en stor Fisk sluge Jonas, og han var i dens Bug tre Dage og tre Nætter, da bød Herren den kaste ham op paa Land og gav ham atter Befaling: Gaa til Ninive, den store Stad, og hold den Prædiken for den, som jeg har befalet Dig! Da gik Jonas til Ninive og raabte: Om fyrretyve Dage gaar Ninive under! Men alt Folket i Ninive troede paa Herren, udraabte en Faste og klædte sig i Sorg, ja da Kongen hørte Herrens Ord, stod han op fra sin Trone, kastede sin Kappe, skjulte sit Legeme med en Sæk og satte sig i Asken, og han paabød en Faste for Folk og for Fæ, ja en Bods og en Bedrings Dag, at alt Folket skulde paakalde Herren og ærlig omvende sig fra deres onde Veje og deres Hænders Misgjerning. Og Gud saae alt Folkets Omvendelse og forbarmede sig over Staden, men da Jonas fornam, at hans Trudsel gik ikke i Opfyldelse, mishagede det ham saare, saa han fortørnedes og raabte til Herren: Tænkte jeg det

ikke nok, da jeg endnu var hjemme; derfor skyndte jeg mig at flygte, thi jeg vidste, at Du er en naadig og barmhjertig Gud, langmodig og saare miskundelig; saa tag nu mit Liv, thi Døden er mig bedre end Livet! Saa gik Jonas ud af Byen og byggede sig en Hytte, for at vente der, paa hvad der vilde blive af, og Herren lod en Plante vore op, der skyggede over hans Hoved, saa han havde sin Glæde af den, men da sendte Herren en Orm, der gnavede den, saa den gik ud, og som Solen stod op, lod Herren blæse en hed Vind, og Solen stak Profetens Isse, saa han forsmægtede og ønskede sig Døden. Da sagde Gud til Jonas: Er Du saa vred for den Plantes Skyld! Du ynkes over den, som Du hverken har opelsket eller havt Møje med, som kom en Nat og gik en Nat, og jeg skulde ikke ynkes over Ninive, den store Stad, hvor der er flere end tolv Gange ti tusinde Mennesker, der ikke kjende Forskjel paa Højre og Venstre, foruden Kvæg i Mængde!

10. Israels Riges Undergang. 2 Kong. Bog, 17.

Saaledes frelstes da Ninive, og længe varede det ikke, før Kongen af Assyrien spillede Mester i Asien, og monstrede med Israel som han bedst fandt for godt. Og Hosea, den sidste Konge i Israels Rige, kom til at staa under Assyrerkongen Salmanassar og betalte ham Skat, men da Salmanassar fik at mærke, at Hosea hældte sig til Kongen i Ægypten og ingen Skat vilde betale, tog han ham strax til Fange og satte ham i Fængsel, oversvømmede hele Landet og indtog Samaria og bortførte alt Folket til Assyrien og Medien. Dette skete omtrent 720 Aar før Kristus, og dermed var det forbi med Israels Rige, fordi alle Konger, fra Jeroboam og lige til Hosea, havde gjort hvad der var Herren en Vederstyggelighed — dog Hosea mindre end hans Formænd — og Folket glemte Herren deres Gud og traadte i Hedningernes Fodspor, rejste Afgudsbilleder paa hver Høj og under hvert Træ, ja lod deres Sønner og Døtre gaa gjennem Ilden til Afguders Ære. Ikke nøjede med Guldkalvene tjente de Baal og Himlens Hære, og medens de forhærdede sig mod Profeternes Ord, omgikkes de med Troldom og Spaadomskunst, derfor fortørnedes Herren og handlede med dem som han havde truet dem ved sine Profeter, saa han gav dem i Roveres Vold og bortkastede dem fra sit Ansigt.

Salmanassar sendte derpaa nogle Hedninger ind i Israels Land, for at det ikke skulde ligge øde. Disse Hedninger nedsatte sig i Samaria og de omliggende Byer, men nu kom der Løver iblandt dem og sønderrev Nogle af dem; strax troede de, at det var en Straf fra

Israels Gud, og klagede deres Nød for Kongen af Assyrien, at Løverne rev dem ihjel, fordi de ikke kjendte den Guds Lov, som var Herre der i Landet. Altsaa sendte Assyrerkongen dem en af de bortførte Præster, at han skulde undervise dem i Israels Guds Lov, og Præsten nedsatte sig i Betel og lærte Hedningerne at frygte Herren. Fra den Tid af tilbad de Israels Gud og beskikkede Præster paa Jeroboams Vis, der ofrede til Herren paa Højene, men derfor blev de ligefuldt ved at dyrke deres gamle Afguder, og brænde deres Børn til Ære for dem; lidt efter lidt gik imidlertid Afgudsdyrkelsen af Brug, men i mange hundred Aar boede Efterkommere af disse Folk i det Land, Assyrerkongen gav deres Fædre, og man kaldte dem Samaritaner.

Juda Rige.

1. **Rehabeam.** 2 Krøn. Bog, 11. 12.

Medens Alt dette gik for sig og snart halvandet hundrede Aar derefter, sad Davids og Salomos Ætmænd paa Tronen i Jerusalem, thi vel blev ogsaa her en og anden Konge myrdet, men derfor gik Kronen dog aldrig fra Slægten; vandrede nogle af Davids Børn paa Jeroboams og Akabs Veje, var der dog ogsaa andre, der tjente Herren af Hjertens Grund; hertil kom, at Juda Rige, som før er fortalt, styrkedes af de Leviter og andre Herrens tro Tjenere, der, da Billeddyrkelsen fik Magt i Israel, udvandrede til Juda, og i Jerusalem var Arken og Templet, med Ypperstepræsten og Lovbogen.

Allerede i Rehabeams, Salomos Søns, Dage opvakte Herren Juda en overmægtig Fjende i Kong Sisak af Ægypten, som indtog de faste Stæder og rykkede frem mod Jerusalem. Da traadte Profeten Semaja frem for Rehabeam og hans Høvidsmænd og talede saalunde: Saa siger Herren: siden I har forladt mig, forlader jeg ogsaa Eder og giver Eder i Sisaks Vold! Men Kongen og hans Høvidsmænd ydmygede sig og svarede: Herren er retfærdig! og Herren forbarmede sig og talede atter til Semaja: Siden de har ydmyget sig, vil jeg ikke lægge dem øde, men frelse dem en liden Stund, saa min Vrede skal ikke udgyde sig over Jerusalem ved Sisak; men dog skal de blive hans Tjenere, at de kan kjende Forskjel paa at tjene mig og at tjene Rigerne paa Jorden. Altsaa gav Herren Sisak Magten, saa han gjorde rent Bord, baade i Kongens Hus og i hans Tempel, og ranede blandt Andet de Guldskjolde, Kong Salomo havde lader gjøre, saa Rehabeam maatte lade sig nøje med Kobber for Guld, thi havde han

end ydmyget sig for Herren i Nøden, søgte han ham dog ikke ret eller tjente ham af Hjertet som David, og det Samme gjaldt om Flere af hans Eftermænd.

2. **Akas.** 2 Kong. Bog, 16. 2 Kron. Bog, 28. Esajas 7. 8.

Akas, der fulgte sine Fædre paa Tronen, gjorde nemlig Ondt med Flid, ligesom Kongerne i Israel, thi han lod støbe Baalsbilleder, brændte Røgelse i Hinnoms Dal*) og ofrede paa Højene og i Lundene, ja han brændte sine egne Sønner paa kananitisk Vis. Derfor gav Herren ham ogsaa i Fjendevold, thi en Konge i Israel sluttede Forbund med Kong Resin i Syrien for at støde ham fra Tronen, og da det spurgtes i Juda, forfærdedes Akas og hele hans Folk. Da bød Herren Profeten Esajas gaa til Kongen og sige: Vær rolig, frygt ikke og lad ikke Modet falde for disse to rygende Brande, og fordi de har lagt Raad op imod Dig, thi saa siger Herren: det skal ikke lykkes og ikke bestaa! Atter talede Herren til Akas og sagde: Forlang Dig et Tegn, dybt nede eller højt oppe! men Akas var bange, at han skulde blive nødt til at tro Herrens Forjættelser og svarede: Jeg vil intet Tegn forlange og ikke friste Herren. Da sagde Herren: Saa hør da, Davids Hus: er det Eder for lidt at plage Mennesker, vil I nu ogsaa plage min Gud? Derfor vil Herren selv give Eder et Tegn: se, Pigen undfanger og føder en Søn, og hun kalder ham Immanuel, — o: Gud med os — men førend Drengen skjønner at sky Ondt og vælge Godt, forlades Landet, Du hader, af sine to Konger. Saa spaaede Herren sandbru om en hastig Frelse for Juda og pegede med det Samme paa den store Frelse, der skulde vederfares dem, der i Sandhed hørte til hans Folk, ved den rette Immanuel, født til Verden af en Jomfru, men Kong Akas blev ved sin Vantro, og Fjenderne fik Magten en Stund, saa de endog belejrede Jerusalem, og skjønt de ikke fik Byen indtaget, dræbte dog Israeliterne Kongens Søn og to af hans Fyrster og slæbte Kvinder og Børn i tusindvis af Landet i Trældom. Men endnu var der i Samaria en Guds Profet, ved Navn Oded, og som Israels Hær kom til Byes med Fangerne, gik han ud mod dem og sagde: Se, Herren, Eders Fædres Gud, har i sin Vrede givet Juda i Eders Vold, og nu tærker I paa at handle med Judas og Jerusalems Børn som med Slaver og Slavinder, men det er Synd for Gud; saa lyder da mig og fører Fangerne tilbage, eller Herrens Vrede er over Eder! Da stod fire Høvdinger

*) Hinnoms eller Hinoms Børns Dal laa Sydøst for Jerusalem og var viet til Molok. Af dens hebraiske Navn Ge Hinnom kommer Ordet Gehenna.

op blandt Efraims Børn og sagde til Stridsmændene: Bringer ikke Fangerne hid, thi vor Synd er stor nok foruden det, og gjorde I hvad I havde i Sinde, lagde I Synd til Synd! og strax gav Stridsmændene Slip baade paa Fanger og Bytte! men de fire Høvdinger tog mod Fangerne, klædte de Nøgne iblandt dem med hvad de fandt blandt Rovet, gav dem Sko paa deres Fødder og Spise og Drikke, satte de Syge paa Æsler og førte dem Alle tilbage til Jeriko. Men Akas sendte Bud til Kong Tiglat-Pileser i Assyrien og lod ham sige: Jeg er din Slave og din Søn, kom op og hjælp mig mod mine Fjender, Kongerne i Syrien og Israel! og da Akas nu tillige sendte ham alt det Guld og Sølv, der endnu var at finde i Herrens og i Kongens Hus, fandt Assyreren det virkelig Umagen værd at paatage sig den Ulejlighed. Følgelig drog Tiglat-Pileser til Damask og slog Resin ihjel og bortførte hans Folk, med samt en Del af Israels Børn, hvorpaa Akas ogsaa rejste til Damask, at mødes med Assyrer-Kongen, og han ofrede til Damascenernes Guder, ja blev saa forgabet i deres Gudsdyrkelse, at han lod tage et Mønster af et Alter, som han saae i Damask, og sendte det til Jerusalem, at Præsten Uria skulde bygge ham et andet derefter. Hermed passer det da godt, at han lod Herrens Tempel lukke, medens han i sine sidste Regjeringsaar som i de første rejste Altre rundt om i Jerusalem og Høje i hver en Stad i Juda, saa vi kan aldrig tvivle paa, at Esajas Spaadom gik i Opfyldelse, saa han blev plaget af de Assyrier, han troede bedre end Herren.

Tone: Hvor Bølgen larmer højt mod Sø.

Alt hvad Forstanden overgaar
Og kan utrolig være,
Det alt den store Gud formaar,
Det er hans Magt og Ære,
At vi ud af hans Sandheds Ord
Og af hans Gjerninger paa Jord
Hans Almagt kunne lære.

Vil Akas Herren ikke tro,
At han kan ham udføre
Fra Fjendens Trængsel og Uro,
Da faar han det at høre,
At han et Tegn begjære maa
Af Himlen eller Afgrunds Vraa,
Saa vil hans Gud det gjøre.

Og om end Gud han tror kun slet,
Profeterne deslige,
Som Hjælpen har fra Gud forjæt,
Dog vil han end tilsige,
At han et Tegn ham give vil
Som aldrig Nogen hørte til,
Og haver ingen Lige.

Thi se! en Jomfru svanger er,
Og hun en Søn skal føde,
Som Guddoms Navn og Ære bær,
Dog Jesse Rodens Grøde!
Han kaldes skal Immanuel,
I ham skal det gaa alle vel,
Som sig ej paa ham støde.

Han Mælk og Honning æde skal,
Ham Børne-Mad skal nære,
Paa Ondt og Godt at gjøre Valg
Skal Aarene ham lære;
Endog han er af Evighed
En Gud, og forud Alting ved,
Dog vil han Barn og være.

O, vær velkommen i vort Kjød,
Vi ønske dig til Lykke
Udi det Jomfru-Liv og Skjød,
Som Guds Aand vilde smykke;

Du ved din Fødsel, Pine, Død
Skal kunne Satan, Synd og Nød
I Evighed nedtrykke!

3. **Hiskia og Sankerib.** 2 Kron. Bog, 29—32. 2 Kong. Bog, 18 19.

Efter Akas fulgte hans Søn, den fromme Hiskia eller Esekias, og strax den første Maaned han raadte for Riget, bød han Præster og Leviter rense baade dem selv og Herrens Hus; thi, sagde han, vore Fædre har forsyndet sig og vendt Herrens Bolig Ryggen, lukket Dørene og slukket Lamperne, og hverken bragt Israels Gud Røgelse eller Brændoffer; derfor kom Herrens Vrede over Juda og Jerusalem, men nu agter jeg at slutte Pagt med Herren, at han vender sin svare Vrede fra os! Saa gik Præsterne ind i Herrens Hus paa Nytaarsdag og bragte alt Urent ud, men Leviterne tog imod det i Forgaarden og kastede det i Kedrons Bæk, og Brændofrets Alter og Skuebrødsbordet og alle Helligdommens Kar, som Kong Akas havde ladet borttage, stillede de igjen paa deres Plads og indviede dem paa ny. Nu samlede Kong Hiskia alle Fyrsterne og gik op med dem til Herrens Hus, og Præsterne bragte Herren Syndofre for hele Folket paa Kongens Befaling, og Leviterne stod i Templet med Harper og Basuner og sang Davids og Asafs Salmer, men Kongen og hele Menigheden kastede sig ned og tilbad Herren. Saaledes begyndte Hiskia at tjene sine Fædres Gud, han sløjfede Højene, hug Billedstøtterne ned, og saa længe han levede vedblev han at tjene ham af Hjertens Grund. Og Kong Hiskia sendte Løbere omkring, baade i Juda og Israel, og skrev Breve til Efraim og Manasse, at de skulde komme til Jerusalem og holde Paaske, og Juda lod hans Røst og samledes til Festen, men Israel forhaanede hans Sendebud og drev Spot med hans Indbydelse. Dog ydmygede en Del af Israels Børn sig og kom til Jerusalem, og de holdt Paaske, saa der ikke var set Mage til Højtid siden Salomos Dage, men da Festen var til Ende, blev Alle enige om at blive sammen endnu en Uge og glæde sig med hinanden, og Præster og Leviter velsignede alt Folket.

Det var i Hiskias fjerde Regjeringsaar, at Assyrerkongen Salmanassar gjorde Ende paa Israels Rige, men ti Aar derefter førte Sankerib, en af hans Eftermænd, sin Hær imod Juda, oversvømmede Landet og belejrede Jerusalem. Sankerib stolede paa sin Hærs Mangfoldighed, og talede bespottelige og hovmodige Ord mod Israels Gud, og lod sige til Hiskias Sendebud: Siger dog til Hiskia: saa taler den store Konge, Kongen af Assyrien: hvad stoler Du vel paa? siger Du: her er Forstand og Kraft til Kamp, er det jo kun et Mundsvejr;

slaa da til Veds med min Herre, med Kongen af Assyrien, og lad mig give Dig to tusinde Heste, hvis Du kan skaffe Ryttere til dem; og kan Du ikke saa meget, hvor skulde Du da kunne slaa en Fyrste tilbage, af min Herres ringeste Tjenere! Og lad ikke Hiskia bedaare Eder med den Snak: Herren skal frelse os! har vel de andre Folks Guder frelst deres Lande! hvor er nu de Guder, hvem af dem alle har frelst sit Land? hvor kan Du saa tro, at Herren skulde frelse Jerusalem af min Haand!

Siden sendte Kong Sankerib sine Svende til Kong Hiskia med Bud og med Brev: Lad dog aldrig din Gud bedaare Dig, saa Du siger: Jerusalem kommer ikke i Assyrerkongens Vold! thi Du har jo hørt hvad Assyrerkongerne har gjort ved alle Lande, hvorledes de har ødelagt dem, og Du skulde gaa fri! har vel Folkenes Guder frelst dem, som mine Fædre ødelagde! hvor er nu vel de Konger! Men da Kong Hiskia havde læst Brevet, gik han ind dermed i Herrens Hus og bredte det ud for Herren, og bad: Hærskarernes Herre og Israels Gud, Du der troner over Keruberne, Du er alene Gud over alle Riger paa Jorden, thi Du har skabt Himmel og Jord: læg dog Øret til og hør, aabn dit Øje og se, og hør alle Sankeribs Ord, hvormed han sendte Bud at bespotte den levende Gud! Ja, sandt er det, Herre, at Kongerne i Assyrien har ødelagt alle Lande og kastet deres Guder i Ilden, thi de var jo ikke Guder, men Træ og Stene, Værker af Menneskehænder, men, Herre vor Gud, frels nu os af hans Vold, at alle Riger paa Jord maa kjende, at Du er Herren alene! Og Profeten Esajas lod svare: Saa lyder Herrens Ord til Assyriens Konge: jeg kjender din Bolig, din Udgang og Indgang og Fnysen imod mig, men fordi Du fnyser imod mig, og din Hovmod hæver sig for mit Øre, lægger jeg min Ring i din Næse og mit Bidsel i din Mund og driver Dig tilbage, den Vej som Du kom. Thi saa siger Herren om Kongen af Assyrien: han skal ikke naa denne By og ikke skyde en Pil derind, ikke løfte et Skjold og ikke kaste en Vold op imod den, men vende tilbage den Vej som han kom, og ikke naa denne Stad; det er et Guds Ord, thi jeg beskjærmer den og frelser den, for min egen Skyld og for Davids, min Tjeners. Saa spaaede Profeten med rene Ord om Frelsen fra Assyrien, og han blev ikke til Logner, thi Herrens Engel for ud og slog 185000 Mand i Assyrernes Lejr, saa da Solen stod op laa Lejren fuld af Lig. Da brød Sankerib op og drog tilbage til Ninive, men her blev han myrdet af to af sine Sønner, som han knælede i sit Gudehus.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Faa var de Sønner, som vandrede smukt
Ad Kongerige-Faderens Veje,
Ikke dog blev i Jerusalem slukt
Natlampen ved Stolkongens Leje.

Kong Esekias var en af de Faa,
For ham gik og Solen tilbage,
Efterskin Øjet med Jubel da saae
Af Davids de kronede Dage!

Det var den Sankerib, Hedninge-Drot,
Stor Kvide paa Sion han voldte,
Israels Værge bød Trods han og Spot,
Som Goliat brasked den Stolte.

Murene rysted og Vogterne med,
For Mod var der ikke i Barmen,
Folket blev raadvildt, og Kongen blev ræd,
For Kraft var der ikke i Armen.

Kongen, han vidste dog levende Raad,
Opløfted de synkende Hænder,
Bad til den Helt, som er herlig i Daad,
Og Bladet med Aandepust vender!

Ordet udfor: jeg har givet dig Sejr,
For Trods skal nu Sankerib bøde!

Engel, slaa ned i Assyrernes Lejr,
Saa ej han kan tælle de Døde!

Held Esajas, den herlige Skjald,
Som Gud lagde Spaadom paa Tunge,
Gudsordet hans om den Sankeribs Fald
De Smaa skal med Jubel udsjunge.

Aanden var over ham, vældig og stor,
Den Israels tindrende Stjerne,
Derfor med Glands i hans vingede Ord
End spejle sig Tiderne fjerne!

Sorgen paa Sion blev mild ved hans Trøst,
Og Natten blev lys ved hans Syner,
Over hans Gravhøj, som gjennem hans Røst
Til Dagenes Ende det lyner!

4. Hiskia og Profeten Esajas. 2 Kong. Bog, 20.

Omtrent paa denne Tid blev Hiskia dødelig syg, og Esajas kom til ham, med det Budskab fra Herren: Bestik dit Hus, thi Du dør og lever ikke! Da vendte Hiskia sig mod Væggen og bad saaledes: Ak, Herre, kom ihu, hvorledes jeg har vandret for dit Ansigt, ærlig og af ganske Hjerte, og gjort hvad Dig behagede! og Kongen græd saare. Og nu lod Herrens Ord til Esajas: Gaa hen og sig til Hiskia: saa siger Herren, din Fader Davids Gud: jeg hørte din Bøn og saae dine Taarer; se jeg lægger femten Aar til dine Dage og frelser denne By for Assyrerkongens Vold. Men dette skal være Dig et Tegn fra Herren, at han holder sit Løfte: han fører Skyggen paa Akas Solskive ti Streger tilbage! Derpaa lod Esajas lægge et Omslag af Figener paa Kongens Byld, og han kom sig af sin Sygdom.

Nu spurgtes det til Babel, at Kong Hiskia havde været syg og var bleven karsk igjen, og Kongen i Babel sendte ham Brev og Skjænk i denne Anledning. Det var ret en Glæde for Hiskia, og han viste Sendebuddene baade sit Tøihus og sit Skatkammer, sit Guld og sit Sølv, sin Balsam og Olie, kort sagt sit hele Hus og alt sit Liggendefæ. Men da traadte Profeten Esajas frem for Kongen og sagde: Hvorfra kom disse Mænd, og hvad var deres Ærinde? og Hiskia svarede: De kom langvejs fra, fra Babel! Hvad saae de i dit Hus? spurgte Profeten videre, og Hiskia svarede: Alt hvad der var; der var ikke

et Stykke i mit Skatkammer, at jeg jo viste dem det. Velan, sagde Esajas, hør Hæskarernes Herres Ord: de Dage kommer, da Alt hvad der er i dette Hus og hvad dine Fædre har opdynget skal føres til Babel, og Intet blive tilovers, men din Afkom, dine Sønner, blive Kammertjenere i Babylonerkongens Slot. Men Hiskia svarede: Det var et godt Ord af Herren, at der bliver dog Fred og Tryghed saa længe jeg lever. I ni og tyve Aar regjerede Hiskia i Jerusalem, saa døde han, ædret af alt Folket, og blev begravet i Kongernes Grave.

5. **Manasse.** 2 Kong. Bog, 21. 2 Kron. Bog, 33.

Manasse, hans Søn, der blev Konge efter ham, var først tolv Aar gammel, da Faderen døde, og han syndede mod Herren paa Kananitisk Vis, thi han opkastede atter Højene, som hans Fader havde sløjfet, han rejste Altre for Baal og opstillede Afguder ligesom Akab, endog i Herrens Tempel, og han tilbad al Himlens Hær og byggede den Altre i Templets Forgaard; tilmed lod han sin Søn gaa gjennem Ilden, raadspurgte Troldmænd og Tegnsudlæggere og forførte alt Folket. Da talede Herren til ham ved sine Tjenere, Profeterne: Eftersom Manasse, Juda Konge, har øvet alle disse Vederstyggeligheder, og faaet Juda til at synde med sine væmmelige Guder, saa taler nu Herren, Israels Gud: se jeg styrter Jerusalem og Juda i Fordærvelse, saa hver den det hører, hans Øren skal klinge, thi jeg maaler jer med Samarias Maalesnor og vejer Jerusalem paa Akabs Huses Vægt og viser Jerusalem af, som et Fad der vendes og aftørres. Men en Levning af min Arv lader jeg blive tilovers og giver dem i Fjendevold, saa de bliver et Bytte og et Rov for deres Fjender, fordi de gjorde hvad jeg hader og opirrede mig, ligefra den Dag deres Fædre drog op af Ægypten og indtil den Dag idag. Dog, Profeternes Advarsler slog baade Manasse og hans Folk hen i Vejr og Vind, og han udgjød uskyldigt Blod strømmevis, saa det overfyldte Jerusalem. Omsider førte Herren Assyrerkongens Høvdinger over ham, der bandt ham i Kobberlænker og førte ham fangen til Babylon, og nu knækkedes hans Trods, saa han lærte at angre sine Synder og ydmyge sig for sine Fædres Gud, og Herren hørte hans Bøn og førte ham tilbage til hans Rige. Fra den Tid kjendte Manasse Herren for sin Gud og tjente ham trolig, slog de Altre og Billeder ned, han selv havde opreist, bragte Herren Takofre og fremmede hans Dyrkelse, men med Alt dette vedblev dog Folket i hans Dage at ofre paa Højene, hvorvel til Herren, og Amon, hans Søn, der fulgte ham paa Tronen, lignede ham kun i hans Synd, men ikke i hans Bod. Amon regjerede kun to Aar, saa

blev han myrdet af sine egne Tjenere, dog hævnede Folket hans Død og kronede hans Søn.

Tone: Rind nu op i Jesu Navn.

Er der Nogen, som vil se
Alle Synders Røver-Kule,
Alle Lysters Slange-Hule,
Fordum sine Tiders Ve,
Som dog blev et evigt Minde
Om Guds søde Naade-Favn,
O, da er jeg her at finde,
Jeg, Manasse er mit Navn.

Har man udi noget Land,
Gjennem hele Verdens Rige,
Vidst om saadan en at sige,
Saadan en forhærdet Mand!
Hedninger, som Gud har drevet
Fra mit Folkes Ansigt bort,
Aldrig har saa ilde levet,
Som Manasse haver gjort.

Staalehærdet var mit Mod,
Kunde mig i Hjertet fryde,
Naar jeg saae min Stad at flyde
Af uskyldigt Mande-Blod;
Alle Grændser, Maal og Maade
Mine Synder overgik,
Tænker nu, jeg fik dog Naade,
Jeg, Manasse, Naade fik!

Hvad min Fader kasted hen
Af den Afgud Baalims Høje,
Bygde jeg for hver Mands Øje
Mod vor Herre op igjen,
Gik i Satans Baand og Lænke,
Under Vredens svare Dom,
Hvordan kan I tro og tænke,
At Manasse dog undkom?

Der jeg kom i megen Nød,
Der jeg sad i Baand og Lænke,
Da begyndte jeg at tænke
Paa mit Liv og paa min Død,
Da Samvittigheden krysted
Hjertet med sin Kæmpe-Haand,
Saa det knust mig laa i Brystet,
Ynket af nedslagne Aand.

Hvad jeg da for Angest led,
Det er mer end jeg kan sige;
Gud ske Lov i Himmerige,
Som min Jammer ene ved,
Som mig rev med Hænder stærke
Ud af Døds og Mishaabs Favn,
Og sin Naades Kjendemærke
Satte paa Manasse Navn!

Ingen tænke nu, fordi
Jeg har fundet Himlens Ynde,
At paa Naade man kan synde,
Og for Straffen dog gaa fri;
Hvo Guds Naade vil misbruge
Til at synde frækt og trygt,
Ham vist Svælget skal opsluge,
Som indskjød Manasse Frygt.

Hvo der af mig lære vil,
Lære Naaden højt at skatte,
Lære Naaden ret at fatte,
Mens der end er Naade til,
Sukke, bede, raabe, skrige
Om Guds Naade ret at faa,
Gjøre Vold paa Himmerige,
Som da jeg i Støvet laa!

O, hvor er vor Gud dog mild!
Ej til Trodsighed at taale,
Dertil har Han Lynets Straale
Og en evig Lue-Ild;
Men vil Nogen sig omvende,
Faar han Naade vist og sandt,
Naade, uden Maal og Ende,
Naade, som Manasse fandt.

Derfor vil jeg raabe ud,
Mod de fire Verdens Hjørner:
O, I Folk, som Gud fortørner,
Saadan sød og naadig Gud,
Vender om, at han kan vise
Eder Naadens søde Favn,
Vender om, at I kan prise
Med Manasse Herrens Navn!

6. **Josias.** 2 Kong. Bog, 22. 23. 2 Kron. Bog, 34.

Josias, Amons Søn, var først otte Aar, da han blev Konge i

Juda, men allerede i sit syttende Aar, medens han endnu var en Dreng, begyndte han at søge sin Fader Davids Gud, og fire Aar senere tog han sig for af yderste Evne at rense Tempel, By og Land fra al Afguderiets Vederstyggelighed. Alle Spaamænd og Heremestere udryddede han af Landet, og han sparede hverken Altre eller Guder, men rejste selv omkring og lod dem slaa i Stykker, Støvet strøede han paa Afgudsdyrkernes Grave, og Præsternes Ben lod han brænde paa deres egne Altre, ved hvilken Lejlighed det da ogsaa gik ud over Jeroboams Altre i Betel, thi Josias gjorde ikke blot lyst i Juda, men ogsaa i Israels Land, og tjente Herren af Hjertet og blev ham tro sin hele Levetid. Men hans Eftermænd brugte kun deres Magt til at gjøre hvad Ondt var, og Riget sank under dem dybere og dybere i Ondskab og Elendighed, saa nu blev det ret kjendeligt hvad Ezekiel skriver, at nu var Juda værre end sin Søster Israel, Profeterne Sjælemordere, Præsterne Tempelskjændere, Fyrsterne glubende Ulve, alt Folket Voldsmænd og Røvere og Landet ikke til at rense. Da udgjød Herren sin Vrede over Land og By, vilde ikke kjendes ved sit Alter og lyste Forbandelse over sin Helligdom, og Edom jublede over Jerusalems Fald.

7. Juda Riges Undergang. 2 Kong. Bog, 24. 25. Jer. 38. 39.

Sedekias, den sidste Konge i Juda, blev sat paa Tronen af den sejrrige Kong Nebukadnesar af Babel, som nu spillede Mester i Asien og skaltede og valtede med Juda efter Behag. At Sedekias, der var meget ugudelig, kun fik Lov at herske i Juda som Lensmand af Babel, følger af sig selv, og Profeten Ezekiel skriver udtrykkelig, at han maatte gjøre Nebukadnesar sin Ed; men den brød han omsider, og Nebukadnesar kom da selv i Spidsen for en Krigshær af sine Kaldæer og belejrede Jerusalem. Og Jeremias, der opholdt sig i Staden, prædikede for Folket i Herrens Navn: Den, der bliver i denne Stad, skal dø for Sværdet, af Hunger eller Pest, men den, der overgiver sig, beholder sit Liv som et Bytte; men da Fyrsterne hørte den Prædiken, gik de til Kongen og sagde: Lad dog den Mand dræbe, for han tager Modet fra Stridsmændene, thi han vil ikke dette Folks Vel men Ulykke! og Sedekias svarede: han er i Eders Vold, thi Kongen mægter Intet mod Eder! Altsaa greb Fyrsterne da Jeremias og kastede ham ned i en udtørret Brønd, og han sank ned i Dyndet. Men en af Kongens Hofmænd ynkedes over Profeten, gik til Kongen og fortalte ham hvad Fyrsterne havde gjort ved Jeremias, og Kongen befol Hofmanden at tage tredive Mand med sig og trække ham op af Brønden, forinden han døde. Saaledes blev Jeremias da frelst, men dog sat i Fængsel, og vel spugte Sedekias ham til Raads, og fik til Svar: Overgiver

Du Dig til Kongen af Babels Fyrster, skal Du og dit Hus blive i Live og denne Stad ikke brændes, men overgiver Du Dig ikke, gives Staden i Kaldæernes Vold, og de brænder den op, og Du undløber dem ikke; saa lyd da Herrens Ord, som jeg forkynder Dig, at det kan gaa Dig vel og Du maa blive i Live! men Sedekias turde ikke beslutte sig til Noget, blev siddende i Jerusalem og Ulykken kom over ham.

Derefter brød Nebukadnesars Hær ind i Staden, efter at have belejret den i halvandet Aar, og hvad Sedekias og hans Stridsmænd angaar, lader det ikke til, at de har slaaet et Slag ved denne Lejlighed, thi Jeremias fortæller blot om dem, at de flygtede ad Vejen ved Kongens Have, og søgte ned til Jerikos Sletter, men her blev de indhentede af Kaldæerne, og Sedekias grebet og ført for Nebukadnesar, som nu gik i Rette med ham, lod alle Juda Stormænd henrette og Kongens Børn dræbe for hans Øjne, lod saa hans Øjne stikke ud og bandt ham i Kobberlænker, at føres bort til Babel. Derpaa gav Nebukadnesar Befaling til at nedrive Jerusalems Mure, og sætte Ild paa Herrens Hus og Kongens Gaard og den hele Stad. Alle de Redskaber, der brugtes ved Gudstjenesten, sendtes til Babel, men Kobberstøtterne i Templet og det store Kobberkar, Kong Salomo havde støbt og som kaldtes Kobberhavet, blev slaaet i Stykker, for at Stumperne kunde føres med. Saaledes faldt Jerusalem, omtrent 600 Aar før Kristi Fødsel, og hver den blandt Juda Børn, der var for Noget at regne, blev ført bort til Babel.

Den babyloniske Landflygtighed.

1. De Fangnes Klagesang og Trøst. Davids Salme 137.

Medens Juda Børns Land, som det hedder i Klagesangen, laa øde og tomt, saa hver Glædens Lyd forstummede, med Bruds og Brudgoms Røst, ingen Kværn hørtes støje, og Lampens Lys var slukt, havde Herren dog endnu et Folk blandt de Bortførte i Babel. Her talede Præsten Ezekiel sine stærke, profetiske Ord, her lød Guds Børns Klage. Ved Babels Floder, der sad vi og græd, thi vi mindedes Sion; paa Pilene i Babel hængte vi vore Harper! Der bød de, der førte os i Fængsel: Syng os en Sions Sang! Hvor skulde vi synge Herrens Sang i den Fremmedes Land, nej, glemmer jeg Dig, Jerusalem, saa glemme min højre Haand mig! min Tunge klæbe ved min Gane, naar jeg ikke mindes Dig længere!

Dog handlede Nebukadnesar ikke ilde med de Bortførte: det hele Folk var ført i Fangenskab, men ingen enkelt Mand blev bundet, Kongen

og maaske nogle Høvdinger undtagen, de øvrige gav Babylonerkongen Hus og Hjem, Agre og Vingaarde og lod dem nære og bjerge sig som de kunde bedst, og Jeremias bød dem i Herrens Navn: Bygger Huse og bebor dem, planter Haver og æder af Frugten, tager Eder Hustruer og avler Sønner og Døtre, tager Hustruer til Eders Sønner og bortgifter Eders Døtre og søger Byens Bedste, hvortil jeg har bortført Eder, thi gaar det den vel, gaar det Eder ligesaa. Thi saa taler Herren: Naar halvfjerdstyve Aar ere forløbne over Babel, besøger jeg Eder, at fuldkomme mit Ord, at føre Eder tilbage, thi naar I søge mig af ganske Hjerte, lader jeg Eder finde mig, det er et Guds Ord; og jeg vil føre Eders Fangne tilbage, og samle Eder fra hvert et Sted, hvorhen jeg har fordrevet Eder!

Egen Tone af H. N.

Ved Babylons Floder
Vi sørgende sad,
Og græd for vor Moder,
Den hellige Stad,
Lod Harperne hænge,
Med springende Strænge,
I Pilenes Top!

Da maned' for Sange
Os Kæmper med Flid,
Som tog os til Fange
Og førte os hid,
Med Gammen og Glæde
De bad os at kvæde
Jerusalems Sang!

Ak, hvad skal vi sjunge!
Kan, Herre, Din Sang
Faa Tone paa Tunge
I Fjendernes Vang!
Udlændigheds Dage
Til Suk og til Klage
Kun røre vort Sind!

O, kunde jeg glemme
Jerusalem, dig,
Min Højre sig glemme,
Henvisne paa mig!

Og, mens jeg dig mindes,
O Sion, der findes
Kun Sorg i min Sang!

Ja, hvad skal jeg kvæde,
Og komme ihu!
Min højeste Glæde,
O Sion, er du!
Vil Andet jeg sjunge,
Da voxer min Tunge
Til Ganen mig fast!

Du huske, o Herre,
Jerusalems Dag!
Da Ondt gjordes værre
Til Edoms Behag!
Da lød det: o jevner!
O sletter! o levner
Ej Sten over Støv!

O Babylons Daatter,
Med kvidefuldt Kaar,
Den Tanke mig gotter:
Din Time den slaar!
Du undgaar det ikke,
Den Skaal at uddrikke,
Du skjænked for os!

2. Daniel og hans Lagfæller. Dan. 1.

Dog, Jeremias og Ezekiel var ikke de Eneste, der lod Herrens Ord lyde for Fangerne i Babel, ogsaa i den hedenske Konges Gaard opvakte Herren sit Folk en stor Profet. Nebukadnezar befol nemlig

Gildingernes Formand Aspenas at udsøge sig nogle smukke og velopdragne Drenge, af Kongeblod og ædel Stamme, blandt de bortførte fra Juda, og besørge dem undervist i boglig Kunst og Kaldæernes Tungemaal, at de efter tre Aars Forløb kunde findes skikkede til at gjøre Opvartning i Kongeborgen. Dette skete, og blandt disse Drenge var ogsaa Daniel, Hananja, Misael og Asarja, hvem Aspenas gav ny Navne, der passede bedre paa Kaldaisk og kaldte Beltsasar, Sadrak, Mesak og Abed-Nego, og dem, saavelsom alle deres Lagfæller, anviste Kongen baade Mad og Vin fra sit eget Bord; men da de frygtede for, at de skulde besmitte sig, ved at spise af alt det, der bødes dem, bad Daniel Aspenas, at de maatte blive fri for den Føde. Vel frygtede nu han, at det skulde gaa ud over ham selv, hvis Kongen, der selv havde bestemt deres Kost, skulde finde dem slettere ved Magt end de øvrige Drenge, men da bad Daniel Hushovmesteren kun gjøre et Forsøg og give dem Havegrønt og Vand i ti Dage, og se, de trivedes bedre derved, end nogen af de Andre ved Kongens Lækkerier. Saaledes slap da Vennerne for den Frygt, at de skulde forsynde sig mod deres Fædres Lov, og da deres Læretid var omme, og Kongen selv overhørte dem, var der Ingen af Drengene, der kunde maale sig med dem, saa nu tog Kongen dem i Tjeneste, og Alt hvad han spurgte dem om, kunde de gjøre Rede for, ti Gange bedre end de øvrige Vismænd, thi Gud havde velsignet dem, saa de blev baade lærde og kloge, men Herren gjorde Daniel til sin Profet og underviste ham selv i Syner og Drømme.

3. Daniel udtyder Nebukadnesars Drøm om Billedstotten. Dan. 2.

Nu skete det engang, at Kong Nebukadnesar havde en Drøm, vaagnede forfærdet og sendte Bud efter sine Spaamænd og Tegnsudlæggere, at de skulde sige ham, hvad den havde at betyde. Men Kaldæerne svarede ham paa deres Tungemaal og sagde: Kongen leve til evig Tid; sig dine Slaver Drømmen, saa skal vi sige Dig Betydningen! Nej, svarede Nebukadnesar, den er gaaet mig ad Glemme: siger I mig ikke baade Drøm og Betydning, skal I hugges i Stykker, og jere Huse gjøres til Møddinger, men siger I mig begge Dele, lønner jeg Eder med Skjænk og stor Herlighed; altsaa hid med Drømmen og Forklaringen! Atter kom nu Kaldæerne frem med den ydmyge Begjæring, at det maatte behage Kongen at sige sine Slaver Drømmen først, men Kong Nebukadnesar tog Sagen alvorlig og svarede kort og godt: Saa kan jeg da se, at I vil kun vinde Tid, men siger I mig ikke Drømmen, har jeg kun en Dom at fælde: det er soleklart, at I er betænkte paa at lyve for mig og forraade mig; nej, hid med Drømmen, saa kan jeg

være vis paa, at I kan sige mig Betydningen! Men, svarede Kaldæerne, der er ikke et Menneske til paa Jorden, der kan aabenbare hvad Kongen forlanger, heller ikke forlanger nogen stor og mægtig Konge noget Saadant af nogen Tegnsudlægger, Heremester eller Kaldæer, thi den Sag er saare vanskelig, og ingen Anden kan aabenbare den, end Guderne, der ikke har deres Bolig hos Kjød. Dermed havde Kaldæerne fældet deres egen Dom, thi Kongen blev saare vred og gav strax Befaling at dræbe alle Vismænd i Babel. Blandt disse regnede man ogsaa Daniel og hans Venner, Hananja, Asarja og Misael, saa de skulde dræbes med, men da Daniel hørte Dommen og fik at vide, hvorfor den var fældet, udbad han sig blot, at Kongen vilde give Tid, saa skulde han aabenbare ham det Hele, gik dernæst hjem og fortalte sine Venner Sagen og bad med dem til Gud om Frelse i Nøden. Da aabenbarede Herren Daniel Hemligheden i et Syn ved Nattetid, og Daniel priste den Gud, der omskifter Tid og Timer, indsætter Konger og afsætter Konger, giver de Vise Visdom og de Forstandige Kundskab, ja oplyser det, der ligger skjult i Mørket. Derefter gik han til Livvagtshøvdingen, der havde Befaling at henrette de Vise, og sagde til ham: Dræb ikke Babels Vismænd, men før mig til Kongen, saa skal jeg sige ham hvad Drømmen betyder! Saa mældte Livvagtshøvdingen da Sagen for Nebukadnesar, og Daniel stod for Kongen og talede saaledes: Den Hemlighed, Kongen spurgte om, kan hverken Vismænd, Heremestre, Tegnsudlæggere eller Stjernetydere aabenbare; men i Himlen er der en Gud, der afslører Hemligheder, han giver Kong Nebukadnesar tilkjende hvad der skal ske i Fremtiden. Du laa i din Seng og tænkte paa Fremtiden, og han der afslører Hemligheder lod Dig vide hvad der skal ske, men mig er Hemligheden aabenbaret, ikke fordi jeg er visere end alle Andre, men for at Kongen skal vide hvad den har at betyde, og forstaa hvad der ligger Dig paa Hjerte. Du saae en stor Billedstøtte hæve sig foran Dig, straalende herlig og frygtelig at skue: dens Hoved var af fint Guld, dens Bryst og Arme af Sølv, dens Bug og Lænder af Kobber, dens Ben af Jern, dens Fødder dels af Jern og dels af Ler. Dette var Synet, indtil en Sten, ikke slynget af Hænder, traf Billedstøttens Fødder og knuste dem, ja, Leret og Jernet knustes med Kobberet, Sølvet og Guldet, og Vinden blæste det bort, Altsammen, som Avner af Loen, uden blivende Sted, men Stenen blev til et stort Bjerg og fyldte den hele Jord. Det var Drømmen, og nu skal vi sige Kongen Betydningen. Du, Konge, er Kongernes Konge, thi Himlens Gud har givet Dig et stort og mægtigt og herligt Rige; Du er selv det Guldhoved. Efter

Dig skal der opkomme et andet Kongerige, men ringere end Dig, men derefter et tredie, Kobberriget, der skal herske over Alverden. Men det fjerde Rige skal blive haardt som Jern, thi Jernet knuser og tvinger Alt, og det Rige skal knuse og bryde som Jernet. Men at Du saae Fødder og Tæer dels af Jern og dels af Pottemager-Ler, det tyder paa en Sondring af Riget, saa der bliver en Jernrod tilbage, eftersom Du saae Jernet blandet med det bløde Ler; som Tæerne var dels Jern dels Ler, saaledes bliver Riget dels stærkt dels skrøbeligt, thi Menneskestammer blander sig, men smelter ikke ret sammen, som Jernet aldrig flyder sammen med Leret. Men i de Kongers Dage stifter Himlens Gud et Rige, der aldrig i Evighed forgaar, hans Rige gives aldrig et fremmed Folk i Vold, det knuser og fordærver alle disse Riger, men selv bestaar det evindelig. Saaledes spaaede Daniel sanddru om det Persiske, Græske og Romerske Rige, der skulde afløse det Babyloniske, samt om Romerrigets Vælde, grundlagt paa Jernets Magt og saa haardt som Jern og Staal, men ogsaa om dets Udstykning i mange mindre Riger, alle befolkede af Blandingsfolk, og tilsidst om Herrens Rige paa Jorden og i Himlen, men da Nebukadnesar havde hørt hvad han havde at sige, kastede han sig ned for ham og raabte: Sandelig, Eders Gud er Gudernes Gud, Kongers Herre og Hemmeligheders Afslører, siden Du kunde afsløre denne! Dermed gav Kongen Daniel store Gaver og ophøjede ham saare, baade til Formand for alle de Vise og til Statholder i Landskabet Babel, men dog blev Daniel i Kongens Gaard og satte sine Venner, Hananja, Asarja og Misael, til at forestaa Statholderskabet, med Kongens Forlov.

Egen Tone af N. Lund.

„Jeg drømde en Drøm, som blev borte igjen,
Den, Vismænd! I hurtig mig bringe!
Hvis ikke, saasandt jeg har Sværdet ved Lænd,
Skal flux Eders Hoveder springe!"
Saa raabde i Babel den stolte Tyran,
Hans ypperste Konst var hvad Bødlerne kan,
Saa tænke Tyranner tilhobe!

Kaldæernes Vise fra Babel til Rom
Man hørte al Verden berømme,
I Stjerner de læste hver Dødeligs Dom,
I Bøger Udtydning paa Drømme;
Men Konger at melde, hvad sidst de har glemt,
Det, sagde Kaldæer, det mægte bestemt
Kun Guder, som Kjød ikke kjender.

Da var der i Babel en Tjener af Gud,
Den Gud, som end Kjød ikke kjender,
Paa Nebukadnesars tyranniske Bud
Han og faldt i Bøddelens Hænder,
For han var oplært i Kaldæernes Konst,
Tyrannen saa vilde, men altid omsonst
For Voldsmænd Uskyldighed straaler!

Det Daniel vidste, saa vis og saa klog,
Som Ingen ved Flid og ved Ave,
Thi han vidste mer, end man læser i Bog,
Selv den, der fik Stjerner til Stave,

Han bad kun om Frist til at klare den Sag,
Og Natten ham lærde at føre for Dag
Den Drøm, som i Glemsel var jordet!

Han stædtes for Kongen og sagde: Guds Fred!
Og hilste fra Ham i det Høje,
Du drømde, o Konge! og gyste derved,
Et Billed Dig svæved for Øje,
Dets Ben var af Jern og af Kobber dets Bul,
Af Sølv var dets Bryst og dets Hoved af Guld,
En Jætte med Krands som af Straaler!

Da løser fra Klippe sig lønlig en Sten,
Hvor Ingen saae Haand eller Hammer,
Af Ler under Jernet var Billedets Ben,
Mod dem ruller Stenen og rammer,
Det brager, det brister, det styrter i Grus,
Men Stenen ej blot bliver stor som et Hus,
Den voxer til Verden opfyldes!

Hvad Synet betyder og vide Du gad,
Velan da! min Gud lader melde,
At Rigerne fire skal glimre paa Rad
Som Malmene fire i Vælde,
Det Første er dit, som et Hoved af Guld,
Det Andet skal skinne som Sølv over Muld,
Saa Kobberets Tid og saa Jernets.

Som Jernet med Leret, det Stærke med Svagt
Skal blandes i Riget det Fjerde,
Men da ruller Stenen mod Støtten med Magt,
Ja, da bliver Nyt der paa Færde,
Et Rige sig stifter da Himmelens Gud,
Som over al Jorden skal brede sig ud,
Dets Tid er som Evigheds Dage.

Af Støv var Profeten, til Støv blev og han,
Saae Babylons Fald dog i Kvelde,
Og Perser og Græker og Romer om Land
Hver glimred sin Time i Vælde,
Til Romernes Staal efter Blod satte Rust,
Da Himmelens Gud under Keiser August
Opretted sit evige Rige!

Ja, Riget, kun Guder, som ej var hos Kjød,
Forkyndte i Daniels Dage,
Vel evigt maa blive, som Spaadommen lød,
Som alt det er stort uden Mage,
Og Riget er vores, som stole paa Krist,
O, vel maa vi her, men dog højere hist
Lovsjungende prise vor Lykke!

4. De tre Mænd i den gloende Ovn. Dan. 3.

Efterat Nebukadnesar havde havt denne Drøm, lod han opstille et stort Guldbillede, tresindstyve Alen højt og sex Alen bredt, i Dura Dalen i Babel, og sendte Bud efter alle sine Fyrster, Høvdinger og høje Embedsmænd, at de skulde overvære dets Indvielse. Saa kom de Herrer da sammen, og som de nu stod foran Billedstøtten, raabte Herolden højt: Det være Eder sagt, I Folkefærd, Stammer og Tunger: saasnart I høre Hornet, Fløjten, Harpen og Sangen, saa falder ned og tilbeder for dette Guldbillede, Kong Nebukadnesar lod opstille, men hvem der ikke gjør det, skal kastes paa Timen i den gloende Ovn! Som Strengene nu klang og Sangene stemte op, faldt alle Folk ned og tilbad, ligesom Kongen havde befalet; men derefter traadte nogle Kaldæer frem for Kongen, førte Klage over Joderne og sagde: Kongen leve til evig Tid; Du gav den Forordning, o Konge, at hver Mand, der ikke falder ned og tilbeder, skal kastes i den gloende Ovn, men nu er her nogle Joder, som Du har sat til Statholdere i Babel, nemlig Sadrak, Mesak og Abed-Nego, de lød ikke din Forordning, dyrker ikke dine Guder og tilbeder ikke for Guldbilledet, Du opstillede. Da blev

Nebukadnesar rasende forbitret og gav Befaling at hente de Mænd, og da de var bragte for ham, sagde han til dem: Er det paa Trods, Sadrak, Mesak og Abed-Nego, at I ikke ærer min Gud og ikke tilbeder for det Guldbillede, jeg har opstillet! Er I rede, nu vel! men hvis ikke, skal I kastes i den gloende Ovn, og hvem er da den Gud, der kan frelse Eder af mine Hænder? De tre Mænd svarede: For denne Sag, Nebukadnesar, behøve vi ikke at gjøre Dig Regnskab: den Gud, som vi dyrke, han kan frelse os, baade af den gloende Ovn og af din Vold, men vil han ikke det, skal Du dog vide, Konge, at vi dyrker ikke din Gud og tilbeder ikke for det Guldbillede, Du opstillede. Da fortrak Kongens Ansigt sig, saa rasende blev han, og han bød hede Ovnen syv Gange stærkere end før, befol dernæst sine Kæmper binde Sadrak, Mesak og Abed-Nego og kaste dem der ind; saa blev de Mænd da bundne og kastede i Ovnen. Men eftersom Ovnen var saa hed, slog Luen ud og dræbte Drabanterne, der havde gjort den Gjerning, og strax derefter forfærdedes Kong Nebukadnesar, for op i en Fart og raabte til sine Raadsherrer: Kastede vi ikke tre Mænd bundne i den gloende Ovn? og de svarede: Jo, visselig, Konge! Men, sagde Kongen, jeg ser fire Mænd gaa midt i Ilden, baade løse og uskadte, og den fjerde ligner en Gudeson! traadte derpaa nærmere til Ovnen og raabte: Kommer herud, Sadrak, Mesak og Abed-Nego, I den højeste Guds Tjenere! og strax kom de ud, og alle Herrer og Høvdinger stimlede sammen om dem, men der var ikke svedet et Haar paa deres Hoveder eller en Traad paa deres Klæder. Og Kongen raabte: Lovet være Sadraks, Mesaks og Abed-Negos Gud, der sendte sin Engel og frelste sine Tjenere, der gave sig i hans Vold, men slog en Streg over Konge-Buddet, og hengave deres Legemer for ikke at dyrke eller tilbede nogen anden Gud end deres egen. Saa giver jeg da den Forordning, at hvert Folk, Stamme og Tunge, der fortaler sig mod deres Gud, skal hugges i Stykker og hans Hus gjøres til en Mødding, thi der er ingen anden Gud, der kan frelse saaledes.

5. **Daniel udtyder Nebukadnesars Drøm om Træet.** Dan. 4.

Atter havde Kongen en Drøm, som Ingen af de Vise kunde udtyde ham, da sendte han Bud efter Daniel og fortalte ham Drømmen. Midt i Landet, sagde Kongen, stod et Træ, saare højt, stort og vældigt: det naaede op til Himlen og kunde ses over det hele Land, Løvet var dejligt og Frugten mangfoldig, nok til at mætte Alle, Markens Dyr hvilede i dets Skygge, og Himlens Fugle boede i dets Grene. Se, da for en Hellig af Himmel-Vagten ned og raabte med Vælde: Fælder Træet og hugger Grenene af, river Løvet af, kaster

Frugterne bort, lad Dyrene flygte derfra og Fuglene romme dets Grene! Dog lader en Rod blive staaende i Jorden, men i Jern- og Kobber-Lænker, saa den vædes af Himlens Dug, blandt Dyrene paa Marken og Græsset paa Jorden, og ombytter Menneskehjertet og giver ham et Dyrehjerte i Stedet, til syv Tider er forløbne, efter Vogternes Bestemmelse og de Helliges Beslutning, at alt Levende skal erfare, at den Højeste har Magt over et Menneske-Rige, saa han giver det til hvem han vil og ophøjer den ringe Mand til Konge. Da Daniel hørte denne Drøm, forfærdedes han og raabte: Gid den Drøm havde gjældt dine Fjender og dens Betydning dem, der hade Dig! Og han forklarede Kongen, hvorledes det Træ betød ham selv, den vældigste Fyrste og mægtigste Herre, men Befalingen, at Træet skulde hugges om og kun Stub og Rod spares, varslede, at Kongen skulde forjages af Menneskesamfund og bo blandt Dyrene paa Marken, æde Græs som Studene og vædes af Himlens Dug, til Tiden var forløben. Alt dette gik ogsaa rigtig i Opfyldelse, thi et Aars Tid efter, som Nebukadnesar gik i sin Kongeborg og raabte: Dette er jo det store Babel, som jeg har bygget med min vældige Magt og min Majestæt til Hæder! lød en Stemme fra Himlen: Kongemagten tages fra Dig, Kong Nebukadnesar, og Du skal forjages fra Menneskesamfund og bo blandt Dyrene paa Marken og æde Græs som Studene, indtil Du erkjender, at den Højeste har Magt over et Menneskerige, saa han giver det til hvem han vil! Fra samme Stund forstødtes Kong Nebukadnesar af Menneskene, thi han gik fra Vid og Samling og laa paa den vilde Mark, til hans Haar voxede som Ørnens Fjedre og hans Negle som Fuglekloer, men da Tiden var omme, kom han igjen til sin Forstand, og hans Høvdinger opsøgte ham, saa han sad igjen paa sin Trone med større Magt end tilforn og lovede den evige Gud, der hersker med Vælde i Himmel og paa Jord, hvis Gjerninger er rette, hvis Vej er Retfærdighed, og som har Magt at ydmyge Hver, der vandrer hovmodig.

6. **Perserkongen Kores indtager Babylon.** Dan. 5.

Det Folk, som Gud nu efter Nebukadnesars Død gav Magten i Asien, og hvis Konge i over to hundrede Aar kaldtes den store Konge, var Perserne, et lille, men haardført og tappert Folkefærd, der hidtil havde tumlet deres Heste og spændt deres Buer og optugtet deres Børn til at hade Løgn og Laan, som Mederkongens Undersaatter ved den Persiske Bugt. Vel var de Hedninger, men ingenlunde paa samme Maade som de fleste andre Folk, thi de afskyede baade Billeddyrkelse og Tilbedelse af Dyr, heller ikke tænkte de, at Guderne havde

været Mennesker, men de troede paa en eneste usynlig Gud, der havde været til i al Evighed, og fra denne Gud mente de alle Ting have deres Oprindelse.

Den første Konge i Persien var Kores eller Syrus, om hvem Herrens Ord lød ved Profeten Esajas*), længe før han blev født til Verden: Saaledes taler Herren til sin Salvede, til Kores, hvis højre Haand jeg greb for at underkaste ham Folkene og løse Kongernes Bælter, for at oplade ham Dørene, saa Portene skal staa ham aabne: jeg gaar foran Dig og jævner Dig Bankerne, slaar Kobberdørene ind og brækker Jernbommene. Og jeg giver Dig de skjulte Skatte, det dulgte Liggendefæ, at Du skal kjende, at jeg er Herren, Israels Gud, der kaldte Dig ved Navn, for min Tjener Jakobs og for Israels, min Udvalgtes Skyld, thi jeg kaldte Dig ved Navn og raabte venlig paa Dig, endskjønt Du kjendte mig ikke! Denne Kores herskede nu baade over Meder og Perser, og da han havde underlagt sig hele Landet, man kalder Lille-Asien, eller den store Halvø mellem det Sorte Hav og Middelhavet, førte han sin Hær mod Babylon, at det skulde opfyldes hvad der var spaaet af Esajas**): Se, jeg vækker Mederne mod dem, Mænd der hverken spørger om Sølv eller lystes ved Guld, hvis Buer samler Bunker af unge Kæmpers Lig, og som ikke ynkes over Barnet i Moderens Liv!

I de samme Dage var Beltsasar Konge i Babylon, og det første Slag, han vovede mod Kores, tabte han vel, men dermed var Krigen ingenlunde afgjort, thi nu kastede Babylonerne sig ind i deres By, og den var ikke let at indtage. Babylon var bygget i en Firkant, lige saa lang som bred, og midt igjennem Byen flød Eufrat-Floden, der delte den i to lige store Dele; baade ud til Landet og nede ved Floden omgaves hver Del for sig af høje Teglstens Mure med Kobber-Porte, og udenom Murene løb igjen en Grav, baade bred og dyb og fuld af Vand. Alt hvad Babylonerne skulde have at leve af havde de allerede samlet i Forvejen i svære Mængde, saa nu lukkede de deres Porte og troede sig sikre nok for Kores. Længe laa han ogsaa for Byen og kom ikke et Skridt videre, men omsider tog han en anden Beslutning og brød op med den Del af sit Mandskab, der var mindst brugelig i Krigen, efter først at have givet de Øvrige Befaling at holde nøje Vagt, baade hvor Eufrat strømmede ind i Byen, og hvor den flød ud igjen, og kun frit gaa op gjennem Flodsengen, saa snart de saae, Vandet sank saa stærkt, at det lod sig gjøre.

*) 45, 1—4. **) 13, 17. 18.

Derefter satte han dem, han havde taget med sig, til at oprense en gammel Grav og lede Floden ned i en Sø ovenfor Byen, og saasnart nu Eufrat tog et nyt Løb, og de der holdt Vagt mærkede, de kunde vade igjennem den, steg de strax ned i Floden og brød uden videre ind i Byen, thi rigtignok havde Babylonerne blot behøvet at lukke de Porte, der førte ned til Floden, og besætte deres Mure, for at fange Perserne som i et Fiskergarn, men de havde ganske andre Ting at tænke paa og drømte aldrig om noget Anfald fra den Side.

Den samme Nat fejredes der nemlig en Fest i Babylon, og Kong Beltsasar gjorde et stort Gilde paa sit Slot for alle sine Høvidsmænd. Her flød Vinen da i Strømme, og Kvinderne var med, men som Gildet var lystigst, befol Kongen at tage de Guld- og Sølv-Kar frem, som Nebukadnesar havde plyndret i Templet i Jerusalem, og baade Beltsasar og hans Stormænd og Kvinder drak Vinen af dem og priste deres Afguder. Men i den samme Stund kom nogle Fingre tilsyne, som af en Menneskehaand og skrev nogle Ord paa Væggen, ligeover-for Lysekronen. Da Kongen saae Haanden, forfærdedes han saare, saa han skiftede Farve, og hans Knæ slog mod hinanden; og han raabte højt paa sine Kaldæer og Stjernetydere, men Ingen af dem Alle kunde læse ham Skriften og forklare hvad den havde at betyde, skjønt han lovede hver den, der mægtede det, at han skulde klædes i Purpur, bære en Guldkjede om sin Hals og æres som den tredie Mand i Landet efter Kongen. Dog, som Kongen og hans Mænd sad der, tvivlraadige og rædde, traadte Dronningen frem og tog saaledes til Orde: Kongen leve evindelig; der er en Mand i dit Rige, som har de hellige Guders Aand, og hvem din Fader, Kong Nebukadnesar satte til Formand for Tegnsudlæggerne, Kaldæerne og Stjernetyderne, fordi der fandtes en herlig Aand i ham, med Visdom til at raade Drømme, tyde Gaader og løse Knuder, nemlig Daniel: lad altsaa ham kalde, saa skal han sige Dig Besked! Nu blev Daniel hentet, Kongen lovede ogsaa ham Purpuret, Guldkjeden og Æren, hvis han kunde læse ham Skriften og tyde dens Mening, men Daniel svarede: Behold selv din Skjænk og giv en Anden din Gave, men Skriften skal jeg læse og udtyde den for Kongen. Den ypperste Gud gav din Fader Rige og Magt, Ære og Herlighed, og for den Magts Skyld skjalv alle Folkefærd, Stammer og Tunger for ham: han slog ihjel og lod leve, han ophøjede og nedtrykkede, Alt efter Behag. Men da hans Hjerte svulmede af Stolthed, og han hovmodede sig, blev han stødt fra sin Trone, og det var ude med hans Herlighed, at han skulde lære, at den ypperste Gud har Magt over et Menneske-Rige og

sætter der til Herre Enhver som han vil. Og dog har Du, hans Søn Beltsasar, ikke ydmyget Dig, hvorvel Du vidste alt dette, men Du ophøjede Dig selv mod Himlenes Herre og drikker af de Kar, der er tagne i hans Hus, med dine Høvdinger, Dronninger og Medhustruer, og priser Guder af Sølv og Guld, Kobber og Jern, Træ og Sten, der hverken ser eller hører eller sandser, men den Gud, der raader for dit Aandedræt og har din Velfærd i sin Haand, ham ærer Du ikke; derfor sendte han Dig denne Haand og satte sit Segl paa denne Skrift Saa staar det da skrevet og beseglet: Talt, talt, vejet og Perserne! Og dette er Betydningen: Gud har talt dit Rige og gjort Ende derpaa, Du er vejet paa Vægten og fundet for let, dit Rige er sønderrevet og givet til Meder og Perser. Da gav Kong Beltsasar Befaling at klæde Daniel i Purpur, hænge Guldkjeden om hans Hals og udraabe ham til Tredie-Ypperste i Riget, men samme Nat brød Perserne ind i Byen og slog Kongen ihjel.

7. Daniel i Løvekulen. Dan. 6.

Saaledes opfyldtes da ogsaa her Israels Profeters Spaadomme, og Nebukadnesars Rige faldt i Fjendevold, nu var Kores og hans Perser naturligvis Herrer i Babylon, men dog satte han en Meder til sin Underkonge i Landet, og det var hans Morbroder Darius. Under ham kom Daniel til stor Ære og Værdighed, thi Kongen delte sit Rige i hundrede og tyve Statholderskaber og satte tre Mænd til at have Opsyn med alle Statholderne og efterse deres Regnskaber, men af disse tre Opsynsmænd var Daniel en, ja for hans Visdoms Skyld havde Kongen betænkt at sætte ham over hele Landet. For den Sags Skyld blev da baade Opsynsmænd og Statholdere misundelige paa Daniel og havde gjerne sværtet ham for Kongen, dersom de blot kunde fundet Noget at anklage ham for, men det kunde de ikke, han var dem for ærlig. Da sagde de til hinanden: Vi faar aldrig Haand i Hanke med Daniel, det skulde da være ved hans Guds Lov! og de gik til Kongen og sagde: Kongen leve evindelig; alle Rigets Herrer er blevet enige om, at der bør udstedes en kongelig Forordning og gives streng Befaling, at hver den, der i tredive Dage beder enten Gud eller Mennesker om Noget, Dig Konge undtagen, skal kastes i Løvekulen; altsaa vil Kongen stadfæste og besegle den Forordning, at den kan gjælde ubrydelig, efter Mediens og Persiens uigjenkaldelige Lov! Darius gjorde som Herrerne bad og satte sit Segl paa Forordningen, men da Daniel fik høre hvad sket var, gik han op i sin Højeloftsal og gjorde sin Bøn som han plejede, med Ansigtet vendt mod Jerusalem, tre Gange hver Dag, og det for aabne Vindver.

Strax løb hans Fjender til Kongen og raabte: Har Du ikke beseglet den Forordning, at hver den, der i tredive Dage beder enten Gud eller Mennesker om Noget, Dig Konge undtagen, skal kastes i Løvekulen? og Kongen svarede: Jo visselig, efter Mediens og Persiens uigjenkaldelige Lov! Men, vedblev de, nu lyder Daniel, af de Bortførte fra Juda, hverken Dig eller din Forordning, men beder tre Gange om Dagen. Da Kongen hørte det, blev han saare bedrøvet og gjorde sig al Flid at redde Daniels Liv, men Herrerne gav ham ingen Frist og mindede ham om, at efter Meders og Persers Lov lod intet Kongebud sig gjenkalde. Saa gav Kongen da Befaling at kaste Daniel ned til Løverne, en stor Sten blev væltet for Hulen, og Kongen satte sit eget og sine Stormænds Segl derfor, gik dernæst bedrøvet hjem og kunde hverken spise eller sove. Næste Morgen stod han op, saasnart det gryede ad Dag, gik til Løvekulen og raabte: Daniel, den levende Guds Tjener, kunde den Gud, Du dyrker uophørlig, beskjerme Dig mod Løverne? Daniel svarede: Kongen leve evindelig; min Gud sendte sin Engel og lukkede Løvernes Mund, saa de gjorde mig ingen Skade, eftersom jeg fandtes ren for ham, ej heller har jeg forbrudt mig mod Dig, Konge! Da blev Kongen meget glad, og han gav Befaling at trække Daniel op af Hulen, men kaste hans Anklagere derned med Koner og Børn, og inden de naaede Bunden havde Løverne knust hvert Ben i Kroppen paa dem. Og Kongen lod udgaa den Befaling, at i hele hans Rige skulde man frygte Daniels Gud og ryste for ham; thi, skrev Kong Darius, han er en levende Gud og forgaar aldrig i Evighed, hans Rige er uforkrænkeligt og hans Vælde uforgjængelig, han frelser og redder, gjør Tegn og Underværker, han frelste Daniel af Løvernes Vold. Saaledes aabenbarede Herren sin Magt iblandt Hedningerne, og at Aabenbaringen i det mindste slog Enkelte med Gru og Forbavselse, derom vidnede jo endog Nebukadnesar og Darius med deres forkerte og urimelige Forordninger, at herefter skulde man frygte Daniels Gud; men et bedre Vidnesbyrd aflagde Kores, da han opfyldte hvad spaaet var ved Esajas og som Herrens Hyrde lod hans Ord lyde, til Jerusalem: Du skal opbygges! og til Templet: Du skal grundlægges!

Hjemkomsten fra Babel.

(Omtrent Aar 530 før Kristi Fødsel.)

1. Kores giver de Bortførte fra Juda Lov at vende tilbage.

Esra Bog, 1. 2.

Samme Aar Kong Kores indtog Babel, gav han de Bortførte fra Juda Lov at vende tilbage til deres Fædreland, idet han lod føl-

gende Forordning udgaa i alle sine Lande: Saa taler Kores, Kongen i Persien: Herren, Himlens Gud, har givet mig alle Riger paa Jorden, og han har overdraget mig at bygge sig et Hus i Jerusalem i Juda. Hvem der altsaa findes blandt Eder af hele hans Folk, hans Gud være med ham, og han drage op, at bygge Herren, Israels Gud, et Hus, ham der er Gud i Jerusalem, men Mændene, der bliver tilbage paa Stedet hvor han har hjemme, de komme ham til Hjælp med Sølv og Guld, med Gods og Kvæg, med frivillig Gave til Guds Tempel i Jerusalem! Med det Samme gav Kongen sin Skatmester Befaling at levere alle de Kar og Redskaber, som Nebukadnesar havde plyndret i Herrens Hus, tilbage, og nu brød Guds Folk op, alle de hvis Aand Herren vakte, baade Præster og Leviter og Mænd af Juda og Benjamin, og søgte tilbage til Juda Land, over to og fyrretyve Tusinde, foruden Slaver og Slavinder, med Guld og Sølv og Kostbarheder, der strømmede ind til dem i svære Mængde.

2. Det andet Tempel. Esr. Bog, 3—6. Hagg. 1—2.

Saasnart de Hjemkomne havde faaet fast Fod i Fædrelandet, samledes de i Jerusalem, Alle som En, og Josva, den ypperste Præst, og Serubabel, Davids Ætmand, stod op med deres Brødre og rejste Herrens Alter paa dets gamle Stade. Nu helligholdt da Folket Løvsalenes Fest og ofrede Brændofre efter Loven, endnu havde de intet Tempel, men tænkte stærkt paa at faa det bygget, anviste Stenhuggere og Tømmermænd deres Løn og sendte Tyrier og Sidonier Mad og Drikke og Olie for Sedertræ fra Libanon, de skulde flaade ned til Jaffa. Næste Aar begyndtes der paa Bygningen, og som Grundvolden blev lagt, priste Præster og Leviter Herren med Basuners Klang og med Davids Salmer, fordi han er god og hans Miskundhed varer til evig Tid, men Mange af de Gamle, der havde set det første Tempel, brast dog i Graad, alt som de takkede Herren, at han grundlagde det ny.

Som nu Juda Mænd var ifærd med at rejse Herrens Hus, kom Samaritanerne til dem og sagde: Lad ogsaa os bygge med Eder, thi vi vil søge Eders Gud med Eder, thi til ham ofre vi fra Assyrerkongens Tid, der førte os hid! Men Serubabel og Josva og de øvrige Jøder svarede: Det sømmer sig ikke, at I bygge med os, men vi vil bygge Huset til Israels Gud for os selv alene, som Kong Kores befol os. Herover fortørnedes Samaritanerne og brugte fra nu af deres Penge til at hindre Tempelbygningen, da de ikke maatte faa

Lov at fremme den, og det lykkedes dem saa godt, at Værket allerede blev sat i Bero, endnu medens Kores levede.

Men siden efter lød Herrens Ord til Serubabel og Josva ved Profeten Haggaj: Dette Folk siger: det er ikke Tid at bygge Herren et Hus; mon det da er Tid, at I bor i panelede Huse, medens dette Hus ligger i Gruset! derfor er det, I saar saa Meget og høster saa Lidt, æder og drikker og bliver dog ikke mætte, klæder Eder og kan ikke holde Varme, og den, der samler Penge, samler dem i en hullet Pung. Nej, stiger op paa Bjerget, henter Tømmer og bygger Huset, saa skal det tækkes mig vel, og jeg vil aabenbare min Herlighed! Da kom der Liv i alt Folket, saa de tog fat paa Arbejdet, og atter lød Herrens Ord til dem ved Haggaj: Hvem er der nu blandt Eder, der har set det første Tempel i dets Herlighed, og hvad Syn har det nu? slet intet! Men fatter Mod, thi jeg er med Eder; thi saa taler Hærskarernes Herre: om en liden Stund ryster jeg Himmel og Jord, Hav og Land, ja ryster alle Folkefærd, saa de Udvalgte af alle Folkefærd kommer. Og jeg fylder dette Hus med min Herlighed, thi Sølvet er mit og Guldet med, og dette sidste Huses Herlighed skal blive større end det førstes, og paa dette Sted vil jeg stifte Fred, siger Hærskarernes Herre. Og Jøderne byggede deres Tempel og fuldendte det inden fem Aar var omme, hvorpaa det blev indviet og Leviterne beskikkede til deres Embedsgjerning, og hele Folket holdt Paaske og takkede Herren.

3. Esra. Esr. Bog, 7—10.

De Hjemkomne boede nu med Fred i deres Fædreland som Perserkongens Undersaatter, og længe varede det ikke, før en ny Skare, med Perserkongens Minde, søgte tilbage til Juda. I Spidsen stod Esra, en Mand der baade var velbekjendt med Mose-Loven og øvet i at bruge Pennen; Kongen og de syv Raadsherrer i Persien tilligemed andre gode Mænd havde givet ham og de andre Jøder gode Gaver med til Herrens Tempel, baade Guld og Sølv og kostbare Kar, desuden fritog Kongen hver den, der gjorde Tjeneste ved Helligdommen, for alle Slags Afgifter og anviste af sine egne Indkomster baade Fødevarer og Penge til de daglige Ofringer. Saaledes kom da Esra og hans Følge til Jerusalem med Godt baade i Eje og i Vente, men snart traadte Folkets Høvdinger frem for ham og førte Klage over Mange af deres Brødre, at de havde taget sig fremmede Hustruer, ikke blot af Ægypter, men ogsaa af Ammoniter, Moabiter og Kanaans Folkefærd, med hvem Herren saa strængelig havde forbudt sit Folk at slutte

Pagt og Svogerskab*). Det var især de anseligste af Jøderne, den Klage gik ud paa, og som Esra fik Kundskab om den Overtrædelse, sønderrev han sine Klæder, udrev sit Haar og Skjæg og sad sorrigfuld til Mørket faldt paa, i Kreds af dem, der frygtede Herren, og som havde samlet sig omkring ham. Men som man ofrede Aftenofret, faldt han paa sine Knæ, skriftede Folkets Synder og paakaldte sin Gud med grædende Taarer, nedkastet foran Herrens Tempel, og se, da samledes en stor Skare om ham og fældte Taarer som han, baade Mænd og Kvinder og Børn. Og Sakanja tog Ordet og sagde til Esra: Vi har forsyndet os mod Gud, men nu vil vi slutte Pagt med ham og sende alle de fremmede Kvinder og deres Børn bort og handle efter Loven; staa Du altsaa op og sørg for den Sag, vær kraftig og virksom, thi vi holder med Dig! Da stod Esra op, tog de ypperste Præster og Leviterne og alt Folket i Ed, at de vilde gjøre som Sakanja havde sagt, og de gjorde ham deres Ed og sendte Bud om i Landet, at hver den af de Bortførte, der vilde beholde sit Gods og regnes med til Menigheden, skulde møde i Jerusalem, inden tre Dage var omme. Saa samledes da alt Folket i Tempelgaden, i øsende Regn, og Esra stod frem og bad dem, Herren til Ære, at afsondre sig fra Kanaans Folkefærd, og skille sig fra de fremmede Kvinder, men den hele Menighed gav hans Ord Magt og svarede med et højt Raab: Som Du siger, saa bør det være! Saa stor Magt havde Esra over sine Landsmænd, og i tretten Aar boede han iblandt dem som den ypperste Mand af dem Alle, saavidt vi kan skjønne, og med Myndighed til at indsætte Øvrighed og beskikke Dommere, hvad Perserkongen havde betroet ham, men da de tretten Aar var omme, kom en anden Jøde til Jerusalem, der fordunklede Esra.

4. Nehemias. Nehem. Bog.

Denne Mand hed Nehemias og var Mundskjænk hos Perserkongen; engang kom nogle Jøder fra Juda til Susan, hvor Kongen havde sit Opholdsted, og Nehemias spurgte dem, hvordan de Hjemvandrede havde det, og hvor det stod til i Jerusalem. Slet og skammelig, svarede de, thi Jerusalems Mure ligger i Grus og dens Porte i Aske! og da Nehemias hørte de Ord, brast han i Graad og bad til Gud i Himlen, at han vilde vise Naade mod sit Folk Israel. Og som Nehemias nu en Dag stod for Perserkongen og rakte ham Vinen, som hans Embede var, saae Kongen paa ham og spurgte: Hvi ser Du saa bekymret ud? thi syg er Du ikke, men ilde tilmode. Da for-

*) 5 Mos. 7, 1—4. og 23, 3.

færdedes Nehemias, men svarede dog: Kongen leve evindelig; skulde jeg ikke se bekymret ud, aldenstund Byen med mine Fædres Grave ligger i Grus og dens Porte i Aske! Hvad har Du da at forlange? spurgte Kongen igjen, og Nehemias sukkede i sit Hjerte til sin Gud og tog derpaa til Orde: Hvis det er Kongen med, og er din Tjener Dig til Behag, saa send mig til Byen i Juda, hvor mine Fædres Grave er, for at bygge paa dem! og Kongen gav ham ikke alene Forlov at rejse, men udfærdigede ogsaa Breve til sine Statholdere, at de skulde gjøre ham Bistand, ja gav ham Anvisning paa Tømmer til Jerusalems Befæstning, Alt som han bad derom, og Nehemias drog afsted, med Kongens Krigsmænd i sit Følge.

Saasnart nu Nehemias, efter først at have overrakt Statholderne Kongens Befalinger, havde naaet Jerusalem og opholdt sig tre Dage i Byen, stod han op en Nat, red omkring Byen og eftersaae de gamle Mure. Hidtil havde han ikke talet et Ord til sine Landsmænd, hverken om hvad Perserkongen havde bevilget, eller hvad han selv havde i Sinde, men nu sagde han dem Besked om begge Dele og bad dem tage fat og opføre Murene om Jerusalem, at stryge Skammen af og fri sig selv af Noden, og strax svarede alt Folket: Velan, saa lad os bygge! Arbejdet blev fordelt mellem hver Stand og hver Mand, og Værket begyndte med Flid og god Villie.

Nu spurgte Jødernes Fjender hvad der gik for sig i Jerusalem, og de drev Spot med Herrens Folk og raabte: Hvad er det dog I gjør, vil I gjøre Oprør mod Kongen? Og Samaritaner-Høvdingen Sanaballat sagde til sine Brødre, de Store i Samaria: Hvad er det dog de gjøre, de elendige Jøder, skal vel de have Lov at ofre og bygge færdig og rejse Stenene paa ny af Gruset og Asken! men Ammoniten Tobias stod ved Siden og tog Svaret: Blæse med deres Bygning, kryber en Ræv op paa deres Stenmur, saa river han den ned! Imidlertid byggede Juda Børn ufortrøden videre, thi Sagen laa dem paa Hjerte, snart var Murene halv færdige, og da Fjenderne mærkede det, fandt de dog, det var raadeligst, de rev dem ned selv: sluttede altsaa Forbund med hinanden, baade Sanaballat og Tobias, Araber, Ammoniter og Asdoditer, og tog sig for at drage til Jerusalem og gjøre en Ulykke paa Byen. Det rygtedes, og Tidenden slog Juda Børn med Rædsel, saa de jamrede: Vi har ingen Magt til at bygge paa Muren, thi Kræfterne gaa fra Haandlangerne, og Støvet ligger i Bunker! men Nehemias satte Mod i dem og sagde til Folkets Høvidsmænd: Frygter ikke for dem, men ihukommer den store og forfærdelige Gud, og kæmper for Eders Hustruer og Eders Huse! Og

han bød Folket gribe til Vaaben, og satte Hælvten af det unge Mandskab til at holde Vagt, i Brynje, med Spyd og Skjold og Bue, medens Resten arbejdede paa Murene, men ogsaa Arbejdsmænd og Haandlangere bar Sværdet ved Siden, ja holdt Spydet i den ene Haand og gjorde deres Gjerning med den anden. Selv stod Nehemias paa Post hver Dag og gav Agt paa det Hele og havde en Trompeter ved Siden, at han kunde blæse Alarm, saasnart Fjenden lod sig se, og han havde givet Befaling, at hvorsomhelst Trompeten lød, skulde alt Folket samle sig, men om Natten laa alt Mandskabet i Jerusalem, for at være samlet til Forsvar, og hverken Nehemias eller hans Brødre eller hans Svende eller de der holdt Nattevagt var af deres Klæder om Natten, saalænge Værket stod paa. Imidlertid tog Sanaballat og Tobias sig for at prøve baade List og Løgn mod Nehemias, men dermed kom de ingen Vej, thi han holdt sig kjæk, og efter to og halvtresindstyve Dages Forløb var Murene færdige, Portfløjene paa Hængslerne og Portvagten beskikket.

Det var imidlertid ingenlunde med Fremmede alene Nehemias havde sin Nød, ogsaa hans egne Landsmænd voldte ham Plage og Bekymring. Sagen var den, at de Fattige blandt Jøderne havde maattet laane baade Korn og Penge af de Rigere, for selv at kunne leve og betale Kongen hans Afgifter, men nu krævede de Rige baade Renter af deres Penge, tværtimod Mose Lov*), og tog Marker og Vingaarde fra de Fattige, ja deres Sønner og Døtre til Slaver, saasnart de ikke kunde betale. Altsaa søgte de Fortrykte til Nehemias og klagede deres Nød for ham, men han lod strax Folket kalde sammen og sagde de Rige og Mægtige Sandheden i alle Mands Paahør. De kunde ikke svare ham et Ord, og nu blev han ved: Her gjør I ikke hvad Ret er, skulde I ikke blues for vore Fjender, Hedningerne, og vandre i Frygt for vor Gud, ogsaa jeg og mine Brødre og mine Svende har laant dem Korn og Penge, men lad os nu eftergive dem Renterne: giv dem da deres Marker og Vingaarde og Huse tilbage og Renterne med, baade af Pengene og Kornet og Mosten og Olien! Velan, svarede de, som Du siger: vi vil give det tilbage og Intet kræve af dem! og Nehemias kaldte ad Præsterne og tog de Rige i Ed, at de vilde holde Ord, og han udrystede sin Kappe og raabte: Saa ryste Gud hver Mand ud af sit Hus og sin Gjerning, der ikke holder dette Løfte! og alt Folket raabte Amen og lovede Herren.

---

*) 5 Mos. 23, 20.

Som det nu lakkede ad Nyaarsdag, samledes alt Folket i Jerusalem og bad Esra tage Mose Lov frem og læse den for dem. Altsaa hentede Esra Lovbogen og begyndte at oplæse den paa Nyaarsmorgen, under aaben Himmel, baade for Mænd og Kvinder, selv stod han paa en høj Prækestol og alt Folket omkring ham, og Folket rejste sig, som han aabnede Bogen, men Oplæsningen varede fra Morgen til Middag, og Esra lovede Herren, og Folket svarede Amen. Ligeledes oplæste ogsaa de andre Leviter Herrens Lov og forklarede den for Menigheden, saa de kunde forstaa den, men som Folket hørte Lovens Ord, brast det i Graad, hvorfor Nehemias og Esra og Leviterne tog Ordet og sagde: I skal ikke græde og sørge, thi det er en Helligdag for Herren, men gaar hen og gjør Eder tilgode og sender dem Noget, for hvem Intet er lavet: Dagen er Herren hellig, saa værer ikke bekymrede, thi Glæden i Herren det er Eders Styrke! Nu gik Folket da hjem og holdt Maaltid, glemte ej heller at dele med de Fattige, som Høvdingerne bød, men næste Dag samledes Præster og Leviter og Husfædrene om Esra, at han skulde undervise dem ydermere i Herrens Lov, og da Løvsalenes Tid kom, holdt de Højtid, som Loven bød, og hver Dag, saalænge Festen varede, blev Loven oplæst for Folket.

Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Ej var omsonst de Landflygtiges Bøn,
Skjønt øde laa Staden og Huset,
Ved Serubabel, af David en Søn,
Paany de sig rejste af Gruset!

Mure vel savned den hellige By,
Men brat Nehemias den Gjæve
Bygte med Porte dem prægtig paany,
Saa over dem springe ej Ræve!

Lysende altid, skal Israel staa
Og kaste sit Skin til det Fjerne,
Fuldmaanen lig paa det hvælvede Blaa
Og Morgenens tindrende Stjerne!

Israels Skjold er den Kæmpe saa prud,
Som spænder i Skyen sin Bue.
Israels Lys er den højeste Gud,
Hvis Skin er i Solen at skue!

Israel blomstrer som Liljen hvid,
Og blomstrer som Rosen den røde,
Libanons Skrænte i Sommerens Tid
Afbilde Jerusalems Grøde!

Oljetræet, som bugner af Frugt,
Og Sedren, som knejser i Skyen,
Parre sig der med Vinrankerne smukt
Til Billed af Helligdoms Byen!

Alt som en Seder med Palmer omkring
For Altret staar Ypperstepræsten,
Naar sig med Ofre flokke i Ring
Hans Brødre paa Løvhyttefesten!

Sønner af Aron er Alle som En,
Af Herren selv salvet med Aanden,
Herren de finge til Arv og Len,
Han føder dem Alle af Haanden.

Ypperstepræsten dog straaler i Glands
Med Purpur, med Hagel og Hue,
Lyset og Sandhed, Brystsmykket er hans,
Det funkler som Solen paa Bue!

Bordet han farver med Vindrue-Blod,
Af Kalken ham gaves i Hænde,
Viraken dufter fra Alterets Fod
I Flammen ham undtes at tænde!

Hallelujaet fra Præsternes Kor,
Med Drønet af hundred Basuner,
Stiger til Ham, som alene er stor,
Gjenlyder i Jakobs Pavluner!

Salmerne søde fra Sangernes Kor
Guds Miskundhed stille for Øje,
Hoveder alle da synke til Jord
For Ham, som er god i det Høje!

Ypperstepræsten med Mund og med Haand
Velsigner den knælende Skare,
Folket sig rejser i Fædrenes Aand
Med Ansigter milde og klare!

Herren os give i tusinde Led
Af Hjertet hans Lovsang at kvæde,
Til vore Fædre at samles i Fred
Og finde den evige Glæde!

Dronning Esther. Esthers Bog.

En Konge i Persien, der hed Ahasveros, gjorde engang et Gjæstebud i Susan for alle Fyrster og høje Herrer i hele sit Rige, men da det var til Ende, lod han ogsaa holde Gilde for hver Mand i hele Byen, baade store og smaa. Ved denne Lejlighed gik det hel kongelig til, Gildet stod i Forgaarden til Kongens Have, af Vin var der nok, og den bares frem i Sølvkar og Guldkar, men Hver havde sin Frihed, at drikke Meget eller Lidet, alt som ham tyktes bedst.

Paa samme Tid gjorde ogsaa Dronning Vasthi et Gjæstebud for Kvinderne, men nu skete det den syvende Dag, som Kongen blev lystig af Vinen, at han gav de opvartende Gildinger Befaling at hente sig Dronningen med Kronen paa Hovedet, for at alle Herrerne og alt Folket skulde beundre hendes Dejlighed. Men hos Perserne ansaas det baade dengang, og anses den Dag idag baade for en Dødssynd og stor Skjændsel, hvis en Kvinde lader sig se med blottet Ansigt for fremmede Mænd, saa det var ikke underligt, om Dronning Vasthi troede, at Kongen aldrig kunde være ved sin fulde Samling, siden han kunde forlange Sligt; nok er det, hun vægrede sig og vilde ikke komme. Da det Budskab bragtes Perserkongen, hvis Ord gjaldt for en Lov, blev han højlig forbitret og spurgte strax sine syv Fyrster og ypperste Raadsherrer, hvad han vel nu skulde gribe til, og strax tog En af dem Ordet og svarede: Det er ikke mod Kongen alene, at Dronning Vasthi har forset sig, men mod alle Fyrster og Folkefærd i alle Kongens Lande, thi nu faar alle Kvinder at høre hvad Dronningen har gjort og lærer deraf at foragte deres Mænd i deres aabne Øjne, saa alle Fyrstinder i Persien og Medien svarer Fyrsterne paa samme Vis, og man faar fuldt op af Skam og Ufred. Men maatte det nu finde Kongens Behag, saa udgaa der et Kongebud og udstedes en Forordning, efter Persers og Meders uigjenkaldelige Skik, at Vasthi aldrig tiere kommer Kong Ahasveros for Øjne, men Kongen giver hendes Krone til en Anden, der er bedre end hun, for at Kongens Ord maa gjenlyde i hele hans store Rige, og alle Kvinder lyde

deres Mænd, fra den største til den mindste! Det Raad huede Kongen, saa nu gik der Bud om i hele Riget, at gjøre Vasthis Afsættelse vitterlig, for at hver Mand skulde være Herre i sit Hus, i hvad Tungemaal han end talede.

Derefter skulde Kong Ahasveros have sig en Dronning igjen, og atter gik der Bud om i hele Landet, at udsøge de smukkeste Jomfruer, for at Kongen kunde vælge iblandt dem. Paa samme Tid boede der i Susan en Jøde, ved Navn Mordokaj, han havde et Sødskendebarn, ved Navn Hadassa, en saare dejlig Pige, hendes Fader og Moder var døde, og Mordokaj havde taget hende til sig som sin egen Datter. Denne Hadassa, som nu blev kaldt Esther eller Stjernen, var da ogsaa blandt de Jomfruer, der førtes til Kongens Gaard, og Kong Ahasveros fandt Behag i hende, saa han satte Kronen paa hendes Hoved og gjorde hende til Dronning i Vasthis Sted, og han gjorde et Gjæstebud i den Anledning og uddelte Naadegaver. Imedens dette gik for sig, havde Mordokaj stadig sin Gang i Kongens Port, at høre hvorledes det gik Esther, og som to af Kongens Dørvogtere havde sammenrottet sig om, at slaa Ahasveros ihjel, og Mordokaj fik det at vide, lod han mælde det til Esther, der igjen sagde det til Kongen. Skjælmerne blev hængte, men Mordokaj fik ingen Belønning.

Nu var der en Mand ved Navn Haman, hvem Kong Ahasveros viste megen Naade og ophøjede over alle sine Fyrster, og hver Mand i Kongens Gaard kastede sig i Støvet for Haman paa Kongens Befaling. Det vilde Mordokaj imidlertid ikke indlade sig paa, og da Kongens Tjenere ikke kunde faa ham overtalt dertil, men han bestandig blev lige stiv, angav de ham for Haman. Haman blev yderlig forbitret, men fandt det dog under sin Værdighed at hævne sig paa Mordokaj alene; derimod forestillede han Kongen, at eftersom der boede et vist Folkefærd i hans Rige, adspredt mellem andre Folk, men med en Lov for sig selv, hvorfor de ikke heller agtede Kongens, var det raadeligt at slaa dem ihjel, Allesammen, og Kongen gav sit Samtykke. Følgelig løb Kongens Løbere Landet rundt og bekjendtgjorde overalt, at paa en bestemt Dag skulde man slaa alle Jøder ihjel og plyndre deres Gods i hele Kongeriget, men som det udraabtes i Susan, kom hele Staden i Oprør, og baade der og rundt om i Landet klædte alle Jøder sig i Sorg og fastede og græd.

Nu blev det mældt Dronning Esther, at hendes Fosterfader Mordokaj sad foran Kongens Port i Sæk og Aske, og strax sendte hun en af sine Gildinger ud, at spørge ham, hvad Nød der var paa

Færde. Mordokaj gav ham da ogsaa fuldstændig Underretning om Alt hvad Haman havde forlangt og Kongen bevilget, samt bød ham hilse Dronningen, at hun skulde gaa ind til Kongen og bede om Naade for sit Folk, men dertil svarede Esther, at det var jo velbekjendt for alle Kongens Tjenere, at dersom Nogen fordristede sig til at træde ukaldet frem for Kongen, var Døden ham vis, med mindre Kongen rakte ham sit Septer imøde, til Tegn paa sin Naade; men nu, lagde hun til, er jeg ikke blevet kaldt til Kongen i denne sidste Maaned. Dog, da Mordokaj mindede hende om, at Gud kunde vel redde uden hende, men Døden ogsaa træffe hende i Kongens Gaard, om hun end ikke aabnede sin Mund for sine Landsmænd, tog hun Mod til sig og gik ind til Kongen, der sad paa sin Trone og glædede sig ved sin Herlighed, men saasnart han fik Øje paa hende, rakte han hende sit Septer imøde, og hun rørte derved. Hvad har Du at begjære, Dronning Esther? spurgte nu Kongen, var det end Hælvten af mit Rige, skal Du dog faa det! og Esther bad, at hvis det var Kongen til Behag, vilde han og Haman være hendes Gjæster samme Dag. Det skete, og som nu Kongen sad ved Bordet og gjentog sit Spørgsmaal til Dronningen, samt lovede paa ny, hun skulde faa hvad hun forlangte, svarede hun atter, at dersom Kongen vilde være hende naadig, og det vandt hans Behag at være hendes Gjæst igjen imorgen tillige med Haman, saa skulde hun komme frem med hvad hende laa paa Hjerte. Dermed gik Haman sin Vej, lystig og veltilmode, vel skar det ham i Hjertet, da han saae Mordokaj sidde i Kongens Port, lige saa rolig som sædvanlig, men dog lod han sig ikke mærke med Noget, gik derimod hjem og fortalte sin Hustru og sine Venner al den Ære, ham var vederfaret; hvorvel, lagde han til, jeg regner det Altsammen for Intet, saalænge jeg ser den Jøde Mordokaj sidde i Kongens Port. Da svarede hans Hustru og alle hans Venner: Saa lad dem rejse en Galge, halvtresindstyve Alen høj, og tal imorgen med Kongen, at de maa hænge Mordokaj i den! og det Raad vandt Hamans Bifald, saa han lod Galgen rejse.

Samme Nat kunde Kong Ahasveros ikke falde i Søvn, hvorfor han lod forelæse sig noget af de Bøger, hvori man, som Skik var i Persien, havde optegnet Alt hvad Kongen havde gjort eller sagt, og hvad der angik ham personlig, og det traf sig saaledes, at man stødte paa det Sted, hvor der stod beskrevet, hvorledes Mordokaj havde reddet Kongens Liv. Da spurgte Kongen, hvad Belønning han havde faaet for den Gjerning, og da Svaret lød: Ingen! forhørte han sig strax, hvem der vel nu var i Forgaarden. Haman var just kommet i det

Samme, for at bede om Forlov, at lade Mordokaj hænge, og da Kongen hørte, han var der, lod han ham komme ind. Hvad skal man gjøre ved en Mand, hvem Kongen vil hædre? spurgte Ahasveros, og strax tænkte Haman: Hvem skulde vel det være Andre end mig! og svarede dristig: Hente Kongens egne Klæder og Kongens egen Hest, sætte Kongens Krone paa hans Hoved og lade en af de højeste Herrer føre ham Klæderne og sætte ham paa Hesten, føre ham om i Byens Gader og udraabe foran ham: saa gjør man ved den Mand, hvem Kongen vil hædre! Velan, sagde nu Kongen, saa skynd Dig, tag Hesten og Klæderne og gjør saaledes med Joden Mordokaj, men forsøm ikke det Mindste af Alt, hvad Du har sagt! og følgelig maatte Haman da ud og føre Mordokaj om i Byen og udraabe hans Ære istedetfor at hænge ham. Derefter gik han bedrøvet hjem og fortalte hvad sket var, og ringe var Trøsten, han fik af sin Hustru, men i det Samme kom Kongens Gildinger, at hente ham uden Ophold til Esthers Gjæstebud, og end bedre var Skaalen, han der maatte tømme.

Som nemlig Kongen og Haman atter sad til Bords med Dronning Esther, og Kongen tredie Gang kom frem med Spørgsmaalet om hendes Forlangende, tog Esther Bladet fra Munden og svarede som følger: Hvis jeg har vundet Kongens Naade, og det er ham til Behag, saa ansøger jeg om mit Liv og beder for mit Folk, thi baade jeg og mit Folk er solgte til Fordærvelse, Død og Ødelæggelse, men var vi blot solgte til Trældom, skulde jeg aldrig sagt et Ord. Hvem er det, raabte Kongen, som har sat sig det i Hovedet, og hvor er han? Det er den Skurk, den Haman! svarede Esther øjeblikkelig, og strax rejste Kongen sig hel forbitret og for ud i Haven, men som han kom ind igjen, og Gildingerne nok kunde mærke, at Hamans Død var besluttet, lod en af dem de Ord falde: Der staar ogsaa en Galge i Hamans Gaard, som han lod rejse for Mordokaj, hvis Ord kom Kongen til Gode! Saa hæng ham i den! svarede Kongen, og det skete strax, saa Haman kom i Galgen, men hans Hus gav Kongen til Esther.

Nu lod Kong Ahasveros gaa Bud efter Mordokaj, thi Esther havde berettet Kongen, at han var hendes Fosterfader, og Kongen rakte Mordokaj sin Seglring, der havde været Haman betroet, men Esther gav ham Alt hvad Haman havde ejet. Dernæst gav Kongen Esther og Mordokaj Fuldmagt at udfærdige et Brev i Kongens Navn og sætte hans Segl derunder, at overalt hvor Joderne opholdt sig, skulde det staa dem frit for at slutte sig sammen og værge sig mod alle dem, der vilde gribe dem an, ja at slaa dem ihjel og plyndre

deres Gods, og den Tilladelse forsømte de ingenlunde at fore sig til Nytte, thi baade i Susan og det hele Rige slog de en Mængde af deres Fjender ihjel, hvoriblandt ogsaa Hamans ti Sønner, men Byttet, vil man sige, forsmaaede de at røre. Saaledes frelstes da Jøderne, ja kom i stor Ære og Anselse i hele Persien, saa længe Esther og Mordokaj havde Magten i Landet, og endnu den Dag i Dag kommes Frelsen ihu, eftersom Jøderne holde Purims-Festen med Lyst og Glæde, til Minde derom, og forhaane Haman, der fandt sin Død, da han stræbte Guds Folk efter Livet.

Jøderne under Grækerne.

Sydøst i Europa, ved Middelhavet, ligger et Land, som hedder Grækenland, og der boede i gamle Dage et Folk, som vi kalde Græker, som jo rigtignok troede, at Guderne havde været Mennesker, saa deri stod de langt tilbage for Perserne, for ikke at tale om Jøder og Højnordbor, men for Resten var de et af de aandrigste og klogeste Folk, der nogensinde har været til, saa endnu den Dag idag læses mange af deres Digteres, Historieskriveres og øvrige Vismænds Bøger med Nytte og Lyst, medens man beundrer Størstedelen af hvad der er igjen af deres Billedhuggeres og Bygmesteres Arbejder, som noget af det Skjønneste der er blevet til ved Menneskehænder.

Omsider kom disse Græker til at staa under en Konge, som de kaldte Alexander den Store, der var en tapper Krigsmand. Med en Hær paa 30,000 Mand satte han over til Asien — omtrent 330 før Kristi Fødsel — for at binde an med Perserne, og slog dem hvor han traf dem, var de end Ti til Tyve mod En, og indtog deres Rige fra Ende til anden.

Alexander var for Alvor bleven vred paa Ypperstepræsten Jadua i Jerusalem, der var bleven Perserne tro, og ikke vilde gaa over til Alexander, da han opfordrede ham dertil. Og nu kom der Bud til Jerusalem, at Alexander drog mod Staden; paa Modstand var ikke at tænke, og alt Folket forfærdedes, saavelsom Ypperstepræsten. Imidlertid ofrede dog Jadua til Herren og bad ham beskytte sit Folk, og Morgenen efter stod han op, trøstig og vel til Mode, og gjorde vitterligt, at han havde drømt, Herren havde befalet ham kun at være ved godt Mod, lukke Portene op og gaa Kongen imøde, eftersom Gud selv vilde sørge for, at ingen Ulykke skete. Som det altsaa blev mældt, at Alexander nærmede sig Byen, gik Jadua ham strax imøde fulgt af Præsterne og det hele Folk, Alle klædte som Herren havde befalet Ypperstepræsten, Præsterne i deres Tempeldragt og de Øvrige i hvide

Klæder. Nu ventede da Alle, der fulgte med Kongen, at han vilde give Befaling til at henrette Jadua og udplyndre Byen, men lige det Modsatte skete, thi saasnart Alexander fik Øje paa Ypperstepræsten i hans Purpurklædning og med Guldpladen paa Turbanen eller Huen, hvorpaa Herrens Navn stod skrevet, kastede han sig ned og tilbad Gud og hilste paa Præsten. Hele Følget troede, at Kongen havde taget Skade paa Forstanden, men endelig vovede dog en af hans ypperste Høvidsmænd at spørge, hvad det skulde betyde, at han vilde tilbede Præsten, hvorpaa Alexander svarede, at han tilbad ingenlunde ham, men den Gud, der havde sat ham i Embedet; thi, sagde han, medens han endnu var hjemme, havde han i Drømme set en saadan Skikkelse, der vinkede ham over til Asien og spaaede ham Sejr og Herredømme. Derpaa rakte han Jadua sin Haand og fulgtes med ham og de øvrige Præster ind i Byen, hvor Kongen selv ofrede til Herren, efter Ypperstepræstens Anvisning, men Dagen efter lod han Folket kalde sammen og gav Jøderne Forlov at udbede sig en Naade, ja bevilgede ikke alene paa Jaduas Bøn, at alle Jøder maatte regjeres efter deres Fædrene-Love, men fritog dem endog for alle Afgifter hvert syvende Aar.

Nu var Jøderne altsaa Alexanders Undersaatter, men han levede kun kort, ingen Søn havde han, der var gammel og kraftig nok til at styre hans Rige og føre hans Hær, og hans Hærførere delte hans Lande mellem sig. En af dem stiftede et Rige i Syrien med Antiokia til Hovedstad, og en Anden af dem stiftede et i Ægypten med Alexandria til Hovedstad. Kongerne i disse to Riger laa idelig i Strid med hinanden og havde begge et godt Øje til Jødeland, besatte det, naar de saae deres Lejlighed og bortførte Jøder til deres Hovedstæder; og mangen Gang stode de fjendtlige Hære mod hinanden i Jødeland og altid maatte Jøderne bukke for den, der havde Magten for Øieblikket, saa Landet blev hærget og Folket fortrykt.

Makkabæerne.

(Omtrent Aar 170 før Kristi Fødsel.)

1. Eleasar og Moderen med sine syv Sønner. 1 Makkab. 1. 2 Makkab. 6. 7.

De syriske Konger fik dog omsider Overhaand i Jødeland, og en af dem, der hed Antiokos, lod sig kalde Epifanes eller den Straalende, men hvem Grækerne tog sig den Frihed at kalde Epimanes eller den Gale, var iøvrigt et af de fejgeste, graadigste og grusomste Uhyrer, der nogensinde har levet. Jerusalem og Templet plyndrede han, slæbte

Mænd og Kvinder bort i Trældom, byggede en Borg paa Sion, hvor David havde herſket, med høje Taarne og ſtærke Mure, og ſendte derpaa Breve om i al Juda, at herefter maatte under Livsſtraf Ingen omſkjære ſine Børn, eller ofre til Herren i Templet eller holde hans Lov, men Lovbogen ſkulde brændes, og hvem der gjemte de hellige Skrifter ſkulde dø, og rundt om i Byerne rejſtes der Altre paa Gaderne, hvorpaa der ſkulde ofres til Grækenlands Guder. Selv blandt Jøderne var der Mange, der gjerne lød Kongens Bud, ofrede til Guderne, brød Sabbaten og aad urene Spiſer, Mange var der ſikkert ogſaa, der gjorde det Samme af Frygt for Straffen, der ſkulde ramme de Ulydige, men en Del holdt faſt ved Herren og vilde paa ingen Maade falde fra ham, og dem pinte man til Døde paa Kongens Befaling: de første Martyrer i Israels Land, ſiden Jeſabel og Manaſſe forfulgte Herrens Tjenere.

Blandt diſſe var og en gammel Skriftklog, ved Navn Eleaſar, der førtes til Døden, fordi han ikke vilde æde Svinekjød; men ſom nu de, der havde ham i Forvaring, var gamle Bekjendte af ham, tilbød de ham i Hemlighed, de vilde bringe ham andet Kjød iſtedet, ſom han frit maatte æde, ſaa kunde han blot lade, ſom han lød Kongens Bud. Det var imidlertid langtfra, at Eleaſar vilde tage mod dette Tilbud, tværtimod bad han blot om at maatte blive henrettet ſtrax; thi, ſagde han, at hykle paſſer ſig kun ſlet for min Alder, ſaa de unge Mennesker ſkulde tænke, at Eleaſar, der er halvfemſindstyve Aar gammel, har ſkiftet Tro, og ſaaledes forføres ved mit Hykleri, men kan jeg end for Tiden undgaa Menneskers Straf, kan jeg dog umulig, enten i Liv eller Død, undgaa den Almægtiges Hænder; ſe derfor vil jeg viſe mig min Alder værd, idet jeg ſlipper Livet ſom en Mand, og efterlader de Yngre et godt Exempel paa at dø villig og ærlig for den hellige Lov! Saaledes ofrede Eleaſar ſit Liv, hellere, end at give Forargelſe, og det Samme gjorde en Moder med ſine ſyv Sønner, der villig lod ſig pine til Døde, idet de trøſtede hinanden med Herrens Forjættelſer og med det Haab, at Gud vel vilde give dem deres Legemer igjen, ſom de hengav for ham, ja, da de ſex vare henrettede og blot den Yngſte tilbage, bad hans Moder ham ynkes over hende og trøſtig gaa i Døden, at hun kunde faa ham igjen med hans Brødre ved Herrens Barmhjertighed.

2. Præſten Mattatias. 1 Makkab. 2.

Paa ſamme Tid ſom denne Plage gik over Herrens Folk boede en Præſt ved Navn Mattatias med ſine fem Sønner i Byen Modin, mellem Jeruſalem og Jaffa, han var en from og dygtig

Mand, og som han spurgte al den Nød og alle de Bespottelser, der gik i Svang i Landet, sønderrev baade han og hans Sønner deres Klæder og kastede Sørgedragt om sig, og Mattatias jamrede: Ve mig! hvorfor er jeg født til at se mit Folk og den hellige Stad trædes ned, og til at sidde stille, medens den gives i Fjendevold og Helligdommen i fremmede Hænder, thi vor Helligdom og Herlighed og Ære lægges øde og vanhelliges af Hedninger; hvorfor skulle vi da leve! Imidlertid kom Kongens Sendebud ogsaa til Modin, for at nøde Folk til at ofre, og mange Jøder sluttede sig til dem, og de Udsendte tog Ordet og sagde til Mattatias: Nu er Du en Høvding i denne By, højt æret og mægtig og styrket af Sønner og Brødre: saa kom da Du først hid og gjør som Kongen byder, saa skal Du og dit Hus regnes blandt Kongens Venner og æres med Hædersgaver, baade af Sølv og Guld! Men Mattatias svarede og raabte højt: Om saa end hvert et Folkefærd i hele Kongens Rige vilde lyde ham og hver Mand faldt fra sine Fædres Gudsdyrkelse og gik ind paa hans, saa bliver dog jeg og mine Sønner og Brødre ved vore Fædres Pagt; Gud forbarme sig, at vi skulde svigte Loven og Retten! nej, gjælder det at vige fra Herrens Tjeneste til Højre eller Venstre, saa lyde vi intet Kongebud! Endnu var Ordet i Præstens Mund, da en Jøde traadte frem at ofre til Afguderne for alle Folks Øjne, men som Mattatias saae det, for han op i Nidkjærhed for Loven*) og dræbte ham ved Altret, men ogsaa Kongens Tjener, der nødte Folket til at ofre, slog han ihjel med det Samme og kastede Altret om. Og Mattatias raabte med høj Røst: Hver der er nidkjær for Loven og holder Pagten, han drage ud med mig! og dermed forlod han og hans Sønner Alt hvad de ejede i Byen og flygtede op paa Bjergene. Nu flokkedes der Mænd om Mattatias, af de Vældige i Juda og Ivrige for Loven, og de slog de Ugudelige og fældte de Frafaldne, og Mattatias og hans Folk for om i Juda Land, kastede Afgudsaltrene om og omskar de nyfødte Drenge. Saaledes kæmpede Mattatias omtrent et Aar for Herren og Loven, men som han nu mærkede, at hans Død var forhaanden, opmuntrede han endnu engang sine Sønner at holde fast ved Loven i de onde Dage og vove deres Liv for deres Fædres Pagt, ihukommende Abraham og Josva og David og Elias og de øvrige Fromme, der holdt sig trofast til Herren og fik Løn for deres Troskab. Giver saaledes, vedblev den Gamle, Agt paa Tidernes Løb, hvorledes den, der stoler paa ham, bliver aldrig afmægtig, og frygter ikke for en

*) 5 Mos. 17, 2—5.

Synders Ord, thi hans Herlighed skal blive til Skarn og til Orme, idag er han i Højden og imorgen forsvunden; men I, Børn, værer vældige og mandige i Loven, thi den er Eders Ære. Og se, jeg ved, at Eders Broder Simon er en forstandig Mand, ham skal I lyde alle Dage, og han skal være Eder som en Fader, men Judas den Makkabæer er en Kæmpe fra sin Ungdom af, han skal føre Eders Hær og være første Mand i Kampen. Saa drager da til Eder hvem der holder Loven og giver Hedningerne deres Løn, hævner Eders Folk og holder fast ved Lovens Bud! Dermed gav Mattatias dem sin Velsignelse og opgav sin Aand, men hans Sønner begrov ham i Modin, i hans Fædres Grav, og al Israel begræd ham.

3. Judas den Makkabæer, Simon og Johannes Hyrkanos.

1 Makkab. 3. 4. o. fl. St.

Efter at Mattatias var død, tog hans Søn Judas Anførselen, og hans Faders Venner gjorde ham trolig Bistand. Men han traadte ogsaa i sin Faders priselige Fodspor, og var altid uforsagt paa Kampens Dag, og saae ikke til sin Hærs Ringhed, men sagde: Det kan snart ske, at Mange gives i Faas Vold, thi for Gud gjør det ingen Forskjel at frelse ved Faa eller Mange; ikke Folketal, men Styrken fra Himlen giver Sejr i Slag. Vore Fjender kommer imod os, for at lægge os øde med Hustruer og Børn, men vi kæmpe for vort Liv og vor Ret; Herren skal knuse dem for vort Ansigt, og I skal ikke frygte! og i denne faste Tro slog Judas med sin lille Hær saa drabelig til de syriske Stridsmænd, at de fandt Legen for grov, og veg tilbage, saa Judas fik frit Spil og drog nu op til Jerusalem, bestikkede fromme Præster til at rense Templet, som Hedninger havde vanhelliget, rejste Mure omkring det, og lod gjøre Lysestagen, Skuebrødsbordet og Røgofrets Alter, Alt af Nyt, og Præsterne ofrede paany i Templet med Tak til Gud i Himlen, men alt Folket besluttede, at som nu Indvielsens Fest holdtes i otte Dage med Fryd og Glæde, saa skulde den hvert Aar i Fremtiden holdes i de samme Dage, til Minde og Taksigelse om Helligdommens Rensele. Men da Antiokos fik Budskab om de Kæmpegjerninger, Judas og hans Mænd havde øvet, slog det ham med Rædsel, saa han faldt i en Sygdom og døde i gruelig Jammer og Elendighed, og hans Søn blev Konge i Syrien i hans Sted. Han drog med to og tredive Elefanter og en frygtelig Hær mod Jerusalem, men Judas mødte ham i aaben Mark, og da en af hans Brødre, Eleasar, fik Øje paa en Elefant, der baade var større og prægtigere udrustet end alle de andre, troede han, at Syrerkongen selv sad paa den, hug sig gjennem Fjenderne, løb ind under den og stak den ihjel, og

Dyret styrtede over ham og knuste ham paa Stedet; men derefter kom der Bud til Syrerkongen, at der var udbrudt Oprør hjemme i hans Land, saa nu fandt han det klogest, at lade Jøderne i Fred, og følgelig trak han sig tilbage, efter endnu at have ladet Murene bryde ned om Templet.

Judas fandt omsider sin Død paa Valpladsen, og at der blev stor Sorg i Israel over denne Kæmpes Fald, er let at begribe. Judas Fjender søgte nu hans Venner ud, for at hævne sig paa dem, og der var en saare stor Trængsel i Landet. Men senere, da Simon kom til at staa for Styret, blev der Fred, som i Salomos Tid, de Ældste plejede Retten, og de Unge øvede sig i Vaaben, men Simon brugte Tiden til at pryde Helligdommen og bygge paa Fæstningerne; sine Forældre og sine Brødre rejste han et Gravminde i Modin af hugne Sten; men som han engang efter sin Sædvane rejste om, at efterse Byerne, blev han lumskelig overfalden og myrdet, og samme Skjæbne var tiltænkt hans Søn Johannes Hyrkanos, men han fik itide Nys derom, hug Morderne ned og blev derpaa selv Herre i Landet. Han erobrede Idumæa og gav Indbyggerne Valget mellem at lade sig omskjære og holde Mose-Lov og at romme af Landet, og de valgte det Første, saa fra den Tid af skabede de sig som Jøder for at faa Lov til at bo i deres Fædreland, noget Hyrkanos og hans Landsmænd naturligvis ansaae for en stor Sejrvinding, men som dog kun skulde blive deres Børn til Ulykke og Fordærvelse.

4. De skriftkloge Farisæer og Sadducæer.

Farisæerne eller de Udmærkede var baade overtroiske og skinhellige, men agtedes dog uden Sammenligning højest. Ikke alene lærte de, at hele den Hellige Skrift er indblæst af Gud, men indskjærpede ogsaa, at der ligger Meget dunkelt i Skriften, som udtales tydelig i de Gamles Fortolkning, hvorfor de, om ikke i Ord, saa dog i Gjerning, i det Mindste agtede disse Fortolkninger lige saa højt som Skriften selv; for Resten lagde de i det Hele taget mest Vind paa, hvad der stak Folk mest i Øjnene, derfor forgudede Menigmand dem som de Frommeste i Israel og Lovens rette Tolke; de raadte for Ofringer og hellige Skikke, og vilde Nogen, der hørte til et andet Parti, gjøre sin Lykke i et Embede, blev han gjerne Farisæer. Overensstemmende med Skriften antog Farisæerne, at der er Engle og Ånder til, baade onde og gode, og at Menneske-Sjælen er udødelig: de onde Sjæle skulde straffes under Jorden for deres begangne Misgjerninger, de gode atter virke her i Livet i ny Legemer, hvorvel Mennesket kun halvvejs var Skyld i sin Gjerning, siden Alt hvad der øvedes af et Menneske, baade Godt og Ondt, efter deres Mening

var forud bestemt, dog saaledes, at det foregik ifølge en Blanding af Guds og Menneskets Villie. Mod Farisæerne stod de vantro og selvkloge Sadducæer eller de Retfærdige, thi ikke alene troede de saa lidt som muligt, men vedgik ogsaa ærlig deres Vantro for Verden. Om en senere Overlevering vilde de Intet høre, lige saa lidt som om Aander eller Engle eller Liv efter Død, for dem gjaldt kun den Verden de kunde se og Menneskets fri Villie, dog bekjendte de, at Loven eller maaske hele den gamle Pagt var en Guds Gave til Israels Børn, en Undervisning om hvordan de burde leve her paa Jorden.

Disse Partier af Skriftkloge begyndte allerede i Hyrkanos' Tid at tage sig af Statssager, og de var meget Skyld i den indbyrdes Tummel og Krig, der efter Hyrkanos' Død førtes i Landet, hvorved det kom i Romernes Vold.

Jøderne under Romerne.

Disse Romere, der er opkaldte efter Byen Rom, som ligger i Mellem-Italien ved Tiber-Floden, var fra først af kun en Del sammenløbne Skjelmer og Røvere, men blev siden en Blanding af flere italienske Folkestammer, som havde en Røver-Lykke med sig, og vilde raade for Alt, saavel ude som hjemme, visse paa, at Rom skulde herske saa længe Verden stod, og at ingen Magt skulde kunne holde dem Stangen, samt ansaae det for deres Pligt som deres Ret at undertvinge den hele Jord: forlangte de af noget Folk, at det skulde betro sig til deres Redelighed, mente de dermed, at det skulde overgive sig paa Naade og Unaade, og talte de om at holde Nogen til Pligt og Skyldighed, betød det i deres Sprog at holde ham under Aaget.

Nu havde Romerne kuet Nabor og Gjenbor i Italien og Grækenland, Syrien, Ægypten og alle Landene om Middelhavet, undtagen det lille Jødeland, men det ansaae de igrunden for deres, det Øjeblik de fandt det fordelagtigt at tage det; thi vel havde Romerne i Judas den Makkabæers Dage sluttet Fred og Forbund med Jøderne, og havde siden holdt et Skin af Venskab med dem, men det brød de sig aldrig længere om, naar de saae deres Snit til at opkaste sig til Herrer over de saakaldte Venner, og nu var der i Jødeland, som før sagt, indbyrdes Tummel og Krig, idet to Brødre af Makkabæer-Slægten kæmpede mod hinanden paa Liv og Død om Tronen, og hver af dem havde sit Parti blandt Folket; og som de nu stod i Vaaben mod hinanden og førte Sværdet til deres egen Ødelæggelse, kom en af Romernes øverste Feltherrer til Jødeland — omtrent 63 Aar før Kristi Fødsel — for

at bilægge Kampen, og han bilagde den saaledes, at Jøderne fra nu af maatte lystre Romerne og betale dem Skat.

En Idumæer, der hed Antipater, var imidlertid saa snu, at han ved Penge, Smiger og Tapperhed vidste at indynde sig hos Romerne, saa han fik Magten i Judeland; men omsider valgte Romerne sig en Kejser, som de kaldte Avgust, og han gjorde Antipaters Søn Herodes til Konge i Judeland.

Denne Herodes var en kraftig Konge, men for Resten en hjertelos Nidding, der kun elskede sig selv, uden Frygt for Gud i Himlen og uden Følelse for Ret og Uret, sin egen Kone lod han uforskyldt dræbe, og tre af sine Sønner kvæle, saa Avgust sagde, at han hellere vilde være Herodes' Svin end Søn, og af Folkets Kjærlighed kunde han ikke rose sig, thi at de hadede ham af Hjertet, var ham velbekjendt. Og da Herodes nu havde siddet paa Tronen en lang Tid, blev han syg, havde Vandsot og Krampe, pintes af Bylder i Indvoldene og begyndte at raadne levende op, og som det nu blev værre med ham Dag for Dag, kunde han ikke længere dølge for sig selv, at nu havde han ikke langt tilbage, sendte altsaa Bud om i al Landet og stævnede alle Høvdinger til at møde i Jeriko; de kom, og Herodes lod dem indspærre paa Rendebanen, og bad sin Søster Salome og hendes Mand med grædende Taarer, at saasnart Aanden var af ham, maatte de dog „for Guds Skyld" vise ham den Vennetjeneste, at lade hans Stridsmænd slaa Kreds om Rendebanen og skyde alle de Indspærrede ned; thi, sagde han, jeg kjender godt Jødernes Sind, og det piner mig, at jeg skal dø uden Jammer og Klage, der kan sømme sig for en Konge, men paa den Maade skal dog det hele Folk faa Graad for Latter og Hjertesorg for Lystighed!

Derpaa døde dette Afskum, efter endnu at have prøvet Styrke med Israels Gud og forsøgt paa at myrde hans Salvede i Svøbet, og stor var Glæden i Landet over Kongens Død, især da Salome, saasnart Aanden var af Herodes, gav alle dem fri, som han havde indspærret paa Rendebanen i Jeriko.

Paa sin Dødsseng havde Herodes, med Kejserens Forlov, delt sit Rige mellem tre af sine Sønner, saa Arkelavs skulde være Konge i Judæa, Samaria og Idumæa, Herodes Antipas Fjerdingsfyrste i Galilæa og Peræa, og Filip føre samme Titel og raade for de nordøstlige Landskaber paa hin Side Jordan. Ti Aar sad Arkelavs som Fyrste i Jerusalem, og Folket forargedes over hans Levnet og sukkede over hans Haardhed, men saa affatte Kejseren ham, tog hans For-

mue til sig, slog hans Lande sammen med Syrien og lod dem bestyre af en Landshøvding, der tog sit Ophold i Sæsaræa.

Saaledes var Jødeland nu en romersk Provinds og bestyredes af en Hedning, medens Galilæa og Peræa endnu bestyredes af indfødte Fyrster. Som en Højesteret betragtedes rigtignok Synedrion eller Sanhedrin, det store Raad, der bestod af 71 Præster og Skriftkloge, som mødtes i Templet, hver Mand med sine Lærlinge bagved sig, og med Fyrsten og Domhusets Fader i Spidsen, men Magten var i Landshøvdingens Haand, og vilde Folket ikke lyde ham, saa kostede det Blod. Den femte Landshøvding i Jødeland var Pontius Pilatus.

Den gamle Pagts Bøger.

Af alle Bøger i hele Verden er, saa vidt vi ved, de fem Mosebøger de ældste og indeholde, foruden Loven, som Herren gav Israels Børn, baade de eneste troværdige Fortællinger om Verdens Skabelse og Tiden før Syndfloden, og Historien om Abraham, Isak og Jakob, samt deres Efterkommere, Israeliterne, til det Øjeblik, da de stod rede til at gaa over Jordan under Josvas Anførsel. At nu disse Bøger, med Undtagelse af Fortællingen om Moses Død og Begravelse, som man vilde sige, var ført i Pennen af Josva, var skrevne af Moses selv, derom stemmer alle Vidnesbyrd overens, og Kristus og hans Apostler var enige med det Jødiske Folk i at erklære dem for hellige. Uvist er det derimod, hvem der har optegnet Israels Historie som vi har den i de øvrige saakaldte historiske Bøger, der findes i den gamle Pagt; kun om Esras og Nehemias Bøger ved vi, at de ere forfattede af de Mænd, hvis Navne de bærer, og altsaa ikke, hvad der er rimeligt om en Del af Resten, kan tilskrives Profeter. Om nu Jøderne har Ret, naar de kalde følgende Bøger: Josvas, Dommernes, Samuels og Kongernes de første Profeter, er det umuligt at afgjøre, hvorimod det er vist nok, at Varsels-Bøgerne, som vi pleje at kalde de fire store og de tolv smaa Profeter, virkelig skyldes ikke blot de Mænd, der kaldes deres Forfattere, og hvem Herren selv, som Israels og sin Menigheds Konge, kaldte og befol at forkynde sit Ord, baade med Mund og Pen, men ogsaa Hellig-Aanden, som han udgjød over dem, og som stod dem bi i deres Gjerning.

Mærkeligst af de øvrige Skrifter, som baade Jøder og Kristne anser for hellige, er Salmerne og Jobs Bog. Af Salmerne er, ifølge de gamle Overskrifter, en af Moses, en af Heman og to af Salomo, fire af Ethan, tolv af Asaf og treogtresindstyve af David, men i Øvrigt paastod de Gamle, hvad vi rigtignok ingen Sikkerhed har for,

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

at alle de Salmer, hvorover intet andet Navn fandtes, burde tilregnes David, hvorfor ogsaa hele Samlingen som oftest kaldes Davids Salmer. Naar og af hvem Jobs Bog er skrevet, skal Ingen kunne sige, kun ses af Ezekiel 14, 14., at Job var bekjendt blandt Israels Børn i Nebukadnezars Dage; dens Indhold er Følgende:

Der boede en Mand i Landet Uts, hans Navn var Job, og han var ærlig og ustraffelig, frygtede Gud og skyede det Onde. Job var rig og højt anset, fremfor alle Østerlændere, han havde syv Sønner og tre Døtre, og det var hans Sønners Vane, at hver gjorde et Gjæstebud paa sin Aarsdag og bad baade Brødre og Søstre til Gjæst; men hver Gang det skete, stod Job tidlig op og bragte Herren et Brændoffer for hver af sine Børn, thi han tænkte, de kunde have forsyndet sig i deres Hjerter og givet Herrens Frygt Afsked.

Nu skete det engang, som Guds Børn samledes for Herren, at ogsaa Satan, d: Fjenden, kom med; hvor kommer Du fra? spurgte Herren, og Satan svarede: Fra at pidske om paa Jorden og vandre om paa den! Har Du da, sagde Herren, lagt Mærke til min Tjener Job? der er ikke hans Mage paa Jorden, saa ærlig og ustraffelig, gudsfrygtig og sky for det Onde. Ja, svarede Satan, frygter Job vel Gud for Intet: har Du ikke rejst et Gjærde om ham og hans Hus og Alt hvad hans er og velsignet hans Hænders Gjerning, saa alt Landet vrimler af hans Kvæg? Nej, udstræk din Haand og slaa Alt hvad hans er, hvad gjælder det, saa giver han Dig en god Dag i dine aabne Øine! Velan, sagde Herren til Satan, Alt hvad han ejer er i din Vold, kun mod ham selv maa Du ikke udstrække din Haand! og Satan for bort fra Herren.

Da begav det sig en Dag, som Jobs Sønner og Døtre holdt Gilde i deres ældste Broders Hus, at der kom et Bud til Job og mældte: Ørerne pløjede og Aseninderne græssede ved Siden af dem, da faldt Sabæerne ind og tog dem, og hug Karlene ned, jeg er den Eneste, der er undsluppen, at lade Dig dette vide. Endnu talede han, da kom en Anden og sagde: Guds Ild slog ned fra Himlen og fortærede baade Kvæg og Karle, jeg er den Eneste, der er undsluppen, at lade Dig dette vide. Endnu talede han, da kom en Tredie og sagde: Kaldæerne havde lagt tre Baghold og faldt over Kamelerne og tog dem, men hug Karlene ned, jeg er den Eneste, der er undsluppen at lade Dig det vide. Endnu talede han, da kom den Fjerde og sagde: Dine Sønner og Døtre holdt Maaltid og drak Vin i deres førstefødte Broders Hus, da kom et stærkt Vindstød fra Ørkenen mod alle fire Hjørner af Huset, saa det styrtede over dem og slog dem

ihjel, jeg er den Eneste, der er undsluppen, at lade Dig det vide. Da stod Job op og sønderrev sin Kappe, ragede sig og kastede sig paa Jorden, og han tilbad Herren og sagde: Nøgen kom jeg fra min Moders Liv, og nøgen vender jeg tilbage: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet.

Saaledes havde da Job endnu ikke forsyndet sig eller fortalet sig mod Herren, men da skete det en Dag, at Guds Sønner kom igjen, at fremstille sig for Herren, og Satan kom med. Atter spurgte Herren Satan, hvor han kom fra, og han svarede ligesom første Gang, og atter spurgte Herren som før, om han havde givet Agt paa Job, og føjede til: Og han holder endnu fast ved sin Uskyldighed, hvorvel Du har opægget mig imod ham, at opsluge ham uden Aarsag. Hud for Hud! svarede Satan, Alt hvad man ejer giver man for sit Liv: nej, udstræk din Haand og slaa hans Kjød og Ben, hvad gjælder det, saa giver han Dig en god Dag i dine aabne Øjne! Velan, sagde Herren, han er i din Vold, kun spare Du hans Liv! og Satan for bort fra Herrens Ansigt og slog Job med gruelige Bylder fra Top til Taa. Nu sad Job da i Asken og skrabede sig med et Potteskaar, og hans Hustru sagde til ham: Holder Du endnu fast ved din Uskyldighed! giv Gud en god Dag og dø! men Job svarede: Du taler som en af de taabelige Kvinder, skulde vi da kun tage mod det Gode af Gud, men ikke mod det Onde!

Endnu havde Job da ikke fortalet sig, men nu kom der tre af hans Venner, for at dele hans Sorg og trøste ham, thi de havde hørt tale om hans Ulykke, og som de fik Øje paa ham langt borte, kunde de ikke kjende ham, og de opløftede deres Røst og græd, og rev deres Kapper og kastede Støv over deres Hoveder. Saaledes sad de hos ham paa Jorden syv Dage og syv Nætter, og Ingen af dem talede et Ord til ham, thi de saae, at hans Pine var stor, men omsider aabnede Job sin Mund og bandede sin Fødselsdag, og ønskede, at han var død i Moders Liv og havde Fred i Graven. Men hans Venner vilde tale ham tilrette og minde ham om, at Gud kan aldrig have Uret mod noget Menneske, medens Mennesket bestandig har Uret mod Gud, men i det de retfærdiggjorde Herren som de forstod det bedst, anklagede de Job, som om han selv havde været Skyld i sin Ulykke, og da han nu tog til Gjenmæle, forivrede de sig endmere og løj ham aabenbar paa, som om han havde gjort Oprør mod sin Gud og mishandlet sine Brødre. Da glemte ogsaa Job sig selv, saa han roste sig af sin Retfærdighed og bød sig til at gaa i Rette med Herren, men omsider aabenbarede Gud sig, talede til Job ud af en Storm-



Iobs Buc Cap. 2.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

vind, mindede ham om sine store Gjerninger og bad ham nu skifte Ord med sig og gaa i Rette med den Almægtige, men Job svarede og sagde: Jeg ved, Du er almægtig, og ingen Tanke er Dig forborgen; hvem er det vel, der tilslører Visdom med Uforstand! saaledes snakkede jeg om hvad jeg ej forstod, det er mig for underligt, jeg fatter det ikke; derfor foragter og fortryder jeg det i Sæk og Aske. Da bød Herren Jobs tre Venner bringe sig et Brændoffer, og Job skulde bede for dem, saa vilde Herren tilgive dem, og saaledes skete det. Derefter kom alle Jobs Brødre og Søstre og gamle Kyndinger og holdt Maaltid med ham i hans Hus og trøstede ham i hans Ulykke og bragte ham Gaver, og Herren velsignede ham paa det Sidste, end mere end tilforn, gav ham Sønner og Døtre, lige saa mange som før, og dobbelt saa stor en Rigdom, og Job levede endnu hundrede og fyrretyve Aar, saae Afkom i fjerde Led og døde mæt af Dage.

Egen Tone.

Job var en gudfrygtig Mand,
Taalmodelig,
Hans Lige var ikke i Østerland,
Gud laaner og tager, han giver igjen saa rigelig.

Job han var saa rig en Mand,
Taalmodelig,
Af Herrens Gaver havde han.

Af Sønner syv, af Døtre tre,
Saa yndelig,
Ej skjønnere nogen monne see.

Af Faar og Kør, i Fold og Flok
Saa trivelig,
Kameler havde han fler end nok.

Der sad han som en Patriark
Saa from og rig,
Af Mælk og Honning flød hans Mark.

I Morgengry og Aftenstund
Ydmygelig
Han takkede Gud af Hjertensgrund.

Men Gud gav Job i Satans Magt
Saa grummelig,
At prøve den Fromme, var hans Agt.

Ind traadte en Svend og meldte brat
Saa hastelig:
„Sabæer røved din rige Skat.
Kameler, Øxne og Faar derhos
Saa voldelig,
De Hyrderne slog og tog dit Gods.“

Men Job han satte sin Lid til Gud
Taalmodelig,
Da bares for ham nyt Sørgebud:

„Dine Sønner og Døtre, Du havde kjær,
Saa faderlig,
De samlet vare til Gildesfærd.

Da Stormen kuldslog det Hus med Magt,
Saa stærkelig,
Dine Sønner og Døtre i Lig er lagt.“

Men Job han satte til Gud sin Lid
Taalmodelig:
„Nu frydes hos ham de til evig Tid.“

Og Satan rased end mere slem
Saa grummelig,
Han slog ham med Sot paa hvert et Lem.

Med Saar og Bylder han Staklen slog
Saa ynkelig,
Han uselig sad i Askekrog.

Hans Hustru taled til hannem saa,
Ret spottelig:
„Hvor er nu din Gud Du haaber paa!“

Men Job han svared brad i Hu,
Taalmodelig:
„Som daarlige Kvinder taler Du.

Faar vi det Gode af Herren mild
Saa idelig
Og knurre, naar han os prøve vil.“

Hans Venner kom og de spotted ham,
Haanagtelig:
„Du haver fortjent Dig denne Skam.

Troer Du at Gud Dig med Plager slaar
Urettelig?
For lønlig Svig nu Straf Du faar.“

Dem svarede Job i Hu saa mod,
Taalmodelig:
„For Herrens Aasyn er ingen god.

Men vil mig Herren end slaa ihjel
Saa vredelig,
Paa ham jeg haaber alligevel.

Mig Frænder og Venner byde Spot
Saa hadelig,
Slet ingen paa Jord mig under godt.

Mine Øjne de græde Taarer til Gud
Saa idelig,
Vist vil han mig snarlig hjælpe ud.“

Job satte sig ned paa Askegrund
Saa vaandelig,
Han vilde forbande sin Fødselsstund.

Da kom der Svar af Hvirvelvind
Saa hastelig:
„Stat op nu, Job, hav bedre Sind!“

Flux Job stander op, til Floden gaar,
Taalmodelig,
Og tvætter af sine Bylder og Saar.

Nu haver Job udi sin Gaard
Overflødelig
Af Korn og Most, af Kvæg og Faar.

Af Sønner syv, baade store og smaa,
Saa yndelig,
Af Døtre tre, med Øjne blaa.

Saa haver Job forvundet sin Harm
Taalmodelig,
Nu er han rig, som han før var arm.

Han gik med Sejr af Striden ud
Taalmodelig
Og slog sin Lid som før til Gud.
Gud laaner og tager, han giver igjen saa rigelig!

Alle disse Bøger, tilligemed Salomos Ordsprog, Prædikeren og Højsangen, regnes af Jøderne og er i mere end 2000 Aar blevet regnede til deres hellige Skrift, som de dele i Loven, Profeterne og Skrifterne. Ved Loven forstaa de de fem Mosebøger, Profeterne dele de i de første: Josvas, Dommernes, Samuels og Kongernes Bøger, og de sidste: Esajas, Jeremias, Ezekiel og de tolv smaa. Til Skrifterne regne de alle de øvrige Bøger i den gamle Pagt altsaa ogsaa Rut, Kronikerne, Esther, Esra og Nehemias, Daniel og Jeremias' Begrædelsesbog, men i Stedet for Skrifterne nævnede vor Herre Jesus Kristus Salmerne, da han sagde, det maatte Alt opfyldes hvad der stod skrevet om ham i Mose-Lov, Profeterne og Salmerne*).

Af hele den gamle Pagt er kun et Vers i Jeremias og en Del af Daniel og Esra — især Brevene til og fra de persiske Konger — oprindelig skrevet paa Kaldaisk, alt det Øvrige er Hebraisk, som rimeligt er, da alle Bøgerne var skrevne af Israeliter og bestemte til at være Folkebøger for enhver Israelit, som havde Lyst til at læse dem.

*) Luk. 24, 44.

Derfor er Sproget ogsaa jævnt og folkeligt i dem alle — med Undtagelse af de Steder i Esra, hvor de Lovkyndige føre Pennen, thi der er det stivt og knuddret — og kunde forstaas af alle Jøder, der forstod deres Modersmaal; men efterat de var kommet hjem fra Babel, begyndte de at glemme det, endog i Jødeland selv, og hvorvel Sproget endnu var rent Hebraisk paa Makkabæernes Mønter, og de Lærde vedblev at tale det indbyrdes længe efter den Tid, blev dog Folkesproget lidt efter lidt Kaldaisk, ikke alene blandt Jøderne ved Eufrat, men ogsaa i Jødeland. Som det nu blev Skik, at Folket samledes i Synagoger eller Samlings-Huse, hvor der paa den anden, femte og syvende Dag i Ugen holdtes Bøn og oplæstes et Stykke af Loven og Profeterne — og en saadan Synagoge skulde holdes overalt, hvor der boede ti voxne Israeliter — behøvedes der nødvendigvis Skriftkloge eller Rabbinere, der kunde udlægge paa Kaldaisk hvad der var skrevet paa Hebraisk, og paa dem kom det heller ikke til at fattes, saa medens der ikke opstod nogen Profet fra Malakias til Johannes den Døber, vrimlede Landet, fornemlig paa den senere Tid, af skriftkloge Farisæer og Sadducæer, hvoraf de Første, som vi alt har hørt, ingenlunde lod sig nøje med at oversætte, men føjede til hvad dem tyktes bedst, medens de Sidste slog en Streg over Alt hvad de ikke gad lide.

Det var nu i Jødeland og i Babylon; men ogsaa med de Jøder, der boede sammen med Grækerne, gik det omtrent paa lignende Maade. At de snart lærte sig til at tale Græsk til daglig Brug, følger af sig selv, og længe varede det ikke heller, før de fik en græsk Oversættelse af den gamle Pagt. At denne, der i Almindelighed kaldes de halvfjersindstyve Fortolkeres eller blot Halvfjerserne — LXX — er blevet til i Ægypten, er sikkert nok, ligesom det ogsaa er rimeligt, at Lovbogen blev oversat først. Vist er det, at de græsktalende Jøder allerede før Kristi Fødsel havde hele deres hellige Skrift paa Græsk, men det var ogsaa en Sag af megen Vigtighed, ikke alene for dem, men ogsaa for de Hedninger, de boede iblandt, thi nu kunde Enhver, der forstod Græsk, og det forstod enhver dannet Mand i alle Lande omkring Middelhavet, selv læse den gamle Pagt og saaledes gjøre sig bekjendt med Israels Lov og Historie, ja, saa vidt det kunde lade sig gjøre ved en Bog, med Israels Gud.

Til denne græske Bibel sluttede sig endnu den største Del af de apokryfiske Skrifter. Naar Jøderne fandt for mange Skrivfejl i en Afskrift af Loven eller Profeterne, agtede de den for ringe til at oplæses i Synagogen og nedgrov den derfor i Jorden, en saadan begravet Bog kaldtes skjult, og samme Navn — thi apokryfiske be-

tyder skjulte — gav man nu disse Bøger, fordi de ikke ansaas for hellige og følgelig ej heller maatte forelæses i Synagogerne. Efter al Rimelighed er de fleste af dem forfattede paa Græsk i Ægypten, og kun de Romersk-Katholske agte dem for hellige, medens vi i det højeste anse dem for gode og nyttige at læse; mærkelige er de altid, fordi de lære os at kjende Jødernes Historie og Udvikling fra Nehemias og Malakias til den ny Pagts Dage, men for Resten er de aabenbar af hel forskjellig Værd. Saaledes indeholder første Makkabæernes Bog en ordenlig og troværdig historisk Fortælling, medens i den anden Sandheden er stærkt blandet med Fabler; Judits Bog er ikke sikrere end en historisk Roman, den handler om en Kvinde ved Navn Judit, der havde et dejligt Udseende, og som engang, da Israels Land var meget betrængt af Fjenden, gik ud i den fjendtlige Lejr, hvor Hærføreren, ligesom hun havde ønsket, blev saa indtaget i hende, at han, for hendes Skyld, gjorde et stort Gilde, og blev saa drukken, at han maatte bæres tilsengs, men hun saae nu sin Lejlighed, listede sig hen til hans Seng og hug Hovedet af ham i Søvne, og skyndte sig med det ubemærket tilbage, og satte Mod i sit Folk, saa de slog Fjenden paa Flugt; Tobias Bog er heller ikke at betragte anderledes end en historisk Roman, og Fortællingerne om Susanna og Daniel, samt om Bel og Dragen i Babylon er baade opdigtede og flave. Visdommens Bog og Baruks Bog vilde vi efter al Rimelighed have anset for profetiske, hvis de var kommet til os paa Hebraisk, men Jesu Siraks Søns Visdom kan vi kun agte højt, naar vi sammenligner den med det Bedste, vi har af hedenske Vismænd.

Efter Malakias 3. synger vi:

Tone: Der boede en Konge i Lejre.

Den store Mester kommer,
Fuldkjærlig er hans Id:
Han sidder ved Smelte-Diglen
Og lutrer Sølvet med Flid.

Han ser paa Diglen nøje,
Han vejer Tid og Stund;
Naar Ertsen i Strøm udsmelter,
Han stirrer dybt i dens Grund.

Han kjender Tegn og Mærke
Paa Klarheds Gjennembrud,
Naar Sølvstoffets ædle Indre
Af Ertsen lutrer sig ud.

Det Øjeblik han venter
Og agter kjærlig paa,
Naar klarlig hans eget Billed
Vil dybt i Sølvspeilet staa.

Da glædes høje Mester,
Da Værket er fuldbragt,
[illegible] priser det ædle Sølvstof,
sin Mesters Daad i sin Pragt!

Den store Mester kommer,
Som smelter Sjæl og Sind:
Han sidder ved Hjerte-Gruben;
Han ser i Sjælene ind.

Og har i Hjerte-Dybet
Sit Billed klart han set,
Saa glædes den høje Mester:
Saa er hans Gjerning alt sket!



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Billed-Bibelhistorie

med

Sange og Salmer.

Texten er et Udtog

af

L. Chr. Müllers Bibelske Historie.

Udgivet for Skolen

ved

J. C. A. Tang.

2den Del: Den ny Pagt.
Andet Oplag.

Kjøbenhavn.

Paa F. H. Eibes Forlag. — Louis Kleins Bogtrykkeri.

1857.

Guds Ord det er vort Arvegods,
Det skal vort Afkoms være;
Gud, giv os i vor Grav den Ros,
Vi holdt det højt i Ære!
Det er vor Hjælp i Nød,
Vor Trøst i Liv og Død!
O Gud, i hvor det gaar,
Lad dog, mens Verden staar,
Det i vor Æt nedarves!

Grundtvig.

Tang's Bibelhistorie faas under de tre forskjellige Navne: 1. Billed-Bibelhistorie med Sange og Salmer (koster smukt indbunden 13 Mk.). 2. Bibelhistorie med Sange og Salmer (koster indbunden 6 Mk.). 3. Bibelhistorie (koster indbunden 4 Mk.). Hver af disse tre Bøger er delt i to Dele, som sælges hver for sig til det Halve af deres ovenfor fastsatte Priser.

Forlæggeren.

Den nye Pagts Indhold.

Side.

Jesus Kristus. De fire Juletidender.
1. Englen Gabriel forkynder Johannes' Fødsel ..... 1.
2. Englen Gabriel forkynder Jesu Fødsel ..... 2.
3. Maria besøger Elisabet ..... 3.
4. Johannes den Døbers Fødsel . 3.
5. Jesu Undfangelse og Fødsel ... 4.
6. Simeon og Anna ..... 10.
7. Vismænd fra Østerland ..... 11.
8. Josefs Flugt til Ægypten .... 12.
9. Jesus som tolv Aars Barn i Templet ..... 15.
10. Johannes den Døber prædiker og døber ..... 16.
11. Jesu Daab ..... 18.
12. Jesu Fristelse ..... 19.
13. Johannes den Døbers Vidnesbyrd om Jesus ..... 20.
14. Brylluppet i Kana i Galilæa .. 21.
15. Jesus og Nikodemus ..... 23.
16. Jesu Samtale med den samaritanske Kvinde ..... 24.
17. Jesus helbreder en kongelig Embedsmands Søn ..... 26.
18. Jesus taler i Synagogen i Nasaret ..... 27.
19. Simon Peters Fiskefræt ..... 28.
20. Jesus helbreder Simon Peters Svigermoder ..... 29.
21. Jesus stiller Stormen paa Søen. 29.
22. Jesus helbreder den Værkbrudne. 30.
23. Mattæus' Gjæstebud ..... 31.
24. Jesus opvækker Jairus Datter og helbreder to Blinde ..... 31.
25. Jesus udvælger sine tolv Apostle. 33.
26. Jesus helbreder Høvidsmandens Tjener ..... 33.
27. Jesus opvækker Enkens Søn af Nain ..... 34.
28. Jesus udsender sine tolv Apostle. 34.

Side.

29. Johannes den Døber halshugges. 35.
30. En Synderinde salver Jesu Fødder ..... 37.
31. Jesus helbreder det otte og tredive Aars syge Menneske ..... 38.
32. Jesus mætter 5000 Mand og gaar paa Vandet ..... 39.
33. Jesu Disiple plukker Ax ..... 41.
34. Jesus helbreder et Menneske med en visen Haand ..... 42.
35. Sædemanden ..... 42.
36. Klinten mellem Hveden ..... 44.
37. Sennepskornet. Surdejgen. Skatten. Perlen. Fiskergarnet. 45.
38. Den rige Landmand ..... 46.
39. Galilæernes Ofring, Taarnet i Siloam og det ufrugtbare Figentræ ..... 47.
40. Jesus helbreder den kananajske Kvindes Datter og aabner en Døvs Øren ..... 48.
41. Jesus mætter 4000 Mand .... 49.
42. Jesu Herlighed paa Bjerget ... 50.
43. Tempelskatten for Jesus og Peter. 51.
44. Jesus advarer mod at forarge de Smaa ..... 52.
45. Den ubarmhjertige Tjener .... 53.
46. Kvinden grebet i Hor ..... 54.
47. Den Blindfødte ..... 54.
48. Jesus udsender de Halvfjerdsindstyve at prædike ..... 56.
49. Den barmhjertige Samaritan .. 57.
50. Fadervor og Bønnens Magt .. 58.
51. Jesus helbreder en Vandsottig. 59.
52. Det store Gilde for Kroblinger, Halte og Blinde ..... 60.
53. Den forlorne Søn ..... 60.
54. Den utro men snilde Forvalter. 63.
55. Den Rige og den fattige Lasarus. 64.
56. De ti Spedalske ..... 65.
57. Dommeren og Enken ..... 65.

Side.

58. Farisæeren og Tolderen..... 66.
59. Jesus taler om Ægteskabs-Skilsmisse og velsigner de smaa Børn ..... 66.
60. Arbejdsfolkene i Vingaarden.. 67.
61. Ét er fornødent..... 69.
62. Jesus opvækker Lasarus..... 69.
63. De ypperste Præster og Farisæerne lægge Raad op imod Jesus ..... 71.
64. Sakæus. De ti Miner..... 71.
65. Maria salver Jesu Fødder.... 73.
66. Jesu Indtog i Jerusalem.... 73.
67. Vingaardsmændene ..... 76.
68. Det kongelige Bryllup..... 76.
69. Jesus taler med og om Farisæerne og Sadducæerne ..... 77.
70. De ti Jomfruer..... 80.
71. De betroede Talenter. Faarene og Bukkene..... 80.
72. Paaskemaaltidet beredes..... 82.
73. Fodvaskningen ..... 83.
74. Den hellige Nadvers Indstiftelse..... 84.
75. Jesus i Getsemane Have.... 86.
76. Peters Fornægtelse..... 88.
77. Jesus føres for det store Raad og for Pilatus..... 89.
78. Jesus føres til Golgata..... 93.
79. Jesu Korsfæstelse..... 94.
80. Jesu Begravelse..... 97.
81. Jesu Opstandelse..... 99.
82. Jesus aabenbarer sig for de to Disciple, der gik til Emaus... 103.
83. Jesus aabenbarer sig for sine Apostle i Jerusalem..... 104.
84. Jesus aabenbarer sig for sine Disciple ved Tiberias Hav.... 105.

Den apostoliske Menighed. Apostel-Saga.

1. Jesu Himmelfart..... 107.
2. Mattias vælges til Apostel... 109.
3. Hellig-Aandens Udgydelse over Apostlene..... 110.

Side.

4. Peter og Johannes..... 113.
5. Ananias og hans Hustru Safira..... 116.
6. Herrens Engel aabner Fængslets Døre for Apostlene..... 117.
7. Stefanos ..... 119.
8. Simon Troldmand ..... 121.
9. Dronning Kandakes Skatmester 121.
10. Paul..... 124.
11. Æneas og Tabita..... 126.
12. Kornelius..... 126.
13. Herrens Engel fører Peter ud af Fængslet..... 129.
14. Pauls første Rejse ..... 131.
15. Pauls anden Rejse ..... 133.
16. Pauls tredie Rejse..... 134.
17. Paul fængsles..... 135.
18. Paul sendes fangen til Rom.. 138.

Oversigt over kristenfolkets historie.

1. Om Herrens broder Jakob og apostlen Johannes..... 141.
2. De Kristne og Jøderne mellem Hedningerne..... 143.
3. Kjætterne og Konstantin den store..... 149.
4. Folkevandringen og munkevæsnet..... 150.
5. Angelsaxerne..... 152.
6. Muhamed og Araberne..... 154.
7. Kejser Karl den store..... 156.
8. Ansgar forkynder kristendommen i Danmark og Sverrig.. 157.
9. Kristendom forkyndes i Norge..... 160.
10. Kristendom forkyndes på Island..... 162.
11. Om kirkeriget og korstogene. 162.
12. Papisteriet og dets modstandere 167.
13. Morten Luther..... 170.
14. Papisternes kamp mod protestanterne ..... 176.
15. De senere tider..... 177.

Sange- og Salme-Register.

	Side.
Af dybsens nød. Luther	182.
Af Højheden oprunden er. H. Sthen.	9.
Aldrig er jeg uden våde. K.	185.
Alt paa den vilde Hede. G.	19.
Alt står i Guds faderhånd. G.	180.
Apostlene sad i Jerusalem. G.	112.
At sige verden ret farvel. G.	188.
Blomst kan visne før Sol nedgaar. G.	32.
Brudgom taler til Bruden sin. G.	22.
David engang tung om Hjerte. K.	87.
Dejlig er den Himmel blaa. G.	11.
Dejlig er jorden. B. S. Ingemann.	181.
Den store hvide flok vi se. B.	148.
Den største Paaske. B. S. Ingemann.	83.
Den yndigste Rose er fundet. B.	9.
Der sad en fisker så tankefuld. G.	187.
Der sad en Svend i Blaamænds. G.	122.
Der sad en svend i munkebur. G.	173.
Der var en gammel hyrde. G.	147.
Der voxde en blomst. G.	161.
Det er så yndigt at følges ad. G.	190.
Det koster mer. B.	190.
Det lifligt er for os at gaa. K.	103.
Du sande Gud! hør Du min Bøn. G.	128.
Eftergav jeg Dig al den Gjæld. G.	54.
Eja, min sjæl. Ellen Andersdatter.	184.
Enhver, som tror og bliver døbt. K.	184.
En Kvinde af. Gl. Folkesang.	26.
En Sædemand gik ud at saa. G.	43.
En Søndagmorgen. Gl. Salme.	101.
Er Gud for mig, da træde. B.	183.
Et Barn er født. Gl. Salme	8.
Et helligt liv, en salig død. B.	185.
Far heden. Karen Rønnovs Stambog.	191.
Fat Du kun Mod. G.	31.
Forfærdes ej. Gustav Adolf.	176.
Fra Himlen højt med Julebud. Luther.	5.
Fra Himlen kom den Helligaand. G.	113.
Fra Himlen kom en Engel. Luther.	5.
Fryd Dig, Du Kristi Brud. Gl. Salme.	75.
Gak under Jesu Kors at staa. K.	96.
Godt og Ondt i Lys og Mørke. G.	44.
Gud helligåndi tro os lær. S. Jonæsøn.	190.
Gud ikke for Sabbatens Skyld. G.	41.
Guds Engle sang i Stjernetal. G.	7.
Guds Menighed, syng. G.	113.
Her komme dine arme Smaa. B.	10.
Herre! hvor skal vi gaa hen. G.	85.
Herrens råd ej støv udgrunder. G.	174.
Her vil ties, her vil bies. B.	170.
Hjertelig ynkdes Hyrden god. G.	50.
Hos fyrsterne sad tæt i ring. G.	158.
Hos Herren paa det Høje. G.	51.
Hvad er det for en Snekke. K.	30.
Hvad vindes på verdens. Ambr. Stub.	191.
Hvor i en Ørk skal kjøbes Brød. G.	40.
Hvor salig er den lille. Folkesang.	80.
Hvor stor er dog den Glæde. K.	15.
Hvor svært, når man. M. Hammerich.	185.
Hører I? Vorherre kalder. G.	62.
I Jorsal larmer. B. S. Ingemann.	94.
I Kvæld blev der banket. G.	98.
I Nasaret der var det smukt. G.	14.
Ingen Højhed, ingen Ære. K.	89.
I Verdens Morgenstund opgik. G.	68.
I Wittenberg i Saxenland. G.	174.
Jeg førte ret et konge-liv. G.	153.
Jeg gaar i Fare, hvor jeg gaar. B.	130.
Jeg var en munk i Saxenland. G.	171.
Jesus, himmelfaren. G.	109.
Jesus Kristus! Livets Drot. G.	85.
Jesus, som skal Verden dømme. K.	93.
Johannes var Vorherres ven. G.	143.
Jule-Aften! Du er skjøn. G.	6.
Julen har Engle-Lyd. Gl. Salme.	8.
Kejseren sidder og kræver Skat. G.	51.
Kirken den er et gammelt hus. G.	189.
Kjender du den livsens kilde. Timm.	181.
Kjærlighed er Lysets Kilde. G.	132.
Klogere tit er Verdens Børn. G.	64.
Kom følg i Aanden med. G.	17.
Kommer hid kun med de Smaa. G.	67.
Kraften fra det Høje. G.	113.

Side.

Krist stod op af Døde. Gl. Salme. 101.
Kvindelil! din Tro er stor. G. .... 48.

Lignelsesvis i Herrens Art. G. .... 60.
Liv og død er arve-fjender. G. .... 181.
Livsalig er den tale. Th. V. Oldenburg. 180.
Livsalig Paaskedag. K. ..... 102.
Lovet være Du Herre Krist. Luther. 8.
Lov og tak og evig ære. K. ..... 186.
Lyksalig, lyksalig. B. S. Ingemann. 191.
Lær mig, o skov. A. Øhlenschlæger. 186.
Løgnens Fader vi forsage. G. ..... 107.

Maria hun sad paa Hø og Straa. G. 7.
Med korset og krumstaven. G. .... 164.
Med sin Alabaster-Krukke. G. .... 37.
Menneske kun og Undersaat. G. .. 33.
Menneske maa man fødes til. G. .. 23.
Mennesket faldt i Røver-Klør. G. .. 58.
Mennesket troed det Guds Ord. G. 27.
Mig lyster nu at træde. K. ..... 18.
Min Høvding for til Himlen hjem. K. 109.
Min Mund og mit Hjerte. G. ..... 119.
Min Sol, min Lyst og Glæde. K. 5.
Mit Hjerte altid vanker. B. ..... 10.
Moderen sin enbaarne Søn. G. .... 34.
Mon ikke her det mindste Frø. G. 46.

Når i den største nød vi stå. P. Eber. 188.
Når mit øje. B. ..... 187.
Nu kom her Bud fra Englekor. K. 2.
Nu ringer alle klokker. B. S. Ingemann. 180.

O du, min Immanuel. B. ..... 182.
O Herre Krist, din Stjerne. V. Birkedal. 140.
O Jesu, gid jeg kunde. K. ..... 184.

Side.

O Kristelighed. G. ..... 117.
Op I Kristne, ruster eder. B. .... 186.
Opstanden er den Herre. Gl. Salme. 100.
O søde Gud, din kjærlighed. K. .. 182.

På Tave bondes ager. B. S. Ingemann. 178.
Petrus, Pavlus og Johannes. G ... 145.

Rejs op dit Hoved. S. Kiær. .... 139.

Så vil vi nu sige. Folkesang. .... 192.
Salige de, som ej har set. G..... 105.
Snart livet går til ende. Folkesang. 183.
Stol Du kun paa dit Fadervor. G. 59.
Søde Jesu, Julens Fyrste. K..... 120.

Tag det sorte Kors fra Graven. G. 102.
Tak, Du store Sejerherre. K..... 102.
Tak for al din fødsels glæde. K... 184.
Takker med Flid kun En af Ti. G. 65.
Til Himmels for. H. Thomissøn .. 108.
Tolderen slog sig for sit Bryst. G. 66.

Ude paa Dybet drag en Dræt. G. 29.
Udrust dig, Helt fra Golgata. J. Ewald. 185.
Uforsagt! vær på vagt. H. Agerbek. 192.
Ulve i Faareklæder ej. G..... 79.
Urolige hjerte. G..... 189.

Vaj nu Dannebrog paa Voven. G. 109.
Var I ikke Galilæer. G..... 115.
Ved Jordans Bred. E. Mülertz. ... 17.
Verden vor Gud har elsket saa. G. 24.
Vor Fader, du. Fr. Hammerich.... 180.
Vor Gud er død hinsides hav. G.. 166.
Vor Gud han er så fast. Luther. 172.
Vor Herre han var et lille Barn. G. 13.
Vor Tro er den Forvisning paa. B. 69.

K., B. og G. betegne vore tre store Salmedigtere: Kingo, Brorson og Grundtvig.

Den ny Pagt.

Jesus Kristus.

De fire Julebud*).

1. Englen Gabriel forkynder Johannes' Fødsel. Luk. 1.

Se, jeg sender Eder Profeten Elias, før Herrens store og frygtelige Dag kommer: han skal føre Fædrenes Hjerte tilbage til Børnene og Børnene til deres Fædre, at jeg ikke skal komme og slaa Jorden med Band! Med disse Spaadomsord slutter Malakias, den Sidste af den gamle Pagts Profeter, og nu var Timen kommet, da de skulde gaa i Opfyldelse.

Den Tid, da Herodes var Konge i Jødeland, levede der en Præst ved Navn Sakarias, hans Hustru hed Elisabet og var en af Arons Døtre. Begge var de retfærdige for Gud og vandrede ustraffelig efter Herrens Bud og Ret, men de havde ingen Børn, thi Elisabet var ufrugtbar, og de var gamle Folk. Da skete det en Dag, som det var tilfaldet Sakarias at ofre Røgelse, og han var gaaet ind i Herrens Tempel, men hele Almuen bad udenfor, at en Herrens Engel aabenbarede sig for ham og stod ved højre Side af Røgoffer-Altret. Sakarias forfærdedes, og der paakom ham en Rædsel, men Englen sagde til ham: Frygt ikke, Sakarias, thi din Bøn er hørt, og din Hustru Elisabet skal føde Dig en Søn, som Du skal kalde Johannes; han skal være Dig til Fryd og Glæde, og Mange skal fryde sig ved hans Fødsel, thi han skal være stor for Herren og hverken drikke Vin eller anden stærk Drik, men fyldes med Hellig-Aanden fra Moders Liv af og omvende mange af Israels Børn til Herren, deres Gud. Og han skal gaa frem for hans Ansigt i Elias' Aand og Kraft, for at omvende Fædrenes Hjerter til Børnene og de Ulydige i de Retfærdiges Forstand, at bestikke Herren et vel beredt Folk. Da spurgte Sakarias: Hvad Sikkerhed skal jeg have for det? thi jeg er gammel og min Hustru bedaget! men Englen svarede: Jeg er Ga-

*) Jul er et gammel oldnordisk Ord og betyder Glæde.

briel*), som staar for Gud, og er udsendt for at tale til Dig og bringe Dig dette Julebudskab; men se: nu skal Du blive stum og ikke kunne tale, før den Dag da dette træffer ind, fordi Du ikke troede mine Ord, som dog skal gaa i Opfyldelse i sin Tid! Nu ventede da Folket paa Sakarias og forundrede sig over, at han tøvede saa længe i Templet, men da han saa kom ud og ikke kunde tale, mærkede de nok, at han havde havt et Syn derinde, og han nikkede blot ad dem og var og blev stum. Saasnart nu Tiden var omme, og han var færdig med sin Tempeltjeneste, vendte han tilbage til sit Hjem, og hans Hustru blev frugtsomlig og priste Herren, at han havde set til hende og friet hende for den Skam, der overgik hende blandt Menneskene.

2. Englen Gabriel forkynder Jesu Fødsel. Luk. 1.

Sex Maaneder derefter sendte Gud Englen Gabriel til en Jomfru i Byen Nasaret i Galilæa, hun hed Maria og var forlovet med en Tømmermand ved Navn Josef, af Davids Slægt. Saa traadte Englen ind til hende og sagde: Hil Dig, Du Benaadede, Herren er med Dig, Du Velsignede blandt Kvinderne! men hun forfærdedes ved den Tale og betænkte sig hvad den Hilsen vel havde at betyde. Da sagde Englen: Frygt ikke, Maria, thi Du har fundet Naade hos Gud: se, Du skal undfange og føde en Søn og kalde ham Jesus**), han skal kaldes den Højestes Søn, og Gud Herren skal give ham hans Fader Davids Trone, saa han skal være Konge over Jakobs Hus til evig Tid, og hans Rige aldrig forgaa. Hvorledes skal det gaa til, sagde Maria, siden jeg ikke har nogen Mand? og Englen svarede: Hellig-Aanden skal komme over Dig og den Højestes Kraft overskygge Dig, derfor skal ogsaa det Hellige, Du føder, kaldes Guds Søn. Og se, din Slægtning Elisabet gaar ogsaa i sin Alderdom frugtsomlig med en Søn, saa hun, der kaldtes den Ufrugtsomlige er nu sex Maaneder henne, thi for Gud er slet Intet umuligt. Vel an, sagde Maria, jeg er Herrens Tjenerinde, det ske mig, som Du har sagt! Og Englen forlod hende.

Tone: Marie hun er en Jomfru ren.

Nu kom her Bud fra Englekor:
Opgangen vil nedstige,
Guds Søn, som i det Høje bor,
Vil gjæste Jorderige,
Vil tage sig vor Skabning paa
Iblandt de Smaa,
Det Nyt er uden Lige.

Med Gabriel sit visse Bud,
Som Støv ej turde vente,
En kjærlig Hilsen Himlens Gud
Til Evas Datter sendte,
Og i det rene Jomfru-Bryst
Med Englerøst
Sin Kjærlighed optændte!

*) Guds Mand. **) Frelser.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Guds Naade har Du, sagde han,
Guds Aand vil Dig omfavne,
Undfange skal Du uden Mand
En Søn med store Navne,
En Konge-Søn til Folke-Held,
Immanuel,
Dig evig han skal gavne!

Hans Navn Du Jesus kalde skal,
Din Frelser han skal være,
Og Folks, som Stjerner, uden Tal,
Til Guds sin Faders Ære;
Tro kun, at Alt ved Guddoms-Magt
Er gjort som sagt;
Det vidne Engle-Hære.

Marie bøjed sig til Jord,
Som Herrens Tjenerinde,
Hun troed paa Guds Naades Ord
Med Englerøst iblinde!
„Det hændes mig hvad Du har sagt,
Som Gud har Magt!"
Læg disse Ord paa Sinde!

O søde Jesus! lad din Aand
Mig kraftig overskygge!
Bered mit Hjerte med din Haand,
At Du deri kan bygge,
At det kan ogsaa aandelig
Undfange Dig!
Da priser jeg min Lykke.

Saa skal din Himmel i mig her
Ved din Aands Kraft begynde,
Mit Hjerte, som Du ligger nær,
Faa Dejlighed og Ynde,
Indtil jeg bliver englelig
I Himmerig,
Og aldrig mer skal synde!

3. Maria besøger Elisabet. Luk. 1.

Nu gjorde Maria sig rede og drog til Juda Bjergland, gik ind i Sakarias' Hus, og hilste paa Elisabet. Men som Elisabet hørte Marias Ord, rørte Fosteret sig i hendes Liv, og Elisabet fyldtes med Hellig-Aanden og raabte: Velsignet er Du blandt Kvinderne og velsignet din Livsfrugt! hvor times mig dog det, at min Herres Moder kommer til mig! men salig er hun som troede, thi hvad Herren har forkyndt hende skal gaa i Opfyldelse. Og Maria tog til Orde: Min Sjæl forkynder Herrens Storhed, og min Aand jubler i Gud, min Frelser, eftersom han saae til sin ringe Tjenerinde; thi fra nu af skal alle Slægter prise mig salig, fordi den Stærke har gjort store Ting ved mig, hans Navn er helligt og hans Barmhjertighed over alle Slægter, som ham frygte. Han lagde Kraft i sin Arm og adspredte de Hovmodige ved deres egne Tanker, de Vældige stødte han fra Tronen og ophøjede de Ringe, de Hungrige fyldte han med Godt, og de Rige lod han gaa tomhændede. Han antog sig sin Søn Israel, ihukommende sin Barmhjertighed mod Abraham og hans Sæd til evig Tid, efter sit Ord til vore Fædre! Saa blev Maria hos hende omtrent i tre Maaneder og vendte derefter tilbage til sit Hjem.

4. Johannes den Dobers Fødsel. Luk. 1.

Nu kom Tiden, da Elisabet skulde gjøre Barsel, og hun fødte en Søn, men som hendes Nabor og Slægtninger fik at høre, hvad Naade Herren havde bevist hende, glædede de sig med hende. Ottende Dag derefter kom de for at omskjære Drengen, men da de nu gav

ham hans Faders Navn, Sakarias, tog hans Moder Ordet og sagde: Nej, han skal hedde Johannes! Men, svarede de, der er jo ingen af din Slægt, der hedder saaledes! og de gjorde Tegn til hans Fader, hvad Navn han vilde man skulde give ham, men Sakarias forlangte en Tavle og skrev: Han hedder Johannes. Alle forundrede sig, men strax fik Sakarias sit Mæle igjen, talede og priste Gud, og der faldt Rædsel over alle dem, der boede der omkring, og i hele Juda Bjergland gik der Ry af alt dette, og hver der hørte det lagde det paa Hjerte og spurgte: Hvad skal det dog blive til med dette Barn! Men hans Fader Sakarias fyldtes med Hellig-Aanden og profeterede og lovede Gud, at han kom sin hellige Pagt i Hu, saa han skjænkede sit Folk at tjene sig alle Dage, befriet fra Fjendevold og uden Frygt, i Helligbed og Retfærdighed. Og Du, min Søn, saa sluttede den Gamle, skal kaldes den Højestes Profet, thi Du skal være hans Forgjænger, for at bane ham Vej, saa Du bringer hans Folk Frelsens Kundskab, i Forladelse for deres Synder, ved vor Guds inderlige Barmhjertighed, hvori Opgangen fra det Høje besøgte os, at lyse for dem, der sidde i Mørket og Dødens Skygge, saa han leder vore Fødder paa Fredens Vej! Men Herrens Haand var med Drengen, saa han voxede til og blev stærk i Aanden, og han var i Ørknen, lige til den Dag, da han traadte frem for Israel.

5. Jesu Undfangelse og Fødsel. Matt. 1. Luk. 2.

Saasnart nu Josef fornam, at hans Fæstemø var frugtsomlig, tog han sig for at lade hende fare i al Stilhed, thi han var en retsindig Mand og vilde ikke gjøre hende Skam for al Verden, men medens han gik i disse Tanker, aabenbarede Herrens Engel sig for ham i en Drøm og sagde: Josef, Davids Søn, frygt ikke for at tage Maria til Ægte, thi hendes Foster er af Hellig-Aanden; men hun skal føde en Søn, og Du skal kalde ham Jesus, thi han skal frelse sit Folk fra deres Synder! Saa gjorde da Josef som Englen bød og giftede sig med sin Forlovede, men han levede ikke med hende som sin Hustru, førend hun havde født sin førstefødte Søn.

Med Jesu Kristi Fødsel gik det saaledes til: Der var udkommet en Forordning af Kejser Avgust, at der skulde optages Mandtal over al Verden, og følgelig drog Alle hen at lade sig optegne, Hver i sin By. Saaledes rejste ogsaa Josef fra Nasaret i Galilæa til Davids Stad Betlehem — thi han var jo af Davids Slægt — for at lade sig optegne med sin Forlovede, Maria, der var frugtsomlig. Da skete det, at medens de opholdt sig der, kom Tiden da hun skulde føde, og hun fødte sin førstefødte Søn og svøbte ham og lagde ham i en

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Krybbe, thi for dem var der ikke Rum i Herberget. Men nu var der samme Steds nogle Hyrder, der holdt Nattevagt over deres Hjord under aaben Himmel, og se, en Herrens Engel stod hos dem, og Herrens Herlighed omstraalede dem, saa de forfærdedes saare, men Englen sagde til dem: Frygter ikke, thi se, jeg bringer Eder godt Budskab om en stor Glæde, der skal vederfares alt Folket, thi idag er Eders Frelser, den Herre Kristus, født i Davids Stad, og til Kjendemærke skal I finde et Barn ligge i Svøb i en Krybbe. Men med Et var der hos Englen en hel Hærskare fra Himlen, der lovede Gud og sagde: Ære være Gud i det Højeste, Fred paa Jorden og blandt Menneskene Velbehag! Derpaa for Englene til Himmels, men saasnart det var sket, sagde Hyrderne til hverandre: Lad os da gaa over til Betlehem og se det der er sket, som Herren har ladet os vide! og de skyndte sig derover og fandt ganske rigtig Barnet i Krybben hos Josef og Maria. Saa fortalte de Alt hvad der var blevet dem aabenbaret, til stor Forundring for Alle, og vendte tilbage, med Lov og Pris for Alt hvad de havde hørt og set, men Maria kom hvert Ord ihu og lagde det paa Hjerte.

1. Egen Tone.

Fra Himlen kom en Engel klar,
For Hyrders Øjne aabenbar,
Han sang saa sødt: nu giver Agt
Paa Barnet svøbt, i Krybben lagt!

I Betlehem, i Davids Stad,
Som tegnet stod paa Spaadomsblad,
Der fødtes nu den Herre bold,
Som være vil jer Sol og Skjold.

Det er den Herre Jesus Krist,
Og juble maa I ganske vist,
Til Et er blevet Gud og Mand,
Saa eders Broder er nu Han!

Hvad mægter nu vel Synd og Død,
Naar Hjertet er Guds Moder-Skjød!
Lad storme nu al Helveds Magt!
Guds Søn med Eder staar i Pagt!

Slaar nu til Ham kun al jer Lid,
Han svigter ej til evig Tid!
Byd dem kun Trods, som prøve paa
Imellem Bark og Træ at gaa!

Lad fnyse her, lad rase hist!
Guds Slægt dog sejre maa tilsidst!
O, tak da Gud af Hjertens Grund,
Taalmodig, glad i allen Stund!

2. Tone: Jeg vil din Pris udsjunge.

Min Sol, min Lyst og Glæde!
Min Drot i Barne-Dragt!
Lad mig til Krybben træde
Hvor Du i Svøb er lagt!

Jeg har en Jule-Sang
I Hjertet til din Ære,
Lad Tungen den frembære
Med liflig Harpe-Klang!

3. Tone: Fra Himlen højt kom vi nu her.

Fra Himlen højt, med Julebud,
Paa Englevis jeg kom fra Gud,
Saa vidt og bredt paa Jorderig
Derom skal synges frydelig!

Et Barn er født af Adams Kjøn,
Hans Moder er en Jomfru skjøn,
Den Davids Søn, saa favr og fin,
Gud-Fader evig kalder sin!

Hvad I af Gud var skabte til,
Paany Han Eder skjænke vil,
Derfor er født den Herre Krist,
Al Verdens Frelsermand forvist!

Til Eder i det Lave her
Det glade Budskab vi nedbær,
At med os højt i Himmerig
I leve skal evindelig.

I Betlehem, i Davids By,
I finder ham i Morgengry,
I Barnesvøb, i Krybbe lagt,
Som har al Verden i sin Magt!

Saa kvæder sødt om Julenat
Guds Engel klar, og hos ham brat,
Fra Engle smaa i Tusindvis,
Gjenlyder højt Vorherres Pris!

Som Hyrderne, med Barnesind,
Kom, lad os gaa i Hytten ind,
Og se den Julegave skjøn,
Vi fik af Gud: Hans egen Søn!

I Krybbe lagt! o se engang!
Om ham det var, Guds Engle sang,
Og Jesus Kristus hedder han,
Vor Frelser, baade Gud og Mand!

Velkommen vær, Du ædle Gjæst!
Af Kjærlighed Du kommen est,
Fra Himmerig, o Herre sød,
At frelse os fra Synd og Død!

O, Søn af Verdens Skaber god!
Hvor fattig Du Dig føde lod!
Hvor ydmyg Du Dig lagde ned
Paa Hø og Straa i Usselhed!

Var Verden nok saa vid og lang
Den Dig var dog en Vugge trang,
Og Dig ej værd, om den var fuld
Af Perler, Ædelsten og Guld!

For Fløjel dyrt og Silke fin,
Af Straa er Vuggepude din,
Men dog iløn, for os og Dig,
Din Krybbe er et Himmerig!

Dig, Herre, det behaged saa
Med Liv at lære dine Smaa,
Hvorlidt Guds Børn sig bryder om
Al Verdens Pragt og Herredom!

Guds liden Søn, saa favr og fin!
Du, som er Lyst og Glæde min,
I Hjerte mit, o Herre sød!
Gjør Dig en Vugge varm og blød!

Da er derinde Sang og Dans,
Da er for Øje Himlens Glands,
Og altid rig er da min Mund
Paa Julesang af Hjertensgrund!

O Gud ske Lov til evig Tid!
Guds Søn, han er vor Broder blid!
Nu lover Englesang i Sky
Os Himmerig med Nyaarsny!

4. Tone: Dejlig er den Himmel blaa.

Jule-Aften! Du er skjøn,
Du kom til os med Guds Søn,
For Guds Stol Hans Engle kvæde
Sødt om al den Fryd og Glæde,
Du har bragt til Jorderig!

Livets Træ med Lys i Top
Voxte i Guds Have op,
Adams Børn dog længe sukked:
Paradis for os er lukket,
Død og Dom er Syndens Sold!

Lysets Træ med Liv i Løn
Er oprunden med Guds Søn,
Engle svære i dets Grene,
Kvæde sødt med Stemmer rene,
Vinke os til Paradis.

Der os sanker Gud i Læ
Under Livets Palmetræ,
Der sin Herlighed den klare
Han for os vil aabenbare
I vor Herres Jesu Navn.

Om det Lys, som tændtes brat
Med Guds Søn i Julenat,
Livets Lys, som blidt skal brænde
For de Smaa til Verdens Ende,
Minder os vort Juletræ.

Gud velsigne Dem, der saa
Glæde vil os arme Smaa,
Vise os hvor Lyset findes,
Lære os med Lyst at mindes
Barnet født i Betlehem!

Engle smaa, som paa Guds Bud
Synger Julen ind og ud,
Synger sødt hvad vi kun stamme,
Dem til Fryd, som os annamme
I vor Herres Jesu Navn!

5. Tone: Der stander et Slot i Østerrig.

Maria, hun sad paa Hø og Straa
I Stald ved Nattetide,
I Krybben Jesus-Barnet laa,
I Svøb, med Fagter blide.
Det Jesus-Barn, i Krybben lagt,
I Betlehem I finde,
Han vil med Eder gaa i Pagt,
Saa Himmerig I vinde!

En Engel kom med Krone paa,
Den var af Guld det røde,
Deri som mange Sole smaa
Man funkle saae og gløde!
Og der kom Barne-Engle smaa,
Som Stjernerne saamange,
Med Kroner og med Vinger paa,
Med klare Jule-Sange!

Som Bøg i Skov han raged op,
Som Pilen rank tilskue,
Hans Vinger gik fra Taa til Top,
Som Lyn i Lyn, i Bue!
Til Dagskjær og til Morgengry
De sang paa Hyrde-Maalet,
De sang i Kor, de sang i Sky,
Af Himmel-Glands omstraalet:

Saadan med Et den Engel stod
For Hyrderne i Vange,
Da gyste det i deres Blod,
De blev saa grumme bange!
„Nu Ære være Himlens Gud,
Som troner i det Høje!
Paa Jorden Fred! med Julebud
Sig Mennesker fornøje!“

Vær aldrig bange, sagde han,
Og I maa ikke græde!
Jeg kommer fra det skjulte Land
Med Jule-Sang og Glæde!
Halleluja, Halleluja
For Frelseren den Spæde!
Saa lød det allevegne fra,
Til evig Jule-Glæde!

Jeg kommer fra Guds Paradis
Med Sang til Folkemunde:
Guds Søn er født paa Barnevis,
Til Frelser fra det Onde!
Og efter mange hundred Aar,
Og langt fra Hyrde-Vangen,
Om Jule-Træet, hvor det staar,
Gjenlyder Engle-Sangen!

6. Tone: Et Barn er født i Betlehem.

Guds Engle sang i :|: Stjernetal, :|:
Nu Gud ske Lov i højen Hall!
:|: Halleluja! :|:
Saa voxe vi i :|: Lys og Løn, :|:
Til Guds Behag med Davids Søn!
:|: Halleluja! :|:

Fuldsødt det klang i :|: Englekor! :|:
Guds Fred, Guds Fred, Guds Fred paa Jord!
:|: Halleluja! :|:
Og som Guds Engle :|: kom til Mænd, :|:
Saa komme vi til dem igjen!
:|: Halleluja! :|:

Nu Adams Børn skal :|: lege Jul, :|:
Guds Søn i Svøbet leger Skjul,
:|: Halleluja! :|:
Fra Betlehem til :|: Stjerneslot, :|:
Vi kjende Englevejen godt! :|: Halleluja :|:

Tak Englekor for :|: Julebud! :|:
Med Eder vil vi love Gud! :|: Halleluja! :|:
Thi Jesus er den :|: Himmelvej, :|:
Som skinner klart og sviger ej!
:|: Halleluja! :|:

O, Gud ske Lov for :|: Julenat, :|:
Nu kommer Nyaarsmorgen brat,
:|: Halleluja! :|:
Den førte Engle :|: ned til Jord, :|:
Den fører os til Englekor!
:|: Halleluja! :|:

Der dejlige Guld- :|: Kroner smaa :|:
Vi af Guds Sön, vor Broder, faa!
:|: Halleluja! :|:

Thi ske Gud-Fader :|: Lov og Pris, :|:
Guds Søn og Aanden ligervis!
:|: Halleluja :|:

7. Egen Tone.

Et Barn er født i Betlehem,
Thi glæde sig Jerusalem! Halleluja!

En fattig Jomfru sad i Løn,
Og fødte Himlens Kongesøn! Halleluja!

Han lagdes i et Krybberum,
Guds Engle sang med Fryd derom:
Halleluja!

Og Østens Vise ofred der
Guld, Røgelse og Myrrha skjær!
Halleluja!

Forvundet er nu al vor Nød,
Os er idag en Frelser fød! Halleluja!

Guds kjære Børn vi blev paany,
Skal holde Jul i Himmelby! Halleluja!

Paa Stjerne-Tepper lyseblaa
Skal glade vi til Kirke gaa! Halleluja!

Guds Engle der os lære brat,
At synge som de sang i Nat: Halleluja!

Da vorder Engle vi som de,
Guds milde Ansigt skal vi se!
Halleluja!

Ham være Pris til evig Tid,
For Frelser bold og Broder blid!
Halleluja!

8. Egen Tone.

Julen har Engle-Lyd,
Vi med Fryd
Os barnlig paa Gud-Fader
Forlader;
Vi var i Nød saalænge,
Dog hørte han vor Bøn,
Han ved hvortil vi trænge,
Vor Frelser blev Guds Søn;
Thi vil vi alle sjunge,
Med Hjerte og med Tunge,
Et: Ære være Gud
For sit Julebud!

Ret i en salig Tid
Kom han hid!
Da glemte deres Møde
De Døde,
Da de fik det at vide,
At født var Folkets Ven,

Som tog vor Sorg og Kvide
Og gav os Fryd igjen,
Gik ned for os i Døden,
Som Sol i Aftenrøden,
Og stod i Morgengry
Op for os paany!

Sorg er til Glæde vendt,
Klagen endt!
I Lovsang kjendes Fryden
Paa Lyden!
Syng med Guds Engleskare
Paa Jesu Fødselsdag,
Om Fred og ingen Fare,
Gud-Faders Velbehag,
Som vil al Sorgen vende
Til Glæde uden Ende,
Bær os paa Børnevis
Ind i Paradis!

9. Egen Tone.

Lovet være Du Herre Krist,
At Du Menneske vorden est,
Født af en Jomfru ren og skjær,
Gladelig hilst af Himlens Hær!
O, Gud ske Lov!

Du, Gud Faders enbaarne Søn!
Mand i Lys, men dog Gud i Løn,
Underlig klædt i Kjød og Blod,
Kom paa vor Brøst at raade Bod!
O, Gud ske Lov!

Verden gaar i dit Ledebaand,
Dig dog svøber en Jomfruhaand!
Du er den Store, som mægter Alt,
Blev dog paa Skjød Barnlille kaldt!
O, Gud ske Lov!

Himlens Lys kom i Dig til Jord,
Skinner til ny Oplysning stor,
Godt kan vi nu ved Nattetid
Kjende vor himmelske Fader blid!
O, Gud ske Lov!

Fattig kom Du til Jorden ned!
Adlede Armod og Usselhed,
Fattig gjorde Du Dig med Flid,
Rige blev vi til evig Tid!
O, Gud ske Lov!

Konning er Du af Arten bedst,
Aanders Konge blev Støvets Gjæst,
Fører os op fra Skyggedal
Hjem til din lyse Kongesal!
O, Gud ske Lov!

10. Egen Tone.

Af Højheden oprunden er
En Morgen-Røde klar og skjær
Guds Sandhed klædt i Naade!
Du Himlens Morgen-Røde skjøn,
Gud-Faders og Marias Søn,
Mig fryder overmaade,
Liflig, venlig, stor og herlig,
Hjertenskjærlig,
Med Du haver
Lys og Liv til Nyaars-Gaver!

Du Kvindens Sæd og Davids Søn,
Som bær Almægtighed i Løn,
O Du højbaarne Konning!
En Trone er dit Krybbe-Rum,
Dit Riges Evangelium
Er sødt som Mælk og Honning!
Herre, Kjære! Hjertets Manna!
Hosianna!
Dig til Ære
Glad i Aanden vil jeg være!

Du Sol, som smelter Hjertets Is,
Lad Livets Flod nu til din Pris
I Brystet mit udspringe,
Saa, Jesus, Dig i allen Stund
Jeg elsker ret af Hjertens Grund,
Din Kjærlighed mig tvinge,
Saa Dig, evig, jeg maa bære,
Tak og Ære,
For Du vilde
Lædske mig af Livets Kilde!

O, Gud ske Lov! jeg skal ej dø!
Min Frelsermand er A og Ø,
Begyndelse og Ende,
Han fører mig paa Brudgoms-Vis
Til Himmerig, til Paradis,
Fra Jammer og Elende!
Amen! Amen! Kom, Du Milde,
Ej for silde!
Kom, Du Kjære!
Kun hos Dig er godt at være!

11. Egen Tone.

Den yndigste Rose er fundet,
Blandt stiveste Torne oprundet,
Om Julen, trods Vinterens Kulde,
Sprang Paradis-Rosen af Mulde!

Saa lønlig den spired derinde,
Hos Jordens lyksaligste Kvinde!
Den herlig udsprang, uden Hinder,
Paa Gudsbarnets dejlige Kinder!

Min Rose, den hvide og røde,
Oprandt med Gudsbarnet det søde!
Med Kristus, min Frelser, den Kjære,
Den dufter, hans Kirke til Ære!

Al Verden nu burde sig fryde,
I Lovsang hver Tunge udbryde;
Men mange har aldrig fornummet,
At Paradis-Rosen er kommet!

Forbitrede Torne-Gemytter!
Hvi staa I saa stive som Støtter?
Hvi holde I Eder saa ranke,
Og knejse paa Bjerg og paa Banke?

Engang I dog synke og segne,
O, søger de lavere Egne!
Der faar I Gudsbarnet i Tale,
Thi Roserne voxe i Dale!

Min Jesus! ja, der har jeg fundet
Det Høje i Lavhed oprundet,
Og Du skal evindelig være
Min Rose, mit Smykke, min Ære!

Forgjæves man kaster mig Graven,
Jeg gaar med min Rose til Haven,
Og hører den i Paradiset
Af alle Smaablomsterne priset!

12. Tone: Jeg raaber fast o Herre.

Mit Hjerte altid vanker
I Jesu Føderum,
Did samles mine Tanker
I deres Hovedsum.

Der er min Længsel hjemme,
Der har min Tro sin Skat,
Jeg kan Dig aldrig glemme,
Du søde Julenat!

6. Simeon og Anna. Luk. 2.

Otte Dage derefter var det Tid, at Barnet skulde omskjæres, og han fik Navnet Jesus, som Englen havde nævnet ham med, førend han endnu undfangedes i Moders Liv, men da Renselses-Dagene vare omme — 3 Mos. 12. — førte Josef og Maria ham op til Jerusalem, for at fremstille ham for Herren, overensstemmende med hvad der staar i hans Lov: Alt Førstefødt af Mandkjøn skal kaldes Herren helligt! samt bringe Offer, som Loven byder: Et Par Turtelduer eller to Due-Unger. Nu var der i Jerusalem en redelig og gudsfrygtig Mand ved Navn Simeon, der ventede Israels Trøst, og Hellig-Aanden var over ham og havde aabenbaret ham, at han skulde se Herrens Salvede, forinden han døde: han kom nu i Templet, paa Aandens Tilskyndelse, i det Samme som Josef og Maria bragte Jesus derind, og han tog ham paa sine Arme, lovede Gud og sagde: Nu Herre, løse Du op for din Tjener i Fred, eftersom Du har sagt, thi mine Øjne have set din Frelse, som Du beredte alle Folkefærd: et Lys til Aabenbaring for Hedninger og dit Folk Israels Herlighed! Ligeledes var der en Profetinde, ved Navn Anna, der havde været gift i syv Aar og været Enke i fire og firstindstyve, og som holdt sig til Templet baade Nat og Dag og tjente sin Gud i Faste og Bøn: hun traadte nu til og gav Herren Vidnesbyrd og talede om ham til alle dem, der ventede Frelsen, i Jerusalem.

Tone: Fra Himlen højt kom vi nu her.

Her komme dine arme Smaa!
O, Jesu! i din Stald at gaa!
Oplys Enhver i Sjæl og Sind,
At finde Vejen til Dig ind!

Vi løbe Dig med Sang imod,
Og kysse Støvet for din Fod,
O salig Stund, o klare Nat,
Da Du blev født, vor Sjæle-Skat!

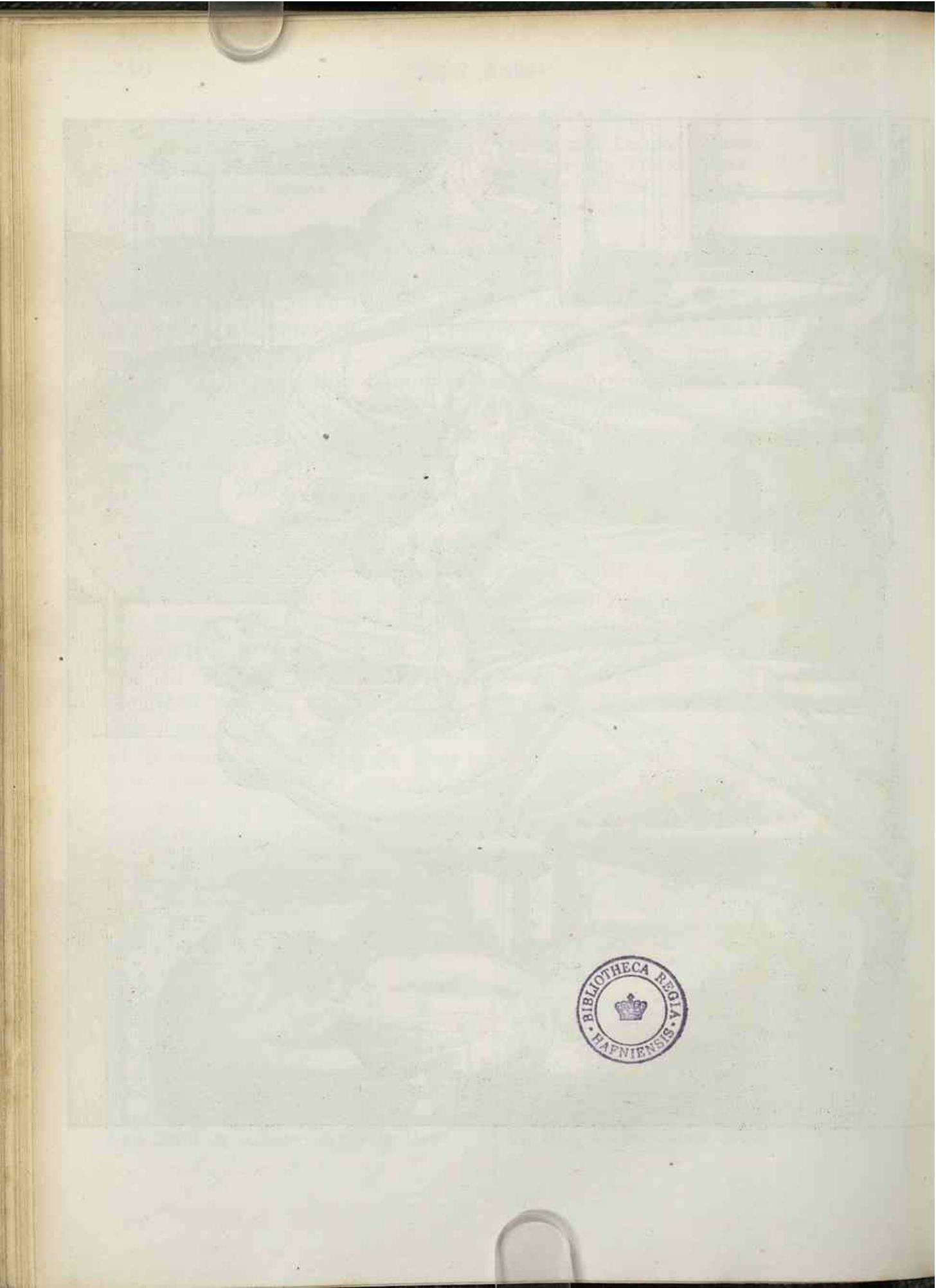
Velkommen fra din Himmel-Sal
Til denne Verdens Græde-Dal,
Hvor man Dig intet Andet bød,
End Stald og Krybbe, Kors og Død!

Ak, Jesus, ak! hvor gaar det til
At dog saa Faa betænke vil
Den synderlige Kjærlighed,
Der drog Dig til vor Jammer ned!

O, drag os Smaa dog til Dig hen,
Vor søde, fromme Sjæle-Ven!
At hver af os saa inderlig
I Troen maa omfavne Dig!

Lad Verden ej med al sin Magt
Os rokke fra vor Daabes Pagt,
Men giv, at al vor Længsel maa
Til Dig, til Dig alene staa!

M.F.


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

A. GABER sc.

Saa skal det ske, at vi engang
Med Helgen-Sind og Fryde-Sang,
I Himlens søde Paradis,
Skal prise Dig paa Engle-Vis!

Her staa vi nu i Flok og Rad,
Som Blomster smaa, med Knop og Blad;
O hjælp, at Kreds og Ring vi maa
I Himlen om din Trone slaa!

7. Vismænd fra Østerland. Matt. 2.

Paa samme Tid kom der nogle Mager*) fra Østerland til Jerusalem og spurgte sig for: Hvor er vel Jødernes Konge, som nu er født til Verden? thi vi har set hans Stjerne i Østerland og er kommen for at tilbede ham. Da kom hele Byen i Bevægelse, og Kong Herodes forfærdedes og lod samle alle de ypperste Præster og Skriftkloge og spurgte dem, hvor Kristus skulde fødes. I Betlehem i Juda, svarede de, thi saa staar det skrevet af Profeten**): Og Du, Betlehem i Juda, er ingenlunde ringest blandt Juda Høvdinger, thi fra Dig skal der udgaa en Høvidsmand, der skal være mit Folk Israels Hyrde. Nu lod Herodes i al Stilhed gaa Bud efter Magerne, og udfrittede dem om Tiden, da Stjernen lod sig se, men da han havde faaet Besked herom, sendte han dem til Betlehem og sagde: Rejser nu kun og leder flittig om Barnet, men naar I har fundet det, lad mig det saa vide, at ogsaa jeg kan tage hen og tilbede det! Følgelig gav Magerne sig paa Rejsen, og Stjernen, som de havde set i Øst, viste dem Vej, indtil den stod stille over det Sted, hvor Barnet var, hvorpaa de med Glæde gik ind i Huset og fandt baade Barnet og dets Moder og faldt ned og tilbad det. Dernæst aabnede de deres Gjemmer og bragte det Guld og Røgelse og Myrrha til Skjænk, og vendte saa ad en anden Vej tilbage til deres Hjem, thi de var blevet advarede i en Drøm for at komme tiere til Herodes.

Tone af Weyse.

Dejlig er den Himmel blaa,
Lyst det er at se derpaa,
Hvor de gyldne Stjerner blinke,
Hvor de smile, hvor de vinke
Os fra Jorden op til sig!

Kommer, Smaa, og hører til!
Jeg for Eder sjunge vil
Om saa lys og mild en Stjerne,
Jeg det ved, I høre gjerne:
Himlen hører Eder til!

Det var midt i Jule-Nat,
Hver en Stjerne glimted mat,
Men med Et der blev at skue
En saa klar paa Himlens Bue.
Som en lille Stjerne-Sol.

Langt herfra i Østerland
Stod en gammel Stjerne-Mand,
Saae fra Taarnet vist paa Himlen,
Saae det Lys i Stjerne-Vrimlen,
Blev i Sind saa barneglad.

---

*) Babyloners og Persers Vismænd og Præster kaldtes Mager. **) Mika 5, 1.

Naar den Stjerne, lys og blid,
Sig lod se ved Midnats-Tid,
Var det Sagn fra gamle Dage,
At en Konge uden Mage
Skulde fødes paa vor Jord.

Derfor blev i Østerland
Nu saa glad den gamle Mand;
Thi han vilde dog saa gjerne
Se den lyse Konge-Stjerne,
Før han lagdes i sin Grav.

Han gik til sin Konges Slot,
Kongen kjendte ham saa godt;
Hørte og med Hjertens-Glæde,
At det Lys var nu tilstede,
Hvorom gamle Spaadom lød.

Han med Søn og Stjernemand
Flux uddrog af Østerland,
For den Konge at oplede,
For den Konge at tilbede,
Som var født i samme Stund.

Klare Stjerne ledte dem
Lige til Jerusalem;
Kongens Slot de gik at finde,
Der var vel en Konge inde,
Men ej den, de ledte om.

Klare Stjerne hasted frem,
Ledte dem til Betlehem,
Over Hytten lav og lille
Stod saa pludselig den stille,
Straalede saa lyst og mildt.

Glade udi Sjæl og Sind
Ginge de i Hytten ind,
Der var ingen Konge-Trone,
Der kun sad en fattig Kone,
Vugged Barnet i sit Skjød.

Østerlands de vise Mænd
Fandt dog Stjernen der igjen,
Som de skued i det Høje,
Thi i Barnets milde Øje
Funklende og klar den sad!

Den var dem et Tegn saa vist,
At de saae den sande Krist,
Derfor nejed de sig glade,
Ofrede paa gyldne Fade
Røgelse med søden Lugt!

Vil I Smaa ej ogsaa gjerne
Se den lyse, milde Stjerne!
For den Konge dybt Jer neje,
Som Guds Rige har i Eje,
Og vil lukke Jer derind!

Ser Jer til den Himmel blaa,
Med de gyldne Stjerner paa!
Der den Stjerne ej I finde,
Men den er dog vist derinde:
Over Jesu Konge-Stol!

Thi det Barn, som var paa Jord,
Blevet er en Konge stor,
Og Han sidder nu deroppe,
Over alle Stjerne-Toppe,
Ved Gud-Faders højre Haand!

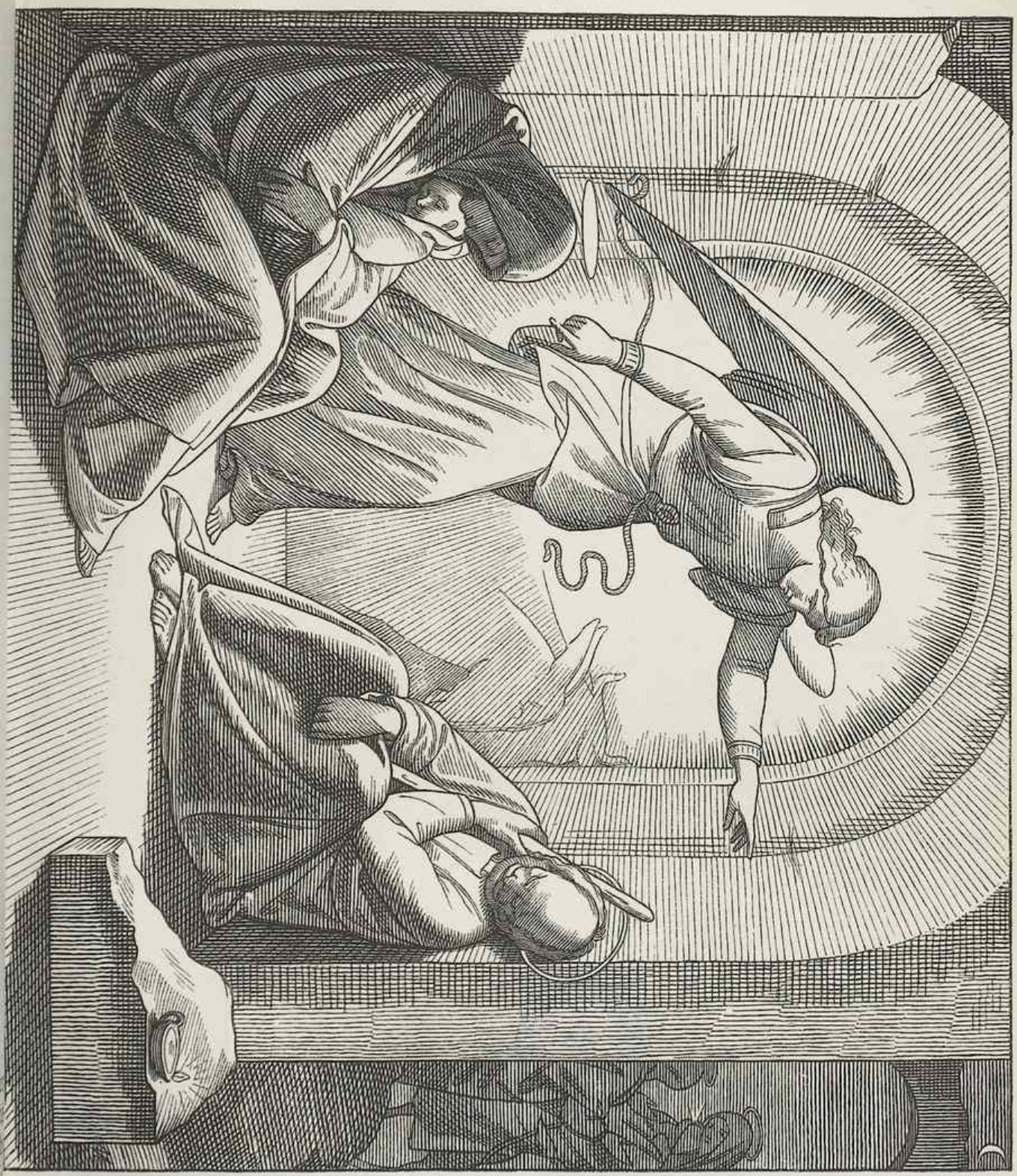
Nejer Eder kun, I Smaa,
Han fra Himlen ser derpaa!
Sender Ham med Hjertens-Glæde
Lov og Pris til høje Sæde,
Det er Røgelse for Ham!

Stjernen ledte vise Mænd
Til nyfødte Konge hen,
I har og en saadan Stjerne,
Og naar I den følge gjerne,
Komme I til Jesum vist!

Denne Stjerne, lys og mild,
Som kan aldrig lede vild,
Er Hans Guddoms-Ord det klare,
Som Han lod os aabenbare
Til at lyse for vor Fod!

8. Josefs Flugt til Ægypten. Matt. 2.

Saasnart Magerne var borte aabenbarede Herrens Engel sig for Josef i en Drøm og sagde til ham: Staa op, tag Barnet og dets Moder og flygt til Ægypten, og bliv der til jeg siger Dig til, thi Herodes vil lede efter Barnet for at slaa det ihjel! Følgelig tog Josef Flugten til Ægypten med Jesus og Maria, men da Kong Herodes



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



mærkede, at Magerne havde ført ham bag Lyset, blev han meget vred og sendte Bud og lod myrde alle Børn i Betlehem og der omkring paa to Aar og derunder, fra den Tid at regne, han havde udlokket af Magerne, men Jesus var alt borte og blev nu i Ægypten til Herodes var død, men saasnart det var sket, aabenbarede Herrens Engel sig atter for Josef og sagde: Staa op, tag Barnet og dets Moder og rejs til Israels Land, thi de er døde, som stod Barnet efter Livet! og Josef adlød, men da han spurgte, at Arkelaos var Konge i Judæa i sin Faders Sted, turde han ikke nedsætte sig der, men tog op til Galilæa og satte Bo i Nasaret. Men Jesus voxede til og blev stærk i Aanden og fuld af Visdom, og Guds Naade var over ham.

1. Kan synges som: Kæmpevisen om Berner Rise.

Vor Herre, han var et lille Barn,
Han leged med gyldne Ringe;
Herodes han var det største Skarn,
Han vilde Guds Søn ombringe,
Men vor Fader i Himlen han lever!

Han sagde til Østens vise Mænd:
I Barnet med Flid oplede!
Og bringer mig saa Besked igjen,
At Herren jeg kan tilbede!
Men vor Fader etc.

Hvad Gud har forlovt, det sker dog ej,
Om Konger paa Jord end byde,
De Vise tog hjem en anden Vej,
Saa lærte dem Gud at lyde.

Herodes han svor med Fynd og Klem:
Den Skifting jeg nok skal ramme,
Om ogsaa hvert Barn i Betlehem
Forbløder sig med det Samme.

Vor Herre han var en lille Dreng,
Hans Fader, han var desstørre,
Guds Engel, han stod ved Josefs Seng,
Kom ind gjennem lukte Dørre.

Han sagde: vaagn op nu Josef brat!
Tag Barnet og tag Marie,
Og giv Dig paa Vej endnu i Nat,
Det er ikke Tid at bie.

Herodes, han er en stor Tyran,
Han Sværd over Barnet svinger,
Men skjule Dig skal Ægypti Land,
Til atter jeg Bud Dig bringer!

Uskyldige Børn i Betlehem,
De maatte i Vuggen bløde,
Vor Herre, han var dog ej blandt dem,
Han leged med Roser røde.

Al Helvedes Fryd er stakket Dans,
Des længer er Helvedes Pine,
Herodes, han gik fra Vid og Sands,
Han døde i Synderne sine.

For Josef nu stod Guds Engel brat,
Til Orde han tog saa fage:
Herodes, det Skarn, er død i Nat,
Tag Du nu kun frit tilbage!

Med Barnet og med din Venne-Viv
Til Israels Land Du stunde!
De Bødler, som trued Barnets Liv,
De have nu Muld i Munde!

Vor Herre, han er en Konge stor,
Og troner i Himmerige,
Dog mellem de kristne Smaa paa Jord
Usynlig han er tillige.

Og kvaltes i Barnemund Guds Ord,
Da toges Guds Søn af Dage:
Men de som gaa i Herodes Spor,
Dem møder da og hans Plage.

Guds Engle endnu, saavelsom før,
Gjør Alt hvad han vil beslutte,
Og laase man kan slet ingen Dør,
Saa de jo derind kan smutte.

Guds Engle de stige op og ned,
Hvor Herren som helst er inde,
Hans Venner de bringe god Besked,
Og skyde dem Raad i Sinde!

Nu lystig og glad i Jesu Navn!
Vor Konge han er med Ære,
Og tjene maa Alting de Smaa til Gavn,
Hvis Broder han vilde være.
Thi vor Fader i Himlen han lever!

2. Tone: Gud Helligaand i Tro os lær.

I Nasaret der var saa smukt
Paa Brinkerne de stejle,
Der saae man over Skoven lukt
Vel Snese Skibe sejle,
Dem saae man uden Øjen-Glas
Paa Søen ved Tiberias,
Det kan vist aldrig fejle.

Der boede Josef Tømmermand
Med Jordens bedste Kvinde,
Hans Hus var lavt, men godt istand,
Og grumme pænt derinde,
Alt som et Dukkeskab saa net,
Til Josefs Hus i Nasaret
Ej Mage var at finde.

Ved Huset var en Haveplet,
Og udenfor et Vænge,
Hist groede Blomster tykt og tæt,
Her lod sig Ranken stænge,
Som Humle-Knopper voxe her,
De søde Druer svulme der,
Det har man vidst saalænge.

Vor Herre var saa englemild,
Som man sig knap kan tænke,
Var ej som andre Drenge vild,
Sprang ej paa Bord og Bænke,
Var glad i Vaar og glad i Høst,
Sin Moders Haab, sin Moders Trøst,
Især da hun blev Enke.

Vor Herre holdt sig ej for god
Til Haandværk, som kan nytte;
Han satte Huse godt i Fod,
De trængte ej til Støtte,
Han brugte Øxe, Høvl og Sav
Og Tommestok og Vrit og Nav,
Tog Haand i hvad der mødte.

Marie læste godt i Bog,
Men han var hendes Mester,
Han uden Skolegang blev klog
Og lærdere end Præster,
Blev visere hver Helligdag
Og talte yndig Himlens Sag
Paa Folkets store Fester.

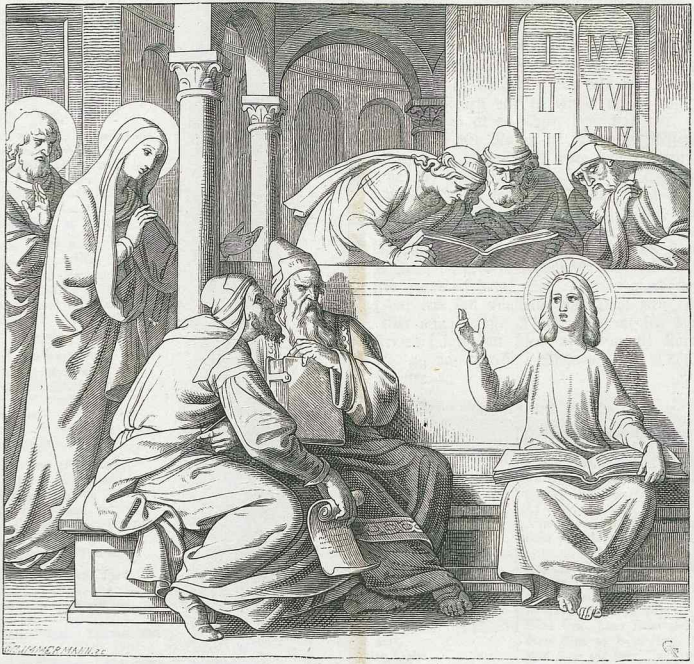
Det voldte alt hans Faders Aand,
Som over Issen svæved,
Han villig gik i Ledebaand,
Som over Jorden hæved,
Han gik med Smil sin stille Gang
Og kun hvor Synder gik i Svang
Han sukked dybt og bæved.

Saa voxede i lave Kaar,
Med Højheden fortrolig,
Vor Herre op til Manddoms Aar
Saa munter, blid og rolig,
Som den der ved i Hytten godt,
Hos Fader paa det høje Slot
Han har sin faste Bolig.

Saa er vi alle Kongebørn,
Skjønt fattige og ringe,
Og højere end nogen Ørn
Sig Tankerne opsvinge,
Naar Jesus er vor Broder kjær,
I Tro og Haab vort Hjerte nær,
Vor Lyst en Englevinge.

Da har og Gud et Nasaret
Til os etsteds paa Jorden,
En lille kjøn og yndig Plet
I Syden eller Norden,
I Alt vi se hans Godheds Spor,
Og lytte glade til hans Ord
Som Fuglesang og Torden.

Saa voxe vi i Herrens Fjed,
Saa komme vi til Kræfter,
Saa dannes vi til Herlighed,
Som sees skal herefter,
Naar Hjertet slaar i Barmen frit
Og vorder den Urenhed kvit,
Som end ved Sjælen hefter.



St. Lucæ Evangelium Cap. 2.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

O Gud ske Lov for Naadens Ord,
Som trøster dem der græde!
Og Gud ske Lov for Jesu Spor,
Hvori de Smaa kan træde!

Og Gud ske Lov for Herrens Aand,
Som fører os i Ledebaand
Til evig Fryd og Glæde!

9. Jesus som tolv Aars Barn i Templet. Luk. 2.

Det var Josefs og Marias Sædvane hvert Aar ved Paaskетid at rejse op til Jerusalem, og da Jesus var tolv Aar gammel, tog de ogsaa ham med, men da Festen var til Ende, og de tog hjem igjen, blev Jesus i Jerusalem, uden at de vidste, hvor han var. Dog troede de, han maatte være fulgt med Nogen af de øvrige Rejsende, hvorfor de begav sig paa Vejen og saae sig om efter ham blandt Frænder og Kyndinger, men da de havde lagt en Dags Rejse tilbage og ikke kunde finde ham, vendte de om igjen til Jerusalem og ledte efter ham der. Endelig efter at have søgt efter ham i tre Dage, fandt de ham i Templet, hvor han sad midt imellem Lærerne, hørte paa dem og adspurgte dem, saa Alle maatte undre sig over hans Klogt og hans Svar; men ogsaa Josef og Maria forundrede sig, da de fik Øje paa ham her, og Maria sagde til ham: Søn, hvorfor gjorde Du os dette? din Fader og jeg har ledt saa ængstelig efter Dig! men Jesus svarede: Hvorfor ledte I efter mig: vidste I ikke nok, at jeg bør være hos min Faders! Dermed fulgte han hjem med dem til Nasaret og var dem hørig og lydig, og han voxede i Visdom som i Alder og i Naade hos Gud og Mennesker.

Tone: Saa er vor Høst til Ende.

Hvor stor er dog den Glæde,
At man med Jesus maa
I Herrens Tempel træde,
Og for hans Aasyn staa!
Ja, Lykke over Lykke,
Som ej kan siges ud,
At Støvet sig tør smykke,
Som Jesu Kirke-Brud!

Op Sjæl, og agt hel nøje
Paa Jesu Kirkefærd,
Opgangen fra det Høje
Gaar i det Lave her,
Ja ved Forældres Hænder
Gaar her i Lede-Baand,
Han, som al Jordens Ender
Og Himlen har i Haand!

O Tempel, hvor din Lykke
Paa denne Dag er stor!
Gud vil din Forgaard smykke,
Alt som dit Alter-Kor,
O, lad Dig dog forgylde
Af Herlighedens Glands,
Annam den Guddoms-Fylde,
Som overgaar al Sands.

Men ak! Guds Tempels Ære
Er lagt i Støvet ned,
Nu hver sig selv vil lære,
Af Jesus Faa kun ved,
Hans Ord, hans Himmel-Tale,
Hans Pine og hans Død,
Mod dem tør hver Mand gale
I Synde-Søvnens Skjød!

Iblandt de Lærdes Skare
Sig Jesus sætter ned,
At høre og forfare,
Hvad de om Hannem ved;
De spejde Skriften nøje,
Men Jesus kjendes ej,
Han staar for hver Mands Øje,
Men Stolthed siger: Nej!

O, hør os, Jesu milde!
O, dan vort Hjerte saa,
At aarle det og silde
Dit Tempel være maa!
Du selv vor Hjerne vende
Fra Verdens kloge Flok
Og lær os Dig at kjende,
Saa har vi Visdom nok!

10. Johannes den Døber prædiker og døber. Luk. 3. Matt. 3.

I Kejser Tiberius' femtende Regjeringsaar, da Pontius Pilatus var Landshøvding i Judæa og Herodes Antipas og hans Broder Fjerdingsfyrster, den Første i Galilæa og Peræa og den Anden i Ituræa og Trakonitis, lød Herrens Ord i Ørkenen til Sakarias' Søn, Johannes. Ham var det, der bebudedes af Profeten Esajas med disse Ord*): Bereder Herrens Vej og jævner hans Stier: hver Kløft skal fyldes, og hvert Bjerg og Høj synke, det Krogede rettes, de knudrede Veje jævnes, og alt Kjød skue Guds Frelse. Nu traadte da Johannes frem i Juda Ørk i en Kamelhaars Kappe og med et Læderbelte om sit Liv, hans Kost var Græshopper og vild Honning, og han prædikede om Omvendelses-Daab til Syndsforladelse og sagde: Omvender Eder, thi Himmeriges Rige er nær! Da flokkedes Folket om ham i store Skarer, fra Jerusalem og hele Judæa, skriftede deres Synder og lod sig døbe i Jordans Flod, men som han nu ogsaa saae Farisæer og Saddukæer stimle til for at døbes, sagde han til dem: Hvem lærte Jer, I Ogle-Yngel, at fly for den truende Vrede; bærer da Frugt, der er Omvendelsen værd, og tænker aldrig paa at sige ved Eder selv: vi har Abraham til Fader! thi jeg siger Eder, at Gud kan vække Abrahams-Børn af disse Stene; men Øxen ligger alt ved Træernes Rod, saa hvert Træ, der ikke bær god Frugt, fældes og kastes i Ilden. Og Folket spurgte ham: Hvad skal vi da gjøre? men Johannes svarede: Hvem der har to Kjoler dele med den der ingen har, og hvem der har Mad gjøre ligesaa! Ogsaa Toldere**) kom til ham for at døbes og spurgte ham, hvad de skulde gjøre, men han svarede dem: Forlanger ikke Mere end hvad der er Eder befalet! Og der kom Soldater og spurgte ligesaa, og han svarede: Udsuger Ingen, bedrager heller Ingen, men lad Jer nøje med jer Sold! Men som

*) 40, 3. 4.

**) I Judæa, som i de øvrige Provinser af Romerriget, var Tolden bortforpagtet, og de der indkrævede den for Forpagterne kaldtes Toldere og ansaas for Skarns Mennesker, hvem skikkelige Folk havde Skam af at omgaas.

Folket gjorde sig store Tanker om Johannes, og Alle tænkte ved sig selv, mon han dog ikke skulde være Kristus, den Salvede, det vil sige den Konge og Frelser, Gud havde lovet sit Folk, og om hvem der stod skrevet hos Moses og Profeterne, gav Johannes dem Besked og sagde: Vel døber jeg Eder i Vand til Omvendelse, men den der kommer efter mig er stærkere end jeg, hans Sko passer jeg ikke til at bære; han skal døbe Eder i Hellig-Aanden og Ild, han har sin Kaste-skovl i Haand og vil gjennemrense sin Lo, samle sit Korn i Laden og brænde Avnerne med uslukkelig Ild.

1. Egen Tone.

Ved Jordans Bred vi skuer
En Herrens Mand saa from;
Begejstret Øjet luer
For Herrens Helligdom.
Vi Mange se nedstige
I Floden paa hans Bud,
Og lutrede opstige,
Indviede til Gud,

Ej drives han som Røret
Ustadig hid og did,
Og ej han bøjer Øret
Til Verdens Kløgt og Vid:
„Ved Roden Øxen hviler,
Som Træet fælde skal;
Derfor Enhver nu iler,
At vogte sig for Fald!"

„Du Øgle-Slægt! i Vælde
Skal Du ej braske mer,
Dig Dommens Lyn skal fælde,
Om ej Forbedring sker,

Vend om, vend om! det haster,
Snart Frugter vise sig,
Før Verdens Storm omkaster
Det Træ forfærdelig!"

Johannes trofast vandrer,
Bereder Herrens Vej;
Han ej sit Sind forandrer,
Og skaaner Synden ej.
Han finder ej sin Lige
I Seer-Skarens Krands;
Den Mindste i Guds Rige
Fordunkler dog hans Glands!

O, Herre! giv os Naade
Til at betænke ret
Hvad tiener til vor Baade!
Vor Synde-Skyld udslet!
Du os saa klart forkynder
Paa mangehaande Vis:
„Den uomvendte Synder
Naar ej mit Paradis!"

2. Tone: Fryd Dig Du Kristi Brud.

Kom, følg i Aanden med
Til Jordans Færgested!
Her staar Johannes Døber,
Som Frelserens Forløber,
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Her staar i Tjener-Dragt
Vor Drot med Guddoms-Magt,
Vor Frelsermand den milde,
Hvis Ord er Livets Kilde;
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Det gamle Testament,
Med Herrens Lampe tændt,
Er her i Engle-Manden
Lyslevende opstanden!
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Det nye Testament,
Med Lyset evig tændt,
Som overstraaler Tiden,
Staar i Guds Søn ved Siden;
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Her mødes under Sky
Det Gamle med det Ny,
Her løses Livets Gaade
I Sandhed af Guds Naade!
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Imellem Støv og Aand
Fornyes Hjertebaand,
Saa Rede sig paa Tue
Vil bygge Himlens Due;
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Den store Engle-Mand
Vel døber kun med Vand,
Men peger dog med Haanden
Paa Daab med Hellig-Aanden!
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

Det er Vorherres Daab
Til Herlighedens Haab,
Hvor Vandet sig med Ilden
Forbinder i Livs-Kilden!
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

I Daabens Ord og Pagt
Den Ild med Aand er lagt,
Skal under Vandet brænde
Til alle Dages Ende;
Her ser Du over Daaben
Guds-Husets Dør staa aaben!

11. Jesu Daab. Matt. 3.

Nu kom ogsaa Jesus til Jordan for at lade sig døbe af Johannes, men Johannes afslog ham det og sagde: Jeg trænger til at døbes af Dig, og Du kommer til mig! Jesus svarede: Lad det nu ske, thi saaledes passer det sig for os at fuldkomme al Retfærdighed! og Johannes gav efter. Men da Jesus var døbt, stod han strax op af Vandet, og se: Himlene aabnede sig for ham, og han saae Guds Aand stige ned som en Due og komme over ham, og en Røst lød fra Himlene: Dette er min elskelige Søn, i hvem jeg finder Velbehag.

Tone: Jeg vil Din Pris udsjunge.

Mig lyster nu at træde
Hen ned til Jordans Flod,
Og bade mig med Glæde,
Hvor Herrens Fødder stod,
At se det store Haab,
Den Naade, Gud [illegible] skiftet,
Den Pagt, [illegible] er stiftet
Med mig [illegible] Daab!

Der Himmelen staar aaben,
Der Faderen i Løn
Forkynder over Daaben:
Du er min kjære Søn!
Der, i den dybe Dal,
Alt under Due-Vinger,
Sig hvælver brat Guds Finger
En herlig Bølge-Sal!

Johannes vel med Føje
Maa højlig undres paa,
At sig for ham vil bøje
Den Største, Øjet saae,
At Du, af hvem han selv,
Endog han er en Døber,
At tvættes højt behøver,
Kom saa til Jordans Elv!

Hvad skal da Støv og Aske,
Hvad skal da Jordans Vand!
Vil Renhed selv sig vaske,
Som Hav i ringe Spand!
Saae vel Johannes fejl,
Da han i Dig opdaged,
Hvad Faderen behaged:
Det rette Dydens Spejl!


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



St. Matthæi Evangelium Cap. 4.

Nej, Du vil Dig kun bade
I Jordans blanke Flod,
For der at efterlade
Den Kraft, os giver Bod,
Ja, for af Vand med Ord
Et Sjæle-Bad at blande,
Som renser trindt om Lande
Til Gjæster ved Guds Bord!

Saa er vi da Guds Poder,
Som Pil ved Bækkens Rand!
Guds Kirke er vor Moder,
Hans Aand vor Trøster-Mand!
Paa Herrens Bøn vor Daab
Os Himlen skal oplukke,
Til Fryde-Sang for Sukke:
Det er vor Tro og Haab!

12. Jesu Fristelse. Matt. 4. Luk. 4.

Derpaa dreves Jesus af Aanden ud i Ørknen for at fristes af Djævlen, og da han havde fastet i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter og omsider blev hungrig, kom Fristeren til ham og sagde: Er Du Guds Søn, saa sig, at disse Stene skal blive Brød! Jesus svarede: Der staar skrevet*): Mennesket lever ikke alene af Brød, men af hvert Ord, der gaar ud af Guds Mund. Nu tog Djævlen ham med til den hellige Stad, stillede ham paa en Fløj af Templet og sagde til ham: Er Du Guds Søn, saa kast Dig ned, thi der staar skrevet**): han skal give sine Engle Befaling om Dig, saa de skal bære Dig paa Hænderne, at Du ikke skal støde din Fod paa nogen Sten! Der staar ogsaa skrevet***), svarede Jesus, Du skal ikke friste Herren, din Gud! Atter tog nu Djævlen ham med paa et meget højt Bjerg og viste ham al Jordens Kongeriger og deres Herlighed og sagde til ham: Alt dette giver jeg Dig, hvis Du vil falde ned og tilbede mig, thi mig er det overdraget, og jeg giver det til hvem jeg har Lyst! men Jesus svarede: Gaa fra mig, Satan! thi der staar skrevet†): Du skal tilbede Herren din Gud og dyrke ham alene! Da forlod Djævlen ham, men Guds Engle kom og opvartede ham.

Tone af Weyse.

Alt paa den vilde Hede,
Der gik Marias Søn,
Da mødte ham den Lede,
Som Morgenstjernen skjøn.

Velmødt i Morgenstunden,
Guds Søn! om jeg ser ret,
Hvor, langt fra Rosenslunden,
Du gik Dig bleg og træt!

I fyrretyve Døgne
Jeg saae Dig vanke her,
Fik ondt i mine Øjne
Af al den Pilgrimsfærd.

Er Du Guds Søn, den Rene,
Og dog i Hungersnød,
Da sig til disse Stene:
Bliv I til Hvedebrød!

Ham svared brat den Milde:
Tal ej om Hungersnød!
Guds Mund er Livets Kilde,
Guds Ord er Livets Brød.

Det var den gamle Slange,
Vor Moders Banemand,
Han daarede Saamange,
Men Frelseren holdt Stand!

---

*) 5 Mos. 8, 3. **) Salm. 91, 11. 12. ***) 5 Mos. 6, 16. †) 5 Mos. 6, 13. 14.

Den Luftige, den Lede,
Han for alt som en Vind
Med Herren, vi tilbede,
Til Templets høje Tind.

Din Tro kan flytte Klipper,
Han sagde, falsk som Skum,
Jeg haaber, ej den glipper
Nu for det tomme Rum.

Er Du Guds Søn, den Bolde,
Da styrt Dig trøstig ud!
For Dig jo bærer Skjolde
En Engleskare prud.

De bære Dig paa Hænder,
Det skrev jo Finger ren,
Saa, hvordan Du Dig vender,
Dig støder ingen Sten!

Vor Herre Alting vidste,
Han svared: hvor det gaar,
Du skal din Gud ej friste,
Det ogsaa skrevet staar.

Det var den gamle Slange,
Vor Faders Banemand,
Han daarede Saamange,
Men Frelseren holdt Stand!

Den Luftige, den Lede,
Han for alt som en Vind
Med Herren, vi tilbede,
Til skyhøj Fjeldetind.

Der laa et Verdens-Rige,
Saa skjønt som Paradis,
Saavidt som Toner stige,
Det bar af Skjalde Pris.

Da hviskede den Lede:
Alt hvad Du ser er mit,
Men vil Du mig tilbede,
Velan, det Alt er dit!

Nu fik han Svar i Vrede:
Fy, Satan, pak Dig bort!
Kun Gud maa Du tilbede,
Det Bud er klart og kort.

Det var den gamle Slange,
Som sov i Kains Barm,
Han daarede Saamange,
Men fik nu Spot og Harm!

Gud-Faders Englehære
Kom nu med Sangen sød,
Vor Frelser Mad at bære,
De kom med Vin og Brød.

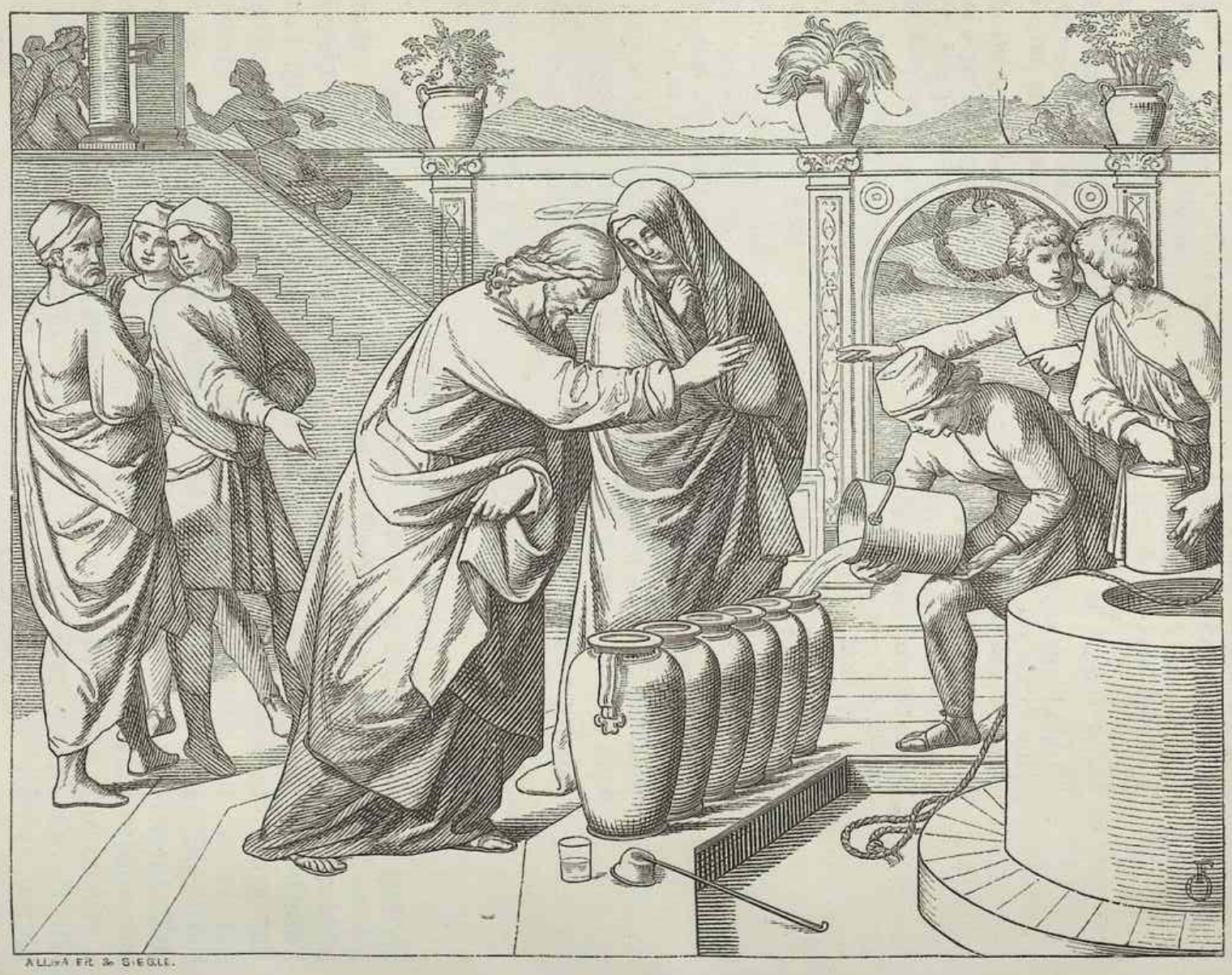
Guds Engle Herren loved,
Kom lad os juble med!
Thi knust er Slangens Hoved
Af Jesus, Kvindens Sæd!

13. Johannes den Dobers Vidnesbyrd om Jesus. Joh. 1.

Som nu Johannes den Døber aflagde sit Vidnesbyrd om Herren, sendte Jøderne Præster og Leviter af Farisæernes Sekt ud til ham fra Jerusalem og lod ham spørge, hvem han var, men Johannes svarede frit: Jeg er ikke Kristus! Hvad da? spurgte de videre, er Du Elias? og han svarede: Nej, jeg er ikke! Eller er Du Profeten? men han svarede nej. Hvem er Du da? spurgte de endelig, for at vi kan bringe dem Besked, der udsendte os: hvad siger Du om Dig selv? og han svarede: Heroldens Røst i Ørkenen: bereder Herrens Vej, som Profeten Esajas har sagt. Hvorfor døber Du da, vedblev de, naar Du hverken er Kristus eller Elias eller Profeten? Jeg døber i Vand, svarede Johannes, men midt iblandt Eder staar han, I ikke kjender, han, der kommer efter mig, hvis Skorem jeg ikke er værdig at løse.

Dagen efter saae Johannes Jesus komme og sagde: Der er det Guds Lam, der bærer Verdens Synd, ham er det, om hvem jeg sagde:

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



St. Johannis Evangelium Cap. 2.

efter mig kommer en Mand, der var til førend jeg! thi det var han. Og jeg kjendte ham ikke, men jeg kom og døbte i Vand, fordi han skulde aabenbares for Israel. Og Johannes vidnede: Den der sendte mig for at døbe i Vand, han sagde til mig: ham Du ser Aanden fare ned og hvile over, ham er det, der døber i Hellig-Aanden! og jeg har set og vidnet, at han er Guds Søn. Næste Dag stod igjen Johannes og to af hans Disciple, som Jesus gik forbi, Johannes fik Øje paa ham og sagde atter: Der er det Guds Lam! og Disciplene fulgte efter Jesus. Da vendte Jesus sig om og spurgte dem: Hvad leder I efter? men de svarede: Hvor bor Du, Rabbi? og han bad dem følge med og se det. Saa fulgte de med, fik se hvor han boede og blev hos ham den Dag, — det var ved Aftens Tid — men den Ene af dem, nemlig Andreas fra Betsajda, traf paa sin Broder Simon og sagde til ham: Vi har fundet Messias. Saa tog han ham med sig til Jesus, men som Jesus fik Øje paa Simon, sagde han: Du er Simon, Jonas Søn, Du skal hedde Kefas*)! Næste Dag traf Jesus Filip, et Byesbarn af Andreas og Simon, og bad ham følge sig, men Filip stødte igjen paa Natanael og sagde til ham: Vi har fundet ham, om hvem der staar skrevet i Mose-Lov og Profeterne, Jesus, Josefs Søn, fra Nasaret. Natanael svarede: Kan der vel komme noget Godt fra Nasaret? Ja, kom og se! sagde Filip. Altsaa gik Natanael hen til Jesus, og som Jesus saae ham komme, sagde han: Der er sandelig en Israelit, i hvem der ikke er Svig. Hvor kjender Du mig fra? spurgte Natanael, og Jesus svarede: Jeg saae Dig under Figentræet, før Filip kaldte paa Dig. Da raabte Natanael: Rabbi, Du er Guds Søn, Du er Israels Konge! og Jesus svarede ham: Saa Du tror, fordi jeg sagde til Dig: jeg saae Dig under Figentræet; Du skal se større Ting end det. Sandelig, sandelig, jeg siger Eder: fra nu af skal I se Himlen opladt og Guds Engle stige op og ned over Menneskets Søn.

14. Brylluppet i Kana i Galilæa. Joh. 2.

Tredie Dagen holdtes der Bryllup i Kana i Galilæa, og baade Jesus og hans Moder og Disciple var budne. Da slap Vinen op, og Marie sagde det til Jesus, han svarede: Hvad har jeg med Dig at skifte: min Time kommer ikke endnu! Imidlertid bad Marie dog Tjenerne gjøre, hvad han vilde sige dem, og som der nu stod sex Vandkar til Brug for Gjæsterne, naar de, som Skik var hos Jøderne, skulde vaske sig for Maaltidet, befalede Jesus Tjenerne at fylde dem med

*) Kefas, paa Græsk Petros, Klippemand.

Vand og derefter øse op og bringe det til Gildekongen, der stod for hele Gjæstebuddet. Men saasnart Gildekongen havde smagt paa Vandet, der var bleven til Vin — og han vidste ikke, hvorfra Vinen var kommet, skjønt Opvarterne vidste det – kaldte han paa Brudgommen og sagde til ham: Ellers kommer Alle først frem med den gode Vin, og siden med den slettere, naar Folk er bleven rusende, men Du har gjemt den gode Vin til nu! Dette var det første Jærtegn, som Jesus gjorde, og hvormed han aabenbarede sin Herlighed, saa hans Disciple troede paa ham, men siden gjorde han endnu mangfoldige andre forunderlige Gjerninger, for at styrke de Svage i Troen og klarlig bevise, at han i Sandhed var Guds Søn, hvem Faderen havde overgivet baade Magten og Riget.

Nu lakkede det ad Paasketid, og Jesus drog op til Jerusalem. Her havde endel Kjøbmænd lejret sig i Templet, hvor de drev Handel med Offerkvæg og vexlede de romerske Mynter, der ellers nu gik og gjaldt i Landet, mod de gamle hebraiske Penge, hvori man plejede at betale Tempelskatten, men som Jesus fik Øje paa dem, gjorde han sig en Svøbe, og drev baade Faar og Stude ud af Templet, kastede Vexlerernes Borde omkuld og sagde til Duekræmmerne: Bort med dette, gjør ikke min Faders Hus til en Krambod!

Kan synges som: Lovet være Du Jesus Krist!

Brudgom taler til Bruden sin
Om Kager og Kalvene fede,
Strængelegen og gammel Vin,
Og Gjæster til Bryllups at bede,
Det Bryllup gaar aldrig ad Glemme.

Bruden svarer: kun ej forgjet
Min Moders den bedste Veninde,
Josefs Enke i Nasaret.
Alt under de høje Linde,

Brudgom taler til Brud i Løn,
Men sig mig dog Hjertens-Kjære!
Tør vi bede Marias Søn
At gjøre vor Hytte den Ære?

Bruden svared: det tør vi godt,
Som Himmelens Lys er hans Øje,
Ens for ham synes Stort og Smaat
Paa Jorderigs Sletter og Høje.

Dagen gryed til Bryllupsfest,
Og skinned af Solen den klare,
Herren sad som en anden Gjæst
Paa Bænken i Brudeskare.

Dugen bredtes og Vinen sprang
For Gjæsterne alle tilsammen,
Strængelegen for Borde klang,
Og alle det hørte med Gammen.

Vinen vilde dog ej forslaa,
Fortidlig den gik paa Grunde,
Herrens Moder med Skræk da saae,
Det tegned til tørre Munde.

Dyre vare nu gode Raad,
Det Bedste dog fandt Marie:
Bøn til Herren, hvis Ord er Daad,
Og Sind til paa ham at bie.

Herren sagde: hvad vil Du mig?
Min Time er end ei kommet!
Herrens Moder da fryded sig,
Hun vraged ej Trøst forblommet.


A. GABER sc.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Tjenerskabet formaned hun:
Læg Mærke til hvad han taler,
Synes det sært, saa gjør det kun,
Det gjælder hvad han befaler.

Tjenerskabet nu Par om Par
Sig skyndte med Saa til Kilde,
Bredfuldt blev da hvert Brudekar,
Som Herren der bød og vilde.

Øser op, sagde Herren nu,
Og bærer til Kjeldersvenden,
Hvad end Tjenerne randt i Hu,
Saa lød de ham dog til Enden.

Kjeldersvenden var askegraa,
Saa Mosten han maatte vel kjende,
Krukken tog han og smagte paa,
Og bared sig ej for at skjænde.

Herren, brummed han, som jeg ser,
Har sparet tilgavns sine Kræfter;
Perle-Vinen! er det Maner,
At komme med den til Slukefter!

Kjeldersvenden ej drømte om,
At Vinen udvælded saa silde,
De, som vidste hvorfra den kom,
Sig bøjed for Vindruens Kilde.

Jesu Herlighed aabenbar
Nu blev for Disiplenes Øje,
Straaled gjennem hans Ringhed klar,
Som Sol gjennem Sky i det Høje.
Det Bryllup gaar aldrig ad Glemme.

15. Jesus og Nikodemus. Joh. 3.

Nu var der en fornem Farisæer, ved Navn Nikodemus, denne Mand kom til Jesus ved Nattetid og sagde til ham: Rabbi, vi ved, at Du er kommet fra Gud for at lære, thi Ingen kan gjøre de Tegn, som Du gjør, med mindre Gud er med ham. Jesus svarede: Sandelig, sandelig, jeg siger Dig: gjenfødes man ikke*), kan man ikke se Guds Rige. Hvorledes, siger Nikodemus, kan et gammelt Menneske fødes? kan han vel anden Gang gaa ind i Moders Liv og fødes? Jesus svarede: Sandelig, sandelig siger jeg Dig: fødes man ikke af Vand og Aand, kan man ikke gaa ind i Guds Rige: hvad der er født af Kjødet er Kjød, og hvad der er født af Aanden er Aand. Stus ikke ved, at jeg sagde til Dig: I bør gjenfødes! hvor Aanden vil, der aander han, og Du hører hans Røst, men ved ikke, hvorfra den kommer og hvorhen den gaar, saa er det med Hver, der er fød af Aanden. Nikodemus spurgte: Hvorledes er det muligt? Jesus svarede: Er Du Israels Lærer og ved ikke det! Sandelig, sandelig, jeg siger Dig: vi tale hvad vi ved og vidne hvad vi have set, men I modtog ikke vort Vidnesbyrd; dersom jeg sagde Eder hvad der sker paa Jorden, og I ikke tror det, hvor skulde I da tro, om jeg sagde Eder hvad der sker i Himlen! men dog er Ingen steget op til Himlen uden han, der steg ned fra Himlen, Menneskets Søn, som er i Himlen.

Tone. Kirken den er et gammelt Hus.

Menneske maa man fødes til,
Om man skal Menneske blive,
Fødes paany hver dødfødt Sjæl,
Om den skal komme tillive.

*) De græske Ord, der er oversat ved gjenfødes, kan ogsaa betyde fødes ovenfra.

Menneskens Søn er Manden ny,
Deler med os sit Liv og Ly,
Det er Gjenfødelsens Gaade!

Aanden os staar i Faders Sted,
Troen har moderlig Evne,
Guds-Ordet, som er Aand og Liv,
Vor Fader Adam vi nævne,
Livet vi nyde, spørger ej,
Hvordan til os det finder Vej,
Grubler ej med Nikodemus!

Sønnen af Gud er født som vi,
At han som vi kunde blive,
Fødes som han maa atter vi,
At vi som han kunne blive,
Han, som er baade Gud og Mand,
Fødtes jo selv af Aand og Vand,
Saa fødes vi til Guds Rige!

Og ligesom Moses opløftede Slangen i Ørkenen, saaledes bør Menneskets Søn opløftes, for at Hver, der tror paa ham, ikke skal gaa fortabt, men have det evige Liv; thi saa elskede Gud Verden, at han gav sin enbaarne Søn, saa at alle de, som tro paa ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv; thi Gud sendte ikke sin Søn til Verden for at dømme den, men for at Verden skulde frelses ved ham. Den, der tror paa ham, dømmes ikke, men den, der ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet paa Guds enbaarne Søns Navn. Men det er Dommen, at Lyset er kommet til Verden, men Menneskene elskede Mørket højere end Lyset, fordi deres Gjerninger vare onde; thi Hver der gjør Ondt hader Lyset og kommer ikke til Lyset, for ikke at overbeviises om sine Gjerninger, men hvem der øver Sandhed kommer til Lyset, for at hans Gjerninger skal komme for Dagen, thi de ere gjorte i Gud.

Tone. Kirken den er et gammelt Hus.

Verden vor Gud har elsket saa,
At Han sin Søn har hengivet,
For at ved Tro paa ham vi maa
Reddes for evig med Livet;
Det er vist i en fyndig Sum
Hele Guds Evangelium,
Selv dog den mørkeste Tale.

Hvilken en Verden elskes saa
Af den retfærdige Dommer?
Hvilken Guds Søn skal troes paa?
Naar og hvordan mon han kommer?
Blev han hengivet Død i Vold?
Er ikke Død nu Syndens Sold?
Hvad skal os trøste ved Graven?

Lyset er tændt i Troens Ord:
Skaberen, Gud, Han er Fader.
Kvindefødt kom Hans Søn til Jord,
Aldrig Hans Aand os forlader,
Jesus, den Kristus, er hans Navn,
Død og opstanden os til Gavn,
Bænker os højt i Guds-Huset!

Og til det Troens Ord vor Daab,
Er uopløselig bundet,
Der igjenfødes Livets Haab,
Som var ved Døden forsvundet,
Der vi indskrives i Livets Bog,
Syvfold besejglet paa Aandens Sprog,
Bænkes ved Himmerigs-Bordet!

16. Jesu Samtale med den samaritanske Kvinde. Joh. 4.

Nu rejste Jesus tilbage fra Judæa til Galilæa og tog Vejen gjennem

Samaria, han kom til Byen Sikar*), tæt ved det Sted, som Jakob havde givet sin Søn Josef**); der var Jakobs Brønd, og som han var træt af Rejsen, satte han sig ved den, medens hans Disciple gik ind i Byen at kjøbe Mad. Da skete det, at der kom en samaritansk Kvinde for at hente Vand, og Jesus sagde til hende: Giv mig noget at drikke! Hvorledes, svarede Kvinden, forlanger Du, der en Jøde, at drikke af mig, som er en samaritansk Kvinde? thi Jøderne vilde ikke have noget at skifte med Samaritanerne. Jesus svarede: Dersom Du kjendte Guds Gave og vidste, hvem det er, der siger til Dig: Giv mig Noget at drikke! skulde Du vel kommet med din Begjæring til ham: og han givet Dig levende Vand. Kvinden siger til ham: Herre, Du har jo ingen Spand at øse op med, og Brønden er dyb, hvorfra har Du da det levende Vand? mon Du er større end vor Fader Jakob, der har givet os denne Brønd og selv drak af den med sine Sønner og sit Kvæg? Jesus svarede: Hver der drikker af dette Vand tørster igjen, men den der drikker af det Vand, som jeg vil give ham, skal aldrig i Evighed tørste, men Vandet, jeg vil give ham, bliver i ham til en Kilde af Vand, der springer til et evigt Liv. Kvinden svarede: Herre, giv mig det Vand, for at jeg ikke skal tørste, eller komme tiere hid og øse op! Gaa hen, sagde Jesus, kald paa din Mand og kom igjen! Kvinden svarede: Jeg har ingen Mand. Rigtigt, svarede Jesus, thi Du har havt fem Mænd, og han som Du nu har er ikke din Mand; det var et sandt Ord. Da tog Kvinden til Orde: Jeg ser, Herre, at Du er en Profet. Vore Fædre tilbad paa dette Bjerg, men I siger, at Stedet hvor man skal tilbede ligger i Jerusalem. Tro mig, Kvinde, svarede Jesus, den Time kommer, da I hverken skal tilbede Faderen paa dette Bjerg eller i Jerusalem. I tilbeder og forstaar Eder ikke derpaa, men vi tilbeder og forstaar det, thi Frelsen udgaar fra Jøderne, men den Time kommer og er kommet nu, da de sande Tilbedere skal tilbede Faderen i Aand og Sandhed, thi Faderen søger ogsaa slige, der tilbede ham saa: Gud er Aand, og de der tilbede ham bør tilbede i Aand og Sandhed. Ja, siger Kvinden, jeg ved, at Messias kommer, naar han kommer, vil han sige os Besked om Alt. Jesus svarede: Det er mig, som taler med Dig. Da lod Kvinden sin Spand staa og gik ind i Byen og sagde til Folkene der: Kom, saa skal I se et Menneske, der har fortalt mig Alt hvad jeg har gjort, mon det ikke skulde være Kristus? Saa gik de ud af Byen og hen til ham. Imidlertid var Disciplene kommet tilbage og forundrede sig over, at

*) Det gamle Sikem. **) 1 Mos. 48, 22.

Herren talede med Kvinden; men som de nu bad ham spise, svarede han: Jeg har en Mad at æde, som I ikke kjender. De sagde til hinanden: Mon vel nogen har bragt ham Mad? men Jesus vedblev: Det er min Mad, at gjøre hans Villie, der sendte mig, og fuldkomme hans Gjerning. Siger I ikke: det varer endnu fire Maaneder, og saa kommer Høsten! men se, jeg siger Eder: oplofter Eders Øine og ser Markerne, de ere allerede hvide til Høsten; den der høster han lønnes og samler Frugt til et evigt Liv, for at baade Sædemand og Høstkarl kan glæde sig paa engang; thi her passer Ordsproget: En saar, en Anden høster. Jeg sendte Eder at høste det, I ikke har arbejdet for: Andre har arbejdet, og I er kommet ind til deres Arbejde. Nu troede mange af Samaritanerne fra den By paa ham, paa Grund af Kvindens Vidnesbyrd, at han havde sagt hende Alt hvad hun havde gjort, og som de kom ud til ham, bad de ham blive hos dem, og han blev i to Dage, men derefter troede langt flere for hans egen Tales Skyld, og de sagde til Kvinden: Nu tror vi ikke længer for dine Ords Skyld, thi vi har selv hørt og ved, at han i Sandhed er Verdens Frelser, Kristus.

Gammel Folkesang med egen Tone.

En Kvinde af Samaria-Land
Med Krukke gik ud at øse Vand
Af Jakobs Brønd ved Sikars Stad,
Hvor træt af Rejsen Jesus sad.

Disiplene ham nys forlod,
At hente Brød i Bagerbod;
Han sagde til Kvinden naadelig:
„Giv mig at drikke, jeg beder Dig.“

„Jeg undres paa, at en jødisk Mand
Vil tage en Drik af en Samaritan.“
„Ja, kjendte Du mig,“ gjenmæled han,
„Du bad mig vel om det levende Vand;

Det Livsens Vand, der slukker først,
Saa den, det drikker, ej kjender Tørst,
For i ham springer, trods Verdens Nød,
Til evigt Liv en Kilde sød.“

„O fik jeg det Vand, Du taler om,
Ret aldrig mer jeg til Brønden kom.“
„Gak først da og hent din Mand af By.“
„Jeg Mand ej haver,“ hun svarte bly.

„Men fem Du havde, Du taler sand,
At den Du har er ej din Mand.“
„Nu kjender jeg vist,“ brød Kvinden ud,
„Du est en Profete, sendt fra Gud.“

Saa lod hun i Hast sin Krukke staa
Og skyndte sig hjem med Bud at gaa
Om hvad der hende idag var sket,
Om Mødet ved Brønden med Guds Profet.

Og Mange, som troede Kvindens Ord,
Udginge til Herren med Glæde stor,
At smage det rindende Livsens Vand,
Der læsker saa Ingen tørste kan.

De kom og hørte og troede forvist,
At Jesus er den sande Krist,
Som kom til Verden af Kvinde fød,
At frelse os fra den evige Død.

Det samme tro vi med fuld Tillid,
At Gud vil være os naadig og blid,
Og for Kristi Skyld evindelig
Os Glæden give i Himmerig.

17. Jesus helbreder en kongelig Embedsmands Søn. Joh. 4.

Da de to Dage var omme, vendte Jesus tilbage til Galilæa, hvor han blev modtaget af de Galilæer, der havde været i Jerusalem i Hel-

ligdagene og sæt alle de Tegn, han der havde gjort — men for Øvrigt vidnede han selv, at ingen Profet bliver agtet i sit Fædrehjem. Som han nu opholdt sig i Kana, kom der en kongelig Embedsmand til ham fra Kapernaum og bad ham komme ned og helbrede hans Søn, thi han var syg og laa for Døden. Jesus svarede: Ser I ikke Tegn og Undergærninger, vil I ikke tro! men som Manden nu gjentog sin Bøn: Kom ned, Herre, inden mit Barn dør! svarede Jesus ham: Gaa bort, din Søn lever! og Manden troede Herrens Ord og gik bort, og se, paa Hjemvejen mødte hans Tjenere ham og bragte ham det Budskab: Din Søn lever. Saa spurgte han dem da, hvad Tid det var blevet bedre med ham, og de svarede: Igaar ved den syvende Time blev han fri for Feberen; da mærkede Faderen, at hans Søn netop var kommet sig i samme Time, da Jesus havde sagt til ham, at han levede. Og han troede med sit hele Huus.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Mennesket troed det Guds Ord,
Frelseren til ham henvendte,
Lykkelig blev han da paa Jord,
Havde Guds Himmel ivente;
Sønnen, som nys for Døden laa,
Saae han sig karsk imøde gaa,
Hele hans Hus sig omvendte!

Jesus, han har et Ord henvendt
Til alle Syndere bange,
Har i al Verden det udsendt
Med sine Tjenere mange;
Menneske! ved hans Bad og Bord,
Fæst Du din Tro til Herrens Ord!
Da kan Du prise din Lykke.

Fred er da med Dig, hvor Du gaar,
Aanden Dig aldrig forlader,
Himmerigs Dør Dig aaben staar,
Hjemme Du har hos Gud-Fader,
Alt lever op, som før var dødt,
Alt bliver nyt og lyst og sødt,
Hele din Hu sig omvender!

18. Jesus taler i Synagogen i Nasaret. Matt. 4. Luk. 4.

Medens Jesus vandrede om i Galilæa og underviste i Synagogerne og berømmedes af Alle, kom han ogsaa til Nasaret, gik som han plejede ind i Synagogen paa Sabbaten og rejste sig for at læse for. Som man da rakte ham Esajas' Bog, og slog den op, traf han paa det Sted*), hvor der staar skrevet: „Herrens Aand er over mig, desaarsag salvede han mig til at prædike Julebud for de Fattige, han sendte mig at helbrede de knuste Hjerter, forkynde Frihed for de Fangne og Syn for de Blinde, sende de Sønderknuste bort som Frimænd, og forkynde Herrens Velbehags Aar." Derpaa rullede han Bogen sammen, gav Tjeneren den og satte sig ned, medens Alles Øjne hvilede paa ham, men saaledes begyndte han sin Tale: Idag gaar dette Skriftsted i Opfyldelse, som I nu hører! og Alle priste ham og

*) 61, 1. 2.

undrede sig over de livsalige Ord, der udgik af hans Mund, men dog sagde de: Er det ikke Josefs Søn! hvorfor Jesus sagde til dem: I vil sikkert anføre mig Ordsproget: Læge, læg Dig selv; gjør ogsaa her i dit Fædrehjem hvad vi har hørt der er sket i Kapernaum! Og han tilføjede: Sandelig, siger jeg Eder: ingen Profet er velkommen i sit Fædrehjem. Men jeg siger Eder for Sandhed: der var mange Enker i Israel i Elias' Dage, dengang Himlen var lukket i halvfjerde Aar, saa der blev svær Hungersnød i hele Landet, og Elias blev ikke sendt til nogen af dem, men til en Enke i Serepta ved Sidon; og der var mange Spedalske i Israel i Profeten Elisas Tid, og ingen af dem blev renset, kun Naman, den Syrer. Da fortørnedes hver Mand i Synagogen, for op og kastede ham ud af Byen og førte ham hen til Skrænten af Bjerget, hvorpaa den var bygget, for at styrte ham ned, men han gik bort midt iblandt dem.

19. Simon Peters Fiskedræt. Luk. 5.

Nu forlod Jesus da Nasaret og gik ned til Kapernaum, der laa ved Genesarets Sø, paa Grændsen af Sebulon og Naftali, at Esajas' Ord skulde gaa i Opfyldelse, som det staar skrevet*) om de Stammers Land: Det Folk, der sad i Mørke, saae et stort Lys, og for dem, der sad i Dødens Land og Skygge, er Lyset oprundet. Her lød da hans Prædiken: Omvender Eder, thi Himmeriges Rige er nær! Og som han nu gik ved Stranden, og Folket stimlede om ham for at høre Guds Ord, fik han Øje paa to Fartøjer, der laa der, men Fiskerne var gaaet fra Borde for at to deres Garn. Da traadte han ud paa det ene, der tilhørte Simon Peter, og bad ham lægge lidt ud fra Land, satte sig derpaa ned og underviste Folket fra Skibet af, men da han var færdig med sin Tale, sagde han til Simon: Læg ud paa Dybet og kast Eders Garn ud til en Dræt! Simon svarede: Mester, vi har arbejdet hele Natten og Intet fanget, men paa dit Ord vil jeg udkaste Garnet. Som sagt, saa gjort, og nu fangede de en saa stor Mængde Fisk, at deres Garn brast, og de maatte vinke ad deres Stalbrødre, Sebedæus Sønner Jakob og Johannes, der var paa det andet Skib, at de skulde tage en Haand i med, hvad de da ogsaa gjorde, hvorpaa de fik begge Fartøier fulde, saa de var synkefærdige. Da forfærdedes de Alle, og Simon Peter kastede sig ned for Jesus og raabte: Gaa fra mig Herre, thi jeg er et syndigt Menneske! men Herren svarede ham: Frygt ikke, fra nu af skal Du være Menneske-Fisker! og dermed lagde de til Land, forlod Alting og fulgte ham.

*) 9, 1.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Ude paa Dybet drag en Dræt!
Det var til Peter Fuldmagten,
Peter udkasted da sit Net,
Styrted af Skræk over Dragten;
Rejste dog kjæk sig op igjen,
Da ham Vorherre tog til Ven,
Gjorde til Menneske-Fanger!

Heraf vi lære kan og skal
Forskjel paa Net og paa Snare,
Fik vi af Herren Fisker-Kald,
Ud vi paa Dybet maa fare,
Verdsligheds Grund til Tro er Tant,
Savn kun i Hjertets Dyb er sandt,
Savnes maa Gud for at findes!

Levende fanges Fisk i Hav,
De kun er Menneske-Føde,
Derfor det Raad os Herren gav,
Fra os at kaste de Døde;
Levende Folk det gjælder om,
Lad kun den døde Bisp i Rom
Selv sine Døde begrave!

20. Jesus helbreder Simon Peters Svigermoder. Matt. 8. Luk. 4.

Som Jesus engang gik ind i Simon Peters Hus, laa Simons Svigermoder i en stærk Feber, og de bad ham hjælpe hende. Strax traadte han hen, rørte ved hendes Haand og fordrev Feberen ved sit Ord, saa hun kunde staa op og opvarte dem. Men som Solen gik ned, bragte Alle, der havde Syge i Huset, dem til ham, og han lagde Hænderne paa de Syge, Hver for sig, og helbredte dem alle; af Mange for ogsaa de onde Aander ud, raabende: Du er Guds Søn! men dem forbød han at tale. Næste Morgen søgte han ud i Ørknen, og Folk fulgte efter og bad ham blive hos sig, men han svarede: Jeg bør ogsaa forkynde Julebudskabet om Guds Rige i andre Byer, thi dertil er jeg udsendt! hvorpaa han prækede rundt om i alle Synagoger.

21. Jesus stiller Stormen paa Søen. Matt. 8.

Engang, just som Jesus var i Færd med at gaa ombord med sine Disiple for at sætte over Genesarets Sø, kom der en Skriftklog og sagde til ham: Jeg vil følge Dig, Lærer, hvorhen Du end gaar. Jesus svarede: Rævene har Grave og Himlens Fugle Reder, men Menneskets Søn har Intet, hvortil han kan hælde sit Hoved. Men da en anden af hans Disiple sagde til ham: Herre, tillad mig først at gaa hen og begrave min Fader! svarede han: følg Du mig, og lad de Døde begrave deres Døde!

Derpaa gik han ombord, og hans Disiple fulgte ham, men som de var paa Søen, blæste det op til en stærk Storm, saa Bølgerne slog over Fartøjet. Da gik Jesu Disiple op i Bagstavnen, hvor han laa og sov paa en Hovedpude, og vakte ham med de Ord: Frels os, Herre, vi forgaar! men han svarede dem: Hvorfor er I vel bange, I Svage i Troen! og dermed stod han op og truede Vind og Hav, og strax blev det blikstille; men Disiplene forbavsedes og sagde: Hvorfra stammer dog han, siden baade Vind og Hav ere ham lydige!

Tone: Jeg vil din Pris udsjunge.

Hvad er det for en Snekke,
Og liden Færgebaad,
Som har kun Bølge-Dække,
Til Redning intet Raad,
Som løftes højt i Sky,
Kun for saa dybt at bunde,
At den vel gaar tilgrunde,
Og aldrig ses paany!

O, Jesus, den Enbaarne,
Han er jo dog ombord,
Kan disse Bølge-Taarne
Sig holde mod hans Ord:
Mod Ordet af Guds Søn,
Som lærte Hjerter mange
For Hulken Takke-Sange,
Og Djævle ydmyg Bøn!

I Løftingen han sover,
Mens Stormen tuder vild,
At vække dog vel vover
En Svend den Herre mild,
Ja, vaagne brat han maa,
Thi hans Disiplers Skare
Nu raaber: frels af Fare!
Ak, Herre, vi forgaa!

O, hvi er I saa bange?
Hvor er nu Eders Tro!
Hvad er det, I forlange?
For Storm og Bølger Ro?

Velan! vær stille, Hav!
Ti kvær, Du Storm! jeg byder.
O se! Ham Bølgen lyder,
For Ordet Stormen tav!

Saa gaar det alle Dage
Med Kirke-Snekken fin,
Hvor højt end Bølger brage
Ved hule Stormes Hvin,
Det immer synes kun,
Som Herren hardt mon sove,
La'r gaa for Vind og Vove
Sin Ark til Havsens Bund,

Det er kun List, han øver
Mod Helved og dens Hær,
Det er kun Tro, han prøver
Hos dem, han haver kjær;
Det koster kun et Ord,
Da Storm og Bølger stærke
Det faa tilgavns at mærke:
Vi Herren har ombord!

Da maa sig Kæmper bøje,
Om end de knurre smaat,
Da maa sig Konger føje
Alt efter Sions Drot,
Da raabe Mark og Fjæld:
Kom, lad os Herren love,
Som over Vind og Vove
Har Magt i Gry og Kvæld!

22. Jesus helbreder den Værkbrudne. Mark. 2. Matt. 9.

Saasnart Jesus derefter var vendt tilbage til Kapernaum, og Folk fik høre at han var hjemme*), strømmede der strax saa mange Mennesker sammen, at de ikke engang kunde faa Rum udenfor Døren, og han forkyndte dem Ordet. Da kom der Nogle til ham med en værkbruden Mand, der laa paa en Seng, der blev baaret af fire Karle, og da de ikke kunde trænge sig ind i Huset med ham, steg de op paa det flade Tag, gjorde en Aabning deri og hissede den Syge med Seng og samt ned i Huset til Jesus. Nu saae Jesus deres Tro og sagde til den Værkbrudne: Vær trøstig, Søn, dine Synder ere Dig tilgivne! Det hørte nogle Skriftkloge og tænkte strax ved sig selv: Den Spotter! hvem kan tilgive Synder uden Gud alene! Men Jesus vidste godt hvad de tænkte og sagde til dem: Hvad skal de onde Tanker i Eders

*) Kapernaum kaldtes hans egen By.

Hjerter? thi hvad er vel letteſt at ſige: dine Synder er tilgivne! eller: Staa op og gaa! Men for at I kan vide, at Menneſkets Søn har Magt at tilgive Synder paa Jorden, ſaa — her vendte han ſig til den Værkbrudne — ſtaa op, tag din Seng og gaa hjem! Og den Værkbrudne ſtod op og gik hjem, men Folket forundrede ſig og raabte: Sligt har vi aldrig ſet! og de lovede Gud, der gav Menneſkene ſaadan Magt.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Fat Du kun Mod, med Synd forladt,
Skjønt Du endnu er værkbruden!
Ikke Du ved, hvor stor en Skat,
Du var, som Synder, foruden,
Den Du nu finder i dit Bryst,
Det er Guds Aand med evig Trøst,
Det er Livskraften almægtig!

Har ikke Gud vort Liv i Vold!
Nytter fra Ham det at stjæle?
Er ikke Døden Syndens Sold
Klarlig for Hjerter og Sjæle!
Farer derfor kun Synden hen,
Da er Guds Aand med Dig igjen,
Siger: stat op fra Leje!

Naar i Vorherres Jesus Navn
Skylden Du fra Dig tør skyde,
Lægedoms-Kraft er i din Favn
Baade for Lak og for Lyde,
Derfor, stat op og gak med Fred!
Alle Guds Engle glædes ved,
At Du fra Synden bortiler!

23. Mattæus' Gjæstebud. Mark. 2. Matt. 9.

Siden gik Herren forbi Toldboden, ſaae en Mand ved Navn Mattæus, eller ogſaa kaldet Levi, ſidde der, og ſagde til ham: Følg mig! og ſtrax ſtod Mattæus op og fulgte ham. Siden gjorde han et ſtort Gjæſtebud for Jeſus i ſit Hus, hvor ogſaa en Mængde Toldere og aabenbare Syndere var med og ſad tilbords med Herren og hans Diſciple, men da Fariſæerne og de Skriftkloge ſaae det, ſvurgte de ſtrax hans Diſciple: Hvorfor æder Eders Lærer med Toldere og Syndere? Jeſus hørte det og ſvarede: Ikke Sunde men Syge har Læge behov, men gaar I hen og lærer, hvad det betyder: Jeg har ikke Lyſt til Offer, men til Miſkundhed*); thi jeg er ikke kommet for at kalde Retfærdige, men Syndere.

24. Jeſus opvækker Jairus Datter og helbreder to Blinde. Matt. 9. Luk. 8.

Medens han endnu talede til dem, kom der en Synagoge-Forſtander, ved Navn Jairus, faldt ham tilfode og ſagde: Min Datter er lige død, men kom og læg din Haand paa hende, ſaa lever hun! Da ſtod Herren op og fulgte med ham med ſine Diſciple, men i det Samme liſtede en Kvinde, der havde været plaget af Blodflod i tolv Aar og ſat Alt hvad hun ejede til paa Læger, men aldrig kunnet blive hjulpen, ſig bag ved ham og rørte ved Flippen af hans Klædning, thi hun

*) Hoſ. 6, 6.

tænkte ved sig selv: Rører jeg blot ved hans Klædning, saa bliver jeg hjulpen. Men Jesus vendte sig om og sagde til hende: Vær trøstig, min Datter, din Tro har frelst Dig! og hun kom sig fra samme Time. Som nu Jesus naaede Synagoge-Forstanderens Hus, tillod han Ingen at følge ind med, saa nær som Peter, Jakob og Johannes, samt Pigens Fader og Moder; derinde var en stor Tummel, thi Fløjtespillerne var komne, og jamrede sig over den Døde og slog sig for Brystet, men Jesus sagde til dem: Bort med Jer, thi Pigen er ikke død, men hun sover! da brast de i Latter, men han jog dem Alle ud, tog Pigen ved Haanden og raabte: Barn, staa op! og Livet kom igjen, og hun rejste sig, og han befol dem at give hende at spise.

Kan synges som: Kæmpevisen om Hr. Æsbern.

Blomst kan visne før Sol nedgaar,
Udsprunget i Morgenrøden,
Rosenblommen paa tolvte Aar,
Forældrenes Fryd laa for Døden!
Det hændte sig i Kapernaum, hvor Frelseren dvæled!

Kirkeværgen i Herrens Stad,
Jairus, var Pigens Fader,
Tit fra Kirke saa hjerteglad
Han gik gjennem stille Gader!

Nu ved Sengen han sad forgrædt,
Han kunde det godt fornemme,
Døden var i hvert Aandedræt,
Og Jesus han var ikke hjemme!

Bud da kom der med Il fra Havn,
At Jesus var vendt tilbage,
Op han for da ved Jesu Navn
Og fløj som en Fugl saa fage.

Paa sit Ansigt for Herrens Fod
Jairus han bad i Nøden:
Hjelp i Naade, o Mester god!
Min Eneste ligger for Døden!

Folkestimlen var tæt og tvær,
Den brød sig kun lidt om Vaanden,
Sent det gik som til Jordefærd,
Mens Pigen hun opgav Aanden!

Rygtet snart gik fra Mund til Mund,
Ulykker de spørges saa fage,
Jesus siger dog: tro Du kun!
Med mig skal slet Ingen forsage!

Græde-Kvinder om Baaren stod,
Men vist er hvad Jesus lover,
Stille! siger han, fat kun Mod!
For død er hun ikke, hun sover!

Græde-Kvinder i Latter brast,
De græd kun for Guld det røde,
Jesus driver dem ud i Hast,
Han lider ej levende Døde!

Jesus griber den kolde Haand,
Det lyder: sid op, min Pige!
Brat sig rejser med Liv og Aand
Et Rov fra de Dødes Rige!

Jesus siger: giv Pigen Brød,
Og skjænk hende Vin i Bæger!
Liljen bliver da rosenrød,
Og Hjertet sig vederkvæger!

Ord der skal af det Jærtegn gaa
Ustandset i Verden saa vide,
Til af Graven vi selv opstaa
Og juble ved Frelserens Side!
Det hændte sig i Kapernaum, hvor Frelseren dvæled!

Paa Vejen fra Jairus Hus gik der to Blinde efter Jesus, raabte: Hav Medlidenhed med os, Du Davids Søn! og fulgte ham lige ind i Huset. Da spurgte Jesus dem: Tror I ogsaa, at jeg kan gjøre dette? og de svarede: Ja, Herre. Saa ske det Eder som I tror! sagde han, og deres Øjne aabnedes, og de gik bort og fortalte allevegne

hvad Jesus havde gjort, hvorvel han strængelig havde paalagt dem, de maatte ikke lade Nogen det vide.

25. Jesus udvælger sine tolv Apostle. Mark. 3. Luk. 6.

Engang gik Jesus op paa et Bjerg for at bede og blev der hele Natten og bad til Gud, men om Morgenen kaldte han sine Disciple til sig og udvalgte tolv af dem, som han gav Navn af Apostler eller Sendebud. Den første af disse Apostler, der skulde vidne for al Verden om Herren og være Hellig-Aandens Redskaber til at grundlægge og oplyse den hellige almindelige Folke-Samling — d: Kirken —, var Simon Peter, men de Øvrige var Peters Broder Andreas, Sebedæus-Sønnerne Jakob og Johannes, hvem Herren gav Tilnavnet Torden-Sønnerne, Filip og Bartolomæus, Tomas og Mattæus, Jakob, Alfæus Søn, og Judas eller Lebbæus, med Tilnavn Taddæus, Simon den Nidkjære og Judas Iskariot, som forraadte sin Mester.

26. Jesus helbreder Høvidsmandens Tjener. Matt. 8.

Engang som Jesus kom til Kapernaum, gik der en romersk Høvidsmand hen til ham og sagde: Herre, min Tjener ligger værkbruden hjemme og lider frygtelig. Jeg skal komme og helbrede ham! svarede Jesus, men nu tog Høvidsmanden til Orde: Herre, jeg er for ringe til at Du skal gaa ind under mit Tag, men sig blot et Ord, saa kommer min Tjener sig; thi jeg staar jo ogsaa under Øvrigheden, med Stridsmænd under mig, og siger jeg til den ene: gaa! saa gaar han, og til den anden: kom hid! saa kommer han, og til min Slave: gjør det! saa gjør han det. Da Jesus hørte det, blev han forundret og sagde til dem, der fulgte med ham: Jeg siger Eder for Sandhed: ikke engang i Israel har jeg fundet Mage til Tro; men jeg siger Eder, at der skal komme Mange fra Øst og Vest og ligge tilbords i Himmerige med Abraham, Isak og Jakob, men Rigets Børn skal kastes ud i Mørket derudenfor: der skal være Graad og Tænders Gnidsel. Derpaa sagde han til Høvidsmanden: Gaa nu kun, det ske Dig, som Du troede! og den syge Tjener var helbredet samme Time.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Menneske kun og Undersaat
Er jeg med Mæle i Munden,
Ved dog om Ord og Tale godt,
Mægtige er de i Grunden,
Magten, de har hos mig, er stor,
Sig derfor, Herre! kun et Ord!
Sikkert det sker, som Du taler!

Det var en hedensk Høvidsmand,
Som satte Tro til Guds-Ordet,
Saadan en Tro fra alle Land
Samler os rundt om Guds-Bordet,
Der er Guds-Ordet Livets Flod,
Menneske-Sønnens Kjød og Blod,
Kjærligheds ægte Guldbelte!

Sidde tilbords med Abraham,
Midt i den himmelske Glæde,
Blod der at blande med Guds Lam,
Som vilde Blod for os græde,
Times ikkun den Sjæl, som tror,
Gjort er som sagt ethvert Guds-Ord,
Liv springer ud af Livs-Ordet!

27. Jesus opvækker Enkens Søn af Nain. Luk. 7.

Siden gik Jesus med sine Disciple og mange Andre til en By i Galilæa, der hed Nain, og som de kom i Nærheden af Stadens Port, blev et Lig baaret ud, fulgt af mange Folk fra Byen. Det var en Enkes eneste Søn, men som Herren nu saae Moderen, ynkedes han over hende og sagde til hende: Græd ikke, traadte derpaa hen til Baaren og rørte ved den, og Ligbærerne stod stille. Da sagde Herren til den Døde: Du unge Mand, jeg siger Dig: staa op! og strax rejste den Døde sig og begyndte at tale, og Jesus gav ham tilbage til hans Moder, men Alle forfærdedes, priste Gud og sagde: En stor Profet er opstaaet iblandt os, og Gud har set til sit Folk. Og det rygtedes i Judæa og i alle Lande der i Nærheden.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Moderen sin enbaarne Søn
Græd fra Ligbaaren tilbage,
Favned ham end i Lys og Løn
Mange velsignede Dage;
Guds den Enbaarne var saa blød,
Rørtes saa dybt ved Enkens Nød,
Mest dog ved Moderens Taarer!

Menneske-Død er Syndens Sold,
Aandelig Død over alle,
Dødning afmægtig, mørk og kold,
Hjertet jo Sjælen maa kalde,
Elsker sin egen Sjæl iløn
Moderlig dog som enlig Søn,
Skulde da Hjertet ej græde!

Jesus, den samme Guddoms-Mand,
Midt iblandt os er tilstede,
Ynkes i hvert et kristent Land
Over de Hjerter, som græde,
Aldrig med Graad de ham har mødt,
Uden han aanded Liv i Dødt,
Bortaanded Moderens Kvide.

28. Jesus udsender sine tolv Apostle. Matt. 10.

Derefter kaldte Herren de Tolv til sig, og udsendte dem for at forkynde Guds Rige, og han gav dem Magt til at uddrive onde Aander og til at helbrede alle Sygdomme og sagde til dem: Gaar ikke ad Hedningers Vej eller ind i Samaritaners By, men til de fortabte Faar af Israels Hus; men hvorsomhelst I komme hen, saa forkynder, at Himmerige er nær, helbreder Syge, opvækker Døde, renser Spedalske, uddriver onde Aander! For Intet har I faaet det, giver det for Intet! Tager hverken Guld eller Sølv eller Kobber med i Eders Bælter, eller Randsel til Rejsen eller to Kjortler eller Sko eller Stav, thi Arbejderen er sin Føde værd! Men naar I kommer ind i en By eller Flække, saa spørger Eder for, hvilken værdig Mand der bor der, og bliver der til I gaar bort; naar I kommer ind i Huset, saa hilser paa det, og er da Huset det værd, komme Eders Fred over det, hvis ikke, saa vende Eders Fred tilbage til Eder; men vil Nogen ikke modtage Eder eller høre Eders Tale, saa gaar ud af det Hus eller den

By og ryster Støvet af Eders Fødder, jeg siger Eder for Sandhed: det skal gaa Sodoms og Gomorras Land taaleligere paa Dommedag end den By. Se, jeg udsender Eder som Faar midt iblandt Ulve, bliver derfor kloge som Slanger og enfoldige som Duer, men vogter Eder for Menneskene, thi de vil stille Eder for Retten og pidske Eder i deres Synagoger, og I skal stilles for Konger og Fyrster for min Skyld, dem og Hedningerne til et Vidnesbyrd, men naar de stiller Eder for Retten, skal I ikke gjøre Eder Bekymring for hvorledes eller hvad I skal tale, for det skal gives Eder i samme Time, thi det er ikke Eder, der taler, men Eders Faders Aand, som taler i Eder. Frygter dem altsaa ikke, thi Intet er skjult, som ikke skal komme for Lyset, og Intet er hemligt, uden det skal blive bekjendt; og frygter ikke for dem, der slaar Legemet ihjel, men ikke kan ihjelslaa Sjælen, men frygter snarere ham, der kan ødelægge baade Sjæl og Legeme i Gehenna. Sælges ikke to Spurve for en Skilling, og ikke en af dem falder til Jorden uden Eders Faders Villie, men paa Eder er endog alle Hovedhaar talte, I er mere værd end mange Spurve. Hver der vedkjender sig mig for Menneskene, ham vil jeg da vedkjende mig for min himmelske Fader, men hvem der fornægter mig for Menneskene, ham vil jeg ogsaa fornægte for min himmelske Fader.

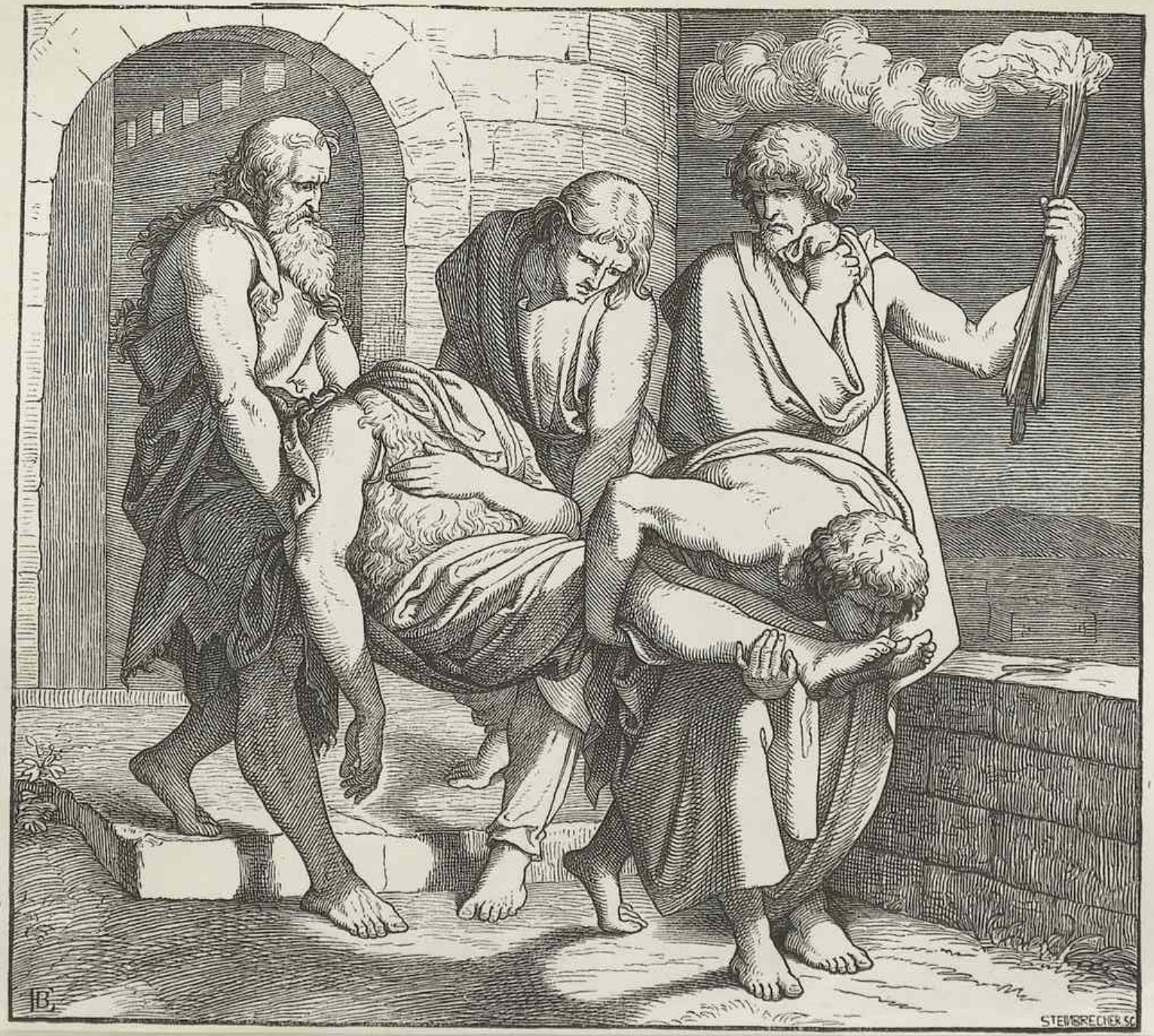
29. Johannes den Døber halshugges. Matt. 11. 14. Mark. 6.

Paa denne Tid havde Herodes Antipas ladet fængsle Johannes den Døber, fordi han havde været saa dristig at sige ham rent ud, at han gjorde Synd i at leve med Herodias, sin egen Broder Filips*) Hustru, og som nu Johannes sad i Fængsel og hørte tale om Kristi Gjerninger, sendte han to af sine Disciple til ham og lod ham spørge: Er det Dig, der skal komme, eller skal vi vente en Anden? Underligt var det nu ikke, om Johannes, da han i sin Ensomhed hørte tale om hvad han tog sig for, hvem man kaldte Fraadser og Dranker, Tolderes og Synderes Ven, kunde vakle et Øieblik i sin Tro paa Jesus, men Herren svarede blot: Gaar hen og fortæller Johannes hvad I hører og ser: Blinde ser op, og Halte gaar, Spedalske renses, og Døve hører, Døde staar op og Julebud forkyndes for Fattigfolk — og salig er den, der ikke forarges over mig. Men da nu Sendebuddene var gaaet bort, begyndte Jesus at tale til Folket om Johannes: Hvad gik I ud i Ørknen at se: mon et Rør, der svajer for Vinden? Eller hvad gik I ud at se: mon et Menneske i bløde Klæder? De,

*) Ikke Fjerdingsfyrstens, se Side 157 i den gamle Pagt.

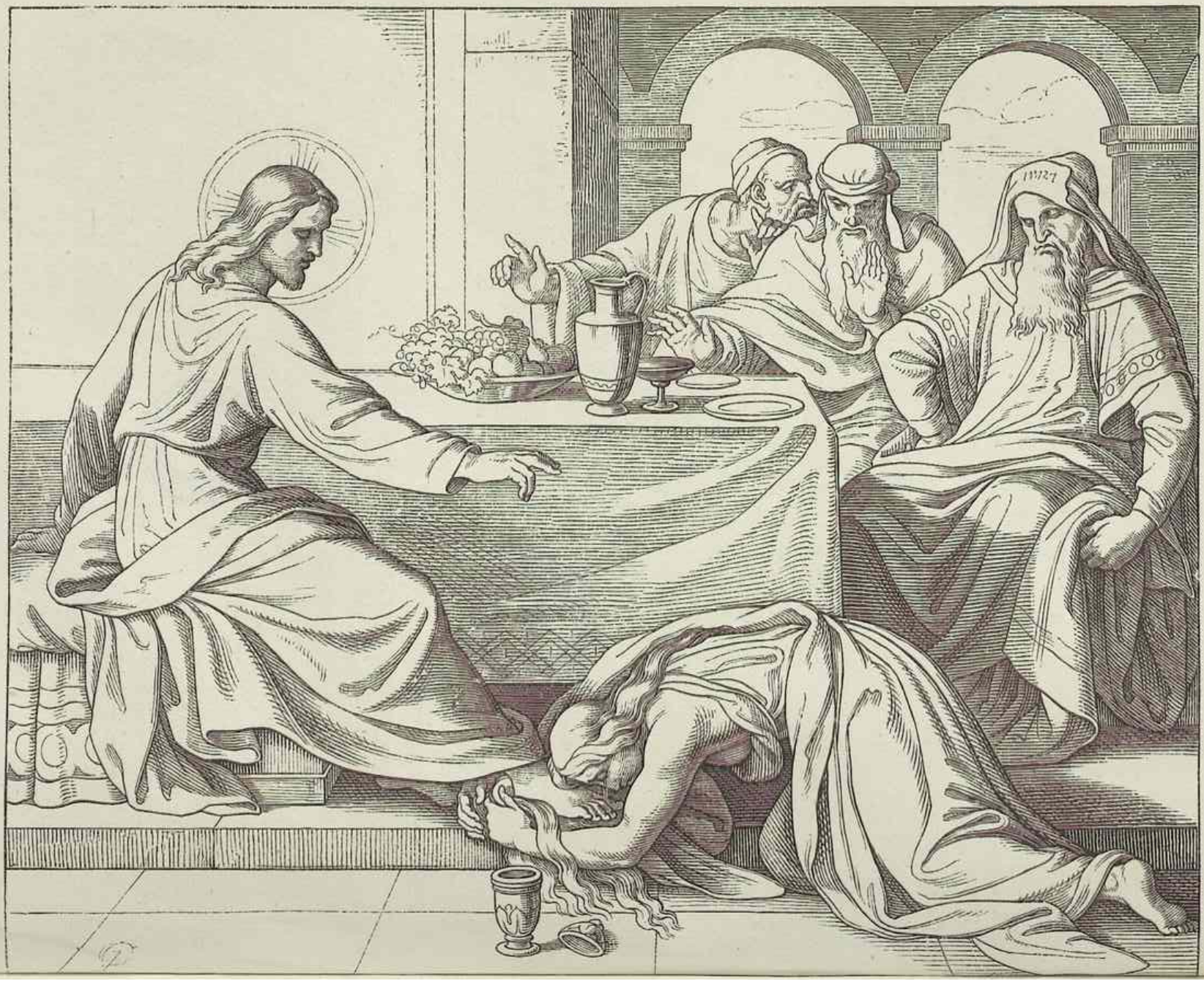
der bære bløde Klæder, er jo i Kongernes Gaarde. Eller hvad gik I ud at se: en Profet? ja, siger jeg Eder, og Mere end en Profet, thi ham er det, om hvem der staar skrevet: Se, jeg udsender min Engel for dit Aasyn, ham som skal berede din Vej foran Dig. Jeg siger Eder for Sandhed: blandt Kvindefødte er Ingen opstaaet større end Johannes den Døber, men den Mindste i Himmerige er større end ham. Men fra Johannes den Døbers Dage indtil nu gjøres der Vold paa Himmerige, og Voldsmænd tage det som Rov, thi alle Profeterne og Loven spaaede lige til Johannes, og vil I tage imod det, saa er han Elias, der skulde komme. Den der har Øren at høre med, han høre! Men med hvem skal jeg sammenligne denne Slægt? den ligner Drenge, der sidde paa Torvene og raabe til deres Stalbrødre: Vi fløjtede for Jer, og I dansede ikke, vi sang Sørgesange for Eder, og I slog Jer ikke for Brystet. Thi Johannes kom, han hverken aad eller drak, og man siger: han er jo besat! Menneskets Søn kom, han æder og drikker, og man siger: se hvilken Fraadser og Dranker, Tolderes og Synderes Ven! Men Visdommen er retfærdiggjort af sine Børn.

Nu sad da Johannes i Fængsel, til Herodias fik Lejlighed til at faa ham taget af Dage, hvad der i nogen Tid ikke vilde lykkes, eftersom Herodes vidste, at han var en hellig Mand, og var bange for at forgribe sig paa ham, baade af den Grund og for Folkets Skyld, der ærede ham som en Profet. Omsider traf det sig, at Herodes højtideligholdt sin Aarsdag med et Gjæstebud for alle de Store, ved hvilken Lejlighed Herodias' Datter kom ind og dansede for Gjæsterne og behagede Kongen i den Grad, at han bød hende forlange, hvad hun vilde, ja gjorde hende sin Ed paa, at han vilde give hende hvadsomhelst hun begjærede, ligetil Hælvten af hans Rige. Da gik Pigen ud og spurgte sin Moder, hvad hun skulde begjære, men Herodias svarede: Johannes den Døbers Hoved! og paa Øjeblikket gik Pigen ind til Kongen og sagde til ham: Giv mig strax Johannes den Døbers Hoved paa et Fad! Begjæringen vandt just ikke Kongens Behag, men dog besluttede han at bevilge den, for sin Eds Skyld, og for Gjæsternes Skyld, der havde hørt paa det Hele; sendte altsaa en Drabant ned i Fængslet og lod Johannes halshugge, hvorpaa hans Hoved blev baaret til Pigen paa et Fad, men hun bragte det til sin Moder. Johannes' Disciple begrov hans Lig og meldte Jesus hvad sket var; men da Herodes hørte tale om Jesu store Gjerninger, sagde han: Det er Johannes den Døber, der er staaet op fra de Døde; derfor virker Kræfterne i ham.


STEINBRECHER SC

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



30. En Synderinde salver Jesu Fødder. Luk. 7.

Engang bad en af Farisæerne Jesus tilbords, og han tog mod Indbydelsen, men som man nu sad og spiste, havde en syndig Kvinde der i Byen faaet at vide, at Herren var til Gjæst hos Farisæeren, og tog en Alabaster-Krukke med Salve i, stillede sig bag ved ham og begyndte at væde hans Fødder med sine Taarer og tørre dem med sit Hovedhaar, og hun kyssede hans Fødder og salvede dem. Da Farisæeren saae det, tænkte han ved sig selv: Var han en Profet, vilde han vel vide, hvem den Kvinde er, der rører ved ham, og af hvad Slags Folk, thi hun er en Synderinde. Da tog Jesus til Orde og sagde til Farisæeren: Simon jeg har Noget at sige Dig. Han svarede: Tal, Lærer! og Jesus vedblev: En Mand, der laante Penge ud, havde to Skyldnere, den ene skyldte ham fem hundrede Denarier, den anden halvhundrede; men da de Intet havde at betale ham med, gav han dem det efter begge to. Sig mig nu: hvem af dem vil vel elske ham højest? Simon svarede: Jeg tænker mig, den hvem han gav mest efter. Rigtigt! svarede Jesus. Derpaa vendte han sig mod Kvinden og sagde til Simon: Ser Du denne Kvinde: jeg kom ind i dit Hus, og Du gav mig ikke Vand til mine Fødder, men hun vædede dem med Taarer og tørrede dem med sine Haar, Du gav mig intet Kys, men siden hun kom ind, har hun ikke hørt op med at kysse mine Fødder, Du salvede ikke mit Hoved med Olie, men hun mine Fødder med Salve. Desaarsag, siger jeg Dig, er hendes mange Synder tilgivne, eftersom hun elskede meget, men hvem Lidet er forladt, han elsker lidt. Og han sagde til hende: Dine Synder er dig forladte. Da begyndte Gjæsterne at sige til hinanden: Hvem er han, som endog tilgiver Synder? men Herren sagde atter til Kvinden: Din Tro har frelst Dig, gaa bort i Fred!

Toner af Berggreen og Th. Fenger.

Med sin Alabaster-Krukke,
Fuld af Salve dyrebar,
Hun, som maatte skamfuld sukke:
Herre, ynkes! Herre spar!
Kom, med Hjertet sønderknuset,
Ind i Farisæer-Huset,
Hvor tilbords den Rene sad!

Synderinden kom med Rødme,
Krukken brat hun sønderbrød,
Salven dyrebar med Sødme
Over Herren hun udgjød,
Lod og sine Taare-Strømme
Herrens Fødder oversvømme,
Tørred med sit Hoved-Haar!

I min Barm, som denne Kvinde,
Hjertet føler Banghed stor,
Sniger, som den Synderinde,
Sig til Dig ved Naadens Bord,
Rødmer, blegner, føler Vaanden,
Eftergjør det Alt i Aanden,
Sukker: Herre, ynkes, spar!

Som min Gud jeg Dig vil dyrke,
Som en Sol for mig oprind;
I min Sjæl er Mulm og Mørke,
Midnat uden Maane-Skin,
Se dog til mig fra det Høje!
Spejle sig dit Sole-Øje
I min stille Taare-Flod!

Himlen sig til Jorden bukked,
Dengang Du blev Støvets Søn,
Bøj Dig nu til Hjerte-Sukket,
Øre dit til Angers Bøn!
Dine Fødder jeg med Glæde
Vil i dine Fodspor væde,
Tørre med mit Hoved-Haar!

For din Røst i Kvæld fuldbange,
Skjulte sig, i Paradis,
Eva med de Lokker lange,
Jeg dem giver nu til Pris,
Mig ej mer jeg vil undskylde,
Men med al min Konst forgylde
Korset paa din Konge-Vej!

Laa Du under Moder-Hjerte,
Har Du diet Moder-Bryst,
Kjender Du og Kvindens Smerte,
Kvinde-Hjertets Liv og Lyst!
O, Marias Søn, Du Bolde,
Døm mig ej med Læber kolde,
Skjul mig i din Kjærlighed.

31. Jesus helbreder det otte og tredive Aars syge Menneske. Joh. 5.

I Jerusalem, i Nærheden af Faareporten, var der en Dam, kaldet Betesda*), og tæt ved den fem Buegange, der laa fulde af syge Folk, baade Blinde og Halte og Lamme, thi paa visse Tider steg en Engel ned og satte Vandet i Dammen i Bevægelse: hver Syg, der da steg først ned deri, blev uden videre helbredet. Nu skete det engang, da Herren var i Jerusalem paa en Højtidsdag, at han saae et Menneske ved Betesda, som havde været syg i otte og tredive Aar; som Jesus nu vidste det, spurgte han ham, om han havde Lyst til at komme sig, og Mennesket svarede: Jeg har Ingen, som kan kaste mig i Dammen, naar Vandet sættes i Bevægelse, men idet jeg kommer til, gaar en Anden i det forend jeg. Staa op, svarede Jesus, tag din Seng og gaa! og strax blev Mennesket rask og gjorde som ham blev befalet; men nu var det just Sabbat, og Jøderne lod den Helbredede vide: Det er Sabbat, Du har ikke Lov at gaa med din Seng. Han undskyldte sig med, at den, der havde helbredet ham, havde befalet ham det; nu vilde de vide, hvad det vel var for et Menneske, der havde turdet understaa sig til Sligt, men den Helbredede kunde ikke sige dem det, thi Jesus var strax gaaet til Side. Imidlertid traf Herren siden Manden i Templet og sagde til ham: Se nu er Du bleven frisk, synd nu ikke mere, at der ikke skal ramme Dig noget Værre! og strax gik Mennesket hen og mældte Jøderne, hvem det var, der havde hjulpet ham. Desaarsag forfulgte da Jøderne Jesus, og da han svarede dem: Min Fader arbejder lige til nu, og jeg arbejder med! blev de end ivrigere efter at slaa ham ihjel, fordi han ikke lod det bero ved Hellig-Brøde, men kaldte endog Gud sin egen Fader og sig selv Gud lig. Da svarede Jesus dem: Sandelig, sandelig siger jeg Eder: Sønnen kan

*) Naadens Hus.

Intet gjøre af sig selv, kun hvadsomhelst han ser Faderen gjøre, thi hvad han gjør, det gjør og Sønnen paa samme Vis; thi Faderen elsker Sønnen og viser ham Alt hvad han selv gjør, og skal vise ham større Gjerninger end disse, for at I skal forundre Eder, thi ligesom Faderen opvækker de Døde og gjør levende, saaledes gjør og Sønnen levende hvem han vil. Thi ikke heller dømmer Faderen Nogen, men hele Dommen har han givet Sønnen, for at Alle skal ære Sønnen ligesom Faderen: hvem der ikke ærer Sønnen ærer ej heller Faderen, der sendte ham. Sandelig, sandelig siger jeg Eder: den der hører mit Ord og tror den, der sendte mig, har et evigt Liv og kommer ikke til Doms, men er gaaet over fra Døden til Livet. Sandelig, sandelig siger jeg Eder: der kommer en Time og er alt nu, da de Døde skal høre Guds Søns Røst, og de der hørte den skal leve, thi ligesom Faderen har Liv i sig selv, saaledes har han og givet Sønnen at have Liv i sig selv, og han har ogsaa givet ham Magt til at fælde Dom, fordi han er Menneskets Søn. Forundrer Eder ikke herover, thi der kommer en Time, hvorpaa alle de, der ligger i Gravene, skal høre hans Røst og gaa ud, saa de der gjorde Godt staar op til Livet, men de der gjorde Ondt staar op til Dommen.

32. Jesus mætter 5000 Mand og gaar paa Vandet. Joh. 6. Matt. 14.

Efterat Jesus havde faaet at høre, hvorledes Herodes Antipas havde ladet henrette Johannes den Døber, gik han ombord paa et Fartøj, satte over paa den anden Side af Genesarets Sø og søgte ud i Ørknen med sine Disciple, men som Folk fik det at vide, fulgte de efter og flokkedes om ham. Og Herren ynkedes over dem, thi de gik som Faar uden Hyrde, og han forkyndte dem Guds Ord og helbredede deres Syge, men da det nu lakkede ad Aften, gik hans Disciple hen til ham og bad ham lade Folkene gaa, at de kunde søge hen til Landsbyerne, og faa sig Noget at leve af. Det behøves ikke, svarede Herren, giv I dem Noget at spise! Da nu Filip, paa Herrens Spørgsmaal, hvor de vel skulde faa Brød at kjøbe, svarede, at for 200 Denarier kunde man ikke faa saa meget, at der kunde blive en Smule til Hver, bemærkede en Anden af Apostlene, Andreas, Peters Broder, at her var jo rigtignok en lille Dreng, der havde fem Bygbrød og to smaa Fisk; men, lagde han til, hvad er vel det til saa Mange! Men Herren bød: Lad Folkene sætte sig ned! — og de lejrede sig i Græsset, fem tusinde Mænd, foruden Kvinder og Børn — tog dernæst Brødene og Fiskene, lyste Velsignelse over dem og delte dem ud blandt Disciplene, men Disciplene igjen blandt Mængden, og Alle blev mætte. Derefter sagde

Herren til sine Disciple: Saml nu Stykkerne, der blev tilovers, at der Intet gaar til Spilde! og de gjorde som han bød og fik tolv Kurve fulde af Levninger af de fem Brød, men som Folket saae det Underværk, raabte de: Det er i Sandhed Profeten, der kommer til Verden! og vilde grebet Jesus for at udraabe ham til Konge, men Herren kjendte deres Tanker og gik af Vejen for dem.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Hvor i en Ørk skal kjøbes Brød,
Vidste Vorherre alene;
Da han var selv i Hungersnød,
Fristeren bød ham kun Stene;
Brødene fem til Middagsbord
Gav ham en Dreng for gode Ord,
Men hvad var det blandt saa Mange!

Verden er for hver Sjæl en Ørk,
Øde paa Mad og paa Drikke,
Og har til Udsigt Døden mørk,
Om man er syg eller ikke,
Dog har Vorherre med sit Ord
Dækket i Ørk et Nadverbord,
Rigt til utallige Sjæle!

Dem har bespist det ene Brød,
Dalet fra Himlen til Mulde,
Levnet er af hvad Alle nød
Mere end tolv Kurve fulde;
Herren har sagt: den Mad fuldsær
Kun er for Mund Umagen værd,
Sjæle den mætter for evig!

Nu befol Herren sine Disciple at gaa ombord og sejle hjem, men selv blev han tilbage og gik op paa et Bjerg for at gjøre sin Bøn. Disciplene havde Modvind, det blæste stærkt, og Søen gik højt, saa det holdt haardt for dem at naa til Land, men ved den fjerde Nattevagt kom Jesus gaaende over Søen, som vilde han gaaet dem forbi, og da de saae det Syn, troede de, det maatte være et Spøgelse, og gav sig til at skrige af Skræk. Strax talede Herren til dem, bad dem være ved godt Mod og lade Frygten fare, eftersom det var ham, og da Peter hørte det, sagde han: Er det Dig, Herre, saa befal mig at komme hen til Dig over Vandet! Ja, kom! gav Herren til Svar, og nu steg Peter ud af Skibet og gik hen til ham; dog, som han saae det haarde Vejr blev han bange og begyndte at synke, men lige saasnart han kaldte paa Jesus og raabte: Frels mig, Herre! udrakte Herren sin Haand og greb fat paa ham, med de Ord: Hvorfor tvivlede Du vel, Du Svage i Troen! og traadte ind med ham i Fartøjet, medens Stormen lagde sig, og de der var ombord faldt ned for Herren og bekjendte: Du er i Sandhed Guds Søn!

Næste Dag, som hele den Sværm, der havde fulgt Herren hinsides Søen, mærkede, at han og hans Disciple var borte, gik de ombord paa nogle Fartøjer fra Tiberias, der havde lagt til i Nærheden af det Sted, hvor Jesus havde gjort Underværker med Brødene, og satte over til Kapernaum for at lede efter ham. Og da de traf ham

derovre, spurgte de ham: Rabbi, naar kom Du hertil? — thi de vidste, at Jesus ikke var sejlet med sine Disiple, og at der ikke havde ligget andre Fartøjer paa den østre Side, end det hvormed Disiplene var taget afsted. Jesus svarede dem: Sandelig, sandelig siger jeg Eder: I ledte ikke efter mig, fordi I saae Tegn, men fordi I aad af Brødene og bleve mætte. Arbejder ikke for den Mad, der forgaar, men for den, der varer ved til et evigt Liv, som Menneskets Søn skal give Eder, thi ham har Faderen, Gud, beseglet! Da spurgte de: Hvad skal vi da gjøre for at ove Guds Gjerninger? Jesus svarede: Det er Guds Gjerning, at I tror paa den, han udsendte.

33. Jesu Disiple plukker Ax. Matt. 12.

Engang gik Jesus paa en Sabbatsdag med sine Disiple gjennem en Kornmark, og Disiplene, som var blevet hungrige, begyndte at plukke Ax og gnide dem mellem Hænderne og spise af Kornet. Det saae nogle Farisæer og sagde til ham: Se, dine Disiple gjør hvad der er utilladeligt paa Sabbaten. Men Jesus svarede: Har I aldrig læst hvad David gjorde, da han og hans Følgesvende var hungrige, hvordan han da gik ind i Guds Hus og aad af Skuebrødene, som det hverken var ham eller hans Følge tilladt at æde, men Præsterne alene; eller har I ikke læst i Loven, at Præsterne bruger Sabbaten som Hverdag i Templet og synder dog ikke! men jeg siger Eder, at her er En, der er større end Templet. Dog, havde I forstaaet, hvad det betyder: jeg vil Barmhjertighed, men ikke Offer*), saa havde I ikke fordømt de Ufkyldige. Thi Menneskets Søn er Sabbatens Herre. Og han lagde til: Sabbaten blev til for Menneskets Skyld, og ikke Mennesket for Sabbatens.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Gud ikke for Sabbatens Skyld
Adam gav Liv af sin Aande,
Men det var just for Adams Skyld,
Hvile Han gav efter Vaande,
Menneske først, som Hovedsag,
Arbejde først, saa Hviledag,
Da er Sabbaten velsignet.

Hvem tør med Gud vel drive Spot,
Sige om en af Hans Dage:
Den er for god til Arbejd godt,
Er kun til Menneske-Plage,
Oxe og Asen vel man maa
Frelse den Dag fra at forgaa,
Men ikke Næsten i Fare!

Søndagen er Guds Arbejdsdag,
Da Han sin Sol lader skinne
Syvfoldig af Hans Velbehag,
Lægedoms-Lys for de Blinde;
Hele Guds Folk med Ord og Id
Priser Ham da for Naadens Tid,
Synger om Saligheds-Dagen!

*) Hos. 6, 6.

34. Jesus helbreder et Menneske med en visfen Haand. Matt. 12.

Derefter gik han ind i deres Synagoge; der var just et Menneske med en visfen Haand. Da søgte Farisæerne Lejlighed til at sværte Jesus og spurgte ham desaarsag: Er det vel tilladt at helbrede paa Sabbaten? Men han svarede: Hvem er der vel iblandt Eder, som har et Faar og ikke tager fat og trækker det op, hvis det falder i et Hul paa Sabbaten. Derpaa bød han den syge Mand træde frem midt iblandt dem og spurgte: Hvad er vel tilladt paa Sabbaten, at gjøre Godt eller at gjøre Ondt, at frelse Liv eller slaa ihjel? men Ingen svarede ham; da saae han om paa dem, i Vrede og Bedrøvelse over deres haarde Hjerter, og sagde derpaa til den Syge:Ræk din Haand frem! og som han rakte sin Haand frem, blev den saa sund som den anden. Og Farisæerne gik ud og raadførte sig med hinanden, om at faa taget ham af Dage, men Herren kjendte deres Anslag og drog hen et andet Sted. — Og som han engang var ifærd med at undervise Folket, kom der En og sagde til ham, at hans Moder og hans Brødre stod udenfor og ønskede at faa ham i Tale. Men Herren svarede: Hvem er vel min Moder, og hvem er mine Brødre? og han pegede paa sine Disciple og vedblev: Se, der er min Moder, og der er mine Brødre, thi hvem der gjør min Faders Villie, som er i Himlen, han er min Broder og Søster og Moder.

35. Sædemanden. Matt. 13.

Samme Dag sad Herren ved Søen, og der samlede sig mange Mennesker om ham, hvorfor han gik ombord paa et Skib og satte sig ned og underviste Folket, som blev staaende paa Stranden. Og Herren talede til dem i Lignelser og begyndte saaledes: En Sædemand gik ud at saa, og som han saaede, faldt Noget ved Vejen, og Fuglene kom og aad det op, eller det traadtes under Fødder. Andet faldt paa stenet Grund, hvor der ikke var meget Jord, og løb hurtig i Vejret, siden det ikke havde dyb Jord, men da Solen stod op, svedes det af og visnede, fordi det ikke havde Rod. Andet faldt blandt Torne, og Tornene voxte op og kvalte det; men Andet faldt i god Jord og gav Grøde, Noget hundrede Fold, Noget tresindstyve Fold og Noget tredive Fold. Den der har Øren at høre med, han høre! Da gik hans Disciple hen til ham og spurgte: Hvorfor taler Du til dem i Lignelser? Han svarede: Fordi det er givet Eder at kjende Himmerigets Hemligheder, men ikke givet dem, thi hvem der har, ham gives, saa han faar fuldt op, men hvem der ikke har, fra ham tages ogsaa det han har. Men derfor taler jeg til dem i Lignelser,

fordi de dog ikke ser, naar de ser, og dog ikke hører eller forstaar, naar de hører, og Esajas Spaadom opfyldes paa dem, saa lydende: I skal høre og ikke forstaa, og se og ikke skue. Thi dette Folks Hjerte er blevet mæsket, og de hørte tungt med deres Øren, og deres Øine faldt sammen, for at de ikke skulde se med Øinene og høre med Ørene og forstaa i Hjertet og omvende sig, og jeg skulde helbrede dem*). Men Eders Øine ere salige, fordi de ser, og Eders Øren, fordi de hører, thi jeg siger for Sandhed, at mange Profeter og Retfærdige attraaede at skue hvad I ser og skuede det ikke, og at høre hvad I hører og hørte det ikke. Saa hører da I Lignelsen om Sædemanden: Overalt, hvor En hører Rigets Ord og forstaar det ikke, kommer den Onde og røver hvad der er saaet i hans Hjerte — det er hvad der blev saaet ved Vejen. Men hvad der blev saaet paa Stengrund er den der hører Ordet og strax griber det med Glæde, men har ingen Rod i sig, men holder blot ud en Stund, saa naar der kommer Trængsel eller Forfølgelse for Ordets Skyld, forarges han strax. Men hvad der blev saaet blandt Torne er den der hører Ordet, og det bliver kvalt af Bekymring for dette Liv og af Rigdoms Forførelse, saa det bliver ufrugtbart. Men hvad der blev saaet i god Jord er den der hører Ordet og fatter det, saa det bærer Frugt og giver Noget hundrede, Andet treſindstyve og Andet tredive Fold. Endvidere sagde han: Med Guds Rige gaar det, som naar et Menneske strør Sæden ud i Jorden, sover om Natten og staar op om Dagen, og Sæden skyder op og vorer, han ved ikke selv hvordan; thi Jorden bær Frugt af sig selv, først Græs, saa Ax, saa fuld Hvede i Aret. Men naar Kornet er modent, sender han strax Len derhen, siden Høsten er for Haanden.

Tone: Jeg ved et evigt Himmerig.

En Sæde-Mand gik ud at saa,
Og strøede rundt med begge Hænder,
For overalt det skulde naa,
Imellem begge Ager-Ender!

Der faldt Endel paa Alfar-Vej,
Hvor ingen Sæd kan fæste Rødder,
Hvad Luftens Fugle raned ej,
Det traadtes under Heste-Fødder!

Der faldt Endel i Jordlag tyndt,
Som Solen alt i Blad forbrændte,
Saa Væxten, pludselig begyndt,
Med Visning hovedkulds sig endte!

Der faldt Endel i Tjørne-Krat,
Kom op, men havde Kaar fuldtrange,
Thi i sin Vext blev Straa forsat,
Og Axene blev hartad svange!

Men Resten faldt i Venne-Vold,
I Muld-Jord god, den favnedybe,
Den Ypperste gav hundred Fold,
Den Voveste gav ti og tyve.

*) Esajas 6, 9. 10.

Den samme Skjæbne og Guds Ord
Har under alle Himmel-Egne,
Saamange Slags, som der er Jord,
Er der og Hjerter allevegne!

Hvor Hjertet er som Alfarvej,
Saa steenhaardt og saa ligegyldigt,
Der Troen sig indfinder ej,
Men Ordet er deri uskyldigt.

Hvor Hjertet vel som Vox er blødt,
Men dog til Verden solgt i Grunden,
Naar Verden truer, flux er dødt
Det Haab, der leved kun i Munden!

Hvor Hjertet vel er halvvejs godt,
Men delt foroven og forneden,
Der tornekrones Ærens Drot,
Thi halte kan ej Kjærligheden!

Hvor Hjertets Lyst er Liv og Fred,
Som Perlen, der for Alt maa kjøbes,
I Tro og Haab og Kjærlighed
Det Maal opnaas, hvortil der løbes!

Med Grad-Forskjel i Herlighed,
Vor Faders Hus har Sale mange,
Men overalt er Liv og Fred,
Og evigsøde Fryde-Sange!

36. Klinten mellem Hveden. Matt. 13.

Ogsaa fortalte han dem en anden Lignelse, saa lydende: Himmerige lignes ved en Mand, der saaede god Sæd i sin Ager, men medens Folkene sov, kom hans Fjende, saaede Klinte midt imellem Hveden og gik bort. Som nu Kornet skjød op og bar Frugt, kom ogsaa Klinten tilsyne, og Husbondens Tjenere gik hen til ham og spurgte: Herre, Du saaede jo god Sæd i din Ager, hvor kommer da Klinten fra? Han svarede: Det har en Fjende gjort. Da spurgte Tjenerne: Vil Du have, at vi skal gaa hen og luge den af? men han svarede: Nej, for at I ikke, medens I luger Klinten af, skal rykke Hveden op med det Samme. Lad dem nu begge vore sammen til Høsten; naar saa den kommer, siger jeg til Høstfolkene: Saml nu først Klinten og bind den i Knipper til at brændes og saml saa Hveden til min Lade!

Tone: Nu velan, vær frisk tilmode.

Godt og Ondt i Lys og Mørke,
Liv og Død og Sandt og Løgn,
Strides som med lige Styrke
Hver en hellig Dag og søgn;
Tages Sagen op fra Rod,
Overherren ejegod,
Under Sol og over Mulde,
Drages med den Ondskabsfulde.

Sandhed selv, som er tillige
Lys og Liv fra Evighed,
Lærer os, hvad disse Krige
Allerbedst kan lignes ved,
Peger paa to Sædemænd,
Paa sig selv og Løgneren,
Hver har saaet Sit herneden,
Klinten gror omkaps med Hveden.

Sandhed saaed Godt til Livet,
Løgnen saaed Ondt til Død!
Engle selv det ej er givet
Bod at raade paa den Nød,
Sandhed selv har svaret nej,
Luges af kan Klinten ej,
Thi det ene med det andet
I hvert Bryst er sammenblandet.

Godt og Ondt og Lys og Mørke,
Sandt og Løgn og Liv og Død,
I hvert Hjerte prøve Styrke,
Farligt er det Sammen-Stød,
Stærkest synes tit paa Jord
Mørkets Æt med Løgn og Mord,
Løfte dog paa Sejers-Livet
Sandhed Lysets Børn har givet.

Som for Trolde Lyn og Torden,
Er for Løgn hvad Gud har sagt:
Som et Hvedekorn i Jorden
Sandhed selv har sig nedlagt,
Voxer op nu trindt paa Jord
I hvert Bryst, som paa ham tror,
Hveden hans ved Verdens Ende
Er fra Klinten let at kjende.

Af Guds Naade det er givet
Jesu Kristi Menighed,
Sandhed der med Lys og Livet
Sig udvikler i Guds Fred,
Hos sit Helgen-Folk vor Drot
Overvinder Ondt med Godt,
Og, som Nat for Morgenrøden,
Flygter for vor Frelser Døden.

Livets Bog har mange Blade,
Snart er dog det sidste vendt,
Hveden samles da i Lade,
Medens Klinten vorder brændt,
Liv og Lys, alt sandt og godt,
Findes evig hos vor Drot,
Mens med Løgnen gaar tilgrunde
I Nid-Mørket alt det Onde.

37. Sennepskornet. Surdejgen. Skatten. Perlen. Fiskergarnet. Matt. 13.

Derefter gav han dem en anden Lignelse: Himlens Rige ligner et Sennepskorn, som en Mand tager og saar i sin Ager: det er vel mindst af alt Sædekorn, men naar det voxer, staar det højere end Urterne og bliver til et Træ, saa Himlens Fugle kommer og bygger Reder i dets Grene. Endnu gav han dem en anden Lignelse: Himlens Rige ligner et Stykke Surdejg, som en Kvinde tager og lægger i tre Skjepper Mel, til det Hele er syret.

Nu lod Jesus Folkene gaa, men da han var kommet i Hus, gik hans Disciple hen til ham og bad ham forklare sig Lignelsen om Klinten imellem Hveden. Jesus svarede: Den der saar den gode Sæd er Menneskets Søn, men Ageren er Verden; den gode Sæd er Rigets Børn, men Klinten er den Ondes Børn, og Fjenden, der saaede den, er Djævlen. Høsten er Verdens Ende, men Høstfolkene er Englene. Som Klinten nu samles og brændes i Ilden, saa gaar det og til ved denne Verdens Ende: Menneskets Søn sender sine Engle ud, og de samler fra hans Rige alle Forargelser og hvem der øver Uret og kaster dem i den gloende Ovn, der skal være Graad og Skjæren Tænder; da skal de Retfærdige skinne som Solen i deres Faders Rige. Hvem der har Øren at høre med, han høre!

Atter ligner Himlens Rige en Skat, der laa skjult i en Ager, og som et Menneske fandt og skjulte, og han gik bort af Glæde derover, solgte Alt hvad han ejede og kjøbte den Ager. Atter ligner Himlens Rige en Handelsmand, der ledte om smukke Perler, men da han fandt en Perle af stor Værdi, gik han bort og solgte Alt hvad han ejede og kjøbte den. Atter ligner Himlens Rige et Fiskergarn, der er kastet ud i Søen, og hvori der sankes af alle Slags, men naar det er blevet fuldt, trækker man det op paa Stranden, samler det Gode i Kar og

kaster det Raadne bort. Saa gaar det til ved Verdens Ende: Englene gaar ud og skiller de Onde fra de Retfærdige og kaster dem i den gloende Ovn, der skal være Graad og Skjæren Tænder! Derpaa sagde Jesus til Disiplene: Forstod I nu alt dette? De svarede: Ja, Herre! Ja, sagde han, derfor ligner hver Skriftklog, der er oplært for Himlens Rige, en Husbonde, der tager Nyt og Gammelt frem af sit Forraadskammer.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Mon ikke her det mindste Frø
End skulde være at finde,
Hvoraf ej blot i Tidens Løb
Kjøkken-Urt god kan oprinde,
Men skal opvoxe Livets Træ,
Som giver Himlens Fugle Læ,
Lyst og til liflig at sjunge!

Frø-Grannet er det Troens Ord
Som alle Kristne bekjende,
Det i vor Frelsers Jesu Navn
Saaes til Dagenes Ende,
Og overalt i Jorden god
Slaar det for Evigheden Rod,
Skyder i Skyen sin Krone.

Grunden er klar, Vorherres Kraft,
Af den Frø-Kornet oplives,
Jorden er hans og Himlen med;
Maa da hans Plantning ej trives!
Hvem kan i nogen Himmel-Egn
Planten forholde Sol og Regn,
Eller Dug-Perlerne klare?

Vox da nu op, du mindste Frø,
Højere end nogen Seder,
Saa i Løvhytten lun og sval
Himmelens Fugle gjør Reder,
Synger om Jord og Himmel ny,
Indtil han dages selv i Sky,
Som er for evig Guds-Ordet!

38. Den rige Landmand. Luk. 12.

Engang, som Folk havde flokket sig om Herren, var der en Mand, som sagde til ham: Lærer, sig dog til min Broder, at han skifter Arv med mig! men Jesus svarede: Menneske, hvem har vel sat mig til at dømme eller skifte mellem Eder! Men derpaa sagde han til Folket: Ser vel til, at I tager Jer i Vare for Gjerrighed, thi Ingens Liv beror paa, at han har Gods tilovers*). Og han fortalte dem en Lignelse: En rig Mands Marker havde baaret godt. Og han tænkte ved sig selv: hvad skal jeg gjøre: jeg har ikke engang Plads til at samle min Høst! Nu ved jeg hvad jeg vil gjøre: jeg vil rive mine Lader ned, og bygge dem større og samle al min Høst og alt mit Gods deri, og sige til min Sjæl: nu har Du Godt i Gjemme for mange Aar, lad nu Hvilen falde paa Dig, æd, drik og vær lystig! Men Gud sagde til ham: Din Taabe, i denne Nat kræves din Sjæl fra Dig, hvem skal da det tilhøre, som Du har faaet færdigt! Saa

*) Eller: Ingen lever af hvad han har tilovers.

gaar det den, der samler Skatte for sig selv, men ingen Rigdom har for Gud.

Derpaa sagde han til sine Disciple: Desaarsag siger jeg dette til Eder: Bekymrer Jer ikke for jert Liv, hvad I skal faa at spise, ej heller for Legemet, hvad I skal faa at klæde Jer i! Livet er mere end Maden og Legemet mere end Klæderne. Lægger Mærke til Ravnene, hvordan de hverken saar eller høster, har intet Fadebur og ingen Lade, men Gud nærer dem. Hvor langt staar ikke I over Fuglene! Men hvem af Eder kan med al sin Plage lægge en Alen til sin Vært; dersom I da ikke engang kan det Ringeste, hvad vil I da plage Jer for Resten! Lægger Mærke til Lilierne, hvordan de voxer, de hverken arbejder eller spinder, men jeg siger Eder: ikke engang Salomo i al sin Herlighed var klædt som en af dem. Men naar Gud klæder Græsset paa Marken saaledes, der staar idag og kastes i Ovnen imorgen, hvor meget mere da Eder, I Svage i Troen! Saa stræber da ikke for hvad I skal æde eller drikke, og bygger ingen Kasteller i Luften, thi alt dette stræber Verdens Folkefærd for, men eders Fader ved, at I trænger dertil. For Resten: stræber for Himlens Rige, og alt dette skal I faa i Tilgift! Frygt ikke, du lille Hjord; thi det har behaget eders Fader at give Eder Riget.

39. Galilæernes Ofring og Taarnet i Siloam. Matt. 13.

Derefter kom der Nogle til Jesus og fortalte ham, hvorledes Pilatus havde ladet nogle Galilæer myrde ved Altret, saa Blod af Mennesker og Offerdyr flød sammen i en Strøm. Jesus svarede: Mener I vel, at disse Galilæer var større Syndere end alle de Andre, der bor i Galilæa, siden den Ulykke ramte dem? Nej, siger jeg Eder, men hvis I ikke omvender Eder, skal I alle omkomme paa samme Vis. Eller mener I, at de Atten, over hvem Taarnet i Siloam styrtede, var større Syndere end alle Andre, der bor i Jerusalem? Nej, siger jeg Eder, men hvis I ikke omvender Eder, skal I Alle omkomme paa lignende Vis. Derpaa fortalte han dem denne Lignelse: En Mand havde et Figentræ, der var plantet i hans Vingaard, og han kom og ledte om Frugter paa det, men fandt ingen. Da sagde han til Vingaardsmanden: Se, nu er det det tredie Aar, at jeg kommer og leder om Frugter paa dette Figentræ, men finder ingen, hug det nu om, hvorfor skal det tage Pladsen op til Unytte! Men Vingaardsmanden svarede: Herre, lad det ogsaa blive staaende i Aar, at jeg kan faa gravet og gjødet omkring det, om det saa maaske kan bære Frugt, hvis ikke kan Du siden lade det fælde.

40. Jesus helbreder den kananajske Kvindes Datter og aabner en Døvs Øren. Matt. 15. Mark. 7.

Som Jesus engang opholdt sig Nord paa i Galilæa og var gaaet ind i et Hus nær ved Tyrus og Sidons Grændser, kom der en kananajsk Kvinde af græsk og syrisk Herkomst, til ham, bønfaldt ham, og sagde: Forbarm Dig over mig, Herre, Davids Søn, min Datter plages ilde af en ond Aand! men han svarede hende ikke et Ord. Da gik hans Disciple hen til ham og sagde: Lad hende gaa sin Vej, hun raaber jo efter os! men Herren svarede dem: Jeg er kun udsendt til de fortabte Faar af Israels Hus! Nu kom Kvinden selv nærmere, kastede sig ned for ham og bad atter: Hjælp mig, Herre! Han svarede: Det er ikke smukt at tage Børnenes Brød og kaste det for Hundehvalpe. Men, svarede hun, ogsaa Hundehvalpe æder jo af de Krummer, der falder fra deres Herrers Bord! og Herren tog Ordet og sagde: Kvinde, din Tro er stor, det ske Dig som Du vil! og hendes Datter var helbredet fra samme Time.

Egen Tone.

Kvindelil! din Tro er stor,
Ske Dig som Du vilde!
I det rige Naadens-Ord
Sprudler Livets Kilde.

Det var Herrens Ord engang
Til den Hedning-Kvinde,
Som, mens Klokkerne har Klang,
Aldrig gaar af Minde.

Det er stadig Herrens Ord
Til hvert Hjertelille,
Naar han ser, dets Tro er stor
Til hans Øjne milde.

Gjerne det ved Hunde smaa
Sig som Kvinden ligner,
Naar kun Smuler det kan faa
Af hvad Gud velsigner.

Smuler af det Livets Brød,
Som fra Himlen kommer,
Det er Lægedom for Død,
Sæd til evig Sommer!

Syng da, Hjerte hvert, som tror
Paa Guds Søn den lille!
Evig Tak for Trøstens Ord:
Ske Dig som Du vilde!

Naar det sker hvad Hjertet vil,
Som er Livets Sæde,
Da er Sorg og Død ej til,
Men kun Liv og Glæde.

Det vil og vor Frelsermand,
Sorg og Død han hader,
Liv og Glæde lover han
Evig hos sin Fader!

Selv er han det Livets Brød,
Hvem deraf vil æde,
Skal indgaa, trods Synd og Død,
Til Vorherres Glæde.

Derpaa gik Jesus ned til Egnen om Genesarets Sø, steg op paa et Bjerg og satte sig der, men Folk strømmede sammen om ham og bragte ham mange Syge, som de lagde ned for hans Fødder, og han helbredede dem alle, saa Folket forundrede sig og priste Israels Gud.

Saaledes blev der ogsaa bragt ham en Døv, der havde ondt ved at tale, og Herren tog ham afsides, lagde sine Fingre i hans Øren, spyttede, rørte ved hans Tunge, saae op mod Himlen, sukkede og sagde: Effata! o: Luk Dig op! og strax aabnedes den Døves Øren, hans Tungebaand løstes, saa han talede ret. Og Herren forbød dem at fortælle det til Nogen, men jo strængere han forbød det, desto ivrigere raabte de det ud, og Folk forbavsedes end ydermere og sagde: Han gjorde Alting vel: de Døve gav han Hørelse og de Maalløse Mæle.

41. **Jesus mætter 4000 Mand.** Matt. 15. 16. Mark. 8.

Som nu store Skarer havde samlet sig om ham, kaldte han sine Disciple til sig og sagde: jeg ynkes over den Mængde Mennesker, thi de har nu været hos mig i tre Dage og har Intet at æde, men lade dem gaa fastende herfra vil jeg ikke, for at de ikke skal forsmægte paa Vejen. Hans Disciple svarede: Hvor skulde vi her i Ørknen faa saa mange Brød, at man kunde mætte den Mængde! Da spurgte Jesus: Hvor mange Brød har I vel? de svarede: Syv, og nogle faa smaa Fisk! og strax bød han Folk lejre sig paa Jorden, tog Brødet og Fiskene, velsignede dem og brød dem og gav dem til sine Disciple, men de uddelte dem igjen til Folket, og de fik alle Mad og bleve mætte, ja samlede syv Fiskekuber fulde af hvad Stykker der blev tilovers, men de der blev bespiste var fire tusinde Mænd foruden Kvinder og Børn.

Derefter kom der Farisæer og Sadducæer til ham for at besnære ham og bad ham vise sig et Tegn fra Himlen, men han svarede dem: Om Aftenen siger I: vi faar smukt Vejr, for Himlen er rød! og om Morgenen siger I: vi faar Storm idag, for Himlen er mørkerød! I Hyklere, paa Himlens Udseende har I Forstand, men paa Tidernes Tegn har I ingen; den onde og troløse Slægt leder om Tegn, men der skal ikke undes den andet end Profeten Jonas' Tegn. Og dermed gik han fra dem.

Siden sagde Herren til sine Disciple: See til, I tager Eder vel i Agt for Farisæers og Sadducæers Surdejg! men nu havde Disciplene just glemt at tage Brød med, da de satte over Vandet og tænkte desaarsag, at han sagde de Ord for den Sags Skyld. Men Jesus vidste godt hvad de tænkte og sagde derfor til dem: I Svage i Troen, hvorfor tænker I dog paa, at I ingen Brød tog med: har I da ingen Forstand, eller mindes I ikke de fem Brød til de fem Tusinde, og hvor mange Kurve I fik fulde, eller de syv Brød til de fire Tusinde,

og hvor mange Fiskekuber I fik fulde; hvor kan I da ikke forstaa, at det ikke var for Brødets Skyld, jeg bad Eder tage Jer i Agt for Farisæers og Sadducæers Surdejg! Da forstod de, at det ikke var Surdejg til Brød, han mente, men derimod Farisæers og Sadducæers Lære.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Hjertelig ynkdes Hyrden god
Over den hungrige Skare,
Ikke fra sig i Ørken lod
Herren dem fastende fare,
Heller han skabde med sit Ord
Midt i den Ørk et Middagsbord
Til firetusinde Munde.

Saa ikke blot for Sjæle-Nød
Herren har Øje og Hjerte,
Øre har han for Suk om Brød,
Medynk for legemlig Smerte,
Blev end til ham os Vejen trang,
Aldrig vor Tid og ej vor Gang
Kom vi dog til at fortryde.

Stammer og Folk paa Jorderig,
Som gik til Herren i Skare,
Dem ikke heller han fra sig
Hjemad lod fastende fare,
Det er at se paa hver en Led
I den saakaldte Kristenhed,
Brød gav dem Herren i Ørken!

42. Jesu Herlighed paa Bjerget. Matt. 17.

Derefter tog Jesus Peter og Brødrene Jakob og Johannes til Side og førte dem op med sig paa et højt Bjerg, og han forvandledes for dem, saa hans Ansigt skinnede som Solen, og hans Klæder blev saa hvide som Sne. Men Apostlene var faldet i Søvn, og som de vaagnede op, saae de Moses og Elias, som aabenbarede sig i Herlighed og talede med Herren om hans Bortgang, der forestod ham i Jerusalem. Da tog Peter Ordet og sagde: Herre, det er bedst, vi bliver her; hvis Du vil, saa vil vi bygge tre Hytter her, en til Dig, en til Moses og en til Elias, thi han var saa forstyrret, at han ikke vidste hvad han sagde. I det Samme han talede de Ord, overskyggedes de af en klar Sky, og en Røst gik ud fra Skyen og sagde: Dette er min elskelige Søn, i hvem jeg finder Velbehag, hører ham! Da Disiplene hørte det, faldt de ned paa deres Ansigter, hel forfærdede, men Jesus traadte hen til dem, rørte ved dem og sagde: Staar op og frygter ikke! og som de opløftede deres Ansigter, saae de Ingen uden ham alene. Derpaa gik de ned ad Bjerget, og Herren befol dem, at de ikke maatte tale om dette Syn, før Menneskets Søn var staaet op fra de Døde, men da de nu spurgte ham, hvorfor der vel stod i Skriften, at Elias skulde komme først, svarede han: Vistnok kommer Elias først og gjør Alting i Stand, men jeg siger Eder, at Elias kom allerede, og de kjendte ham ikke, men handlede med ham efter eget Behag. Da forstod Disiplene, at Herren mente Johannes den Døber.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Tone af Weyse.

Hos Herren paa det Høje
Stod Simon Jonæ-Søn,
Som Solen var hans Øje,
Som Lys hans Klædning skjøn.

Det klang som fjerne Toner
Af Sang og Fløjte-Lyd:
„Min Søn med Glands jeg kroner,
Adlyder ham med Fryd!“

Med Venner fra Guds Bolig
Da Herren skifted Ord,
Om Kors og Død fuldrolig,
Om Seng i sorten Jord!

O, hør mig Drot, Du Kjære,
Udbrød da Simon glad,
O, her er godt at være,
Vi aldrig skilles ad!

O, havde vi kun Skygge,
Var himmelsk her at bo,
Lad Hytter tre os bygge
Til Dig og Venner to!

Vi sidder i det Lave,
Vor Herre over Sol,
Vi sidder mellem Grave,
Han paa sin Faders Stol!

Dog godt er her at være,
Det volder Herrens Ord,
Som virker til hans Ære,
Vidunderlig paa Jord!

Det lyder for vort Øre,
Gjenlyder i vort Bryst,
Da kan vort Hjerte høre
Med Fryd Guds Fader-Røst!

Til Jesu Kristi Ære,
Det tone højt i Sky:
Ja, her er godt at være,
I Herrens Kirke-By!

43. Tempelskatten for Jesus og Peter. Matt. 17.

Nu vandrede de om i Galilæa og imidlertid mindede Herren atter sine Disciple om, at Menneskets Søn skulde falde i Menneskets Vold og dræbes og opstaa den tredie Dag, men som de havde naaet Kapernaum, kom der Skattekrævere til Peter og spurgte ham: Betaler Eders Lærer ingen Tempelskat?*) Jo! svarede Peter, men da han nu traadte ind i Huset, kom Jesus ham i Forkjøbet og sagde: Hvad synes Dig, Simon: af hvem tager Kongerne paa Jorden Told eller Skat, af deres egne Børn, eller af Fremmede? Af Fremmede! svarede Peter. Saa, gjentog Jesus, er Børnene jo fri; men for at vi ikke skal forarge dem, saa gaa hen og kast Krogen ud i Søen og tag den første Fisk der falder: naar Du lukker Munden op paa den, finder Du en Stater, tag den og betal den for mig og for Dig!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Kejseren sidder og kræver Skat,
Regner ej Graad eller Smerte;
Gud, som har al vor Skyld forladt
Beder kun: giv mig dit Hjerte!

Giver Du Herren Hjerte dit,
Da giver Han Dig Hjerte sit.
Himmel og Jord med det Samme.

*) Se 2 Mos. 30, 13.

Giv da din Gud dit Hjerte brat!
Tak, for han det vil begjære!
Kejseren giv saa og hans Skat,
Den kan Du sagtens undvære,
Løverne dør af Sult og Savn,
Fuldtop har Du i Jesu Navn.
Mer end til Dagenes Ende.

Nøjes den Kejser ej med Sit,
Ej med den Mønt, han har slaaet,
Men vil i Mund og Hjerte dit,
Høste, hvad Gud kun har saaet,
Raade for Tro og Tanke din,
Sig da kun frit: den er Guds og min,
Hver nyde Sit efter Løven!

44. Jesus advarer mod at forarge de Smaa. Matt. 18.

Paa samme Tid gjorde Disiplene Herren det Spørgsmaal: Hvem er vel størst i Himlens Rige? Men Jesus kaldte et Barn til sig, stillede det midt iblandt dem og svarede: Jeg siger Eder for Sandhed: hvis I ikke vender om og bliver som Børn, kommer I ingenlunde i Himlens Rige! Og hvem der modtager saadan et Barn i mit Navn, modtager mig, men hvem der forarger en af disse Smaa, af dem der tror paa mig, han havde godt af, at man hængte ham en Møllesten om Halsen og sænkede ham i Havets Dyb. Ve Verden for Forargelser! thi komme maa de nødvendigvis, men ve det Menneske, ved hvem Forargelsen kommer! Men hvis din Haand eller din Fod forarger Dig, saa hug den af og kast den fra Dig, thi det tjener Dig bedre at gaa ind til Livet med en Haand eller Fod, end at kastes i den evige Ild med to Hænder eller to Fødder! og dersom dit Øje forarger Dig, saa riv det ud og kast det fra Dig, thi det tjener Dig bedre at gaa enøjet ind til Livet, end at kastes med to Øjne i det gloende Gehenna. Vogter Eder vel for at forarge en af disse Smaa, thi jeg siger Eder, at deres Engle i Himlen ser bestandig min Faders Aasyn, som er i Himlene, thi Menneskets Søn kom for at frelse det Fortabte. Hvad synes Eder: naar en Mand har hundrede Faar, og et af dem løber vild, forlader han da ikke de ni og halvfemsindstyve paa Bjergene og gaar bort og leder efter det forvildede? og naar det træffer sig, at han finder det, siger jeg Eder for Sandhed, glæder han sig højere over det end over de ni og halvfemsindstyve, som ikke løb vild. Saaledes er det ikke Eders Faders Villie, at en af disse Smaa skal gaa fortabt.

Men naar din Broder forser sig imod Dig, saa sæt ham først i Rette under fire Øjne, lader han sig da sige, saa har Du vundet din Broder, men lader han sig ikke sige, saa tag En eller To med Dig, for at Alt kan blive vidnefast ved to eller tre Mænds Udsagn. Er han da dem overhørig, saa sig det til Menigheden, men er han ogsaa Menigheden overhørig, saa være han Dig som en Hedning og

ALLGAIER & SIEGLE

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Tolder! Jeg siger Eder for Sandhed, at hvadsomhelst I binder paa Jorden er bundet i Himlen, og hvadsomhelst I løser paa Jorden er løst i Himlen. Atter siger jeg Eder, at naar to af Eder enes paa Jorden om at bede om Noget, ihvad det end er, skal de faa det af min Fader, som er i Himlen, thi hvor To eller Tre er samlede til mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.

45. Den ubarmhjertige Tjener. Matt. 18.

Da kom Peter frem med det Spørgsmaal: Herre, hvor tit skal jeg tilgive min Broder, naar han forsynder sig imod mig? mon lige til syv Gange? Nej, siger jeg Dig, svarede Herren, ikke til syv Gange, men til syv Gange halvfjerdstyve. Derfor sammenlignes Himlens Rige med en Konge, der vilde holde Regnskab med sine Tjenere, men da han begyndte, førte man en Mand frem for ham, der skyldte ham ti tusinde Talenter*). Og da han Intet havde at betale med, bød hans Herre, at man skulde sælge ham med Kone og Børn og Alt hvad han ejede, til Afdrag paa Gjælden. Da faldt Tjeneren ned for ham og raabte: Hav Taalmodighed med mig, Herre, saa vil jeg betale Dig det Altsammen! og Herren ynkedes over ham, lod ham gaa og gav ham Gjælden efter. Men som nu den samme Tjener gik bort, traf han paa en af sine Medtjenere, der skyldte ham hundrede Denarier**), og han greb ham, som vilde han kvæle ham, og raabte: Betal mig, saa sandt Du er mig Noget skyldig! Da faldt hans Medtjener ned for ham og sagde: Hav Taalmodighed med mig, saa vil jeg betale Dig det Altsammen! men det vilde han ikke, men gik hen og lod ham kaste i Fængsel, til Gjælden var afgjort. Dog, da hans Medtjenere saae hvad der gik for sig, blev de saare bedrøvede og gik hen og fortalte deres Herre Alt hvad der havde tildraget sig, og Herren kaldte Tjeneren for sig og sagde til ham: Din onde Tjener, al din Gjæld eftergav jeg Dig, da Du anraabte mig: burde da ikke ogsaa Du have forbarmet Dig over din Medtjener, som jeg forbarmede mig over Dig! Og Herren var vred og gav ham i Bødlernes Vold, indtil han betalte Alt hvad han var skyldig: saaledes vil ogsaa min himmelske Fader gjøre med Eder, dersom ikke Enhver af Eder af Hjertens Grund tilgiver sin Broder hans Forseelser.

---

*) Omtrent ti Millioner Rigsdaler.

**) En Denarie gjaldt henved 2 Mark, omtrent lige saa meget som en Drakme.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Eftergav jeg Dig al den Gjæld,
Bundløs, jeg havde tilgode,
Skulde ej Du gjort samme Skjel
Næsten, som faldt Dig til Fode!
Var Du mod ham som Sten saa haard,
Friste nu skal Du samme Kaar,
Det er Gjengjældelses-Retten.

Billedlig sagt, men ærlig ment,
Er det, som Lignelsen melder,
Herren har sagt for Alvor rent,
Dommen i Himmerig gjælder;
Faderen, skjønt saa ejegod,
Ham, som ej Næstens Skyld forlod,
Vil ej hans Grumhed forlade.

Øve da Naade og Miskund
Hver, som til Naade mon trænge,
Tænke paa de titusind Pund,
Og paa de hundrede Penge,
Og paa Guds Engle, som med Graad
Mælde Vorherre det Uraad:
Syndere Naaden fornægte!

46. Kvinden grebet i Hor. Joh. 8.

En Morgen gik Herren op til Templet, men som han nu havde sat sig ned og underviste alt Folket, der flokkedes omkring ham, førte Farisæerne og de Skriftkloge en Kvinde frem for ham og sagde: Lærer, denne Kone er grebet i Hor paa fersk Gjerning; nu har vel Moses befalet os i Loven at stene slige Folk, men hvad siger Du? Saaledes spurgte de nu kun for at besnære ham og faa Lejlighed til at føre Klage over ham, thi bod han dem holde sig Loven efterrettelig, kunde det hedde, at han fældte Dødsdom til Trods for Romerne, og dømte han anderledes, at han ringeagtede Herrens Lov; Jesus svarede imidlertid Intet, men bukkede sig ned og skrev med Fingeren paa Jorden. Nu trængte de end ivrigere ind paa ham og gjentog deres Spørgsmaal, men da saae han op og svarede: Den iblandt Eder, der er fri for Synd, kaste den første Sten paa hende! bukkede sig derpaa ned igjen og skrev atter paa Jorden. Opskrev han nu end ikke enhver af Anklagernes egne Synder*), saa slog deres Samvittighed dem dog, saa de listede sig bort, og han blev ene med Konen. Da saae Herren atter op og sagde til Kvinden: Hvor er vel dine Anklagere? fordømte Ingen Dig? Nej, Herre, svarede hun, Ingen! Saa fordømmer jeg Dig ikke heller, svarede Herren, gaa bort, men synd ikke mere!

47. Den Blindfødte. Joh. 9.

Derefter kom Herren med sine Disciple forbi en blindfødt Tigger, og Disciplene spurgte ham: Rabbi, hvem har vel syndet, enten han selv eller hans Forældre, siden han er født blind? men Herren svarede: Hverken han eller de, men for at Guds Gjerninger skulde aabenbares

*) Som der staar i nogle Haandskrifter af Johannes Evangelium.

paa ham; jeg bør gjøre hans Gjerninger, der sendte mig, saa længe det er Dag, Natten kommer, da Ingen kan arbejde. Medens jeg er i Verden, er jeg Verdens Lys. Derpaa spyttede han paa Jorden, rørte Dyndet sammen med Spyttet, smurte det paa den Blindes Øjne og sagde: Gaa hen og to Dig i Siloams Dam! og den Blinde gjorde som han bød og kom seende tilbage. Nu spurgte Naboerne og hvem der ellers havde set ham før: Er det ikke ham, der sad og tiggede? Nogle svarede jo, Andre sagde: Nej, men han ligner ham! men selv sagde han: Jo, det er mig! Følgelig spurgte de, hvorledes det da var gaaet til, at han havde faaet sit Syn; og han svarede: En Mand ved Navn Jesus rørte Dynd sammen, smurte det paa mine Øjne og sagde: gaa hen og to Dig i Siloam! og da jeg gjorde det, fik jeg mit Syn. Hvor er han? spurgte de videre. Han svarede: Det ved jeg ikke. Da førte de ham til Farisæerne, der ligeledes spurgte ham, hvorledes han havde faaet sit Syn, og han fortalte dem det, men nu var det just Sabbatsdag den Dag, og strax raabte nogle af Farisæerne: Det Menneske kommer ikke fra Gud, siden han ikke holder Sabbaten! hvorimod Andre indvendte: Hvordan kan vel en Synder gjøre saadanne Tegn? saa nu kom der Splid imellem dem. Altsaa spurgte de den Blindfødte: Hvad siger Du om ham, der aabnede dine Øjne? Han svarede: Han er en Profet. Nu vilde Jøderne ikke tro, at det Menneske virkelig havde været blind og var blevet seende, sendte derfor Bud efter hans Forældre og spurgte dem: Er det jer Søn, om hvem I siger, at han var født blind, hvorledes kan han da nu se? De svarede: At han er vor Søn, det ved vi, og ligeledes, at han er født blind, men hvorledes han nu kan se, eller hvem der har aabnet hans Øjne, det ved vi ikke, han er selv gammel nok, lad ham sige Besked om sig selv! Saaledes talede hans Forældre af Frygt for Jøderne, thi det var allerede blevet vedtaget, at hvem der vilde bekjende, at Jesus var Kristus, skulde udstødes af Synagogen, men nu kaldte Farisæerne atter den Blindfødte frem og sagde til ham: Giv Gud Æren, vi ved, at dette Menneske er en Synder! Han svarede: Om han er en Synder, ved ikke jeg, men Et ved jeg, at jeg, der var blind, kan nu se. Atter spurgte de ham: Hvad gjorde han da ved Dig? hvordan aabnede han dine Øjne? Jeg har jo allerede sagt Eder det, svarede han, og I hørte ikke derpaa, hvorfor vil I da høre det anden Gang? har ogsaa I Lyst til at blive hans Disciple? De svarede: Du er selv hans Discipel, men vi er Moses Disciple, vi ved, at Gud talede til Moses, men om denne ved vi ikke, hvorfra han er. Det er dog underligt, svarede den Blindfødte, at I ikke ved, hvorfra han er, og han har

dog aabnet mine Øjne, men vi ved, at Gud ikke hører Syndere, men hvis Nogen er from og gjør hans Villie, ham hører han. Aldrig i Evighed har man hørt, at Nogen har aabnet en Blindfødts Øjne; var han ikke kommet fra Gud, kunde han Intet gjøre. Da raabte de: I Synder er Du født hel og holden, og Du vil lære os! og dermed kastede de ham ud*).

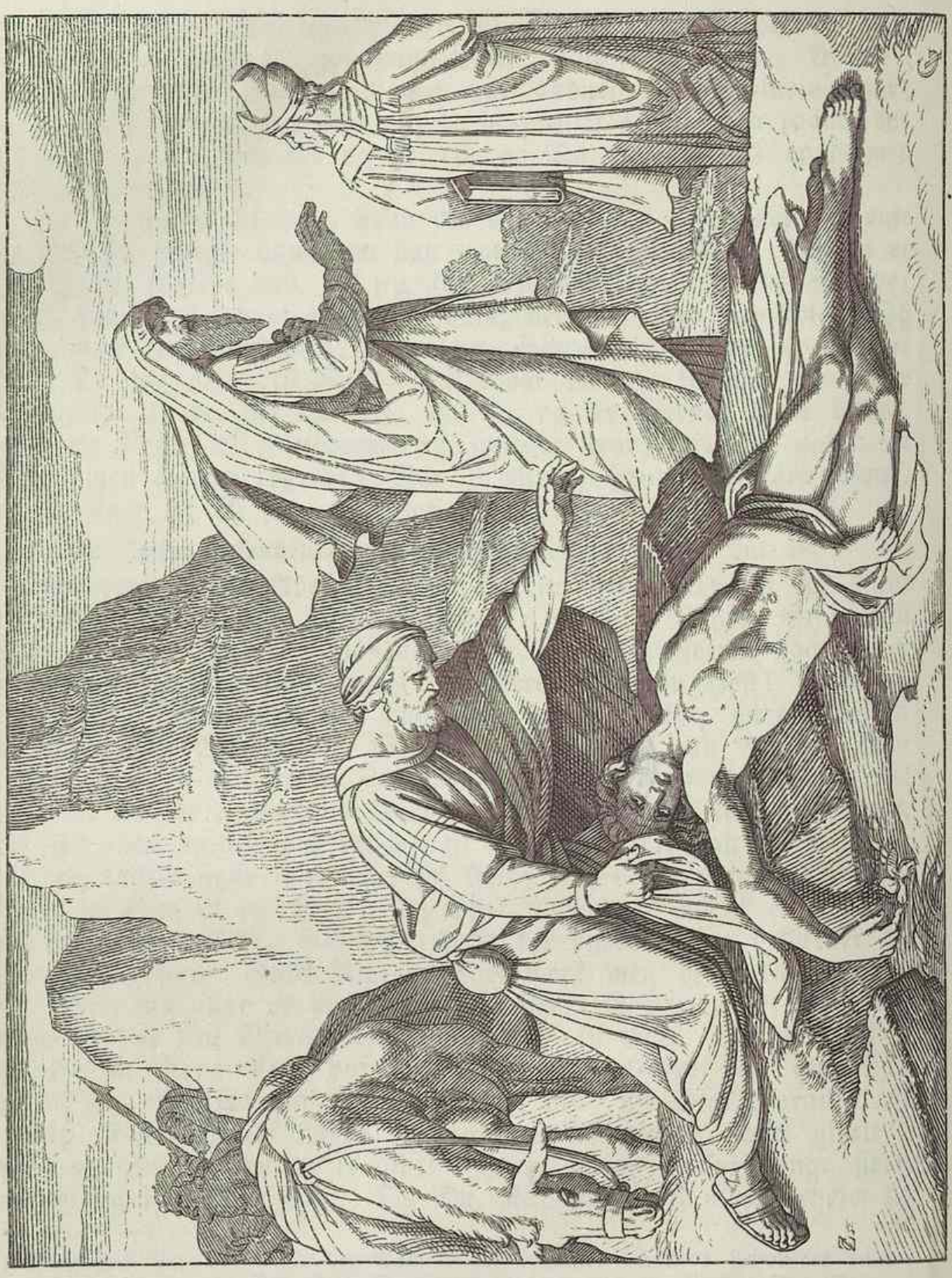
Da Jesus nu fik høre, hvad sket var med den Blindfødte, opsøgte han ham og spurgte ham, om han troede paa Guds Søn. Hvem er han, Herre, svarede han, at jeg kan tro paa ham? Jesus svarede: Baade har Du set ham og er det ham, der nu taler med Dig. Og strax raabte den Blindfødte: Jeg tror, Herre! og kastede sig ned for ham. Da tog Jesus til Orde: Til Dom er jeg kommet til denne Verden, for at de, der ikke ser, skal se, og de Seende blive blinde. Det hørte Nogle af Farisæerne og spurgte strax: Er da ogsaa vi blinde? men Herren svarede: Var I blinde, havde I ingen Synd, men nu siger I: Vi ser, og derfor gjælder Eders Synd.

48. Jesus udsender de Halvfjerdsindstyve at prædike. Luk. 10.

Foruden de tolv Apostle havde Herren ogsaa udvalgt sig halvfjerdsindstyve Andre, som han udsendte, To og To, til hver Stad, han agtede at gjæste, sigende: Høsten er stor, men Arbejderne faa, beder da Høstens Herre, at han sender Arbejdere ud til sin Høst! Gaar nu bort, se, jeg sender Eder som Lam midt iblandt Ulve, bærer hverken paa Pung eller Vadsæk eller Sko, og hilser Ingen paa Vejen! Men i hvilket Hus I end træder ind, saa siger først: Fred med dette Hus! og er der da der et Fredens Barn, saa hviler Eders Fred over ham, hvis ikke, saa vender den tilbage til Eder. Bliver saa i det Hus, spiser og drikker hvad man har, thi Arbejderen er sin Løn værd, løber ikke fra et Hus til et andet! Og naar I kommer ind i en By, og man tager imod Eder, saa æder hvad der bydes Eder, helbreder de Syge der og siger: Guds Rige er Eder nær! men vil man ikke tage imod Eder, saa gaar ud paa Gaden og siger: Endogsaa det Støv, der hængte ved os fra Eders By, ryster vi af til Eder, men det skal I dog vide, at Guds Rige var nær! Jeg siger Eder: paa hin Dag skal det gaa Sodoma taaleligere end den By. Ve Dig, Korasin, og ve Dig, Betsajda, thi havde de mægtige Gjerninger været gjorte i Tyrus og Sidon, som der er gjort i Eder, havde de for længe siden omvendt sig i Sæk og Aske. Og Du, Kapernaum, som er ophøjet til

*) Rimeligvis var han med det Samme sat i Band. Senere behøvedes til en Bandsættelse kun de Ord af en Rabbiners Mund: Jeg anerkjender Dig ikke!

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Himlen, skal nedstødes til Helhjem, thi havde de mægtige Gjerninger været gjorte i Sodoma, som der er gjort i Dig, havde den staaet den Dag idag. Den der lyder Eder, lyder mig, den der ikke agter paa Eder, agter ej heller paa mig, men den der ikke agter paa mig, agter ej heller paa ham, der udsendte mig.

Nu vendte de Halvfjerstindstyve tilbage med Glæde og sagde: Herre, endogsaa de onde Aander underkaste sig os i dit Navn. Jesus svarede: Jeg saae Satan falde ned fra Himlen som et Lyn. Se, jeg giver Eder Magt til at træde paa Slanger og Skorpioner og paa al Fjendens Magt, og slet Intet skal gjøre Eder Skade, men glæder Eder for Resten ikke derover, at Aanderne er Eder underdanige, men glæder Eder over, at Eders Navne er opskrevne i Himlen!

Samme Stund frydede Jesus sig i Aanden og sagde: Jeg priser Dig, Fader, Himlens og Jordens Herre, at Du har skjult dette for de Vise og Forstandige og aabenbaret det for de Spæde; ja, Fader, thi saaledes skete din velbehagelige Villie. Alt er mig overgivet af min Fader, og Ingen ved, hvem Sønnen er, uden Faderen, eller hvem Faderen er, uden Sønnen, og hvem Sønnen vil aabenbare det. Og han vendte sig til sine Disciple og sagde til dem: Salige de Øjne, der ser hvad I ser, thi jeg siger Eder, at mange Profeter og Konger ønskede at se hvad I ser og saae det ikke, og at høre hvad I hører og hørte det ikke.

49. Den barmhjertige Samaritan. Luk. 10.

Og se, en Skriftklog stod op for at besnære ham og sagde: Lærer, ved hvad Gjerning skal jeg arve det evige Liv? Men Herren sagde: Hvad staar der skrevet i Loven? hvorledes læser Du? Han svarede: Du skal elske Herren din Gud af dit ganske Hjerte og hele din Sjæl, af al din Magt og alle dine Tanker, og din Næste som Dig selv!*) Der svarede Du ret, sagde Jesus, gjør det, saa skal Du leve! Men han vilde retfærdiggjøre sig og spurgte derfor paa ny: Ja, hvem er da min Næste? Da tog Herren til Orde og talede saaledes: Der gik en Mand ned fra Jerusalem til Jeriko og faldt i Røveres Hænder, som ogsaa trak Klæderne af ham og slog løs paa ham, gik derefter bort og lod ham ligge halvdød. Nu traf det sig, at en Præst gik ned ad samme Vej, saae ham og gik forbi, og ligeledes en Levit, der kom til samme Sted, gik hen og saae paa ham og gik ham forbi. Men derefter kom der en vejfarende Samaritan, og da han saae ham, ynkedes han over ham, gik hen og forbandt hans Saar, vaskede dem med

*) 5 Mos. 6, 5. 3 Mos. 19, 18.

Olie og Vin, satte ham paa sit eget Lastdyr, førte ham til et Herberge og sørgede for ham. Og næste Dag, som han rejste bort, tog han to Denarier frem, gav Værten dem og sagde: Sørg nu for ham, og hvis Du lægger Mere ud, skal jeg betale Dig det, naar jeg kommer tilbage. Hvem af disse Tre synes Dig nu var hans Næste, der faldt i Røvernes Hænder? Den Skriftkloge svarede: Han der viste sig barmhjertig imod ham. Saa, sagde Jesus til ham, gaa Du hen og gjør ligesaa!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Mennesket faldt i Røver-Klør,
Blev og mishandlet derefter,
Nøgen, forblødt og hoved-ør,
Fra ham gik alle hans Kræfter,
Præst og Levit ham i hans Nød
Synede kun og sagde: død,
Neppe var Haabet tilbage.

Hjælp var dog næst, da størst var Nød,
Udlænding from blev hans Næste,
Frelste ham fra den bitre Død,
Plejede ham paa det bedste,
Ved sin Hjemrejse vennehuld
Efterlod han sit røde Guld,
Gik saa i Borgen for Resten.

Dermed er vist os billedvis
Synderens Nød og Guds Naade,
Sjunges det skal til Jesu Pris:
Det er hans Kjærligheds Gaade.
Udenlandsfra han kom hertil:
Satte for os sit Liv paa Spil,
Hjalp os af al sin Formue!

Faldet os gav i Fjendens Vold,
Loven os dømte til Døde,
Frelseren blev os Sol og Skjold,
Bar al vor Sorrig og Møde,
Midlerne hans, Guldpenge to,
Rige os gjør, som vi har Tro,
Alt paa hans Regning gjør Aanden!

50. Fadervor og Bønnens Magt. Matt. 6. Luk. 11.

Da skete det engang, som Herren havde gjort sin Bøn, at en af hans Disciple sagde til ham: Herre, lær os at bede, ligesom Johannes lærte sine Disciple det! Da sagde han til dem: Naar I beder, da sig: Vor Fader, som er i Himlene, helligt vorde dit Navn, tilkomme dit Rige, ske din Villie, som i Himlen, saa og paa Jorden! Giv os idag vort daglige Brød, og tilgiv os vor Skyld, som vi og tilgive vore Skyldnere, og led os ikke i Fristelse, men fri os fra det Onde, thi Riget er dit og Magten og Æren i Evighed. Amen! Derefter sagde han til dem: Har Nogen af Eder en Ven og kommer til ham ved Midnatstid og siger: Kjære Ven, laan mig tre Brød, for en af mine Venner er kommet rejsende til mig, og jeg har Ingenting at byde ham! men den Anden svarer derinde fra: Plag mig dog ikke, Døren er allerede lukket, og baade mine Børn og jeg selv er i Seng, jeg kan ikke staa op og give Dig dem! saa, siger jeg Eder, om han end ikke staar op og giver ham dem for Venskabs Skyld, gjør han det dog for hans Paatrængenheds Skyld. Og jeg siger Eder: beder, saa skal I faa givendes, leder, saa skal I finde, banker, saa skal der lukkes

op for Eder; thi Hver der beder, faar, og hvem der leder, finder, og for den der banker, lukker man op. Eller hvilken Fader iblandt Eder vilde vel give sin Søn en Sten, naar han bad ham om Brød, eller en Slange i Stedet for en Fisk, eller en Skorpion, hvis han bad om Æg? hvis da I, som er onde, forstaar at give Eders Børn gode Gaver, hvor meget mere vil da Eders himmelske Fader give dem, der bede ham, Hellig-Aanden!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Stol Du kun paa dit Fadervor!
Lad Dig derfra ej forlokkes!
Himmel og Jord engang forgaar,
Aldrig dog Fadervor rokkes;
Det er Guds Ord i Barnemund,
Klippe og Skjold i Farens Stund,
Pant paa Guds-Faderligheden!

Agt det kun vel! i Jesu Navn
Bedes det maa alle Dage,
Som af et Barn i Jesu Favn,
Der kan hans Kjærlighed smage,
Føler det paa sig, alt hans Haab
Fødtes af Troen i hans Daab,
Voxer med Jesus den lille!

Kom saa ihu med Mund og Haand,
At „Herre Jesus!" det rette
Læres kun af den Helligaand,
Hvem alle Daarer forgjætte,
Han aander Liv i Jesu Navn,
Han lægger os i Jesu Favn,
Lægges hans Bøn os i Munden!

Beder Du saa dit Fadervor,
Aanden med Faderens Stemme
Hjemler Dig Jesu Børnekaar,
Saa i Guds Hus Du har hjemme,
Thi kun Guds ægte Børn har Mund
Til uden Tant af Hjertensgrund
Gud deres Fader at kalde.

51. Jesus helbreder en Vandsottig. Luk. 14.

Engang, som Herren paa en Sabbat var gaaet ind hos en af de fornemste Farisæer for at spise hos ham, var der en Mand i Huset, som plagedes af Vandsot, og de Lovkyndige og Farisæerne gav Agt paa hvad Herren vilde gjøre. Da spurgte han dem: Er det vel tilladt at helbrede paa Sabbaten? de tav, og han rørte ved den Syge og helbredede ham. Atter tog han til Orde og spurgte: Hvem er der vel blandt Eder, der ikke strax trækker sin Æsen eller Øxe op, naar den falder i en Brønd paa Sabbaten? men de kunde ikke svare ham et Ord derpaa. Som Herren nu lagde Mærke til, hvorledes Gjæsterne udsøgte sig de øverste Pladser ved Bordet, sagde han endvidere til dem: Naar En byder Dig til Bryllup, saa sæt Dig ikke øverst, at der ikke maaske skal være budet Nogen, der gjælder mere end Du, og den, der har indbudt Eder begge, skal komme og sige: Giv Plads for denne! saa kan Du have den Skam at sidde nederst; men naar Du bliver buden, saa gaa hen og sæt Dig nederst, at den, der har indbudt Dig, kan sige, naar han kommer: Sæt Dig højere op, Kjære! det har Du Ære af for dem, der sidde tilbords med Dig. Thi hver den, der op-

høier sig selv, skal fornedres, og hver den, der fornedrer sig selv, skal ophøjes. Ogsaa sagde han til Værten: Gjør Du Gilde, saa bed hverken dine Venner eller Brødre, eller Frænder eller rige Nabor, at de ikke skal bede Dig til Gjengjæld, og Du faa det betalt, men gjør Du Gilde, saa bed Tiggere og Krøblinger, Halte og Blinde, saa er Du salig, for de har Intet at betale Dig med, thi det skal betales Dig i de Retfærdiges Opstandelse.

52. Det store Gilde for Krøblinger, Halte og Blinde. Luk. 14.

Som en af Gjæsterne hørte det, sagde han: Salig den, der holder Maaltid i Guds Rige! Men Jesus svarede: En Mand gjorde et stort Gilde og indbød Mange, og den Stund, det skulde holdes, udsendte han sin Tjener for at hilse de Indbudne: Kommer nu, for Alting er allerede færdigt! Men de begyndte at undskylde sig, Alle som en Mand; den Første sagde: Jeg har kjøbt mig en Mark og maa nødvendigvis ud at se paa den, jeg beder Dig: hav mig undskyldt! Den Anden sagde: Jeg har kjøbt mig fem Par Stude og gaar just hen for at prøve dem, jeg beder Dig: hav mig undskyldt! Men en Tredie sagde: Jeg har taget mig en Hustru, og derfor kan jeg ikke komme. Nu kom Tjeneren og bragte sin Herre den Besked, men saa blev Herren vred og sagde til ham: Gaa ud i Hast paa Byens Gader og Stræder og bring Tiggere og Krøblinger, Halte og Blinde herind! og Tjeneren meldte: Herre, det er sket som Du bød, men der er Plads endnu. Da svarede Herren: Saa gaa ud paa Landevejene og ved Gjærderne og nød Folk at komme ind, for at mit Hus kan blive fyldt, thi jeg siger Eder, at Ingen af dem, der var budne, skal smage min Nadver.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Lignelsesvis i Herrens Art,
Gjæstebuds-Sal er Guds Rige,
Alting er prægtigt, flot og rart,
Huset staar aabent tillige,
Buddene gaar om Lande rundt,
Ej for at nøde Godt i Ondt,
Men for at fyldes skal Huset.

Verdsligheds Pragt er Røg mod hans,
Som haver Alting at raade,
Kjærlighed er hans Trones Glands,
Støtterne Sandhed og Naade,
Maaltidet, uden Nid og Kiv,
Mættelse til et evigt Liv,
Fællesskab klart om dets Glæde!

Herren og Aanden trindt om Land
Lukker os ind i Guds Rige,
Bogstavens Død og Lovens Band
Der man ej ved af at sige,
Ordet med os er Liv og Aand,
Kjærlighed er vort Sognebaand,
Sandhed vor Dyd og vor Ære!

53. Den forlorne Søn. Luk. 15.

Og alle Toldere og Syndere holdt sig til ham, for at høre paa ham, men derover knurrede Farisæerne og de Skriftkloge og sagde:

Han tager imod Syndere og æder med dem. Men Herren sagde til dem: Hvem af Eder, der har hundrede Faar, og mister et af dem, forlader ikke de ni og halvfemsindstyve i Ørknen og gaar efter det tabte, indtil han finder det! Og naar han har fundet det, tager han det paa sine Skuldre med Glæde, og naar han kommer hjem, kalder han Venner og Nabor sammen og siger til dem: Glæder Eder med mig, for jeg har fundet mit Faar, som var borte! Jeg siger Eder: saaledes skal der være større Glæde i Himlen over en Synder, som omvender sig, end over ni og halvfemsindstyve Retfærdige, der ikke trænger til Omvendelse. Eller hvilken Kvinde, der har ti Drakmer, tænder ikke Lys, hvis en bliver borte for hende, og fejer Huset og leder flittig efter, indtil hun finder den, og derefter kalder hun Venner og Nabor sammen og siger: Glæder Eder med mig, for jeg har fundet den Drakme, der var blevet borte for mig! Saaledes, siger jeg Eder, bliver der Glæde blandt Guds Engle over en Synder, der omvender sig.

Derefter sagde han: En Mand havde to Sønner, og den yngste sagde til sin Fader: Fader, giv mig den Del af Ejendommen, som tilfalder mig! Saa delede da Faderen sin Formue imellem dem, men ikke længe efter samlede den yngste Søn hele sin Del og rejste langt bort til et fremmed Land, hvor han levede flot og tilsatte det Altsammen. Men da han var færdig dermed, kom der en svær Hungersnød i Landet, saa han begyndte at lide Mangel, hvorpaa han gik hen og gav sig i Lag med en af Borgerne der, som sendte ham ud paa sine Marker, at passe sine Svin, og han længtes efter at fylde sin Bug med Svinefode, og Ingen gav ham Noget. Da gik han i sig selv og sagde: Hvor mange af min Faders Daglejere har ikke fuldt op af Brød, men jeg forsmægter her af Sult! jeg vil staa op og gaa til min Fader og sige til ham: Fader, jeg har syndet mod Himlen og for Dig, og er ikke længer værd at kaldes din Søn, antag mig som en af dine Daglejere! Dermed stod han op og gik til sin Fader, men som han endnu var langt borte, fik hans Fader Øje paa ham og løb hen og faldt ham om Halsen og kyssede ham, og Sønnen sagde: Fader, jeg har syndet mod Himlen og for Dig, og er ikke længer værd at kaldes din Søn! men Faderen bød sine Tjenere: Bringer den bedste Klædning hid og giver ham den paa, og kommer hid med en Ring til hans Haand og Sko til hans Fødder, og henter Fedekalven og slagter den, saa vil vi spise og være glade, thi denne min Søn var død og levede op igjen, og var fortabt og blev funden! Nu begyndte de da at holde sig lystige, men imidlertid var den ældste Søn ude paa Marken, og som han gik hjem og kom i Nærheden af Huset, hørte han Musik og Dans, hvorfor han

kaldte paa en af Tjenerne og spurgte hvad der var paa Færde. Han svarede: Din Broder er kommet hjem, og din Fader har slagtet Fedekalven, fordi han har faaet ham karsk og sund tilbage; da den ældste Broder hørte det, blev han vred og vilde ikke komme ind, men nu gik hans Fader ud til ham og bad ham derom, og han svarede sin Fader: Se, nu har jeg tjent Dig i saa mange Aar, og aldrig været dit Bud overhørig, og Du har aldrig givet mig et Kid engang, for at jeg kunde holde mig lystig med mine Venner, men naar denne Søn kommer, der har opædt dit Gods med Skjøger, saa slagter Du Fedekalven til ham. Men den Gamle svarede: Søn, Du er hos mig alletider, og alt Mit er jo Dit, men her var der Grund til at fryde og glæde sig, fordi denne din Broder var død og levede op igjen og var fortabt og blev funden.

Tone: Kirken er som Himmerige.

Hører I? Vorherre kalder,
Kjærlig som en Moders Bøn:
Vender om i hver en Alder
Nu med „den forlorne Søn!"

I sig selv han gik omsider
Med sig selv irette saa:
„Her af Sult og Tørst jeg lider,
Maa forsmægte og forgaa,

Hos min Fader i det Fjerne
Tyendet af begge Kjøn,
Paa hans Lo og ved hans Kværne,
De faar baade Kost og Løn,

Hjem til ham vil jeg mig vende
Til min Fader ejegod,
Frit min Skyld vil jeg bekjende,
Staa til ham paa Tjenerfod."

Hver en Sjæl paa Veje vilde,
Som vil træde i det Spor,
Skal Guds Fader-Røst den milde
Møde brat i Naadens Ord.

Som i Lignelsen det lyder,
Faderhjertet glemmer alt,
Gjør hvad Lignelsen betyder,
Rejser op hvert Barn, som faldt.

Han, som elsker os saa saare,
Møder os ved første Skridt,
Kysser bort hver bitter Taare,
Trøster os med Aasyn blidt!

Det er, siger han, guldmundet,
Glæde størst i Faders Hu,
Naar hans tabte Barn er fundet,
Som var dødt, men lever nu.

Klæder ny og gyldne Ringe
Er den Lykkeliges Pryd,
Sangen toner, Harper klinge
Stemte ens til Glædskabs Lyd.

Himlens Sang og Strængelege,
Højtidsfryd i Livets Land,
Hvem maa de ej sødt bevæge
Til Omvendelse paastand!

Hvilken Synder kan sig vægre,
Naar han hører i Guds Ord
Gjenlyd af de gyldne Bægre,
Som udtømmes ved Guds Bord!

Vend da Ryg af al din Styrke
Til Guds Fjendes Herlighed,
Det er Løgn og Død og Mørke,
Som hvert Synder-Hjerte ved.

Vend dit Blik fra Skyggedale
Til Gud-Faders Herlighed,
Det er evig Sandheds Tale,
Det er Liv og Lys i Fred!

Vend Dig om! din Frelser kalder,
Kalder i Gud-Faders Navn!
Tro ej Fjendens Løgn og Skvalder!
Sky dog ej din Faders Favn!



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Da gjør Du Guds Engle glade,
Da er og din Lykke gjort,
Af dem selv for Dig oplade
Sig Guds Hus og Himlens Port.

Selv sig aabner Sundheds-Brønden,
Dækkes Salighedens Bord,
Og din Helsot, som er Synden,
Læges ved Guds Naades Ord.

Og din Længsel, som er Livet,
Evig sikkert, evig sødt,
Mættes af hvad han har givet,
Som kan aande Liv i Dødt!

Holde vil din Sjæl ilive
Jesus, trods al Død og Brøst,
Og som han er, Du skal blive,
Er ej det en salig Trøst!

54. Den utro men snilde Forvalter. Luk. 16.

Ligeledes fortalte han sine Disciple denne Lignelse: En rig Mand havde en Forvalter, der blev anklaget for ham, at han ødelagde hans Formue, og han kaldte ham for sig og sagde til ham: Hvorfor hører jeg dette om Dig, gjør Regnskab for din Husholdning, thi Du kan ikke mere være min Forvalter. Men Forvalteren sagde ved sig selv: Hvad skal jeg gjøre, siden min Herre tager min Bestilling fra mig, jeg har ingen Kræfter til at grave, og skammer mig ved at tigge! Jeg ved vel hvad jeg vil gjøre, for at Folk skal tage mig til sig, naar jeg er blevet sat af fra min Bestilling. Derpaa kaldte han En og Hver af sin Herres Skyldnere til sig og sagde til den Første: Hvor Meget skylder Du min Herre? Han svarede: Hundrede Fade Olie. Og Forvalteren sagde: Kom hid med dit Bevis, sæt Dig ned i Hast og skriv halvtresindstyve! Derefter sagde han til en Anden: End Du, hvor Meget er Du skyldig? Han svarede: Hundrede Tønder Hvede. Kom hid med dit Bevis, sagde Forvalteren, og skriv firsindstyve! Og Herren roste den utro Forvalter, fordi han bar sig snildt ad, thi denne Verdens Børn er klogere mod deres egen Slægt end Lysets Børn. Og jeg siger Eder: skaffer Eder Venner med den urette Mamon, at de, naar I falder fra, kan modtage Eder i de evige Boliger! Den der er tro i det Mindste, er ogsaa tro i Meget, og den der er uretfærdig i det Mindste, er ogsaa uretfærdig i Meget; bliver I da ikke tro i det urette Mamon, hvem vil da betro Eder det ægte? og bliver I ikke tro i fremmed Gods, hvem vil da give Eder eget at eje? Ingen Svend kan tjene to Herrer, thi enten hader han den ene og elsker den anden, eller tager sig ad den ene og foragter den anden: I kan ikke tjene Gud og Mamon. Dette hørte Farisæerne, der var gjerrige Folk, og drev Spot med ham. Da sagde han til dem: Eder er det, der gjør Jer selv til Retfærdige for Menneskene, men Gud kjender Eders Hjerter, thi hvad der er højt blandt Mennesker er en Vederstyggelighed for Gud.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Klogere tit er Verdens Børn,
Mod deres Venner og Frænder,
End som indbyrdes Lysets Børn.
Let de hinanden miskjender,
Det kommer af, at Verden tror
Fastere paa sit eget Ord,
End paa Guds-Ordet de Fromme.

Selv er vi Guds, med alt vort Gods,
Med al vor Ret her ilive,
Ej af vort Eget, kun af Guds,
Give vi kan og tilgive,
Synderen er en Ødeland,
Bliver tilsidst en fattig Mand,
Kastes med Skam udad Huset!

Derfor det er Vorherres Raad,
Visdommen er paa hans Side,
At vi med ædel, gavmild Daad
Gjøre os Venner itide,
Sanddru han spaar os Frugt deraf,
Naar vi har her til Hus kun Grav:
Venskab i Kjærligheds Bolig!

Ordet er talt til Lysets Børn,
Troens og Haabets Udvalgte.
Som til det ægte Fællesskab
Er af Guds Kjærlighed talte,
Som over alt hans Gods er sat,
Tusinder med den store Skat,
Fattige selv, at berige!

55. Den Rige og den fattige Lasarus. Luk. 16.

Men der var en rig Mand, der gik klædt i Purpur og Byssus*) og levede hver Dag i Herlighed og Glæde, og der var en Fattig, som hed Lasarus, der laa slængt hen ved hans Port og ønskede blot, han maatte mætte sig med de Krummer, der faldt fra hans Bord. Nu tildrog det sig, at den Fattige døde, og Englene bar hans Sjæl hen i Abrahams Skjød, og den Rige døde ogsaa og blev begravet. Men som han opløftede sine Øjne i Helhjem, hvor han var i Pine, saae han Abraham langt borte og Lasarus i hans Skjød, og han kaldte paa ham og sagde: Fader Abraham, forbarm Dig over mig og send Lasarus hen at dyppe sin Fingerspidse i Vand og lædske min Tunge, thi jeg pines i denne Lue! Men Abraham svarede: Husk paa Søn, at Du optog dit Gode i din Levetid, og Lasarus paa samme Vis det Onde, men nu trøstes han, og Du pines. Og foruden alt dette er der et stort Svælg mellem os og Jer, saa de der vil gaa over herfra til Eder, mægter det ikke, ej heller kan de derfra trænge igjennem til os. Ja da, vedblev han, beder jeg Dig, Fader, at Du sender ham til min Faders Hus, for jeg har fem Brødre, at han kan vidne for dem, at ikke ogsaa de skal komme med til dette Pinested. Abraham svarede: De har Moses og Profeterne, lad dem høre dem! Nej, svarede han, Fader Abraham, men naar en af de Døde kom til dem, saa omvendte de sig. Men Abraham svarede: Hører de ikke Moses og Profeterne, saa lader de sig ikke heller overtale, om Nogen opstod fra de Døde.

*) Det fineste Linned.

56. De ti Spedalske. Luk. 17.

Nu skete det, som Jesus rejste til Jerusalem og lagde Vejen midt igjennem Samaria og Galilæa, at der mødte ham ti Spedalske, ligesom han gik ind i en Landsby, og de stod i lang Frastand og raabte højt: Jesu, Mester, forbarm Dig over os! Han svarede: Gaa hen og lad Jer syne af Præsterne!*) og som de gik, saa blev de rensede. Men en af dem vendte om, da han saae, at han var blevet helbredet, lovede Gud med høj Røst, faldt ned paa sit Ansigt for Jesu Fødder og takkede ham, og denne Ene var en Samaritan. Da tog Herren Ordet og sagde: Blev de ikke rensede alle ti, hvor er da de ni? fandtes der Ingen, som vendte om for at give Gud Æren uden denne Fremmede? Og Herren sagde til ham: Staa op og gaa bort, din Tro har frelst Dig!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Takker med Flid kun En af Ti,
Som i Samarias Egne,
Det en Ulykke er for Ni,
Sørges maa paa deres Vegne,
Herren og spurgde, før han tav:
Hvor er de Ni? hvor blev de af?
Hvor kunde de finde Hvile!

Lader dog Gud sin Sol opgaa
Daglig for Onde og Gode,
Lader Han regne ligesaa,
Hvad end der rinder af Rode;
Var vi da af Hans Børnekuld,
Om kun for Tak vi gav vort Guld,
Lod os Guds Lys gjennemskinne!

Derfor skal Naadens Sol og Regn,
Som os er givet i Gjemme,
Under hver Sky og Himmelegn
Vidne, hos Gud vi har hjemme;
Faderen da kun takkes ret,
Naar som hans Spejl er al hans Æt,
Ligner Ham selv op ad Dage!

57. Dommeren og Enken. Luk. 17. 18.

Engang spurgte Farisæerne ham: Naar kommer Guds Rige? Og han svarede: Guds Rige kommer ikke saaledes, at man kan pege derpaa eller sige: se her! eller se der! for Guds Rige er inden i Eder. Men til sine Disiple sagde han: De Dage skal komme, da I længes efter at se en af Guds Søns Dage, men se den ikke. Og man skal sige til Jer: se her! eller se der! men gaar ikke derefter og søger ikke derhen! thi som Lynet, der lyner fra en Himmelegn, lysner mod den anden, saaledes skal Menneskets Søn være paa sin Dag; men først bør han lide meget og forskydes af denne Slægt. Ogsaa fortalte han dem en Lignelse, om at man altid bør bede og aldrig forsage: I en By var der en Dommer, som hverken frygtede Gud eller brød sig om noget Menneske, og i samme By var der ogsaa en fattig Enke

*) 3 Mos. 13.

der kom til ham og sagde: Skaf mig Ret mod min Modpart! og en Tid lang vilde han ikke. Men omsider sagde han ved sig selv: Om jeg end hverken frygter Gud eller bryder mig om noget Menneske, saa vil jeg dog skaffe denne Enke Ret, fordi hun volder mig Bryderi, at hun ikke lige til det Sidste skal komme og plage mig. Men Herren sagde: Hør engang hvad den uretfærdige Dommer siger! vil da ikke Gud skaffe sine Udvalgte Ret, der raaber til ham Nat og Dag, hvorvel han lader dem vente længe! Jeg siger Jer: han vil snart skaffe dem Ret. For Resten, naar Menneskets Søn kommer, mon han da finder Troen paa Jorden?

58. Farisæeren og Tolderen. Luk. 18.

Men til Nogle, der stolede paa deres egen Retfærdighed og foragtede Andre, fortalte han denne Lignelse: Der gik to Mennesker op for at bede i Templet, den Ene var en Farisæer og den Anden en Tolder. Farisæeren stod afsides for sig selv og bad saaledes: Jeg takker Dig, Gud, at jeg ikke er som de andre Mennesker, Rovere, Uretfærdige, Horkarle, eller som denne Tolder: jeg faster to Gange om Ugen og giver Tiende af Alt hvad jeg ejer. Men Tolderen stod langt borte og vilde ikke engang opløfte sine Øjne mod Himlen, men slog sig for sit Bryst og sagde: Gud, vær mig Synder naadig! Jeg siger Eder: Denne gik hjem retfærdiggjort fremfor den Anden, thi Hver som sig selv ophøjer skal fornedres, men hvem sig selv fornedrer skal ophøjes.

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Tolderen slog sig for sit Bryst,
Sorrigfuld, bly og tvivlraadig,
Suk var hans Bøn, det Suk med Røst:
Gud, vær mig Syndere naadig!
Synden, han følde, Gud er led,
Dybt sine Øjne slog han ned,
Turde ej se op til Himlen!

Hykleren stod med Stolthed frem,
Rettede paa sine Folder,
Takkede Gud, han ej var slem,
Fremfor Alt, som denne Tolder,
Eller som andet Folkerak,
Tyve og Skjelmer, Røverpak,
Der hverken bad eller fasted!

Syndere var de begge To,
Ingen Guds Velbehag værdig,
Tolderen dog, omvendt til Tro,
Fremfor den Anden retfærdig,
Han sig ydmyged, ærlig, sand,
Ventende paa en Frelsermand,
Stoled han kun paa Guds Naade!

59. Jesus taler om Ægteskabs-Skilsmisse og velsigner de smaa Børn. Matt. 19.

Og Farisæerne gik til ham for at besnære ham og spurgte: Er det vel en Mand tilladt at skille sig fra sin Hustru for enhver Sags

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Skyld? Men han svarede: Har I ikke læst, at Skaberen fra først af skabte Mand og Kvinde og sagde: derfor skal man forlade Fader og Moder og holde sig til sin Hustru, og de to skal blive til et Kjød! Altsaa er de ikke længer to, men et Kjød; hvad da Gud har forenet, det adskille intet Menneske! De indvendte: Men hvorfor befalede da Moses at give hende Skilsmissebrev og skille sig fra hende? Jesus svarede: For Eders haarde Hjerters Skyld tillod Moses Eder at skille Jer fra jere Hustruer, men fra først af var det ikke saa. Men jeg siger Eder, at hvem der skiller sig fra sin Hustru — med mindre det er for Hors Skyld — og gifter sig med en anden, han bedriver Hor, og den, der gifter sig med en fraskilt Hustru, han bedriver Hor.

Da bragte man smaa Børn til ham, at han skulde lægge sine Hænder paa dem og velsigne dem, men hans Disciple skjendte paa dem, da de kom. Men Jesus sagde: Lad kun de smaa Børn komme frem og formen dem ikke at komme til mig, thi Himmerige hører saadanne til; jeg siger Eder for Sandhed: hvem der ikke tager mod Guds Rige som et lille Barn, han kommer aldrig derind! Og han tog dem i sine Arme og lagde Hænderne paa dem og velsignede dem.

Tone: Frygt mit Barn den sande Gud.

Kommer hid kun med de Smaa,
Som ej Godt og Ondt forstaa,
I hvis Mund ej findes Svig!
Just til dem er Himmerig:
Deres Sjæl er i Guds Haand,
De bedrøve ej Guds Aand,
Laste ej hans Ledebaand!

Født af Kjødet er dog Kjød,
Frugt af Synd og Sæd til Død,
Fødsel kun af Vand og Aand
Løser Synds og Dødens Baand,
Herrens Daab, foruden Svig,
Skjænker os vidunderlig
Indfødsret i Himmerig!

Bærer da de Smaa til ham,
Som borttog vor Synd og Skam,
Han velsigner med Guds Haand,
Døber med den Hellig-Aand,
Har i sine Klæder svøbt,
Har fra Døden dyrekjøbt
Hver som tror og bliver døbt!

Jesus kalder ad de Smaa,
Hvo tør dem i Vejen staa,
Sønnen, i sin Faders Navn,
Aabner dem sin ømme Favn,
Lukker i sit Himmerig
For Enhver, som bryster sig,
Vil ej være Barnet lig.

Naade-Port til Paradis!
Spring da op til Jesu Pris!
Livets Flod, som klar i Vaar
Vandede Guds Urtegaard!
I Treenighedens Navn,
Spring Du ud af Jesu Favn!
Raad Du Bod paa Støvets Savn!

60. Arbejdsfolkene i Vingaarden. Matt. 20.

Himlens Rige ligues med en Husbonde, der gik ud tidlig om Morgenen for at leje sig Arbejdsfolk til sin Vingaard. Og da han var blevet enig med dem om en Denarie i Dagløn, sendte han dem

derhen. Siden gik han ud ved den tredie Time, saae andre staa ledige paa Torvet og sagde til dem: Gaar ogsaa I hen i Vingaarden, saa vil jeg give Jer hvad Ret er! Og de gik derhen. Atter gik han ud ved den sjette og niende Time og gjorde ligesaa, men tilsidst gik han ogsaa ud ved den ellevte Time, fandt endnu Nogle ledige og sagde til dem: Hvorfor staar I her den hele Dag ledige? De svarede: Fordi der Ingen lejede os. Han siger: Gaar ogsaa I hen i min Vingaard, saa skal I faa hvad Ret er! Men ved Aftenstid sagde Herren til sin Husfoged: Kald nu Arbejdsfolkene frem og giv dem deres Løn, men begynd med de Sidste og slut med de Første! Nu kom da de frem, der var lejede ved den ellevte Time, og fik hver deres Denarie; og som de Første nu kom, tænkte de, at de skulde faa Mere, men de fik lige det Samme. Da knurrede de imod Husbonden og sagde: Disse Sidste har kun arbejdet en Time, men Du regnede dem lige med os, der har baaret Dagens Byrde og Hede! Men han svarede: Stalbroder, jeg gjør Dig jo ingen Uret, er Du ikke bleven enig med mig om en Denarie? tag altsaa hvad Dit er og gaa din Vej! Men nu vil jeg give denne Sidste lige saa meget som Dig, eller har jeg ikke Lov at gjøre ved Mit hvad jeg vil, eller er Du vel misundelig, fordi jeg er god? Saaledes skal de Sidste blive de første, og de Første de sidste, thi Mange er kaldte, og Faa er udvalgte.

Tone: Gud Helligaand i Tro os lær.

I Verdens Morgen-Stund opgik
Det Lys, vi Livet skylde,
Sin Middags-Glands og Kraft det fik
Dog først i Tidens Fylde,
Da Morgen-Røden, evig from,
Ved Midnats-Tid til Verden kom,
Paany den at forgylde!

Da planted sig en Vingaard ny
Gud-Fader i det Lave,
Og Arbejds-Folk i Morgen-Gry
Han lejed til sin Have,
Men lejer immer Fler og Fler,
Som ledig Han paa Torvet ser,
Dem lover Gunst og Gave!

Det lakked alt mod Aften brat,
Da ogsaa os Han lejde,
Vel snart vi har den sorte Nat,
Da Ingen kan arbejde;
Vi ledig stod den hele Dag,
Til Tidsfordriv vi sov i Mag,
Naar ej vi laa i Fejde;

End er der dog paa Nattens Rand
En Times-Tid tilbage,
Og gjør vi kun det Lidt, vi kan,
Som gamle Folk og svage,
Da faa vi hvad Han kalder Ret,
Som aldrig bli'r af Godhed træt,
Vil heller gi'e end tage!

Ja, Vingaards-Manden hovedrig,
Som haver alt at raade,
Den Sidste gjør den Første lig,
Det er en herlig Gaade,
De Lærde ej den løse kan,
Men alle Smaa har den Forstand,
At Nøglen er Guds Naade!

61. Et er fornødent. Luk. 10.

I den lille By Betania, lige tæt ved Jerusalem, boede en Mand, ved Navn Lasarus, med sine Søstre, Marta og Maria; Jesus havde dem alle kjær, og vistnok var det i deres Hus, at Følgende tildrog sig. Engang besøgte Herren dem, og Marta havde meget travlt med at varte op, men Maria satte sig ned ved hans Fødder og hørte paa hans Tale. Da traadte Marta hen til ham og sagde: Herre, agter Du ikke paa, at min Søster lader mig opvarte alene, sig dog til hende, at hun skal hjælpe mig! Men Herren svarede: Marta, Marta, Du bekymrer og plager Dig med saa Meget, men Et er fornødent; men Maria har valgt den bedste Del, som ikke skal tages fra hende!

Tone: Af dybest Nød raaber jeg til Dig.

Vor Tro er den Forvisning paa, At vi Guds Naade have, Som Ingen af sig selv kan faa, Men det er Aandens Gave, Den faste Grund, i Hjertet lagt Ved Ordet om den Naadepagt, Som er i Kristo stiftet.

Et eget Væsen er vor Tro, Et saare mægtigt Gode, Som føles udi Sjælens Ro Og gjør os vel tilmode; Hvad Ingen ser, det ser den grant, Og ved, at det er evig sandt, Hvad Gud i Ordet lover.

Om i en mørk og bange Stund Saa mange Synders Minde Gaar frem af Sindets dunkle Grund, Min Sjæl dog Fred skal finde. Jeg ved vel, at min Synd er stor, Men større er det Naades Ord: Den Dig forladt skal være.

Det Ord, det Ord mig giver Ro Og er mit faste Anker, Naar Tvivlen stormer mod min Tro Med mange vilde Tanker; Mig ængster Frygten ikke mer, Ved Troen jeg Guds Naade ser, Og Hjertet vorder stille.

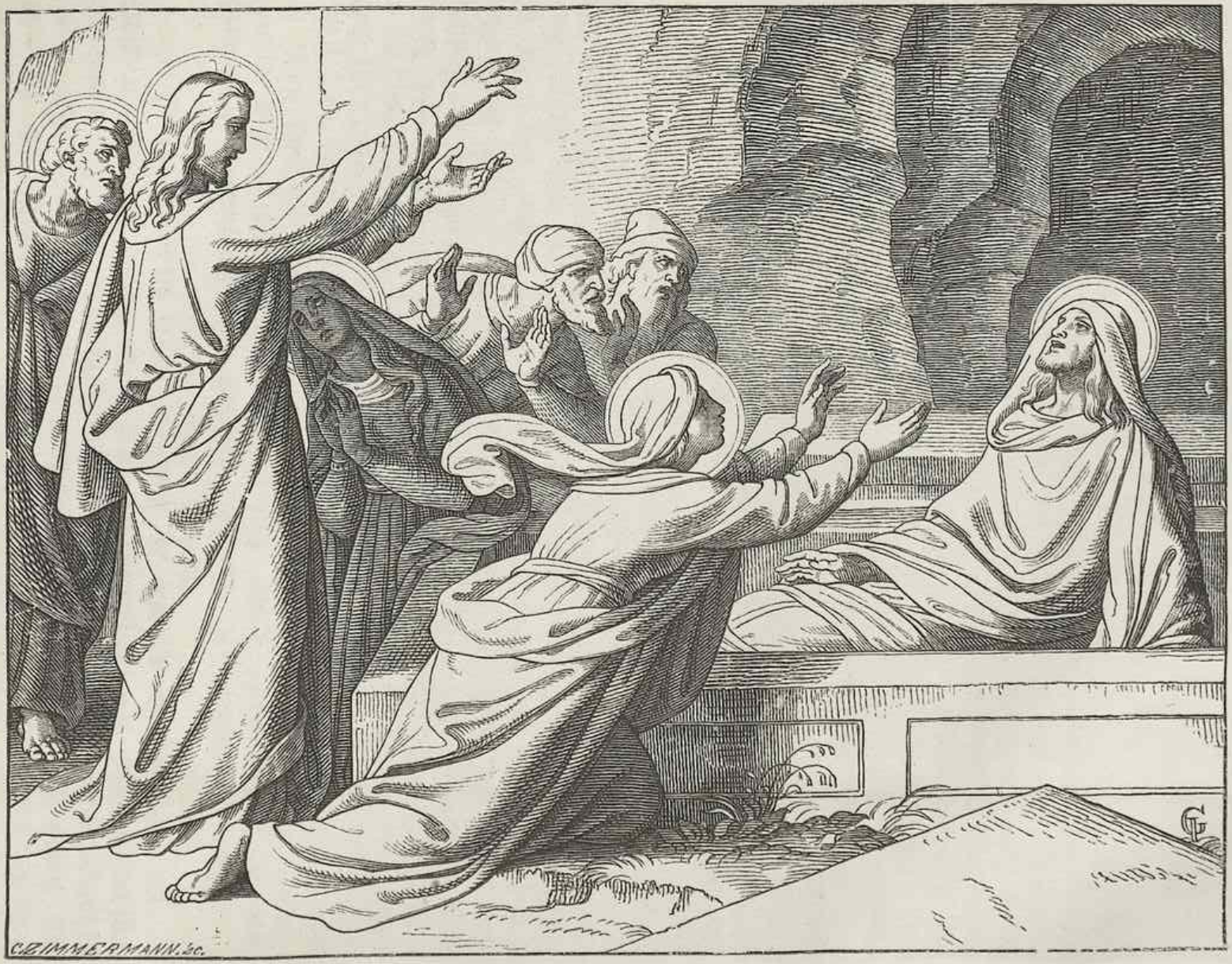
Og Troen skal forstærke sig, Naar stadigen vi kæmpe; Vil Fristelser omringe mig Og Tvivl mit Mod neddæmpe, Saa blinker højt dog Troens Sværd Og slaar sig gjennem hver en Hær, Indtil den Sejer vinder.

Saa vil jeg da i denne Tro Mit ganske Levnet føre, I den jeg søge vil min Ro, I den min Gjerning gjøre. Guds Aand er mig et Pant derpaa, At jeg i denne Tro skal faa En sød og salig Ende.

62. Jesus opvækker Lasarus. Joh. 11.

Nu tildrog det sig, at Lasarus blev syg, hvorpaa hans Søstre sendte Bud til Jesus og lod ham hilse: Se, Herre, den Du elsker er syg! Da Jesus hørte det, sagde han til sine Disciple: Den Sygdom er ikke til Døden, men til Guds Ære, at Guds Søn skal forherliges ved den. Imidlertid blev han dog to Dage paa samme Sted, men derefter sagde han til Disciplene: Lad os nu gaa tilbage til Judæa! De svarede: Rabbi, nylig forsøgte Jøderne at stene Dig, og Du vil gaa derhen igjen! Herren svarede: Har en Dag ikke tolv Timer! gaar man om Dagen, støder man sig ikke, for man ser denne Verdens Lys, men gaar man om Natten, støder man sig, fordi Lyset er ikke i En.

Derpaa tilføjede han: Vor Ven Lasarus er faldet i Slummer, men jeg gaar hen for at vække ham. Disiplene svarede: Ja, Herre, er han faldet i Slummer, saa kommer han sig nok! Da sagde Jesus det rent ud til dem: Lasarus er død, og for Eders Skyld glæder jeg mig over, at jeg ikke var der, for at I skal tro; men lad os nu gaa hen til ham! Og Tomas sagde til de andre Disiple: Saa lad os da gaa med, for at dø med ham! Da nu Herren kom til Betania, havde alt Lasarus ligget fire Dage i Graven, og ved det at Byen laa saa nær ved Jerusalem, var der kommet Mange ud derfra, at trøste Marta og Maria. Som Marta nu hørte, at Jesus var kommet, gik hun ham imøde — men Maria sad inde i Huset — og sagde til ham: Herre, havde Du været her, var min Broder ikke død, men ogsaa nu ved jeg, at hvad Du beder Gud om, det giver han Dig. Jesus svarede: Din Broder skal opstaa. Ja, svarede hun, jeg ved, at han skal opstaa i Opstandelsen paa den yderste Dag. Jesus svarede: Jeg er Opstandelsen og Livet, hvem der tror paa mig, han dør aldrig i Evighed. Tror Du det? Ja, Herre, sagde hun, jeg tror, at Du er Kristus, Guds Søn, som kommer til Verden. Efter at have sagt det, gik hun bort, kaldte paa sin Søster og sagde til hende: Læreren er her og kalder paa Dig! og som Maria hørte det, stod hun strax op og gik hen til ham, thi Jesus var ikke kommet ind i Byen, men var endnu paa samme Sted hvor Marta havde mødt ham. Da nu de Jøder, som var i Huset, saae Maria staa hastig op og gaa ud, sagde de: Hun gaar hen til Graven for at græde der! og fulgte med, men saasnart Maria fik Øje paa Herren og kom hen til ham, faldt hun ham til Fode og sagde ligesom Marta: Herre, havde Du været her, var min Broder ikke død. Som nu Jesus saae hende og de Øvrige græde, blev han dybt rørt og rystet og spurgte hende: Hvor har I lagt ham? De svarede: Kom, Herre, og see det! og Jesus græd. Da sagde Nogle af Jøderne: See, hvor han elskede ham! men Andre sagde: Kunde da ikke han, der aabnede den Blindes Øine, ogsaa maget det saa, at denne ikke var død? Atter rørtes nu Jesus dybt, idet han gik hen til Graven, — men det var en Hule med en stor Sten over — og Jesus sagde: Tag Stenen bort! Marta svarede: Herre, han stinker allerede, thi det er paa fjerde Dag! men Herren svarede: Sagde jeg Dig ikke, at hvis Du troede, skulde Du se Guds Herlighed? Altsaa tog de Stenen bort, og Jesus opløftede sine Øine mod Himlen og sagde: Fader, jeg takker Dig, fordi Du har hørt mig! Dog, jeg ved, at Du hører mig altid, men for Folkets Skyld, der staar hos, sagde jeg det, at de skal tro, at Du har sendt mig. Og som han havde sagt



St. Johannis Evangelium Cap. 11.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

det, raabte han højt: Lasarus, kom herud! og den Døde kom ud med Baand om Hænder og Fødder og en Svededug bundet om Ansigtet, og Jesus sagde til dem: Løs ham og lad ham gaa! Da troede Mange paa ham, af dem der saae det Underværk, men Nogle var der ogsaa, der gik hen til Farisæerne og fortalte hvad Jesus havde gjort.

63. De ypperste Præster og Farisæerne lægge Raad op imod Jesus.

Joh. 11. Mark. 10.

Følgelig kaldte de ypperste Præster og Farisæerne Synedriet sammen og sagde: Hvad skal vi gjøre? det Menneske gjør mange Tegn. Lader vi ham blive saaledes ved, vil Alle tro paa ham, og saa kommer Romerne og ødelægger baade vort Land*) og vort Folk. Og Kajafas, det Aars Ypperstepræst, tog Ordet og sagde: I kan heller Ingenting forstaa, begriber I da ikke, at det er os til Gavn, at et Menneske dør for Folket, og hele Folket slipper for at fordærves! Dog, dette sagde han ikke af sig selv, men som Ypperstepræst for det samme Aar profeterede han, at Jesus skulde dø for Folket, og ikke for Folket alene, men for at forene Guds adspredte Børn. Fra den Dag af lagde de altsaa Raad op om at tage Jesus af Dage, men nu gik han ikke længer frit om iblandt Jøderne, men tyede til en lille By, de kaldte Efraim, i Nærheden af Ørknen, og tog der sit Opholdssted med sine Disciple. Imidlertid havde de ypperste Præster og Farisæerne bekjendtgjort, at om Nogen vidste, hvor han var at finde, skulde han angive det, for at de kunde gribe ham, og Jøderne, der kom til Jerusalem for Paaske for at hellige sig til Festen, ledte om ham og sagde til hinanden i Templet: Hvad tykkes Jer vel om, at han ikke kommer til Højtiden?

Men nu drog han op til Jerusalem, og Disciplene fulgte ham, beskymrede og frygtsomme. Og han tog de Tolv til Side og sagde til dem: Se, vi drager op til Jerusalem, og Alt hvad der er skrevet ved Profeterne skal gaa i Opfyldelse paa Menneskets Søn, thi han skal overgives de ypperste Præster og Skriftkloge, og de skal dømme ham til Døde og overgive ham til Hedningerne, til at bespotte og hudstryge og korsfæste, og paa den tredie Dag skal han staa op igjen. Men Disciplene forstod Intet deraf, for de Ord var dem dunkle, og de fattede dem ikke.

64. Sakkæos. — De ti Miner. Luk. 19.

Vejen til Jerusalem laa gjennem Jeriko, og som Herren gik igjennem den By, var der en Mand ved Navn Sakkæos, han var øverste

*) Egentlig „Sted", hvorved maaske menes Templet.

Tolder og meget rig, der gjerne vilde se ham, men da han var lille af Vært og ikke kunde komme til for Trængslen, løb han i Forvejen og krøb op i et Morbærtræ paa Vejen, hvor Herren skulde forbi. Da nu Jesus kom derhen, saae han i Vejret, fik Øje paa ham og sagde til ham: Stig hurtig ned, Sakkæos, thi idag bør jeg tage Herberge i dit Hus! og han skyndte sig ned og modtog ham med Glæde. Men da Folk saae det, knurrede de og sagde: Han gaar ind og tager Herberge hos en syndig Mand! Men Sakkæos standsede og tog til Orde: Se, Herre, Halvdelen af mit Gods giver jeg de Fattige, og har jeg bedraget Nogen Noget fra, giver jeg det firedobbelt igjen! Og Jesus svarede: Idag er Frelsen blevet dette Hus til Del, eftersom ogsaa han er en Abrahams Søn, thi Menneskets Søn er kommet at søge og frelse det Fortabte.

Efter at have sagt dette, tilføjede han en Lignelse, eftersom han var i Nærheden af Jerusalem, og Folk mente, at Guds Rige skulde aabenbares strax: En højbaaren Mand rejste til et fjernt Land, at tage sig et Kongerige og vende tilbage. Og han kaldte ti af sine Tjenere til sig, gav dem ti Miner*) og bød dem: Driver nu Handel, til jeg kommer! Men hans Bysbørn hadede ham og sendte ham Bud: Vi vil ikke, at denne skal være vor Konge. Da han nu kom tilbage, efter at have taget sig sit Rige, sendte han Bud efter de Tjenere, hvem han havde betroet sine Penge, for at faa Kundskab om hvad hver havde fortjent. Nu kom den første frem og meldte: Herre, din Mine har indbragt ti. Herren svarede: Vel, Du gode Tjener, siden Du var tro over det Mindste, saa vær nu Magthaver over ti Stæder! Derpaa kom den næste frem og sagde: Herre, din Mine har indbragt fem! og Herren sagde ligeledes til ham: Du skal ogsaa raade over fem Stæder! Men nu kom der en anden og sagde: Herre, her er din Mine, som jeg har havt liggende i en Svededug, thi jeg var bange for Dig, eftersom Du er en streng Mand: tager hvad Du ikke lagde hen og høster hvad Du ikke saaede! Men Herren svarede ham: Efter din egen Mund dømmer jeg Dig, Du slette Tjener: vidste Du, at jeg er en streng Mand, der tager hvad jeg ikke lagde hen og høster hvad jeg ikke saaede, hvorfor satte Du da ikke mine Penge ud, saa kunde jeg, naar jeg kom, taget dem ind med Renter! Og han sagde til dem, der stod hos: Tag Minen fra ham og giv den til ham, der har ti! — men de indvente: Herre, han har ti Miner! — for jeg siger Eder, at Hver der har, ham gives, og fra hvem der Intet har,

*) En Mine var omtrent 36 Rigsdaler.

tages ogsaa hvad han har. For Resten, hvad mine Fjender angaar, der ikke vilde have, jeg skulde være deres Konge, saa bringer dem hid og slagter dem for mine Øjne!

65. **Maria salver Jesu Fødder.** Joh. 12. Matt. 26.

Sex Dage for Paaske kom Jesus til Betania, hvor Lasarus boede, og man anrettede et Gjæstebud for ham der i Simon den Spedalskes Hus, Lasarus var iblandt Gjæsterne, og Marta vartede op. Da tog Maria et Pund af ægte, kostbar Nardus-Salve og salvede Herrens Fødder og tørrede dem med sit Haar, men Huset blev fuldt af Lugten af Salven. Da sagde Judas Iskariotes: — og de øvrige Disciple stemmede i med — Hvortil dog den Ødselhed? hvorfor blev denne Salve ikke solgt for trehundrede Denarier og givet de Fattige? Dog, dette sagde Judas ikke, fordi han brød sig om de Fattige, men fordi han havde Kassen under Hænder og stjal af hvad der var i den. Men Herren tog Ordet: Lad hende med Fred, for hun har gjort en god Gjerning imod mig, thi Fattige har I altid hos Jer, men mig har I ikke altid! Thi da hun udgjød denne Salve over mit Legeme, gjorde hun det til at berede min Jordefærd. Jeg siger Eder for Sandhed, at hvorsomhelst i hele Verden dette Julebud forkyndes, skal ogsaa dette, som hun har gjort, fortælles til hendes Ihukommelse.

Nu rygtedes det iblandt Jøderne, at Jesus var i Betania, og Mange søgte derhen, ikke alene fordi Jesus var der, men ogsaa for at se Lasarus, hvem han havde opvakt fra de Døde, hvorfor de ypperste Præster da ogsaa holdt Raad om at dræbe Lasarus med, thi for hans Skyld gik Mange hen og troede paa Jesus.

66. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matt. 21. Luk. 19.

Men næste Dag, som Jesus kom med sine Disciple i Nærheden af Betfage, ved Oliebjerget, gav han to af dem det Ærinde: Gaa hen til den By, der ligger lige foran Jer, saa finder I strax en Aseninde bunden og hendes Føl ved Siden, løs dem og bring mig dem, og om Nogen taler Eder Noget til, saa svarer: Herren har dem behov, men han skal strax sende dem tilbage! Alt dette skete nu for at Profetens Ord*) skulde gaa i Opfyldelse: Siger Sions Datter: Se: din Konge kommer til Dig sagtmodig og har besteget en Aseninde og Trældyrs Føl! Disciplene gjorde som Herren befol, og bragte ham Aseninden og Føllet, derpaa lagde de deres Klæder over dem og Herren satte sig op, men Mange af Folket udbredte deres Klæder paa Vejen, og andre hug Grene af Træerne og strøede dem derpaa. Men

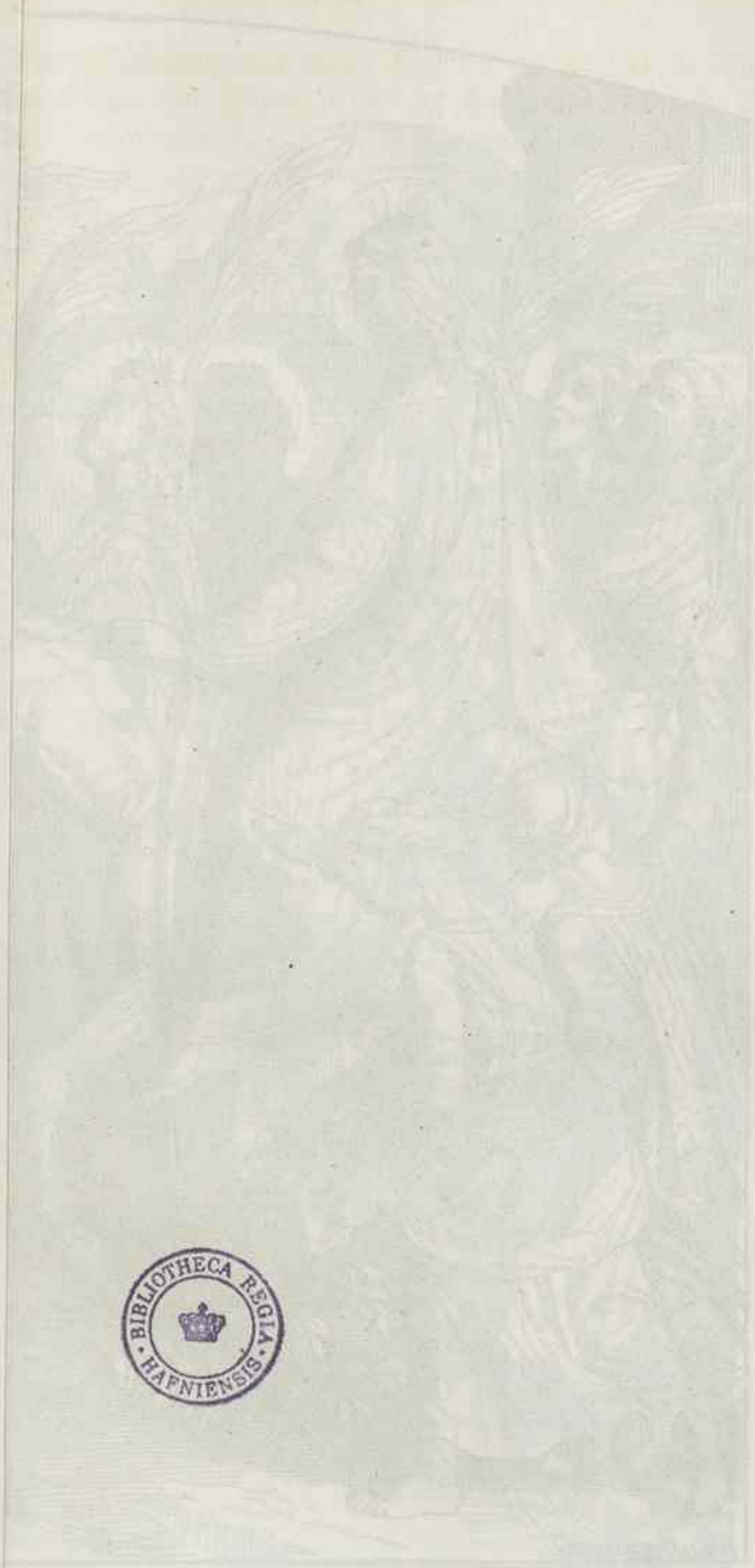
*) Sak. 9, 9.

som de nu kom til Foden af Oliebjerget, begyndte Disiplene enstemmigt og højrøstet at love Gud for alle de kraftige Gjerninger, hvortil de havde været Vidner: Velsignet den Konge, der kommer i Herrens Navn! Fred i Himlen og Ære i det Højeste! Og Skaren, der gik foran og fulgte efter, stemmede i med, raabende: Hosianna for Davids-Sønnen, velsignet være den, der kommer i Herrens Navn, Hosianna i det Højeste! Da raabte nogle Farisæer, der gik med blandt de Andre: Lærer, hold dog Styr paa dine Disiple! men han svarede dem: Jeg siger Jer: hvis disse tav, skulde Stenene raabe! Dog, som han kom nærmere til Jerusalem og saae Byen ligge for sig, græd han over den og sagde: Vidste dog ogsaa Du, om det saa kun var paa denne din Dag, hvad der er til din Fred, men nu er det skjult for dine Øine. Derfor skal de Dage komme, da dine Fjender skal kaste en Vold op mod Dig og slaa Kreds omkring Dig og plage Dig fra alle Kanter, og de skal jævne Dig med Jorden og dine Børn i Dig, og ikke levne Sten paa Sten i Dig, fordi Du ikke kjendte din Besøgelses Tid.

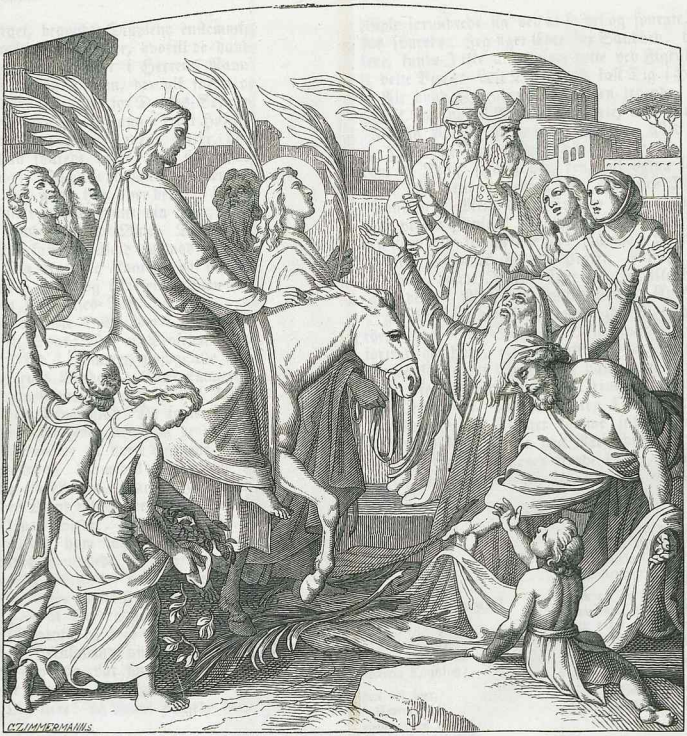
Nu drog han ind i Jerusalem, og hele Byen kom i Bevægelse, Folk spurgte: Hvem er det? og fik til Svar: Det er Profeten Jesus fra Nasaret i Galilæa! Og han gik ind i Templet, udjog alle dem, der kjøbte og solgte, kastede Vexelerernes Borde og Duekræmmernes Stole om og sagde til dem: Der staar skrevet: mit Hus skal kaldes et Bedehus, men I har gjort det til en Røverkule! Da søgte Blinde og Halte til ham i Templet og bleve helbredede, men som de ypperste Præster og Skriftkloge saae hans Underværker og hørte Børnene raabe i Templet: Hosianna for Davids-Sønnen! harmedes de derover og sagde til ham: Hører Du hvad disse siger? Ja, svarede Jesus, har I aldrig læst: af Umyndiges og Diendes Mund vil jeg berede min Lov!*) Og de havde gjerne slaaet ham ihjel paa Stedet, dog dertil var nu ingen Lejlighed, thi Folket flokkedes om ham og hørte ham, og Skaren, der fulgte med ham fra Betania, bevidnede, at han havde opvakt Lasarus fra de Døde, og desaarsag gik Folket ham imøde, fordi de hørte tale om det Underværk, derfor sagde ogsaa Farisæerne til hinanden: I ser, I kommer ingen Vej; se al Verden gaar efter ham!

Ved Aftenstid gik Herren ud til Betania og blev der om Natten, men næste Morgen gik han tilbage til Jerusalem; undervejs fik han Øje paa et Figentræ ved Vejen, og som han var hungrig, gik han derhen, men fandt Intet paa det uden Blade. Da sagde han til det: Aldrig i Evighed vore der Frugt paa Dig tiere! og Træet visnede strax.

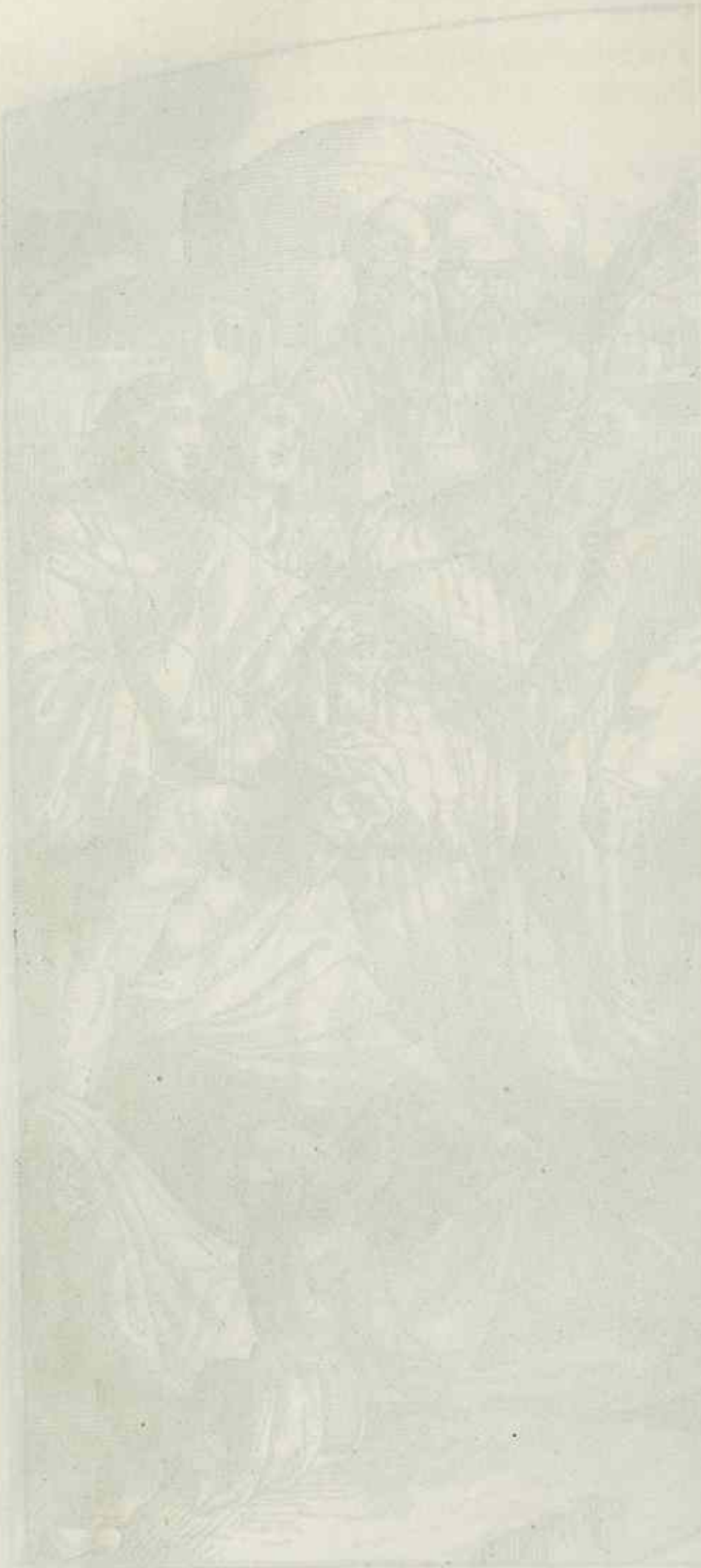
*) Salm. 8, 3.



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



St. Matthæi Evangelium Cap. 21.



men hans Disiple forundrede sig ved at se det og spurgte, hvor det kunde komme. Jesus svarede: Jeg siger Eder for Sandhed: hvis I havde Tro og ikke tvivlede, kunde I ikke alene gjøre dette ved Figentræet, men om I saa sagde til dette Bjerg: Løft Dig op og kast Dig i Havet! saa skulde det ske. Og Alt hvad I begjærer i Bønnen troende, det skal I faa!

Derefter gik han op til Templet og lærte, men her kom de ypperste Præster og Folkets Ældste til ham og spurgte: Med hvad Magt gjør Du dette, og hvem har givet Dig den? Han svarede: Jeg vil ogsaa spørge Jer om en Ting, sige I mig den, vil ogsaa jeg sige Jer, med hvad Magt jeg gjør dette: hvorfra var Johannes' Daab, fra Himlen eller fra Mennesker? Men de overvejede Sagen med hinanden og tænkte: Siger vi fra Himlen! saa spørger han: hvorfor troede I ham da ikke? men siger vi: fra Mennesker! saa maa vi frygte for Pøbelen, thi de anser Alle Johannes for en Profet. Altsaa svarede de: Det ved vi ikke. Saa, sagde Jesus, siger jeg Jer ikke heller, med hvad Magt jeg gjør dette. Men hvad tykkes Eder: En Mand, der havde to Sønner, gik hen til den første og sagde til ham: gaa hen, min Søn, og arbejd idag i min Vingaard! Han svarede: nej, jeg vil ikke! dog siden fortrød det ham, og han gik derhen. Derefter gik Faderen til den anden og sagde det Samme til ham, han svarede: ja, Herre! men gjorde det ikke. Hvem af de to fremmede nu Faderens Villie? De svarede: Den første! og Herren tog Ordet: Jeg siger Eder for Sandhed, at Toldere og Skjøger komme ind i Guds Rige før end Eder, thi Johannes kom til Jer paa Retfærdigheds Vej, og I troede ham ikke, men Toldere og Skjøger troede ham, og hvorvel I saae det, angrede det Jer end ikke derefter, saa I kunde tro ham.

Egen Tone.

Fryd Dig, Du Kristi Brud!
Stat op og se herud!
For Døren er Guds Naade,
Som Dig Profeten spaaede!
Hosianna! Hæder og Ære
Skal denne vor Konning være!

Gak ud af dit Paulun,
Med Fløjte og Basun,
Med Jubel, Sions Dronning!
Her rider Ærens Konning!

Et Asen ham vel bær,
Dog er det Herrefærd!
Hans Rustning synes ringe,
Dog kan han Døden tvinge!

Sagtmodig, from og god
Er han af Hjertensrod,
Har Salighed at føre,
Som Bruden skal tilhøre!

Luk op nu Port og Dør,
Saa højt, som aldrig før!
Dig agter nu at gjæste
Den Største og den Bedste!

Strø Majpaa Kongens Vej,
Og spar din Silke ej!
Lad Folket bære Palmer
Og synge Højtids-Salmer!

Umyndige og Smaa
Lad gjøre ligesaa!
Den hele Folkeskare,
Med Sang i Skyen, svare:
Hosianna! Hæder og Ære
Skal denne vor Konning være!

67. Vingaardsmændene. Matt. 21. Mark. 12.

Hører nu en anden Lignelse: Der var en Mand, en Husbonde, som plantede en Vingaard, satte et Gjærde om den, gravede en Perse deri og byggede et Taarn, lejede den ud til Vingaardsmænd og rejste saa udenlands. Da nu Frugthøstens Tid nærmede sig, sendte han sine Tjenere til Vingaardsmændene for at tage mod Afgrøden, men Vingaardsmændene greb fat paa dem, slog den ene, myrdede den anden og stenede den tredie. Atter sendte han nu andre Tjenere afsted, flere end de første, og de handlede ligesaa med dem, men da sendte han dem tilsidst sin Søn og sagde: For min Søn vil de dog undse sig! Men som Vingaardsmændene fik Øje paa Sønnen, tænkte de ved sig selv: Det er Arvingen, kom lad os da slaa ham ihjel, saa beholder vi hans Arv! og de tog ham, kastede ham ud af Vingaarden og slog ham ihjel. Naar Vingaardsherren nu kommer, hvad vil han saa gjøre ved disse Vingaardsmænd? Præsterne svarede: Han vil ilde ødelægge de Onde og leje Vingaarden ud til Andre, der giver ham Afgrøden i rette Tid. Da tog Jesus til Orde: Har I aldrig læst Skrifterne*): Stenen, som Bygmestrene vragede, den blev en Hoved-Hjørnesten, det er Herrens Værk og er underligt for Eders Øjne. Derfor siger jeg Eder: Guds Rige skal tages fra Eder og gives et Folk, der yder dets Frugter, og hvem der falder paa denne Sten, han slaar sig fordærvet, men hvem den falder paa, ham knuser den. Og Farisæerne og de Skriftkloge forstod fuldvel, at Herren mente dem med disse Lignelser, og de vilde gjerne ladet ham gribe, havde det ikke været af Frygt for Menigmand, som holdt ham for en Profet.

68. Det kongelige Bryllup. Matt. 22.

Atter tog Jesus nu Ordet og talede til dem i Lignelser: Himlens Rige sammenlignes med en Konge, der holdt sin Søns Bryllup og sendte sine Tjenere ud at kalde de Indbudne sammen til Brylluppet, men de vilde ikke komme. Atter udsendte han da andre Tjenere med det Bud: Siger de Indbudne: se, jeg har tilberedt mit Maaltid, mine Oxer og mit Fedekvæg er slagtet, og Alting færdigt, kommer til Brylluppet! men de lod haant derom og gik bort, En til sin egen Ager og en Anden til sit Kjøbmandsskab, men de Øvrige greb hans Tjenere,

*) Salm. 118, 22. 23.

drev Spot med dem og slog dem ihjel. Da Kongen hørte det, blev han vred og sendte sine Hære ud, ødelagde disse Mordere og brændte deres By. Derefter sagde han til sine Tjenere: Vel er Brylluppet færdigt, men de Budne var det ikke værd; gaar derfor ud paa Korsvejene og beder til Bryllup saa Mange som I finder! Da gik de ud og samlede saa Mange som de fandt, baade Onde og Gode, saa Brudehuset blev fuldt af Gjæster; men som Kongen nu gik ind at bese Gjæsterne, saae han der en Mand, som ikke havde Bryllupsklæderne paa. Og han sagde til ham: Stalbroder, hvor er Du kommet herind og har ikke Bryllupsklædningen paa? Men han tav stille. Da sagde Kongen til Opvarterne: Bind Hænder og Fødder paa ham og tag ham og kast ham ud i Mørket herudenfor, der skal være Graad og Skjæren Tænder. Thi Mange er kaldte, men Faa er udvalgte.

Nu gik Farisæerne hen og holdt Raad om at besnære ham, og de lod nogle af deres Disciple gaa til ham og sige: Lærer, vi ved, at Du er sanddru og lærer Guds Vej i Sandhed og bekymrer Dig om Intet, thi Du tager ikke Hensyn til et Menneskes Ansеelse; sig os da nu, hvad tykkes Dig: er det tilladt at give Kejseren Skat eller ikke? Men Jesus gjennemskuede deres Ondskab og svarede dem: I Hyklere, hvorfor fristе I mig? Lad mig se Skattens Mynt! Og de bragte ham en Denarie. Da vedblev han: Hvis Billede og Overskrift er det? de svarede: Kejserens! Saa, svarede han atter, giv da Kejseren hvad Kejserens er, og Gud hvad Guds er! og da de hørte det, forundrede de sig, forlod ham og gik deres Vej.

69. **Jesus taler med og om Farisæerne og Sadducæerne.** Matt. 22. 23.

Samme Dag traadte Sadducæerne, der nægtede Opstandelsen, hen til ham og forelagde ham et Spørgsmaal: Lærer, Moses sagde: dør Nogen uden Børn, skal hans Broder gifte sig med hans Hustru og opvække sin Broder Sæd*). Nu var der hos os syv Brødre, den første giftede sig og døde, og da han ingen Børn havde, efterlod han den næste sin Hustru, ligeledes ogsaa den anden og den tredie, ja alle syv, men sidst af dem alle døde ogsaa Kvinden. Hvis Hustru af de syv skal hun nu være i Opstandelsen, thi de har havt hende til Ægte Allesammen? Jesus svarede: I tager Fejl og kjender hverken Skrifterne eller Guds Magt, thi i Opstandelsen hverken tager man sig Hustruer eller giftes bort, men er som Guds Engle i Himlen. Men har I ikke læst hvad Gud sagde Eder om de Dødes Opstandelse, da han talede som følger: Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs

*) 5 Mos. 25, 5.

Gud!*) Nu er Gud ikke de Dødes Gud, men de Levendes. Da svarede Nogle af de Skriftkloge: Vel talet, Lærer! men Menigmand, som hørte hans Ord, forbavsedes over hans Lærdom.

Nu spurgte Farisæerne, at Herren havde stoppet Munden paa Sadducæerne, og de forsamlede sig, og En iblandt dem, en Lovkyndig, gjorde ham et Spørgsmaal for at friste ham: Lærer, hvilket Bud er vel det største i Loven? Jesus svarede: Du skal elske Herren din Gud af hele dit Hjerte og hele din Sjæl og alle dine Tanker, det er det første og største Bud, men det andet er ligesom det: Du skal elske din Næste som Dig selv! Af disse to Bud afhænger hele Loven og Profeterne.

Som Farisæerne nu vare samlede, gjode Jesus ogsaa dem et Spørgsmaal: Hvad tykkes Eder om Kristus, hvis Søn er han? De svarede: Davids! Hvorledes, vedblev han, kalder David ham da i Aanden Herre? idet han siger: Herren sagde til min Herre, sid ved min høire Haand, til jeg lægger dine Fiender som en Skammel under dine Fødder! naar nu David kalder ham Herre, hvorledes er han da hans Søn? Og Ingen kunde svare ham et Ord, ikke heller vovede Nogen fra den Dag af at udfritte ham om Noget.

Derefter talede Jesus saaledes til Folket og sine Disiple: Paa Moses Stol sidde de Skriftkloge og Farisæerne. Alt hvad de da siger Eder, at I skal tage i Agt, det iagttager og det gjører, men retter Eder ikke efter deres Gjerninger, thi de siger det vel, men gjør det ikke. Thi de pakke svære Byrder, tunge at bære, og lægge dem paa Folks Skuldre, men selv vil de ikke røre dem med deres Finger. Men alle deres Gjerninger gjør de for at Folk skal se dem, de gjør sig brede Mindesedler og svære Somme paa deres Klæder og sidder gjerne øverst ved Gjæstebud og paa Højsæder i Synagogerne og vil gjerne hilses paa Torvene og kaldes af Folk: Rabbi, Rabbi. Men I skal ikke lade Jer kalde Rabbi, thi En er eders Vejleder, men I er alle Brødre, og I skal ikke kalde Nogen jer Fader paa Jord, thi En er jer Fader, han i Himlene, og lad Jer ikke heller kalde Vejledere, thi En er eders Vejleder, nemlig Kristus, men den Største blandt Eder skal være jer Opvarter, men hvem der ophøjer sig selv fornedres, og hvem der fornedrer sig selv ophøjes. Men ve Eder, I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere, eftersom i lukker Himmerige for Folk, thi I gaar ikke derind, og dem der vil derind formener I det! Ve Eder, I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere, eftersom I opæder Enkers Huse og gjør lange Bønner for Syns Skyld, derfor skal I faa des haardere Dom! Ve Eder,

*) 2 Mos. 3, 6.

I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere, efterfom i befarer Hav og Land for at vinde en Disipel, og naar han er blevet det, gjør I ham til et Gehennas Barn, dobbelt faa fuldt fom I felv er det! Ve Eder, I blinde Vejvisere, fom figer, at fværger man ved Templet, har det Intet at betyde, men fværger man ved Templets Guld, er man bunden. Taaber og Blinde! thi hvad er vel ftørft, enten Guldet eller Templet, der helliger Guldet? Og: fværger man ved Altret, har det Intet at betyde, men fværger man ved Gaven, der ligger derpaa, er man bunden. Taaber og Blinde! thi hvad er vel ftørft, enten Gaven eller Altret, der helliger Gaven? Hvem der da fværger ved Altret, han fværger ved det, og ved Alt, hvad der ligger derpaa, og hvem der fværger ved Templet, han fværger ved det og ved ham, der bor deri, og hvem der fværger ved Himlen, han fværger ved Guds Trone og ved ham, der fidder derpaa. Ve Eder, I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere! efterfom I giver Tiende af Mynte og Dild og Kommen og bortkafter hvad der er fværere af Loven: Dommen og Barmhjertigheden og Troen; dette fkulde holdes, og hint ikke bortkaftes. I blinde Vejvisere, der fier Myggen af, men fvælger Kamelen! Ve Eder, I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere! efterfom I renfer det Ydre af Kande og Fad, men indeni er de fulde af Rov og Uret: Du blinde Farisæer, rens først det Indre af Kande og Fad, at ogfaa det Ydre kan blive rent. Ve Eder, I Skriftkloge og Farisæer, I Hyklere! efterfom i ligner kalkede Grave, der fer fmukt ud udenfra, men er indvendig fulde af Dødningeben og al Urenhed. Saaledes fynes ogfaa I Folk retfærdige udenfra, men indvendig er I fulde af Hykleri og Lovløshed. I Slanger, I Øgleunger, hvorledes vil I fly for Gehennas Dom!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Ulve i Faare-Klæder ej
Kjendes paa Adfærd udvendig,
Men kun af Spor paa Dødens Vej,
Vildereds-Frugten elendig;
Falskelig de med Frækhed spaa
Hvad alle Daarer helst attraa,
Dem følge mylrende Skarer.

Det er de falske Profeters Vis,
Slangen igjennem dem hvisler
Immer om Druer paa Tjørne-Ris,
Figen at plukke af Tisler,
Vejen nylagt til Himmerig,
Landevej bred og magelig,
Dejligst at vandre i Mørke.

Vogte sig vel hver kristen Sjæl
For deres Tunger saa glatte!
Slangen kan bide i hver Hæl,
Falskhed er farlig at fatte,
Guds-Ordets Hus paa Klippen bygt,
Ene det staar i Stormen trygt,
Bosat med barnlige Sjæle!

70. De ti Jomfruer. Matt. 25.

Himlens Rige sammenlignes med ti Jomfruer, som tog deres Lamper og gik ud, at møde Brudgommen. Men fem af dem var kloge og fem taabelige, de Taabelige tog vel deres Lamper, men ingen Olie med, de Kloge tog Olie med i deres Kander, med samt deres Lamper. Som det nu varede længe før Brudgommen kom, blev de alle døsige og faldt i Søvn, men ved Midnatstid lød Raabet: Se, Brudgommen kommer, gaar ud, at møde ham! Da stod alle de Jomfruer op og pyntede paa deres Lamper. Og de taabelige sagde til de kloge: Giv os Noget af jer Olie, for vore Lamper gaar ud! men de kloge svarede dem: Der bliver aldrig nok for os og for Jer, gaar hellere hen til Kjøbmændene og kjøber Jer Noget selv! Medens de nu gik hen at kjøbe, kom Brudgommen, og de, der var færdige, gik ind med ham til Brylluppet, og Døren blev lukket. Men siden kom ogsaa de andre Jomfruer og sagde: Herre, Herre, luk op for os! men han svarede dem: Jeg siger Jer for Sandhed: jeg kjender Eder ikke! Vaager altsaa, thi I kjender hverken Dagen eller Timen, naar Menneskets Søn kommer!

Egen Tone.

Hvor salig er den lille Flok,
Som Jesus kjendes ved,
I ham, sin Frelser, har den Nok
Nu og i Evighed.
I Kjærlighed, i Haab og Tro
Den vandrer her og hist skal bo
Med ham, naar Haab og Tro forgaar,
Men Kjærlighed bestaar.

Men, Jesus, er jeg En af dem,
Vil Du mig kalde Din,
Staar jeg for Dig som hine Fem,
Med Blus i Lampen min?

O lad mig ej til Hvile gaa,
Før jeg kan herom Vished faa,
Før Du kan faa det Svar af mig:
Du ved, jeg elsker Dig!

Og maatte det med Graad end ske,
At saadant Svar jeg gav,
Saa vil Du naadig til mig se
Og tørre Taaren af;
Ja, naar kun Du, som Alting ved,
Hos mig kan finde Kjærlighed
Og kjende mig iblandt din Flok
Som Din, saa har jeg Nok!

71. De betroede Talenter. — Faarene og Bukkene. Matt. 25.

Thi ligesom en Mand, der vilde rejse udenlands, kaldte paa sine egne Tjenere og overgav dem al sin Ejendom, og En gav han fem Talenter, En to og En en, hver efter sin Evne, og rejste strax udenlands. Den der nu havde faaet de fem Talenter, gik hen og drev Handel med dem og fortjente fem til, det Samme gjorde ogsaa den der havde faaet to og fortjente ligeledes to til, men den der havde faaet den ene, gik hen og gravede et Hul i Jorden og gjemte sin Herres Penge. Men

lang Tid efter kommer de Tjeneres Herre igjen og holder Regnskab med dem. Og den kom frem, der havde faaet fem Talenter, og bragte fem til og sagde: Herre, Du har betroet mig fem Talenter; se, med dem har jeg fortjent fem til. Hans Herre svarede ham: Vel, Du gode og tro Tjener, Du var tro i Lidt, jeg sætter Dig over Meget, gaa ind til din Herres Glæde! Nu kom ogsaa han frem, der havde faaet to Talenter, og sagde: Herre, Du har betroet mig to Talenter; se, med dem har jeg fortjent to til. Hans Herre svarede ham: Vel, Du gode og tro Tjener, Du var tro i Lidt, jeg sætter Dig over Meget, gaa ind til din Herres Glæde! Nu kom ogsaa han frem, der havde faaet en Talent og sagde: Herre, jeg kjendte Dig, at Du er en streng Mand, høster hvor Du ikke saaede og samler hvor Du ikke adspredte, og jeg var bange og gik hen og gjemte din Talent i Jorden; se, der har Du hvad Dit er. Men hans Herre svarede ham og sagde til ham: Du slette og dovne Tjener, vidste Du, at jeg høster hvor jeg ikke saaede, og samler hvor jeg ikke adspredte, saa burde Du sat mine Penge ud hos Vexelererne, og naar jeg var kommet, havde jeg nok taget Mit ind med Rente. Tag altsaa Talenten fra ham, og giv den til ham, der har de ti, thi Hver der har, ham gives, og han faar i Overflod, men hvem der ikke har, fra ham tages ogsaa hvad han har. Og kast den unyttige Tjener ud i Mørket herudenfor, der skal være Graad og Skjæren Tænder.

Men naar Menneskets Søn kommer i sin Herlighed og alle Englene med ham, saa sidder han paa sin Herligheds Trone, og alle Folkefærd samles for ham, og han skiller dem fra hinanden, som Hyrden skiller Faarene fra Bukkene, og han stiller Faarene ved sin høire, og Bukkene ved sin venstre Side! Da siger Kongen til dem ved hans høire Side: Kommer hid, min Faders Velsignede, tager Riget til Arv, der er Eder beredt fra Verden blev grundlagt! thi jeg hungrede, og I gav mig at æde, jeg tørstede, og I gav mig at drikke, jeg var fremmed, og I tog mig i Hus, jeg var nøgen, og I klædte mig, jeg var syg, og I besøgte mig, jeg var i Fængsel, og I kom til mig. Da svarer de Retfærdige ham: Herre, naar saae vi Dig hungrig og bespiste Dig, eller tørstig og gav Dig at drikke? naar saae vi Dig fremmed og tog Dig i Hus, eller nøgen og klædte Dig? naar saae vi Dig syg eller i Fængsel og kom til Dig? Og Kongen svarer og siger til dem: Jeg siger Eder for Sandhed: lige saa Meget som I gjorde mod en af disse mine mindste Brødre, gjorde I mod mig. Derpaa siger han ogsaa til dem paa venstre Side: Gaar bort fra mig, I Forbandede, til den evige Ild, der er

beredt Djævlen og hans Engle! Thi jeg hungrede, og I gav mig ikke at æde, jeg tørstede, og I gav mig ikke at drikke, jeg var fremmed, og I tog mig ikke i Hus, jeg var nøgen, og I klædte mig ikke, jeg var syg og i Fængsel, og I besøgte mig ikke. Da svarer ogsaa de ham: Herre, naar saae vi Dig hungrig eller tørstig eller fremmed eller nøgen eller syg eller i Fængsel og har ikke opvartet Dig? men han svarer dem og siger: Jeg siger Eder for Sandhed: Alt hvad I ikke har gjort mod en af disse Mindste, har I ikke heller gjort mod mig! Og de gaar hen til den evige Revselse, men de Retfærdige til det evige Liv. Da Jesus nu var færdig med alle disse Taler, sagde han til sine Disciple: I ved, om to Dage kommer Paasken, og Menneskets Søn udleveres til at korsfæstes.

72. Paaskemaaltidet beredes. Matt. 26.

Nu samledes de ypperste Præster og Skriftkloge og Folkets Ældste i Ypperstepræsten Kajafas Forsal og holdt Raad om, hvorledes de med List skulde faa Jesus i deres Magt og tage ham af Dage, og de sagde: Ikke paa Festdagene, at der ikke skal blive Tummel blandt Folket. Da kom Judas Iskariotes, en af de Tolv, til dem og spurgte: Hvad vil I give mig, saa overgiver jeg ham til Eder? De lovede ham tredive Sølvpenge, og fra nu af søgte han Lejlighed at forraade sin Mester.

Paa første Paaskedag kom Disciplene til Herren og spurgte ham: Hvor vil Du vi skal berede Dig Paaskemaaltidet? og han bød Peter og Johannes: Se, naar I kommer ind i Byen, møder en Mand Jer med en Krukke Vand, følg ham til Huset, hvor han gaar ind, og siger til Husbonden: Læreren siger: min Tid er nær, hos Dig vil jeg holde Paaske med mine Disciple; hvor er Værelset? saa viser han Jer en Storstue, fuldfærdig, tilbered det der! De gjorde som Herren bød og tillavede Maaltidet, men da det blev silde, tog han Plads ved Bordet, med sine tolv Apostle. Og han sagde til dem: Jeg længes stærkt efter at holde dette Paaskemaaltid med Eder, inden jeg lider; thi jeg siger Eder: jeg skal ikke holde det tiere, inden det fuldkommes i Guds Rige. Da modtog han Bægeret, lyste Velsignelse derover og sagde: Tager Dette og deler det mellem Eder, thi jeg siger Eder: jeg skal ikke drikke af hvad der vorer paa Vinstokken, inden Guds Rige kommer!

Der var en Trætte blandt Disciplene, om hvem der skulde agtes størst, men Herren sagde til dem: Folkenes Konger beherske dem, og de der har Magt over dem kaldes Velgjørere, men gjører I ikke saa, men den Største blandt Eder blive som den Yngste, og Anføreren som Opvarteren! Thi hvem er vel størst: den der sidder tilbords eller den

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

G. FINIGUERRA INV. ET SC.

der varter op, men jeg er midt iblandt Eder som den der opvarter. Men Eder er det, der har holdt ud med mig i mine Fristelser, og som Faderen overdrog mig Riget, overdrager jeg Eder, at I skal æde og drikke ved mit Bord i mit Rige og sidde paa Troner og dømme Israels tolv Stammer.

Tone: Hr. Peder han bor sig ude ved Aa.

Den største Paaske, Verden har set,
Var nær med sin Kval og Fryd;
I Jorsal der sidder en stille Husbond
Og lytter tavs til hver Lyd.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

Hans Hus er smykket festligt og rent,
Og Højtidens Hal beredt;
Men Gjæsterne, som i hans Hus vil glædes,
Hans Øjne aldrig har set.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

Ej Ven og Frænde bød han til Gjæst:
Fast ingen han ejer mer;
Dog bares ham for, der paa Vej var Venner,
Og vist ved Kvæld han dem ser.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

Ved Gry han sendte Huskarlen ud
Med Krukken til Fodtvætvand:
Med Huskarlen kommer til stille Husbond
En Svend og en Fiskermand.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

Den Ungersvend i Aasyn og Blik
Er favreste Jomfru lig,
Og Fiskeren synes som Klippen trofast;
Ved Tærsklen neje de sig.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

De spørge kun i Mesterens Navn
Om Herberg til Paaskefest.
Glad Husbonden viser dem store Højsal,
Beredt til herligste Gjæst.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster!

Den stille Husbonds Navn er forglemt;
Dog saligst ham blev hin Dag:
Hin Aften den evige Verdensfrelser
Holdt Nadver under hans Tag.
O! saligt det Hus, som Vor Herre gjæster

73. Fodvaskningen. Luk. 22. Joh. 13.

Som Jesus nu vidste, at hans Time var kommet, da han skulde gaa fra denne Verden til Faderen, og som han havde elsket dem, der hørte ham til i Verden tilforn, saa elskede han dem til det Sidste; efter at nu Djævlen havde skudt Judas Iskariotes, Simons Søn, i Sinde at forraade ham, men Herren vidste, at Faderen havde givet ham Alt i Hænde, og at han udgik fra Gud og gik til Gud, saa stod han op fra Maaltidet, lagde sine Klæder tilside, tog et Linklæde og omgjordede sig, slog dernæst Vand i et Fad og begyndte at to sine Disiples Fødder og tørrede dem med Linklædet, hvormed han havde omgjordet sig. Nu kommer han til Simon Peter, og Peter siger til ham: Herre, tor Du mine Fødder! Jesus svarede ham: Hvad jeg gjør, forstaar Du ikke nu, men siden skal Du lære at kjende det. Nej, siger Peter, aldrig i Evighed skal Du to mine Fødder! Jesus svarede: Hvis jes ikke tor Dig, har Du ingen Del med mig. Ja da, siger Peter til ham, ikke alene mine Fødder, men ogsaa Hænderne

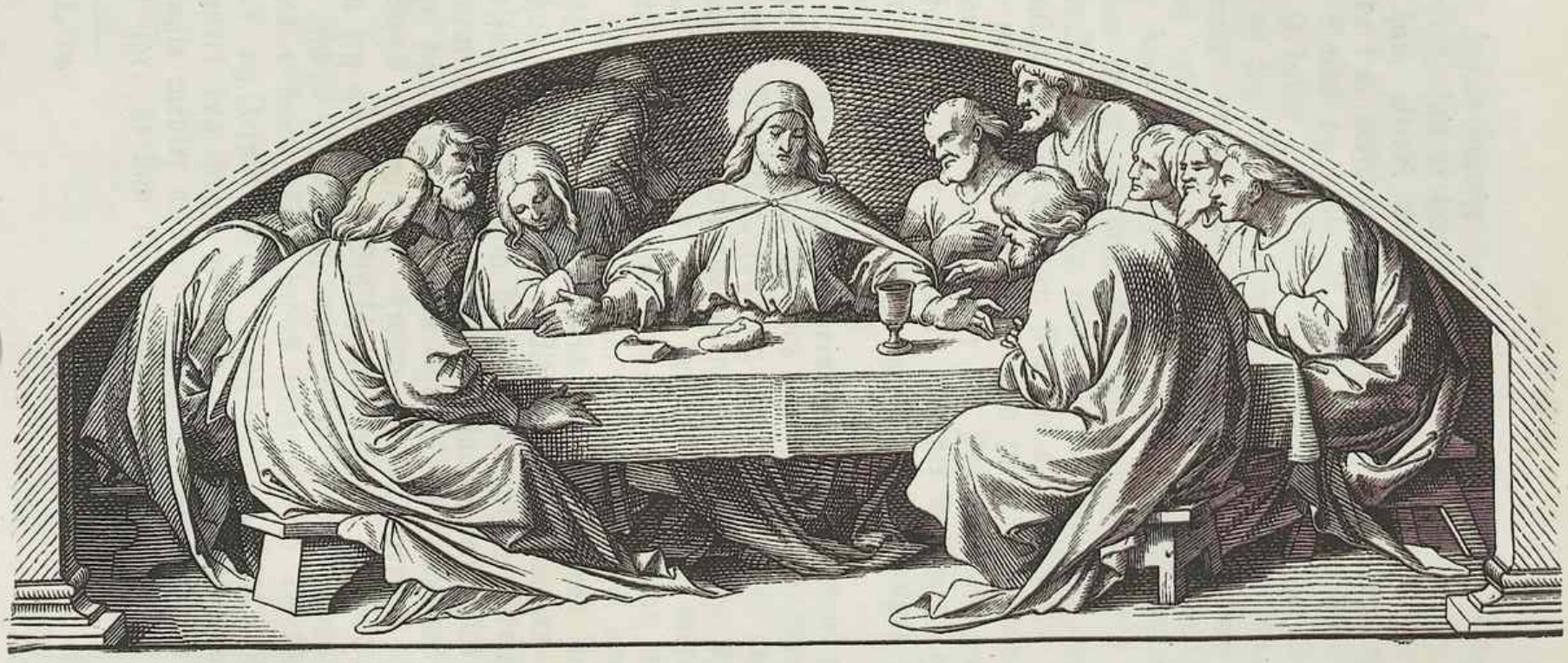
og Hovedet! Jesus svarede ham: Den der er toet, trænger kun til at Fødderne vaskes, saa er han ganske ren, og I er rene, dog ikke Alle. Saa talede han, efterdi han kjendte den, der forraadte ham, men da han nu havde toet deres Fødder og taget sine Klæder igjen, satte han sig atter til Bords og sagde til dem: Forstaar I hvad jeg har gjort ved Eder? I kalde mig Lærer og Herre, og I har Ret, thi jeg er det. Naar da jeg, Læreren og Herren, har toet Eders Fødder, er ogsaa I pligtige at to hinandens Fødder, thi jeg har givet Eder et Forbillede, at ogsaa I skal gjøre som jeg har gjort ved Eder. Sandelig, sandelig siger jeg Eder: Tjeneren er ikke større end Herren, ej heller Apostlen større end den, der udsendte ham; hvis I ved det, er I salige, om I gjør det. Jeg taler ikke om Jer Alle, jeg kjender dem, jeg har udvalgt, men at Skriften skal gaa i Opfyldelse: Den der æder Brødet med mig, løftede sin Hæl imod mig*). Fra nu af siger jeg Eder det, før det sker, at I, naar det sker, skal tro, at det er mig. Sandelig, sandelig siger jeg Eder: den der modtager hvem som helst jeg udsender, han modtager mig, og den der modtager mig, modtager ham der sendte mig.

74. **Den hellige Nadvers Indstiftelse.** Matt. 26.

Som Jesus talede saa, rystedes han stærkt i Aanden, og han vidnede og sagde: Sandelig, sandelig siger jeg Eder: en af Eder skal forraade mig. Og Disiplene blev hel sorrigfulde og begyndte at spørge ham, Hver for sig: Er det mig Herre? men han svarede: Den der stikker Haanden med mig i Fadet, han forraader mig. Menneskets Søn gaar vel hen, som der staar skrevet om ham, men ve det Menneske, ved hvem Menneskets Søn forraades; det var godt for ham, om han aldrig var fød. Medens Disiplene nu saae paa hinanden, tvivlsomme om hvem han talede, nikkede Peter til Johannes, Disiplen, hvem Herren elskede, og som laa op til hans Skjød, at han skulde spørge ham, til hvem han sigtede, og Johannes bøjede sig op mod Jesu Bryst og spurgte: Hvem er det, Herre? Jesus svarede: Ham, hvem jeg giver det Stykke, jeg dypper! og han dyppede det og gav det til Judas Iskariotes, men efterat Judas havde taget mod det, for Satanas i ham. Og Judas spurgte som de Øvrige: Er det mig, Herre? og Jesus svarede ja og sagde til ham: Hvad Du gjør, det gjør snart! dog hvad det skulde betyde forstod Ingen af de Andre, men Nogle mente, at eftersom Judas havde Kassen under Hænder, vilde Jesus sige, at han skulde kjøbe Noget, de skulde bruge til Høj-

*) Salm. 41, 10.





St. Matthæi Evangelium Cap. 26.

tiden, eller give de Fattige Noget. Da han altsaa havde taget mod Stykket, gik han strax efter ud, og nu var det Nat.

I denne Nat uddelede Herren for første Gang den hellige Nadvere, rimeligvis allerede før Judas gik bort, saa han fik Lov at nyde den med, som et Forbillede paa alle de Hyklere og Herrens Forrædere, der til alle Tider æde og drikke Dommen i sig selv ved hans Bord, og i saa Fald er det let at begribe, hvorfor Satan for i Judas, netop som han tog Stykket. Det var da under Aftensmaaltidet, at Jesus tog Brødet, velsignede det, brød det, gav sine Disciple det og sagde: Tager og æder det, det er mit Legeme, som gives for Eder; gjører dette til min Hukommelse! og ligeledes Bægeret, lyste Velsignelse og gav dem det med de Ord: Drikker Alle deraf! thi dette er mit Blod, den ny Pagts, der udgydes for Mange til Syndernes Forladelse. Men jeg siger Eder, at fra nu af skal jeg ikke drikke af denne Vinstokkens Frugt, før den Dag, da jeg drikker den med Eder ny, i min Faders Rige.

1. Tone: Frygt mit Barn den sande Gud.

Jesus Kristus, Livets Drot,
I den Nat, han blev forraadt,
Brød han Brødet med sin Haand,
Signed det med Ord og Aand,
Sagde: tager, æder frit,
Eder givet, Legem mit!
Ihukommer saa mig tit!

Ved den Paaskenadvers-Fest
Bægeret han tog dernæst,
Signed det og sagde saa:
Drikker Alle nu derpaa!

Det er Pagtens Bæger nyt,
I mit Blod for Jer udgydt,
Mindes saa mig aabenlydt!

Saligheds Vidunder stort!
Han for os har fyldestgjort,
Deler med os Livet sit,
Siger os det højt og frit!
Har Du Øren? hører Du?
Glem, min Sjæl, alt Andet nu!
Kom for evig ham ihu!

2. Egen Tone.

Herre! hvor skal vi gaa hen:
Gaa fra Dig, vor Sjæleven,
Fra den levende Guds Søn,
Fra vor Troes store Løn,
Fra den Eneste paa Jord,
I hvis Mund er Livets Ord!

Nej, om end det klinger haardt,
Ej dit Ord os kyser bort,
Dybt vi føle, at paa Jord
Døden er det haarde Ord,
Hvad der aander Liv i Dødt,
Trods alt Skin er blødt og sødt.

Æd mit Kjød og drik mit Blod,
Siger Livets Fyrste god,
Paa mit Ord med Brød og Vin!
Da for Dig var Døden min.
Da, oprejst af sorten Jord,
Jeg for Dig til Himmels for.

Hør det, Hjerte, hvor Du slaar
I mit Bryst med bange Kaar!
Tag Vorherre paa hans Ord!
Nyd ham ved hans Naadebord!
Æd hans Kjød og drik hans Blod,
Og stat op som han opstod!

Sjæl og Legem! begge To
Trænger I til Liv og Ro,
Enes om at tro Guds Ord,
Hvori legemlig han bor,
Aanders Gud og Fader kaldt,
Som er evig Alt i Alt!

Da, som Et, med Glæde stor,
Leve skal I af Guds Ord,
Som, naar Verdens Kløgt forgaar,
Salig, sejerrig bestaar,
Deler mild sin Guddoms-Glands
Med alt Jordisk, som er hans!

75. **Jesus i Getsemane Have.** Matt. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joh. 18.

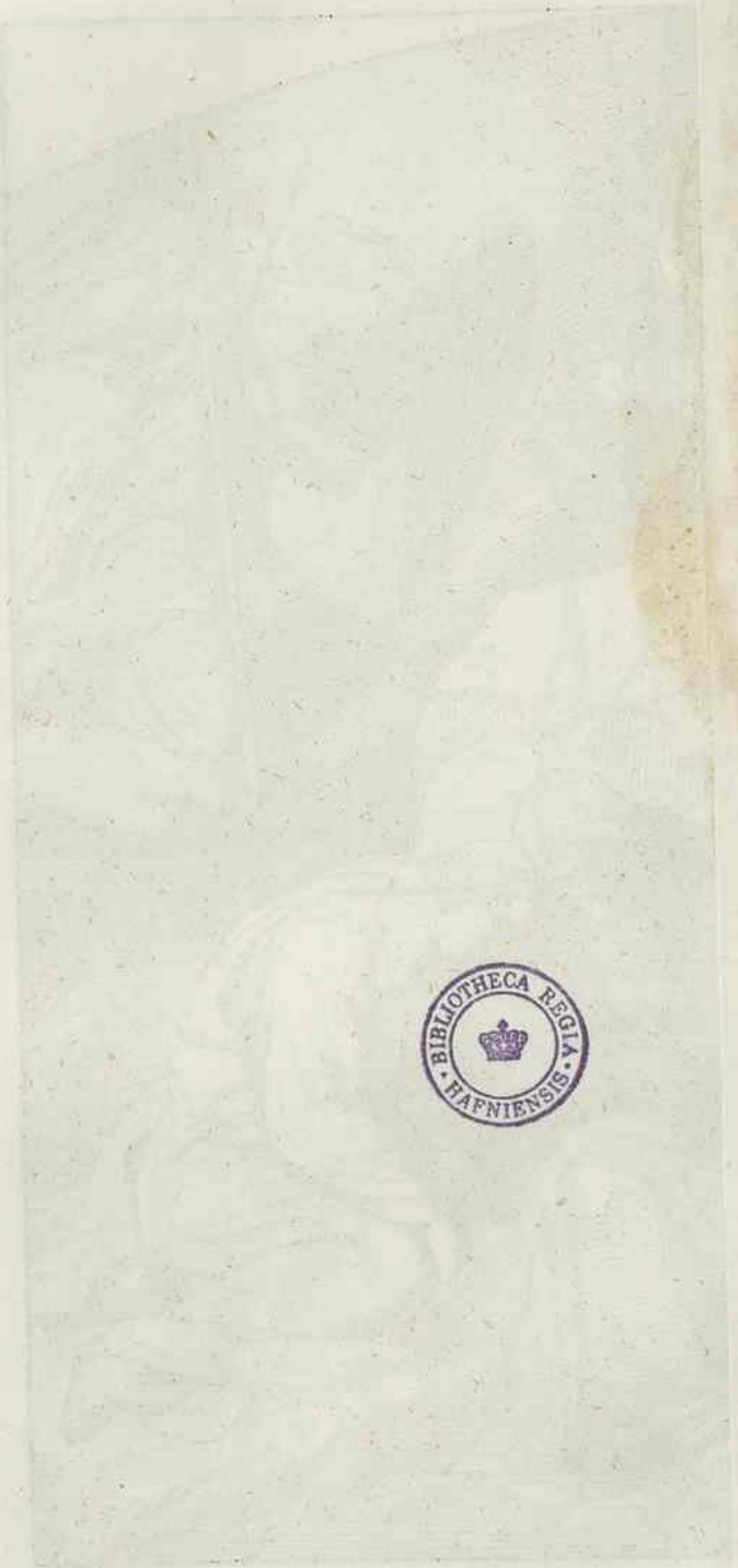
Efter at Herren havde talet og sunget Lovsangen med sine Disciple, som brugeligt var Paaske-Aften, gik han sin vante Gang med dem, over Kedrons Bæk til Oliebjerget, og mindede dem om, at de samme Nat alle skulde forarges over ham, som skrevet staar*): Jeg vil slaa Hyrden, og Hjordens Faar skal adspredes. Ved Oliebjerget laa der en Have, kaldet Getsemane eller Olieperset, der gik de ind, men Judas, den Forræder, kjendte Stedet godt, thi Jesus samledes ofte der med sine Disciple. Nu tog da Judas Vagt med sig, samt nogle af de ypperste Præsters og Farisæernes Tjenere, og førte dem til Haven, i Vaaben, med Fakler og Lamper, og han havde givet dem et Tegn, at kjende Jesus paa: Hvem jeg kysser, ham er det, griber ham og fører ham sikkert bort!

Men da Jesus kom ind i Haven, sagde han til sine Disciple: Sæt Jer her, medens jeg gaar hist hen og beder! tog derpaa Peter, Jakob og Johannes med sig og begyndte at forfærdes og ængstes stærkt. Og han sagde til de Tre: Min Sjæl er sorrigfuld indtil Døden, bliver her og vaager med mig! og han sled sig fra dem og faldt paa Knæ, et Stenkast borte, kastede sig paa sit Ansigt, bad og sagde; Min Fader, er det muligt, saa gaa denne Skaal mig forbi; dog ikke som jeg vil, men som Du vil! Derpaa vendte han tilbage til Disciplene, fandt dem sovende og sagde til Peter: Sover Du, Simon! mægter I da ikke at vaage en Time med mig, vaager og beder, at I ikke skal falde i Fristelse, Aanden er vel villig, men Kjødet er skrøbeligt. Anden Gang gik han hen, bad og sagde: Min Fader, kan denne Skaal ikke gaa mig forbi, uden at jeg tømmer den, saa ske din Villie! Han kom igjen, fandt dem atter sovende, gik bort og bad tredie Gang paa samme Vis, da aabenbaredes for ham en Engel fra Himlen og styrkede ham, men som han faldt i Dødsangst, bad han stærkere, og hans Sved blev som Blodsdraaber, der faldt til Jorden. Og han stod op fra Bønnen, vendte tilbage til Disciplene og fandt dem tredie Gang sovende af Bedrøvelse og sagde til

*) Sakar. 13, 7.



St. Matthæi Evangelium Cap. 26.


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

dem: Saa sover I da endnu og hviler Eder; se, Timen er nær, og Menneskets Søn gives i Synderes Hænder. Staar op, lad os gaa! se, han er nær, der forraader mig.

Tone: Jesu dine dybe Vunder.

David engang, tung om Hjerte,
Gik hen over Kedrons Vand,
Fuld af Harm, af Graad og Smerte,
Flygtig i sit eget Land,
Men, o Jesus, maatte Du,
Ikke ængstes mere nu?
Du, som Dig til Døden skynder,
Bær' al Verdens Sorg og Synder.

Gaar Du ind udi en Have,
Som er Folkets Fryde-Sted,
Angest vil sig strax tillave,
Følger Dig i Hælen med!
Kom, o Adam, kom og se
Ind udi Getsemane!
Se, hvor dine søde Lyster
Helved-Angest af Ham kryster!

Se, hvor Han med Døden strider,
Ængstet i sin Hjerte-Rod!
Se, hvor Otter-Slangen bider,
Og ophidser alt Hans Blod!
Græsset, hvor min Jesus laa,
Fik en blodig Dug oppaa
Af Hans Aarers Purpurkilde:
Ak, hvor led da Jesus ilde!

Men, o Blomster! I, som kunde
Vædes af den Dug saa ren,
I lyksalig Stund oprunde
I dog under Palme-Gren!
Blomsterne i Paradis
Bær' mod Eder ingen Pris;
Thi det Blod, som Eder farved,
Gjør, at jeg har Himlen arvet!

Naar jeg som et Blomster visner,
Naar jeg tørres skal som Hø,
Naar selv Blodet i mig isner,
Naar jeg daane skal og dø,
Lad den kolde Sved kun staa
Paa min Kind og Læbe blaa:
Lydt min Jesu Blode-Draaber
For min Sjæles Frelse raaber!

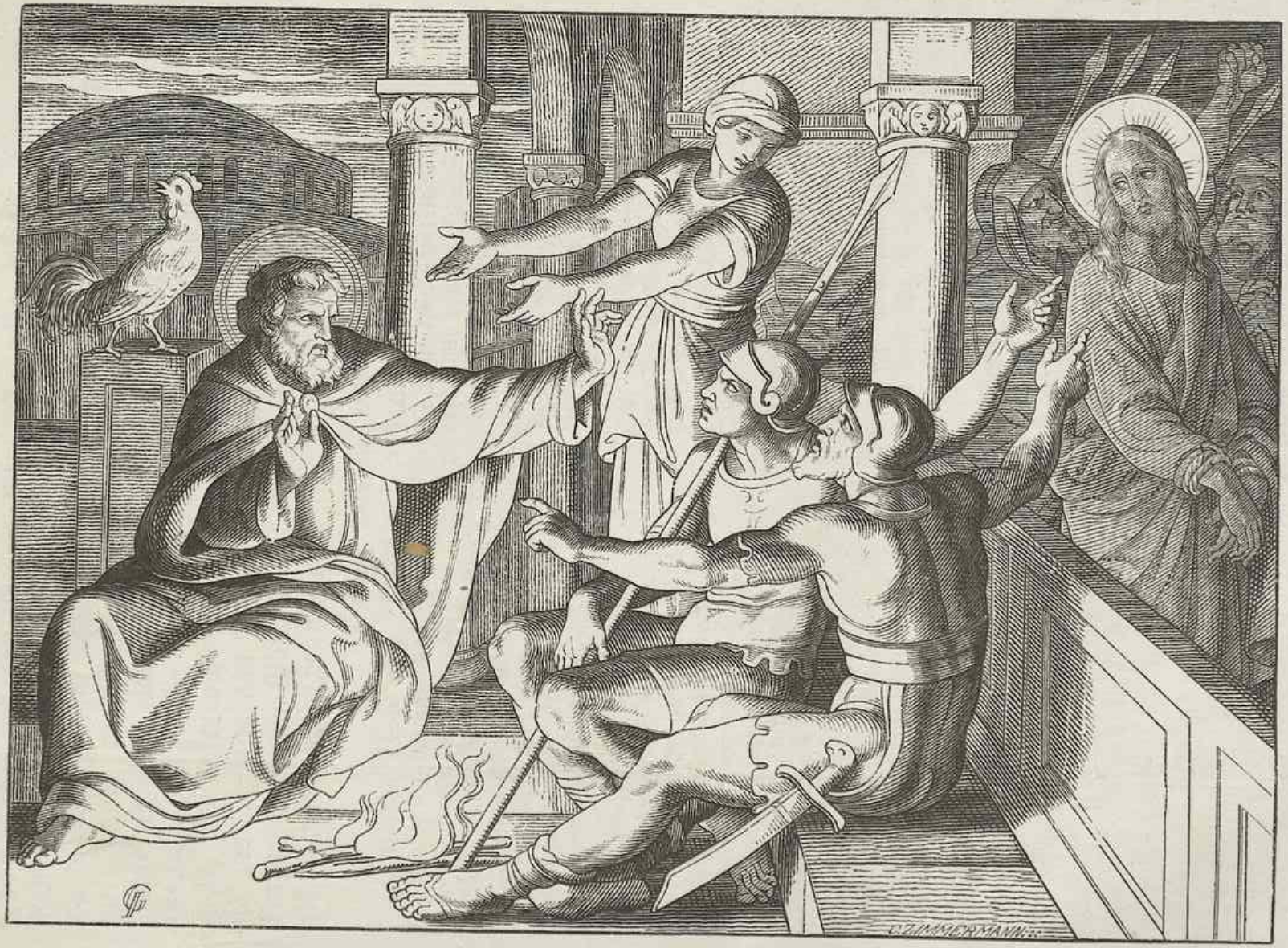
Som Herren endnu talede, kom Skaren, med Judas i Spidsen, og han traadte hen til Jesus og sagde: Hil være Dig, Rabbi! og kyssede ham. Men Jesus svarede ham: Stalbroder, hvad vil Du her? Judas, forraader Du Menneskets Søn med et Kys? og han traadte frem og spurgte de Øvrige: Hvem leder I efter? De svarede: Efter Jesus af Nasaret! Det er mig! sagde Jesus, og i det Samme for de tilbage og styrtede til Jorden. Atter gjorde han dem samme Spørgsmaal og fik samme Svar, og nu gjentog han: Jeg sagde Eder jo, at det var mig, hvis I da leder efter mig, saa lad disse gaa! Saaledes talede Herren, for at hans Ord skulde gaa i Opfyldelse: „jeg mistede Ingen af dem, som Du har givet mig;" men som Disciplene nu saae, hvad der forestod, spurgte de: Herre, skal vi slaa til med Sværd? og uden at vente paa Svar, trak Simon Peter blank og slog til Ypperstepræstens Tjener og hug det højre Øre af ham, men den Tjener hed Malkos. Men Herren bød Peter: Stik dit Sværd i Skeden, thi hver den der griber til Sværd, han falder for Sværd; skal jeg ikke tømme den Skaal, som Faderen rakte mig,

eller mener Du, at jeg ikke kan anraabe min Fader i dette Øjeblik, saa han stiller mig flere end tolv Legioner Engle, men hvorledes skal da Skrifterne gaa i Opfyldelse? thi det bør saaledes ske. Derpaa bød han sine Disciple ingen Modstand at gjøre og rørte ved Tjenerens Øre og lægede det, men paa samme Tid sagde han til Flokken: I drager ud som mod en Røver, med Sværd og med Stænger, for at gribe mig, dog sad jeg daglig blandt Eder og lærte i Templet, da greb I mig ikke; men dette er Eders Time og Mørkets Magt. Men alt dette er sket, for at Profeternes Skrifter skal gaa i Opfyldelse. Da forlod alle Disciplene Herren og flygtede.

76. **Peters Fornægtelse.** Matt. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joh. 18.

Men efterat Vagten havde grebet Herren, bandt de ham og bragte ham først til Annas, der var Svigerfader til Kajafas, Ypperstepræsten, der havde gjort den Bemærkning, at det var gavnligt, at en Mand døde for Folket; men fra Annas førte de ham til Kajafas, hvor de Ældste og Skriftkloge var samlede. Og Peter og den anden Discipel*) fulgte med, denne Discipel var kjendt med den ypperste Præst, og gik ind med i Forsalen, hvor der var en Kulild, som Tjenerne og Slaverne stod omkring og varmede sig, men Peter stod udenfor Døren. Da gik den anden Discipel ud og talede med Dørvogterskjen og skaffede Peter ind, men nu sagde Dørvogterskjen til Peter: Er ikke ogsaa Du en af dette Menneskes Disciple? Nej, svarede Peter, jeg hverken ved eller forstaar hvad Du siger! Dermed gik han ud i Forgaarden, og i det Samme gol Hanen. Nu forhørte den ypperste Præst Jesus om hans Disciple og hans Lære; Jesus svarede ham: Jeg har talet rent ud for Verden, jeg har altid lært i Synagoge og Tempel, hvor alle Jøder samles, men i Løndom har jeg Intet lært; hvorfor spørger Du da mig? spørg dem, der har hørt hvad jeg talede til dem! se, de ved hvad jeg har sagt. Som han talede saaledes, raabte en af Tjenerne, der stod ved Siden: Skal Du saaledes svare den ypperste Præst? og slog ham i Ansigtet; men Herren svarede ham: Hvis jeg har talet ilde, saa bevis, at det er uret, men talede jeg ret, hvorfor slaar Du mig da? Imidlertid stod Peter ved Ilden og varmede sig, og som Pigen atter fik Øje paa ham, sagde hun til de Omstaaende: Han hører ogsaa til dem! og de begyndte at spørge ham, om han var en af Jesu Disciple, men han nægtede det anden Gang og svor

*) Efter de Gamles Vidnesbyrd Johannes, der selv skal have været af Præstestammen.



St. Lucæ Evangelium Cap. 22.

paa, at han kjendte ikke det Menneske; lidt efter sagde de igjen til ham: Du hører sandelig til dem, for Du er jo ogsaa en Galilæer, og dit Tungemaal røber Dig! og en af den ypperste Præsts Tjenere, en Frænde af Malkos, hvis Øre han havde hugget af, lagde til: Saae jeg Dig ikke hos ham i Haven? men da nægtede han det tredie Gang og begyndte at bande og sværge: Jeg kjender ikke det Menneske, Du taler om! Og Hanen gol anden Gang, og Herren vendte sig om og saae paa Peter, men Peter kom hans Ord i Hu: Inden Hanen galer to Gange, skal Du fornægte mig tre Gange! og han gik udenfor og græd bitterlig.

Tone: Jesu dine dybe Vunder.

Ingen Højhed, ingen Ære,
Ingen slig Fuldkommenhed
Kan der under Solen være,
At den sig forsikret ved
For at gjøre Synde-Fald;
Intet Embed', intet Kald
Selv den Troeste betrygger
Imod Gru for Dødens Skygger!

Ingen gjøre sig de Tanker,
At han ikke snuble kan!
Af vor egen Styrkes Anker
Skuffes vi paa vilden Strand:
Ingen sig formaste maa,
Om han end idag kan staa,
Thi han kan i Morgen falde,
Og sig ulyksalig kalde!

Hanen galer og forkynder
Nattens Gang, men Peder ej
Kjender Gang i sine Synder,
Han er paa den brede Vej;
Han forbander sig og svær,
At ham Jesus fremmed er,
Og, midt i hans Synd og Laster,
Jesus Øje paa ham kaster. —

Peder! est Du da en Klippe,
Som Guds Kirke bygges paa?
Hvor kan Du da saadan glippe,
Og i Storm ej bedre staa!
Nej, vor Jesus Klippen er,
Og hans Ord, som alting bær',
Det staar fast og aldrig rygges,
Paa hans Ord Guds Kirke bygges.

Peder faldt, og blev oprettet
Ved din Naades stærke Arm,
O min Jesus, det har lettet
Synde-Stenen i min Barm!
Naade og hos mig Du saa
Lade vil for Retten gaa,
Være med din Trøst tilstede,
Naar, som Peder, jeg mon græde!

77. Jesus føres for det store Raad og for Pilatus.

Matt. 27. Mark. 15. Luk. 23. Joh. 18.

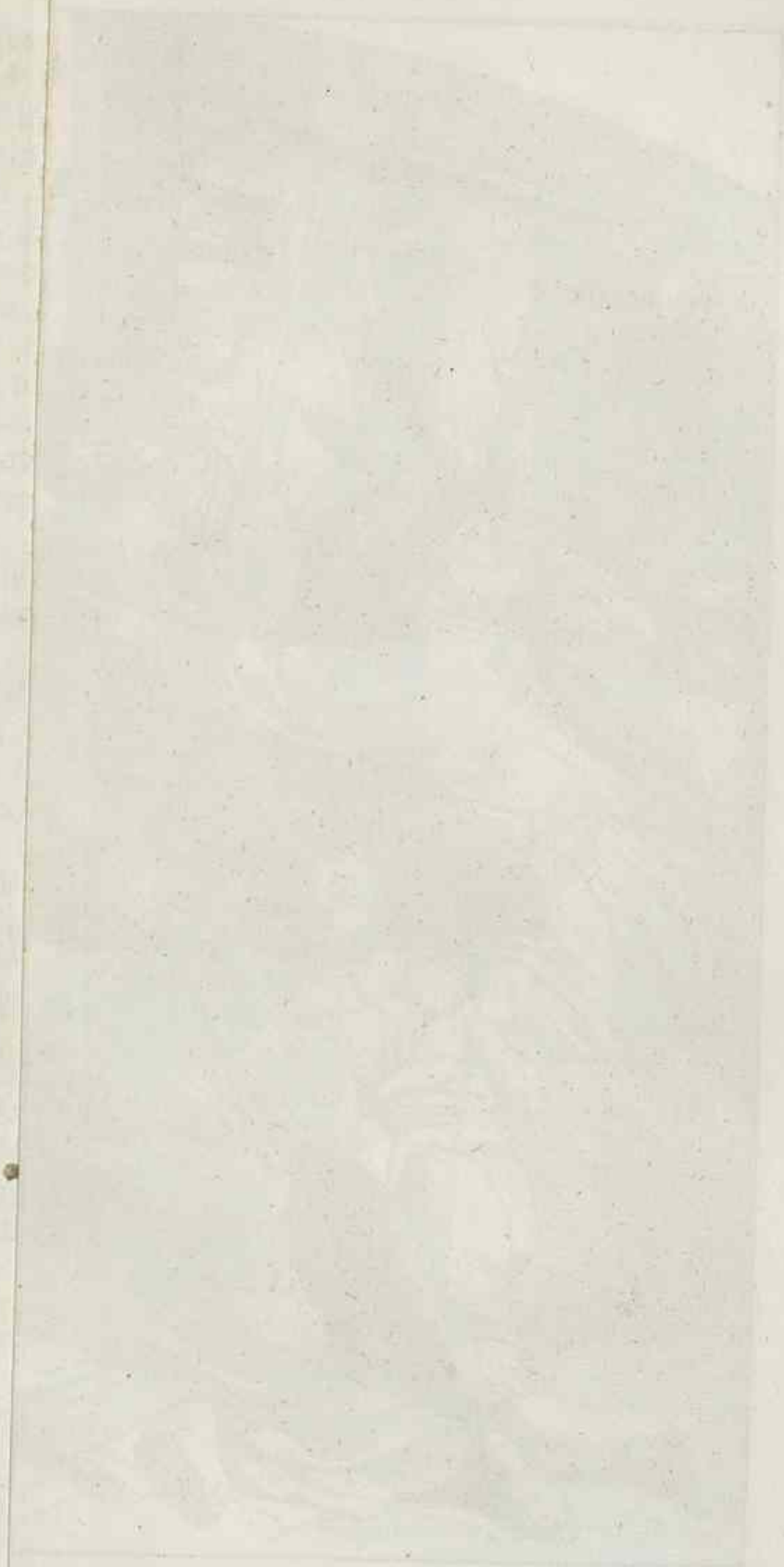
Saasnart det blev Dag, samledes Folkets Ældste, de ypperste Præster og de Skriftkloge, og stillede Jesus for det store Raad, og de søgte Vidnesbyrd imod ham, for at tage ham af Dage, men fandt intet, de kunde bruge; thi hvorvel mange falske Vidner stod frem, vilde deres Udsagn ikke stemme. Endelig kom der to falske Vidner frem og udsagde: Han har sagt: jeg kan rive Guds Tempel ned og bygge det op i tre Dage! dog selv deres Erklæringer stemmede ikke aldeles. Og Ypperstepræsten spurgte: Svarer Du ikke? hvad vidner disse imod dig? men Jesus tav. Nu tog Ypperstepræsten Ordet: Jeg besværger Dig ved

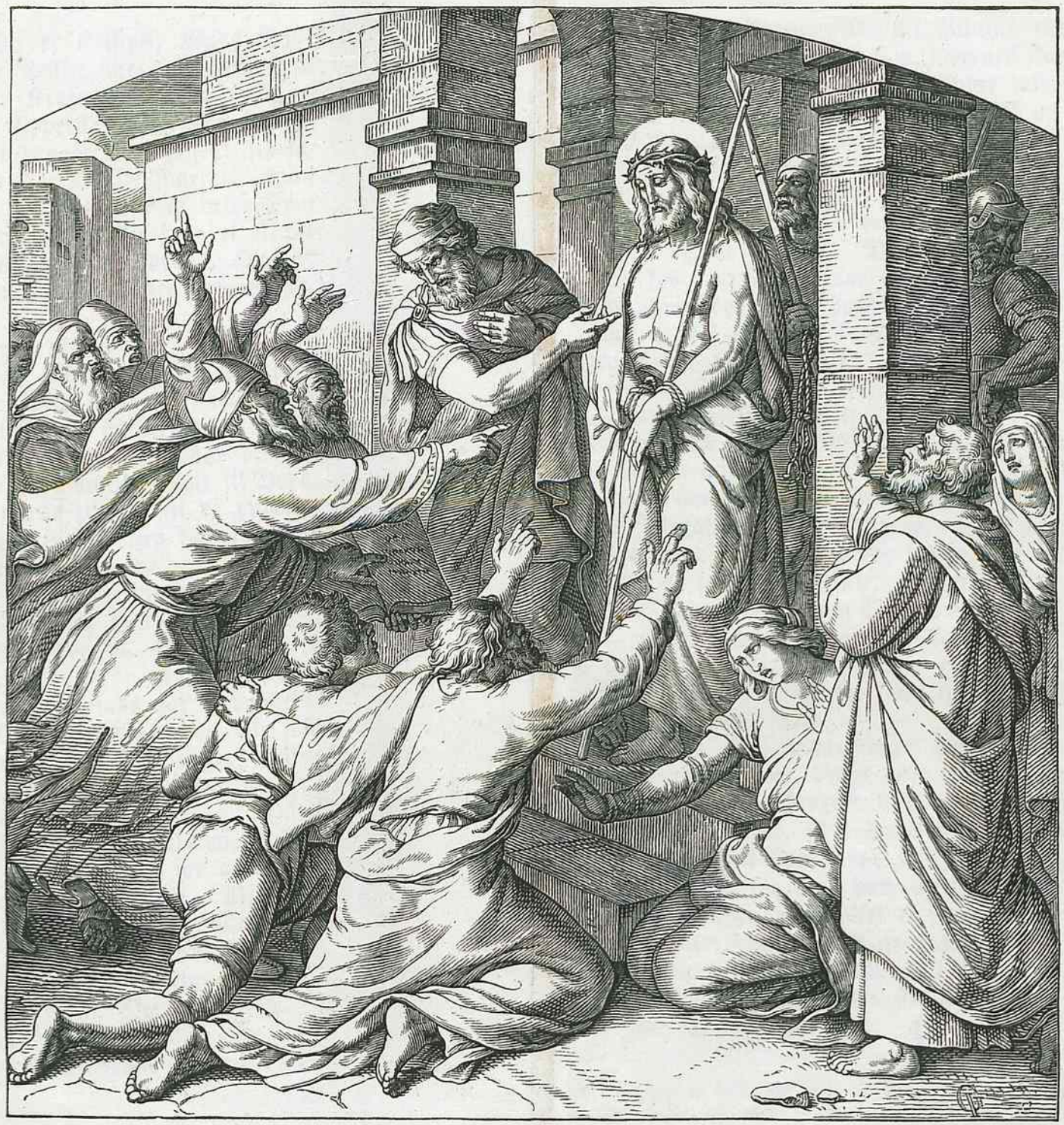
den levende Gud, at Du siger os, om Du er Kristus, Guds Søn! Jesus svarede ham: Du har sagt det, for Resten siger jeg Eder: fra nu af skal I se Menneskets Søn sidde ved Kraftens højre Haand og komme paa Himlens Skyer. Da sønderrev Ypperstepræsten sine Klæder og sagde: Han bespotter, hvad trænger vi længer til Vidner! se, nu har I hørt hans Bespottelse; hvad tykkes Eder? De svarede: Han har fortjent at dø! og strax begyndte de, der holdt ham, at drive Spot med ham, at spytte paa ham og slaa ham, og de kastede et Klæde over ham og slog ham i Ansigtet og raabte: profeter for os, Kristus, hvem er det, der slaar Dig? Ikke at tale om mange andre Bespottelser, de udstødte mod ham.

I Morgenstunden holdt nu alle de ypperste Præster og Folkets Ældste Raad, om hvorledes de skulde faa aflivet Jesus; at afsige Dødsdomme stod dem frit for, men udføre dem turde de først, naar den romerske Landshøvding havde givet sit Minde dertil, altsaa bandt de Jesus og førte ham bort for at overgive ham til Landshøvdingen, Pontius Pilatus. Som Judas nu saae, at han var dømt til Døde, fortrød han sin Gjerning, og han bragte Pengene tilbage til de ypperste Præster og de Skriftkloge, sigende: Jeg har syndet, jeg har forraadt uskyldigt Blod! De svarede: Hvad kommer det os ved, det faar blive din Sag! Saa kastede han Sølvpengene i Tempelkisten og gik bort og hængte sig selv. Men de ypperste Præster tog Pengene og sagde: Det er utilladeligt at lægge dem til Tempelgaverne, eftersom det er Blodpenge. Saa tog de da den Beslutning at kjøbe en Pottemagers Ager for de samme Penge, til en Begravelsesplads for Fremmede, hvorfor ogsaa Marken fik Navn af Hakel-Dama d: Blodager, Alt som spaaet var af Profeten*): Og de tog de tredive Sølvpenge, Prisen for den Vurderede, som de vurderede af Israels Børn, og de gav den for Pottemagerens Mark, eftersom Herren befol mig.

Nu førte man da Jesus fra Kajafas Hus til Pilatus Palas, tidlig paa Dagen, men gaa derind vovede Jøderne ikke, for at de ikke skulde besmitte sig, men kunde holde deres Paaskemaaltid. Alsaa gik Pilatus da ud til dem og spurgte dem: Hvad har I at klage over dette Menneske? De svarede: Var han ikke en Misdæder, havde vi ikke bragt ham til Dig. Saa tager ham da, sagde Pilatus, og dømmer ham selv efter Eders Lov! Jøderne svarede: Det er os ikke tilladt at aflive Nogen! og dermed begyndte de at anklage ham: Vi har fundet, at han forfører Folket, forbyder at betale Keiseren Skat

*) Sakar. 11, 13.





JOCh.sc.

St. Matthæi Evangelium Cap. 27.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

og kalder sig selv Kristus, en Konge. Da gik Pilatus ind i Palaset, kaldte Jesus for sig og spurgte ham: Er Du Jødernes Konge? Jesus svarede: Siger Du det af Dig selv, eller har Andre talet til Dig om mig? Pilatus svarede: Er jeg vel en Jøde? dit Folk og de ypperste Præster har overgivet mig Dig; hvad har Du da gjort? Jesus svarede: Mit Kongerige er ikke af denne Verden; var det saa, havde mine Tjenere nok kæmpet for mig, at jeg ikke skulde overgives til Jøderne; men nu er mit Kongerige ikke deraf. Pilatus spurgte: Er Du da ikke en Konge? Han svarede: Du har sagt det: jeg er en Konge; dertil er jeg født, og dertil kom jeg til Verden, at jeg skal vidne for Sandheden; hver der er af Sandheden hører min Røst. Ja, svarede Pilatus, hvad er vel Sandhed? gik derpaa ud til Jøderne og sagde til dem: Jeg finder ingen Skyld hos ham; dog de blev ved og svarede: Han oprører Folket, idet han lærer i hele Judæa, siden han begyndte fra Galilæa og lige hertil.

Saasnart Pilatus hørte nævne Galilæa, spurgte han strax, om Jesus var derfra, og da han erfarede, at han var en Undersaat af Herodes Antipas, sendte han ham til ham, at han skulde dømme ham, thi han var ogsaa i Jerusalem paa Festdagene. Og da Herodes saae Jesus, blev han meget glad, thi han havde længe hørt Tale om ham og ønskede at faa ham at se, i den Tanke, at han skulde gjøre et Underværk for ham, ogsaa gjorde han ham Spørgsmaal nok, men Herren svarede ham ikke paa noget af dem. Imidlertid stod de ypperste Præster og Skriftkloge og anklagede ham af al Magt, og tilsidst lod Herodes kaste en hvid Kappe om ham*) og sendte ham tilbage til Pilatus, efterat have bespottet og forhaanet ham.

Altsaa kaldte Pilatus Ypperstepræsterne og Folkets Høvdinger sammen og talede saaledes: I har bragt dette Menneske til mig som en Folkeforfører, og nu har jeg forhørt ham i jert Paahør og ikke fundet ham skyldig i Noget af det, I beskylde ham for, Herodes ikke heller, thi jeg sendte Jer jo til ham, saa han har Intet gjort, som fortjener Dødsstraf. Altsaa vil jeg revse ham og lade ham gaa. Men det var Skik, at Landshøvdingen gav Folket en Fange fri paa Højtiden, og nu havde han just blandt Fangerne en grov Misdæder, et Menneske kaldet Barabbas, der havde begaaet et Mord i et Opløb i Jerusalem. Nu raabte da Folket, at Landshøvdingen skulde gjøre som brugeligt var, og da Pilatus hørte det, spurgte han: Hvem vil I jeg skal give

*) Maaske for at betegne, at han attraaede Kongemagt, thi i Rom bares hvide Kapper af dem, der søgte Embeder.

Jer fri, Barabbas eller Jesus, som kaldes Kristus? Men de ypperste Præster og Ældste satte Ondt i Menigmand, saa de svarede: Barabbas! bort med ham, men giv os Barabbas fri! Og Pilatus vilde stille dem tilfreds og lod Barabbas løs, men Jesus tog han ind med og lod ham hudstryge, maaske i den Tanke, at Folket skulde lade sig nøje dermed, thi endnu medens han sad paa Domstolen, havde hans Hustru sendt Bud til ham og ladet ham sige: Giv Dig ikke af med hin Retfærdige, thi jeg har lidt meget idag i Drømme for hans Skyld. Altsaa førte de romerske Stridsmænd Jesus ind i Palaset, samledes alle om ham, rev Klæderne af ham og kastede en rød Kappe over ham, flettede en Krands af Torne og satte den paa hans Hoved, gav ham et Rør i hans Haand, faldt paa Knæ for ham og raabte: Hil Dig, Du Jødernes Konge! og de spyttede paa ham og tog Røret fra ham og slog ham i Hovedet.

Atter gik Pilatus nu ud og sagde til Folket: Se, jeg fører ham herud, at I skal vide, at jeg finder ham uskyldig! i det Samme førtes Jesus frem, i den røde Kappe og med Tornekronen paa, og Pilatus sagde atter: Se, hvilket et Menneske! Som nu de ypperste Præster og deres Tjenere fik Øje paa Herren, begyndte de at raabe: Korsfæst, korsfæst ham! Pilatus svarede: Saa tager da I ham og korsfæster ham, thi jeg finder ham uskyldig! De svarede: Vi har en Lov, og efter vor Lov bør han dø, thi han har gjort sig selv til Guds Søn. Da Pilatus hørte det, blev han end mere forfærdet, gik ind i Palaset igjen og spurgte Jesus, hvorfra han var, men Herren svarede ham ikke. Taler Du ikke til mig? spurgte da Pilatus, ved Du ikke, at jeg har Magt til at korsfæste Dig og Magt til at give Dig fri? men Jesus svarede: Du havde slet ingen Magt over mig, hvis den ikke var givet Dig herovenfra; derfor har den, der overgav mig til Dig, større Synd end Du. De Ord slog Romeren, saa han prøvede atter at faa ham fri, men da raabte Jøderne: Giver Du ham fri, er Du ikke Kejserens Ven; hver den, der gjør sig selv til Konge, sætter sig op imod Kejseren. At slige Ord maatte klinge frygtelig i Landshøvdingens Øren, er let at begribe, thi Kejseren var den Tiberius, der lod mangen uskyldig Mand henrette paa en løs Mistanke, og var vant til at indespærre dem, han fik Nag til, i gruelige Fængsler, ja svare dem, naar de bad om Døden, som om en Naadesbevisning: Jeg vidste ikke, at vi var saa gode Venner endnu! saa Pilatus maatte vel grue ved Tanken om at blive anklaget for denne „Lerklump, gjennemæltet med Blod". Altsaa lod han Jesus hente, satte sig paa Domstolen og sagde til Jøderne: Se, her er Eders Konge! De ypperste Præster svarede: Vi har ingen

anden Konge end Kejseren! og trængte paa med høje Skrig, at han skulde korsfæstes, og deres Skrig fik Lov at gjælde; saa tog Pilatus da Vand, toede sine Hænder i Alles Paasyn og sagde: Jeg er uskyldig i denne Retfærdiges Blod, det faar blive Eders Sag! og alt Folket tog Svaret og raabte: Hans Blod over os og over vore Børn!

Tone: Jesu dine dybe Vunder.

Jesus, som skal Verden dømme,
Til Pilati Dom-Hus maa,
Under Jøde-Baand og Tømme,
Fuld af Spot og Skjændsel gaa;
For en Hedning, som ej ved
Om Guds Ord og Lov Besked,
Han sig lade maa anklage,
Ja, mod Vold og Uret tage!

Du, for Hvem al Verden ryster,
Fra hvis Ansigt Lynet gaar,
Jordens Fyrster slaar og kryster,
Som et ringe Potte-Skaar;
Dig den usle Trælle-Æt
Truer nu med Lov og Ret:
Lammets Ret i Støvet træder
Ulve nu i Faareklæder!

End vil ej Pilatus være
Saa forhærdet i sin Sjæl,
Han jo, til sin Domstols Ære,
Spørger smaat om Ret og Skjel,
Om hvad Lys i dunkel Sag
De kan bringe for en Dag,
Da ej dømmer uden Brøde
Romer-Retten selv en Jøde!

Se, nu svulmed Edder-Lunger,
Gift nu spyed Slange-Mund,
Aldrig værre Orme-Tunger
Spotted Gud og Sandheds Grund;
Hvad de lyve, det skal staa
Som en Mur at bygge paa;
Nok det være skal at sige:
Han i Ondskab har ej Lige!

Dog, for Løgnen kort at fatte,
Lyder det: endog til Rom
Han forbyder Folk at skatte,
Oprør er sin egen Dom,
Over ganske Jøde-Land
Efter Kronen griber Han:
Hvo sig selv en Konge kalder,
Klart fra Kejseren affalder!

Om Sit Rige og Sin Krone
Jesus da et Spørgsmaal faar,
Og bekjender, at Hans Trone
Vel paa faste Fødder staar,
Skinner dog ej over Muld,
Som af Elfenben og Guld;
Thi Han troner, sandt at sige,
Kun med Gud i Sandheds Rige!

Saadant ej Pilatus ændser,
Spør' ej til det Rige Vej,
Inden Romer-Rigets Grændser,
Godt han ved, det findes ej;
Hvad er Sandhed! siger han,
Som en oplyst Verdens-Mand,
Vender Ryg, hvor ham er givet
Syn af Sandheden og Livet!

Vel Pilatus maa bekjende,
Noget ved han, som er sandt,
Da Forhøret var til Ende,
Jesus han uskyldig fandt,
Men dog uden alt Bevis
Dømmes her til Livs Forlis
Han, som Sandhed er og Naade,
Det er Urets mørke Gaade.

Vel Pilatus sine Hænder
Tvætter smukt i Kilde-Vand,
Og sin Uskyld forevender,
For han er en plaget Mand,
Men Uskyldighedens Blod
Ej aftvætter nogen Flod,
Vaske Hænder end hinanden,
Hjertesort er Gjernings-Manden!

78. Jesus føres til Golgata. Matt. 27. Mark. 15. Luk. 23. Joh. 19.

Efterat nu Pilatus havde overgivet Jesus i Jødernes Vold, tog Stridsmændene Kappen af ham, gav ham hans egne Klæder paa og

førte ham bort, for at korsfæste ham. Selv maatte han bære sit Kors, men paa Vejen til Retterstedet, ogsaa kaldet Golgata, eller Hjerneskals-Pladsen*), stødte Stridsmændene paa Simon, en Mand fra Kyrene, ham tvang de at tage Korset og bære det efter ham. Og en stor Mængde Mennesker, mest Kvinder, fulgte efter, der slog sig for Brystet og jamrede sig over ham, men da Herren saae det, vendte han sig om og sagde til dem: Græd ikke over mig, I Jerusalems Døtre, men over Eder selv og Eders Børn, thi se, de Dage kommer, da man skal sige: salige de Ufrugtbare, og de Liv, der ikke fødte, og de Bryster, der ikke gav Die! da skal man begynde at sige til Bjergene: falder over os! og til Højene: skjuler os! thi gjør man det ved det grønne Træ, hvad skal der da ske med det tørre!

Tone: Der sad to Kvinder og virkede Guld.

I Jorsal larmer det vildt imod Sky;
Til Golgata Frelseren gaar.
Fra Marken der kommer en Mand til By:
Kold og haard,
Fra Sions Bjerg vil han se den Færdsel.

Alt midt i larmende Skare han staar;
Han studsende Mesteren ser!
Til Golgata Jesus med Korset gaar!
— Folket ler;
Men Simons Sjæl ved det Syn vil smelte.

Tungt knuger Korset Gudmennesket ned.
De standse med Harm og med Spe:
„Grib ham der med Skulderen stærk og bred!“
Vildt de le.
Det tunge Kors de paa Simon vælte.

Den store Byrde dog tykkes ej svær!
I Mesterens Aasyn han ser —
Han følger den Herre, som Verden bær'
— Folket ler;
Men Simons Sjæl under Korset voxer.

I Simons Hjerte det toner fuldtrøst:
Jeg følger den Højestes Gang —
Bær Korset og følg ham! — Du er forløst,
— Verdens Tvang!
Til Frelsens Vej Du min Sjæl har tvunget.

79. Jesu Korsfæstelse. Matt. 27. Mark. 15. Luk. 23. Joh. 19.

Da de nu kom til Golgata, naglede de ham fast til Korset, midt imellem to Røvere, saa det gik i Opfyldelse paa ham, hvad skrevet staar**): Og han blev regnet blandt Overtrædere. Og de første Ord, han talede der, var: Fader, forlad dem, thi de ved ikke, hvad de gjør! men forinden havde de budet ham galdeblandet Eddike at drikke, dog, efterat han havde smagt det, vilde han ikke drikke det. Paa Korset havde Pilatus ladet opslaa den Indskrift: „Jesus af Nasaret, Jødernes Konge,“ paa Hebraisk, Græsk og Latin, og den læste mange Jøder, siden Golgata laa tæt ved Byen, men nu bad de ypperste Præster:

*) Vest for Jerusalem. **) Esajas 53, 15.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



St. Matthæi Evangelium Cap. 27.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Skriv ikke: Jødernes Konge, men at han sagde: jeg er Jødernes Konge! Pilatus svarede dem: Hvad jeg skrev, det skrev jeg! Imidlertid tog Stridsmændene, der havde korsfæstet ham, hans Klæder og delte dem i fire Parter, en til hver af dem, men hans Kjortel var uden Syning og vævet fra øverst til nederst, og desaarsag sagde de til hverandre: Lad os ikke skjære den i Stykker, men kaste Lod om hvem den skal tilhøre! og som sagt, saa gjort, at Skriften skulde gaa i Opfyldelse: De delte mine Klæder imellem sig og kastede Lod om min Kjortel*).

Langt borte stod nu Herrens Kyndinger, med de Kvinder, der havde fulgt ham til Jerusalem og sørget for hans Fornødenheder, men ved hans Kors stod, ved Siden af Disiplen, han elskede, hans Moder, hendes Søster og Maria Magdalena, og som Jesus nu saae sin Moder og Johannes, sagde han til hende: Kvinde, der er din Søn! og til ham: der er din Moder! Og fra samme Stund tog Disiplen hende til sig. Men Folket stod gabende, og de Forbigaaende drev Spot med Herren, rystede paa Hovedet og raabte: Ha! ham er det, der river Templet ned og bygger det op i tre Dage; frels Dig selv og stig ned af Korset, saafremt Du er Guds Søn! Ligeledes haanede ogsaa de ypperste Præster, de Ældste og de Skriftkloge ham og sagde: Han har frelst Andre, men sig selv kan han ikke frelse! er han Israels Konge, saa lad ham nu stige ned af Korset, saa vil vi tro paa ham! han satte sin Lid til Gud, lad ham nu redde ham, hvis han finder Behag i ham, siden han sagde: jeg er Guds Søn! Om det saa var Røverne, der hang korsfæstede paa begge Sider af ham, havde de stemmet i med de Øvrige, men som nu den ene blev ved at forhaane ham, sigende: Saafremt Du er Kristus, saa frels Dig selv og os! tog den anden til Gjenmæle og svarede ham: Frygter Du end ikke Gud, nu Du undergaar samme Dom; og vi vel med Rette, siden vi faar Løn som forskyldt for vore Gjerninger, men han har intet Ondt gjort! Og han vendte sig til Herren og bad: Kom mig i Hu, Herre, naar Du kommer i dit Rige! men Jesus svarede ham: Jeg siger Dig for Sandhed: idag skal Du være med mig i Paradis! Dette skete omtrent ved den sjette Time, men nu formørkedes Solen, saa Mørket faldt paa over det hele Land, og Herren raabte med høj Røst: Eli, Eli, lama sabaktani! d: Min Gud, min Gud, hvorfor har Du forladt mig! Da de Omstaaende hørte det, var der Nogle, der sagde: Han kalder paa Elias; men atter raabte nu Herren, eftersom han

*) Salm. 22, 19.

vidste, at Alt var til Ende, og for at Skriften skulde gaa i Opfyldelse*): Jeg tørster! og strax løb En hen, tog en Svamp, dyppede den i Eddike og rakte ham den paa en Isop-Stengel, medens de Andre raabte: Holdt, lad os se, om Elias kommer og frelser ham! Efterat nu Jesus havde taget Eddiken, sagde han: Det er fuldbragt! raabte atter med høj Røst: Fader, i dine Hænder overantvorder jeg min Aand! bøjede dernæst sit Hoved og opgav Aanden.

Og se, Forhænget i Templet**) revnede fra øverst til nederst, og Jorden bævede, saa Klipperne brast og Gravene aabnedes, og mange af de hensovede Helgeners Legemer stod op og gik ind i den hellige Stad efter Herrens Opstandelse og lod sig se af Mange. Men da Høvidsmanden og de Øvrige, der holdt Vagt ved de Korsfæstede, saae Jordskjælvet og de Tegn, dermed fulgte, forfærdedes de saare og bekjendte: Det var sandelig en retfærdig Mand! og: Det var i Sandhed Guds Søn! og alle Folk der var stimlet sammen, at se paa Henrettelsen, slog sig for deres Bryst og vendte tilbage.

For at nu Ligene ikke skulde blive hængende paa Korset Sabbaten over, der var saa meget helligere, som den faldt sammen med Paaskeu, gik Jøderne til Pilatus og bad ham, at Misdædernes Ben maatte knuses og Ligene tages ned, og han tilstod dem deres Begjæring. Følgelig gik Stridsmændene hen og knuste Benene paa begge Røverne, men da de kom til Jesus og saae, at han allerede var død, knuste de ikke hans Ben, kun stødte en af dem ham et Spyd i Siden, og strax flød der Blod og Vand ud, Alt for at Skriften skulde gaa i Opfyldelse: Der skal intet Ben brydes paa ham***), ligesom det ogsaa hedder et andet Sted †): De skal se, i hvem de har stukket.

Tone: Jesu søde Ihukommelse.

Gak under Jesu Kors at staa,
O kjære Sjæl, og med Attraa
Vogt paa hans Læber, og giv Magt
Hvert Ord, han har til Afsked sagt!

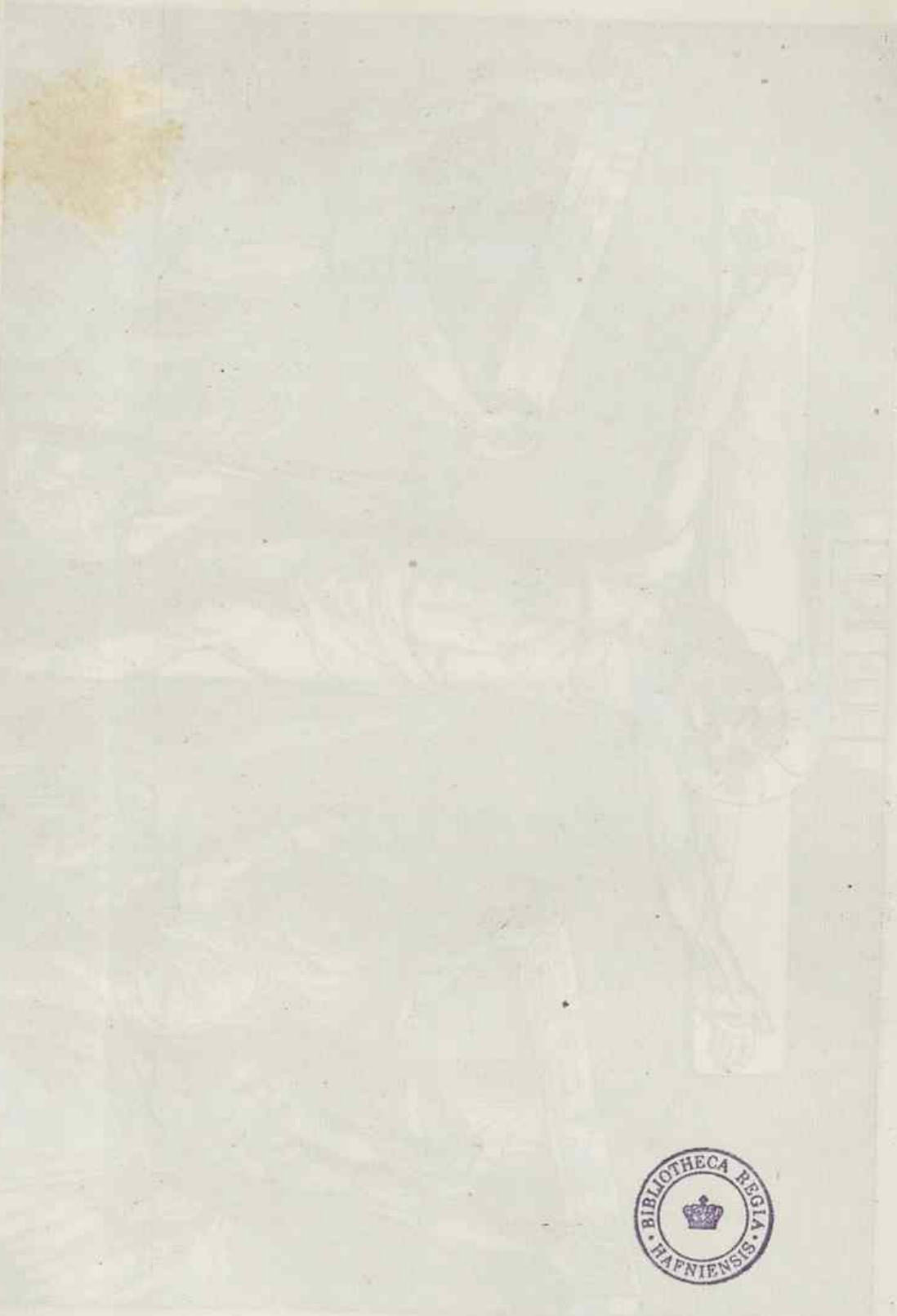
Med naglet Haand og naglet Fod,
Fra Korsets Træ min Jesus lod
Fremklinge Naadens fulde Røst,
Mig og enhver til Liv og Trøst!

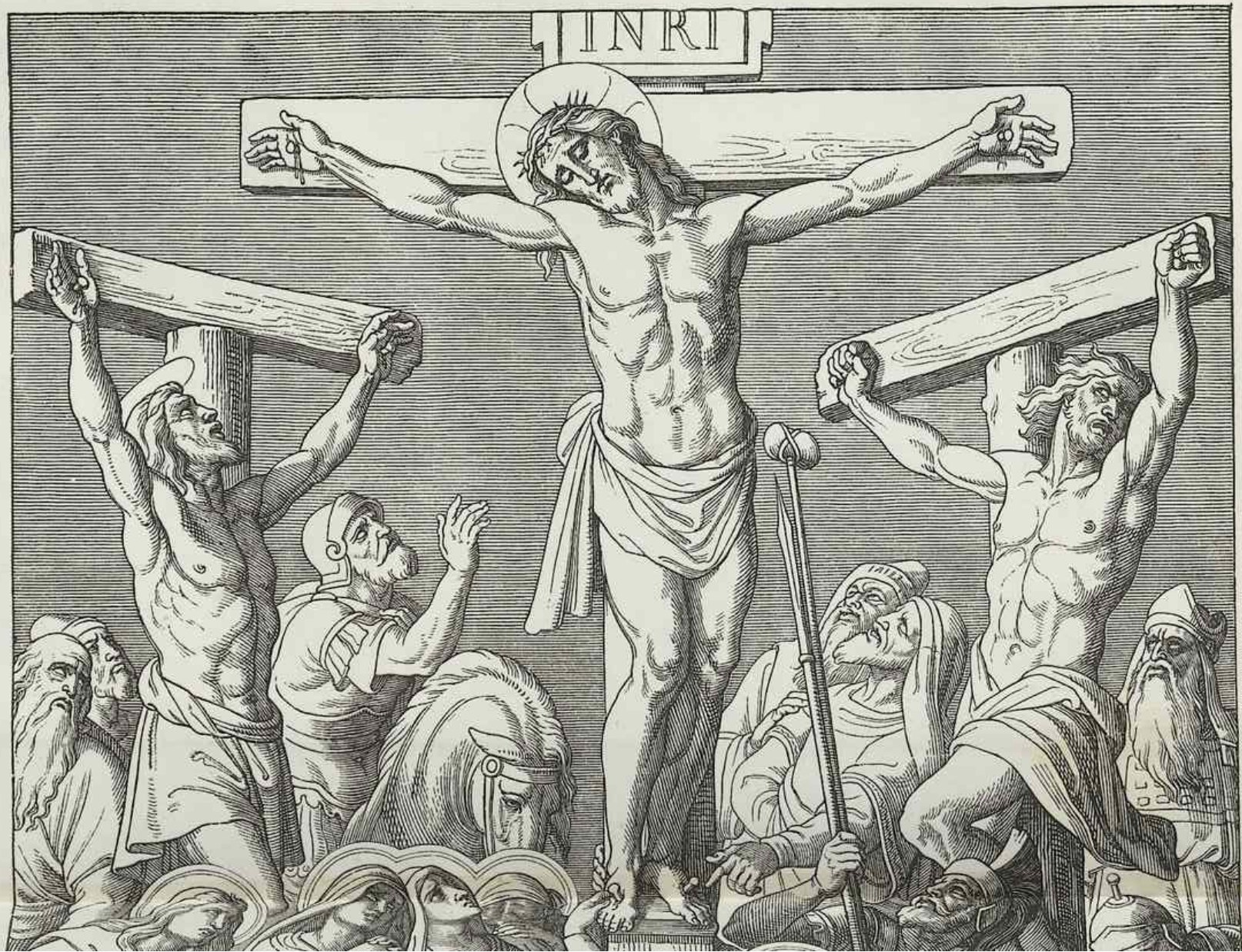
Han først for sine Fjender bad:
Tilgiv dem, Fader, og forlad!
Thi hvad de gjør, det ved de ej,
Gaa blinde paa den brede Vej.

O Jesus! bed Du og for mig!
Thi om ej fjendsk, dog skrøbelig
Jeg er i alt mit Syn og Værk,
Kun ved din Bøn jeg bliver stærk.

---

*) Salm. 22, 16.
**) Dette Forhæng, 30 Alen højt og 4 Tommer tykt, skilte det Allerhelligste fra Helligdommen.
***) 2 Mos. 12, 46. Salm. 34, 21. †) Sakar. 12, 10.


BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

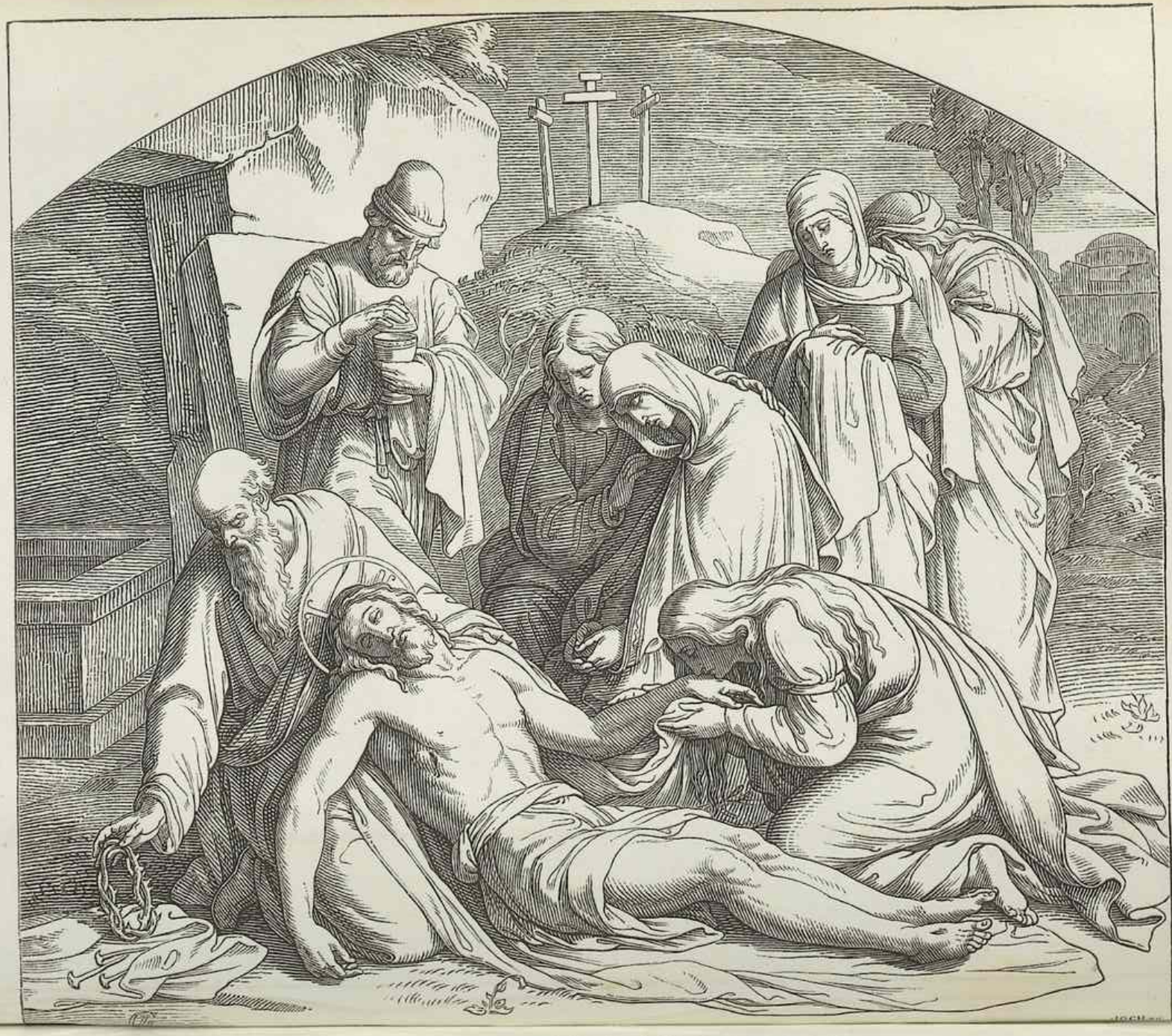

INRI



St. Matthæi Evangelium Cap. 27.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Dernæst han til sin Moder saae,
Hvor jammerfuld hun monne staa,
Som stødt igjennem Sjæl og Liv
Med Dommer-Sværd og Offer-Kniv!

En anden Søn han hende gav
Til Lindring, Trøst og Støttestav:
Johannes! tag Dig hendes Sag,
Som Moders, an fra denne Dag!

Om jeg, min Frelser! og skal staa,
Forladt, forhadt, med Korset paa,
Ja, venneløs, som Moder din,
Send et Gudsbarn til Støtte min!

Den Røver, som sin Synd fortrød,
Og trøsted sig ved Kristi Død,
Sin Miskundhed til evig Pris,
Han fast tilsagde Paradis!

Lad, Jesus, mig i Dødens Stund
Og høre af din egen Mund:
Idag Du være skal med mig
I Paradis, i Himmerig!

Det fjerde Ord var frygteligt,
Og aldrig hørde Himlen sligt:
Min Gud! min Gud! hvi haver Du
I denne Nød forladt mig nu!

O derfor Du, i Nød og Nat,
Blev af din Fader saa forladt,
At aldrig vi forlades skal
I Dødens mørke, dybe Dal.

Al Verdens Synd bar det Guds Lam,
Guds Vredes Ild fortæred ham:
Mig tørster, sagde han, og fik
Af Eddike saa sur en Drik!

Saa tømde Du, med bredfuldt Maal!
O Frelser min, den bitre Skaal!
Men derfor Kalken liflig sød
Skal kvæge mig i Liv og Død!

Han sagde mildt: det er fuldbragt!
Et bedre Ord blev aldrig sagt,
Nu aaben staar mig Himlens Port,
For mig har Jesus fyldestgjort!

Det sidste Suk, min Frelser gav,
Det aanded Liv, trods Død og Grav,
Han sagde: Fader! i din Haand
Befaler jeg min Sjæl og Aand!

Det Afskeds-Ord sig trænge ind
Dybt i mit Hjerte, Sjæl og Sind,
Og blive saa det sidste Ord,
Jeg tale skal paa denne Jord!

80. Jesu Begravelse. Matt. 27. Mark. 15. Luk. 23. Joh. 19.

Nu var der en rig Mand, kaldet Josef af Arimatia, en anset Raadsherre, men en brav og retsindig Mand, der ikke havde gjort fælles Sag med de øvrige i deres Anslag mod Herren, men selv været hans Disipel, hvorvel i Løndom, af Frygt for Jøderne, han tog nu Mod til sig, gik til Pilatus og bad ham om Jesu Legeme. Pilatus blev forundret over at Jesus allerede skulde være død og lod Høvidsmanden kalde for at udspørge ham desangaaende, men da han af ham havde faaet Besked, at det dermed havde sin Rigtighed, tilstod han Josef hans Bøn, hvorpaa han da gik hen og tog Liget ned. Nu kom ogsaa Nikodemus til, med en hundrede Pund Myrra og Alo, dermed bandt de Liget ind i et Linklæde efter Jødernes Skik; i Nærheden var der en Have og i den en ny Grav, udhugget i en Klippe, hvor aldrig noget Lig havde ligget før, der lagde de Jesus, eftersom det var Fredag Aften og Sabbaten var nær*), væltede en stor Sten for Ind-

*) Sabbaten regnedes fra Fredag Aften til Løverdag Aften.

gangen og gik deres Vej. Dagen efter samledes de ypperste Præster og Skriftkloge, gik til Pilatus og sagde til ham: Herre, vi komme i Hu, at hin Bedrager sagde, medens han endnu levede: efter tre Dage opstaar jeg; giv altsaa Befaling, at man holder nøje Vagt over Graven, til den tredie Dag, at ikke hans Disciple skal komme og stjæle ham og sige til Folket: han er opstaaet fra de Døde! saa bliver det sidste Bedrageri værre end det første. Pilatus svarede: Der har I Vagten, gaar hen og passer paa, som I det bedst forstaar! og de gik hen, stillede Vagt udenfor Graven og forseglede Stenen.

Tone af C. Nyegaard.

I Kvæld blev der banket paa Helvedes Port,
Saa dundrer den rullende Torden,
Herolden var stærk og hans Budskab fuldstort,
Thi lyttede Alt under Jorden!

Fra Himlen jeg mælder nu Helvedes Kryb:
Fra Jorden nedstiger en Kæmpe,
Han springer i Gry over svælgende Dyb,
For Graad selv i Helved at dæmpe!

Han vandrer paa Gløder som Jomfru paa Gulv,
Han tramper paa Øgler og Drager,
Hug-Ormen han knuser, og Helvedes Ulv
Han binder, mens Afgrunden brager!

Paa Albu sig rejste hver Fange saa brat,
Det kunde ej Djævle afværge,
Som Storme de hyled i bælgmørke Nat,
Og fnøs som ildsprudende Bjerge!

Paa Albu sig rejste hver Fange saa brat,
Ej før blev i Helvede lyttet,
De lured om Dag og de lured om Nat,
De ændsed ej Ilddrage-Spyttet!

Og Tredie-Dagen, da Hel-Hanen gol,
Og Gjenfærd kom alle tilbage,
Da skinned i Helvede Himmerigs Sol,
I Drømme slet ingen saae Mage!

Som Skyerne hvide med Stjerne-Hob bleg,
Gik Englene foran den Bolde,
Og brat som en Sol Han fra Dybet opsteg,
Med guldrøde Skyer til Skjolde.

I Helvede skinned Guds Herligheds Glands,
Guldfarved de Djævle kulsorte,
Men Murene revned for Straaler i Dans,
Af Hængsel fløj Helvedes Porte!

Sig rejste de Fanger nu alle paa Stand,
Men dog kun for dybt at nedknæle,
Velkommen, velsignet, vor Frelser-Mand!
Det lød fra utallige Sjæle!

Nu „Adam, hvor er Du?“ blev hørt med en Røst,
Som Lærkens en Pindsedags-Morgen,
Da fødtes i Helved den evige Trøst,
Sin Hel-Sot fik Menneske-Sorgen!

Da Eva tog Ordet, gik Frelseren nær,
Og sagde: min Søn og min Herre!
Jeg ene det voldte, at vi ligge her,
For jeg lod mig daare, desværre!

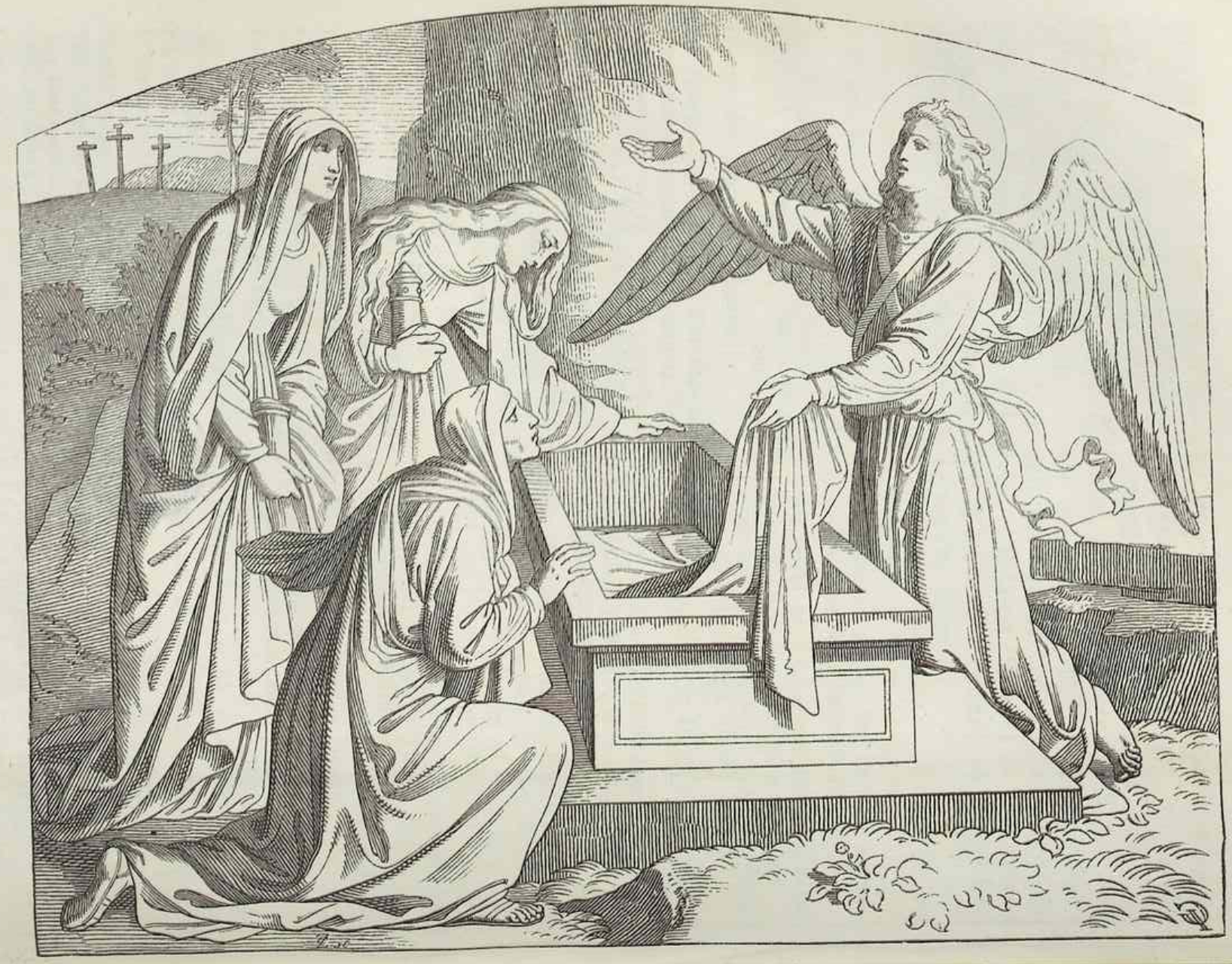
Den Slange, som krymper i Flammer sig nu,
Sig bugted om Kløgt-Træets Grene,
Den glimred som Guld, og den skjød mig i Hu:
Vi raadte for Verden alene!

I raade for Himmel, I raade for Jord,
Saa hvisled den smigrende Stemme;
Da blege og blaa vi til Helvede for,
Langt andet vi fik at fornemme!

Men est Du den Sæd, mig blev lovet til Bod,
Undfanget og født af en Kvinde,
Da falder ej Moder omsonst Dig til Fod.
Forlades ej grusomt herinde!

Fra Sol-Øjne milde to Taarer nu faldt,
Og underfuldt var det at skue,
Med dejlige Farver i Krone-Gestalt
Sig danned om Eva en Bue!

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Saa kyssed sin Moder Guds Herligheds Glands,
Til Under for alle de Døde,
Og op stod, som Dronning, med Regnbue-Krands
Skjøn Eva, som angred sin Brøde.

Titusinde Mile end dybere ned
Sank Djævle, da Eva sig hæved,
De turde ej hyle, i Læbe sig bed,
Og sitred, saa Jorderig bæved!

Fra Helvede steg nu den Herre saa bold,
Ham fulgte saa faver en Skare,
Som Solen paa Skyer, Han sattes paa Skjold,
Profeterne alle Ham bare!

Triumf blev der nu, hvor kun Graad hørtes før,
Kun Død sad i Helved bedrøvet,
Keruben oplod den forsejglede Dør,
Skjold-Vagten sig kasted i Støvet!

Saa herlig opstod paa den tredie Dag
Vor Frelser, uskyldig korsfæstet,
Thi er det paa Jord nu en Saligheds-Sag:
Guds Søn haver Helvede gjæstet!

81. Jesu Opstandelse. Matt. 28. Mark. 16. Luk. 24. Joh. 20.

Fredag Aften, som Herrens Legeme blev lagt i Graven, gik Kvinderne, der havde fulgt ham fra Galilæa, med, at se derpaa, derefter vendte de tilbage og tilberedte Salver og vellugtende Urter, og Sabbaten over holdt de sig stille efter Loven. Men Søndag Morgen tidlig, som Solen stod op, gik Maria, Jakobs Moder, og Maria Magdalena og Salome, med nogle andre Kvinder, til Graven for at salve Liget, og talede med hinanden om, hvem de skulde faa til at vælte dem Stenen fra Graven, thi den var meget stor. Men som de saae derhen, fandt de, det var allerede sket, thi Herrens Engel var faret ned, af Skikkelse som Lynild og i en Klædning hvid som Sne, og havde væltet Stenen fra Graven og sat sig derpaa, men Vagten skjælvede af Rædsel og blev som de var døde. Og Englen sagde til Kvinderne: Frygter ikke, thi jeg ved, at I søger Jesus, den Korsfæstede, han er ikke her, thi han er opstanden, saaledes som han sagde; kommer hid og ser Stedet hvor Herren laa, og gaar hurtig hen og fortæller hans Disciple og Peter, at han er opstaaet fra de Døde! Og se, han gaar forud for Eder til Galilæa; der skal I se ham, se, jeg har sagt Eder det.

Imidlertid havde Maria Magdalena, saasnart hun saae, at Stenen var væltet fra Graven, skyndt sig hen til Peter og Johannes og sagde til dem: De har taget Herren bort af Graven, og vi ved ikke, hvor de har lagt ham! og som de hørte de Ord, løb de begge derhen. Johannes kom først, bukkede sig ned og saae Linklæderne ligge i Graven, men gik ikke derind, Peter derimod for lige derind og saae baade Linklæderne og Svededuggen, som havde været svøbt om Hovedet, sammenviklet paa et Sted for sig selv, hvorefter ogsaa Johannes gik ind og saae og troede; thi endnu forstod de ikke Skriften,

at han skulde staa op fra de Døde. Dermed gik Disiplene hjem, men Maria Magdalena blev staaende ved Graven og græd, men som hun nu bøjede sig grædende mod Graven, sik hun Øje paa to Engle, i hvide Klæder, siddende ved Hovedet og ved Fødderne, hvor Herrens Legeme havde ligget. De siger til hende: Kvinde, hvorfor græder Du? og hun svarer: Fordi de har taget min Herre bort, og jeg ved ikke, hvor de har lagt ham! men i det Samme vender hun sig om og ser Jesus staa der, dog uden at kjende ham. Nu spurgte ogsaa Jesus hende: Kvinde, hvorfor græder Du? hvem søger Du? og hun svarede, i den Tanke, at det var Havens Opsynsmand: Herre, hvis Du har baaret ham bort, saa sig mig, hvor Du har lagt ham, saa vil jeg tage ham! Herren svarede: Maria! og strax vendte hun sig og raabte: Rabbuni! — d: Lærer — men Herren svarede: Rør mig ikke, thi jeg er endnu ikke steget op til min Fader, men gaa til mine Brødre og sig dem: jeg stiger op til min Fader og Eders Fader og min Gud og Eders Gud! Da gik Maria bort og fortalte Disiplene, at hun havde set Herren og at han havde sagt hende dette, men ogsaa de andre Kvinder var gaaet fra Graven med stor Fryd og Glæde, at bringe Disiplene Budskab, men medens de var undervejs, mødte Herren dem selv og hilsede paa dem, og de traadte nærmere, nedkastede sig for ham og omfavnede hans Fødder. Og Herren sagde til dem: Frygter ikke, men gaar hen og siger mine Brødre, at de skal gaa til Galilæa, og der skal de se mig!

Imidlertid var Nogle af Vagten gaaet til Jerusalem og havde mældt de ypperste Præster Alt hvad der havde tildraget sig, hvorpaa disse overlagde Sagen med de Ældste og blev enige om at betale Vagten godt og byde den: I skal sige: hans Disiple kom om Natten og stjal ham bort, medens vi sov! men skulde det komme Landshøvdingen for Øre, skal vi nok tale ham tilrette og mage det saa, at I kan være rolige. De tog mod Pengene og gjorde som de bleve underviste, og saaledes kom det Rygte ud iblandt Jøderne.

1. Tone: Et Barn er født i Betlehem.

Opstanden er den :,: Herre Krist, :,:
Med Kjød og Ben for sandt og vist.
:,: Halleluja! :,:

Ivejen laa en :,: Kæmpesten, :,:
Den vælted bort en Engel ren. :,: Halleluja! :,:

Der stod en Vagt for :,: Gud i Muld, :,:
Den blæste Engelen omkuld. :,: Halleluja! :,:

Der kom til Graven :,: Kvinder tre, :,:
Guds Engel klar de fik at se. :,: Halleluja! :,:

Alt som et Lyn :,: fra Top til Taa :,:
Han sad paa Kampestenen graa.
:,: Halleluja! :,:

Som Nattergalens :,: var hans Røst :,:
Og hvert hans Ord en himmelsk Trøst:
:,: Halleluja! :,:

I Kvinder, som her :,: bange staa, :,:
I denne Grav Vorherre laa; :,: Halleluja! :,:

Men han stod op i :,: Straaledragt, :,:
Lyslevende, som han har sagt!
:,: Halleluja! :,:

I denne glade :,: Paasketid :,:
Vi komme det i Hu med Flid: :,: Halleluja! :,:

Som Solen klar og :,: morgenrød :,:
Stod Jesus op af Jordens Skjød!
:,: Halleluja! :,:

Som han opstod, vi :,: skal opstaa :,:
Og fare til ham i det Blaa!
:,: Halleluja! :,:

2. Tone: Et Barn er født i Bethlehem.

En Søndagmorgen :,: Kvinder tre :,:
Til Herrens Grav saa ginge de.
:,: Halleluja! :,:

De kom med Salve :,: dyr og fin, :,:
Hans Lig at salve under Lin.
:,: Halleluja! :,:

Det var en tung, dog :,: liflig Gang; :,:
De gik af Kjærlighedens Trang.
:,: Halleluja! :,:

Den store Sten, de :,: anked paa, :,:
Bortvæltet alt ved Graven laa.
:,: Halleluja! :,:

Der sad en Engel, :,: klædt i Lyn, :,:
Det var et herligt Morgensyn.
:,: Halleluja! :,:

Han sagde: bort med :,: Frygt og Gru; :,:
Han, som var død, han lever nu.
:,: Halleluja! :,:

Her ser I Stedet, :,: hvor han laa, :,:
Ligklæderne, han havde paa. :,: Halleluja! :,:

Maria.
Men sig mig, kjære :,: Engel fin! :,:
Hvor finder jeg nu Herren min?
:,: Halleluja! :,:

Englen.
Ej blandt de Døde, :,: det er vist, :,:
Opstanden er den Herre Krist!
:,: Halleluja! :,:

Maria.
Men er det sandt, at :,: han opstod, :,:
Saa vis Du mig den Herre god!
:,: Halleluja! :,:

Englen.
I Tro og Haab I :,: gaa dertil, :,:
Hvor han har sagt, han findes vil!
:,: Halleluja! :,:

Disiplene I :,: mælde brat, :,:
Fordrevet er nu Dødens Nat!
:,: Halleluja! :,:

En lys og hellig :,: Paaskedag :,:
Har klaret hele Jordens Sag!
:,: Halleluja! :,:

Nu byder frit kun :,: Døden Trods :,:
Og synger højt i Sky med os:
:,: Halleluja! :,:

3. Egen Tone.

Krist stod op af Døde,
I Paaske-Morgenrøde!
Thi synger lydt og sjæleglad
Hans Menighed i allen Stad:
Ære være Gud i det Høje!

Krist stod op af Døde!
Afsonet er vor Brøde!
Thi synger lydt og sjæleglad
Hans Menighed i allen Stad:
Ære være Gud i det Høje!

Krist stod op af Døde!
I Himlen vi ham møde!
Thi synger lydt og sjæleglad
Hans Menighed i allen Stad:
Ære være Gud i det Høje!

4. Egen Tone.

Livsalig Paaskedag!
Nu vundet er vor Sag,
Langfredags bitre Minde
Maa nu saa sødt henrinde,
Thi Jesus vandt med Ære,
Hans Navn velsignet være!

Velkommen Englebud,
Som mælder os fra Gud,
Vor Frelser Jesus ikke
Skal mer i Graven ligge,
Men opstaa til Guds Ære!
Hans Navn velsignet være!

Bort, du besejglet Sten,
Som gjemmer Jesu Ben!
Du kanst ham ej indlukke,
Guds Søn ej saa vil bukke,
Du og hans Kraft maa lære,
Hans Navn velsignet være!

O prægtig Morgenglands,
Som overgaar al Sands!
Guds Søn, vor Sol, er oppe,
Han Mørkets Kæmpetroppe
Adsplittet har med Ære,
Hans Navn velsignet være!

Trods Dig, Du Dødens Brodd!
Nu har Du tabt din Odd,
Trods, alle Gravens Vagter!
Trods, alle Helvedmagter!
I tabte med Vanære,
Guds Navn velsignet være!

O, kjære Sjæl, stig op
Til Himlens Stjernetop,
Din Sejersang at sjunge,
Med Hjerte Mund og Tunge,
Til den Opstandnes Ære!
Hans Navn velsignet være!

5. Tone af H. Rung.

Tag det sorte Kors fra Graven!
Plant en Lilje hvor det stod!
Ved hvert Skridt i Dødninghaven
Blomster spire for vor Fod!
Englevinger paa vor Grav,
For den brudte Vandringstav!
Palmefugl for Askekrukke!
Frydesang for hule Sukke!

Solen sortned, da han blegned,
Som for os udgjød sit Blod,
Graven lyste, Mørket segned,
Da forklaret han opstod!
Ton, vor Lovsang, højt i Sky,
Sødt i Paaske-Morgengry:
Jesus Kristus er opstanden!
Evig lever Guddomsmanden!

Se Maria Magdalene!
Hænder nys hun vred i Gru!
Sukked, til at røre Stene:
Hvor? ak, hvor er Herren nu?

Se, af Øjets Taareflod
Morgensolen mildt opstod!
I den Grav, hvor han har hvilet,
Hun har fundet Englesmilet!

Brister, alle Helgengrave!
Herrens Røst, i Dæmring sval,
Lyder i de Dødes Have,
Skaber Lys i Skyggedal,
Herren kalder, men ej nu:
Synder! Adam! hvor er Du?
Sødt det toner, Engle tie:
„Her er Frelseren, Marie!“

Ja, han er her, Guddomsmanden!
Sprængte er nu Dødens Baand!
Han er visselig opstanden,
Og hans Ord er Liv og Aand!
Nu en Foraarsmorgen skjøn
Rinder op for os iløn,
Og som Paaske-Salmen klinger,
Voxer Sjælens Fuglevinger!

6. Tone: Nu velan vær frisk tilmode.

Tak, Du store Sejerherre,
Tak, Du Livets Himmelhelt,
At Du ej Dig lod indspærre
I det helvedmørke Telt!

Tak, for aarle Du opstod
Og fik Døden under Fod!
Ingen Tunge kan den Glæde
Med tilbørlig Lov udkvæde!

82. Jesus aabenbarer sig for de to Disiple, der gik til Emaus. Luk. 24.

Samme Dag gik et Par af Herrens Disiple ud til en Landsby, kaldet Emaus, i Nærheden af Jerusalem, men som de nu vandrede med hinanden og skiftede Ord om alle disse Begivenheder, kom Herren selv til og fulgte med dem paa Vejen, men der blev lagt som en Sky for deres Øjne, saa de kjendte ham ikke. Og Herren spurgte dem, hvorom det var de taledes ved, og hvorfor de saae saa bedrøvede ud, men En af dem, der hed Kleofas, tog Ordet og svarede: Er Du da den eneste Fremmede i Jerusalem, som ikke ved, hvad der er sket der i disse Dage? Hvilket? spurgte Herren, og de svarede ham: Det med Jesus af Nasaret, der var en Profet, mægtig i Ord og Gjerning for Gud og alt Folket, hvordan vore ypperste Præster og Høvdinger overgav ham til Dødsdom og korsfæstede ham. Men vi haabede, at det var ham, der skulde forløse Israel, dog med alt det er det idag den tredie Dag, siden dette tildrog sig. Men ogsaa har nogle Kvinder af Vore forbavset os, for de var tidlig ved Graven og kom igjen uden at have fundet hans Legeme, men fortalte, de havde havt et Syn og set Engle, der sagde, at han levede, hvorpaa nogle af Vore gik til Graven og fandt det som Kvinderne havde sagt, men ham saae de ikke. Da svarede Herren: O I Uforstandige og Trevne i Hjertet til at tro paa Alt, hvad Profeterne har talet! burde ikke Kristus lide dette og saa indgaa til sin Herlighed? Og han begyndte fra Moses og alle Profeter og udlagde dem hvad der stod om ham i alle Skrifterne. Nu var de i Nærheden af Landsbyen, de agtede sig til, og han stillede sig an, som vilde han gaa videre; dog de nødte ham at blive, sigende: bliv hos os, thi det lakker ad Aften, og Dagen hælder! Saa gik han ind, at tage Herberge hos dem, og det skete, som han sad til Bords med dem, tog han Brødet, velsignede det, brød og rakte dem det, og strax aabnedes deres Øjne, saa de kjendte ham; og han blev usynlig for dem. Da sagde de til hinanden: Brændte ikke vort Hjerte i os, som han talede med os paa Vejen og aabnede os Skrifterne! og de stod op i samme Stund og vendte tilbage til Jerusalem; her fandt de de Elleve samlede, saavelsom dem, der holdt sig til dem, de sagde: Herren er virkelig opstanden og har aabenbaret sig for Simon! og de To fortalte dem til Gjengjæld, hvad der var hændet dem paa Vejen, og hvorledes de havde kjendt ham, idet han brød Brødet.

Tone: Jeg ved et evigt Himmerig.

Det lifligt er for os at gaa
Med Jesu Ord i Munde,
Hans Liv og Død at grunde paa,
Og klare nogenlunde.

Med Sorg i Hu Disipler to
Dog talde med hinanden
Derom, mens ej de turde tro,
Den Døde var opstanden.

De glade Kvinders Morgenbud
Dem kunde ej husvale,
Til Emaus de vandred ud,
Da Sol var ved at dale.

Om Jesu Kors, hans Død og Grav,
De skifted Ord med Kvide,
Om Livets Sol og Dødens Hav
Faldt Tankerne saa stride.

Men han, hvis Liv de stredes om,
Var ganske nær tilstede,
Som Tredjemand til dem han kom
Med Liv og Lys og Glæde.

Han skammede dem venlig ud,
For de til Tro var trevne
Paa Spaadoms Ord, som Himlens Gud
I Bog dem gav beskrevne.

Han lærde dem, hvordan det lød
Om Frelseren herneden,
Som skulde gjennem Kval og Død
Indgaa til Herligheden.

Saa taagefuldt var deres Syn,
At de ham ikke kjendte,
Men ved hvert Ord, som Lyn i Lyn,
Dog deres Hjerter brændte.

De kjærlig ham til sig indbød,
Og blev saa brat hans Gjæster;
Thi da han Brødet til dem brød,
De kjendte deres Mester.

Opstandne Frelser! kom og saa
Til os, som for Dig sjunge,
Og tal, saa Hjertet brænde maa
Af Gløden paa din Tunge!

Lær os at overse vor Død
Med Livet i det Høje,
Og naar Du til os bryder Brød,
Staa selv os klart for Øje!

83. Jesus aabenbarer sig for sine Apostle i Jerusalem. Luk. 24. Joh. 20.

Medens de saaledes taledes ved, — men det var ved Aftenstid, og Dørene havde de lukkede, af Frygt for Jøderne, — stod Herren selv midt iblandt dem og sagde: Fred med Eder! Og de blev bange og forfærdede, i den Tanke, at de saae en Aand, men da sagde han: Hvorfor er I saa forstyrrede, og hvorfra kommer de Tanker op i Eders Hjerter? ser mine Hænder og mine Fødder, at det er mig, føler paa mig og ser, thi en Aand har ikke Kjød og Ben, som I ser jeg har! Dermed viste han dem sine Hænder og sine Fødder, og Disiplene blev glade, at de saae Herren, men som de endnu tvivlede af Glæde og Forundring, spurgte han: Har I Noget her at spise? og de gav ham et Stykke stegt Fisk og Noget af en Honningskive, og han tog det og spiste det for deres Øine. Atter sagde nu Herren til dem: Fred med Eder! ligesom Faderen har udsendt mig, sender ogsaa jeg Eder. Derpaa aandede han paa dem og sagde til dem: Annammer Hellig-Aanden! Hvilkesomhelst I tilgive Synderne, dem er de tilgivne, og hvilkesomhelst I tilregne dem, dem er de tilregnede! Og fremdeles sagde han: Dette er det, hvorom jeg talede til Eder, da jeg endnu var hos Eder, at Alt maa gaa i Opfyldelse, hvad der staar skrevet om mig i Mose Lov, Profeterne og Salmerne. Derpaa oplod han deres Forstand, saa de forstod Skrifterne, og sagde til dem: Saaledes

staar det skrevet, og saaledes burde Kristus lide og opstaa fra de Døde paa tredie Dag, og Omvendelse og Syndsforladelse forkyndes i hans Navn for alle Folkefærd, saa der begyndes fra Jerusalem af. Men I er Vidner til dette, og se, jeg sender min Faders Forjættelse over Eder, men holder I Eder rolige i denne By, indtil I bliver iførte Kraften fra det Høje!

Men Tomas, en af de Tolv, havde ikke været tilstede, dengang Jesus kom, og da de andre Disciple nu sagde til ham: Vi har set Herren! svarede han: Hvis jeg ikke faar se Mærkerne af Naglerne i hans Hænder og lægger min Finger deri og min Haand i hans Side, tror jeg det ingenlunde. Dog, otte Dage efter, — altsaa næste Søndag — som Disciplene atter var samlede, og Tomas tilstede, kom Jesus igjen, medens Dørene var lukkede, og bød: Fred med Eder! men dernæst sagde han til Tomas: Kom hid med din Finger og se mine Hænder, og kom hid med din Haand og læg den i min Side, og bliv ikke vantro, men troende! Da svarede Tomas ham: Min Herre og min Gud! og Jesus sagde til ham: Du troede, Tomas, fordi Du saae mig; salige de, der tro uden at se!

Tone: Kirken den er et gammelt Hus.

Salige de, som ej har set,
Men dog Opstandelsen troet!
Paa det Guds-Ord af vor Profet
Altid vor Trøst har beroet.
Fler dog og fler, det er en Gru,
Brødre blandt os faar Tomas nu,
Trøsten for dem er i Graven.

Fingrene i hans Naglegab,
Haanden lukt ind i hans Side
Stikke jeg vil, det er mit Krav,
Skal jeg paa Vidnesbyrd lide,
Thi at den Døde leved op,
Lever endnu med Sjæl og Krop,
Sees det maa, før det troes!

Tomas! det er forvovne Ord,
Er det ej Herren at friste?
Jo, men at Tvivl er Syge stor,
Naaden og Sandheden vidste,
Derfor med Kraft til Lægedom
Tvivleren han imøde kom,
Gav ham i Hænderne Troen!

Har da vor Sjæl kun Sandhed kjær,
Han, som vort Inderste kjender,
Lægger os brat den Røst fuldnær:
Kom da og syn mine Hænder!
Stik i det Saar, din Synd mig gav!
Føl, det ej lukkes i min Grav!
Ved det end Hjerterne læges.

84. Jesus aabenbarer sig for sine Disciple ved Tiberias Hav.

Joh. 21. Matt. 28.

Atter aabenbarede Herren sig nu for sine Disciple ved Tiberias Hav, hvad der gik saaledes til: Simon Peter, Tomas, Natanael, Jakob og Johannes og endnu to andre af Herrens Disciple var samlede, Peter sagde: Jeg gaar hen at fiske! og de Andre svarede: Saa gaar vi ogsaa med! Følgelig gik de ombord, men den Nat fangede de Intet. I Daggry stod Jesus ved Stranden, men de kjendte

ham ikke, han spurgte dem: Børn, har I Noget at spise? og de svarede: Nej! Da sagde han til dem: Kaster Garnet ud til Højre, saa skal I faa! det gjorde de, og havde nu ikke engang Kræfter til at hale det ind, saa fuldt var det af Fisk. Nu sagde Disiplen, hvem Jesus elskede, til Peter: Det er Herren! og saasnart Peter hørte det, bandt han Kjortelen op om sig og sprang i Vandet, men de Andre kom efter med Fartøjet og trak Fiskegarnet med sig. Som de nu landede, saae de en Kulild med Fisk paa den og Brød, og Jesus sagde til dem: Bring hid af de Fisk, I nu fangede! da steg Peter i Land og trak Garnet op, fuldt af store Fisk, hundrede og tre og halvtresindstyve, men i hvor mange der end var, revnede Garnet dog ikke. Og Herren sagde til dem: Kommer hid og spiser Frokost! men ingen af Disiplene vovede at spørge: Hvem er Du? for de vidste, det var Herren. Saa kom da Jesus og tog Brødet og rakte dem det, ligesom ogsaa af Fiskene; det var den tredie Gang han aabenbarede sig for sine Disiple, efter sin Opstandelse. Imedens de nu holdt Maaltid, siger Jesus til Peter: Simon, Jonas Søn, elsker Du mig mere end disse? Ja, Herre, svarer Peter, Du ved, jeg har Dig kjær. Jesus siger til ham: Fød mine Lam! Anden Gang siger han til ham: Simon, Jonas Søn, elsker Du mig? Han svarede: Ja, Herre, Du ved, jeg har Dig kjær. Jesus siger til ham: Vær Hyrde for mine Faar! Tredie Gang spørger nu Jesus: Simon, Jonas Søn, har Du mig kjær? Da blev Peter bedrøvet, fordi han spurgte tredie Gang, og svarede: Herre, Du ved Alting, Du kjender, at jeg har Dig kjær. Jesus sagde til ham: Fød mine Faar! Sandelig, sandelig siger jeg Dig: da Du var yngre, bandt Du op om Dig selv og gik hvor Du vilde, men naar Du bliver gammel, skal Du række dine Hænder frem, og en Anden binde op om Dig og føre Dig hvorhen Du ikke vil. Dette sagde han for at betegne, med hvilken Død Peter skulde forherlige Gud. Derefter sagde han til ham: Følg mig! men nu vendte Peter sig om, saae Johannes komme efter og spurgte: Men, Herre, hvad skal denne? Jesus svarede: Om jeg end vil, at han skal blive til jeg kommer, hvad gaar det vel Dig an? følg Du kun mig! Derfor blev det en Mening blandt Disiplene, at Johannes aldrig skulde dø, hvorvel det sagde Herren ikke.

Atter samledes nu Jesus med de Elleve, paa et Bjerg i Galilæa, hvor han havde sat dem Stævne, og da de saae ham, faldt de ned for ham, men Nogle var der ogsaa, som tvivlede. Og Jesus traadte hen til dem og sagde: Mig er givet Almagt i Himlen og paa

Jorden; gaar altsaa hen og gjør alle Folkefærd til mine Disciple, idet I døber dem til Faderens og Sønnens og Hellig-Aandens Navn og lærer dem at vogte paa Alt, hvad jeg har givet Eder i Erinde. Og se, jeg er med Eder alle Dage, lige til Tidens Ende!

Tone: Tag det sorte Kors fra Graven.

Løgnens Fader vi forsage,
Falsk er al hans Lyst og Pragt;
Sandheds Fader at behage,
Vi forny vor Daabes Pagt.
Alt Han kan og Alt Han ved,
Gjør dog Alt i Kjærlighed,
I sit Billed Han os skabte,
Igjenløste det Fortabte!

Gud os gav sin Søn til Broder,
Jesus Kristus, Gud og Mand,
Salig priste vi hans Moder,
Himlens Brud i Jomfrustand,
Han for os paa Korset led,
Død og Helved overstred,
Deler paa sit Herre-Sæde
Med os Liv og Lys og Glæde!

Gud os gav sin Aand til Trøster,
I Vorherres Jesu Navn,
Han med alle Engle-Røster
Kalder Folk til Herrens Favn,
Aander, med vor Frelsers Røst,
Fred i det beklemte Bryst,
Lader, med Guds Fader-Stemme,
Støvet evigt Liv fornemme!

Det er Pagten, som oprettes
Ved det store Sjælebad,
Det er Naaden overvættes
I den store Konges Stad:
Livets Pant og Troens Grund,
I vort Hjerte og vor Mund,
Demant-Skjold mod Lue-Pile,
Moder-Skjød til Barne-Hvile!

Her er Fuglen, som paa Vinger
Troen bar med Herrens Røst!
Her er Ordet, som Guds Finger
Skriver i hver Kristens Bryst!
Her er Nøglen, konstig gjort,
Til Guds Hus og Himlens Port!
Her er Lyset paa Guld-Stagen!
Det gjør Natten klar som Dagen.

Fader vor i høje Sale!
Kom din Pagt med os ihu!
Sandheds Aand i dybe Dale!
O bekræft, besejgl den nu!
Helliggjør med Glands paa Jord
Frelseren i Troens Ord!
Gjør det klart, at alle Dage
Gud er mægtig i de Svage!

Den apostoliske Menighed.

Apostel-Saga.

1. Jesu Himmelfart. Ap. Saga 1.

Fyrretyve Dage forløb nu efter Herrens Opstandelse, i hvilken Tid han jævnlig lod sig tilsyne for sine Apostle og talede med dem om hvad der hørte til Guds Rige, altsaa vel ligesaa fuldt om hvorledes de skulde døbe og uddele Nadveren, vie Præster og holde hans Dag hellig, som om hvorledes de skulde forkynde Syndernes Forladelse og det evige Liv i Troen paa ham. Nu samlede han dem og bød dem, som alt er fortalt, ikke

at vige fra Jerusalem, men der oppebie Faderens Forjættelse, som han havde forkyndt dem; thi, lagde han til, Johannes døbte med Vand, men I skal døbes i Hellig-Aanden, om ikke mange Dage. Da spurgte de: Herre, stifter Du Riget for Israel paa denne Tid? men han svarede: Det er ikke Eders Sag at kjende Tider eller Timer, som Faderen har forbeholdt sin egen Magt, men I skal faa Hellig-Aandens Kraft, der kommer over Eder, og være mine Vidner, baade i Jerusalem og hele Judæa og Samaria, ja lige til Jordens Ende! Saaledes gav Herren dem da sin Fuldmagt og lovede dem sin Styrke til at grundlægge det sande, det aandelige Israels Rige*), og imedens han talede saa, opløftedes han fra Jorden, saa de saae derpaa, og en Sky tog ham bort fra deres Øjne. Men medens de endnu stod og stirrede efter ham, se, da stod to Mænd hos dem, i hvide Klæder, og sagde: I Mænd fra Galilæa, hvi staar I og stirrer mod Himlen? denne Jesus, som optoges til Himlen fra Eder, han skal komme igjen paa samme Maade, som I saae ham opfare til Himmels! Dette skete paa Oliebjerget, ved Betania, og nu tilbad Apostlene Herren og vendte hjerteglade tilbage til Jerusalem, hvor de holdt sig samlede i Bønnen, tilligemed Herrens Brødre og hans Moder og de øvrige Kvinder.

1. Tone: Et Barn er født i Betlehem.

Til Himmels for den Ærens Drot,
Ærens Drot,
Som gjorde Alt paa Jorden godt.
Halleluja, Halleluja!

Hvad er hans Navn, den Kæmpe skjøn,
Kæmpe skjøn?
Det Jesus er, Marias Søn!
Halleluja, Halleluja.

Med Kjød og Ben, som Gud og Mand,
Gud og Mand,
Opstod, opfor og troner Han!
Halleluja, Halleluja!

Nu er opfyldt Kong Davids Sang,
Davids Sang!
Hans Søn paa Tronen sig opsvang!
Halleluja, Halleluja!

Højlovet være Herren god,
Herren god,
Med Død og Djævel under Fod!
Halleluja, Halleluja!

Han ved Gud-Faders Højre-Haand,
Højre-Haand,
Tilsender Støv den Hellig-Aand!
Halleluja, Halleluja!

Guds Engle stige op og ned,
Op og ned,
Med Folkets Sang og Kongens Fred!
Halleluja, Halleluja!

Imorgen kommer Han paany,
Han paany,
Med Straale-Krands paa Rosen-Sky!
Halleluja, Halluluja!

*) Se Rom. 9, 6. osv., jfr. Gal. 4, 21. til Enden.

2. Tone: Krist stod af Døde.

Jesus, himmelfaren,
Højt over Engle-Skaren
Nu sidder ved Guds højre Haand
Og sender os sin Faders Aand!
Bøjer alle Knæ for vor Frelser!

Jesus, himmelfaren,
Udsender Engle-Skaren!
Al Jorden rundt til sine Smaa
At vinke dem til Himlens Blaa!
Bøjer alle Knæ for vor Frelser!

Jesus, himmelfaren,
Dog midt i Folke-Skaren
Uddeler Himlens Vin og Brød,
Er med sit Folk i Liv og Død.
Bøjer alle Knæ for vor Frelser!

3. Tone: Tag det sorte Kors fra Graven.

Vaj nu, Dannebrog paa Voven!
Rul nu, Bølge himmelblaa!
Spring nu ud, hver Bøg i Skoven!
Sjunger, alle Fugle smaa!
Lilier i Højtids-Dragt!
I, som fik, trods Konger, Pragt,
Samler Eder, som vi synge,
Mens det kimer, tæt i Klynge!

Han, som under Vinters-Hjerte
Fødtes under Hytte-Tag,
Han, der vaanded sig i Smerte
Under Jevndøgn-Stormens Brag,
Støvets Søn med Kjød og Blod,
Han af Gravens Skjød opstod,
Han opstod som Blomst udspringer,
Stak i Sky paa Ørnevinger!

Føle skal det Folke-Vrimlen,
Ja og Amen er Guds Ord!
Jorden løftet er mod Himlen,
Himlen sænket er mod Jord,
Stigen rejst til Engle-Gang,
Under Støvets Fryde-Sang:
Tone-Stigen fra vor Tunge,
Didop, hvor Serafer sjunge!

Ja, vor Høvding er deroppe,
Jesus Kristus, Gud og Mand,
Over alle Stjerne-Toppe
Troner højt i Vælde han,
Kalder os, som tro hans Ord,
Legem sit og Lys paa Jord;
Frit blandt Engle det fortælles:
Støv med Gud har Aand tilfælles!

Derfra kommer han tilbage
Aabenlyst, som han opfor,
Kroner herlig sine Dage,
Vækker Døde med sitOrd,
Vinker mildt, med Kalken ny,
Legem sit til sig i Sky,
Peger paa sit Ære-Sæde,
Siger: hvil i salig Glæde!

4. Tone: Om Himmeriges Rige saa ville vi tale.

Min Høvding for til Himlen hjem,
Og jeg, som Jesu Legems Lem,
Vil glad i Aanden være,
Thi ogsaa mig indfører han
Engang med sig i Livets Land,
Der evig, til hans Ære,
Min Straaledragt at bære!

2. Mattias vælges til Apostel. Ap. Saga 1.

Paa samme Tid stod Peter op i en Forsamling af Disiplene, dengang omtrent hundrede og tyve i Tallet, og mindede dem om, hvorledes Hellig-Aandens Forudsigelse ved David: Hans Herberge blive øde, og der være Ingen, som bor deri! og fremdeles: En Anden tage hans Tilsynsembede!*) var gaaet i Opfyldelse paa Judas, der

*) Salm. 69, 26. og 109, 8.

regnedes blandt Herrens Apostle, men fandt sin Død som hans Forræder. Desaarsag, saa vedblev han, bør en af dem, der fulgte med os al den Tid, da vor Herre Jesus gik ud og ind hos os, ligefra Johannes' Daab til den Dag, han optoges fra os, være Vidne om hans Opstandelse tilligemed os. Det Forslag vandt Bifald, saa nu fremstillede man To, nemlig Josef, med Tilnavn Justus, — den Retfærdige — og Mattias, og bad som følger: Herre, Du som kjender Alles Hjerter, vis nu, hvem af disse To Du har valgt til at tage Del i denne Tjeneste og Apostel-Embedet, som Judas forlod for at gaa til sit eget Sted! hvorpaa de gav deres Stemmer*), og Loddet traf Mattias, der saaledes blev optaget blandt de elleve Apostle.

3. Hellig-Aandens Udgydelse over Apostlene. Ap. Saga 2.

Men som Pindsedag nu kom, og de Alle var samlede, hørtes der pludselig en Susen fra Himlen, som af en flyvende Storm, og adskilte Tunger, ligesom af Ild, kom tilsyne for dem og satte sig paa Enhver af dem, og de fyldtes Alle med Hellig-Aanden og begyndte Alle at tale i fremmede Tungemaal, eftersom Aanden gav dem at udtrykke sig.

Men blandt de i Jerusalem boende Jøder var der fromme Mænd af hvert Folkefærd paa Jorden, og som nu Mængden stimlede sammen ved denne Lyd, vidste de hverken ud eller ind, eftersom hver hørte Apostlene tale i sin egen Mundart, saa Alle studsede og forundrede sig og sagde til hverandre: Er ikke alle disse, der fører Ordet, Galilæer? hvorledes hører da hver af os dem tale paa vort Modersmaal og forkynde Guds Storværker med vore Tunger? Saa var de da Alle i Tvivl og spurgte hverandre: Hvad skal dog vel dette betyde? men Nogle var der ogsaa, der drev Spot med det Hele og sagde: Aa, de er fulde af det Søde! Da stod Peter frem med de Elleve, opløftede sin Røst og talede saaledes: I Jøder og alle I, som bor i Jerusalem, dette være Eder vitterligt, og laaner mine Ord Øre: ikke er det saa som I tænker, at disse er fulde, for det er den tredie Time paa Dagen, men det er hvad der er sagt ved Profeten Joel: Og det skal ske i de sidste Dage, siger Gud, at jeg udgyder af min Aand paa alt Kjød, saa Eders Sønner og Døtre skal profetere, Eders Ungersvende se Syner og Eders Oldinger have Drømme, ja selv paa mine Trælle og Trælkvinder vil jeg i de Dage udgyde af min Aand, saa de skal profetere. Og jeg sender Varsler oppe i Himlen og Tegn nede paa Jorden, Blod og Ild og Damp af Røg, Solen omskiftes til Mørke og Maanen til Blod, før Herrens store og straalende Dag kommer.

*) Eller: de kastede Lod.

Og Hver, der paakalder Herrens Navn, skal frelses!*) Hører nu disse Ord, I Israeliter: Jesus af Nasaret, en Mand, Gud lod Jer skue med kraftige Gjerninger og Varsler og Jærtegn, som Gud virkede gjennem ham midt iblandt Eder, hvad Eder selv er vel bekjendt, ham tog I, da han hengaves ifølge Guds Forsyn og tagne Beslutning, og naglede ham fast med forbryderiske Hænder, men ham opvakte Gud og løste Dødens Snærebaand, thi det var ikke muligt, han kunde fængsles af den. Efter denne Begyndelse udviklede Apostlen videre, hvorledes alt dette stemmede med Davids Ord: Endnu skal mit Kjød hvile i Haab, thi Du vil ikke forlade min Sjæl i Helhjem eller lade din Hellige se Fordærvelsen!**) Ord, der ingenlunde kunde passe paa David, hvis Grav endnu fandtes blandt Israels Børn, men kun paa hans Ætmand Kristus, hvem Gud havde svoret skulde beklæde hans Trone. Denne Jesus, saa sluttede da Peter, opvakte Gud, dertil er vi alle Vidner, og efter at være ophøjet ved Guds højre Haand, har han, der af Faderen fik Løfte paa Hellig-Aanden, nu udgydt ham, som I det ser og hører. Saa vide da al Israels Hus det for vist, at ham, denne Jesus, hvem I korsfæstede, ham har Gud gjort baade til Herre og til Kristus.

Da Jøderne hørte disse Ord, og det blev dem vitterligt, at de havde forgrebet sig paa deres rette Konge og Herre, forjættet af Gud ved Moses og Profeterne, og i Aarhundreder ventet af fromme Fædre som Israels Frelser og Saliggjører, evige Fader og Fredsfyrste, blev de forfærdede og hjertegrebne og spurgte Peter og de Øvrige: Brødre, hvad skal vi da gjøre? men Peter svarede: Omvender Eder og lad Jer døbe i Jesu Kristi Navn til Syndernes Forladelse, saa skal I faa Hellig-Aandens Gave; thi Eder og Eders Børn hører Forjættelsen til, saa vel som alle dem i det Fjerne, hvem Herren vor Gud vil kalde hid! Og han aflagde endvidere Vidnesbyrd for dem og formanede dem end yderligere: Lader Eder frelse fra denne forvendte Slægt! men Alle lod sig døbe, hos hvem hans Ord fandt godt Sted, saa der vandtes denne Dag henved tre tusinde Sjæle. Og de blev døbt paa det Troens Ord:

Jeg tror paa Gud Fader, Almægtigste, Himlens og Jordens Skaber.

Jeg tror paa Jesum Kristum, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af Hellig-Aanden, født af Jomfru Maria, pint, under Pontius Pilatus korsfæstet, død og begraven, nedfor til de

*) Joel 3, 1. osv. **) Salm. 16, 9. 10.

Dødes Rige, opstod paa den tredie Dag fra de Døde, opfor til Himmels, sidder hos Gud Faders, Almægtiges, højre Haand, derfra han skal igjenkomme, at domme Levende og Døde.

Jeg tror paa Hellig-Aanden, den hellige almindelige Folke-Samling, de Helliges Fællesskab, Syndsforladelsen, Kjødsopstandelsen, og det evige Liv. Amen.

Den hellige almindelige Folke-Samling eller Kristi Menighed i Jerusalem, Disiplene, Brødrene, de Hellige*), holdt sig nu samlet i Kjærlighed, sluttende sig til „Apostlenes Undervisning og Samfundet, Brødets Brydelse og Bønnerne", lovprisende Gud og elskelig for alt Folket. Og Frygt hvilede over hver Sjæl, og store Tegn og Undergjerninger skete gjennem Apostlene, men hver Dag lagde Herren flere til Menigheden, som lode sig frelse.

1. Tone: Abraham sad i Mamre Lund.

Apostlerne sad i Jerusalem
Og bied paa Herrens Time,
For Øren da brat det ringed dem,
Som tusinde Klokker kime.

Det rørde dem alle saa underlig,
Det var ikke før oplevet,
Der taldes om dem i Himmerig,
Der blev deres Navne skrevet.

Der taldes om dem, som Livets Ord
Nu skulde med Kraft forkynde,
Om Himmel-Glæden ved Herrens Bord,
Som skulde paa Jord begynde.

Gud-Fader, Han sagde: er det ej Nok
Til Fred og Fryd dernede,
Jeg sender din Kirke en Engleskok
At synge med Folk og bede!

Vor Frelser, Han svared: Du ved det bedst,
Hvorfor jeg paa Korset døde,
Det var for en glædelig Pindsefest,
Saa Hjerter og Tunger gløde!

Gud-Fader, Han sagde: velan, min Søn!
Skal Hjertet for Himlen brænde,
Livsaanden, som luer hos os iløn,
Maa Ilden paa Jord optænde;

Den Aand, som nu kun er min og din,
Vi maa da med Smaafolk dele,
Og skjænke dem lidt af den søde Vin,
Som fryder os i det Hele!

Da hørdes paa Sion der Sus og Brus,
Det bølgede som et Lagen,
Med Kraft fra det Høje det lave Hus
Opfyldtes paa Pindsedagen!

Da saaes der Tunger som Ild og Glød,
Guds Venner de fløj i Munden,
Paa alle Folks Tunger Guds Ord gjenlød,
Mangfoldig, men ens i Grunden.

Saa tændtes paa Jorden det Lys fra Gud,
Der haver som Solen straalet,
Hvor levende Røster Guds Julebud
Forkyndte paa Modersmaalet.

Og har vi til nu paa det store Ord
Som Børnene smaa kun stammet,
Af Himmelens Ild, som kom til Jord,
Vi har dog en Gnist annammet.

Den Gnist, den ulmer hos os endnu,
Opblusser og i Guds Time,
Saa gladelig rinder det os ihu,
At Himmerigs Klokker kime!

---

*) Saaledes kaldte de sig selv. Af Fremmede kaldtes de Nasaræer — Ap. Saga 24, 5. — eller Galilæer.

2. Tone: Et Barn er født i Betlehem.

Fra Himlen kom den Helligaand,
Helligaand,
Og løste Jordens Tungebaand!
Halleluja, Halleluja!

Han kom som Jesu Kristi Tolk,
Med Tunger ny til alle Folk! Halleluja!

Han kom med Ild og Kraft fra Gud,
Til alle Herrens Sendebud! Halleluja!

Hvor frit de tale trindt paa Jord,
Der Aand og Liv er Jesu Ord! Halleluja!

Der mærker Øret Herrens Røst,
Der føler Hjertet Aandens Trøst! Halleluja!

Der Sjælen ser i Spejlet klart
Sin Frelsers Glands og Himmelfart!
Halleluja!

Der skaber og, til Herrens Pris,
Guds Aandepust et Paradis! Halleluja!

Der er Guds Stad og Hus paa Jord,
Med Herrens Bad og Herrens Bord!
Halleluja!

Der løfter sig en Lovsang ny,
Paa Englevinger højt i Sky! Halleluja!

For Ild og Kraft og Lys og Fred
Da synger Kristi Menighed: Halleluja!

Da holder med sin høje Gjæst,
Guds Folk en liflig Pindsefest! Halleluja!

3. Krist stod op af Døde.

Kraften fra det Høje,
Alt som en Ild for Øje,
Med alle Tungers Liflighed
Neddaled til Guds Menighed!
Takker alle Gud for hans Gave!

Kraften fra det Høje,
Guds Aand, os sammenføje
Fra Øst og Vest, fra Syd og Nord,
Til Gjæster ved Vorherres Bord!
Takker alle Gud for hans Gave!

Kraften fra det Høje
Os i vort Sind fornøje,
Som Herrens Folk med Himlens Fred,
Udvalgte til Guds Salighed!
Takker alle Gud for hans Gave!

4. Egen Tone.

Guds Menighed, syng for vor Skaber i Løn!
— Engle synge med —
Han gav os til Frelser sin enbaarne Søn!
Saa liflig lege vi for vor Herre!

Slaa Harpen, Du fromme Salmist paa Jord,
— Strængen er af Guld —
For Jesus vor Konge, Guds levende Ord!
Saa liflig lege vi for vor Herre!

Da høres de glødende Tungers Røst,
— Aanden er os nær —
Som bringer os altid den evige Trøst.
Saa liflig lege vi for vor Herre!

4. Peter og Johannes. Ap. Saga 3. 4.

Paa denne Tid gik Peter og Johannes engang op til Templet i Bedetimen, men ved den Tempeldør, man kaldte den skjønne, sad just en Mand, der var halt fra Moders Liv, og som daglig blev baaret derop for at tigge af de Forbigaaende, han fik nu Øje paa Apostlene og bad ogsaa dem om Noget. Da tog Peter og Johannes ham skarpt i Øjesyn og sagde til ham: Se paa os! Det gjorde han ogsaa, i den Tanke, at de vilde give ham Noget, men nu vedblev Peter: Sølv

og Guld har jeg ikke, men hvad jeg har, det giver jeg Dig: i Jesu Kristi den Nasaræers Navn: staa op og gaa! Dermed greb han hans højre Haand og rejste ham op, og strax blev hans Fødder og Ankler stærke, saa han sprang op, stod oprejst og kunde gaa omkring, og han fulgte med dem ind i Templet, gik og sprang og lovede Gud; men alle Folk saae det og kjendte ham godt, og de forbavsedes og forfærdedes over det der var hændet ham. Nu holdt han da fast paa Peter og Johannes, og Folket stimlede sammen om dem i Salomos Buegang, men da Peter saae det, tog han Ordet og talede saaledes: Hvi undrer I Eder herover, I Israeliter, eller hvorfor stirrer I paa os, som havde vi udrettet dette ved egen Magt eller Gudsfrygt? nej, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud, vore Fædres Gud, han forherligede sin Søn Jesus, hvem I hengav og fornægtede for Pilatus, da han frikjendte ham; men I fornægtede den Hellige og Retfærdige og udbad Eder en Morder som Naadesbevisning; men Livets Høvding slog I ihjel. Ham opvakte Gud fra de Døde, hvortil vi er Vidner, og i Troen paa hans Navn har det styrket denne, som I ser og kjender. Til disse Ord knyttede Apostlen en længere Tale, tilstod, at hverken Folk eller Høvdinger havde vidst, hvad de gjorde, da de slog Herren ihjel, men raadede dem nu at omvende sig, at deres Synder maatte forlades dem og Vederkvægelsens Timer blive dem til Del, thi baade Moses og alle Profeter havde spaaet om Kristus og varslet de nærværende Dage. Og I, saa sluttede han, er Profeternes Børn og Pagtens Børn, som Gud indgik med vore Fædre, da han sagde til Abraham: og i din Sæd skal alle Jordens Slægter velsignes! til Eder sendte han sin Søn først, efterat have opvakt ham, for at velsigne Jer, idet Enhver vender sig bort fra sin Ondskab.

Imedens Apostlene nu talede saa, — og det ikke forgjæves, thi af dem, der hørte deres Ord, antog Mange Troen, saa Tallet paa de Omvendte var nu henved fem tusinde, — kom Præsterne, Tempelhøvdingen og Sadducæerne over dem, forbitrede over at de underviste Folket og i deres Prædiken om Jesus bevidnede Opstandelsen fra de Døde, Noget der især maatte opirre Sadducæerne, som ikke vilde vide af Andet, end at Alt var forbi med dette Liv. Altsaa lagde de Haand paa dem og kastede dem i Fængsel til næste Dag, thi det var allerede silde, men om Morgenen samledes alle Stormænd i Jerusalem, baade Annas og Kajafas og alle Andre af ypperstepræstelig Byrd, saavelsom Ældste og Skriftkloge, stillede Apostlene for Retten og spurgte dem: Med hvad Magt eller i hvad Navn gjør I dette? Snart skulde man tro, at de hverken havde Mod til at omtale hvad sket var eller, hvad

vi maa slutte af det Følgende, til engang at nævne Jesu Navn, men Peter turde godt begge Dele og svarede dem rent ud, opfyldt af Hellig-Aanden: I Folkets Høvdinger og Israels Ældste! skal vi idag forhøres om Velgjerningen mod den vanføre Mand, hvorledes han blev hjulpen, saa være det vitterligt for Eder Alle og for hele Israels Folk, at i Jesu Kristi den Nasaræers Navn, hvem I korsfæstede, men Gud opvakte fra de Døde, i det staar han nu sund for Eders Øjne. Han er den Sten, der blev vraget af Jer Bygmestre, men som blev til en Hoved-Hjørnesten, og der er ikke Frelse i nogen Anden, thi der er intet andet Navn under Solen givet Mennesker, hvori vi bør frelses. Som nu Raadsherrerne havde erfaret, at Peter og Johannes var simple og ulærde Folk, maatte de undres over deres Frimodighed, men at de var Jesu Disciple, vidste de, og da de saae Manden, der var blevet helbredet, staa ved Siden, over fyrretyve Aar gammel, kunde de Intet finde at indvende. Altsaa bød de dem gaa udenfor og overlagde Sagen med hinanden, sigende: Hvad skal vi dog gribe til med disse Mennesker, thi at der ved dem er sket et aabenbart Jærtegn, er vitterligt for Alle, der bor i Jerusalem, saa nægte det kan vi ikke. Men for at det nu ikke skal komme videre ud iblandt Folket, saa lad os true dem alvorlig, at de ikke taler tiere til noget Menneske i dette Navn! Det gjorde de da ogsaa og forbød Apostlene strængelig baade at lære og tale i Jesu Navn, men dertil svarede de blot: Om det er Ret for Gud at lyde Eder mere end ham, maa I selv skjønne, thi vi kan ikke undlade at udtale hvad vi har set og hørt! Saa lod de høje Herrer dem da slippe med Trusler for denne Gang, af Frygt for Menigmand, der alle priste Gud for det skete Underværk, hvorpaa Apostlene gik hjem, fortalte Brødrene hvorledes det var gaaet dem og bad med dem til den Gud, der talede ved David: Hvorfor fnyste Hedningerne, og Folkene oplagde Raad forgjæves: Jordens Konger stod frem, og Høvdingerne samledes mod Herren og mod hans Salvede! *) om Hjælp i Nødens Stund og Kraft til Ordets Forkyndelse.

Tone: Naglet til et Kors paa Jorden.

Var I ikke Galilæer!
Kaldte Eder Farisæer
Ej med Haan ulærde Mænd,
I, som bragde først paa Tale
Ham, som laa i Dødens Dvale,
Men stod herlig op igjen!

Jødelands Apostelskare!
Hvad i Verden kan forklare
Kraften i dit gamle Ord,
Som endnu gjør Underværker,
Har til stolte Mindesmærker
Kirker alle trindt paa Jord!

*) Salm. 2, 1. 2.

Ja, hvor kan, skjønt Sproget døde,
Eders Ord paa Tunger gløde,
Trodse Vid og Blok og Baal!
Hvor kan eders Aand i Norden,
I hver Stad og Vraa paa Jorden,
Tale Folkets Modersmaal!

Paaskemorgen, Pindsedagen,
Ikkun de forklare Sagen,
Gav Jer alle Tungers Aand:
Aanden, som kan Alt udvirke,
Som i Jesu Kristi Kirke
Løser alle Tungebaand!

Ikke Jer, det er, som tale,
Siger han, som kan befale,
Men det er min Faders Aand,
Derfor, skjønt I tidlig døde,
Eders Taler evig gløde,
Smelter alle Sjælens Baand!

Sandelig, det var Guds Finger,
Som gav Bruden Ørnevinger,
Midt i Ørken Hus og Gaard,
Som gav Korsets Ord fra Østen
Sangerstemmen, Kæmperøsten,
Gjennem atten Hundredaar!

Derfor gløde vore Tunger,
Derfor sødt det i os sjunger,
Naar vi prise Jesu Navn,
Og vor Sjæl i Kirkeordet,
Smeltende ved Naadebordet,
Synker sødt i Jesu Favn!

Modersmaalet dykt sig bøjer,
Let og liflig det sig føjer
Efter Herrens Tankegang;
Yndigt selv, men blødt derefter,
Laaner Aand og Ild og Kræfter
Det af Sions Heltesang!

5. Ananias og hans Hustru Saffira. Ap. Saga 5.

Og Menigheden i Jerusalem havde et Hjerte og et Sind, Ingen kaldte Noget sin Ejendom, men hvad de havde det solgte de og delte med hinanden, saalænge En behovede nogen Ting, saa der var ingen Trængende iblandt dem, men de havde Alting tilfælles. Medens nu alle Brødre, der ejede Huse eller Jord, solgte dem og lagde Pengene for Apostlenes Fødder, faldt det en vis Ananias ind, med sin Hustru Saffiras Vidende, at sælge sin Jord og beholde nogle af Pengene, men Resten bragte han frem og lagde for Apostlenes Fødder. Men Peter sagde til ham: Ananias, hvorfor har Satan fyldt dit Hjerte, saa Du lyver for Hellig-Aanden og lægger en Del af Jordens Værdi til Side! var den ikke din, saa længe Du havde den, og stod ikke det, Du fik for den, til din Raadighed, hvorfor faldt Du da paa dette? Du har løjet, ikke for Mennesker, men for Gud! Da Ananias hørte det, faldt han om og var død, og de Yngre af Menigheden bar ham ud og begrov ham; men omtrent tre Timer efter kom hans Kone ind, uden at vide Noget af hvad sket var, hvorpaa Peter spurgte hende: Sig mig engang, solgte I jer Jord for de Penge? og hun svarede ja. Da vedblev Peter: Hvorfor er I dog blevet saaledes enige om at friste Hellig-Aanden? se, de der begrov din Mand, staar herudenfor, og de skal ogsaa udbære Dig! Og strax faldt hun om for hans Fødder og døde, og Karlene kom ind og bar hende ud og begrov hende hos hendes Mand, og der faldt stor Frygt over hele Menigheden og over Alle der hørte det. Men Apostlene aflagde med

stor Kraft Vidnesbyrd om den Herre Jesu Opstandelse, og store Tegn og Undergjerninger øvedes ved deres Hænder, hvorfor der ogsaa strømmede Folk sammen til dem, endog fra Stæderne omkring Jerusalem, med Syge og Besatte, som alle bleve helbredede, men i Byen selv bar man Syge ud paa Gaderne og lagde dem for Peter, at ogsaa kun hans Skygge maatte falde over dem. Saaledes voxede da Menigheden stærkt, i det Mange sluttede sig til den, baade Mænd og Kvinder, og de holdt sig samlede i Salomos Buegang, men af de Øvrige vovede Ingen at blande sig mellem dem, dog pristes de af Folket og elskedes af hver Mand, som Herren selv i Nasaret, i hans Barndoms Dage.

Tone: Far Verden far vel.

O Kristelighed!
Du skjenker vort Hjerte hvad Verden ej ved,
Hvad svagt vi kun skimte, mens Øjet er blaat,
Det lever dog i os, det føle vi godt;
Mit Land, siger Herren, er Himmel og Jord,
Hvor Kjærlighed bor!

Lyksalige Lod,
At leve hvor Døden har mistet sin Brod,
Hvor alt hvad som blegned, opblomstrer paany,
Hvor alt hvad der segner, opfarer i Sky,
Hvor Kjærlighed voxer som Dagen i Vaar,
Med Roser i Haar!

Livsalige Land,
Hvor Glasset ej rinder med Graad eller Sand,
Hvor Blomsten ej visner, hvor Fuglen ej dør,
Hvor Lykken er skinnende klar, men ej skjør,
Hvor dyrt ikke kjøbes til Krone paa Baar
De snehvide Haar!

O Vidunder-Tro!
Du slaar over Dybet din gyngende Bro,
Som Isgangen trodser i brusende Strand,
Fra Dødninge-Hjem til de Levendes Land,
Bo lavere hos os, det huger Dig bedst,
Du højbaarne Gjæst!

Letvingede Haab!
Gudbroder, nyfødt i den hellige Daab!
O, laan os den Fjederham, Aanden Dig gav!
Saa tit vi kan flyve til Landet bag Hav,
Hvor Evigheds Sol skinner klart allenstund
Paa Saligheds Grund!

O, Kjærlighed selv,
Du rolige Kilde for Kræfternes Elv!
Du fylder med Frelserens gavmilde Ord
Velsignelsens Kalk paa det kristne Gudsbord;
O, vær Du vor Livdrik paa Jorden og bliv
Vort evige Liv!

O, Kjærligheds Aand,
Det evige Liv i Fuldkommenheds Baand!
O, smelt Du vort Hjerte ved Højaltrets Ild,
Og klar Du Jordklimpen i Solglandsen mild,
Saa glade vi føle, os skabes i Bryst
De Levendes Lyst!

6. Herrens Engel aabner Fængslets Døre for Apostlene. Ap. Saga 5.

Langt var det imidlertid fra, at Ypperstepræsten og hans Nærmeste, fornemlig Sadducæerne, lod sig forsone med Brødre-

nes Tro og Prædiken, enten ved Apostlenes Undergjerninger eller ved Menighedens elskelige Levnet, tværtimod for de op i deres Nidkjærhed, greb Apostlene endnu engang og kastede dem i et offentligt Fængsel. Imidlertid aabnede Herrens Engel Fængslets Dore ved Nattetid og bød Apostlene: Gaar hen, tager Plads i Templet og forkynder Folket alle dette Livs Ord! hvad de da ogsaa gjorde, saa da Ypperstepræsten nu fik sammenkaldt Raadet, og alle Israels Ældste og skikkede Bud, at lade Fangerne hente, kom Betjentene igjen med den Besked: Ja, Fængslet fandt vi sikkert lukket, og Vagten stod udenfor, men da vi lukkede op, fandt vi Ingen derinde. Det kunde Raadsherrerne naturligvis ikke begribe, men medens de endnu sad og grundede derpaa, kom En og bragte Budskab: De Mænd, som I fængslede, staar nu i Templet og underviser Folket. Altsaa tog Tempelhøvdingen Vagt med sig, hentede Apostlene, og stillede dem for Raadet, dog uden at bruge Vold, eftersom han var bange for at stenes af Menigmand, og Ypperstepræsten begyndte: Forbød vi Jer ikke alvorlig at lære i dette Navn, og dog fylder I Jerusalem med jer Lærdom og vil give os Skyld for dette Menneskes Død! Peter og Apostlene svarede: Man bør adlyde Gud mere end Menneskene. Vore Fædres Gud opvakte Jesus, hvem I hængte paa Træet og tog af Dage; ham ophøjede Gud ved sin højre Haand som Høvding og Herre, at give Israel Omvendelse og Syndsforladelse, og hertil er vi Vidner, saavelsom Hellig-Aanden, hvem Gud gav dem, der lyder ham. Over de Ord blev Raadsherrerne som rasende og holdt nu Raad om at slaa Apostlene ihjel, men da rejste sig iblandt dem en Farisæer ved Navn Gamaliel, Lærer i Loven og anset blandt alt Folket, han gav Befaling at føre Apostlene et Øjeblik udenfor og talede derpaa som følger: Vogter Eder vel, I Israeliter, for hvad I gjør ved disse Mennesker! Thi forhen stod Teudas op og udgav sig for en vis Mand, og henved fire Tusinde sluttede sig til ham: han blev dræbt, og alle der lød ham adspredtes og blev til Intet. Derefter stod Judas den Galilæer op og trak mange Folk efter sig, ogsaa han omkom, og Alle der lød ham adsplittedes. Saa siger jeg Eder nu: hold Jer fra de Mennesker og lad dem være i Fred, thi er dette Raad og denne Daad af Mennesker, saa falder det hen, men er det af Gud, kan I ikke gjøre det til Intet; lad Jer da ikke finde som Guds Modstandere! De Ord gjorde Indtryk, saa nu lod de Apostlene slippe med Livet, men kunde dog ikke bare sig for at pidske dem, inden de gav dem fri, samt paa ny at forbyde dem al Tale i Jesu Navn; dog Herrens Disiple gik deres Gang, glade over at de agtedes værdige at forhaanes for hans Navns Skyld,

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



De heiliae Apostlers Giernimaer Cap. 7.

og vedblev fremdeles fra Morgen til Aften at bære Vidnesbyrd om Jesus Kristus, baade hjemme og i Templet.

Egen Tone.

Min Mund og mit Hjerte,
De gjorde en Pagt,
I Fryd og i Smerte,
Af al deres Magt
Hinanden at følge,
Og aldrig fordølge,
Hvad i dem er levende lagt.

I Hjerter og Munde,
Med Ild-Tungen rød,
Har Han, som det kunde,
Har Faderen sød
Lagt Bod for al Vaande,
Med Kjærligheds Aande,
Lagt Ordet, som frelser fra Død!

Thi frydes ved Pagten
Nu Hjerte og Mund,
Og mødes i Takten
Af Sang allenstund,
Om Evigheds-Livet,
Som Gud os har givet,
Og Ordet, vor Saligheds Grund!

7. Stefanos. Ap. Saga 6. 7.

Nu bestod Menigheden i Jerusalem saavel af indvandrede som af indfødte Jøder, de første vel især fra Syrien og Ægypten, og disse græsktalende Jøder begyndte nu at klage over Hebræerne, fordi deres Enker sattes tilside ved den daglige Uddeling. Da kaldte Apostlene Menigheden sammen og talede saaledes: Det sømmer sig ikke, at vi lader Guds Ord fare for at opvarte ved Bordene, udser Eder derfor, Brødre, syv Mænd, fulde af Aand og Visdom, hvem vi kan beskikke til denne Nødvendigheds-Gjerning! Det Forslag vandt Bifald, saa de Syv blev valgte og viedes til Præster af Apostlene med Bøn og Haandspaalæggelse, og Guds Ord fik Magt og Menigheden voxede, ja selv af Præsterne var der mange, der antoge Troen.

Blandt Fattigforstanderne lægge vi især Mærke til Stefanos, hvem Gud havde givet Naade og Kraft til at gjøre store Tegn og Undergjerninger blandt Folket; at hans Tale om Jesus derved fik end større Magt, kan vi let tænke os, og snart opstod endel Jøder, især fra Lille-Asien og Afrika, som hans Modstandere. Gjendrive ham kunde de imidlertid ikke, den Visdom og Aand, der var over ham, var stærkere end deres, men nu bestilte de Nogle til at sige, at de havde hørt ham tale bespottelig om Moses og om Gud, hvorpaa de bragte baade Folk og Præster og Skriftkloge i Oprør, slæbte Stefanos for Synedriet og fremstillede falske Vidner, der erklærede: Dette Menneske hører ikke op at tale mod dette hellige Sted og mod Loven, thi vi har hørt ham sige: Denne Jesus af Nasaret skal ødelægge dette Sted og afskaffe de Skikke, vi har fra Moses! Da fæstede Alle i Raadet Øjnene paa ham, og Ypperstepræsten spurgte: Men er det nu ogsaa sandt? og Stefanos stod for dem som med en Engels Ansigt og løftede sin Stemme, som havde han

glemt, at han stod som en Anklaget, blot bekymret for deres Skyld, der hadede ham, thi i en lang Tale lagde han kun sine Tilhørere paa Hjerte, hvor meget Godt Gud havde gjort deres Fædre, hvorledes han havde lovet dem at opvække en Profet, de skulde høre, den Samme, som færdedes med Menigheden i Ørknen og annammede Livsens Ord at meddele dem, men hvem de foragtede. Efter saaledes at have mindet om hvorledes Fædrene, ulydige mod Sandheden, havde gjort sig Guder efter eget Behag og glædet sig ved egne Hænders Gjerninger, tiltalede han den nærværende Slægt: I haarde Halse og Uomskaarne paa Hjerter og Øren, I modstaar altid Hellig-Aanden; som Eders Fædre, saa og I! hvem af Profeterne forfulgte ikke Eders Fædre, ja ihjelslog dem, der forud forkyndte den Retfærdiges Komme, hvis Forrædere og Mordere I er blevne, I som modtog Loven under Engles Medvirkning og holdt den ikke! Da fyldtes Raadsherrernes Hjerter med Harme, og de skar Tænder mod Stefanos, men da han derpaa, fuld af Hellig-Aanden, løftede Øjnene mod Himlen og udtalede hvad han saae: Se, jeg skuer Himlene aabne og Menneskets Søn staa ved Guds højre Haand! saa kunde de ikke udholde det længere, men stormede ind paa ham, Alle som En, stødte ham udenfor Byen og stenede ham. Men Stefanos paakaldte Gud og bad: Modtag min Aand, Herre Jesus! kastede sig dernæst paa Knæ og raabte med høj Røst: Herre, tilregn dem ikke denne Synd! og som han sagde det, sov han hen. Saaledes endte den første Martyr, eller Blodvidne, som Kristenheden saae, og de Fromme besørgede hans Jordefærd og sørgede saare.

Tone: Jesu dine dybe Vunder.

Søde Jesu, Julens Fyrste,
Spiret op af Jesse Rod,
Vil man dog saa hastig tørste
Efter Dit og Dines Blod!
Vi igaar, blandt Engle Lyd,
Sang Din Fødsel ind med Fryd,
Skal vi hyle nu og græde
Og idag en Ligsang kvæde?

Efter Du stod op af Døde,
Stefan første Martyr blev,
Han frivillig vilde bløde,
Med sit Blod sin Tro beskrev!
Han var frisk og uforfærd
Til at føre Aandens Sværd,
Stand holdt af de Lærde Ingen,
Som med det han gik paa Klingen!

Falske Tungers Slange-Brodde
Hemmelig paa hannem stak,
Og med Løgn ham undertraadde,
Det blev al hans Gjernings Tak;
De beløj ham mer og mer,
Som saa tidt i Verden sker,
Herrens Lov og Kirkens Ære
Skalke-Skjul maa ofte være!

Om end Engle-Lys og Ære
Skinner af hans Øje-Sten,
Ville de dog Tænder skære,
Til at knuse ham hans Ben!
Han har Gud i Syn og Sind,
Dybt han ser i Himlen ind,
Raaber, mens de Øren stoppe:
Jesus staar i Glands deroppe!

Dermed dømt han er til døde,
Herrens Glands er dem en Gru,
Udaf Staden de ham støde,
Op til Jesum staar hans Hu;
Paa hans Hoved regner Sten,
Gjør dog Hjertet ingen Men,
Frit det sig til Jesum vender:
Tag min Sjæl i Dine Hænder!

Der han vil til Døden blegne,
Og har Munden fuld af Blod,
Beder han, Gud ej tilregne
Dennem deres Synde-Flod;
Dermed han i Jesu Tro
Sødt hensov i Fred og Ro;
Jesus os den Naade sende,
Saa vort Løb med Lyst at ende!

8. Simon Troldmand. Ap. Saga 8.

Nu havde Herrens Fjender da faaet Blod paa Tand, og fra nu af mærke vi Intet længer til den Ydeſt, hans Menighed havde vundet, tvertimod udbrød der samme Dag en stor Forfølgelse imod den, hvoraf Følgen blev, at paa Apostlene nær, der blev i Jerusalem, adspredtes Brødrene i Judæa og Samaria, og forkyndte Herrens Ord overalt, hvorhen de kom. Saaledes kom da ogsaa Fattigforstanderen Filip til Samaria, hvor store Skarer flokkedes om ham, da de hørte hans Prædiken om den Herre Kristus og saae hans Undergjerninger; paa samme Tid var der i Byen en Mand ved Navn Simon, der havde trukket mange Folk efter sig ved Troldomskunster, saa efter ham løb for alle Alle, baade Store og Smaa, og kaldte ham den store Guds Kraft; nu derimod, da de Andre lod sig døbe i Tro til Filips Ord, gjorde Simon det Samme og sluttede sig til Juleforkynderen, forbavset over hans Gjerninger. Som da Apostlene fik at høre, at Samaritanerne havde taget saa vel mod Herrens Ord, sendte de Peter og Johannes ned til dem, for at bede for dem og lægge Hænderne paa dem, at de kunde annamme Hellig-Aanden, men da Simon saae det, gik han til Apostlene og vilde betale dem for at de skulde give ham samme Magt, at Hver, han lagde Hænder paa, maatte faa Hellig-Aanden. Dog, Peter svarede ham: Skam faa dine Penge saavelsom Du selv, siden Du tænkte, Du kunde kjøbe Guds Gave for dem! Du har hverken Lod eller Del i dette Ord, thi dit Hjerte er ikke ret for Gud; omvend Dig altsaa fra denne din Ondskab og bed Gud forlade Dig det Paafund! Simon svarede: Ja bed I for mig til Herren, at Intet af alt det, I taler om, skal komme over mig! men hvor ærlig han mente det, fik man siden at se; thi de Gamle bevidner, at han blev den første Kjætter, og forsøgte at stjæle Æren baade fra Herren og Hellig-Aanden, og forlokke de Kristne baade ved Ord og ved Gjerning.

9. Dronning Kandakes Skatmester. Ap. Saga 8.

Medens Apostlene nu prædikede i Samarias Stæder og derfra vendte tilbage til Jerusalem, bød Herrens Engel Filip følge Vejen fra Jerusalem til Gasa, og som han gjorde det, kom just kjørende en

ætiopisk Kammersvend, Dronning Kandakes Skatmester, han havde været i Jerusalem, at holde sin Andagt, og sad nu paa Hjemvejen i sin Vogn og læste i Profeten Esajas. Da bød Aanden Filip søge hen til den Vogn, hvorpaa han løb derhen, hørte Kammersvenden læse Esajas og spurgte ham, om han ogsaa forstod hvad han læste. Hvor skulde jeg kunne det, svarede den Fremmede, naar Ingen viser mig til Rette? Dermed bad han Filip sætte sig op hos ham og spurgte ham, hvem de Ord gjældte, han just læste, Profeten selv eller en Anden; men Ordene var følgende*): „Som Faaret føres hen til Slagterbænken, og som Lammet tier for den det klipper, saa oplader han ikke sin Mund. I hans Fornedrelse borttoges hans Dom, men hvem beskriver hans Slægt? thi hans Liv borttoges fra Jorden." Og Filip tog Ordet, gik ud fra dette Skriftsted og forkyndte ham Glædesbudskabet om den Herre Jesu; i det Samme kom de til et Vandsted, og Kammersvenden udbrød: Se, her er Vand, hvad er vel til Hinder for at jeg bliver døbt! Filip svarede: Tror Du af ganske Hjerte, er det Dig tilladt! og Kammersvenden bekjendte sin Tro paa Kristus, hvorpaa de begge steg ned i Vandet, og Filip døbte ham, men da det var sket, rev Herrens Aand Filip bort, saa den Fremmede saae ham ikke mere, men fortsatte sin Rejse med Glæde. Filip derimod kom til Syne i Asdod og prækede i alle Byerne derfra og lige op til Sæsarea.

Egen Tone.

Der sad en Svend i Blaamænds Land,
Saa tankefuld,
Der blinker i det vaade Sand
Det klare Guld!
O, mon den Svend da sukker saa,
Fordi han ej det Guld kan faa,
At eje og at raade?

O nej, o nej, til røden Guld
Hans Hu ej staar,
Af det er mangen Kiste fuld
I Kongens Gaard,
I Kamret tæt og tykt de staa,
Og Svenden, som mon sukke saa,
Har Nøglen selv i Gjemme!

Hvad mon saa dybt den Kammersvend
Da tænker paa?
Hvorfor mon Øjet stirret hen
Mod Norden saa?
Hvad har han Lyst at drage til,
Udi den Ørk saa vid og vild,
Alt paa de øde Veje?

Hvad staar der i den gamle Bog
For sære Ord?
De mæle om en Dronnings Tog
Saa højt i Nord,
De tale om saa vis en Drot,
De tale om saa stolt et Slot,
Et Tempel uden Mage.

Den Kirke bygde Salomon
Saa høj og prud,
Af Seder-Træ fra Libanon,
Alt for sin Gud,
Og gyldne Blomster lued' der
I Lampers gyldne Aftenskjær
Hos gyldne Kerubimer.

Det læste alt den Kammersvend,
Gav Agt derpaa,
Og dybt han sukkede igjen:
Ak, er det saa,
O, er der slig en Guders Gud,
Da gik fra Ham vor Aande ud,
Og Han gik os af Minde.

*) Esajas 53, 7. flg.

Men ved det Tempel, i den Stad,
Der mindes Han,
Jeg aldrig bli'r i Sindet glad,
I dette Land,
Jeg vil, jeg skal, jeg maa derhen,
Jeg lære maa min Gud igjen
At kjende og tilbede.

For Dronningen nu stedes ind
Den gjæve Mand,
Og dybt bevæges hun i Sind,
Saa taler han.
Det svarer hun: far vel, far hen!
Tilbed den Gud, men kom igjen!
Hans Skik mig at forkynde! —

Hvad skrider hist ad Vejen hen
Saa sagtelig?
Se, est Du der, Du Kammersvend!
Ja, det er Dig,
Du kjører jo slet ikke fast,
Hvordan? har det nu ingen Hast,
Og længes Du ej længer?

Dit Ansigt fra Jerusalem
I Syd er vendt,
Saa er Du da paa Farten hjem,
Og Rejsen endt!
Blevst Du nu rolig, blevst Du glad?
Og lærte Du i Davids Stad
Den Guders Gud at kjende?

Er det endnu den samme Bog
Du læser paa?
Nej, det er ikke Morlands Sprog,
Kan jeg forstaa.
Du læser højt med Andagt stor,
Men det er ogsaa høje Ord,
Det er profetisk Tale:

„Vor store Sot og Synde-Byld,
„Vor Kval Han bar,
„Han knusedes for vores Skyld
„I Pine svar,
„Og ved Hans Angest Fred vi fandt,
„Og Lægedom for os udrandt
„Alt af Hans dybe Vunder.

„Til Slagter-Bænk de førte Ham,
„Som spage Faar,
„Han stille var, som tavse Lam,
„Naar Saxen gaar,
„Hans Slægt er sær at tale om,
„Og bort fra Angest og fra Dom,
„Fra Verden Han optoges!"

Hvem ganger hist den Vogn saa nær?
Nu taler han:
„Forstaar Du, hvad Du læser der,
„Du sorte Mand?" —
„Nej, det gaar over min Forstand,
„Men om Du vil og om Du kan,
„Udlæg mig da den Tale!

„Du ser mig ud saa from og klog.
„Som Du var den,
„Der skrevet har den gamle Bog,
„Sid op, min Ven!
„Hvem mon Profeten tænkte paa?
„Mon om sig selv han taler saa,
„Hvad heller om en Anden?"

O, hvilken vis og hellig Mand!
O, hør engang,
Hvor liflig han udlægge kan
Hvert Sprog, hver Sang,
Om Lovens Sværd og Dødens Braad,
Om Faderens forborgne Raad,
Om Herren til Hans Ære!

O, Blaamand, hvilket herligt Skin
Dit Øje har,
Ej rødme kan din sorte Kind,
Men glindser klar;
Paa favre Ting vist Syn Du fik,
For Aandens Øje vist opgik
En Sol i Østerlide.

Hvad mangen Konning og Profet,
Med stor Attraa,
Har stundet efter, men ej set,
Du nu vist saae,
Men hvad i Ørken vild og tom
Endnu dit Øje leder om,
Hvo kan vel det udgrunde?

Alt som en tørstig Vandringsmand
Et Kildevæld
Udspejde vil i gule Sand,
I Dal, paa Fjæld,
Saa spejder længselsfuld og Du,
Ak, sluktes ej din Tørst endnu
Af Livets søde Vande?

Hist springer ud saa klart et Væld,
Af hviden Sand,
Den Blaamand raaber: „Held, o Held!
„Se, hist er Vand!
„Stat stille, Hjul, og Du Guds Mand!
„Mon Noget mig forbyde kan
„At døbes i den Kilde?“

O, mærk end paa den Vises Ord!
Han svarer brat:
„Hvis Du af ganske Hjerte tror,
„Det er tilladt!“ —
„O ja, jeg tror, at Jesus Krist
„Er Guds, vor Faders Søn forvist,
„Og kom i Tidens Fylde!“

O se, der staa de, Haand i Haand,
De fromme To,
Paa Fader, Søn og Hellig-Aand
Har begge Tro,
Den Blaamand druknes nu i Daab,
Og, igjenfødt til saligt Haab,
En Kristen han opstiger.

Hvi stirrer end Du Kammersvend
Paa Ørkens Sand?
Hvad leder Du nu om igjen?
Om den Guds Mand? —
Dog nej, det var en Engel vist,
Og jeg engang skal se ham hist
For Tronen i det Høje!

Nu ruller fort det runde Hjul
Paa øde Vej,
Og Morlands Søn paa Sanden gul
Nu stirrer ej,
Han stirrer til den Himmel blaa,
Og længes efter Syn at faa
Paa Gud og paa sin Engel.

Far vel, far vel, Du Kammersvend,
I Jesu Navn!
Din Engel møder Du igjen
I Himlens Havn,
Den Aand, som drog ham til Dig hen,
Og bort ham tog saa brat igjen,
Skal Eder vist forsamle.

Han vil, o ja, Han har jo alt
Jer samlet hist,
Vi syttenhundred' Aar har talt
Paa Jorden vist,
Mens Du ved klaren Himmel-Sol
Din Engel saae paa Gylden-Stol,
Blandt Frelserens Apostler!

10. Paul. Ap. Saga 9.

Samme Tid opholdt sig i Jerusalem en ung Farisæer, fød i Tarsos i Kilikien, sydøstlig i Lille-Asien, men oplært i Jerusalem af den berømte Gamaliel, hans Navn var Saul, og ligesaa nidkjær som han var for Moselov, ligesaa alvorlig hadede han Jesu Kristi Julebud. Da Stefanos blev stenet, havde han sin Glæde af at se derpaa, og medens Vidnerne kastede Stenene*), sad Saul og tog vare paa deres Klæder, men ikke tilfreds hermed, ansaae han det for sin Skyldighed end ydermere at gjøre hvad han mægtede mod Jesus af Nasaret, og for altsaa om i Husene for at opsøge hans Venner og slæbe dem i Fængsel, baade Mænd og Kvinder, og nøde dem til at bespotte. Efter saaledes at have gjort Menigheden i Jerusalem al den Fortred, der stod i hans Magt, tog han sig nu for at hjemsøge de Troende i Udlandet, gik altsaa til Ypperstepræsten og udbad sig Breve til Synagogerne i Damask for ogsaa der at kunne gribe og fængsle Nasaræerne. Dog, som han var undervejs i dette Ærinde og kom i Nærheden af Byen, straalede et

*) Efter Loven skulde Vidnerne kaste de første Sten.

Lys fra Himlen, stærkere end Solens, pludselig omkring ham, og for hans Øren lød de Ord paa Hebraisk: Savl, Savl, hvorfor forfølger Du mig, det bliver Dig for haardt at stampe mod Brodden! Savl gjenmælede: Hvem er Du, Herre? og samme Røst svarede ham: Jeg er Jesus af Nasaret, ham Du forfølger, men staa nu op og gaa ind i Byen, for der skal det blive Dig sagt hvad Du har at gjøre, thi derfor aabenbarede jeg mig for Dig, for at beskikke Dig til Tjener og Vidne om det Du saae, og det jeg lader Dig skue, idet jeg udtager Dig fra Folket og Hedningerne, til hvem jeg sender Dig, at aabne deres Øjne, saa de vender sig fra Mørket til Lyset og fra Satans Magt til Gud, saa de faar Syndsforladelse og Lod blandt de Hellige ved Tro paa mig! Da stod Savl op fra Jorden og aabnede sine Øjne, men se kunde han ikke, hvorfor hans Følgesvende maatte tage ham ved Haanden og lede ham ind i Byen.

Her var han nu i tre Dage og hverken spiste eller drak i al den Tid, men derefter kaldte Herren i et Syn paa en Disipel Ananias og bød ham gaa hen i den lige Gade og spørge efter Savl fra Tarsos; thi føjede Herren til, han beder og har i et Syn set en Mand ved Navn Ananias komme ind og lægge Haanden paa ham, at han skal faa sit Syn igjen. Ananias indvendte: Herre, jeg har hørt Mange fortælle om denne Mand, hvor meget Ondt han har gjort dine Hellige i Jerusalem, og her har han Fuldmagt af de ypperste Præster at binde alle dem, der paakalder dit Navn! men Herren svarede: Gaa kun Du, for han er mig et udvalgt Redskab, at bære mit Navn for Hedninger og Konger og Israels Børn, thi jeg skal vise ham, hvor Meget han skal udstaa for mit Navns Skyld. Altsaa gik Ananias ind til Savl, lagde Hænderne paa ham og sagde: Broder Savl, Herren, den Jesus, der aabenbarede sig for Dig paa Vejen, han sendte mig, at Du skal faa dit Syn igjen og fyldes med Hellig-Aanden! og strax faldt der ligesom Skjel fra Savls Øjne, saa han fik sit Syn igjen; og han stod op og blev døbt og fik at spise og kom til Kræfter. Saaledes omvendtes den Mand, der under Navnet Paulus er bekjendt i al Verden som de høje Apostlers Ligemand, hvem Herren selv baade kaldte og dannede til hans Embeds-Gjerning, saa han kunde vidne med Sandhed, at han var en Apostel, beskikket ikke af noget Menneske, men af Gud og vor Frelser Jesus Kristus, og havde annammet sit Julebud ved hans Aabenbarelse. Længe varede det nu ikke heller, før han gjorde vitterligt for Alle hvad han førte i sit Skjold, thi strax i de første Dage efter sin Omvendelse forkyndte han i Synagogerne i Damask, at Jesus er Guds Søn, ja gjendrev Jøderne der i Byen og

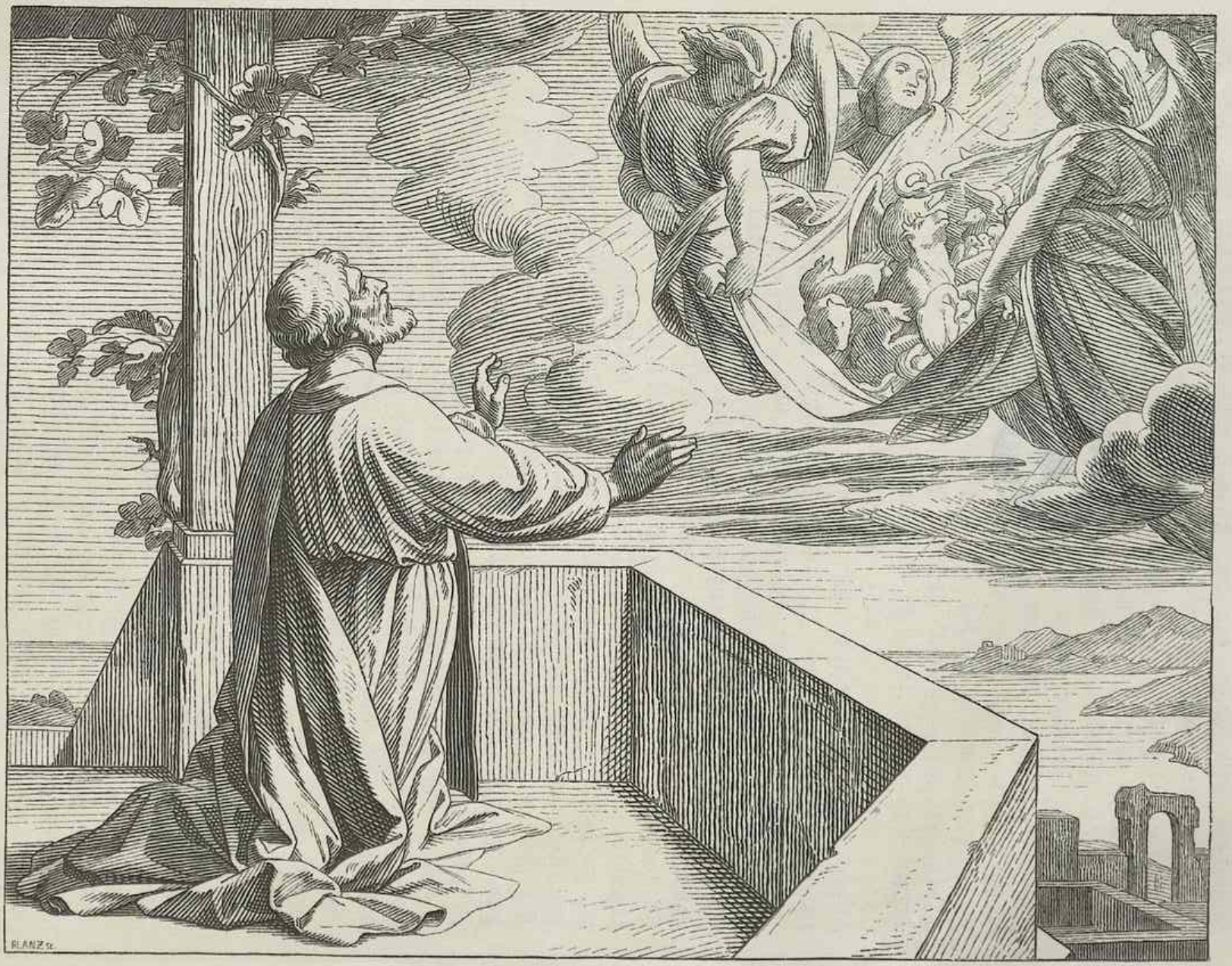
førte Bevis for hvad han sagde. Derefter opholdt han sig tre Aar i Stilhed i Arabien, men vendte saa tilbage til Damask, hvor vi maa slutte han har talet stærke Ord, siden Jøderne tog den Beslutning at slaa ham ihjel; dog Paul fik Nys om deres Forsæt, og medens de, ved Hjælp af Araberkongens Høvidsmand, holdt Vagt ved Portene Nat og Dag, satte Disiplene ham i en Kurv og hisede ham ned over Muren.

11. Æneas og Tabita. Ap. Saga 9.

En Stund havde nu Herrens Menigheder Fred, saavel i Judæa som i Samaria, og formeredes og styrkedes i Herrens Frygt og Aandens Trøst. Heller ikke havde den Kraft, hvori Herren gjorde sine Undergjerninger, forladt hans Folk: i Lydda traf Peter en Mand ved Navn Æneas, der havde ligget værkbrudden i otte Aar, men saasnart Peter sagde til ham: Jesus Kristus helbreder Dig, staa op og red din Seng! stod han op uden Hinder. Et andet Underværk gjorde samme Apostel i Joppe: her døde Tabita, en troende Kvinde, gavmild og godgjørende, men efterat man havde toet Liget og lagt det op paa et Loftskammer, lod man gaa Bud efter Peter for at bede ham tage til Byen uden Ophold. Peter kom ogsaa, hvorpaa man førte ham op paa Kammeret, hvor Kvinderne stimlede grædende om ham og viste ham de Kladningsstykker, den Afdøde havde forfærdiget, imedens hun var hos dem, men Peter viste dem ud og faldt paa Knæ og bad, vendte sig derpaa mod Liget og bød: Tabita, staa op! og den Døde aabnede sine Øjne og rejste sig op, og Peter kaldte paa de Øvrige og lod dem se hende levende.

12. Kornelius. Ap. Saga 10. 11.

At slige Begivenheder baade rygtedes vidt og bredt og gjorde det lettere for mangen Mand at slutte sig til Herrens Menighed, er en følgelig Sag; dog var der hidtil ikke blevet døbt Andre end Jøder og Jøders Tilhængere, ja ihvorvel baade den gamle Pagts Profeter og den Herre Jesus selv tiere end engang havde forkyndt, at hans Disiple skulde tages af alle Folkefærd, lader det dog til, som Apostlene ikke turde driste sig til at døbe Hedninger saa vel som Jøder. Nu lærte imidlertid Herren dem det paa følgende Maade. Der boede i Sæsarea en romersk Høvidsmand ved Navn Kornelius, en from Mand, der uddelede mange Almisser og bad jævnlig til Gud; han havde nu et Syn, som han gjorde sin Bøn, og saae en Engel træde ind, der kaldte paa ham ved hans Navn og sagde til ham: Dine Bønner og dine Almisser ere stegne op, at ihukommes for Gud; saa send nu Bud til Joppe, efter Simon, med Tilnavn Peter, der bor



De hellige Apostlers Gierninger. Cap. 10.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

ved Havet hos Garveren Simon! Følgelig kaldte Kornelius paa to af sine Tjenere, samt en gudfrygtig Stridsmand, han havde til sin Tjeneste, fortalte dem det Hele og sendte dem afsted. Dagen efter, netop som Sendebuddene nærmede sig Byen, var Peter gaaet op paa Taget, at holde sin Bøn, her blev han sulten og bad om Noget at leve af, men medens det blev lavet til, faldt han i Henrykkelse og saae Himlen aabne sig og Noget dale ned ligesom en stor Dug, fuld af allehaande Dyr og Fugle og Kryb, og en Røst lød til ham: Staa op, Peter, slagt og æd! Ingenlunde, Herre, svarede Peter, thi aldrig har jeg spist noget Vanhelligt eller Urent! men atter svarede Røsten: Hvad Gud har helliggjort agte Du ikke vanhelligt! Tre Gange gjentoges dette, hvorefter Dugen opløftedes mod Himlen igjen, men som nu Peter stod og tænkte sig om, uvis hvad dette Syn skulde betyde, se, da stod Mændene, som Kornelius havde udsendt, for Porten og spurgte, om det var her, Simon Peter var at finde, og i det Samme sagde Aanden til Peter: Der leder tre Mænd efter Dig, men gaa nu ned og følg dem uden Betænkning, for jeg har udsendt dem! Altsaa gik han ned, hørte hvad de Fremmede vilde og tog dem ind med og laante dem Hus om Natten, men næste Morgen gav de sig paa Vej til Sæsarea, i Følge med sex andre Brødre fra Joppe. Som nu Peter traadte ind til Kornelius, havde denne ventet paa ham med Venner og Frænder og gik ham i Møde og faldt ham til Fode, men Peter løftede ham op og sagde: Staa op, jeg er jo ogsaa et Menneske! Derpaa vendte han sig til de Forsamlede og mindede dem om, hvor upassende det var for en Jøde at indlade sig med Nogen af et fremmed Folkefærd eller gaa ind til ham; men mig, lagde han til, har Gud lært ikke at kalde noget Menneske vanhelligt eller urent, derfor kom jeg ogsaa uden Modsigelse, da I sendte Bud efter mig. Nu spørger jeg da: hvorfor gjorde I det? Altsaa fortalte Kornelius ham, hvad Befaling han havde faaet af Englen; og nu, sagde han, er vi Alle her tilstede for Guds Aasyn, at høre Alt hvad der er Dig befalet af ham. Og Peter tog til Orde: I Sandhed, jeg finder, Gud gjør ingen Forskjel paa Folk, men af hvert Folkefærd er den ham velbehagelig, der frygter ham og øver Retfærdighed. Hvad nu angaar det Ord, han sendte Israels Børn, da han forkyndte dem Fredens gode Budskab ved Jesus Kristus, — han er Alles Herre — saa ved I selv, hvad der er sket i hele Jødeland, og begyndte fra Galilæa, efter den Daab, Johannes forkyndte, hvorledes Gud salvede Jesus af Nasaret med Hellig-Aanden og Kraft, ham der gik omkring og gjorde vel og helbredede alle dem, der var overvældede af Djævlen, thi Gud var

med ham. Men vi er Vidner til Alt hvad han gjorde, hvem de hængte paa et Træ og tog af Dage; dog Gud opvakte ham paa tredie Dag og gav ham kjendelig at stilles til Skue, ikke for alt Folket, men for os, de forud af Gud beskikkede Vidner, der aad og drak med ham efter hans Opstandelse fra de Døde, og han befol os at prædike og vidne for Folket, at han er den af Gud bestemte Dommer for Levende og Døde. For ham vidner alle Profeter, at Hver der tror paa ham faar Syndsforladelse ved hans Navn.

Endnu var disse Ord i Peters Mund, da kom Hellig-Aanden over alle hans Tilhørere. Og de tilstedeværende Jøder forbavsedes saare over, at Aandens Gave udgjødes over Hedningerne, thi de hørte dem tale i forskjellige Tungemaal, lovprisende Gud; men Peter sagde: Kan vel Nogen nægte dem Vandet, saa de ikke skulde døbes, der annammede Hellig-Aanden, ligesom ogsaa vi? og han befol at døbe dem i Herrens Navn. Hermed var Troens Dør da aabnet for Hedningerne, og det saaledes, at hver troende Jøde maatte erkjende det for Herrens Gjerning, thi da det nu spurgtes i Judæa, at ogsaa Hedningerne havde modtaget Guds Ord, og Peter kom til Jerusalem, satte vel Jøderne ham i Rette og lod ham høre: Du er gaaet ind til Uomskaarne og har holdt Maaltid med dem; men saasnart han havde forklaret dem Sagen og fortalt dem, hvad Syn han havde havt, og hvorledes Aanden var blevet udgydt over Hedningerne, gav de sig tilfreds og prisede Gud, at han ogsaa havde givet Hedningerne Omvendelse til Livet.

Tone: I Vittenberg i Saxenland.

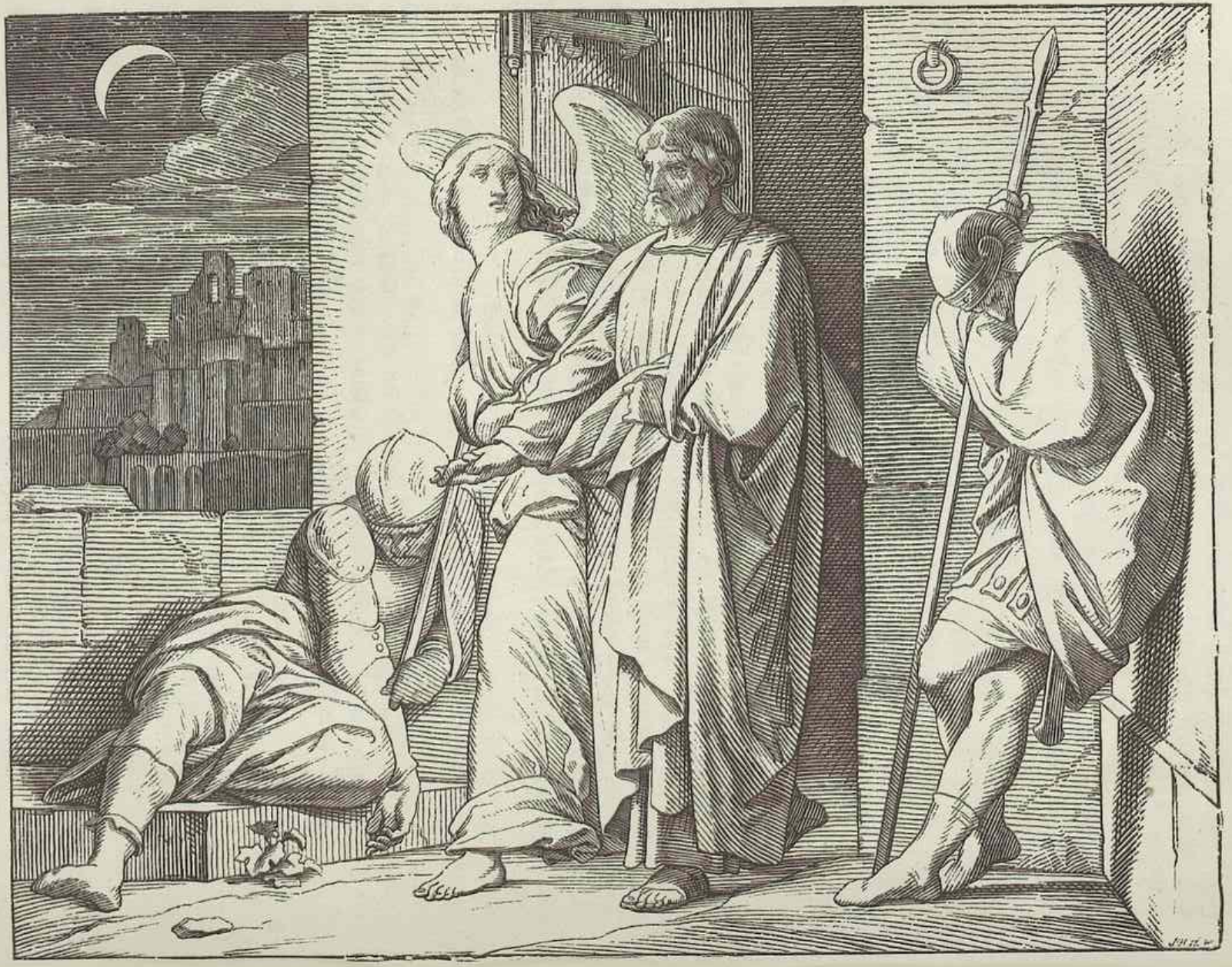
Du sande Gud! hör Du min Bøn,
Saa vist jeg faar at vide,
Om det var Din enbaarne Søn,
Som taalte Korsets Kvide!
Hvad skal jeg tro? mon det er sandt,
At Jesus Døden overvandt,
At i hans Navn Din Aand udgaar,
Hvis Tid er Evighedens Aar?
Det er saa tungt at tvivle!

Saa bad iløn en Hedning from,
Og stirred mod det Höje,
Med Svar i Hast Guds Engel kom,
Stod klarlig ham for Øje:
Kornelius! din Bøn er hørt,
Din Armod har den Rige rørt,
Stormægtig Han, som Du saa smaat,
Gjør efter Evne altid godt.
Det er saa tungt at tvivle!

Send Bud til Simon Garvers Hus,
I Jaffa By ved Stranden!
Der findes, langt fra Sus og Dus,
Apostelen, Guds-Manden,
Og Simon Peder er hans Navn,
Han viser Vej til Fredens Havn,
Han tale skal til Dig et Ord,
Som skjænker Himmerig paa Jord.
Det er saa tungt at tvivle!

Som sagt, saa gjort; en Pindsedag
Med Tungerne som gløde,
Oprandt nu under Hedningtag,
Som Himlens Morgenrøde;
Kornelius og alle hans
Fik Syn paa den Enbaarnes Glands,
Hvis Ord til os, som Almagts Bliv,
Fra Slægt til Slægt er Aand og Liv.
Vi af Guds Ord skal leve!

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



Thi brat i Jesu Kristi Navn
Indtraadte Simon Peder,
Han førte med sig Fredens Havn
I Ordet: Fred med Eder!
Han bøied Knæ for Korsets Drot,
Som drev med Død og Djævel Spot,
Han sagde: tror og gjør som jeg!
Da bli'r I Lys paa Livets Vej —
Vi af Guds Ord skal leve!

Som Børn de brat med Troens Haand
Tog Ordet af Guds-Munden,
Da faldt paa dem den Hellig-Aand,
Som Sang paa Fugl i Lunden,
Saa alle nu med Tunger ny
De løfted Jesu Navn i Sky,
Og priste højt den sande Gud
For Himmeriges Julebud.
Vi af Guds Ord skal leve!

O Gud! Du er endnu saa rig,
Som i de første Dage,
Og altid Du Dig selv er lig
I Mildhed uden Mage;
O vis, Du end er lige nær
Hos dem, som ret har Sandhed kjær!
Lad under deres lave Tag
Oprinde brat en Pindsedag!
Det er saa tungt at tvivle!

Snart prækedes nu ogsaa Troen for Andre end Israeliter; thi medens Flygtningerne fra den første Forfølgelse efter Stefans Drab hidtil kun havde prøvet at omvende deres Landsmænd, kom nu Nogle af dem, der havde hjemme paa Syprern og i Kyrene, til Antiokien og begyndte at forkynde Ordet for Hellenerne. Mange Græker lod sig nu døbe, baade Mænd og Kvinder, men da det spurgtes i Jerusalem, sendte Menigheden Barnabas til Antiokien, og det ikke for Intet, thi som en brav Mand og fuld af Hellig-Aanden opmuntrede han Alle at holde sig alvorlig til Herren. Nu vorede Menigheden stærkt, og da Barnabas tillige rejste til Tarsos og hentede Paul, der efter fjorten Dages Ophold i Jerusalem hos Peter var vendt tilbage til sit Fædreland, havde Antiokenerne et helt Aar igjennem to dygtige Lærere, Navnet Kristne kom i Brug i denne By, og saasnart Profeten Agabos havde forudsagt Menigheden, at en stor Hungersnød var i Vente, skjød den sammen efter Evne og sendte Brødrene i Judæa en Understøttelse ved Barnabas og Paul.

13. Herrens Engel fører Peter ud af Fængslet. Ap. Saga 12.

Det var i de Dage, at Kong Agrippa*) begyndte at plage Herrens Folk. Apostlen Jakob, Johannes' Broder, lod han henrette med Sværd, men da han saae, at dette vandt Jødernes Bifald, lod han ogsaa fængsle Peter. Det var just ved Paaskетid, Peter sad i Fængsel og bevogtedes af ferten Stridsmænd, delte i fire Skifter, medens Menigheden stadig gjorde Forbøn for ham til Gud; men da skete det en Nat, netop som Kongen havde isinde næste Dag at stille ham frem

*) Denne Agrippa, som var en Sønneson af Herodes den Store, var af Kejser Klaudius bleven indsat til Konge over det hele Jødeland.

til Skuespil for Folket, og Peder sov i Fængslet mellem to Soldater og bunden med to Lænker, men Vagten stod udenfor Døren, at der skinnede et Lys i Fængslet, og Herrens Engel stod hos Peter, slog ham paa Siden og bød ham staa op, og strax faldt Lænkerne af hans Hænder, men Englen bød ham omgjorde sig og binde sine Saaler paa, hvad Peter ogsaa gjorde. Derefter sagde Englen: Kast din Kappe over Dig og følg mig! nu gik han i Forvejen, og Peter fulgte efter, dog uden Tanke om, at det var noget Virkeligt, der tildrog sig, thi han mente, det var kun et Syn; men da de var gaaet igjennem den første og anden Vagt og kommet til Jernporten, der førte ud til Staden, sprang den op af sig selv, hvorefter Englen førte ham ned gjennem en Gade og forlod ham. Da kom Peter til sin Samling og sagde: Nu ved jeg for vist, at Herren udsendte sin Engel og udrev mig af Herodes Haand og alt Jødefolkets Forventning! Derpaa søgte han til et Hus, hvor mange Kristne var sammen og bad, og bankede paa, hvorpaa en Pige kom ud, men da hun kjendte Peters Røst, blev hun saa glad, at hun glemte at lukke op, men løb ind og gav sig til at raabe, at Peter stod derude. Det vilde Ingen tro, dog Pigen blev ved Sit, og nu mente man, det maatte være hans Engel, men Peter blev ved at banke, indtil de lukkede op, hvorpaa han fortalte dem hvad sket var, bød dem sige Jakob og de øvrige Brødre det og gik saa et andet Sted hen; men Dagen efter blev der stor Forstyrrelse blandt Soldaterne, der aldrig kunde begribe, hvad der var blevet af Peter, og da Kongen ikke kunde finde ham, hvor stærkt han end lod lede, gik det ud over dem.

Tone: Se Solens skjønne Lys og Pragt.

Jeg gaar i Fare, hvor jeg gaar,
Min Sjæl, du det betænke,
At Synden allevegne staar,
For Døren med sin Lænke!
Afgrundens Lygtemand
Mig let forvilde kan;
Med blide, som med bange Kaar,
Jeg gaar i Fare, hvor jeg gaar!

Jeg gaar i Trængsel, hvor jeg gaar!
Jeg kæmpe maa og stride,
Og Sjæle-Angest, Hjerte-Saar,
Taalmodig skal jeg lide,
Tidt ingen Vej jeg ser,
Hvor jeg kan vandre mer,
Naar Modgangs Bølger om mig slaar;
Jeg gaar i Trængsel, hvor jeg gaar.

Jeg gaar blandt Engle, hvor jeg gaar,
De kan mig godt bevare,
Slet intet Helveds Hær formaar
Mod Himlens Helte-Skare.
Den slaar om mig Skjoldborg,
Lad fare Suk og Sorg!
Trods, Nogen krummer mig et Haar!
Jeg gaar blandt Engle, hvor jeg gaar!

Jeg gaar med Jesus, hvor jeg gaar,
Han vandrer ved min Side,
I Kamp og Strid han med mig staar,
Forsøder al min Kvide,
Han lyser for min Fod,
Han i mig sætter Mod;
Trods al den Del, mig ilde spaar,
Jeg gaar med Jesus, hvor jeg gaar.

Jeg gaar til Graven, hvor jeg gaar,
Og ved mig aldrig sikker,
Ved Vuggen alt stod Død med Baar,
Paa Lur han altid ligger,
Et lidet Aandefang
Kan ende Støvets Gang,
Den mørke Nat mig forestaar,
Jeg gaar til Graven, hvor jeg gaar.

Jeg gaar til Himlen, hvor jeg gaar,
Frimodig da, mit Hjerte!
Kun did, hvor du en Ende faar
Paa Synd og Sorg og Smerte!
Bort, Verdens Lyst og Pragt!
Til Himlen staar min Agt,
Alt Verdens Væsen jeg forsmaar
Og gaar til Himlen, hvor jeg gaar.

Herodes Agrippa fik imidlertid snart afherſket. Han laa i Strid med Syrier og Sidonier, der nu, fra de første Kjøbmænd i Verden, var ſunket saa dybt, at det var dem en vigtig Sag at faa Tilførsel fra Jødeland. De fik altsaa en af Kongens Kammertjenere til at lægge et godt Ord ind for sig og bad nu om Fred; her var Lejlighed for Agrippa til at glimre, og han klædte sig i Kongedragt, satte sig paa Talerstolen og holdt en Tale til dem. Jøderne jublede: Det er Guds Røst og intet Menneskes! men i det Samme slog Herrens Engel Kongen, fordi han ikke gav Gud Æren, saa han fortæredes af Orme og opgav sin Aand, og dermed var det forbi, ikke alene med Jødelands Selvstændighed, men med ethvert Skin af Frihed eller eget Herredømme, thi nu kom Jøderne igjen under romerske Landshøvdinger, der handlede med Folk og med Land som dem tyktes bedst.

14. Pavls første Rejse. Ap. Saga 13. 14.

At Israels Børn paa den Maade fik Andet at tænke paa end at plage de Kristne, er let at begribe, men Guds Ord fik Magt og greb om sig. I Antiokia var det, som vi alt har hørt, at Navnet Kristne først kom i Brug, og fra samme By var det ogsaa, at de Prædikanter udgik, der først bragte Budskabet om Herren til Vestens Folkefærd. Engang, som Profeter og Lærere fastede og holdt Gudstjeneste i Antiokia, sagde nemlig Hellig-Aanden til dem: Udtager mig Barnabas og Savl til den Gjerning, hvortil jeg har kaldet dem! og de fastede og bad, lagde Hænderne paa dem og sendte dem bort. Saaledes begyndte da Pavl sin første apostoliske Rejse, idet han med Barnabas vandrede ned til Selevkia og sejlede derfra over til Cypern, hvor de forkyndte Guds Ord i Jødernes Synagoger.

Fra Cypern styrede Evangelisterne eller Juleforkynderne mod Nord, gik i Land i Lille-Asien og vandrede omkring til forskjellige af dette Lands Stæder. I Byen Lystra traf de en Mand, som var halt fra Moders Liv, saa han ikke kunde støtte paa Benene og aldrig havde gaaet: han hørte Pavl tale, og som Apostlen betragtede ham og mærkede, at han havde Tro og kunde frelses, raabte han højt: Staa lige op paa dine Fødder! og strax sprang han op og gik omkring. Da menig Mand saae det

Underværk, tænkte de strax, at det var deres Guder, som havde gjæstet dem, og raabte: Guderne har taget Menneske-Skikkelse paa og er steget ned til os! Nu bragte da Afgudspræsten Tyre og Krandse, for at ofre med Folket, men Apostlene sønderrev deres Klæder, sprang ind mellem Sværmen og raabte: Folk, hvorfor gjør I dog dette? vi er jo ogsaa Mennesker, samme Lod undergivne som I, og forkynder Eder det gode Budskab, at omvende Eder fra disse intetsigende Guder til den levende Gud, der skabte Himlen og Jorden og Havet og Alt i dem, ham der i de forløbne Tider lod alle Hedninger vandre deres egne Veje, hvorvel han ingenlunde derfor lod sig selv uden Vidnesbyrd, men gjorde Godt og gav Eder Regn og frugtbare Tider fra Himlen og fyldte Eders Hjerter med Føde og Glæde. Saaledes talede de og fik med Nød og neppe Folket overtalt til at opgive Ofringen, men nu kom Jøderne til fra de andre Stæder, hvor Apostlene havde været, og ikke alene besnakkede Folket, men stenede Paul og slæbte ham ud af Byen, i den Tanke, at han var død, ihvorvel, da Disiplene samledes om ham, stod han op igjen og vendte tilbage til Lystra.

Dagen efter gik Apostlene videre; men hvor de kom, vandt de nye Bekjendere for Troen og styrkede de ældre, opmuntrede dem til Standhaftighed og mindede dem om, at det er gjennem mange Trængsler vi skal indgaa i Guds Rige, ligesom de ogsaa bestikkede Præster i hver Menighed og indviede dem med Haandspaalæggelse, bad og fastede og befol dem den Gud i Vold, paa hvem de havde taget Tro. Saaledes var da Herrens Menigheder forsynede med Lærere, der kunde tjene og styrke deres Brødre med Ordet og Sakramenterne, men efter paa den Maade at have røgtet deres Herres Ærinde, vendte Apostlene til Søs tilbage til Antiokia og fortalte Menigheden hvad Gud havde virket ved dem, og hvorledes Troens Dør nu var aabnet for Hedningerne.

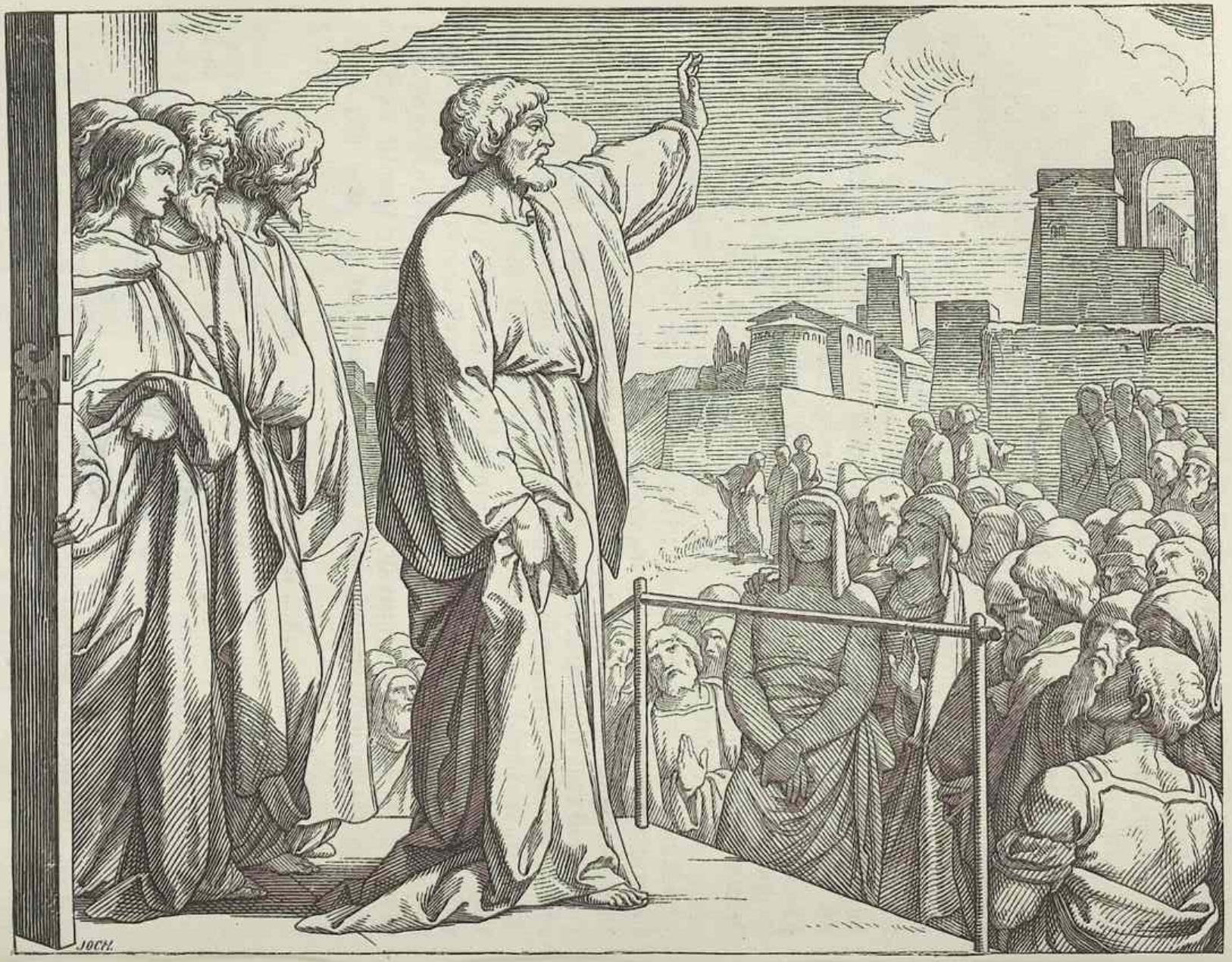
Tone: Sørger ej for dem, som sove.

Kjærlighed er Lysets Kilde,
Kjærlighed er Livets Rod,
Derfor er Guds Raad saa milde,
Derfor er Guds Aand saa god,
Som vor Frelser har forklaret
Aanden selv, os aabenbaret,
Som vi føler i Guds Fred
Og det Haab, vi trøstes ved!

Kjærlighed er Livets Krone,
Kjærlighed er Lysets Glands,
Derfor sidder paa Guds Trone
Jesus nu med Straalekrands,
Han, som Lyset er og Livet,
Har for os sig selv hengivet,
Bliver i og lever ved
Guds sin Faders Kjærlighed.

Kjærlighed er Lovens Fylde
Og Fuldkommenhedens Baand,
Den er hvad vor Gud vi skylde,
Den er Frugten af hans Aand,
Derfor med Guds-Kjærligheden
Voxer op omkap Guds-Freden,
Vorde skal vi og ved den
Et med Sjælens bedste Ven.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



De helliae Apostlerꝛ Giernmaer Cap. 17.

15. Pavls anden Rejse. Ap. Saga 15—18.

Efter nogle Aars Forløb følte Pavl sig tilskyndet til atter at besøge de Menigheder, han paa sin første Rejse havde stiftet. Paa den første Rejse havde Barnabas været hans Ledsager, men denne Gang tog han en anden Disipel ved Navn Silas med sig, og efterat de havde gjennemvandret forskjellige af Lilleasiens Egne, kom de ogsaa til Byen Troas. Her havde Pavl om Natten det Syn, at der stod en Makedoner for ham og sagde: Sæt over til Makedonien og kom os til Hjælp! heraf sluttede Brødrene, at Herren kaldte dem til at prædike i Makedonien, gik altsaa ombord og sejlede derover.

I Byen Filippi, som var en anselig Stad der i Landet, traf det sig en Gang, at de gik ud af Byen paa Sabbaten og satte sig ved en Flod, paa et Sted, man betragtede som et Bedested. Her talede de til de Kvinder, der samledes paa dette Sted, men blandt disse var ogsaa en Purpurkræmmerske ved Navn Lydia, hvis Hjerte Herren aabnede, saa hun laante Øre til Pavls Tale og lod sig døbe med sine Husfolk. Efterat det var sket, nødte hun Juleforkynderne at tage Herberge i hendes Hus, men som de nu de følgende Dage vedblev at gaa ud til Bedestedet, fulgte en Pige, i hvem der var en Spaadoms-Aand, efter dem og raabte: Disse Mennesker er den højeste Guds Tjenere og forkynder Jer Frelsens Vej. Dette Væsen drev hun længe, saa Pavl tilsidst blev kjed derad, vendte sig om og sagde til Aanden: Jeg byder Dig i Jesu Kristi Navn, at Du gaar ud af hende! og det gjorde den strax; men nu havde Pigens Ejermænd havt stor Fortjeneste af hendes Spaadomme og blev ærgerlige over, at det nu var forbi dermed, altsaa slæbte de Pavl og Silas hen paa Torvet, for Øvrigheden, og førte dem dernæst for de romerske Høvidsmænd, sigende: Disse Mænd er Jøder og vækker Ustyr i vor By og udraabe Sædvaner, som det ikke er os tilladt at modtage eller følge, eftersom vi er Romere. Herpaa kom Pøbelen i Oprør mod Juleforkynderne, og Høvidsmændene lod rive Klæderne af dem og gav Befaling at hudstryge dem, kastede dem dernæst i Fængsel, efterat de havde faaet mange Hug, og befalede Fangefogden at passe vel paa dem. Dette gjorde han da ogsaa, satte dem i det inderste Fængsel og sluttede deres Fødder fast i en Blok, men ved Midnatstid, som Pavl og Silas bad og sang Lovsange for Gud, men de øvrige Fanger lyttede til, kom der med Et et stærkt Jordskjælv, saa alle Døre sprang op, og alle Lænker faldt af. Fangefogden for op af Søvne og saae ikke saa snart Dørene aabne, før han greb et Sværd og vilde myrde sig selv, men i det Samme raabte Pavl til ham: Gjør ingen Ulykke paa Dig selv,

for vi er her Allesammen! og da han hørte det, forlangte han et Lys, for ind i Fængslet og kastede sig skjælvende ned for Paul og Silas, førte dem dernæst ud og spurgte: Hvad skal jeg gjøre, I Herrer, for at jeg kan frelses? De svarede: Tro paa den Herre Jesus, saa skal Du frelses, Du og hele dit Hus! og nu forkyndte de Herrens Ord for ham og alle hans Husfolk, men han lod sig døbe med dem alle, hvorpaa han tvættede Apostlene efter Slagene, de havde faaet, og førte dem ind i sit Hus, satte Mad paa Bordet og glædede sig med alle Sine i Troen paa Gud. Næste Morgen sendte Høvidsmændene deres Betjenter til Fangefogden med Befaling: Lad kun de Mennesker gaa! hvad Fangefogden strax lod Paul vide, men han svarede: De har lænket os offentlig, uden at der var gaaet Dom over os, vi som dog er Romere, og nu kaster de os hemmelig ud; nej, ikke saa! nej, lad dem selv komme og føre os ud! Med den Besked maatte Betjenterne da vende tilbage, og saasnart Høvidsmændene hørte tale om, at det var Romere, de havde handlet saaledes med, fik de Skræk i Blodet, kom selv og talede venlig til Apostlene, førte dem ud af Fængslet og bad dem forlade Byen, men de gik først ind til Lydia og opmuntrede Brødrene forinden de drog bort.

Derpaa drog de mod Vest og kom til Tessalonika og derfra Syd paa, til Grækenland, hvor de opholdt sig nogen Tid i de berømte Stæder, Aten og Korint. Fra Korint gik Rejsen til Jerusalem og derfra tilbage til Antiokien.

16. Pauls tredie Rejse. Ap. Saga 19—21.

Men Herren sendte ham atter ud paa Rejser. Han drog igjennem Lille-Asien og kom til Byen Efesos, hvor han først underviste i Synagogen, og siden, da Nogle forhærdede sig og bagvaskede Troen, samlede sine Disiple for sig selv og talede daglig med dem i en Skole. I hele to Aar havde han saaledes virket i Efesos og var nu betænkt paa at drage videre, nemlig paa ny at gjennemvandre Makedonien og Akaja og derfra rejse til Jerusalem, da der blev stort Ustyr i Efesos, ved følgende Lejlighed. I Byen var en Guldsmed, ved Navn Demetrios, der holdt mange Kunstnere og Arbejdsfolk og skaffede dem stor Fortjeneste ved at gjøre Sølvtempler, i Lignelse af det berømte Artemis-Tempel; han samlede nu alle disse og sagde til dem: I ved, Folk, at vi har vor Næring af dette Arbejde, men nu seer og hører I, at ikke alene i Efesos, men saa godt som i hele Asien, har denne Paul forført Mange med sin Snak, at det er ikke Guder, der gjøres med Hænder. Nu er der ikke alene Fare for at vor Næring skal tabe sig ved dette, men ogsaa at den store Gudinde Artemis Tempel bliver

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS


GABER sc

regnet for Intet og hendes Herlighed forsvinder, som al Asien og al Verden ærer! Ved at høre det blev Flokken som rasende og raabte højt: Stor er Efesernes Artemis! Hele Byen kom i Oprør, man stimlede sammen paa Skuepladsen, og En raabte Et, en Anden et Andet, thi hele Mængden var forstyrret, og det var med Nød og neppe at Byskriveren, som kom til, fik Tumlen til at lægge sig.

Nu tog da Paul Afsked med Disiplene og rejste, eftersom han havde besluttet, til Makedonien og Grækenland, hvor han efter Sædvane formanede og opbyggede Menighederne, men blev ogsaa, ligeledes efter Sædvane, efterstræbt af Jøderne. Tre Maaneder gik hen, og Paul vendte tilbage til Lille-Asien, hvor hans Venner samledes om ham i Troas, og blev der en Uge. Om Søndagen, som Paul vilde rejse næste Dag, mødtes de for at holde Gudstjeneste og uddele Nadveren, og Paul holdt en Tale, som varede til Midnat. Det var paa et Kammer i tredie Stokværk, at de var samlede, og mange Lamper var tændte, men nu sad der i et Vindue en Knøs ved Navn Eutykos, der faldt i Søvn, da Paul talede saa længe, og styrtede ud af Vinduet, saa han blev taget op som død. Da gik Paul ned og kastede sig over ham, tog paa ham og sagde: Gjør ingen Støj, for der er Liv i ham! gik derpaa op igjen, brød Brødet og nød deraf, hvorpaa han talede en Stund endnu og rejste derpaa sin Vej, men de Andre fik Trøst for Sorgen, da de bragte Eutykos levende tilbage.

Fra Troas fortsattes Rejsen til Søs lige til Milet; derfra sendte Apostlen Bud til Efesos efter Menighedens Præster, de kom, og han formanede dem nu paa det mest indtrængende til at varetage det Kald, der var dem betroet. Saa sejlede han derfra til Tyrus og fra Tyrus til Cæsarea, hvorfra Rejsen fortsattes over Land til Jerusalem, thi der vilde han være til Pindsefesten.

17. Paul fængsles. Ap. Saga 21—26.

Da han nu i Jerusalem, efter sine Venners Raad med Flid søgte til Templet, for at vise sin Agtelse for Fædrenes Skikke, fik nogle Jøder fra Lille-Asien Øje paa ham, og strax fik de fat paa ham og raabte: Til Hjælp, I Israeliter, her er det Mennesket, der lærer overalt mod Folket og Loven og dette Sted, og nu har han oven i Kjøbet ført Hellener ind i Templet og vanhelliget dette hellige Sted! Dette var ikke sandt, men man troede det dog, og den hele By kom i Oprør, Folk strømmede sammen, Paul blev slæbt ud af Templet, og man var i Færd med at slaa ham ihjel, da Klaudius Lysias, Høvidsmanden for den romerske Besætning i Jerusalem, fik Underretning om Opløbet. Strax samlede han Mandskab om sig og rykkede

frem, men saasnart Jøderne fik Øje paa Romerne, holdt de op at slaa Paul. Nu bemægtigede da Lysias sig ham, lod ham lænkebinde og spurgte, hvem han var og hvad han havde gjort, men ingen Besked kunde han faa, for i Tumlen raabte den Ene i Munden paa den Anden. Altsaa lod han sin Fange føre op paa Fæstningen, men Sværmen fulgte efter og raabte: Bort med ham! og trængte paa, saa da man naaede Trapperne, blev Soldaterne nødte at bære Paul. Idet man nu vilde bringe ham ind paa Fæstningen, bad han Lysias om Forlov til at tale til Folket. Det blev ham tilladt, hvorpaa han tog Plads paa Trapperne, slog til Lyd med Haanden og begyndte sin Tale paa Hebraisk, saasnart der blev Drenlyd, men da Jøderne hørte ham tale deres Modersmaal, blev de endnu mere stille. Altsaa fortalte han dem, hvorledes han var bleven undervist i Jerusalem ved Gamaliels Fødder, og havde forfulgt de Kristne som Troens dødeligste Fjende, lige til den Stund, da Herren kaldte ham til at gjøre sin Gjerning, og bød ham være sit Redskab til Hedningernes Omvendelse.

Hidindtil havde Jøderne hørt Paul med Rolighed, men at ogsaa Hedninger skulde kaldes til at tro paa Herrens Salvede, var mere end de kunde taale at høre, saa nu begyndte de at raabe: Bort med ham af Jorden, for han bør ikke leve! Da Høvidsmanden, der naturligvis ikke forstod hvad de raabte, hørte dette Brøl og saae dem kaste Jord og Klæder i Vejret, gav han Befaling til at bringe Paul ind i Fæstningen for at forhøre ham, men efter romersk Sædvane skulde han pidskes først, og som de nu spændte ham ud med Remmer, sagde han til en Befalingsmand, der stod ved Siden: Har I vel Lov at pidske en Romer og det ufordømt? Strax gik denne til Høvidsmanden og bad ham tage sig i Agt, eftersom Vedkommende var en Romer, hvorpaa Høvidsmanden selv fik travlt, kom hen og spurgte Paul: Sig mig, er Du en Romer? Ja! svarede denne, og nu vedblev Høvidsmanden: Ja, mig har den Borgerret kostet svære Penge! Men jeg, svarede Paul, er endogsaa født dertil. Fra nu af var der ingen Tale om at pidske ham, ja, Høvidsmanden blev endog betænkelig, fordi han havde ladet ham binde, følgelig lod han ham løse og samlede næste Dag de ypperste Præster og det hele Synedrion og fremstillede ham for dem, for at komme efter hvad de havde at klage. Som nu Paul fæstede sit Øje paa Raadsherrerne og begyndte: Brødre, lige til denne Dag har jeg vandret for Gud med al god Samvittighed! befol Ypperstepræsten Ananias at slaa ham paa Munden; men nu blev ogsaa Paul vred og svarede ham: Gud skal slaa Dig, din

kalkede Væg: Du sidder her for at dømme mig efter Loven, og befaler saa at slaa mig, lige tværtimod Loven! Da spurgte de Omstaaende: Skjælder Du Guds Ypperstepræst? og Paul svarede: Jeg vidste ikke, Brødre, at han var den ypperste Præst, for der staar skrevet — 2 Mos. 22, 28 —: En Høvding for dit Folk skal Du ikke udskjælde! Derefter raabte han: Brødre, jeg er en Farisæer og en Farisæers Søn og jeg dømmes for Haabet og Opstandelsen fra de Døde! hvad der var sandt, hvert Ord, thi hvad der forargede Jøderne var netop hans Prædiken om, at Israels Forventning om Messias var gaaet i Opfyldelse i Jesus af Nasaret, den Opstandne fra de Døde, men Paul udtrykte sig netop saaledes, fordi han vidste, at en Del af Raadsherrerne var Farisæer og en anden Sadducæer, og han traf hvor han sigtede, thi strax blev der Splid i Raadet, idet Farisæerne tog sig ad ham og raabte: Vi finder intet Ondt ved dette Menneske, men hvis en Aand eller Engel har talet i ham . . . . Nu blev der da en Skrigen og Støjen, saa Høvidsmanden blev bange for at de skulde sønderslide Paul, altsaa lod han Soldaterne gaa ned og rive ham ud af deres Kløer og bringe ham ind paa Fæstningen.

Natten derefter stod Herren for ham og talede saaledes: Vær trøstig, thi ligesom Du vidnede om mig i Jerusalem, skal Du ogsaa gjøre det i Rom! men næste Dag slog over fyrretyve Jøder sig sammen og forbandede sig paa, at de vilde hverken æde eller drikke, før de fik slaaet Paul ihjel, hvorfor de aabenbarede deres fromme Beslutning for de Ældste og de ypperste Præster, samt bad dem sørge for, at han blev stillet endnu engang for Raadet, som for at underkastes et nyt Forhør, saa skulde de nok sørge for, at han blev myrdet paa Vejen. Denne smukke Plan blev imidlertid til Vind, eftersom Pauls Søsterson fik Nys om hvad der var i Gjære og røbede det for sin Morbroder, som derpaa lod ham gjentage sin Angivelse for Klaudius Lysias, men da denne fik Kundskab om Forræderiet, sendte han endnu samme Nat Paul ned til Landshøvdingen Felix i Sæsarea.

Her hensad Paul i to Aar, da Felix blev afskediget og fik Porsius Festus til Eftermand som Landshøvding i Judæa. Jøderne havde imidlertid ikke glemt den fangne Apostel, men anstrængte sig til det Yderste for at faa den ny Landshøvding til at levere ham i deres Magt, hvad Paul dog afværgede ved den Erklæring, at han benyttede sig af sin Ret som romersk Borger og indskjød sin Sag for Kejseren; thi nu var der intet Andet for Festus at gjøre, end afsende sin Fange til Rom.

18. Paul sendes fangen til Rom. Ap. Saga 27. 28.

Efterat det nu, skriver Lukas, var blevet afgjort, at vi skulde sejle til Italien, førtes Paul ombord og betroedes, tilligemed nogle andre Fanger, til en Befalingsmand, ved Navn Julius. Det gik langsomt med Farten, saa det var allerede langt ud paa Efteraaret, da man var vundet op til Kreta og laa der et Sted, der kaldtes Smukke Havne. Her advarede vel Paul Vedkommende om, at saa fremfusende som man for afsted, vilde det blive en farlig Sejlads, ikke alene for Skib og Gods, men ogsaa for Menneskeliv, men Julius troede Styrmand og Reder bedre end Paul; saaledes løb man da ud af Havnen igjen, men fik ogsaa snart saadant et Vejr, at man maatte kaste Alt overbord hvad undværes kunde, hverken Sol eller Stjener var at see i flere Dage, og Haabet om at bjerge Livet opgivet. Da traadte Paul frem og talede saaledes: Bedst havde det været, at lyde mig og blive paa Kreta og spare os denne Fremfusenhed og Skade; men nu beder jeg Eder være ved godt Mod, eftersom Ingen af Eder skal miste sit Liv, men blot Skibet forlise; thi denne Nat stod en Engel fra den Gud, jeg tjener, for mig og sagde: frygt ikke, Paul, Du skal stilles for Keiseren, og Gud har i Naade skjænket Dig alle dem, der farer med Dig! Vær derfor ved godt Mod, Folk, thi jeg har den Tillid til Gud, at det vil gaa saaledes, som det er mig sagt, men vi maa strande paa en Ø! I fjorten Dage drev de endnu om paa Havet, men da mærkede Sofolkene, at de var i Nærheden af Land; det var ved Midnatstid, og de kastede Anker for ikke at drive ind paa Kysten, men da nu Skibsmandskabet vilde sætte Baaden ud for at bjerge sig selv, sagde Paul til Befalingsmanden og Soldaterne: Dersom de ikke blive ombord, kan I ikke reddes! hvorfor Soldaterne kappede Tovene og lod Baaden falde i Havet. I Dagbrækningen bad Paul Mandskabet holde Maaltid og lod dem vide, at ogsaa det skulde tjene til deres Frelse, tog dernæst Brødet, takkede Gud i Alles Paahør og begyndte at spise, men Alle blev frimodige og holdt deres Maaltid. Da det var blevet lyst, lod de Skibet drive ind paa Kysten, hvor Forstavnen borede sig fast, men Bagstavnen sloges i Stykker af Bølgerne, men nu besluttede Soldaterne at slaa Fangerne ihjel, for at Ingen skulde faa Lejlighed til at flygte; dog, det forbød Julius dem for Pauls Skyld, og befalede derimod, at hvem der kunde svømme, skulde søge i Land først, og derefter de Øvrige, paa Brædder og Vragstumper, hvad der ogsaa rigtig lykkedes, saa ikke En mistede Livet.

Da man var kommet i Land, fik man vide, at man var strandet paa Øen Malta. Her tog nu Indbyggerne meget vel mod de Skib-

brudne og gjorde Ild paa for dem, at de kunde faa sig varmede; men som Paul ragede nogle Kviste sammen og kastede dem paa Baalet, drev Heden en Ogle ud, saa den hængte sig fast ved hans Haand. Strax sagde Øboerne: Det Menneske er vistnok en Morder, hvem Hævngudinden ikke lader leve, hvorvel han er frelst fra Havet! og ventede paa, at han skulde svulme op og falde død til Jorden, men da en lang Tid var gaaet, og de saae, han tog ingen Skade, kom de paa andre Tanker og sagde: Han er en Gud! Nu havde Publius, den fornemste Mand der paa Øen, et Landsted, hvor han modtog de Kristne og beværtede dem venskabelig i tre Dage; hans Fader laa just syg af Feber og Blodgang, hvorfor Paul gik ind til ham, bad og lagde Hænderne paa ham og helbredede ham, men efterat det var sket, søgte ogsaa de øvrige Syge til ham og blev ligeledes hjulpne, hvorfor de ogsaa holdt de Kristne i al Ære og forsynede dem ved deres Afreise med hvad de kunde have Brug for. Efter tre Maaneders Ophold paa Malta, gik Rejsen videre paa et Skib fra Alexandria. Man landede i Puteoli, her fandtes Kristne, hos hvem Brødrene paa deres Begjæring opholdt sig en Uge, inden Rejsen fortsattes til Rom; men der havde Menigheden spurgt Apostlens Ankomst, og gik ham og hans Venner i Møde, og da Paul fik se sine Trosfæller, blev han trøstig og takkede Gud.

I Rom overleverede Julius sine Fanger til Høvidsmanden for den kejserlige Livvagt, men Paul fik Forlov at bo for sig selv, med den Soldat, der havde ham under Opsyn. Paa den Maade levede han to hele Aar i Rom, tog imod alle der kom til ham, prædikede Guds Rige uden Hinder og underviste med Frimodighed om den Herre Jesus Kristus.

Saaledes ender Apostel Saga, den mærkelige Bog, Juleforkynderen Lukas skrev om den ældste kristlige Menighed og Peters og Pauls Bedrifter. Vi er færdige med den bibelske Historie, men vi vil endnu forsøge at følge Herrens Folks Levnetsløb fra Apostlenes Tid lige til vore Dage.

1. Egen Tone.

Rejs op dit Hoved, al Kristenhed!
Opløft dit Øje, slaa ej det ned!
I Himlen Du har hjemme;
Der et dit Hjerte, der er din Skat,
Derfra han kommer med Æren brat,
Hvem Du kan aldrig glemme!

Rejs op dit Hoved! af Hjertet sig
Til Korsets Høvding: o tænk paa mig,
Nu er Du i dit Rige!
Da Skjæl der falder fra Øje dit,
Du mægter, som Du har ønsket tit,
I Paradis at kige!

Der ser i Haven Du Livets Træ,
Og Himlens Fugle i Lun og Læ
Du hører lifligt sjunge,
Om Herre-Færden i højen Sky,
Om Jord og Himmel de splinterny,
Om Kristne evig unge!

Ej mer Du gruer for Domme-Dag,
Du ved, din Dommer har ført din Sag,
Og fra sig Selv den vundet;
Desmer Du længes hvert Morgen-Gry,
Til Herren dages paa Rosen-Sky,
Naar Nat er hel udrundet!

Og naar da under hver Himmel-Egn
Du ser din Konges det visse Tegn,
Ja Tegn i Sol og Maane,
Da funkler frydelig Øje dit,
Da rejser Hoved Du kjækt og frit,
Mens Stjerner dø og daane!

Thi er om Vaaren os Sommer nær,
Naar Bøg, som Figen og alle Træ'r,
De knoppes og udspringe,
Den Slægt, som lever, naar Tegnet sker,
Forgaar slet ikke, før Ham den ser,
Som Lynet har til Vinge!

Men skjønt Du længes, o Kristenhed!
Saa glem dog ikke, at godt Du ved,
Hvad Herren tøver efter,
Og bed Ham aldrig, før Timen kom,
Til Jordens Gru og al Verdens Dom
At røre Himlens Kræfter!

Nei, bed for Babel, til grant Du ser,
At Bøn og Sukke ej baade mer
Mod Undergangens Bølge!
Da raaber Herren: Jeg kommer snart,
Og Bruden svarer: med Lynets Fart
I Sky jeg Dig skal følge!

Da gjalder Luren for sidste Gang,
Da luer Bavnen i Blomster-Vang,
Da styrter Dødens Trone,
Da lutres herlig den gamle Jord
I Skjærs-Ilds Luer, paa Herrens Ord,
Da straaler Livets Krone!

2. Tone: Vor Gud han er saa fast en Borg.

O Herre Krist, din Stjerne staar
Længst over Sions Høje,
Men Verden end i Drømme gaar,
Har for dens Glands ej Øje!
Det store Jubelaar
Har bragt en evig Vaar,
Men Verden ved det ej,
Den gaar sin mørke Vej,
Og dybe Sukke lyde.

O, lad dit Ord os vække brat,
At Fredens milde Stjerne
Maa øjnes klart i Tidens Nat,
Ej søges i det Fjerne:
At Hjertet i vort Bryst
Maa smage Hvilens Lyst,
At Længslen finde maa
Dit Kors at hvile paa,
Til Evigheden kommer!

Da skal vort Ord om Freden sød
Gaa ud med Jubeltoner:
Os er idag en Frelser fød,
En Frelser og Forsoner!
Og Hedningskaren skal
Paa Bjerg, i dyben Dal
Fornemme Naadens Røst,
Og skal med smeltet Bryst
Hen i dit Favntag ile.

Da skal tilsidst paa Golgata
Højaltret staa paa Jorden,
Og trindtom skal Halleluja
Fortrænge Dommens Torden;
Da skal din Himmel blaa,
Som Tempelhvælving staa,
Og Du skal lyse Fred,
Din Fred og Salighed,
Fra Altret over Jorden!

Oversigt over kristenfolkets historie.

I. Om Herrens broder Jakob og apostlen Johannes.

Som vor Herres Jesu Kristi brødre nævnes i juletidender*) Jakob og Joses, Simon og Judas. Den eneste af disse Josefs og Marias sønner, om hvem vi har noget at fortælle, er Jakob, thi om ham vidne de gamle, at han var biskop i Jerusalem, og holdt moseloven så strængt som nogen farisær, hvorfor også Jøderne ærede ham højt og gav ham tilnavnet: den retfærdige. Med alt det kunde de vantro iblandt dem naturligvis ikke tilgive ham hans kristendom, og da de nu en liden stund havde fri hænder for Romerne, eftersom deres landshøvding Festus var død, og hans eftermand endnu ikke kommet til Jerusalem, lod ypperstepræsten Ananias kalde det store råd sammen og stævnede Jakob for brud paa moseloven. Derfor kunde han imidlertid ikke få ham dømt og greb altså til den udvej at lade ham stige op på templet og pålægge ham at aflægge sit vidnesbyrd for folket om Jesus den korsfæstede. Jakob vægrede sig ikke heller, men råbte med høj røst: hvad spørger I mig om Jesus, den menneskesøn: han sidder i himlen, ved kraftens højre hånd, og skal komme i himlens skyer! og strax råbte Jøderne: så er den retfærdige da også forført! og styrtede ham ned. Endnu havde han kræfter til at sige: Herre Gud og Fader, jeg beder for dem, thi de véd ikke hvad de gjør: hvad der rørte en af præsterne således, at han sprang frem og råbte til folket: hvad er det dog, I gjør, den retfærdige beder for eder! men i det samme greb en af mængden en knippel og knuste Jakobs hoved.

Ældst af alle apostlene blev Herrens ven Johannes. Når han forlod sit fædreland, er ubekjendt, men så meget kan vi skjønne af de gamles vidnesbyrd, at han levede i lang tid i Efesos, hvor han delte sit hus med Herrens moder Maria og æredes af de Kristne som en fader. På øen Patmos i Arkipelagos, hvorhen han var forvist af kejser Domitian, havde han det store syn af Kristi menigheds levnetsløb lige til tidernes ende, som han har beskrevet i sin åbenbaring, men sine sidste dage tilbragte han i Efesos, som et levende billede af den kristelige kjærlighed, hvorom hans breve bære vidnesbyrd endnu

*) Matt. 13, 55. Mark. 6, 3.

den dag idag. Engang, fortæller man, som han rejste omkring, at besøge de kristne menigheder, blev han opmærksom paa et ungt menneske og syntes så godt om ham, at han anbefalede ham ganske særdeles til biskoppen der på stedet. Biskoppen tog sig også virkelig ad det unge menneske, underviste og døbte ham, og i nogen tid førte han nu et kristeligt levnet, men derefter kom han i slet selskab og blev tilsidst så ryggesløs, at han gav sig i ledtog med røvere og blev valgt til deres høvidsmand. En stund derefter kom Johannes tilbage til den samme menighed og spurgte strax biskoppen, hvorledes det stod til med den skat, han havde betroet ham; biskoppen svarede, han vidste ikke af nogen skat at sige, men da apostlen forklarede ham, at han mente den unge mands sjæl, fortalte biskoppen ham, hvorledes han var faldet fra Herren og havde nu sit ophold blandt andre røvere, på et bjerg der i nærheden. Strax tog Johannes ud til bjerget, lod sig gribe af røverne og bad dem bringe sig til deres anfører, hvad de også gjorde; men anføreren fik ikke så snart øje på den gamle apostel, før han blev slaget med rædsel og flygtede skamfuld for ham. Da løb Johannes efter ham og råbte til ham: hvorfor flygter du, min søn, for din våbenløse gamle fader! frygt ikke: endnu er der frelse at håbe! tro mig, Kristus har sendt mig! Da blev røveren stående og græd bitterlig, men Johannes trøstede ham, bad for ham og bragte ham tilbage til menigheden. Som Johannes elskede sin Herre og Mester, så hadede han hver forvanskning af hans ord; således fortæller man, at engang, som han var gået i bad i Efesos, og der havde set en kjætter, fór han ud af badet igjen og råbte: lad os fly, at ikke badstuen falder ned: sandhedens fjende er der inde! og hvorledes han elskede sine brødre, derom vidner sagnet, at han, da han i sin høje alderdom var for svag til at tale meget i forsamlingerne, bestandig gjentog de samme ord: børnlille, elsker hinanden! og da man spurgte ham, hvorfor han bestandig gjentog det samme bud, svarede: for mere behøves ikke! At de Kristne, i misforståelse af Herrens ord, antog, at han aldrig skulde dø, fortæller han selv i sin juletidende 21, 23., men deres følelse af, at hverken gift eller død kunde få bugt med kjærlighedens apostel udtalede de Kristne i legenderne om slangen, der krøb ud af giftbægeret, han holdt i sin hånd, og om graven, der bølgede over ham, som åndede han i den, til et vidnesbyrd om, at den ægte kristenkjærlighed er i sandhed udødelig!

Kan synges som: Kommer hid, I piger små.

Johannes var Vorherres ven,
han havde store syner,
ej blot, som de kan times end,
når det i sjælen lyner,
thi han, som her gik Herren næst,
i himlen var Vorherres gjæst,
som ingen nuomstunder.

Johannes var en gammel mand,
sin Herre tro til døden,
forvíst af en latinsk tyran,
men ej forladt i nøden,
det nu, som fordum, var hans lyst
at hvile ved Vorherres bryst,
det var hans lod i ånden!

Det var en søndag, som han sad
paa holmen gold og øde,
og sagtens højt til Herren bad
for levende og døde,
da ånden, som Vorherres ven,
til paradis ham rykde hen,
at se Guds underværker!

Der så han paa Vorherres dag
det syn, nu verden vrager,
og først, som under tempeltag,
syv gyldne lysestager,
imellem dem med isse hvid
i bispekjortel vingesid,
da vandrede Vorherre.

Hans hår var som nyfalden sne
på bjergetop man skuer,
hans øjne var for støv at se,
som klare offerluer,
hans livgjord var som guld så rød,
hans fødder var som malm i glød,
hans røst som havets brusen.

Hans åsyn var som solens glans
i middagssted på bue,
et sværd udgik af munden hans
forfærdeligt at skue,
tveegget var det sværd og hvast,
og i sin højre hånd så fast
der holdt han en Syvstjerne!

Johannes dåned som en død,
som givet op var ånden,
til over ham en stemme lød
med vift af højrehånden:
frygt ej, thi jeg er først og sidst,
og lever, trods min død, forvist,
evindelig, ja, amen!

Jeg nøglen har til grav og hel,
skriv op hvad du mon skue,
uvordne gjerninger såvel
som hvad nu ses på tue,
om lysestagerne af guld,
og om Syvstjernen gådefuld,
jeg har i højrehånden!

De lysestager syv, du så,
det er syv menigheder,
og stjernerne, jeg holder på,
til hver af dem en leder,
et lys til hver en stage min,
en ånd til hver en tunge fin,
syv menigheders engle!

Johannes efter Herrens ord
skrev op hvad ej kan fejle,
så hver Guds menighed på jord
skal i den skrift sig spejle,
og gjøre i sin time gavn
med engelen i Jesu navn,
og til Gudfaders ære!

Se op, Guds menighed i nør
til Jakobs himmelstige,
se for din fod den åbne dør
i dåben til Guds rige!
bekjend din tro! besejgl din pagt!
da fører dig gudsrigets vagt
midt ind i paradiset!

Bladvender god i livets bog!
vor store overhyrde!
livsalig er din ånd: dit åg,
og let dit ord: din byrde,
og liflig er din hyrdestav,
som baner gjennem verdens hav
os vej til paradiset!

2. De Kristne og Jøderne mellem Hedningerne.

Med undtagelse af Johannes, der efter de gamles enstemmige beretninger døde af alderdom, henved hundrede år gammel, skal alle

Herrens apostle være faldet som martyrer. At de vantro Jøder ikke var bange for at udgyde kristenblod, har vi allerede set, og Hedningerne var det ej heller. Romerne, der på den tid beherskede hele den dannede verden omkring Middelhavet, hvor kristendommen især fandt bekjendere, havde en gud paa jorden, nemlig kejseren, hvis skytsånd de påkaldte og til hvis billede de ofrede røgelse; dette var noget, hvorpå de Kristne på ingen måde vilde indlade sig, og da de nu oven i kjøbet højt og lydelig erklærede det romerske hedenskab for mørke og Satans magt, og udråbte for al verden, at hvad Hedningerne ofrede, det ofrede de til de onde ånder, så følger det af sig selv, at Romerne måtte hade kristendommen af hjertens grund og prøve på at udrydde dens bekjendere. Husker vi nu fremdeles, at det var de ægte Romeres tro, at de både var bestemte til at undertvinge al verden og til at beherske den i al evighed, imedens de Kristne derimod forudsagde både Roms og al verdens undergang, når deres konge åbenbaredes i himlens skyer, så kan vi begribe, hvorfor Romerne forfulgte de Kristne med ild og sværd, ikke alene som gudsfornægtere, men også som menneskehadere, og hvorfor netop de kraftigste og højst priste kejsere anså det for pligt og skyldighed at gjøre hvad de kunde mod Jesus af Nasaret.

Imedens Pavl, som vi ovenfor har hørt, forkyndte troen i Rom, sad kejser Nero på tronen, et af de største afskum, jorden har båret, hvem Hedningerne gav navn af menneskehedens fjende, og som, ikke tilfreds med at lade sin stedbroder forgive og sin lærer dræbe, tog livet af sin første kone, sparkede den anden ihjel og lod sin egen moder myrde. Dette uhyre frikjendte imidlertid Pavl, hvorefter apostlen foretog sig endnu en rejse, men vendte derefter, omtrent år 64 efter Kristus, tilbage til Rom, i følge med Peter. Her havde imidlertid Nero gjort sig den fornøjelse at stikke ild paa byen og skulde nu have nogen at skyde skylden på, hvortil han valgte de Kristne, eftersom de, bemærker en romersk forfatter, som fjender af det menneskelige kjøn var almindelig forhadte. Det var ogsaa synd at sige, at Romerne sparede dem, thi en stor mængde blev henrettede og for det meste under gruelige Pinsler, idet nogle blev sønderslidte af hunde og andre kastede for vilde dyr, eller indviklede i beget tovværk og levende brændte. I denne forfølgelse måtte da også Peter og Pavl lade livet, Pavl slap, som romersk borger, med at blive halshugget, men Peter blev korsfæstet, og det, såfremt vi kan tro sagnet, med hovedet nedad, hvad han selv skal have bedet om, da han fandt, han var ikke værd at hænge paa korset som Herren.

Tone: Herrens hus var lagt i støvet.

Petrus, Pavlus og Johannes,
de var Kristi mærkesmænd,
og hans rige se vi dannes,
hvor i verden de kom hen,
råbte højt: han er opstanden!
knæler, priser guddoms-manden!

Så de rejste korsets mærke,
priste dødens overmand;
deres ord, de vingestærke,
overfløj den vilde strand,
vakde, hvor med tro de løde,
lyst i nød og liv af døde!

Petrus, Pavlus og Johannes
røbed, hvad nu alle véd,
at i ét kan tre uddannes:
tro og håb og kjærlighed,
fra hinanden let at kjende,
gjør dog ét til verdens ende!

Samme drot og samme rige,
samme ånd og livets ord,
gjør i grunden alle lige,
lyser over samme spor;
thi den samme dåb gjenføder
alle Hedninger som Jøder!

Jøde først, var Peters tanke,
Hedning fri, var Pavli straf,
begge dog de vilde sanke
rigets børn, hvor de dem traf;
hos Johannes frelser-navnet
under ét dem har omfavnet.

Samme trøst de gav i nøden,
over trængsel, skam og spot,
alle tre de gik i døden,
gladelig for livets drot;
med Johannes kjærligheden
gjennemgik den alt herneden!

Talrig blev den helteskare,
under korsets banner hvidt,
som, trods alskens nød og fare,
tog for Kristus kæmpeskridt,
dog, som han, der os gjenløste,
eget blod de kun udøste!

Derfor så man klart ved solen,
om end mund og hjerte frøs,
korsets drot på kongestolen
med en livskraft mageløs,
helten, som med hvide kinder
dødens bleghed overvinder!

Hvem har livskraft slig i eje!
hvem kan sprænge dødens bånd!
hvem naturens løb omdreje,
uden kjærlighedens ånd!
hvad er sandhed, om ej ordet,
som forgjæves kun blev jordet!

Hvem kan riget overvinde,
som kan døden overstå!
hvem kan mer end døden binde,
mere end ihjel os slå!
underligt, at kun de færre
helst vil dø for livets Herre!

På samme tid, som Nero forfulgte de Kristne, blev Jøderne ret med flid plagede af hans statholder, Gessius Florus, hvem det åbenbar lå på hjerte at tvinge dem til oprør, og det lykkedes ham: Jøderne greb til våben og krigen begyndte, og gruelig som ingen anden blev denne krig. Jøderne stred ikke alene mod Romere, men endog mod hinanden indbyrdes, og myrderiet gik i det uendelige. Den romerske statholder i Syrien, der havde gjort et indfald i Jødeland, slap med nød og neppe ud igjen, men da kejser Nero nu fik underretning om oprøret, sendte han Vespasian mod Jøderne med mere end 60,000 mand. Medens denne feltherre betvang det nordlige og østlige Jødeland, kæmpede i Jerusalem de såkaldte seloter — nidkjære — i forening med Idumæerne mod deres egne bysbørn og myrdede på én nat over otte tusinde af dem; siden, da Vespasian af sin krigshær var blevet udråbt til romersk kejser, og hans søn Titus,

der tog befalingen efter ham, var rykket mod byen, sloges borgere og fremmede, der havde reddet sig til Jerusalem, endnu indenfor murene. De Kristne, der var i byen, slap for at lide med de øvrige, thi da Romerne nærmede sig, kom de Herrens spådomme i hu og udvandrede, så mange som de var, eftersom der fortælles, desuden advarede ved en guddommelig åbenbaring, til en lille by Pella, på hin side Jordan, hvor de endnu længe derefter udgjorde en menighed, men de tilbageblevnes skjæbne var rædselfuld. Byen var netop blevet indesluttet på en påskefest, hvoraf fulgte, at fremmede i hundrede tusinde tal, blev indespærrede i den, og da nu en mængde korn fortæredes af luerne, blev hungersnøden frygtelig: en moder åd sit eget barn, og kun røvere havde noget at mætte sig på, men hvem der vovede sig ud, at lede om føde, lod Titus piske og korsfæste. Endelig brød Romerne ind i byen, Titus havde befalet at spare templet, men i tumlen kastede en soldat ild ind igjennem et vindve, og strax greb branden om sig, især da Romerne, uden at høre paa Titus, der gav dem befaling at slukke, blussede til af alle kræfter. Her omkom alene ved den yderste buegang sex tusinde mennesker, som en falsk profet i Guds navn havde befalet at bestige templet for at modtage pant på frelsen; omtrent en måned derefter var hele staden indtaget og lagt i aske, henved elleve gange hundrede tusinde mennesker skal have sat livet til under belejringen, og ikke fuldt hundrede tusinde blev Romernes fanger. Af disse lod Titus på sin broders årsdag to tusinde og fem hundrede levende brænde eller kaste for vilde dyr, eller nødte dem til at myrde hinanden! kort efter højtideligholdt han sin faders årsdag med endnu større pragt, og på ny måtte en mængde fanger bøde med livet, men i hvad de end led, fandt Romerne dog, det var aldrig at ligne med hvad de havde fortjent. Således gik Moses og Herrens spådomme om Jerusalems ødelæggelse rædsomt i opfyldelse.

Medens folket, som himlens og jordens Skaber havde udvalgt til sin ejendom fremfor alle folkefærd på jorden, således gik til grunde, fordi det ikke vilde kjende sin besøgelses tid og tjene sin rette konge, voxede dag for dag det ny folk, som Gud, ved troen på kongen over Jakobs hus til evig tid, samlede sig af alle slægter og tungemål; dog ikke uden mangehånde forfølgelser. Omtrent 100 år efter Kristus høre vi, at Trajan, den kejser, som Romerne kaldte den bedste, befalede en af sine statholdere, at hvem der blev bragt for ham som Kristen og ikke vilde anråbe guderne, skulde straffes på livet, men hvem der fornægtede Kristus, uden videre benådes, og at han mente det alvorlig med denne erklæring, fik man at se, da han

selv forhørte den gamle biskop Ignatius i Antiokia, en lærling af apostlen Johannes, og afsagde følgende dom over ham: siden Ignatius tilstår, at han bærer den Korsfæstede i sig, befale vi, at han skal føres bunden til Rom og der kastes for vilde dyr, til folkets forlystelse. I Trajans fodspor trådte, omtrent tresindstyve år senere, kejser Markus Avrelius, hvem Hedningerne beundrede som et sandt dydsmønster, thi han hadede de Kristne for deres ydmygheds skyld, og den glæde, hvormed de gav livet hen for Herren, var ham til stor forargelse. Under ham blev ikke alene Polykarp, ligeledes en lærling af apostlen Johannes og af Hedningerne kaldet Asiens lærer og de Kristnes fader, brændt i Smyrna, hvor han i mange år havde været biskop, men i Lyon pinte folk og øvrighed de Kristne på det grueligste og myrdede for føde, med kejserens tilladelse, der selv befalede, at hvem der ikke vilde falde fra troen skulde miste sit liv. Med alt det fik de ikke engang bugt med kristendommen i deres egen by og end mindre i al verden, thi i næste menneskealder blomstrede menigheden i Lyon under sin biskop Irenæos, en disipel af Polykarp, af hvem vi endnu har et mærkeligt skrift mod kjætterne, hvoraf vi blandt andet kan se, at han har kjendt og brugt den ny Pagts historiske bøger, så vel som Johannes åbenbaring og de fleste af apostelbrevene.

Efter en tone af Weyse.

Der var en gammel hyrde
for Herrens folke-hjord,
han bar med gråhårs-krone
halvfemsindstyve år.

Hans tro var som en klippe,
hans håb som lærken grå,
hans kjærlighed som havet
med klare vande blå.

Hans tale var som floden,
der vander hede gold,
så grøde den kan give
med frugter mangefold.

Hans navn er og derefter,
det står i livets bog,
hans navn er „den frugtbare"
på alle jordens sprog.

Den gamle gik i ilden
for Jesu navn og tro,
som engle gå til hvile
med himlens fred og ro.

Han var slet ikke bundet
om hånd og ej om fod,
men frit, som han bekjendte,
han mellem luer stod.

Han folded sine hænder
og takkede sin Gud,
som kalken med hans Frelser
ham gav at tømme ud.

Ham gav de røde luer
en ægte stråle-krans,
kun Stefans martyr-krone
kan overstråle hans.

Han var den sidste hyrde
af apostolisk art,
den sørgelige ære
gid han må tabe snart!

Det er de gode hyrder
på denne verdens ø,
som leve kun i Herren,
og vil for hjorden dø!

Eftersom der fortælles, skal også Irenæos være falden som martyr, da en ny forfølgelse brød ud mod de Kristne, omtrent år 200, under kejser Septimius Severus. Mærkeligt er det for resten, at denne kejser kun truede dem med straf, der i fremtiden antog den jødiske eller kristne tro, ligesom han havde anset det for umuligt at få magt med de gamle Kristne, men hverken menigmand eller øvrighed lod sig derved afholde fra at pine de Kristne i flæng af yderste evne. I halvhundrede fredsår, der fulgte på denne forfølgelse, var allerede nu mange Kristne sunket så dybt, at ikke blot banden og mened, uterlighed og ubarmhjertighed blandt menigmand hørte til dagens orden, men selv de fleste bisper forlod deres menigheder og tænkte blot på at skrabe penge sammen ved åger og bedrag. Da begyndte under kejser Desius og hans eftermænd en forfølgelse, der i grusomhed overgik alle de tidligere, og de Kristne opmandede sig atter. Alligevel var hverken troen eller kjærligheden så stærk nu som i gamle dage, men at de dog endnu var levende, det fik man at se, da der, omtrent år 300, udkom en forordning, at alle Kristne skulde ofre til guderne, alle kirker rives ned og alle Bibler brændes, thi da hengav atter martyrer i tusindtal deres liv under de grueligste pinsler og det ikke alene med ro, men også med glæde.

Egen tone.

Den store hvide flok, vi se,
som tusind bjerge, dækt med sne,
med skov omkring
af palme-sving
for tronen: hvo er de?

Det er den helteskare, som
af hin den store trængsel kom,
og frelst opstod
ved Jesu blod
til himlens helligdom!

Der holde de nu kirkegang
med uophørlig jubelklang,
i højen kor,
hvor Gud han bor
blandt alle engles sang!

Her gik de under stor foragt;
men se dem nu i lysets pragt,
i tronens glans
med livets krans
i himlens præstedragt!

Tit var de stedt i hårde nød,
tit tårers strøm på kinden flød;
men Gud har dem,
strax de kom hjem,
aftørret på sit skjød!

Nu holde de, hvor liv er bedst,
hos ham en evig løvsals fest;
og Jesus selv,
ved livets elv,
hjemfører himlens gjæst!

Til lykke, kæmpe-samling, ja,
o tusindfold til lykke da,
at du var her
så tro især,
og drog med sejr herfra!

Du har foragtet verdens trøst,
så lev nu evig vel, og høst,
hvad du har sået
med suk og gråd,
i alle engles lyst!

Opløft din røst, alt er fuldbragt!
sving palmen, sjung af himmels magt:
pris være dig
evindelig
vor Gud og Frelser sagt!

3. Kjætterne og Konstantin den store.

Ved kjættere forstå vi enhver, der bestrider det troens ord, vore tre trosartikler, og dog vil gjælde for en Kristen. Allerede i apostlenes dage prøvede nogle paa sligt, og af dem skal, som ovenfor bemærket, Simon troldmand have været den første, men siden oprandt der bestandig flere og flere kjætterier, snart af jødisk og snart af hedensk rod, og alle lige fordømte af det hellige, almindelige folkeudvalg, som de fordømtes af Johannes og hans lærling Polykarp, der engang, da en bekjendt kjætterhøvding sagde til ham: anerkjend os, Polykarp! gav til svar: ja, jeg anerkjender dig, som den førstefødte af Satans synagoge. Nogle af disse kjættere vilde lære menigheden, at den Herre Jesus kun tilsyneladende havde klædt sig i vort kjød, men i grunden aldrig havt et virkeligt legeme, andre angreb hans guddommelige natur og vilde kun have ham anset for en stor profet, og atter andre vilde forføre menigheden til at tro, at Kristus, dens frelser, kun var en ånd, der havde forklædt sig som menneske, men ikke været mægtig til at skille lyset fra mørket.

Efterat den kristne menighed nu i tre hundrede år havde havt at kæmpe med Romernes forfølgelser og kjætternes forførelser, styrede vor Herre det så, at Konstantin, siden kaldet den store, blev kejser i det romerske rige. Kort førend han, i nærheden af Rom, overvandt en af sine medbejlere til kejsertronen, så han et kors på himlen og drømte natten efter, at der blev ham forjættet, at han skulde sejre ved dette tegn; allerede hans fader havde været de Kristne gunstig, og fra nu af førte Konstantin korset som sit mærke, i stedet for den romerske ørn, og gav de Kristne lov at dyrke deres Gud i fred. Siden bekjendte han sig endog selv til kristendommen, hvorvel han for resten levede som en Hedning og først lod sig døbe på sin sotteseng, men nu kunde de Kristne vente både gunst og gave af kejseren, og følgen blev naturligvis den, at mange bekjendte troen, der aldrig havde havt den, og kirken fyldtes med hyklere, der kaldte sig Kristne men i grunden var Hedninger. Hertil kom, at den udøbte kejser vilde råde i kirken, såvel som i staten, og bisperne, der var færlige at forgude ham for den verdslige fred og ære, de skyldte ham, lod ham råde som ham lystede; så dybt var kirken sunket.

Allerkjendeligst blev dette i den arianske strid. Arius var en præst i Alexandria, der kom frem med den lære, at Kristus ingenlunde var evig

som Faderen, men der havde været en tid, da han ikke var til, hvoraf fulgte, at han i grunden ikke var Faderens enbårne søn, men kun en skabning som alle andre. Det følger af sig selv, at Arius havde mange modstandere, og nu blev der udskrevet et kirkemøde i Nikæa i Lilleasien, hvor over tre hundrede bisper, med kejseren i spidsen, erklærede Arius for en kjætter og udelukkede både ham og hans tilhængere af kirken. Herved blev det imidlertid ikke, eftersom kejseren lod udgå befaling, at alle arianske bøger skulde udleveres og brændes, men hver den, hos hvem man traf dem, straffes på livet, desuden forviste han både Arius selv og adskillige af hans venner og erklærede det således, aldeles på hedensk vís, for en statsforbrydelse at have anden tro end kejseren. Ingen af de rettroende biskopper gjorde indsigelse mod denne fremfærd, men snart gik det ud over dem selv, thi som kejseren og hans eftermænd skiftede sind, forfulgte de skiftevis rettroende eller arianere, og da man nu oven i kjøbet i Nikæa havde begyndt at opsætte en trosbekjendelse, der skarpere end den gamle apostoliske skulde betegne hvad der var kristendom, udfærdigede man snart, efter kejseres eller bispers behag, en trosbefaling idag og en anden imorgen, og forlangte, at hvem der vilde blive i kirken, skulde rette sig efter dem. På den måde gik det naturligvis ud over alle ærlige folk, medens hyklere og løgnere havde deres kronede dage, men håbede nogen ved slige befalinger at skabe enighed i kirken eller holde kjætterier ude, bedrog han sig selv; thi netop i Østerleden, hvor slige trosbefalinger udgaves i snesevis, afløste det ene kjætteri det andet, og kjævlerierne om trossager var uden ende.

4. Folkevandringen og munkevæsnet.

Efter Konstantin bekjendte alle romerske kejsere sig til kristendommen så nær som hans brodersøn Julian, thi denne herre, der havde spillet Kristen så længe Konstantin og hans sønner havde magten, blev ikke såsnart selv kejser, før han kastede troen og gjorde sit værste for at ødelægge kristendommen og hjælpe hedenskabet på fode. Vel forfulgte han ikke de Kristne åbenbart, men straffede ikke heller dem, der gjorde det, og selv drillede og forurettede han dem på alle mulige måder. Al usamdrægtighed imellem Kristne var det ham en glæde at nære, og til deres skam og skade havde han betænkt på ny at opbygge templet i Jerusalem, men „frygtelige ildkugler rød idelig frem i nærheden af grundvolden, forbrændte flere gange arbejdsfolkene og gjorde stedet utilgængeligt. Således hørte man op med dette foretagende, på grund af ildens hårdnakkede modstand.“ Ikke

fuldt to år var Julian romersk kejser, da faldt han i en krig mod Perserne, og en ivrig Kristen fulgte ham på tronen.

Tre og tredive år efter Julians død og 395 efter Kristi fødsel delte kejser Teodosius den store det romerske rige imellem sine to sønner, hvoraf følgen blev, at der fra nu af var to såkaldte romerriger, det ene vest og det andet øst for det Adriatiske hav, hvad der i alle måder var i sin orden, da man ikke alene talede latin i det vestlige og græsk i det østlige, men i hvert tog troen og livet på sin egen måde. Nu havde da hvert af de riger sin kejser for sig selv, så vel som sin egen hovedstad, men hovedstaden i Østerleden var Konstantinopel, og medens hedenskabet endnu tildels holdt sig i Rom, rådte kristendommen, som det syntes, enevældig i Konstantinopel. Udmarvede og kraftløse var imidlertid både Latinere og Grækere, så hverken i Vest eller Øst var der udsigter til en kraftig fortsættelse af menneskeslægtens levnetsløb, men da hjalp vor Herre og gjød, hvorvel gjennem en voldsom åreladning, nyt blod i de forældede slægter, der boede omkring Middelhavet.

Omkring Østersøen og Vesterhav boede vore fædre, Højnordborne, og deres frænder, alle af skytisk slægt og af Romere og Grækere kaldte barbarer, men tapre og åndrige folkefærd, der troede på kraftige og kjærlige guder og på et evigt liv og uforgængelig glæde efter tidernes kamp og møje. Af disse var Goterne allerede udvandrede for flere hundrede år siden og havde lejret sig ved det Sorte hav, delte i to stammer, Østgoter og Vestgoter, men nu styrtede de vilde Hunner, ligere dyr end mennesker, sig i tusindtal over dem og kastede dem ind på det romerske rige. Her blev de i begyndelsen behandlede som hunde, men tog snart magten fra de fejge, blødagtige Romere og det varede ikke længe, før Vestgoterne spillede mester både i Grækenland og Italien og grundede et rige i Sydgallien og Nordspanien; men hundrede år senere, omtrent 500 efter Kristus, rådte Tjodrik den store med sine Østgoter for Rom og Italien, og da allerede tidligere forskjellige højnordiske folkestammer havde bemægtiget sig det nordlige Gallien, Britannien og Nordafrika, sad Højnordbore således inde med hele det vestlige romerrige. Alt dette gik naturligvis ikke af uden stor forvirring og stærk blodsudgydelse, men imidlertid antog dog alle disse folkefærd lidt efter lidt kristendommen, og hvorvel de fleste begyndte som arianere, lod de omsider kjætteriet fare; kun Angelsaxerne og deres hjemmesiddende frænder dyrkede endnu Højnordens guder.

Dølges skal det imidlertid ikke, at der var forskjel på den

kristendom, der i apostlenes dage trøstede og styrkede menighederne i Jerusalem, Efesos, Korint og Rom, og den kristendom, hvortil Goter, Franker og Vandaler bekjendte sig. Efterhånden var man nemlig i Vesterleden begyndt at betragte åndeligheden (på tysk gejstligheden) som et slags midlere mellem Gud og menneskene, men højst af dem agtede man igjen biskoppen i Rom, til hvem man så op, som til den ypperste af alle bisper. I det græske kejserdom sov man år for år dybere ind, idet man glemte troen over læsningen og søgte ære for lærdom og skarpsindighed, men i Vesterleden, hvor troen endnu var en hjertesag, holdt Herren ikke alene livet vedlige, men gav det også magt til at gribe om sig, og hans fornemste redskaber til dets sejr var benediktiner-munkene.

Allerede i det tredie århundrede begyndte adskillige Kristne, der forargedes over verdens væsen og frygtede for dens fristelser, at flygte ud i Ægyptens ørkner, hvor de først levede som enebore, men siden flyttede sammen i klostre, under opsyn af en abbed, spægede deres legemer, fastede og bad; men fra Ægypten udbredte munkelivet sig bestandig videre, og allerede i den store folkevandrings dage, da Højnordborne oversvømmede det romerske rige, traf de på klostre hvor de traf på Kristne. At mangen enebor og mangen munk kan have mindet sine medmennesker alvorlig om, hvor højt freden i Kristo står over verdens glæder, kan ikke betvivles, men kjendelig indflydelse på verdensløbet havde ingen af dem havt; nu derimod opstod en munk, der gav hele menneskeslægtens udvikling et mægtigt stød fremad. Denne mand var Benedikt, født i Nursia i Mellemitalien på samme tid som det vestlige romerske rige styrtede sammen. Kun fjorten år gammel var han flygtet fra verden for at leve som enebor, i en klippehule, men en tredive år senere træffe vi ham i klostret paa Kasinobjerget, hvor han lærte sine munke at bruge deres tid til velsignelse både for Kristne og Hedninger, idet han befalede dem, ved siden af deres andagtsøvelser, at gjøre gavn med deres hænder og ikke blot selv gå frem i kundskab, men undervise ungdommen og forkynde den kristne tro. Fra nu af syslede da benediktiner-munkene, som de kaldtes efter deres mester, med havedyrkning og agerbrug, afskrivning af bøger og skolehold, og snart fremstod der også en mand, der satte dem alvorlig i arbejde med Hedningers omvendelse.

5. Angelsaxerne.

Omtrent på samme tid som Benedikt af Nursia døde, blev Gregor den store født. Han var af høj byrd, havde lagt sig efter lovkyndigheden og var ikke alene rådsherre, men endog overdommer i

Rom, da han opgav alt for at slutte sig til benediktinerne, byggede sex klostre på Sisilien og uddelte sit gods til de fattige. En dag, som han gik over torvet i Rom, fik han øje på nogle unge mennesker, der var udstillede for at sælges; han spurgte, hvem de var, og da han fik høre, de var hedenske Engelskmænd, ynkedes han over de dejlige, lyse ansigter i mørkets fyrstes eje og over de engle lige ungersvende, der ikke skulde være engles medarvinger i himmerige. Fra den stund gjorde han sig flid for at få sendt julesendinger eller evangelister til England og tilbød sig selv som en af dem, men Romerne vilde ikke undvære ham; kort efter blev han imidlertid selv deres biskop og kunde nu tage sig ad Engelskmændene efter ønske.

Følgelig sendte han tolv benediktinere til kong Ædelbert i Kent, der selv var en Hedning, men gift med Berta, en kristen prinsesse, og skjønt kongen i begyndelsen var noget bange for at de skulde forhexe ham, tog han dog vel imod dem og tillod dem såvel at præke i sit land som døbe hvem døbes vilde. Således fik kristendommen fast fod i England, kong Ædelbert antog selv troen, og da hans datter Ædelborg senere blev gift med kong Edvin i Nordhumberland, flyttede kristendommen med, idet både kongen og hans råd og hans ypperstepræst lod sig døbe, med store skarer af menig mand.

Tone: Jeg véd et evigt himmerig.

Jeg førte ret et konge-liv
i York, mit herre-sæde,
og Ædelborg, min ægte-viv,
hun var min hjertens-glæde!

Hun kom fra Syd, hun kom fra Kent,
med bisp og bog i følge,
og aldrig kunde jeg det nænt,
sin tro hun skulde dølge.

Tro hvad du vil! vær mig kun tro!
elsk lidt mig, elsk mig længe!
det var vor tale, begge to,
hvor blomster gro i enge!

Mig huged Nordens lyse håb,
om Valhall og om Gimle,
jeg tvivled om, de Kristnes dåb
gav kæmper bedre himle!

Jeg sad engang, som før så tit,
og tænkde på det bedste,
min tanke fløj som fuglen vidt,
men kunde fod ej fæste!

Min dronnings bisp som hed Pavlin,
sad hos i aftenstunden,
han lagde hånd på isse min,
og spurgte mig om grunden.

Jeg sank i knæ, som rørt af lyn,
thi mange år tilbage,
mig timedes et drømme-syn,
i ungdoms prøve-dage.

En flygtning var jeg da om land,
forjaget og forvildet,
fortvivlende på gravens rand,
i falskheds snarer hildet!

Da stod der som en himmelsk ånd,
om nat, for mig i drømme,
han lagde på min isse hånd,
og førde taler ømme.

Han sagde: liv og lykke stor
dig venter end tilvisse,
men tro så manden på hans ord,
med hånden på din isse!

Sådan kom dåb og kristendom
til disse landemærker,
og aldrig mer jeg tvivler om,
de gjør jo underværker!

Den gamle Kæf, min offerpræst,
en lysalf lig fra Gimle,
svang op sig på den høje hest
og red til Kristnes himle!

Her greb folket ret troen med iver og glæde; inden halvhundrede år var gået, efterat de udsendte fra Rom første gang havde forkyndt ordet for Angelsaxerne, forkyndte Angelsaxerne det selv, og det varede ikke længe, inden de både havde mænd at opvise, der i lærdom ledte om deres mage, og, hvad der havde mere at betyde, skrev bøger på modersmålet til oplysning og opbyggelse. Således trådte det første nordiske tungemål i kristendommens tjeneste, snart udvandrede også angelsaxiske prædikanter, for at omvende Hedninger på fastlandet, og blandt disse er ingen bleven så berømt som Vinfred eller Bonifasius, Tysklands apostel, der efter henved 36 års arbejde i sin Herres tjeneste, i året 755 blev myrdet af de hedenske Friser.

6. Muhamed og Araberne.

Allerede i den gamle Pagt nævnes flere gange Araberne som et folk, der tildels nedstammer fra Abrahams søn Ismael og fordum, så vel som nu, nærede sig af kvægdrift, handel og røveri. Disse Arabere, der endnu taler et tungemål, der ligner det gamle hebrajske, har altid været delte i en stor mængde stammer, hvoraf nogle på den tid, vi nu tale om, bekjendte sig til den jødiske tro, og andre havde ladet sig døbe, medens der også var dem, der, uden at holde sig enten til moseloven eller juletidenden, troede på himlens og jordens Skaber, som deres stamfader Abrahams Gud. De allerfleste var imidlertid Hedninger og tilbad afgudsbillederne, der var opstillede i deres hellige stad Mekka, men nu opstod der, på samme tid som Angelsaxerne blev vundne for kristendommen, en mand blandt Araberne ved navn Muhamed. som udgav sig for en profet, der havde modtaget en åbenbaring af englen Gabriel og havde befaling af Abrahams Gud, på arabisk kaldt Alla, at forkynde Abrahams tro. En halv snes år lod Muhamed det bero ved at prædike, og samlede i den tid omtrent et hundrede troende om sig, men derefter lod han sine tilhængere vide, at efterat Gud først havde sendt Moses og Jesus og andre profeter, for at omvende folk med ordet, og det ikke havde forslået, så havde han nu sendt ham, for at tvinge de ulydige med sværd, hvorfor han i Guds navn befol dem at gribe til våben og slå de vantro ihjel; faldt nogen af hans tilhængere i striden, skulde hans sjæl være i himmerig, inden hans blod blev koldt på jorden. Den tale kunde hans Arabere

forstå og adlød med største fornøjelse, og da den første sejr var vundet, og den første karavane lykkelig plyndret, flokkedes tapre røvere fra alle kanter om profeten, og bekjendte troen på Alla og hans sending Muhamed, der fra den tid fór frem fra sejr til sejr, indtog Mekka, ødelagde afgudsbillederne og erkjendtes, forinden han døde, for herre og profet af alle Arabere.

Der er ingen Gud uden Alla, og Muhamed er hans profet! det var Muhamedanernes eller Muselmændenes trosbekjendelse, og hvem der gjentager den, anser de for en troende, men for resten fortalte Muhamed sine tilhørere en hel mængde forstyrret tøj, både om engle og djævle, om himmerig og helvede. Han kjendte noget til den gamle og ny Pagt og tog deraf meget, som han indskærpede de troende, men meget lagde han også til af sit eget, og påstod i øvrigt, at både var Biblen forfalsket af Kristne og Jøder, og desuden var det altid de sidste åbenbaringer, man skulde holde sig til, hvorfor de troende ikke heller skulde rette sig efter andre hellige skrifter, end efter hans bog, Koranen. Om Gud hedder det rigtignok, at han har skabt verden og er så almægtig, at han kan skære næse og øren af alle mennesker i et øjeblik, hvorfor man heller ikke må tilbede andre, end ham alene, men alligevel forsyndede Djævlen sig netop, da han ikke vilde tilbede Adam, hvad Alla befalede alle skabninger; Jesus var en stor profet, og alt hvad der står i juletidenderne er sandhed, men dog er Jesus ingenlunde Guds søn, eftersom Gud aldrig har været gift og har hverken sønner eller døtre; alle mennesker er syndere, men dog fødes alle deres børn uskyldige, og vel er alting forud bestemt, både ondt og godt, men dog kommer alle mennesker, der ikke tror på Muhamed, til evig tid i helvede, når de gjør det onde, som Gud har nødt dem til at gjøre: se, af sådant vrøvl vrimler Muhameds Koran, som mange har villet sætte i ligning med vor Bibel, eller vel endog over den. Unægteligt er det derimod, at Muhameds lære stod højt over det arabiske afguderi, eftersom han både afskaffede menneskeofringer, indskærpede troen på én Gud og bebudede sjæls og legems udødelighed i glæde eller pine; og da han nu tillige lovede de troende alle de kjødelige glæder i paradis, som Østerlænderne sætter højst pris på, og truede de vantro med et helvede, hvor de skulde brændes til kul i al evighed, medens de oven i kjøbet skulde æde djævlehoveder og pines af slanger og skorpioner, så store som kameler og mulæsler, så var det intet under, at der blandt Arabiens ryttere fandtes kæmper i tusindtal, der med glæde vovede deres liv for at påtvinge al verden profetens tro og dermed fortjene paradiset.

Allerede samme år, som Muhamed døde, eller 632, udsendte hans eftermand Abubekr sine Muselmænd for at fratage de Kristne Syrien og medgav dem den formaning: kommer i hu, at I altid står for Guds øjne, på brinken af døden, visse på dommen og forventende paradiset! og de stolede åbenbart langt fastere på Muhameds Gud, end Grækerne, hvem de skulde bekæmpe, på deres Herre Jesus Kristus. Heraf fulgte at Muhamedanerne i en håndevending indtog både Syrien, Jødeland og Ægypten, og trængte frem igjennem Lilleasien i sådan en hast, at en af de stridsmænd, der havde kæmpet med i Muhameds første slag, levede endnu længe nok til at være med at belejre Konstantinopel; men overalt hvor de fik magten, omdannede de kirkerne til templer for Alla og levnede overhovedet de Kristne kun tarvelig trosfrihed. Som det var gået Ægypten, gik det snart Nordafrika, lige til det Atlantiske hav; Mavrerne, som boede her, antog Muhameds tro, og da Vestgoterne i Spanien just på samme tid forgreb sig skammelig på Jøderne, ja endog fratog dem deres børn, for at opdrage dem til Kristne, fik Arabere og Mavrer, såsnart de gik over fra Afrika til Spanien, strax tilløb af Jøder, slog Vestgoterne i et stort slag og gjorde sig til herrer i landet. Snart var der nu så godt som ingen Kristne tilbage i Nordafrika, Syrien og Lilleasien, og kun såre få i Ægypten og Jødeland, og da Muhamedanerne nu ikke alene indtog Sisilien og fæstede fod i det sydlige Italien, men endog brød ind i Frankrig, fik overhånd i den sydlige del af landet og derfra gjæstede Norditalien, så det sort ud for kristendommen. Dog, nu sagde Herren: hertil og ikke videre! lige hundrede år efter Muhameds død tabte Muselmændene et stort slag midt i Frankrig, ved Loirefloden; et lignende nederlag led de nogle år derefter i det sydlige Frankrig, og længe varede det ikke, før de blev drevne tilbage over Pyrenæerne.

7. Kejser Karl den store.

Den mand, der i spidsen for Frankerne standsede Araberne ved Loire, var en frankisk høvding ved navn Karl Martel eller Karl Hammer; en sønnesøn af ham var den berømte kejser Karl den store, der år 800 blev kronet af paven i Rom og fik af ham navn af romersk kejser, og han herskede både i Tyskland og Frankrig, i Italien og Nordspanien, og slog både Araberne i Spanien og Saxer og Slaver i det nordlige og Avarer i det sydlige Tyskland. Han gjorde imidlertid mere end det, thi han sankede lærde mænd, især Irer og Angelsaxer, for at oplyse sit folk, han grundede skoler og stiftede bispedømmer, lod afskrive Bibler og prækener, formanede sine gejstlige til at gjøre gavn og gjorde sig al flid for at udbrede såvel boglig

kunst som salmesang, men at han med alt dette kun havde dårlig forstand på, hvad kristen tro i grunden er, det ser man af den måde, hvorpå han omvendte Saxerne. Sagnet går, at han selv skal være voxet op blandt Arabere, og vist er det, at han tog sig for at udbrede kristendommen, som kunde han have gået i skole hos Muhamed, thi hvorvel hans gode ven og lærdeste rådgiver, Angelsaxeren Alkuin, på det skarpeste ivrede mod al tvang ved dåben, nødte dog Karl Saxerne til at lade sig døbe i flokkevis, dersom de ikke vilde lade deres liv. På denne måde kom det snart til at se ud, som Saxerne var kristnede, men troende Kristne får man naturligvis ikke ved at tvinge folk til at lyve; men desværre fandt Karl den store mange efterfølgere, der lærte ham den muhamedanske kunst af, thi troen og kjærligheden var kold i de fleste, der kaldte sig Kristne, men dog havde de bevaret den overbevisning, at kristendommen var noget godt, og at man tjente Gud ved at fremme den, så følgen blev, at nu satte både herrer og svende, både lærde og lægmænd deres ære i at omvende folk med sværd og straffe Hedninger på livet. På den måde tog nu Saxerne sig for at kristne deres nabor Avarerne, og både i Norge og i Rusland udbredtes kristendommen på samme vís, medens det snart overalt blev anset for en kristen herres pligt både med det gode og det onde at holde sine undersåtter til troen.

8. Ansgar forkynder kristendommen i Danmark og Sverrig.

Efter al sandsynlighed vilde Karl den store lige så vel tvunget Danske som Saxer kristendommen på, hvis han havde fået magt til det, men det fik han ikke, eftersom den danske kong Gøtrik gjorde ham så tapper modstand, at der blev sluttet fred på lige vilkår mellem Danske og Franker. Imidlertid går dog sagnet, at Gøtriks søn, Holger Danske, både selv blev døbt og tjente Kristus trolig, og åndelig forstået er det sandhed, thi snart sørgede vor Herre for, at både Danske og Svenske fik en julesending, der forstod sig bedre end Karl den store på at forkynde dem Guds ord. Denne mand var Ansgar, født i det nordlige Frankrig, året efter at Karl var blevet kronet i Rom. Ved underlige drømmesyn havde Herren tidlig forberedt ham til hans apostoliske gjerning, og da den jydske kong Harald, der var flygtet af landet for sine fjender, nu tog sin tilflugt til Karls søn Ludvig den fromme, og lod sig døbe i Ingelhejm, gav kejser Ludvig ham Ansgar med tilbage til Danmark for at styrke ham i troen og forsøge på Danskernes omvendelse. Det var år 826, at Ansgar kom til Danmark og begyndte at præke for gamle og unge, og

Gud var med ham, så hvorvel han jævnlig måtte døje meget ondt af Hedningerne, holdt han dog trolig ud i fyrretyve år og fik held til at omvende mange og stifte kristne menigheder, ikke alene i Danmark, men også i Sverrig, som han to gange gjæstede. Inden han døde, var der bygget kirker i Slesvig, Ribe og Upsal og rimeligvis på endnu flere steder, præster var beskikkede til at forkynde ordet og uddele sakramenterne, og bisper til at vejlede dem, og aldrig har Kristi tro savnet forkyndere indenfor vore landemærker, siden de dage, da Ansgar for tusinde år siden færdedes her som en i sin tid mageløs julesending, ja som apostlenes eftermand i tro, håb og kjærlighed.

Kort efter Ansgars død blev Gorm den gamle konge i Danmark, og nedbrød ikke alene kirken i Slesvig, men forfulgte af alle kræfter de Kristne, som de nederdrægtigste af alle mennesker, men efter alt hvad skjønnes kan var hans egen dronning Tyra Dannebod ivrig Kristen, og blev end troen påtvunget deres søn Harald Blåtand af kejser Otto i Tyskland, holdt han dog fast ved den så længe han levede. Da Harald Blåtand døde, var Hedninger og Kristne noget nær lige stærke i Danmark, og vel forfulgte hans søn Svend Tveskjæg i lang tid de Kristne, lige så grusomt som hans farfader Gorm, men med alt det greb kristendommen dog bestandig om sig, og da endelig ulykke på ulykke lærte Svend, at de Kristnes Gud er stærkere end afguderne, omvendte han sig ikke alene selv, men overtalede de fleste danske øbor til at antage troen. Under Svends søn Knud den store kom folkets undervisning ordentlig i gang, eftersom han, efterat have indtaget England, sendte boglærde Angelsaxere herover og ansatte dem som præster og bisper, og fra nu af blev de fleste Danske døbte som børn og optugtedes til Kristne, men imidlertid var der dog endnu for 140 år siden en kone i Guderup på Als, der gjorde sin bøn til Tor, både morgen og aften.

Tone: Sin vogn gjør han af skyer blå.

Hos fyrsterne sad tæt i ring
de bisper rundt om borde,
herr Ludvig holdt et kejser-ting,
og så tog han til orde:
„hvor finder jeg den klerk vel nu,
som vandre vil med trøstig hu
til Hedninger i Norden?“

Der sad den skare stolt og prud,
af herrer og af klerke,
de elsked verden fremfor Gud,
det var så godt at mærke;
til ring og stav, til borg og lén
var bejlere vel ti for én,
til martyrkronen ingen.

Da rejste sig en abbed fin,
man kaldte ham herr Vale,
han mælte brat: „o herre min!
nu mig forlov at tale!
jeg véd en munk, så fin og from,
han kan så godt sin kristendom,
og har så snild en tunge.“

Det var en munk, som prisen bar
for bisper og for klerke,
det var den hellige Ansgar,
den hedens morgenlærke.
Han gik til Rhin for Ludvig frem,
ja, først og sidst til englehjem,
der klinger nu hans harpe.

Det skulde flux han svare på,
om han til Danmarks skove
som ordets tjener vilde gå,
for troen livet vove?
„Ja, hjælpe Gud mig arme mand!
jeg gange vil så godt jeg kan,
så vidt I mig vil sende."

Og det kom ud blandt læg og lærd:
her er en munk i gårde,
som vove vil den dårefærd,
ja, martyr vil han vorde.
Det er slet ingen kristen mand,
der så fra kristne fædreland
vil gå til hedenskabet.

Det var Ansgar, den fromme mand,
han blev i sind så bange,
og ingen hvile havde han
alt for den gamle slange;
med verdens latter, spot og had,
sig blanded verdens lokkemad,
og venners fristetaler.

Han gik sig i den urtegård
alt mellem grønne ranker,
og kæmpede den kamp så hård
med tvivl og onde tanker.
Der læste han og bad i løn,
ja bad til Guds enbårne søn,
og græd så bitre tårer.

Der fuglen sang så sommerglad,
alt under rankens buer,
der skrevet stod på hvert et blad
om klare, modne druer,
om ranken på den danske is,
om druen i Guds paradis,
men ak, ej for den fromme.

Alt som Ansgar da sad i vrå,
så bitterlig at græde,
en ungersvend mon for ham stå,
gyldenstykkes klæde.

„O sig du mig, så lød hans ord,
har end du lyst at gå til Nord,
og liv for tro at vove?"

„Hvad vilst du her? gak, frist mig ej,
gak bort til dine glæder!
hvad vil du på min øde vej,
du mand i bløde klæder?"
Så lød den frommes hårde ord,
han vented svig, ej trøst på jord,
han var så syg i sinde.

Det svared da den ungersvend:
„fra svig mig Gud bevare!
men vandrer du til Danmark hen,
jeg deler færd og fare;
mit hjerte brast, om jeg dig så
så enlig og bedrøvet gå
til vilde hedninglande."

Så gav de i den urtegård
hinanden tro og love,
og, begge om de bange kår,
de alting turde vove,
af gården ud de ginge nu,
med hånd i hånd og fryd i hu,
alt som hinandens engle.

Herr Ødbert hed den ungersvend,
hans byrd var som den bedste,
han kaldtes mangen høvdings ven,
var født til borg og fæste.
Det var alt som et underværk,
og at i under Gud er stærk,
vil verden aldrig lære.

Så drog de ud i Jesu navn
at bygge Danmarks kirke,
de fór på Rhin til Dorstad-havn,
de gik til Dannevirke;
de bygged på en bedre vold
med prædiken og skolehold
i marken og på heden.

Så rejste sig i morgengry
så nær ved Dannevirke,
ved Sliens bred i Hedeby,
den første danekirke,
og Erik hed den herre god
af Jyllands gamle kongeblod,
som tømre lod den kirke.

9. Kristendom forkyndes i Norge.

Samtidig med Gorm den gamle var den norske konge Harald Hårfager, og denne Harald havde en søn, som hed Hakon og blev opfostret i England, af kong Ædelstan eller Ædelsten, hvorfor han er bekjendt under navn af Hakon Ædelstens-Fostre. Hakon blev døbt som barn og opdraget i den kristne tro; og da han efter sin faders død var vendt tilbage til Norge og hyldet som konge, begyndte han strax at formane sine nærmeste venner til at lade sig døbe, hvori også adskillige føjede ham, omendskjønt de derfor ligefuldt blev ved at dyrke deres gamle guder. Imidlertid lod kongen bygge kirker og indkaldte præster fra England, én til hver kirke, hvad folket for det første fandt sig i, men da han noget efter på et ting, han holdt med bønderne, bad alle mand holde op at ofre til hedenolds guder og i det sted dyrke én Gud, Jesus Kristus, Marias søn, samt hvile hver søndag og faste hver fredag, gav de ham ikke alene bestemt afslag, ihvor højt de end for resten elskede ham, men brændte hans kirker, slog hans præster ihjel og nødte ham selv til at æde hestekjød, hvad der i de dage blev anset for et åbenbart brud på kristendommen. Efter Hakon Ædelstens-Fostre kom hans brodersønner til at råde, de var blevet døbte i England og brækkede alle gudehuse ned, hvor de kunde få magt til det, men Normændenes hjerter hang ved hedenskabet, og da Hakon Sigurdsøn Jarl blev herre i landet og gav befaling at tjene guderne på ny, adlød hele folket med største glæde.

Imidlertid var dog kristendommen blevet præket i det sønden-fjældske Norge, hvor den danske konge Harald Blåtand havde gjort sig flid for at få den indført, og nu kom Olav Tryggvesøn, en ætmand af Harald Hårfager, tilbage til sit fædreland, han var både kjæk og klog, gavmild og højmodig, og Normændene hyldede ham, såsnart han satte foden på land. Olav havde ladet sig døbe og tog sig strax for at omvende sit folk, hvad der også lykkedes ham med adskillige, dels ved løfter og dels ved trusler, men mod mange, der ikke vilde lade hedenskabet fare, fór han frem som den grummeste bøddel og lod dem styrte ned af klipper eller pine til døde. Imidlertid faldt kong Olav, lige år 1000, i et slag mod de Danske og Svenske, og da hans eftermænd gav Normændene lov at dyrke hvad guder dem lystede, viste det sig strax, at de langt heller tjente Aserne end Kristus; men nu landede atter, tretten år efter Olav Tryggvesøns fald, en anden Olav i Norge, ligeledes af Harald Hårfagers blod, og denne Olav Haraldsøn eller, som han siden kaldtes, Olav den hellige, var ikke såsnart hyldet som konge i hele landet, både af småkonger

og menigmand, før han begyndte at anbefale kristendommen, såvel med egen mund, som ved hjælp af engelske præster. Heri efterlignede han Olav Tryggvesøn, men han efterlignede ham desværre også i at nøde folk troen på og straffe Hedninger på livet, fordi de blev ved at dyrke deres gamle guder, og da han nu tillige på det strængeste forbød alt sørøveri og andet hærværk og hårdelig tugtede alle dem, der gjorde sig skyldige deri, lige meget om de var store eller små, blev følgen den, at hans egne undersåtter gjorde oprør imod ham og fældte ham, 1030, i slaget ved Stiklestad. Dog, kort efter Olav Haraldsøns død begyndte man at tale om underværker, der var skete ved hans lig eller ved hans grav, de samme høvdinger, der havde slået ham ihjel, erkjendte ham for en hellig mand, og snart ventede så godt som alle Normænd sig Guds og Kristi nåde ved hjælp af hellig Olavs fortjenester, så nu regnedes Norge for et kristent land, hvorvel der naturligvis såvel der som i Danmark gik lang tid endnu, inden troen på Aserne var fuldkommen uddød*).

Tone af M. Eskesen.

Der voxde en blomst på Norges fjæld,
ved alfarvej,
med birke-løvet den har det held,
den visner ej.

Den voxde for Hakon Adelsten,
og for de to,
som gik i bøger fuldtit for én,
skjønt saga lo.

Den første, han var som Dovre høj,
i midje smal,
den anden heller som Dovre drøj,
men lav i hall!

For Tryggves og Harald Grænskes søn,
og Adelsten,
med trillingbladet står vintergrøn
dog blomsten én!

Med funklende blik og bjørnemod,
de gjorde ét;
de døbde klippen med vand og blod
Det holdt så hedt!

Fra England kom de alle tre,
med dåben hjem,
i fonten smelted de is og sne,
det sved til dem!

For tidlig kom Hakon med lærdom ren,
er sagas ord,
for tidlig døde kong Adelsten,
sang skjald i Nord!

Hans helteliv var af hedensk art,
det selv han fandt,
til ham i Valhall en plas var spart,
og den han vandt!

Fra Fredegods tid ej nogen drot,
det ser man let,
blev víst til Valhal med kvad så godt,
og dog så slet;

thi over sig Ejvin talte vildt,
med nutids kunst,
dermed i Norge blev skjaldskab spildt,
og Valhall dunst.

Af Norges sangfugle man så kun dun,
og vinge-fjer,
fra hakons-målet til Nordal Brun,
om ikke mer!

Olaverne døde vel helte-død,
på nordisk vís,
men dødt og kvadet ved båren lød
til heltepris!

*) Endnu i Kristian den sjettes tid var der en bonde i Christiansands stift, der gjemte et gammelt gudebillede i sit hus og ærede det daglig med bønner og ofringer.

Kong Olav den høje, rettilpas,
slog til i hast,
før rundet ud var hans timeglas,
og buen brast!

Kong Olav den drøje, helgen kaldt,
bar snildt sig ad,
så alle guderne med ham faldt!
på Stiklestad!

En kilde udsprang der, hvor han lå,
og bedre sted
trekløver-blomsten kan aldrig få,
end på dens bred!

Sålænge man læser Islands skrift,
den vinder pris,
ej sammen flyder med sagn bedrift,
på bedre vis!

10. Kristendom forkyndes på Island.

Endnu tidligere end Norge tog Island ved troen. Her havde, allerede i Harald Hårfagers dage, endel Normænd nedsat sig, og hver fri mand rådte sig selv, uden at kjende noget menneske på jorden for herre, men bestandig havde dog Islænderne holdt en slags forbindelse vedlige med kongen i Norge, og da Olav Tryggvesøn nu havde en saxisk hofpræst ved navn Tangbrand, som en gang, da han havde dræbt en mand, tilbød sig at kristne Island, for at vinde kongens venskab tilbage, sendte han ham virkelig derover, at prøve sin lykke. I to år opholdt nu Tangbrand sig på Island, prækede så godt han kunde og slog desuden tre mennesker ihjel, men hvorvel en del af høvdingerne lod sig døbe af ham, var der dog ikke mange, som vilde lade sig omvende af den prædikant. Altså sendte kong Olav, samme år som han faldt, nogle døbte Islændere tilbage til deres fædreland, for at få kristendommen lovfæstet på øen, og det lykkedes på en underlig måde, thi efterat høvdingerne var blevne eninge om, at det tjente hver mand bedst, at alle havde én tro, såvel som én lov, besluttede man at lægge sagen i en eneste mands vold, og efter hans kjendelse blev det næste dag vedtaget, at alle Islændere skulde lade sig døbe og holde sig til kristendommen, men vilde nogen ofre til afguderne i løndom, skulde det stå ham frit for. Således fik kristendommen da overhånd blandt folkene af den danske tunge, endskjønt i Sverrig holdtes hedenskabet endnu ved magt i henved hundrede år, thi så længe vedblev man at dyrke guderne i Upsals tempel, og vel blev templet ødelagt af kong Inge, hvorved hedenskabet fik et hårdt knæk, men dog var de svenske Hedninger endnu stærke nok til at støde kongen fra tronen, så det var først efterat Inge havde vundet riget igjen, at bladet vendte sig kjendelig til kristendommens fordel.

11. Om kirkeriget og korstogene.

I midtalderen var det en almindelig mening, hvorom snart ingen længere tvivlede, at den magt og den ret, som Herren havde givet

apostlen Peter, til at løse og binde, tilkom som en arvepart alle hans efterfølgere på den romerske stol, hvem det ifølge guddommelige og menneskelige love pålå at sørge for alle menigheder i hele verden, og hvor romerske eller engelske julesendinger forkyndte ordet, lærte de Hedningerne at se til Rom, som til den kristne tros rette hjem, og se op til Roms biskop, som til hovedet for den almindelige kirke. Anderledes var det vel i det østromerske rige og i det derfra kristnede Rusland; thi der vilde man ikke bøje sig for paven i Rom, men løsrev sig i det ellevte århundrede fra ham, hvorimod man holdt fast ved de indsnegne misbrug, og slog sig dermed til ro, således at der aldrig fra den kant har truet pavemagten nogen ret alvorlig fare. Farligere modstandere havde derimod paverne i de tyske kejsere, der i det tiende århundrede havde tiltaget sig ret til ikke alene at bekræfte pavevalget, men endog til at beskikke og afsætte paver, og det var langtfra den eneste måde, hvorpå fyrster og herrer forgreb sig på kirken, eftersom de både ranede dens gods og solgte dens embeder, såvel abbedier som bispedømmer, til hvem der bedst betalte.

Under sådanne omstændigheder måtte det komme til kamp mellem den åndelige og verdslige magt, hvad også blev tilfældet, såsnart munken Hildebrand, i midten af det ellevte århundrede, blev pave under navn af Gregor den syvende. Han forlangte strax af kejser og konger, at de ikke alene skulde holde op at sælge kirkens embeder, men opgive deres herredømme over bispedømmer og abbedier, ellers satte han dem i band og løste deres undersåtter fra deres troskabsed. Han holdt også virkelig ord og bandsatte både kejseren i Tyskland og kongen af Frankrig, men derved lod han det ikke blive, thi han rådede alle konger og fyrster, for deres saligheds skyld, at tage deres riger til lén af den romerske stol, og lærte offentlig, at eftersom der er samme forskjel på den apostoliske og kongelige magt som på det store og det lille lys, eller sol og måne, bør kongemagten næst Gud, lade sig styre af den apostoliske, det vil sige: af paven. Et endnu større vovestykke tog Gregor sig for, da han, til trods for apostlen Pavls formaning, 1 Tim. 3, 2., forbød alle gejstlige ægteskab, og lige tværtimod Herrens egen befaling, Matt. 19, 9., bød dem, der allerede var gifte, at skille sig fra deres koner, men skjønt han måtte flygte fra Rom for kejseren, og skjønt de fleste gifte præster gjorde ham modstand af yderste evne, gik dog hans villie igjennem, så kejsere og konger måtte bøje sig for den, og paven fik en krigshær af ugifte præster, der regnede ham for deres rette herre, og hans kirke for deres rette fædreland.

Tone: Og det var liden Karen.

Med korset og krumstaven,
alt som en bussemand,
for os står erke-paven,
den store Hildebrand.

Han var en født Toskaner,
og vist af gotisk æt:
på Goters kæmpe-baner
går Tyr med næve-ret!

Sin hånd i ulve-munden
han satte djærv i pant,
med finter dog i grunden
han Fenrisulven bandt!

Trinvis til højelofte
opsteg kun Hildebrand,
hans fader, med sin kofte,
var kun en tømmermand.

Han op til himmel-blånen
med gote-øjne så,
til solen og til månen,
hvor kongelig de gå!

Han så til jordbær-haven,
med samme øje-kast,
på kejseren og paven,
da syn han fik i hast!

Da over pave-stolen,
i Kristi våbenskjold,
så korset ud som solen,
med stråler mangefold!

Og over konge-tronen
han så en måne-krans,
som fik i kejser-kronen
fra solen al sin glans!

I korsets navn at råde
for sværd i kejser-hånd,
var kristus-rigets gåde
i gotisk pave-ånd!

Det huged godt Normanner,
når paven gav dem lov
til under korsets banner,
at bjerge deres rov!

Det huged godt den vilde,
som raned Engeland,
og allerbedst den snilde,
sol-pavens mærkes-mand!

Ja, Robert var hans næste,
og sleb ej uden vand
sit lange sværd til bedste
for fader Hildebrand!

Det var med Henrik Franker
han havde al sin nød,
de tyske kejser-tanker
han led ej for sin død;

i dem var paven måne,
og kejseren var sol,
af ham kun skulde låne
sit skin st. Peders stol!

Det Hildebrand med rette
vel fandt, gik avet om,
men så gik begges trætte
om tredjes ejendom.

Guds ånd er nåde-solen,
som skinner i Guds ord,
og tro på nåde-stolen
ny-månen er på Jord,

derfor den lange trætte
om selvgjort „mit og dit"
kun endtes, da de rette
kom selv, og hver tog sit.

Vel tusind år de tøved,
da skifted sværd på val
blandt kejserne, som røved,
og bisperne, som stjal!

De begge uret øver,
dog siges må det frit:
langt heller tyv end røver,
han levner immer lidt,

han sparer liv og lemmer,
og hverdags-klædebon,
ham tit en mund og tæmmer,
og kyser barne-hånd;

men røveren vil myrde,
i korsets navn især,
al hjorden med sin hyrde,
ser ej han dragne sværd!

Tilpas udfór af skede
da Peders kæmpe-sværd,
og kjøs en stund den lede,
skjønt selv kun et gjenfærd!

Det sværd i pave-hånden
man kalder „kirkens band",
det svang i gote-ånden,
som mester, Hildebrand!

Landflygtig dog han døde,
i Robert Vitskers vold,
for skygge-sværd afbøde
kan godt et verdsligt skjold.

Det lærte brat de stærke,
at band ej bed i skind,
når under korsets mærke
man fór med vejr og vind.

De koneløse præster
da selv i harnisk fór,
langt mer end deres mester
de vandt derved på jord;

men det for tungt at bære
apostel-skyggen fandt,
og Hildebrand til ære
den ved hans grav forsvandt!

Det rygte sig udbredte,
at den var draget hjem,
forgjæves kun man ledte
dog i Jerusalem!

Forbi det var med ånden,
og støvet sank i knæ
for kors og lys i hånden,
for ånd af sten og træ!

Med Krist af guld det rene,
apostler af basalt,
og kirken kun af stene,
håndgribeligt blev alt!

Det havde været Gregor den syvendes hensigt, i spidsen for en kristenhær at drage til det hellige land og befri det fra Muselmændenes herredømme, og alle Kristne, hvem det skar i hjertet, at de vantro skulde sidde inde med landet, hvor Herren havde lidt og var død for deres synder, fandt det naturligvis priseligt, men dog blev der intet af toget for det første. Imidlertid vedblev Tyrkerne, som efterat have besejret Araberne var herrer i Jødeland, at pine de Kristne, der efter gammel skik skarevis vandrede som pilegrimme til den hellige grav, ikke alene for at styrke deres andagt, men også for at vinde syndernes forladelse på de hellige steder. Pilegrimmene klagede deres nød i hjemmet, og således kom da også en fransk munk, kaldet Peter fra Amiens, tilbage fra Jerusalem og bragte pave Urban den anden et brev fra patriarken, med bøn om bistand mod Tyrkerne; på to store kirkemøder forestillede nu paven de Kristne, hvor skammeligt det var at lade kristne folk pines og alle helligdomme nedtræde af Herrens fjender, samt opmuntrede dem saa kraftig at vove deres liv for deres Frelser, der vilde lønne dem med syndernes forladelse og evig salighed, at hele mængden råbte: Gud vil det! Gud vil det! og mangfoldige fæstede korset mellem deres skuldre, til tegn på at de vilde give sig på toget. Hermed var stødet givet til de berømte korstog; i hundredetusindetal lod høje og lave, onde og gode sig betegne med korset og drog til kampen mod Tyrkerne, så stor magt havde troen paa Kristus endnu, hvor formørket den end var, og da man skrev 1099, var Jerusalem erobret og et kristent kongerige

oprettet i det hellige land. Rigtignok blev nu Jerusalem, allerede inden halvfemsindstyve års forløb taget tilbage af Tyrkerne, men derfor vedblev de Kristne ligefuldt at kæmpe med dem om Palæstina, indtil slutningen af det trettende århundrede, og tog de end fejl i den tro, at de med det samme kunde fortjene sig himmerig, stred de dog ikke for intet; thi ikke at tale om at de hindrede Tyrkerne i at kaste sig over kristenheden, kan vi aldrig tvivle på, at i mange af dem, der vovede deres liv for Kristi skyld, oplivedes troen på ham, ligesom det også måtte blive vitterligt for alle, at der var kræfter i en tro, der, mere end tusind år gammel, kunde drive folk fra hus og hjem, for at vove livet i fremmede lande.

Tone: Der stander et slot i Østerrig.

Vor Gud er død hinsides hav,
for vore synder grove,
og fjenden tramper på hans grav,
og alle Kristne sove!

Har ingen mer hans navn så kjært,
så lede synder sine,
at han derfor det finder værdt
at tåle mindste pine!

Tør ingen, under korsets tegn,
en lanse for ham bryde?
Vil ingen i hans føde-egn
for ham i tårer flyde?

Har ingen lyst, har ingen mod
til, gjennem tyrke-vrimlen,
at kæmpe sig til Jordansflod,
hvor end sig åbner himlen?

Vil ingen se det undersyn,
som slukker hjerte-sorgen,
at lamper tænde sig ved lyn,
i graven, påskemorgen?

Vil ingen kæmpe for Guds søn,
og på hans vunder tænke,
og nyde al den aflad skjøn,
Guds kirke har at skjænke?

Så lød til folk i tusindtal
den franske paves tale,
og skarens røst: det er Guds kald,
gjenlød i bjerg og dale!

Da slog sig paven for sit bryst,
og råbde: ret fortolket,
det er Guds kald, det er Guds røst,
som råber gjennem folket!

Med dette løsen går i slag,
kors-folk! til gravens ære!
til sejer da på kampens dag
Guds engle jer skal bære!

Og svæver Karl den stores ånd
end over disse egne,
før solen daler, hver en hånd
vil sig med korset tegne!

Hans jævningers de mindste børn
vil gribe brat til værge,
og dynge op for ulv og ørn
de vantros lig som bjerge!

Så slog han ild af franke-flint,
som tændte galler-skoven,
så blussende man så, fra klint,
den vandre over voven!

Af Karl den stores halvgud-æt
var Gotfred end tilbage,
og trindt om ham sig klynged tæt
end kæmper uden mage!

Ja, aldrig siden var tilfals,
for guld og glatte taler,
et par som Baldvin vovehals
og Rajmund Provensaler!

Og aldrig mer i bjørne-hi
blev hvalpe født derefter,
som de, der kom fra Normandi,
endnu med tolv mands kræfter!

Med tolv mands kraft til kæmpe-id
kom Villums søn den vilde,
med sex mands styrke, sex mands vid,
kom Boemund den snilde!

på val end leged med sit sværd,
som glutten med sin dukke,
Normannen Tankred ærekjær,
så kæmper måtte bukke!

Og Tyrkerne, med samme gru,
som kid for løven flygte,
kom Robert Flæmingjarl ihu,
gav ham det største rygte!

Og som de herrer fløj fra sal,
så fulgde dem og svende,
ej deres jævninger på val
skal ses til verdens ende!

Det rygtedes til fjerne hjem,
fra kristen-navnets vugge!
det sanded i Jerusalem
sex myriaders sukke!

Det hørdes og, på hvert et slot,
da Gotfred sad på tronen,
at i Jerusalem en drot
bar ydmyg torne-kronen!

han blev, desværre, mageløs,
i mange kongers dage,
og efter dåden kom en døs,
som spørger om sin mage;

men dog det store korstog skal
sålænge højt besynges,
til der i Sions kongetal
et bedre navn indslynges;

og blev endnu trehundred år
forhalet tyrke-pesten,
det skylde vi og Maglegård
korstogene fra Vesten!

Ja, at vi, trods den vilde strand,
har Østens perler fundet,
det har, ved tog til Jødeland,
os ridderskabet vundet;

og, vajer over tyrkeflag
end kristenhedens banner,
det svang sig op i kæmpe-slag
af paver og Normanner!

12. Papisteriet og dets modstandere.

Medens man i den romerske kirke dog bestandig vedblev at døbe på den rette måde og holde fast ved bekjendelsen af Troens ord, de tre trosartikler, skjultes alligevel den rette tro mere og mere af tillæg på tillæg, der efter sigende skulde skrive sig fra apostlene, men i grunden var mere hedenske end kristlige. Således lærte man, at ypperligst blandt de salige i himlen var de, som af paven udnævntes til at kaldes helgener. Enhver af disse havde gjort flere gode gjerninger end han havde været forpligtet til, og dette overflod af gode gjerninger var en skat, der kunde komme andre tilgode, men hvortil paven havde nøglen og hvoraf han på visse vilkår kunde lade de troende få gavn, så de fik eftergivelse af den skjærsildspine eller de timelige syndestraffe, hvortil de ellers vilde være hjemfaldne. Tilsidst kunde man kjøbe sig sådan pavelig aflad for rede penge.

Dog endnu værre end dette var misbrugen, som fandt sted med den hellige nadvere, idet præsterne hist og her, for at hæve sig over lægfolk, begyndte at forbeholde sig selv kalken og kun række menigmand brødet, under påskud, at eftersom der altid var blod hvorsomhelst der var legeme, var kalken overflødig. I begyndelsen forbød vel paven denne vanhelligelse, men den blev dog bestandig mere almindelig, og på kirkemødet i Kostnits, år 1415, blev den endogså lovfæstet, og man

indskærpede menigheden, at eftersom det indviede brød ikke mere var brød, men ene Kristi legeme, burde det også af alle Kristne tilbedes som sådant. For ærværdighedens skyld, som paven udtrykte sig, holdtes gudstjenesten så godt som overalt på latin, som lægfolk ikke forstod, og Biblen, der desuden kun meget sjælden var at finde på modersmålet, måtte for det meste ikke engang læses af andre end åndeligheden. At menigmand på de allerfleste steder ravede om i det tykkeste mørke, følger da af sig selv, thi det samme var tilfældet med præsterne, og vel gjorde tiggermunkene ikke sjælden gavn, såvel ved at undervise almuen, som ved at forsvare folks og fyrsters ret mod pavens anmasselser, men i længden gjorde de dog kirken større skade end nytte og befordrede i det hele taget overtroen langt mere end de bekæmpede den.

Ved siden af alt dette gaves der dog til forskjellige tider flere, både enkeltmænd og partiafdelinger, som fik øjnene op for kirkens dybe fordærvelse og ikke var bange for at ytre deres misfornøjelse herover. Men paverne tog den sag alvorligt og indstiftede inkvisisjonen, det vil sige: en kjætterdomstol, hvis gjerning det var at opsøge og brænde eller på anden måde straffe kjættere; men for kjætter regnedes enhver, der satte sig op imod paven, og følgen deraf blev, at nu meget ofte de bedste Kristne måtte lide det samme af dem, der kaldte sig så, som apostlene og deres lærlinge havde måttet døje af Hedningerne.

Dog det gik med pavens vælde som med alt andet menneskeværk; det holder sig til en tid og styrter derpå sammen. Misbrugene blev altfor skrigende. Ofte hændtes det således, at når en fyrste ikke vilde adlyde, satte paven ham ikke alene i band, men belagde hele hans folk og land med interdikt eller forbud; da måtte ingen kirkeklokke ringe og ingen gudstjeneste holdes, nadveren måtte ikke rækkes andre end døende, ingen ægtevies undtagen på kirkegården, og intet lig begraves i kristen jord, hvad man dengang ånså for en stor ulykke, så på den måde var nu pavemagten, der i fordums tid havde været som en formur for kirken, blevet de Kristne til en anstødsten og en forargelses klippe. Hertil kom endnu den forargelse flere af paverne gav ved deres ryggesløse levnet, og mod slutningen af det fjortende århundrede sad der to paver, den ene i Frankrig, den anden i Rom, der begge erklærede sig selv for ufejlbare og den anden pave for en bandsat oprører. For at få en ende på al den forvirring, sammenkaldte man forskjellige kirkemøder, men de bisper og præster der mødte havde ikke syn for hvad der skulde gjøres eller ikke lyst til at udføre

det, så alting blev ved det gamle. Større betydning fik de mænd, der mod slutningen af midtalderen aflagde et højrøstet og indtrængende vidnesbyrd for den kristlige sandhed, og blandt hvilke vi her ville nævne tvende, nemlig Engelskmanden John Wikliff og Bømeren Johan Hus.

I midten af det fjortende århundrede lærte Wikliff offentlig ved højskolen i Oxford, at der ikke behøvedes mere til salighed, end tro på Jesus Kristus, at tilbedelse af helgenbilleder var så godt som afgudsdyrkelse, at det var urimeligt at ville sælge Guds naade ligesom en oxe eller et æsel, men fremfor alt forsvarede han øvrighedens ret mod pavens anmasselser og påstod, at når præsterne ikke passede deres embeder overensstemmende med Guds befaling, så burde de hverken have offer eller tiende. Den lære behagede de engelske herrer, og de beskjærmede Wikliff så kraftig, at præsterne ikke fik lov til at brænde hans legeme før en fyrgetyve år efter hans død, men den største tjeneste han gjorde kirken, var at han oversatte Biblen på engelsk, og den kamp han begyndte mod pavemagten, blev fortsat af mænd, der stod under ham i lærdom, men over ham i fromhed. I England kaldtes de lollarder og er aldrig blevet berømte i verden, men de gav sandheden ærlig vidnesbyrd og bekræftede det med deres blod.

Ved begyndelsen af det femtende århundrede holdt præsten Johan Hus, der tillige var professor ved universitetet i staden Prag, prædikener på modersmålet, han var af de folk, der elsker sandheden højre end livet, og ivrede uden skånsel mod præsteskabets synder og pavens anmasselser. Imidlertid blev han af sin egen erkebisp anklaget som kjætter, og fra Rom kom befaling at udlevere alle Wikliffs skrifter, som havde fundet en stor udbredelse, og ophøre med al præken i private kapeller, men Hus blev ved at præke og havde menigmand på sin side. Herved blev det ikke, thi da der kom afladskræmmere til Bømen, som lovede folk fri indgang i himmerig for rede penge, og paven på samme tid tilbød hver den syndsforladelse, der vilde gjøre korstog mod kongen af Neapel, talede og skrev Hus offentlig såvel mod paven som mod hans aflad, og vel satte paven ham i band, men Bømerne brændte bandbullen ved gabestokken, og langt fra at lade sig skræmme udviklede Hus kun nøjere hvad han alt havde sagt og underviste sine landsmænd i bibelske prædikener. Dette skete år 1412, og to år senere åbnedes kirkemødet i Kostnits. Kejser Sigismund havde indbudet Hus og lovet ham tryghed, og Hus rejste til Kostnits, at gjøre rede for sin lære. Men her blev han uden videre kastet i fængsel. strax efter det første forhør, kejseren beroligede man med den forklar-

ing, at en kjætter skyldte man hverken tro eller love, og Hus tilbød man nåde, hvis han vilde gjenkalde alt hvad man forlangte, men herpå vilde han ikke indlade sig, dels fordi man gav ham skyld for meget, hvorpå han aldrig havde tænkt, og dels fordi han kun vilde lade skriftens, men ikke kirkeforsamlingens vidnesbyrd gjælde. På at gjendrive ham indlod man sig ikke, men førte ham i det sted til bålet, efterat have overgivet hans sjæl til Djævlen; dog fik han det vidnesbyrd af en papist, der siden selv blev pave, at han gik til bålet som til et gjæstebud, uden mindste angstord, og sang lovsange i luerne til sidste åndedræt. De sejre, der påden måde vindes over sandhedens bekjendere, er kun af ringe nytte og til kortvarig glæde for sejrherrerne. At pavemagten snart måtte falde, var tydeligt nok, men spørgsmålet var, hvad man skulde få i stedet: enten åbenbar vantro eller sand kristendom.

Egen Tone.

Her vil ties, her vil bies,
her vil bies, mit svage sind!
høsttiden endtes, her må da ventes,
her må da ventes på forårsvind!
her vil ties, her vil bies,
her vil bies, mit svage sind!

Trange tider langsom skrider,
langsom skrider, det har den art:
dagene længes, vinteren strænges,
vinteren strænges og det er svart!
trange tider langsom skrider,
langsom skrider, det har den art!

Kom, min due, flyv at skue,
flyv at skue bag gjærdet hist!
om du derinde løvspring kan finde,
løvspring kan finde, med blad på kvist!
kom, min due, flyv at skue,
flyv at skue bag gjærdet hist!

Kom, min due! lad dig skue,
lad dig skue med oljeblad!
se, nu er stunden næsten oprunden,
næsten oprunden, som gjør mig glad!
kom, min due! lad dig skue,
lad dig skue med oljeblad!

13. Morten Luther

var en søn af en saxisk bjergmand og blev født i den lille by Ejsleben, den 10de november 1483. I begyndelsen lagde han sig efter retsvidenskaben, men blev pludselig, man véd ikke hvorledes, så forfærdet og bekymret for sin salighed, at han besluttede aldeles at slå sig fra verden. Følgelig gav han sig i avgustinerklostret i Erfurt, og holdt, som han selv fortæller, sin ordensregel så strængt, at hvis nogen munk kunde kommet i himmerig ved sit munkeri, var han visselig kommet der, men ihvor ivrig han end plagede sig, kunde han dog ikke få fred i sin sjæl, før en gammel munk, for hvem han klagede sin nød, viste ham hen til de ord i den tredie trosartikel: „jeg tror på syndsforladelsen“, og han lærte at forstå, at den retfærdighed, hvorom Pavl taler

i brevet til Romerne, er intet menneskeværk, men en Guds gave, der annammes i troen på Jesus Kristus.

I klostret havde Luther, forsåvidt det blev ham tilladt, af alle kræfter studeret sin Bibel, og det følger af sig selv, at han, der ventede saligheden uforskyldt, af Guds nåde formedelst troen på Jesus Kristus, måtte forstå skrifterne ganske anderledes en papisterne, der i grunden vilde både retfærdiggjøres og helliggjøres ved deres gode gjerninger; nu havde kurfyrsten af Saxen, Frederik den vise, 1502 stiftet et nyt universitet i Wittenberg, og efterat Luther var blevet viet til præst, blev han kaldet dertil som professor. Pave var på den tid Leo den tiende, vel kunde han ikke i ugudelighed måle sig med adskillige af sine nærmeste forgængere, da han hverken var så ryggesløs en morder og horkarl som Alexander den sjette, eller så åbenbar en røver og slagsbroder som Julius den anden, men dog troede han neppe på en levende Gud og brød sig kun om kristendom, forsåvidt som den kunde indbringe ham penge. Heraf kunde han aldrig få nok og udsendte desårsag sine visse bud for at sælge aflad, der både skulde komme de levende og sjælene i skjærsilden til gode, blandt disse afladskræmmere var også Johan Tetsel, en uforskammet løgner, der ikke alene i pavens navn tilsagde, hvem der vilde betale for det, „forladelse for alle hans synder, forbrydelser og udsvævelser, de være så skrækkelige, som de vilde," men endogså gav dem lov at synde frit i fremtiden, og han kom just i nærheden af Wittenberg. At sådan en ugudelighed måtte være en vederstyggelighed for Luther, der under stærke anfægtelser havde lært at skjønne på Guds nåde i Jesus Kristus, er let at begribe, og han både talede og skrev mod Tetsels afladshandel.

Herved kom han da i så alvorlig en strid, at han dag for dag fik bedre syn for det papistiske uvæsen. Papisterne fandt, at han forsyndede sig mod præsteskabet, mod alle helgener og mod hele verden, paven satte ham to gange i band, og kejser Karl den femte, der havde stævnet ham til rigsdagen i Worms, og vilde have ham til at gjenkalde sin lære, erklærede ham fredløs for de kjætterier han havde opfundet, ikke som et menneske, men som Satan selv i menneskelig skikkelse, med munkekappe på; men Luther blev lige kjæk, han stolede på, at sagen var ikke hans, men Kristi, der sidder ved Faderens højre hånd og er en Herre over alting.

1. Tone: Op al den ting som Gud har gjort.

Jeg var en munk i Saxenland, | jeg brød mig ej om pavens band,
hvor malmen gror i fjælde, | ej om st. Peders vælde!

Jeg fór dog ej med lærdom ny,
skjønt paven det tør mene,
men stred for Herren over sky,
og for hans ord det rene!

Jeg præked på mit modersmål,
og sang så godt, jeg kunde,
og de, som trued ord med bål,
fik skam på deres munde!

Jeg grunded på vor Herres bog,
som årle, så og silde,
og prænted den på folkets sprog,
alt som vor Herre vilde!

Jeg drog engang til Worms ved Rhin,
min gjerning at forsvare,
som Husses hals af kjød er din,
man sagde, tag dig vare!

Det blive må vor Herres sorg,
så faldt mig ord i munden,
vor Gud, han er så fast en borg,
og Satan feig i grunden;

gik djævle der da end i lag,
så mange og så røde,
som teglene de er på tag,
jeg tør og må dem møde!

I riddersalen høj og stor,
for kejser Karl på tronen,
jeg trådte frem med sandheds ord,
og vented martyr-kronen!

Den lange snak er lidt bevendt,
det gjaldt kun om at sige:
vor Herres ord er jeg bekjendt,
vil ej et hårsbred vige!

„Jeg, som en lydig undersåt,
til fode jer vil falde,
men ej mit ord om himlens drot
jeg kan tilbagekalde;

hans ord og skrift er over os,
de høje med de lave,
ustraffet dem ej byder trods
selv kejser eller pave,

og kan med dem om kjætteri
mig ingen overvinde,
da er min trøst, Guds mund er fri,
den kan slet ingen binde!“

Det hørde folk i tusindtal,
så røg der gik af branden,
det lød i hytte, klang i hall:
til paven han er manden!

Halvanden snes af år randt hen,
så grå jeg blev i striden,
og fandt at både mund og pen
de slides op med tiden;

men frihed vandt Guds rene ord,
brød ud i sang og tale,
hos alle frænde-folk i Nord,
på bjerge og i dale!

De pavens tøffel aldrig mer
vil kysse, tør jeg håbe,
skjønt verden er, som let man ser,
en gammel vendekåbe!

Jeg stoler på de små især,
de vil så gjerne kvæde:
„Fra himlen højt kom vi nu her,“
derved sig engle glæde.

Og kvinderne jeg regner på,
de slippe ej af griller
den sang og bog, de kan forstå,
for pluddervælske triller!

Jeg allenfals er pavens pest,
sålænge jeg kan ånde,
når jeg er død, han får sin rest,
og kirken bod for vånde!

2. Egen tone.

Vor Gud han er så fast en borg,
han kan os vel bevare,
han var vor hjælp i al vor sorg,
vort værn i al vor fare;
den gamle fjende led
er nu for alvor vred,
stor magt og argelist
han samler mod os vist,
ej jorden har hans lige.

Vor egen magt den er kun svag,
let kan os fjenden fælde,
men én antager sig vor sag,
omgjordet med Guds vælde:
Det er den Herre Krist,
og sejer får han vist;
der er ej anden Gud,
han drager med os ud,
han marken skal beholde.

Og myldred djævle frem på jord
og os opsluge vilde,
vi frygte dog ej fare stor,
de deres trusler spilde;
lad rase mørkets drot
med løgn og mord og spot,
han har dog fået sin dom,
da Krist til jorden kom,
et ord ham nu kan fælde.

Det ord de vel skal lade stå,
og dertil utak have,
thi Herren selv vil med os gå
alt med sin ånd og gave;
og tage de vort liv,
gods, ære, barn og viv,
lad fare i Guds navn,
dem bringer det ej gavn,
Guds rige vi beholde!

Virkelig var det også den kristne tro og den kristlige frihed han kæmpede for, thi som enhver kan se af hans lille katekismus holder han ærlig fast ved trosartiklerne og fadervor, den rette dåb og den ægte nadvere, og overensstemmende med skriften forfægtede han de Kristnes ret til at holde gudstjeneste og læse Biblen på modersmålet, præsternes ret til at leve i ærligt ægteskab og hver mands ret til, uanfægtet af paven eller verdslig øvrighed, at bekjende sig til hvad tro han havde. Den hele Bibel oversatte han i et mageløst flydende og folkeligt sprog, vel ikke uden bistand, især af sin elskede ven og trofaste medhjælper, Filip Melankton, men dog således, at arbejdet med rette kaldes hans; ved sine dejlige salmer angav han tonen til en ny kirkesang på modersmålet, og ved selv at undervise læg og lærd og overtale andre til at oprette skoler, såvel for menigmand som for vordende præster, bidrog han uberegnelig til en kristlig og frugtbar oplysning, så man må vel sige, at siden apostlenes dage havde der ikke været mage til kirkefader, og finde det rimligt, at hans følgesvende, hvor stærkt det end var ham imod, kaldte sig efter ham lutheranere.

3. Tone: Op al den ting, som Gud har gjort.

Der sad en svend i munkebur,
det var ved midnatstide,
hans lampe brændte mat iløn,
og mørkt det var så vide.

Ja, troens lampe brændte mat
i hjertet, under viften,
som lampen på det lille bord,
hvor Luther sad med skriften!

Men han, som os i paradis
indblæste liv og ånde,
han kommer end vort støv ihu
og røres ved dets vånde!

Vi sank tilbage i vort støv
ved syndefald til døden,
men Gud os gav sin søn og ånd
til hjælp og trøst i nøden.

Da åndens lys var nær udslukt
i pavedommets mørke,
da Jesu tro i Luthers bryst
påny fik lys og styrke!

Så ved Guds milde åndepust
blev lampen til en stjerne,
han sagde: skin som himmellys
på jorden til det fjerne!

Og som en stjerne Luthers tro
har skinnet over jorden,
i mer end tregang hundred år,
den tindrede i Norden!

Ved den så mangen vandringsmand,
har fundet vej i natten,
og mangen kvinde ved dens lys
har fundet himmel-skatten!

Og små som stjernerne i tal
den tindred klart i øje,
til de så lukt i himlen ind,
så Jesus i det høje!

Så skin da, morgenstjerne klar!
i mørket ufortrøden,
til Herren bryder gjennem sky
med glans som morgenrøden!

Og når du blegner, hør det da,
hvor sødt Guds engle kvæde:
Forløber for den gyldne sol!
gak til din Herres glæde!

4. Tone: Som den gyldne sol frembryder.

Herrens råd ej støv udgrunder,
verden aldrig dem forstår,
i hans hånd gjør småting under,
tiggermunk gjør gyldenår;
Morten Luther med Guds ord
tændte himmellys på jord,
læs af løgn, som bjerg tilskue,
vælted liden bibeltue!

Lover Gud, I folk, og sjunger:
Guds apostler vidt på jord
nu igjen med vore tunger
tale højt Guds rene ord!
Hjertesproget nu pånyt
høres skal i højen sky,
tunger gløde, hjerter brænde
ved Guds ord til verdens ende!

Tak, vor Fader i det høje!
tak i Jesu Kristi navn!
nåde for dit guddomsøje
fandt vor ringe fødestavn;
ordet over bølgen blå
bød i åndens kraft du gå,
lønlig i vor lave kirke
liv og salighed at virke!

Aldrig, Gud! du det forandre!
lad i fromme fædres fjed,
i dit ansigts lys os vandre,
lyses hjem til dig i fred!
dagen hælder, hos os bliv,
du, som er vort lys og liv!
mæt vor sjæl og mindsk vor møde,
gjør en liflig aftenrøde!

5. Tone af H. M. Hansen.

I Wittenberg i Saxenland,
der er en grav tilskue,
der hviler sig en from Guds mand
alt under kirkebue;
hvad her han hed, det véd enhver,
som har sin Gud og Bibel kjær,
men hvad han hedder nu hos Gud,
skal engle for os sjunge ud,
når vi med ham forsamles!

Han lukked op den Bibelbog,
som var så fast forsejglet;
han så, på Herrens syner klog,
Guds herlighed i spejlet,
han lånte Biblen folkets mål,
han trodsed band og stål og bål,
og, hvad der stred mod Herrens ord,
det sank på bål, det sank i jord,
hi Herrens ord har kræfter!

Trods list og vold, trods band og bål
gik ordet vidt om lande,
det talte folkets tungemål
alt op til nørrestrande,
det lød ved Donavs kildevæld,
det højt gjenlød fra Dovrefjæld,
ved Bloksbjerg og ved Hekla klang
det liflig sødt i kirkesang;
da var det lyst at leve!

Der gik han hjem, den fromme mand,
til Fader i det høje,
da sørged Kristne vidt om land,
med suk, med gråd i øje,
han fulgtes til sit hvilested
af læge og af lærde med,
ja, mangen ridder gjæv og bold,
med tårer salvede sit skjold,
men Herrens ord dem trøsted.

Ja, Luther! på det høje Nord
profetisk har du peget!
der, sagde du, skal bo Guds ord,
når det fra os er veget!

Ak! vil dit folk Guds ord forsmå,
da gid det ses, du kunde spå!
Bli'er ordet husvildt trindt om land,
gid aldrig dog af bøg og gran
det fattes her en hytte.

Omtrent på samme tid som Morten Luther havde Sveitseren Ulrik Zwingli begyndt at præke mod paven, men det var ved at følge sin egen forstand, at han kom til indsigt i papisternes vildfarelser, og han nåede aldrig at bøje sig så barnlig for Guds ord eller vente sig den velsignelse af det som Luther. Medens det altså var Luthers tro og trøst, at i kraft af Guds ord, der virker som det lyder, skjænkes Helligånden, med kraft til et kristligt levnet, i dåben, og Herrens legeme og blod, med hans rene og kjærlige hjertelag, i nadveren, betragtede Zwingli sakramenterne blot som handlinger, hvorved menigheden bekjendte sin tro, og forvandlede dem således fra Guds gjerninger til menneskeværk. På den måde måtte han naturligvis tænke, hvad han da også gjorde, at når Herren sagde i nadveren: det er mit legeme! og: det er mit blod! var meningen kun: det betegner det! men at Luther, der holdt sig til Kristi ord og vilde have ham selv og ikke hans skygge i sakramentet, ikke kunde fordrage den lære, er let at begribe. Zwingli faldt i en borgerkrig, men hans følgesvende, de såkaldte reformerte, kom ikke til at savne en anfører, thi Franskmanden Johan Kalvin stod snart i spidsen for dem. Denne Kalvin var en dygtig skriftklog og vilde, at al undervisning i kristendommen skulde grunde sig på de tre trosartikler og rette sig efter Biblen, men hvad sakramenterne angik, var han i grunden, som han også selv sagde, enig med Zwingli. Kalvin nedsatte sig i Genf på grænsen af Frankrig og beherskede derfra sin menighed med ubøjelig strænghed, holdt folk under loven, som kunde de været Jøder, og lod en kjætter brænde, noget Luther, som altid lærte: ånd mod ånd og hånd mod hånd! bestandig havde ivret imod — men det følger af sig selv, at mange af dem, der vendte paven ryggen, fandt Zwinglis og Kalvins lære om Guds ord og nådemidler langt fornuftigere end Luthers*) og fulgte helst dem. Dette var især tilfældet med Franskmænd, Skotter og Hollændere, men Danmark, Norge og Sverrig holdt sig til Luther, hvad også for det første var tilfældet med de fleste Tyskere og på

*) Selv skriver Luther om Herrens kjøds og blods nærværelse i nadveren: den naturlige fornuft kan ikke fordrage denne artikel og skjuler sig i skrifterne, at man ikke skal kjende den.

en måde med Engelskmændene; og i hele Nordevropa dannede der sig således kirkesamfund, der alle var enige om at skille sig fra paven, og som man plejer at kalde de protestantiske, hvorvel det i grunden kun er lutheranerne, hvem det navn historisk tilkommer; thi Luthers venner blandt de tyske fyrster var det, som på rigsdagen i Spejer 1529 indgav besværing eller protest mod kejserens forsøg på at standse den lutherske lære; og Luthers venner var det ligeledes, som det følgende år på rigsdagen i Avgsburg overleverede kejseren den såkaldte avgsburgske trosbekjendelse, hvori de på det klareste viser, at hvad Luther lærte var ikke vantro eller vranglære, men ren og ægte kristendom.

14. Papisternes kamp mod protestanterne.

Allerede 1546, samme år som Luther døde, begyndte kejser Karl den femte at bruge sværdet mod lutheranerne i Tyskland, men skjønt han i førstningen havde lykken med sig, blev enden dog værst for ham selv. En langt ivrigere papist end Karl var imidlertid hans søn, kong Filip den anden i Spanien, der tog sig for ved mord og brand at kvæle både frihed og kalvinismen i Holland; England, hvor hans dronning Maria havde brændt alle de kjættere, hun kunde magte, gjorde han forsøg på at overvælde, og hans planer gik endnu videre, men han levede længe nok til at se dem allesammen strande. Ikke bedre gik det hans slægtning, den tyske kejser Ferdinand den anden, der i spidsen for den romersk-katholske del af Tyskland holdt trediveårskrigen i gang, for at udrydde al frihed af riget, både den borgerlige og den åndelige, det lod også til at det skulde lykkes, og det var forgjæves, at Kristian den fjerde af Danmark rejste sig for at hjælpe sine brødre, thi papisterne var ham for stærke, og i freden, han sluttede, måtte han love at holde sig rolig. Da drog svenskekongen Gustav Adolf over havet og optog kampen under bøn og salmesang, og Gud var med ham, så sejren fulgte ham hvor han færdedes, vel faldt han snart i slaget ved Lytsen, men derfor opgav hans følgesvende ikke hans gjerning, og da der endelig sluttedes fred, blev papisterne nødte at lade reformerte såvelsom lutheraner beholde deres tro i fred og tjene deres Gud som dem selv tyktes bedst.

Tone: O kjære sjæl, fald ydmyg ned.

Forfærdes ej, du lille hob,
skjønt dine fjenders larm og råb
fra alle sider gjalde;
de juble ved din undergang,
men deres fryd ej bliver lang,
thi lad ej modet falde.

Din sag er Guds, gak i dit kald,
og i hans hånd dig anbefal,
så er der ingen fare!
hans Gideon er end på jord,
som Herrens folk og Herrens ord
skal mandelig forsvare.

I Jesu navn vort håb er vist,
at vore fjenders vold og list
til skam og spot skal blive;
vi stå med Gud og Gud med os,
med ham vi byde døden trods,
han vil os sejer give!

En dygtigere medhjælp end alle de verdslige hære, der til forskjellige tider er rykket ud, havde imidlertid papisterne i jesuiterne. Denne munkeorden er stiftet 1534 af en spansk adelsmand, Ignatius Lojola, og fik ikke alene pavelig stadfæstelse men også så fri en stilling, som ingen af de andre munkeordener. Til gjengjæld indskærpede jesuiterne, at såfremt den romerske kirke kaldte noget for sort, som man kunde se for sine øjne var hvidt, var man ligeledes pligtig at kalde det sort, og udvortes viste de paven den dybeste ærbødighed. Hverken ordenen selv eller dens enkelte medlemmer måtte besidde nogen ejendom, men overalt, hvor de fik fast fod, samlede de sig kongelige rigdomme; med mageløs snildhed bemægtigede de sig ungdommens undervisning og dannede deres lærlinge til ordenens blinde, men dygtige redskaber. Enhver af dem optugtedes til den tro, at det var hans første pligt, at være som et dødt legeme i ordenens hånd, og den gode hensigt, hed det, helligede slette midler, og med forskjellen på sandhed og løgn tog man det ikke nøje, da man frit havde lov til at sige en løgn, ja sværge derpå, såfremt man blot med det samme kunde tænke på en sandhed. At jesuiterne med sådanne grundsætninger hverken tog i betænkning at bruge gift eller dolk mod hvem der var dem i vejen, er en følgelig sag, og som folk, der hverken sparede ondt eller godt for at nå deres mål, fik de snart en mageløs indflydelse, så meget mere, som de var kloge nok til at lempe sig efter omstændighederne for at ramme hvor de sigtede og netop dannede deres lærlinge til den gjerning, hvortil de af naturen var bedst skikkede.

15. De senere tider.

Tyrkerne havde i året 1453 erobret Konstantinopel og vedblev derfra i over to hundrede år at true fornemlig den østevropæiske kristenhed. Men mod udgangen af det syttende århundrede var deres magt knækket og frygten for dem så godt som forsvunden. Nu rejste der sig imidlertid en fjende af en ganske anden slags, og på sin måde endnu frygteligere end den forrige, thi den havde fået indpas i det kristne samfund selv, hvorfra den ikke var så let at fortrænge; og denne fjendes navn var vantroen.

Det var i særdeleshed i Frankrig, hvor religionstvang, fritænkeri og ryggesløse sæder alt længe havde været herskende, at vantroens frugter kom kjendeligst tilsyne. Franskmændene afskaffede nemlig i året 1793, efter at have halshugget deres konge, både kristendommen

og søndagens helligholdelse, kirkerne blev plyndrede og ødelagte, og istedenfor kristendommen indførte man en fornuftens gudsdyrkelse, idet man majede unge kvinder ud som fornuftens gudinde, bar dem ind i kirkerne og sang lovsange til fornuftens ære. Såvidt som i Frankrig drev man det ikke andensteds, men det kunde være galt nok endda, og det var beklageligt at se hvordan ligegyldighed og ringeagt for Guds ord med hver dag vandt større råderum, de der var sat til at være ordets forkyndere gjorde sig meget ofte en ære af at drive spot dermed og indpræke deres tilhørere den åbenbareste vantro. Men Herren havde dog til alle tider sine trofaste venner og bekjendere, hvis ord fandt tiltro og hvis utrættelige vidnesbyrd vandt sejrende indgang. Man indså snart både i Frankrig og andensteds, at man var gået for vidt, og tredive år derefter havde allerede Kristi navns bekjendelse vundet et liv og en udbredelse, som intet menneske under de forudgangne mørke tider havde turdet vente eller håbe.

Også til Danmark fandt vantroen sin udbredelse. I det danske folk har der bestandig været nogle og for det meste ikke så ringe et tal, som med ærlig bestandighed holdt fast ved den kristne tro. Således var det selv under pavedømmets mørke, hvorfor og Luthers lære, da den ved fynboen Hans Tavsen og andre forkyndtes herinde, fandt så venlig og beredvillig en modtagelse, at kong Kristian den tredie, uden nogen møje eller synderlig tvang, på rigsdagen i Kjøbenhavn 1536, kunde få alles stemmer til papisteriets afskaffelse.

Kan synges som: Hvad vindes på verdens det vildsomme hav.

På Tave bondes ager ved Birkinde by
der gik en lille plovdreng og sang under sky.
Han messed som klerken og drev på treven hest:
„Gud give, Hans plovkjøring kunde blive præst!“

Bag ploven nikked bonden, han lytted dertil:
„Hver purk kan blive bisp, når Vorherre kun vil.
Løb ej Morten Borup fra plov og bondehors?
Nu tugter han pilte til lærde mænd i Års.“

„Hel bold en folkelærer min hu står kun til,
send mig til Morten Borup i Års, når I vil.“
I Års bragte skuden den glade dreng i havn,
og glad mester Morten tog bondens søn i favn.

Det var hin lille plovdreng i Birkinde by,
hans navn fløj over Danmark med folkeligt ry,
en dansk Morten Luther han stred med ordets sværd,
og sejred med ånden i hjertefolkets hær.

Ret aldrig nogen plovkjøring drev det så vidt,
han stoled på sin Gud, på sig selv dog kun lidt:
„Den dag han ej kæmped med modgang eller nød,
han frygted, Guds nåde, som før, ej til ham flød.“

Den dag de stolte bisper i fængsel blev bragt,
Guds ord var på Guds alter af bondehånd lagt.
Da folket var frelst, og udslukt det bitre had,
Hans Tavsen i Ribe på bispestolen sad.

Men mer end alle bisper i Dannemarks land
hin bondesøn han sørged for kvinde og mand.

Ret aldrig hans navn skal i danske hjerter dø,
sålænge der ringer en klokke over sø.

Lysten til Guds ord var vågnet iblandt folket, rundt om i landet gjenlød kirkerne af kristlig præken og salmesang på modersmålet, Biblen blev oversat på dansk, og Danmark turde vel i de første århundreder efter reformationen regnes blandt de frommeste lande på jorden. Dog havde med alt det alligevel den almindelige anskuelse også fundet indgang hos os, at det ene menneske kan foreskrive det andet hvad tro han skal have. Men under ingen af de foregående konger fik dog denne anskuelse såmeget råderum, som under Kristian den sjette, der gjorde kirkegang og nadverens nydelse til en tvungen sag, og befalede på samme måde de unges konfirmationsforberedelse og stadfæstelse af dåbspagten. Sådanne påbud er de allervirksomste midler for vantroen, der heller ikke tøvede med at indfinde sig i Danmark, dengang det øvrige Evropa gjennemrystedes af den, og det uagtet to så udmærkede salmedigtere som Tomas Kingo og Hans Adolf Brorson havde opbygget den danske kirke med den herligste salmesang.

Kun få var de som ikke lode sig drage med af den rivende strøm, men blandt disse få fortjener fremfor alle Sjællands biskop Nikolaj Edinger Balle at bevares i kjærlig erindring af alle danske Kristne. Uden nogensinde at gjøre forsøg på at beherske samvittighederne, uden nogensinde at søge verdslig rygstød og uden at lade sig anfægte af alle de bagtalelser og forhånelser, hvormed man overvældede ham, stod denne i sandhed højærværdige mand i de onde dage som en trofast forsvarer af den gamle kristendom, og alt inden han døde begyndte bladet at vende sig. Ved Guds besynderlige nåde beholdt dog den danske kirke, trods alle omskiftelser, sin dåbspagt uforandret og sine sakramenter uforvanskede, så endnu den dag idag er den Herre Jesus tilstede iblandt os med sit ord, og helligånden gjør sin gjerning blandt os som blandt de ældste Kristne. Natten er forsvunden og dagen oprunden, så vi med opladte Øjne kan vente Guds velsignelse, hvorfor vi og takke ham, idet vi synge med vore fædre:

Solen skinner så klar om dag,
alting giver hun god styrke;

det er nu kommet så vel i lag,
at borte er natten hin mørke!

1. Tone: Dejlig er den himmel blå.

Alt står i Guds faderhånd,
hvad han vil, det gjør hans ånd,
af Guds nåde, til Guds ære,
evig glade vi skal være,
i Vorherres Jesu navn!

Sikre på, vor arv og løn
er med Guds enbårne søn,
af Guds nåde, til Guds ære,
evig glade vi skal være,
i Vorherres Jesu navn!

Fælles om hans liv og fred,
lys og kraft og herlighed,
af Guds nåde, til Guds ære,
evig glade vi skal være,
i Vorherres Jesu navn!

2. Tone: Enhver, som tror og bliver døbt.

Vor Fader, du hvis guddomshånd
vor vej og vandring freder,
din milde, nåderige hånd
alt godt for os bereder;
du kalder børn hen til din favn,
velsigner dem i Jesu navn
med nåde over nåde!

I dette navn vi træde ind,
hvor vi dit ord skal lære,
lys med din sandheds klare skin,
vejled os til din ære:
opliv vor tro, styrk vor forstand,
at vi din frelse kjende kan,
velsign vor indgang, Herre!

Ja, lad et nådens forår her
udfolde ret sin glæde,
så knoppes må de unge træer,
så spire må det spæde,
så ordets sæd, som lægges ned,
til hjertefred og salighed
de tusind fold må bære!

3. Egen tone.

Nu ringer alle klokker mod sky,
det kimer i fjerne riger,
hver søndagmorgen højt pâny
stor glæde mod himlen stiger.

Det toner med lov og pris og bøn,
fra jord mod paradishaven:
det var en søndagmorgen skjøn,
vor Frelser stod op af graven!

For os han i gravens dyb steg ned,
han gik til de dødes rige;
til livet med stor herlighed
han vilde for os opstige.

Al verdens glæde begravet lå,
nu frydes vi alle dage;
den glæde søndagssolen så,
den har i verden ej mage.

Der sad en engel på gravens sten,
blandt lilier i urtehaven,
han peged med sin palmegren,
hvor Jesus stod op af graven.

Og der blev glæde på jorderig,
lig glæden i engles himmel;
livskongen løfter op med sig
til livet sin børnevrimmel.

Guds børn skal holde med engle bøn,
med jubel i paradishaven;
det var en søndagmorgen skjøn,
vor Frelser stod op af graven!

4. Tone: Guds godhed vil vi prise.

Livsalig er den tale
om sjælehyrden god,
som os fra dødens dale
forløste med sit blod,
som end fra himlens borg
sit nåde-år forkynder
for hver vildfaren synder,
og læger al hans sorg.

O Gud, de toner milde
os røre dybt i ånd,
at ej på stier vilde
vi vandre fra din hånd,
men følge tro din røst,
så du ved dagens ende
os kan for dine kjende
og skjænke livets lyst!

5. Tone: Du, o Gud, vort håb skal være.

Kjender du den livsens kilde,
hvorfra nådens strøm udgår?
om al verden øse vilde,
den udtørres intet år;
fra Guds egen hjerterod
strømmer ud den nådeflod,
hen mod alle jordens sider
saligt sødt dens vande glider.

Kommer, lød en hellig stemme
i forjættelsernes tid,
Herren ej sit folk vil glemme,
hver, som tørster, komme hid!
kjøb af dette kildevæld
lægedom for syge sjæl;
hvi betænker du dig længe?
kom og kjøb foruden penge!

Tidens fylde er oprunden,
hvad Gud loved, er alt sket,
han, de søgte, han er funden,
verden har sin Frelser set!
hen til ham de fromme gik,
øste nådens læskedrik,
vidned årle, vidned silde:
Jesus Krist er livsens kilde!

Kommer da, vi vil os samle
om det livsens kildevæld,
kommer unge, kommer gamle,
komme hver en mødig sjæl!
det er endnu nådens tid,
derfor kommer, kommer hid,
tænk dog på, at dagen helder,
let os natten overvælder!

6. Tone: Nu velan, vær frisk tilmode.

Liv og død er arve-fjender,
bo de end hinanden nær,
død alt kjød vel overvinder,
dåner dog for åndens sværd,
Jesus Kristus, livets drot,
døde vel til dårers spot,
tro på ham, som en heltinde,
dog skal døden overvinde.

Liv og lys er hjertens venner,
om end vidt de skilles ad,
sandheds ånd, som lyset tænder,
skjænker liv i ordets bad,
liv af sandheds art og æt
føder lys i hver idræt,
og Guds søn, som os er givet,
lyset er såvelsom livet.

Liv og lys, hvor tunger gløde,
aldrig bryde vennelag,
sammen stod de op af døde
på den store påskedag,
sammen de, som ånd og ord,
vandre, virke trindt på jord,
til i os, som det blev givet,
soleklart er kristuslivet.

7. Egen tone.

Dejlig er jorden,
prægtig er Guds himmel,
skjøn er sjælenes pilgrimsgang!
gjennem de favre
riger på jorden
gå vi til paradis med sang!

Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slægt skal følge slægters gang;
aldrig forstummer
tonen fra himlen
i sjælens glade pilgrimssang.

Englene sang den
først for markens hyrder,
skjønt fra sjæl til sjæl det lød:
fred over jorden,
menneske, fryd dig,
os er en evig Frelser fød!

8. Tone: Jesus er mit håb, min trøst.

O du min Immanuel,
hvilken salig himmelglæde
har du gjort min arme sjæl
ved dit korses purpurvæde!
fjendens træske snare brast,
som mig sjæl og sind holdt fast.

Jeg er i min Faders skjød,
har i himmerige hjemme,
der jeg sorg og synd og død
aldrig mere skal fornemme;
arven får jeg vist og sandt,
har den helligånd til pant.

Gud ske lov for dag, der går,
Gud ske lov for dag, der kommer!
derved få vi jubelår
og en evig, evig sommer;
da det sidste morgenskjær
er, halleluja, os nær!

Op til sang og fryd, min sjæl,
glædes-taarer lad mig græde!
i hvert pulsslag livets væld
strømme med en evig glæde!
du, som kalken for os drak,
Jesu, Jesu, evig tak!

9. Tone: O store Gud, din kjærlighed.

O søde Gud, din kjærlighed
den haver ingen lige,
min sjæl, min mund, min tunge véd
det ikke at udsige!
som i et bundløst dyb jeg ser,
når jeg vil det beskue,
hvordan du kunde få mig kjær,
som lod af synd mig kue.

O, du har elsket verden så,
At før den skulde blive
fordømt og ganske undergå,
din søn du vilde give,
som døden led i alles sted,
for alles synd at bære,
jeg derfor er i tallet med;
thi ske dig evig ære! —

Men hvad har dog bevæget dig,
o hjerte Gud og Fader,
så inderlig at elske mig,
endskjønt min synd du hader?

hvad var der i vort hjertelav
at skue og at finde,
som havde allermindste krav,
din kjærlighed at vinde?

Vor dyd og gode gjerninger,
om noget sligt vi ejed,
det gjaldt aldeles intet her,
for dig det intet vejed;
men, milde Gud, din miskundhed,
dit bundløst gode hjerte
så til os, der vi ilde led
i syndens ve og smerte.

O fromme Jesu, lad din ånd
mig herudi bekræfte
i dødens stund, at troens hånd
så fast kan ved dig hefte,
at sjælens sidste sukke må
optrænge til Guds trone;
en nådig Gud jeg da skal få
og livsens sejers-krone!

10. Egen tone.

Af dybsens nød, o Gud, til dig
mit bange råb sig vender,
bøj nådig øret ned til mig,
hør bønnen, jeg opsender!
thi vilde du mig lade ske
kun efter min fortjeneste,
da måtte jeg fortabes.

Hos dig jo nåde gjælder kun,
af den du synd tilgiver,
thi ren og hellig i sin grund
vor gjerning aldrig bliver;

hvo kan, o Gud, for dig bestå?
enhver for dommen skjælve må
og ty hen under nåden.

Derfor på Gud, og ej på mig
jeg alt mit håb vil bygge,
mit hjerte skal husvale sig
udi hans nådes skygge;
den blev mig tilsagt ved hans ord,
det er min trøst, på det jeg tror,
deri mig intet rokker.

Ja, varer det fra morgenstund
og indtil aftens ende,
mit hjerte skal dog ingenlund
forsagt fra ham sig vende;
men som det rette Israel,
der læsket blev af åndens væld,
jeg bier på min Herre.

Og er vort syndemål end stort,
dog større er Guds nåde,
hans stærke hånd, som alt har gjort,
kan vel os fri af våde;
han er den gode hyrde, som
sin hjord fra synd, fra død og dom
i nåde vil forløse.

11. Tone: Hjertelig mig nu længes.

Er Gud for mig, da træde,
mig hvad der vil imod,
jeg kan på barnesæde
det trine under fod;
når Gud mig vil bønhøre,
alt som en fader kjær,
hvad kan mig Satan gjøre
med al sin helvedhær!

Den grund, hvorpå jeg bygger,
er Jesu liv og død,
i Kristi korses skygger
er sjælens hvile sød,
hos Jesus fandt jeg livet,
selv er jeg intet værd,
kun for hvad han har givet
Gud-fader har mig kjær.

Min Jesus er min ære,
han gjør mig favr og fin,
men vilde han ej være
god ven og broder min,
da turde jeg og kunde
ej for Guds ansigt stå!
kun gabende afgrunde
jeg da for øjne så.

Min Frelser er min dommer!
jeg stoler på dit ord,
at ingen sjæl forkommer,
som ærlig på dig tror,
slet intet mig kan skrække,
du gav mig freden din,
Guds vinger mig bedække,
hans ånd er blevet min!

Hans ånd er i mit hjerte,
han styrer sjæl og sind,
med lindring for al smerte
han bringer lys derind,
grundlægger der Guds rige,
besejgler nådens pagt,
så jeg kan „Fader!“ sige
til ham, som har al magt.

Lad hele verden briste!
jeg er i Jesu hånd,
hvo kan af den mig vriste
og brydes med Guds ånd!
ej hunger, sværd og lue,
ei pine, ve og værk,
mig tvinge eller true
kan fra Guds løve stærk.

Ej engle-list og evne,
ej herlighed, ej nød!
ej noget, man kan nævne,
ej liv, ej heller død,
ej stort, ej heller ringe,
ej skade eller gavn,
ej nogen ting skal bringe
mig ud af Jesu favn.

12. Tone: Jeg råber fast, o Herre.

Snart livet går til ende,
snart glasset løber af,
snart svinder min elende,
snart åbner sig min grav!
en håndfuld muld skal lukke
min tårekilde til,
når Herren mine sukke
af nåde høre vil.

Og da er sorgen svunden,
bortsmeltet er min nød,
for korset kronen funden,
jeg vandt ved Jesu død;
o styrk mig, Frelser kjære,
lær mig at stride så,
at hist i evig ære
hos dig jeg være må!

13. Tone: Jeg råber fast, o Herre.

O Jesu, gid jeg kunde,
som jeg så gjerne vil,
dig ære nogenlunde,
hjælp du mig selv dertil!
jeg gjerne mine klæder
vil for dig lægge ned,
jeg med i flokken træder,
som er til tak bered.

Jeg bær og mine palmer
til ærens konge frem,
jeg synger mine salmer,
o Jesu, hør du dem,
vort hosianna klinge!
o Jesu, Frelser, gak,
vor død at undertvinge,
og hav så evig tak!

14. Egen tone.

Enhver, som tror og bliver døbt,
han vist skal salig blive,
thi han ved Jesu blod er kjøbt,
som ham sit liv vil give,
og blandt Guds børn til evig fred
og himmeriges herlighed
hans navn med ære skrive.

Vi sukke alle hjertelig
og udi troen sige,
med ydmyg bøn, enhver for sig:
o Jesu, lad os stige
ved dåbens kraft i dyden frem,
og før os så ved troen hjem
til herlighedens rige.

15. Tone: Alt oprejst månen står.

Eja, min sjæl ret inderlig
sig fryder,
med lov og pris jeg gladelig
udbryder,
når jeg betænker,
hvad mig Jesus skjænker,
da han i nåde knuste dødens lænker!

Stråi frem, du frydefulde dag,
med fromme,
på hvilken alt såvel i lag
skal komme;
når englesangen
og når harpeklangen
skal hilse livets sol, som er opgangen!

Som fugl, der venter morgenskjær
med længsel,
så sidder jeg i natten her
i fængsel;
min Jesus vende
snart al min elende
til liv og salighed foruden ende!

Men du, bered mig, Herre Krist,
at vente
den store morgen, når du vist
vil hente
fra tåredalen
og fra jordekvalen
mig hjem til himmerig, til frydesalen!

16. Tone: Nu vel an, vær frisk tilmode.

Tak for al din fødsels glæde,
tak, o Jesu, for dit ord,
tak for dåbens hellig væde,
tak for nåden ved dit bord,

tak for dødens bitre ve,
tak for din opstandelse,
tak for himlen, du har inde,
der skal jeg dig se og finde!

17. Tone: Gak under Jesu kors at stå.

Hvor svært, når man er syg og mat,
af ven og trøst og håb forladt,
alene med sin bitre ve,
at sige: Gud din villie ske!

Hvor svært, fra dem at skilles ad,
hos hvem vi våged, græd og bad,
og når de elsktes grav vi se,
at sige: Gud, din villie ske!

Og dog, hvad er vor sorg og nød
mod hans, der gik til korsets død,
der knæled i Getsemane,
og sagde: Gud, din villie ske!

18. Egen tone.

Aldrig er jeg uden våde,
aldrig dog foruden nåde,
altid har jeg suk og ve,
altid kan jeg Jesum se.

Altid trykke mine synder,
altid Jesus hjælp forkynder,
altid er jeg udi trang,
altid fuld af bøn og sang.

Nu i sorrig, nu i glæde,
nu i fald og nu i sæde,
ofte fuld af stor uro,
altid fuld af Jesu tro!

Så er sorg til glæde lænket,
så er drikken mig iskjænket,
besk og sød i livets skål;
sådant er mit levnets mål.

Men, o Jesu, jeg vil græde,
hjælp du til, at troens glæde
over synd og sorrig må
altid overvægten få!

19. Egen tone.

Udrust dig, Helt fra Golgata,
løft højt dit røde skjold!
thi synd og død, du ser det, ja,
angribe mig med vold!

Løft højt dit glavind i din harm
mod dem, som trodse dig,
nedstyrt dem med en vældig arm
fra lyset og fra mig!

Da skal jeg, sikker ved din hånd,
ej frygte døden mer,
og glad ser da min frelste ånd
på sit nedbrudte ler!

20. Tone: Af dybsens nød råber jeg til dig.

Et helligt liv, en salig død,
hinanden kjærlig møde,
som fuglesangen, sagte, sød,
en liflig aftenrøde;
de to kan aldrig skilles ad,
den helligånd gjør ingen glad,
som ej vil helliggjøres!

At have stridt den gode strid,
og vandret ufortrøden
på fromheds vej til endens tid,
kun det er sødt i døden!
vel den, som Herren tro har tjent,
Guds vilje gjort, sit løb fuldendt!
han skal i fred henfare.

O Simeon, du hjertensmand,
det var din lod og lykke!
du rolig stod på gravens rand
i Herrens vingers skygge;
i dødens port, med snehvidt hår,
du sang om evighedens vår,
som fugl i frydens lunde!

Dengang du Jesus tog i favn,
da åbned sig tillige
for øje dit, i Jesu navn,
hans søde himmerige,
du sang: nu farer jeg i fred,
thi, himlens Gud! din salighed
mig sværer alt for øje!

Så freden må i allen stund
med Jesus favnetages,
og til det sker af hjertensgrund,
der sukkes må og klages;
thi aldrig finder sjælen ro,
før hjertet med den sande tro
sin Frelsermand omfavner!

21. Tone: Nu velan, vær frisk tilmode.

Lov og tak og evig ære
ske dig, Guds enbårne søn,
som en tjener vilde være
for det faldne adams-kjøn!
søde Jesus! hjælp du mig
at jeg vandrer rettelig,
og i dine fodspor træder,
med din sorg og dine glæder!

Lad mig aldrig mer forsage,
om end kors og kummer mig
må i denne verden plage,
men ret hjertens inderlig
elske dig indtil min død,
og forsøde al min nød
med din død, din sorg og smerte,
lægedommen for mit hjerte!

22. Tone: Kommer til mig, sagde Guds søn.

Lær mig, o skov, at visne glad,
og tænke: trods det gule blad,
et bedre forår kommer,
da livets træ skal herligt stå,
og sine dybe rødder slå
i evighedens sommer!

Lær mig, o lille trækfugl, du,
at svinge mig med frejdig hu
til ubekjendte strande!
mens alt er vinter her og is,
da skal et evigt paradis
mig hisset åbent stande!

Lær mig, du lette sommerfugl,
at liv udvikles kan i skjul,
til det sig brat opsvinger!
mit støv, når det hos orme bor,
skal vente da, i sorten jord,
på gyldne purpurvinger!

Lær mig, min Frelser, Jesus Krist!
at smile, som du smiled hist,
i sky, højt over sorgen,
da trindt det klang fra engle-kor:
langfredags bitterhed var stor,
men sød er påske-morgen!

23. Egen tone.

Op, I Kristne, ruster eder!
Kristi kæmper, ud på vagt!
fjenden sig til strid bereder
og udbyder al sin magt:
op enhver!
drager sværd!
helved trodser himlens hær.

Følger eders Fyrste efter!
stoler på hans stærke arm!
Satan bruger alle kræfter,
fnyser nu i al sin harm;
for os går,
med os står
helten dog, som alt formår.

Op i Jesu navn at vinde!
vis er sejren, glæden stor,
om vor pande vil vi binde
vidnesbyrdets faste ord;
lad det gå
som det må!
ordet evig skal bestå.

Er vort liv i Gud forborgen,
smuldrer støv i graven hen,
på den store påske-morgen
sol for os står op igjen,
viser grandt,
det er sandt,
Jesus døden overvandt!

Stolt skal Kristi hær optræde,
om hans trone stille sig,
livets krone, lysets klæde
gjør os da vor Frelser lig,
sejrens sang,
harpens klang
varer evig, tænk engang!

24. Egen tone.

Der sad en fisker så tankefuld,
og hørte på Herrens tale,
så klang i øret ej sølv og guld,
ej sangen i havfrusale;
på fiskerkvasen vor Herre sad,
og folk i mængde som blomst og blad
de lytted i land til ordet.

Nu Simon! sagde Gudfaders ord,
da prædiken hans var ude,
læg alle årer nu flux ombord,
dem lystrer jo vel din skude;
far ud på dybet og drag en dræt,
det er på tiden om jeg ser ret,
mig lyster med dig at følge!

Ja Læremester! han svared brat,
det kunde vi godt behøve,
vi sled forgjæves den hele nat,
dit ord er og værd en prøve!
for tvivl var Simon slet ikke fri,
men spejl, du tvivler, dig smukt deri!
han gjorde som Herren sagde.

Sin dont han passed, og vod han trak,
men fandt, det var over magten,
hans skude nikked, og voddet sprak,
så overhånds stor var dragten,
da vinked Simon ad venner tro,
og fiskeladning fik skuder to,
så færdig de var at synke.

Der Simon fisker det jærtegn så,
da Jesus han faldt tilfode,
og sagde: Herre, du fra mig gå,
jeg er ikke af de gode;
o, lå jeg rolig kun under muld,
Gud bedre mig, jeg er syndefuld,
nu falder det mig på hjerte!

Vor Herre så til den synder mildt,
og sagde: vær kun ej bange,
jeg vil dig lære herefter snildt
lyslevende folk at fange. —
Hvad vil du, Herre! det er et ord, —
så råbte Simon og sprang fra bord,
fra alt, hvad end sit han kaldte.

Så fulgte Simon sin Herres kald,
hos ordet gik han i skole,
og folk han fanged' i tusindtal,
de skinne nu klart som sole,
og end er ikke på jord forbi
det store menneskefiskeri,
som Herren og Simon grunded.

25. Egen tone.

Når mit øje,
træt af møje,
vådt og mørkt af slud og regn,
stædt i vånde,
af Guds ånde
løfter sig til lysets egn,
o, hvor klarer det da brat,
så min sjæl får dag for nat!
Da jeg skuer
stråle-buer
hvælve sig til Herrens hus,
ædelstene
sig forene
på det gamle tempels grus,
mens sig skyder op fra muld
altret af det røde guld!
Da jeg skuer
dine druer,
vintræ sandt! med livets frugt,
edens røde
roser møde
mig med paradisisk lugt,
den gjør støvets åndedræt
evig frit og himmelsk let!

Da mit øre
får at høre
englesange højt i sky,
og fornemmer
folke-stemmer,
klarede til velklang ny,
så hver tunge på sin vís
liflig kvæder lammets pris!

Jesus kjære!
til din ære
nynner jeg da og min sang;
er end røsten,
fugl i høsten,
fattig kun på frydeklang,
kjærlighed på alle savn
råder bod i Jesu navn!

26. Tone: Fra himlen højt kom vi nu her.

Når i den største nød vi stå,
og vide ej, hvorhen at gå,
og véd ej vore levende råd,
men hulke højt med hjertens-gråd;

da er det alt vort håb og trøst
at løfte op til dig vor røst,
du gode Gud, af hjertens-grund,
og bede alle med én mund.

Vor Fader, se! vor Fader, mærk!
vor fjende, han er os for stærk,
vi komme aldrig mer i havn,
gjør du det ej i Jesu navn.

Vi véd i fjendens rænkespind
nu hverken ud, ej heller ind,
rådsherre vís, beskjærmer gjæv,
o, fej det ned som spindelvæv!

Gak ej i rette, Gud, med os,
men kun med dem, som byde trods!
Som fader øm ved al sin æt
hos os lad nåde gå for ret!

Da, når din ånd står mild os bi,
dig elske, takke, prise vi,
i allen stad og allen stund,
så gladelig af hjertensgrund!

27. Tone: Kommer til mig, sagde Guds søn.

At sige verden ret farvel,
i livets gry og livets kvæld
er lige tungt at nemme,
det lærdes aldrig her på jord,
var, Jesus, ej du i dit ord
hos os, som du er hjemme!

Hvor tit hos dig end trøst jeg fandt,
når hjertet skjalv og gråden randt,
og verdens bølger bruste,
ved støvet hænger dog min sjæl,
og slangen bider i min hæl,
skjønt du dens hoved knuste!

O Jesus, herre, broder sød!
Du kjender bedst den bitre død,
du har den overvundet;
vor skabning grandt og kjender du,
véd godt, vi alle ser med gru
vort timeglads udrundet!

O, kom du, som engang, jeg véd
du i din Faders herlighed
skal klart dig åbenbare;
var det i gry, var det i kvæld,
jeg skyndte mig, med kort farvel,
i sky til dig at fare!

Men kommer døden førend du,
kom da iløn, og kom ihu,
hvor mørkt der er i graven!
omstrål mig, så jeg glemmer den!
salv øjet på din syge ven,
så jeg kan se gudshaven!

Kom i den sidste nattevagt,
i en af mine kjæres dragt,
og sæt dig ved min side!
og tal med mig, som ven med ven,
om hvor vi snart skal ses igjen,
og glemme al vor kvide!

Kom, som du vil! jeg véd det vist,
du selv har sagt, at her og hist
du kjendes vil på røsten:
den røst, hvorved, trods verdens larm,
os hjertet brænde kan i barm,
og smelte hen i trøsten!

O lad mig, i min sidste stund,
det høre af din egen mund,
som ånd og liv kan tale,
hvor rart der er i himmerig,
og at du stol har sat til mig
i dine lyse sale!

Før døden, med sin istap-hånd,
gjør skjel imellem støv og ånd,
bortvifter hjertets varme,
indslumre skal jeg da med lyst,
som barnet ved sin moders bryst,
i dine frelser-arme!

28. Egen tone.

Urolige hjerte!
hvad fejler dig dog?
Hvi gjør du dig smerte,
du ej har behov?
Er han ej vor Fader, som råder for alt!
Er ej vore timer og hovedhår talt!
Har os ej den bedste til venner udvalgt!

Har ej med de færre
vi favreste håb!
Hvad sagde Vorherre
til os ved vor dåb?
Var ikke det ordet, som passer kun sig
til dem, der indtræde i Guds himmerig!
Fred være med eder! „Fred være med dig!"

Hvad kan dig vel skade,
min sjæl, med Guds fred!
Guds engle er glade
for evig derved.

Hun holder for døren, den dejligste brud,
vil ej du mod hende med glæde gå ud,
med favntag udbryde: velkommen fra Gud!

Sit indtog lad holde
den himmelske brud,
med kæmperne bolde,
som stride for Gud!
Hvor hun er tilhuse, Guds engle vil bo,
hvor hun sidder stille, gjør ingen uro,
der stiger vort håb og grundfæstes vor tro.

Urolige hjerte!
luk op for Guds fred,
som dulmer al smerte
og smiler derved!
Guds fred er en dronning, han selv giver pris,
hvo hende mon hylde, i sandhed er vís,
hvor hun har højsædet, er Guds paradis

29. Egen tone.

Kirken den er et gammelt hus,
står, om end tårnene falde,
tårne fuldmange sank i grus,
klokker end kime og kalde,
kalde på gammel og på ung,
højest på sjælen træt og tung,
syg for den evige hvile!

Himlenes Gud vist ej bebor
huse, som hænder kan bygge,
arke-pavlunet var på jord
kun af hans tempel en skygge,
selv dog en bolig underfuld
bygde han sig i os af muld;
rejste af gruset i nåde!

Vi er Guds hus og bolig nu,
bygget af levende stene,
som under kors med ærlig hu
troen og dåben forene;
var vi på jord ej mer end to,
bygge dog vilde han og bo
hos os med hele sin nåde!

Samles vi kan da med vor drot
selv i den laveste hytte;
synge med fryd: hvor her er godt!
tog ej palaser i bytte;
ånd er og liv i allen stund
ordet til os af Jesu mund,
ordet kun helliger huset!

Husene dog med kirkenavn,
bygte til Frelserens ære,
hvor han de små tog tit i favn,
er os, som hjemmet, så kjære,
dejlige ting i dem er sagt,
sluttet har der med os sin pagt
han, som os himmerig skjænker!

Fonten os minder om vor dåb,
altret om nadverens nåde,
alt med Guds ord om tro og håb
og om Guds kjærligheds gåde,
huset om ham, hvis ord består,
Kristus, idag alt som igår,
evig Guds søn, vor gjenløser!

Give da Gud, at hvor vi bo,
altid, når klokkerne ringe,
folket forsamles i Jesu tro
der, hvor det plejed at klinge:
verden vel ej, men I mig ser,
alt hvad jeg siger, se, det sker!
fred være med eder alle!

30. Tone: Min ånd ved dig, algode Gud.

Det koster mer, end man fra først betænker,
at være tro i det, som Gud os skjænker,
i Kjærlighedens første Kraft at stå,
til man os ser fra kampens plas at gå.

Hvor ofte må man sig for himlen skamme,
når man ej mer kan se den første flamme,
og overtydes grandt ved åndens tugt,
at meget af den første brand er slukt.

Så går det, når man fra sin pagt vil træde
og vender sind og hu til verdens glæde,
da bliver snart forfalsket mer og mer
det rene sind, hvorefter Jesus ser.

Man strider ej, den rene Drift forsvinder,
man virker vel, når man at virke finder,
dog uformærkt forgår den friheds ånd,
så hvad vi gjør, det sker i trældoms bånd.

Snart lunkenhed sig søger ind at snige,
den trætte fod vil ud af vejen vige,
den synes hård, en anden vej man sig
da vælger, til at vandre magelig.

O Jesu, du, som stedse tro er bleven,
hvem kjærlighed til død og grav har dreven,
giv mig den kraft, at jeg til gravens muld
må være dig af hjertet tro og huld!

Når jeg er svag, og mig så meget hindrer,
så lad mig se, hvor kronen hisset tindrer,
den mig engang din egen hånd skal fly,
så får jeg kraft og mod, og lyst pany.

31. Egen tone.

Gud hellig-ånd! i tro os lær
vor frelsermand alene
af hjertet ret at have kjær,
og hannem så at tjene,
at vi fra dødens grumhed må
i Herrens liv den redning få,
hans død os dyrt fortjende.

Giv at din sunde lærdoms kraft
i hjertet ret fornemmes!
af ordets brød og søde saft
vor salighed lad fremmes,
ja gjør vor sjæl fra synden død,
og ny igjen til himlen fød,
i troen frugt at bære.

Når liv og ånde vil forgå,
i dødens bitre stunde,
o, at vi da din virkning så
i hjertet føle kunde,
at glade vi vor sjæl og ånd
befale må i Jesu hånd,
i himmerig at gjemmes.

32. Egen tone.

Det er så yndigt at følges ad,
for to, som gjerne vil sammen være,
da er med glæden man dobbelt glad,
og halvt om sorgen så tung at bære;
ja, det er gammen
:|: at rejse sammen, :|:
når fjederhammen
:|: er kjærlighed! :|:

Det er så hyggeligt allensteds,
hvor små og store har ét isinde,
og det, som drager det store læs,
i hjerte-kamret er inderst inde;
ja, det er gammen
:|: at holde sammen, :|:
når ja og amen
:|: er hjertets sprog! :|:

Det er så herligt at stole på,
vi har en Herre, som alting mægter,
han os ej glemmer, når vi er grå,
hans nåde rækker til tusind slægter;
ja, det er gammen,
:|: at allesammen :|:
er ja og amen
:|: Guds nådes ord! :|:

Det er vemodigt at skilles ad,
for dem, som gjerne vil sammen være,
men, Gud ske lov! i Vorherres stad
for evig samles de hjertens-kjære;
ja, det er gammen
:|: at leve sammen, :|:
hvor ja og amen
:|: er kjærlighed! :|:

Hvert ægtepar, som med kjærlighed,
i Jesu navn, holder bryllups-gilde,
skjønt alt i verden går op og ned,
skal finde tidlig og finde silde:
det er dog gammen
:|: at sidde sammen, :|:
hvor arne-flammen
:|: er kjærlighed. :|:

33. Tone af Rung.

Far heden du pragt, du verdsens magt,
med al din pryd og glæde,
jeg agter dig ringe af al min agt,
forsmædelse er dig til rede.

Det haver mig gjort, den elskovns tvang,
den hellige kjærlighed stærke,
jeg tvinges både dag og nat så lang,
få kan mig det afmærke.

Det er min Herre, Her Jesu Krist,
jeg er hans tjenerinde,
jeg haver hannem set med øjen vist,
jeg kan hannem fuld vel finde.

Jeg haver hannem kjær, han er min lid,
han er den sol så milde,
som sødelig læsker al min tid,
og gjør mig sorgen stille.

Mit hjerte udspreder et ord så stærk,
som mig monne ligge i sinde,
selv vil jeg konningen sige min værk,
og lade mig der hos finde.

Aldrig sidder frugt så højt på kvist,
som modnes af sol og sommer,
at den jo falder engang forvist,
Gud give inår det kommer!

34. Gammel folketone.

Hvad vindes på verdens det vildsomme hav?
ak, tusinde farer i skummende trav!
man véd kun to havne,
bekjendte af navne,
den ene vor vugge, den anden vor grav!

Fra vuggen til graven må krydses omkring
blandt håbets og frygtens de stridige ting,
snart vippe vi oppe
på bølgernes toppe,
snart nærmes vi grunden i flyvende spring.

Her fristes ustadigheds ebbe og flod,
én vagt er så ond, som en anden er god;
hver time i glasset,
hver streg på kompasset
forandrer, forhøjer, fornedrer vort mod.

Så hidser en medbør det nedrige sind,
og puster i hjertet dumdristighed ind;
vil farten kun føje
vor attrå, vort øje,
strax blæses vi op af en ønskelig vind.

Så slipper frygtagtighed Roret i hast,
når forstavnen dukker for bølgernes kast:
når vindene suse,
og vandene bruse,
så skrækkes vi strax for en knagende mast.

Dit forsyn, o Fader! det fører os hjem;
det styrer så sikkert, hvor søen er slem.
Vor gisning kan fejle;
hvor vi end vil sejle,
selv stavne vi mere tilbage, end frem.

35. Toner af Berggreen og Cora Nyegaard.

Lyksalig, lyksalig hver sjæl, som har fred!
dog ingen kjender dagen før solen går ned.

Godmorgen! godmorgen! sang fuglen på kvist;
tit så han aftensolen bag fængselets rist.

Tit dufted, tit nikked småblomster ved gry;
før aften lå de knust under haglvejrets sky.

Tit leged småbarnet i morgensol rød;
ved kvæld det lå på lejet så stille og død.

På jorden ej lever så salig en sjæl,
jo lykken kan omskiftes fra morgen til kvæld.

Lyksalig dog sjælen, som kjender Guds fred,
skjønt ingen kjender dagen før solen går ned.

Godmorgen! vi sjunge med fuglen helt fro,
skal selv i mørke fængsel til natten vi bo.

Guds børn kan sig glæde som blomster ved gry,
skal selv de ligge knust under aftenens sky.

Som barn kan jeg frydes i morgensol rød,
om også jeg før aften er stille og død.

Guds fred og godaften! vi sjunge ved kvæld:
vor Herre selv bevarer hver flygtende sjæl.

Lyksalig, lyksalig hver sjæl, som har fred!
Guds fred er sjælesolen, som aldrig går ned.

36. Egen tone.

Uforsagt! vær på vagt!
Jesus haver det alt fuldbragt.
Han har vundet det store slag,
Satan bundet til dommedag,
åbnet os himmerigs port.

Uforsagt! vær på vagt!
Jesus haver det alt fuldbragt,
snart han kommer at hente sin brud
fra det fremmede land til sin Gud,
hjem til sin himmelske fred.

Uforsagt! vær på vagt!
Jesus haver det alt fuldbragt.
Har du kun olie i dit kar,
brænder end lampen ej lys og klar,
skal du ham møde med fryd.

Uforsagt! vær på vagt!
Jesus haver det alt fuldbragt.
Aldrig han fældes med magt eller list,
bier han længe — han kommer dog vist,
glæder dig så desto mer.

Uforsagt! vær på vagt!
Jesus haver det alt fuldbragt.
Han kan dig trøste i al din ve,
han er dig nær, som Guds engle se,
Jesus, din trofaste ven.

Klokken slår, tiden går,
evigheden os forestår;
lad os da bruge den kostbare tid,
tjene Vorherre med al vor flid,
så skal vi nok komme hjem!

37. Egen tone.

Så vil vi nu sige hverandre farvel
og ønske: Guds fred over eder!
Guds fred med os alle i gry og i kvæld,
såmange, som hjertelig beder,
at Kristus, Guds søn,
må være vor løn,
når vi skal af verden udvandre!

O hjælp os, Gud fader, o hjælp os Gud søn,
så glade vort løb vi fuldende;
Gud helligånd, himmelske trøster iløn,
lad kjærligheds-luerne brænde,
at vi kan med lyst
og mod udi bryst
så kæmpe, at kronen vi vinde!